

به یارمەتی کۆری زانیاری کورد ئەم جزمە لە چاپدرا

جزمی سێهەم
لە

فرەنگی خاڵ

نوسراوی

شیخ

محمدی خاڵ

۱۳۹۶ هجری - ۱۹۷۶ میلادی

به يارمه تي كۆري زانياري كورد له چاپ درا

جزمى سى هم
له

فرهنگى خاڻ

نوسراوى

شىخ

محمدى خاڻ

۱۳۹۴ ك ۱۹۷۴ ز

چاپخانه ي كامه رانى — سليمانى

چاپى يه كه م

نەمەن نەمەرم بەلام وینەم نەمەینى
هيوام وایه که خوشي کهل بیهینى

محمدی خال

پيشكه شکر دن

پيشكەش بى به پيشگاهى كهلى كورد به هموو هززو تيرهو ،
خيل و خيل و بنه چهوره كهزو نه تهوهو به ريه كيهوه ، وه به پياوو
ژن و كوررو كچو كهورهو بچووك و خويندهوارو نه خويندهوارو
مردو زيندويهوه نه خوازه لا خويندهواراى ئيهرؤولاوانى پاشه رؤژ
كه هيواي هموو لايه كمانن ، هيوادارم كه به دليكى پاك و
گيانىكى پرووناك و هستيىكى چا كه وه نهم فهرهه نكهم به
ديارى به كى توبه ره لى وه ربكرن .

- محمدى خال -

به ناوی خواي گهوره

پیتی قاف

[ق]

(قاپ) قاپ .

(قابله مه) مه نجه لۆكه به كه كه

سهروقنكي وهك يهك وابت .

(قابله مه كردن) گرتنه وهی پشت

به كالای كونا ، گرتنی خشتی سوور

به پانی وه له سهرشان به رووی

دیواری خشتی کالا .

(قابوور) ز . بنه گۆزه ی شکاو .

(قاپ) ده فری چیشته تی کردن .

قوله پی . مییچ . قه پال . چوارچینه

[د] . سهری سه عات : قاپی سه عاته كه

داخه .

(قاپ ئاویژ) قاپاویژ .

(قاپاركه) قوله پی .

(قاپان) د . قاپین .

(قاپانه) قاپین .

(قاپاویژ) كه سینكه له رۆیشته نا

قواه پی قاجی له يهك بدا .

(قاپچی) د . دهرگه وان .

(قاپقاپ) پینلاوینکی سهرپینی

دارینی به رزه چه رمینکی بارییکی

به سهره وه به پی پی پیا نه کرتی .

(قاپك) د . ئاوسانی قوله پی .

(قاپكزینه) گیسایه کی به هاری

كه لا وورده به كولاوی بی نه خورتی .

(قاپكرتن) بریتی به له به كژا .

چوونی به كینك به یه كینك دا به ناره وا .

(قاپلۆخ) د . قاپوور .

(قاپۆرر) قه واغی فیشه کی بۆش

(قاپوقاچاخ) به هه موو جۆره

ده فرینکی ناومال نه ووتری .

(قاپووت) سهر به رگینکی زستانی

نه سه تووری ئاودامانه . فهره نجی

ئاودامان .

(قاپوونکردن) بریتی به له گرتنی

سه دو بیست [سایه] له یاری

ئەسكەمىلدا .

(قاپوور) شتىكە ناوۋىكە
دەرھاتىنى و بە بۆشى مابىتەۋە .

(قاپوولە) قولەپى .

(قاپ ھاۋىژ) قاپاۋىژ .

(قاپەررەقە) قولەپى .

(قاپەكەۋەلە) ھ . قەيتەران .

(قاپىن) يارىنى كىرىدىن بە مېيىچ .

(قاپىۋان) قاپىۋان .

(قاپى) دەرگا .

(قاپىۋان) كەسكىكە كە ئاكا دارىنى

قاپى بىكا بۆكردىنەۋە داخستىنى .

(قاپىۋان) قاپىۋان .

(قات) نەۋى خانوۋ : ئەم خانوۋە

دوۋىيا سى (قات) ھ . توۋى :

ئەم بۆيە كارىيە دوۋىيا (قات) ھ .

ياد : ئەم فاسۇنە دوۋىيا قاتە واتە دوۋىيا

بادە . دەستىكى تەۋاۋ لە كالا يا

نۆين : [قات] ئىك بەرگىم دروست

كرد واتە دەستىك . شتىكە كە

دەست نەكەۋى : ئىمسال بىرنىچ

[قات] ھ .

(قاتىر) ئىستىر .

(قاتىرچى) كەسكىكە كە قاتىر

لى بىخوۋى .

(قاتىخ) ز . شىير و ئەۋىستانە

كە لە شىير دروست ئەكرىن .

(قاتىقات) زەمىنىنى تەم تەم .

(قاتىمە) قانگەلە .

(قاتوقىر) كاتىكە كە دانەۋىلە

سالى كۆن نەمابى و ھى سالى

تازەش پىنەكەپى بى .

(قاتوقىرى) نەمانى زەخىيە-پىرە

خوار دەمەنى .

(قاتوقەيماغ) پەلوۋلەيەكى

چەۋرى شىيرىنە بۆزەيستان ئەكرى .

جۆرە پەلوۋىيە كە ئەخىرەتە سەربىرىن

شۈپىنى بە ئىش .

(قاتۇلى) دۇشاۋى ھەنار .

(قاتە) قەلداسى داروۋىجان .

(قاتە لىۋە) خاكا لىۋە .

(قاتەۋ لىۋە) قاتە لىۋە .

(قاتىنى) سالى كۆۋرى بى دەغلى

دان . ئاۋىتە : قاتىنى كە ، واتە

تىكەلى كە .

(قاتىنى و قىرىنى) قاتوقىرى .

(قاچ) پى . بەرد [ز] . بەردىكە

كە يارى قاچىنى پى ئەكرى .

• (قاجاخ) شتیکه باجی دهوله تیی
 به سهره وه بی وله بهر نه وه به دزی به وه
 بفروشری . گامیشی سی سالانه .
 • (قاجاخچی) که سیکه که شتی
 قاجاخ بکری و بفروشی .
 • (قاجان) مەردومی جرپنی
 بزئو . قاپین .
 (قاجاندن) دەر بازبون : فیسار
 کەس [قاجاند] ی واته دەر بازبوو .
 • (قاجاو) شوینیکی به رزه که
 ناوی پیوه راناوهستی .
 (قاجک) خیزره [ز] . قارچک .
 (قاجوقول) له نه ژنو به ره وخواری
 مەردوم .
 (قاجوقوچ) دزی به فرروفیل ،
 [قاجو قوچکردن] دزی کردن
 به فرروفیل .
 (قاجین) هه له قو .
 (قاجیی) قه یچی .
 (قاجیین) د . هه لپاچیین به
 قه مچی .
 (قاخ) د . شتی چه و تاوه .
 (قاخلیی) کاخلیی .
 (قادی) ز . مهیدان .

(قار) . دهوی قه قی یان (ز) .
 قیین . مووچه به که هه موو روژ بدری
 به هه ژاران .
 (قارپچۆك) ز . مەردوومی زۆر
 لاواز .
 (قارپۆز) د . قه لپووس .
 (قارچ) قارچک .
 (قارچک) شتیکی ناسکی نیرک
 داری سه رپانی پهره پهره به
 له به هارانا هه ل نه تۆقی له دار و
 له زهویی و له گیا ، وه نه خوری .
 (قارچکه گولانه) قارچکه مارانه
 (قارچکه مارانه) جۆره قارچکینکه
 ناخوری .
 (قارراندن) قارره کردنی مەردو
 بزن .
 (قاررگه) سه رشار له یاری دا .
 (قاررنان) دهسته به که له یاری
 [قه له مرداری] دا که دره نکه
 تی بکهوی .
 (قاررووفوورر) قارره قاری زۆر .
 (قارروونه) د . کرمی ناومییوهی
 ووشکه وه بوو .
 (قارره) دهنگی بارره ی بزن و

مەر ، [قارره قارر] قارره ی یهك
له دواى یهك .

(قاررین) یاریى قه له مرداری .

(قارژنگ) د . قرژانگ .

(قارس) كه سه یكه له شتتیک

وهرس بی : به دوو كه لی جگه ره

[قارس] م . شوینیکه له کالآ

كه هه ل دروا بی بۆكورت بوونه وهی .

(قارسبوون) سه غله ت برون .

(قارسکردن) سه غله نكردنی

یهكینك . كورت كردنه وهی كالآی

دریژ به نوشتاندنه وه دروونی .

(قارقار) ز . دهنگی به رزی

کیاندار .

(قارقارۆك) ز . قارپچۆك .

(قارنج) د . بابۆله پیچ .

(قارووشه) ز . كهسكى پووش .

(قاروونه) د . مۆرانه .

(قاره مان) مەردومی جوامیری

ئازا .

(قاره وانه) قه ره وانه .

(قاز) مه لیکی كه وره ی مل دریژی

دهندووك پانی پی پهره داری مه له وانه

له مراویى كه وره تره .

(قازاخ) جوان . پاك .

(قازان) مه نجه لی كه وره .

(قازانج) سوودینكه له کرریینو

فرۆتنه وه دهست بکه وی .

(قازانج [به نییوه بی] کرریینو

فرۆختی دوو كهس یا زیاتره به سه ر

مایه ی هه ر دوو لایانه وه بی نه مه ی

كه قازانج بکه ن به دوو بهش یا زیاتره .

(قازانجکردن) ده سه ک و تنی

قازانج .

(قازانچه) مه نجه لۆكه .

(قازانقولفی) د . نیرومی یه كه كه

یه خه ی پی دانه خری .

(قازانگ) قازان .

(قازانه سه ر) د . مه لیکی

چنکداری به هیزه ، سه ری مه لی تری

پی هه ل نه كه نی .

(قازلاخ) د . قازلاخیی .

(قازلاخیی) بالنده یه کی کینویی به

له چۆله كه كه وره تره له سه ره تایی

به هارا ده رته كه وی .

(قازم) ز . به نییکه كه له

کورک و خوری ریسرابی .

(قازمانه) هه لووژه .

(قازمەكىي) جۆرىنگە لە بەرى
دارمازوو وەك دەنگە تەزىيىچ واىە
(قازەوان) شوانى قاز .

(قازياخە) گيايەكى بەھارىي
كەلا پانە بە گولايويى تەخورى .
(قازى قولنەك) د . قولنەك .
(قاز) بالەندەيە كە وەك قەلەرەش
بەلام تەم گۆشتى تەخورى . برۇ
[ل] .

(قازر) د . گريينۆك .
(قازقازە) كەندەسمە .
(قازوو) قاز .

(قازە) دەنگى قازووى زۇر ،
[قازە قاز] قازەى زۇر . دەنگى
كوللە [د] .

(قازيى) قازوو .
(قاسپە) دەنگى خويىندى كەو
[قاسپە قاسپ] قاسپەى يەك لە
دواى يەك .

(قاسك) لاسك .
(قاسناخ) دەفرىنگە لە تەختە
دروست تەكرى و دانەويلەى
پى تەپتورى .
(قاش) پارچەيەك لە ميبەوى

بە چەقۇ لەت كراو . شەقە ميو .
بەردىكى بە نرخە كە لە زىرر يا
لە زيو گيىراپى .

(قاشاخ) جۆرە لەوەرەنگە لە
كەنكر تەچى [د] . بنجى كەنمەشامى
يەكە گولەكەى لى كراپىتەو .
(قاشاو) ھىنانى پەررۇى زېرى
تەر بەسەر تەندامى وولاخى يەك
سما دواى رپنەك كردنى .

(قاشقاش) شتى كووز كووز .
(قاشقونجى) ئافەرەتى جىرپنى
بى شەرم .

(قاشكردن) لەتكردنى ميبو و
ھىندى شتى تر بە قاش .

(قاشم) ز . گيايەكى بۆنخۆشە .
(قاشنە) جۆرە ماسى يەكە
پوولەكەى زەردى رەقى پىوئە .
(قاشۆ) دارىنگە كە يارىي
[قاشوان] ي پى تەكرى . شەقەميو .
(قاشوان) شەقىن .

(قاغەز) كاغەز .
(قاغەنەك) ل . فرۇ .
(قاف) ناوى پىتىنگە لەبىست
خەوت پىتەى كوردىي . ھەل : لە

[قاف] داكرتم واتە لە ھەلا .
 (قافقلوز) ز . قاپ و قاچاخی
 گلیین .
 (قافك) ز . سوالات .
 (قافکردن) گرتنی مەردوم بۆ
 سەربازی .
 (قافله) كارولن .
 (قافوو) ز . دارینكە كە لافاو
 بیهێنن .
 (قافەرەش) ز . جۆرە كوولە كە
 یەكی رەش باوە .
 (قاق) د . ووشك .
 (قاقا) دەنگی پێكەنینی بەرز .
 كاكە [د] . ووتە یەكە منال بە
 خواردنی ئەلن [با] .
 (قاقلە جنۆكە) ھێلكە شەیتانۆكی .
 (قاقلە سۆنە) قاقلە سوینە .
 (قاقلە سوینە) قەپانجەرە .
 (قاقم) سەمووری سپیی .
 (قاتوم) قاقم .
 (قاقە) د . قاقا .
 (قاقەز) شتیکی تەنگی سپی
 لووسە لە لۆكە یا پووش دروست
 ئەكرن بۆ لێ نووسیینی .

(قاقیشك) ز . قازوو .
 (قاكەز) كاغەز .
 (قال) شتی پوخت بوو : ئەم
 رۆنە یا ئەم پیاو (قال) ، وانه
 پوختە . قوولە [د] .
 [قالآخ] ز . تەپالە یەكە لە پاش
 شیلان پانكرابیتە بۆ سووتە مەنی .
 (قالآخیی) د . كراسی رەش .
 (قالآخیی پۆش) د . رەشپۆش .
 (قالان) ز . شیربایی .
 (قالانقۆزییلن) ھ . گولینکی زۆر
 سووری بە ھاریی یەكە گولە باخ ئەچن
 بەلام ئەم پچووكتەرە .
 (قالآو) قەلەرەش .
 (قالآوہ بوولیینە) د . قەلەرەش .
 (قالآیی) د . قەلآیی .
 (قالب) جەستە . پارچە زەویی
 یەكە كە بە بە یار ھیلرا بیتەوہ بۆ
 داچەندنی مەرەزە . چوارچێوە یەكە
 شتی تیا دا برێژری وەك قالبی خشت .
 (قالبوون) پوخت بوون و
 دەرھاتنی مەردوم .
 (قالتاخ) قەلتاغ .
 (قالدرمە) پێ پیلکە .

(قالس) مەردوومی وەردس
 [قالسبوون] وەردسبوون ،
 [قالسکردن] وەردسکردن .
 (قالسیی) سەغله تیی .
 (قالک) ز . توینکلی کویتزو شتی
 تر . قاوووغ .
 (قالکردن) پوخته ووزرنگ کردنی
 پۆن .
 (قالماسک) قۆچه قانی .
 (قالۆ) ز . خشتیکە لەسەر ناگر
 دائەنری و نانی پتی ئەبرژیتری .
 (قالۆچە) قالۆنچە .
 (قالۆر) قاپوور . ساقی گیایە کە
 کە کلۆربێ .
 (قالۆرە) لاسکی چاوبازە .
 (قالۆنچە) دەعبایەکی رەشی
 چنگ چنگە کە لە جۆری ھەبە ،
 ھیندیکیان بالدارو ھیندیکیان بێ بالن .
 (قالە) د . باررەیی بزن .
 (قالە) قسەیی زۆر لە کەل دەنگ
 بەرز کردنەویدا : فیسار کەس کردی
 بە ۱ قالە [یا بە] قالە [ی دەم
 ترسان] (قالە قال) قالەیی یەک
 لە دوا ی یەک .

(قالە قنگ) د . کالاً قنگ .
 (قالیی) ژیرەخەریکی تەنراوی
 تووکنی بە نرخە .
 (قالییچە) قالیی پچووک .
 (قام) مقام .
 (قامچێ) چەرمیکێ ھۆنراوێ
 لە مەردوومی پتی ئەدری .
 (قامک) ئەموسە .
 (قامیش) گیایەکی رەقی
 ئەستووری قەفقەنی ناو کولۆری
 بالابەرزێ کە لا پانە . بریتی یە لە
 چووکێ ئادەمی .
 (قامیش بەند) ریزی قامیشی
 ریکی چنراو .
 (قامیشەلان) شۆتیکە کە
 قامیشی زۆری تیا پوابێ .
 (قامیشی شەکر) جۆرە قامیشیکە
 شەکری لێ دروست ئەکری .
 (قان) شتیکە کە لەخوێنی یە کینکا
 بدری . پووتیی توور .
 (قانتەر) ز . ئیستر .
 (قانچە) کۆیسوانە .
 (قازاج) قازانج .
 (قازاج بە نییوهیی) قازانج بە

نییوهیی .

(قانزاج کردن) قازانچ کردن .

(قانك) خهربه نك [د] .

پوویتی توور .

(قانك-دان) دوو كهل کردن به

كتر شتیكا . جارنك یاری كردنهوه

له كهل كه سیکا كه دۆرراندییتی .

(قانگله) بهن و دهزوویه كه له

سه ر په نجه كه و ره و په نجه تووتهی

دهست هه لكرابی . دارینکی لووت

داره باخهوان لقى درهختی بهرداری

پئرائه کیشیتته خوارهوه .

(قانگه) خه ندهق دانهوهی دییوارو

شتی تر : قانگهی خانوکهی

داوه تهوه .

(قانگه له) قانگله .

(قانه) قه دینکی قوماشه له قه دی

کارخانهی . یارد [د] .

(قاو) پووشوو . دهنگ و باسینکه

كه بلاو بوویتهوه .

(قاوتانیدن) ز . قاودان .

(قاوداخستن) بلاو كردنهوهی

دهنگ و باسینك .

(قاودان) دهر کردن .

(قاو کردن) بانك کردن به

دهنگی بهرز .

(قاوله مه) د . قابله مه .

(قاووت) ئاردی دانه ویلهی برژاو .

(قاوورر) قاپوورر .

(قاوورمه) گۆشتی سووره وه گراو

بۆ هه لكرتن .

(قاووغ) قاپوورر .

(قاوووقریشك) قیپژو هووررو

دهنگه دهنگ .

(قاوو قوو) د . قاوه قاو .

(قاوو قیپژ) قاوو قریشك .

(قاوه) بهری گیایه کی کهرمیانی به

دهنگی خپ و سه وزه له دواى

برژاندن و کوتانی لی نه نری بـؤ

خواردنهوه .

(قاوه بریژ) د . دهفرینکی تاییه تی به

قاوهی تیا نه برژی نری .

(قاوه توون) قاوه لیتی .

(قاوه تی) نان خواردنی

نییوه پروان .

(قاوه جاخ) شویتنیکه که قاوهی

تیا لی بنری .

(قاوه جۆش) گومگومهی قاوه .

(قاوه چیی) که سینکه که هر
 قاوه لی بنی .
 (قاوه خانه) شویتیکه که قاوه
 لی نراوی تیا بفروشری .
 (قاوه دان) تی کردنی قاوه بۆ
 خواردنهوی .
 (قاوه سینی) سینی به کی
 تای به تی به قاوه له سه ره گیرری .
 (قاوه قاو) بانکه بانک .
 (قاوه لتون) قاوه لتی .
 (قاوه لتی) قاوه تی .
 (قاوه یی) شیتیکه که رهنکی
 له رهنکی قاوه برژاو بچی .
 (قای) ز . پیتی پرسیار .
 (قایخ) جۆره به له مینکه له ئاوا
 پی نه پهرنهوه .
 (قایخه وان) که سینکه قایخ
 لی بخورری .
 (قایخ) قایخ .
 (قایغه وان) قایغه وان .
 (قایش) چه رمی خوشکراوی
 ره ننگ کراوی گویره که و پارین .
 (قایم) شتی به هیز .
 (قایمکار) که سینکه که شت

قایم و باش هه لگری .
 (قایمکردن) توند کردنی شت .
 شاردنهوی شت : شته کانت
 [قایم که] .
 (قایم نوێژ) که سینکه نوێژی
 نه چی .
 (قایمه) خۆکۆکردنهوه و ناماده
 بوون بۆشتیک : فیسار کهس
 خه ربیک [قایمه] به . کانی
 ته نگانه : زه خه پیره که هه لگره بۆ
 [قایمه] . زوربهی شت : [قایمه] ی
 له شه که که هانووه . یاساو
 ده ستووریکه له یاری دامه وشه ترنجا
 که هیچ لایه که نهی به نهوه .
 (قایمه کاری) هه لگرتن و قایم
 کردنی شت .
 (قایمه کردن) قایمه کاری .
 (قایمی) توندیی و به هیزی
 شت .
 (قیراخ) به کینکه که بکه ویته
 ناوه ندی دوو که سه وه بویه که خستنیان
 « واسطه » .
 (قت) فت : له یاری کۆرهوی
 بازی دا نهووتری نه م کۆرهوی به

[قت] ، [قتبوون] فت بوون
له یاری دا ، [قتکردن] فت کردن
له یاری دا .

(قتاو) د . کتیب .

(قتاوخانه) د . قوتابخانه .

(قتوفت) د . جووله جوول .

(قجیی) گیایه کی که لا ووردی
همیشه یی به له قه دشاخ نم دار
نهر روی ، بنجه که ی زور به که لکه
بو ژانی [ای هاتن] .

(قجیلک) په بنجه تووته .

(قجیله) جوړه کولله به که .

(قخ) ووته به که منالی ساوای

پئی نه گبرریتوه له دهست بردن بو
شتی پیس .

(قنخه) قنخه .

(قنخه) قخ .

(قده قد) قرته قرتی مریشک .

(قدیلکانی) خووتووکه دان .

(قدیلکه) قدیلکانی .

(قدیک) ز . دل ته ننگ بوونی

مردووم .

(قدیلله) قدیلکه .

(قر) ز . زوقم

(قراج) ز . زهویی به که گیای
تیا نهرروایی یا تیا درروایی و نازال
خواردیتی .

(قراقر) ز . قرره قرر .

(قراش) د . قاشی شت ،

[قراش قراش] شتی قاش قاش .

(قربووز) ز . که سیکه که

ریشی ماش و برنج بوویی .

(قرپ) تالان ، [قرپکردن]

تالان کردن . خهرج کردنی پاره و

به کار هیمنانی خوارده مهنی زیاد له

ته اندازه: فیساره ژن دهستی به قرپه .

قرقینه . دهسکه نه کردن [د] .

لق و پوپ کردنی دار (د) .

قرمه ی داری شکاو (د) .

(قریانندن) هه لپاچیین .

(قرپنه) خرپنه .

(قرپوک) میووژی ووشکه ل. قرر

یوق .

(قرپول) میووژی ووشکه ل .

(قرپه) د . دهنگی شکانی دار .

(قرپینه) قرقینه .

(قرت) د . مردومی جلفن .

(قرتاله) قهرتاله .

(قرتان) پچررانی شت به هوی
لئ که وتنی شتیکه وه .

(قرتانندن) بریینی شت به
قه یچی یا به شتیکی تر . شکانندی
قه زوان و ده نکه کووله که به دان بۆ
ده رهینانی ناو که که ی . قرته قرتکردنی
مریشک .

(قرتانن) د . قرتانندن .

(قرتکردن) بریینی شتیکی به
خشتی وهك مووی نه گریه جه وسهر .
قرخ کردنی موو [د] .

(قرتکه) د . پارچه یه کی
پچو که اه شتی قرناو .

(قرتماخه) د . قه تماغه .

(قرته) دهنگی مریشکه به کرر .
جۆره دهنگیکه وهك دهنگی داخستنی
قرتینه ، [قرته قرت] قرتی یهك
له دوا ی یهك [قرتوهورر] قرته
قرتی زۆر .

(قرته لی بریین) بریتی یه له
نه هیشتنی شتیکی : وولاخه که [قرتی
له ئالییکه که بری] .

(قرتیان) د . قرتان .

(ارتینکه) قرتینه . ناوه خۆره ی

مریشک و که له شیر که له کانی
سه ر بریینا چه قوی پیا نه هیترئ .
(قرتینه) دوگمه یه کی نیرومی یه ،
نه چی به یه که او قرتی لیه دی .
شتیکی رهقی ته نکه که له ره کی
ووشکه وه بوو یا ئیسقان که قه له می
قامیشی له سه ر ریک نه کری .

(قرتیل) پاشا خورر .

(قرچ) لیدانی تییل که ری
دوو ههم له ده سه که لای تییل که ری
یه کهم له یاری [مووشین] دا
کانی که یه کهم مووشی نه خواردی .
قرچ [د] . رۆنی قرچاو .

(قرچانندن) داخکردنی رۆن
له سه ر ئاگر .

(قرچانن) د . قرچانندن .

(قرچاننه وه) برژانده وه ی بریین .
(قرچاو) رۆنیکه له سه ر ئاگر
داخ کرابی .

(قرچوبریژ) د . قرچوهورری
شت له سه ر ئاگر .

(قرچۆك) دارو بهن و ده زووی
ناقایم . مه ردومی چرووکی پیسکه .
(قرچۆل) شتی ووش-که وه بووی

چرچ بوو .

(قرچۆله) د . قرچۆل .

(قرچه) دهنګینکه وهك دهنګی
شكاندنې دارو برژاندنې بریشكه له
سهر ډاګر ، [قرچه قرچ] قرچهی
یهك له دواى یهك ، [قرچوهوورر]
قرچه قرچی زور . ګهنم و جوی
درواوه .

(قرچه شکین) په لڅورد بوونی
ګرځه ی خهرمان به ګیره .

(قرچ هه لائن) چرچ هه لائن .

(قرچیان) د . هه لقرچان .

(قرح) ز . نه نګی هه مووشتنیک .

(قرخ) ګوزه و ګوپه یه که له بهر

ڼاو زور تی ګردنې لووس بووین .

تووکى سهروریشیکه که زور

کورت ګرایتته وه . مەردومی له رو

لاوازی قرچۆل . ڼاوی وینستای

لیښن .

(قرخانندن) قرخه ګردن .

(قرخګردن) له بڼه ګوته وه

دانی مووی نه ندام .

(قرخن) ګیاندارنکه که زور

بقرختن . قرخ (دد) .

(قرخنه) قرخن .

(قرخۆل) د . قرخن .

(قرخۆله) د . قرخن .

(قرخه) دهنګینکه له ګه رووی

ګیانداره وه دی له کاتینکا که شتینکی

تی ګییراین ، [قرخه قرخ] قرخه ی

یهك له دواى یهك ، (قرخوهوورر)

قرخه قرخی زور .

(قرخه مەرەسی) ډاګیشانی

یه کینک به زورو له دوونه چوونی .

(قردیله) تیلمه ته نراوینکی

جوانه کچان نه یښم له مووی

سهریان دواى داهیتانی پو نه وه ی

تیک نه چې .

(قرر) مەرګی تینګرایی .

(قراک) قه له رهش .

(قراکه) بالنده یه کی سوزه به

قه د (قراکه) یهك نه یښ .

(قررالن) ه . ګوینزینکی

پوچه له که به داره وه یښ .

(قرران) ڼاوه پوچوره دراوینکی

زیوین ، قررپوون .

(قرراندن) قرره ګردنې قه له رهش .

بریتى به له نوقلانه ی خراب: پومان

[مه قررئنه] واته نوقلا نهى خراپمان
بۇ لى مه ده .

(قررانن) د . قرراندن .

(قررباق) قرربۇق .

(قرربۇق) بۇق .

(قرربزون) مردنى گياندار به
كۆمه لى و زۆرىي .

(قررپۆك) قررپۆك . قرربۇق .

(قررپۆل) قررپۆل .

(قررتى خستن) كوشتارى
تېكررايى .

(قررتىكه فتن) د . قررتى كه وتن .

(قررتىكه وتن) قرر كه وتنه ناو
گيانداره وه .

(قررقررؤك) قورر قورراكه .

(قررقرره) كندرى به كره .

چهرخى پچووك .

(قررقتنه) بايه كه له دەر و ونه وه

هه ل ئه قولى و به دهنكه وه له دم
دېته دهره وه .

(قررك) ز . قوررك .

(قرركردن) قررتى خستن .

(قررئاته) پارچه يه كه له

پارچه ي مۇزىيقه .

(قررنوو) كه نه .

(قررنه) قررنوو .

(قررنى) قررنوو .

(قررواق) بۇق .

(قرروقەپ) بى دهنكى و قسه
نه كردن .

(قرروقەپۆز) ووتيه كه له رووى
سووكى يه وه ئه ووترى به دم و پلى
يه كىكى ناشيرين .

(قررونيمقرر) كالا يه كه ژنان
ئهى پۆشن چين چيىننه وه رچيىنه
له جۆرىكه .

(قرره) هه راو دهنكه دهنك .

دهنكى قه ل و بۇق ، [قرره قرر]

قرره ي يه كه له دواى يه كه . دوا هه مين
كه س كه سه ره ي بىيه سه ر .

(قررهاتن) قررتى كه وتن .

(قرريژ) با . كرريش .

(قرزال) ده عبايه كى ئاويى

چنك چنكى ره قى دوو سه ره .

(قرزانك) قرزال .

(قرژه) جۆرىكه له به رى دار

مازوو ده باخى پى ئه درى .

(قرسان) ته خمين .

(قىرساندن) ز . قىرنجاندى
شتىك له ناو شتىكى ترا .

(قرش) ز . پووشى ھەل ۋە رىيو .
لق و پۇپى درەخت كە لە خۇيە ۋە
ھەل ۋە رىيى بى .

(قرشه) كرشە .

(قىرتۇك) كىر كىرا كە .

(قىرك) ز . قوررىك . قەلەرىش .

(قىرم) د . مىرخ : [قىرم] ى
لە خۇش كىردو ۋە .

(قىرماندىن) خورىيىن بە دەنگى
بەرز لە يە كىك : تى قىرماند .

۰ (قىرمز) تال .

۰ (قىرمىزى) شتىكە كە رەنگى
قىرمزى .

(قىرمىزىن) دەنگى تەق ۋە ھوررى
چەك بە زۇرى .

(قىرمە) دەنگىكە ۋەك دەنگى
شكانى دارى كەورە بە كىردە برىي ،

[قىرمە قىرم] قىرمە يەك لەدواي
يەك [قىرم ۋە ھوررى] قىرمە قىرمى

زۇر .

(قىرمچى) با . شتىكە كە سىيىس
پووبى .

(قىرنجان) رووشان و برىندار
پوونى شت .

(قىرنجاندىن) رووشاندىن و
برىيندار كىردى شت .

(قىرنجانن) قىرنجاندىن .

(قىرنكە) دەنگىكە ۋەك دەنگى

[خىرنكە] [قىرنكە قىرنك] قىرنكەي

يەك لەدواي يەك [قىرنك ۋە ھوررى]

قىرنكە قىرنكى زۇر .

(قىرىپىك) با . سى شەشى بەھار .

(قىرىژ) چىك . شتى چىكىن [ز] .

(قىرىژاھىيى) ز . قىرىژ .

(قىرىشكە) دەنگىكە لە قىيىژە

كەورە تر ، [قىرىشكە قىرىشك]

قىرىشكەي يەك لەدواي يەك ،

[قىرىشك ۋە ھوررى] قىرىشكە قىرىشكى
زۇر .

(قىرىن) ز . جەنگىدەم قالىي .

(قىرىيواندىن) قىرىيۋە كىردى .

(قىرىيوانن) قىرىيۋاندىن .

(قىرىيۋە) دەنگىكى بەرزە كە

لە خۇشى ۋە ۋە پەيا بىي ، [قىرىيۋە

قىرىيۋە) قىرىيۋەي يەك لەدواي يەك .

(قىرىيۋە كىردى) قىرىيۋاندىن .

(قزكه) شوئىتىكه يەكەم جار
 گۆى [شەقین] ى لى دانەنن و
 بەدار لى ئەدەن .
 . (قزە) ترسنوك . ژنانى .
 (قز) مووى درىژى سەر .
 كەفى شت [د] .
 (قزاكه) بالندە يەكى دەنوك
 درىژى سەر رەشى بەرسنك سىپى يە
 بە قەد كۆترە بارىپكە يەك ئەبى .
 (قزالكه) قزاكه .
 (قزبەسەرە) برىتى يە لە ئافرەت .
 (قز قز) شتىكە لق و چلى
 زۆرى لى بوو بىتەو .
 (قزقزاوى) قزقز .
 (قزقزوكه) شتى قزقزاوى .
 (قزقزە) جۆرىكە لە بەرى دار
 مازوو ، وە قزقزاوى يە .
 (قزك) ز . قە لە باچكە .
 (قزكردن) د . ترشانى دۆو
 كەف كردنى .
 (قزكه) قزقزە .
 (قزكه) قزقزە .
 (قزلاندن) ز . تواندەنەوئى رۆن
 (قزن) كەسىكە كە قزى بە

سەرەوئى .
 (قزنەسەر) سەر قزن .
 (قزە) د . كەف .
 (قزەسەر) قزىكە كە لە سەر
 بوو بىتەو .
 (قزە كردن) د . ترشانى شت .
 (قزىاك) ز . قە لە رەش .
 (قسر) مىيىنە يەكە كە سالىك
 بەبى ئاووسى مابىتەو . شتى بى بەر
 [د] .
 (قسكل) د . جۆرىكە لە بەرى
 دار مازوو .
 (قسل) شتىكى تىپى سووتىنەرى
 سىپى يە لە سووتاندنى جۆرە بەردىك
 پەيدا ئەبى .
 (قسن) كە لە كە بەردىكە كە
 بە كردى گۆرىكا كرابى .
 (قسنى) شتىكى رەشباو ،
 وەك مىوى ھەنگويىن بۆنىكى
 خوشى ھەيە .
 (قسە) كوفتوگۆ .
 (قسە بردن) گىررانەوئى قسە
 يە كىك بۆ يە كىكى تر .
 (قسە بررىين) بررىينى قسە لە

ناو قه دا به يه كينك .

(قسه بررينه وه) دهنك دابرريني
يه كينك له كهل يه كينكي ترا له بهر
زويبرووني لئي .

(قسه بهر) كه سيكه كه قسه ي
يه كينك بيا بو يه كينكي تر .

(قسه به سهر قسه داهيتانه وه)
كورينز كردن له قسه دا بو سهر
قسه يه كي تر . قسه بررين به يه كينك .
(قسه تال) كه سيكه قسه ي
ناخوش بي .

(قسه خواردنه وه) قوت دانه وه ي
قسه وه كردني له بهر شتيك .

(قسه خوش) كه سيكه
گوفتوگوي خوش بي .

(قسه دابررين) دهنك دابررين .
(قسه دروست) كه سيكه كه
قسه ي ريك و پيك بي و دروي
تيا نه بي .

(قسه دؤرراندن) دهر برريني
قسه يه كي نه هيتي . شكاني قسه ي
يه كينك لاي يه كينك .

(قسه دهر هاوردن) قسه دهر
هيتان .

(قسه دهرهيتان) دهرهيتاني
قسه يه كي په نهاني له يه كينك به فيل .
(قسه راست) كه سيكه له قسه يا
راست بي .

(قسه رهق) كه سيكه كه قسه ي
قورسو ناخوش بي له كهل مهردوما .
(قسه رهوا) كه سيكه له ناو
كومه له دا قسه ي برربكا .

(قسه رهوان) كه سيكه له
قسه دا ، دانه ميني .

(قسه زان) كه سيكه له شويئي
خويا بزاني قسه بكا .

(قسه زل) كه سيكه كه قسه ي
له خوي زلتر بي .

(قسه سارد) بريتي يه له كه سيكه
كه قسه ي خوش نه بي .

(قسه شانندن) به قسه نه كردني
يه كينك و له فرمان دهرچووني .

(قسه قوت) قسه نه ستق .
(قسه قوت دانه وه) قسه خواردنه وه

(قسه كردن) گوفتوگو كردن له
كهل يه كينكا .

(قسه كهر) كه سيكه گوفتوگو بكا .
(قسه گيررانه وه) گيررانه وه ي

قسه يه كيك بۇ يه كيكى تر .

(قسه له رروو) كه سيكه كه

هموو قسه يه كه له رووى مەردوما

بكا با دلگيريش بى .

(قسه له سەرداگيشان) قسه

دەرەيتنان له يه كيك به فيل .

(قسه لى كردن) دووان له بابەت

شتيكه وه .

(قسه نه ستهق) كه سيكه كه

قسه ي خوش و قوت بى .

(قسه و باس) دەنگوباس .

(قسه وەرگرتن) له كوئى گرتنى

قسه ي يه كيك .

(قسه هەلبەست) كه سيكه

قسه ي درو هەلبەستى .

(قسه هەلبەستى) ريك خستنى

قسه ي درو .

(قسه هيتان) هيتانى قسه ي

يه كيك بۇ يه كيكى تر .

(قسه ي نه ستهق) قسه ي بەرزى

به كه لك .

(قشپل) پشقل .

(قشت) قشتييلانه .

(قشتييلانه) شتى پچكولانه ي

جوانكييله .

(قشتييله) قشتييلانه .

(قشقەررە) قەلە باچكە .

(قشكه) جۇرىكه له بەرى دار

مازوو قزقزاويى يه .

(قشلاخ) هەوارى زستانه ي

دەوارنشين . ناوى دى يه كه له

جوانررو .

(قفل) ئاسنئيكە دواى ئەلقەرئز

كردن ئەدرى له دوولايى دەرگا و

سندورق بۇ قايمى ، وه به كليل

هەل ئەگيرى .

(قفلدار) داخستنى دەرگا و

سندووق به قفل .

(قفه) كۆكه .

(قفين) كۆكين .

(قل) دەنك : قلنك ترى وانه

دەنكنك .

(قلاخ) كۆكاي تەپالە .

(قلاشتن) قليشاندىنى شت .

(قلاشكەرى) دارى ووشكى

زەنگە قليبشه .

(قلاق) ل . قەلەرەش .

(قليپاندنەوه) قليپکردنەوه .

(قَلپ بوونهوه) رژان و دهمه و
حوار بوونهوهی شت .

(قَلپکردنهوه) رژاندن و دهمه و
خوار کردنهوهی شت .

(قَلپوقۆپ) دهنگی هیلنج له کاتی
رر شانوه دا .

(قَلپه) دهنگی رژانی شت به
زۆری ، [قَلپه قَلپ] قَلپه ی یهك
له دوا ی یهك ، [قَلپوهوورر] قَلپه
قَلپی زۆر .

(قَلخ) ز . برنگ .

(قَلخ) د . ریخت و سوروشت .

(قَلقل) ل . بهری گیایه که له
نيسك نه چى به بریشکه یی نه خورئ .

(قَلکه جهوت) کلاوه بهرروو .

(قَلم بوونهوه) د . قَلپ بوونهوه

(قَلمه) د . قَلپه .

(قَله) کهشی ناگری پشکو
که خالی رهشی تیا نه مینئ :

ناگره که (قَله) ی دئ ، [قَلهقل]
قَله ی ناگر به زۆری .

(قَلیان) قهنکه .

(قَلیان ناوی) نیرکه له .

(قَلیانایوی) قَلیان ناوی .

(قَلیانخۆر) کهسیکه که قَلیان
بکیشئ .

(قَلیاندار) کهسیکه ههر قَلیان
تئ بکا بۆ یه گینکی تر .

(قَلیان دیمیی) د . قهنکه .

(قَلیانکیش) قَلیانخۆر .

(قَلیاو) د . قَلپه .

(قَلئ بَلئ) قلی و بلیی .

(قَلپچکه) ه . کَلک .

(قَلپچه) گیایه کی به هاریی
که لا وورده گولیکى زهره ده رته کا .

(قَلیزه نکیسى) جۆره چیشتیکه
له برنج و هه لووژه دروست نه کری .

(قَلیل) ز . گونی هه مووشتیک .

(قَلینچک) د . کَلینچکه .

(قَلینچک) د . برای تووته .

(قَلینچکه) د . قَلینچک .

(قَلیه) گیایه کی تیژه سابوونی

پئ نه کری . قَلیزه نکى [د] .

(قَلیینج) ز . په نجه تووته .

(قَلیینچک) قَلیینج .

(قَلیش) درزی که وره ی شت .

(قَلیشان) درزبردنی شت .

(قَلیشاندن) له تکردنی داروشتی

تر به تیغ .

(قلییشاندنهوه) درز تن کردنی

شت به تیغ .

(قلییشانهوه) دم دانهوه و درز

تن بوونی شت .

(قلییشاو) شتیکه که قلییشی

تن بووبی .

(قلییشاوه) قلییشاو .

(قلییشبردن) قلییشان .

(قلییف) د . کتلان .

(قلییک) ز . داخستنی شمشیره ی

دەرگا .

(قلیی و بلیی) قسه یا نووسینی

بنمه عنای شرم بررم .

(قم) قوم .

(قمار) قومار .

(قمارباز) قومارباز .

(قمبراو) به سهراکشانی ناوه به

زوری به سهرا کشت و کالآ .

(ققممۆک) ز . قوه ققمۆکه .

(ققممۆکه) قوه ققمۆکه .

(قملآخ) خمخۆرکی زهویی .

(قمیش) قوموش .

(قنج) شتی قییت . شتی چاک

[با] .

(قنجبوونهوه) قوت بوونهوه .

(قنج کردنهوه) قوت کردنهوه .

(قنجه قنج) قوته قوت کردن .

(قنچک) لاسکی میوه و هیندی

سهوزی . کلینچکه [د] .

(قنچکان) د . چیچکان .

(قنچکه) زیپکه .

(قنچکه سلاو) د . سیچکه

سلاوه .

(قنچکه سلاوه) قنچکه سلاو .

(قنچکه گرد) دانیشتن به

چیچکانهوه .

(قنک) ز . کولانه ی مریشک

(قنک) کونیکه له ناوه ندی مهر

دووسمتی گیانذارا پیسی اینوه

نه کا .

(قنکانیسک) د . نانیشک .

(قنکاو) ناوینکه که له خوار

کشت و کالهوه دهر بچن .

(قنکاوله) گیایه کی به هارییه

که مینک بهرز نه بیسته وه که لای له

که لای بیی نه چن وه رهوانه

(قنچکاو) د . قنچکی چاو .

(قنگە دانەو) بریتىيە لە دانىشتىنىكى
كەم .

(قنگەدەر) بریتىيە لە مەردومى
حېيز .

(قنگر) كنگر .

(قنگر پاچ) بنجى كنگر .

(قنگرتن) بریتىيە لە دانىشتنى
منالى شىپىرە خۆرە لە سەر قنگ
بە كەم جار .

(قنگرواچ) قنگر پاچ .

(قنگرەزا) د . جۆرە جەوىيە كە
لە كنگر پەيدا ئەبى .

(قنگلاشك) بنجە درر كى
كنگرى ووشكەو بوو .

(قنگ لى كەوتوو) بریتىيە لە
مەردومى بى مۆش و كۆش كە
مەمىشە شتى لى بىكەوى .

(قنگە بان) بانى خانوو لە پشتهو
كە لە زەوىيەو نزم بى .

(قنگە جنۆكە) بریتىيە لە شوئى
زۆر تەسك و تروسك و تەنگە بەر .

(قنگە جوورنى) قنگ تووچاندنى
گياندار بە مۆى زۆر گوو هاتنى يا
مىلكە كردنپەو .

(قنگە خشكى) لە سەر قنگ
خۆخشاندىن .

(قنگە خلىسكى) لە سەر قنگ
هاتنە خوارەو لە شوئى سەرەو
لېژەو .

(قنگە خورۆكە) نەخۆشىيە كە
لە مەندى گياندارا قنگى دىتە
خوروو .

(قنگە خەو) نوستى بە قنگەو .

(قنگەزە) د . پشتى مەوز :
فيسار كەس لە قنگەزەى بابانە ، واتە
لەو نەژادەيە .

(قنگە سووتەكە) دەردىكە دوو
چارى منالى ساواو مەرەزەى كۆرپە
ئەبى .

(قنگە سووتەكى) قنگە سووتەكە
(قنگە شەرر) شەرر كەرد لە

كەل پى دز كىدا پاشەو پاش

(قنگە قنگ) بریتىيە لە دوا
خستى كار بو نە كردنى : فيسار
كەس لەم كارەدا [قنگە قنگ]
ئەكات .

(قنگە گاز) برىنىكە) لە سەر
كولوكى وولاخ پەيدا ئەبى بە مۆى

گرتنى بار يا زىين يا كۇپانەو .
 (قىنگەلاشك) قىنگەلاشك .
 (قىنگەلتىس) قىنگەلدانەو يەكى كەم
 بە چىچىكانەو .
 (قىنگەلفىس) قىنگەلتىس .
 (قىنگە نشىيىنگە) مىنالىنگە كە
 تازە قىرى دانىشتىن بوۋىن لە سەر
 قىنگ .
 (قىنگە نشىيىنە) قىنگە نشىيىنگە
 (قىنگە وتلوور) پالگەوتىن بە
 جۇرىك كە قىنگ دەرىپەرى .
 (قىنگ مەلتەكىنە) د . كك
 مەل سەنكىنە .
 (قىنات) داكەوتىن بە بەشى كەم ،
 [قىنات كىردىن] داكەوتىن بە بەشى
 كەم .
 (قوبا) ز . ماستى بزرگاۋ .
 (قوبىكە) د . گومەز . لوتكى
 شاخ .
 (قوبوۋلىكردىن) پەسەند كىردىن .
 (قوبوۋلىى) چىشتىكە ۋەك پلاۋ
 بەلام تەم ناپالىتورى .
 (قۇپ) ز . كەستىكە دەستى يا
 قاچى شە پەتە بى .

(قوپان) چالپوۋىن بە ناۋاچوۋى
 مەندى شىت بە قۇي نەپتىكەۋە .
 (قوپاندىن) چال كىردىن و بە ناۋا
 بىردىنى مەندى شىت بە نەپتىم .
 (قوپاۋ) شىتىكە چال بوۋىن و
 بە ناۋا چوۋىن .
 (قۇپچە) شىتىكى پىچىكۇلانەي
 كىردە بە يەخە دا دانە دروۋى بۇ داخستىن
 . جۇرىكە لە بەرى دار مازوو .
 (قۇپىز) د . ماشو موۋشە .
 (قوپىكە) د . قوبىكە .
 (قوپۇز) قەپۇز (د) . كىرى يەكە
 لە ناۋە راستى ئىپلى جوۋتا .
 (قوپەن) چەند بىنچە سەۋزى يەكە
 لە ناۋ پەلە يەكا ، كە بەرزى تروپە
 مەزى تىرىن لە دەۋرۋى بەرەكەي .
 (قوپيان) د . قوپان .
 (قۇپىيى) جىنكە يەكە ناۋى تىيا
 ۋە ستا بىۋ كىيى لى پروابى . ناۋى
 شىۋىتىكى قىتىكە لە شاخى قەرە داخ .
 (قوت) شىتى قىنجى قىيىت . شىتى
 كورت [ز] . مەرزەۋ بىۋىر (د) .
 قۇتىيىن .
 (قوتابخانە) جىنكەي دەرس

خوتىندى قوتابى .

(قوتابى) منالىكە چووبىتە بەر
خوتىندى .

(قوتار) رزگار (قوتاربوون)
رزگار بوون ، [قوتارگىردى] .
رزگارگىردى . چەن ووللاخىكە بەرو
دوا بەرىدا بررۇن .

(قوتاسە) خىلى زىيىنى ژانە .

(قوتان) ز . کوتان .

(قوتان) ھەرزالى .

(قوتاوى) قوتابى .

(قوتايى) شوتى قوت لەزەوى .

(قوتېوونەو) قىچ بوونەو .

(قۇترى) ووللاخى پىرى پەك كەوتە .

(قوترمەپا) ھ . قولەپى .

(قوتجە) د . شتى زۇر چاك .

(قوتىين) ز . سىرربوون لە

سەرمانا .

(قوتك) با . سوخمە .

(قوتكردنەو) قىچ كىردنەو .

(قوتكە) سەر لووتى شاخ و

شوتى بەرز .

(قوتىم) ز . كورتىمە دارىكە كە

لە زەوىدا مابىتەو دواى برىنى .

(قوتوو) شتىكى بۇشى سەر قاب
دارە لە تەنەكە يا شتى تر دروست
تە كرى و شتى تى تە كرى .

(قوتوولە) قوتوويە كى تەنەكە يە
نەوتى تى تە كرى و پلىستە تى ھەل
تە كىشىرى و دانە كىر سىتىرى .

(قوتە) د . قوتابى . مەردومى
قوت .

(قوتەرە) كۆتەرە . دۆلىيانى
ئاش .

(قوتە قوت) قىچە قىچ و
ھەلپەررو داپەرر .

(قوتەك) ز . كالايە كى كورنە
لەسەر كراسەو لە بەر تە كرى .

(قوتىى) قوتوو .

(قۇتىى) قۇتىين .

(قوتىيلە) قوتوولە .

(قۇتىين) سەرى رووت : فىسار

كەس سەرى [قۇتىين] .

(قۇجە) د . جاويين .

(قۇچ) قوربانى . پىرتساوى

دوو سوارە بۇ تەوۋى يە كىرى

بەجى بىلىن : تە و دوو سوارە

[قۇچ] تە كەن . تەلەيە كە

درىندەى پى بگىرى [ز] . شاخى
گياندار : شەررە قۇچ .

(قۇچاخ) مەردوومى خىرا .
(قۇچار) پىسولە يەكە لە
دەولەتەوۋە بىرى بەيەككىك بەرامبەر
بە باجىك .

(قۇچبە ھىر) ز . گىايەكە
بىككىكى رەوانى ھەيە .

(قۇچ تى ھەلدان) شوق تى ھەلدان .

(قۇچدار) گىياندارى شاخدار .

(قۇچدان) قۇچ ۋەشاندىن .

(قۇچقۇچان) شەررە قۇچ .

(قۇچك) جۇرە قۇچكە يەكى

رەشى چىراۋە بە ئاورىشىمى سوور ،

ژنانى بىلباس ئەيكەنە سەريان .

(قۇچكە) جۇرە لە چكىكە

ئەكرى بە سەرى منالى ساۋادا .

دەسمالى سەرى ژنان .

(قۇچكە تاش) قۇچى تاش .

(قۇچكە سۇرانى) د . فەقيانە .

(قۇچ لىدان) قۇچ ۋەشاندىن .

(قۇچ ۋەشاندىن) شوق ۋەشاندىن .

(قۇچ ۋەشىن) شوق ۋەشىن .

(قۇچ ھاويشتىن) شوق ھاويشتىن .

(قۇچەقانىيى) شتىكى دوولىسىپى
ھونراۋەيە لە بەن يا دەزوودروست
ئەكرى ، ناۋەراستەكەى تۈزىك
پانە بەردى پى ئەھاويژرى .

(قۇچىتاش) رىك خىستى مووى
پىشى ناۋچەۋان بەگۈيزان بۇجۋانى .

(قۇخ) مېيۋە يەكى خىرى مەزى

توۋكىنى سىپاتى ناۋوك رەقە لە قەيسىپى

گەۋرە ترە . قۇختە . شتى جەماۋە .

[د] . زىيخ .

(قۇختە) ژوورىكى پىچوۋكى

نەمە لە ناۋباخا ئەكرى بۇباخەۋان .

(قۇخدان) د . چەمانەۋە .

(قۇخل) خانوۋى يىچكۇلانە .

(قۇخە) كۆكە ، (قۇخە قۇخ)

كۆكە كۆك .

(قۇدك) با . ئاۋىتە .

(قۇدىيى) قوتوۋ .

(قۇدىيە) قوتىيە .

(قۇر) ز . گىياندارى لاۋاز .

• (قورئان) ئەۋكتىيە يەكە بە

سرووش بۇپىغەمبەرى ئىسلام ھاتوۋە .

(قورئان خواردن) سۈيىد

خواردن بە قورئان .

(قورئان دان) سۆيىندانى يەككىك بە
قورئان .

(قورافتىن) ز . رىنىنى تىرى و
برىنى گولى دانەوئىلە .

(قوربان) سەرگەرد . ووتەيەكە
لە رووى كەورەيى يەوۈ نەووترى بەو
كەسەي كە قەسەي لەكەل نەكەيت .
(قوربانىي) مەرر و بىزى يا
خوشتر و گايەكە لە چوار رۇژەي
جەژنى قوربان سەربىررى بەناوى
قۇچەوۈ .

(قوربانى كىردن) سەربىررىنى
قوربانىي لە چوار رۇژەي جەژنى
قوربان سەربىررى قۇچەوۈ .

(قورپ) قىر قىتە . ھىلنج [د] .
(قۇرت) چەوتى و كىررى لە
ھەموو شەتتىكا ، [قۇرت قۇرت]
شەتتىكە كە قۇرتى زۇرى تىبابى .
چەپالەي رۇزگار : ياخوا ھەرگىز
قۇرت نەبەتە بەرت . چال .

(قورتاندىن) ھەلقىچاندىن لىچ .

(قورتانن) د . قورتاندىن .

(قۇرتقۇرتاوىي) شتى لىق لىق .

(قورتم) قورقۇرراگە .

(قۇرتىم) د . قورتم .

(قۇرتىي) با . گۇترە .

(قۇرچ) ز . تويىكلى سەۋزى
فەريىكە گۇتۇر .

(قورچىمىن) ھەلىچىرر كاندنى گيا .

(قورخ) ز . نەستىرەي كەلاۋىز .

(قۇرخ) قەدەغە ، [قۇرخكردن]
قەدەغە كىردن .

(قۇرخانە) كەنجىيەنەي چەك .

(قۇردوون) زىيىزەيەكە نەكەيتە
سەعات و نەكەيتى بەرۇكا .

(قورر) گلىكە بە ئاوشىل
بوۋىيىتەوۈ .

(قۇرر) كەسەيكە كە رىيىخۇلەي
رژايتە ئاۋگۈنپەوۈ . زەنگى كەورەي
مى پىشەنسەك . بىرىنى يە لە شتى
ھىچ و پوۋچ .

(قورراچكە) د . قورقۇرراچكە .

(قورراد) بەربەسىل .

(قوررادە) گىيايەكى كىۋىي توۋنى
بەھارىيە ۋەك كەۋەر ۋايە نەكەيتى
بە كەلانە . مى شەكاۋ . جۇرە
پىيازىكە سەلكەكەي ھەرگىز گەورمۇ
خىرنايى .

(قورراله) گىاي قورراوه .

(قورراندىن) قۇرره كىردىن .

(قورراو) ئاويىكە بە ھۈي

قوررەوۈ لىل بوۋىن . بەربەسل .

(قورراويلكە) بالىدەيەكە ۋەك

[بۇرە جىرە] بەلام ئەمگەۋرەترو

قاچى درىژترە .

(نورراۋىي) شتىكەكە قوررى

تىۋەچوۋىن .

(قوررباق) بۇق .

(قورر بەسلەر) بىرىتىيە لە

لىقەۋماۋىكى بە سەزمان .

(قورر بەسلەرى) لىقەۋماۋىي

ھەزارى .

(قورر بەست) قوررىكە لەسلەر

شۈيتىك رۇكرابى بە ئەستۈورىي .

[قورر بەست كىردىن] رۇكردىنى قورر

بە ئەستۈورىي .

(قورر پىوان) قورر كىردىن بەسلەرا

بە ھۈي خەنەت يا چورتەمىكەۋە .

(قورر پىۋەدان) بىرىتىيە لەۋىران

كىردىن يا تىكدانى شتىك .

(قورر قىكەر) كرىكارىكەكە

ھەر قورر تىكا بۇ قورر كىش .

(قۇررخانە) جىبەخانە .

(قورر دادەر) كرىكارىكەكە

ھەر قورر دابدالەسلەر چىيىنى

دىيوار بۇ ۋەستە .

(قوررشىل) كرىكارىكەكە

قورر خۇشكا بەپى .

(قورر قورراچكە) د . قورر قورراكە

(قورر قورراكە) لىۋالەيەكە لە

مى كىياندارا ھەناسەي لىۋە ئەدا .

(قۇرر قۇررە) جۇرە مزراحىكە

كونىك لە تەنېشتىيەۋەيەتى . كاتى

داكوتانىيا قۇررەي لىۋە دى .

(قورر قوشم) جۇرە كانىكە ۋەك

زىيو بەلام ئەم نەرم و كەم نىرخە .

(قورر قىنە) قورر قىنە .

(قۇررك) ز . پىست مىل .

(قورر كىش) كرىكارىكەكە

ھەر قورر بىكىشى بۇ ۋەستە .

(قورر كىشان) بىردىنى قورر بۇ

ۋەستە .

(قورر كىشى) قورر كىشان .

(قوررك) قورر قورراكە .

(قورر كىدراۋ) بىرىتىيە لە ھەردىمى

دەنگ زى چەنەباز . بىرىتىيە لە

مەردومى چاۋ برسىيى زۇر خۇر .
(قوررگدررياك) د . قوررگدرراۋ .
(قوررگرتنەۋە) كىردنى گل بە
قورر بۇ كار كىردنى .

• (قوررمساخ) گەۋاد .
• (قوررمساغ) قوررمساخ .
(قۇررن) د . تاۋان و گوناخ .
(قوررنازك) ئانىشك .

(قوررناۋە سەرچاۋ) برىتىيە لە
داخ و خەفەت كىردن بەدىلى يەككىكا .
(قوررناۋىلكە) دەعبايەكى درىژى
پىچكۆلەي ئاۋىيىيە لەبەھارانا پەيدا
ئەبى و دەنگىكى زلى ھەيە .

(قوررنە) كۆشەي ژووربا خەۋش .
(قوررنەت) با . قوررنە .

(قوررواق) قوررباق .
(قورروقسل) شىتىكە ئەگىرىتەۋە
لە گل و قسل بۇ بەكار ھىننەنى لە
بىناغەي دىيوارا .

(قورروقوشم) قورروقوشم .
(قورروقە) د . بىلاۋبوۋنەۋەي چەند
سوارى لەكاتى ھىرشا .

(قورروقەپ) قورروقەپ .
(قورروقەپۇز) قورروقەپۇز .

(قوررۇل) كۆلۇر .
(قوررۇلىي) كۆلۇرىي .
(قوررونچك) ئوقورچ .
(قورروو) قوررك .
(قوررووك) قوررك .
(قوررە) ز . دۇشاۋى بەرسىيە .
(قۇررە) دەنگى رەشەۋوللاخ .
جىۋرە دەنگىكە ۋەك دەنگى قۇرر
قۇررە ، [قۇررە قۇرر] قۇررەي
يەك لەدۋاي يەك . دەردىكە توۋشى
رەشە ۋوللاخ ئەبى و ئەي كۆزى .
(قوررە ررەش) جۇرە قوررىنىكى
رەشە بەنى پىررەش ئەكرى .
(قوررەسور) جۇرە قوررىنىكى
سورى پاكە گلاۋىي پىررەئەكرى
ۋە بۇ لىير ئەدرى لە جەستە .
(قوررەگارىي) خەرىيك بوون
بە كارى قوررەۋە .

(قورريانە) د . كىياندارىكە كە
پىيى ئەلەين قۇررىي .

(قۇرريانە زەردە) د . بىزن مژ .
(قۇررىي) دەعبايەكە ۋەك
مارمىلكە بەلام ئەم گەۋرەترە .
بوۋنى مەردوم بە قۇرر . قۇرىە [د] .

(قورریيجان) د . كۆلنجان .
(قورریيتان) ووتەيەکی سووکه
به هیندی ئافرهت ئه ووتری ،
(قورریین) شتیكه له قورر
دروست کرابی .

(قورس) شتیكه له ههله گرتنا
کرانی . کوچی به که به کران شت
بییهت . بریتی به له مهرجومی سهنگین .
(قورسای) کرانی و سهنگینی
شت .

(قورسوقول) د . شتی دارریژراوی
قایم .

(قورس—وقه مهر) بریتی به له
مهرجومی سهنگین و کران .

(قورسی که مهر) بهری گیاهی کی
کهرمیانی به تاوگینی سپی ههیه به
کوترایی ئه کری به ده می ههالی
ساوادا بۆ رهوانی .

(قورسی نه عنا) نوقلیکی پسانی
کرده له شه کر و ئاره قی نه عنا
دروست ئه کری .

(قورسی) قورسای . بریتی به
له سهنگینی و کرانی مهرجوم .
کورسی .

(قورحان) قورحان .
(قورغ) حه مامینکی تیکرایی به
که بۆیه کینک یا خیزانیك تهرخان
هکراپی .

(قورغ کردن) تهرخان کردنی
حه مامینکی تیکرایی بۆیه کینک یا
بۆ خیزانیك .

(قورک) ز . کلینه چکه می مهرجوم .
(قورم) با . بنکی درهخت .
(قورمیش) کۆکی سهختات :
سه عاته کهم قورمیشه . دی به که
له موکریان ، [قورمیش کردن]
کۆک کردنی سهختات .

(قورنچک) نوقورچ .
(قورۆ) د . زوقم .
(قورواق) بۆتی .
(قورولن) قوربان .
(قورولنی) قوربانی .

(قورسکان) نوسکانه و می سهک
له کانی ئازار پنی که یشتنیا .

(قورسکه) حه مکی سهک له کانی
ئازار پنی که یشتنیا ، [قوروسکه
قورسک] قورسکه می بهک له دواي
بهک .

(قورۇك) كۈلۈر . كورۇك .

(قورۇل) كۈلۈر

(قورۇمە) ھەوجارر .

(قورووق-ە) د . راكردنى

كۈمەلىك و بلاو بوونەوہيان .

(قۇرە) بەرسىيىلە .

(قۇرە قۇر) ز . قۇررەقۇرر .

(قۇريات) جۇرە مقامىكە .

(قورىن-ك) قولنك .

(قۇرىە) شتېكى دەسك و لوولە

دارە لە شووشە يا لە فافۇن چاى

تيا لى ئەنرى . ناوى گەررەكىكە

لە شارى گەررەك .

(قۇرىى) قۇرىەى چا . كادانىكە

دروست ئەكرى . لە تەنشت مالانەوہ

بەگردىى لە تەيمان ، وە ناوہ كەى

پىر ئەكرى لە كاوس-ەرەكەى

بەقۇقىى س-واغ ئەدرى . لۇدەى

گزرە كىا .

(قوز) جىيى مېيزو زانى مىيىنە .

(قۇز) شتى زۇرچاك . كىياندارى

شەنك و شۇخ .

(قۇزاخە) گۈلى بەرى پەمووہ

كە ناوہ كەى پىررە لەلۈكە . شتېكى

خىررە كرمى ئاورىشم ھەلى ئەپپىچى .

(قوز بىررەكە) دووكلەك . بىرىتىيە

لە چەقۇى پىچووك . ملە .

(قۇزىتەوہ) گرتەوہى شت بە

دەست و بىردىى .

(قۇزراوہ) شتېكە كە بەپىر

پىا كىردىن بە-حەواوہ بىگىپىتەوہ .

(قوززەلقورت) جۇرە دەردىكە

وہك سىندان لە كىياندار و كالەك و

شوتى و تىرۇزىى ئەدا . ووتەيەكە

لە رووى سوكىيەوہ لە وەزامى

يەكىكا ئەووترى .

(قۇزلاخ) د . قۇزاخە .

(قۇزلاخە) د . قۇزاخە .

(قۇز لەمىيىنە) چىشتى چەنسوتەك .

(قوزولقورت) د . قوززەلقورت .

(قۇزە) كۆكە [قۇزە قۇز]

قۇزەى يەك لەدواى يەك .

(قۇزە رەشە) د . كۆكە رەشە .

(قۇزە قوررواق) د . قەوزە .

(قوزەسووتەكى) س-ووتانەوہ و

سووربوونەوہى زىيى كىچى مىال .

(قوزەلقورت) قوززەلقورت .

(قۇزىتېيى) كوررىتى و خۇ بەقۇز

نیشاندان .

(قۇزىتى) قۇزىتى .

(قۇزىيى) قۇزىتىيى .

(قۇزىين) كۆكىين .

(قۇزىبن) قوررنە .

(قۇزىيانە) د . سۈسەمار .

(قوس) قوز .

(قۇستەنەوۋە) قۇزىتەنەوۋە .

(قوسسان) ز . ئاوسان و

كوترانى پى لەبەر زۇر رۇيشتن .

(قوش) ز . خەرمانىكە ئامادە

كرابى بۇ كوتان .

(قوشقن) قايشىكە لە كلكى

وولاخ ھەل تە كىشىرى و لەقەلتاخ قايم

تەكرى .

(قوشقن بوون) قوشقىيى بوون .

(قوشقنە) قوشقن .

(قوشقىيى) مەردومىكە كە

تووررە بوو بى ، [قوشقىيى بوون]

تووررە بوون ، [قوشقىيى كىردن]

تووررە كىردن .

(قۇشمە) مەردومى گالتەچى .

(قۇشە) دراۋىكى كەم نىرخى

ئىرانىيە . كىژخواردنى مەۋى

ئاۋچەۋانى ئەسپ و مەين ، ئىنجا

ئەم موۋە ئەگەر لە يەك لاۋە بوو

ئەۋا باشە ، ۋە ئەگەر لە دوۋلاۋە

بوو ئەۋا شوۋمە ، ۋە پىنى ئەلەين :

جووت قۇشە [د] .

(قۇشەن) د . لەشكر .

(قۇشەنيان) د . لىكدانى وولاخ :

ئەم شوۋنە مەيدانى قۇشەنيانە .

(قوفل) د . قفل .

(قوفلىين) ز . زۇر سەرمايوون .

رەقبوۋنەۋە لەسەرمانا .

(قوففە) قاينغ .

(قوفە) قوففە .

(قوفەۋان) قاينغەۋان .

(قۇق) ز . يەك سەر لە ئازال .

(قۇقز) شتى زەقو دەرپەررەيو .

(قۇقزايى) عاستى قۇقزىيى شت .

(قۇقزىيى) قۇقزايى .

(قول) مەردومى زۇر رەش .

لە ئەژتۇ بەرەۋ خوارى كىساندار

تاقاپى . باقە : [قول] ئىك كىيام

دروو . كۈنى دىيوۋارو شتى تر [ز] .

باش وىستانى ھەلووك بە جۇرىك

كە ژىرەكەي بۇش بى بۇ ئەۋەي

كە بەدار مەلووك لىندا بىساش
بەرزىتتەۋە .

(قۇل) شتى كۈل . قۇلپى شتى
لەسەر ئاگر . سەرى تىپىزى ھىلگە .
(قۇل) قۇل .

(قۇل) ئاۋەندى شانۇ ئانىك .
ئىشكىچى شەۋ كە بەناۋ ئاۋاينى دا
ئەسۈرۈرۈتتەۋە . دەستەيەك لى
مەردوم : لەشكرە كە [قۇل قۇل]
بوۋ . دارى ئەملاۋ ئەۋلاي غەررەبانە .
شتى ئەستۈور [د] . ئاۋچە : لە
قۇلى مەلگەندى .

(قۇلاپ) درەۋشنىكى چقەدارى
تىپىزە بە لوۋتەكەي چەرمى پى كۈن
ئە كرىۋ بە چقەكەي دەزوۋ لەكەل
خۇي ئەھىنىتتەۋە دەرەۋە . ئاسنىكى
لوۋت تىپىزى چەۋتاۋەيە شتى پىيا
ئە كرى . قۇلەپى [د] .

(قۇلاپ دۆز) د . كەسىكە
بە قۇلاپ شتى بەروى .

(قۇلاپ دۆزى) درۋونى شتى
بە قۇلاپ .

(قۇلاپە) شتىكى لوۋت چەماۋەي

تىپىزە ئەگىرىتتە ھىندى شتى .
قۇلەپى .

(قۇلاج) د . قۇلانچ .
(قۇلاج) د . قۇلانچ .
(قۇلاچە) قالدۇنچە .

(قۇلاخ) جىكا دابەش كۈردى
ئاۋ بۇ مەرەزە لاي سەروۋىيەۋە .
پارچەيەك لە ئەندامى ئازالەكە
دررندە خوار دىتتى يا مردار بوۋىتتەۋە
و شۋان بە بەلگە ھىناپىتتەۋە بۇ
خاۋەنى . كەۋل و پىستى كىيانداز
[د] . مۇلبوۋنى ماسىي و ئازال .

(قۇلاخە) مۇلبوۋنى ماسىي و ئازال .
(قۇلاخەدان) كۆمەل بوۋى و
بەسەر يەكە كەۋتنى ماسىي لە
سەرمادا . كۆمەل بوۋنى كىيانداز .
(قۇلانچ) ماۋەي پائىي دەست
لە سەرى پەنجە كەۋرەۋە تا سەرى
پەنجەي دۇشاۋمىزە .

(قۇلانچ) د . قۇلانچ .
(قۇلانچە) قالدۇنچە .
(قۇلاب) قۇلف .

(قۇلبوۋن) ز . كۈن بوۋنى شتى
(قۇلبەست) بەندىيەكە لەپشتە

ۋە ھەردوو قۇلى بەسترايى ، [قۇل
بەست كىردىن] بەستنى ھەردوو قۇلى
بەندىي لە پىشتەۋە بۇ ئەۋەي كە
رانەكا .

(قۇلبەن) بازىي بەند [د] . قۇل
بەست .

(قۇلبەند) قۇلبەن .

(قولپ) قولقى شت . بلىقى شتى
شل لەسەر ئاگر . بلىقى ئاۋ لە كاتى
ھەل قولانیا . ھەنسكى گریان .
(قولپدان) بلىقدانى ئاۋ لە كاتى
ھەل قولان ياكولانیا . ھەنسكى گریان
(قولپن) مەردومى خرىپنەي قەلەۋ .
(قولپنە) قولپن .

(قولپە) دەنگى كۈلپىنى شتى
شل ، [قولپە قولپ] قولپەي يەك
لە دواي يەك . قولفە .

(قولپە ژىر) ھ . بەرى گولە ھىرۋ
(قولپىچ) شتىكى درىژە نان
پىۋەدەر ئەي پىچى بە قۇليا بۇ ئەۋەي
قۇلى نەسووتى .

(قۇلت) قۇرت .

(قۇلتىر) ووتەيە كە لىۋى

سۈۋكى يەۋە ئەۋۋىتى بە مەردومى
پىرى دا كەۋتوۋ .

(قولتە) مەلىكى كەۋەلەي خالو
مىيل دارە لە (دار كۈنكەرە)

پىچوۋ كىترە بە شۈپتى سەختەۋە
ھىلانە ئە كاۋەك ھىلانەي پەررەسىلكە .

جۆرە دەنگىكە لە كاتى خواردەنەۋەي
شتى شل لە كەروۋى ھىندى كەسا

پەيدا ئەيى (قولتە قۇلت) قولتەي
يەك لە دواي يەك . دەنگى نىقوم

بوۋنى شىتىك لە ئاۋا . قولپەي
كەۋرەي شتى شل لەسەر ئاگر .

(قولتەخۇرە) د . ژىردەريايى .

(قولتەش) د . مەردومى بى شەرم .

(قولتەشە) د . قولتەش .

(قولتىيان) د . قولتە كىردىن بۇ
ژىر ئاۋ .

(قولچماخ) ھ . مەردومى قسە

خۇشى ، قسە رەۋان .

(قولچى) كەسىكە باجى دەۋلەتىي

بىتىنى .

(قولچى-يىتى) بوۋنى مەردوم بە

قولچى .

(قۇلداخ) بازن .

(قولدر) د . مهردومی بئ شهرمی
بئ حه یا .

(قولغ) جوان .

(قولف) ز . قولب .

(قولف) جیگا دهست له هه موو
شتینکا که پئی هه ل بگییری . قفل
[د] . نهلقه یه که نه نری له هیندی
شت .

(قولف لی نان) بریتی یه له
سهنگین و گران راگرتنی یه کینک
که سهنگین و گران نه بئ . پیاگرتنی
قولفه به هیندی شتا .

(قولفه) جوره گری یه که که به
راکینشانی لایه کی بگریته وه . نهلقه
یه که نه نری له هیندی شت .

(قولقولان) جوره یاری یه کی
دوو دهستی یه په نجه ی قاجی چهپ
نه گرن له پشتفه وه به دهستی راست
وه له سه ر پئی چهپ به هه نکلله
شانی نه چن بۆ یه کتری .

(قولقولانچکه) د . قولقولانه .

(قولقولانه) د . بالینه .

(قولقوله) د . قوله قولى شت

له سه ر ناگر .

(قولکرن) ز . کونکردن .

• (قولله) قه لای بهرز .

(قولمه) کولله ی مهشکه درره .

(قولمه) د . لولاق .

(قولنج) کولنج .

(قولنگ) بالنده یه کی قاج و

مل دریژه له شینه شاهو نه چئ .
قولنگه .

(قولنگه) پاچیکى کاک کورتی

دهم خوری لووت تیژه

(قولور) د . کلور ، شتی

ناله باری نارریک .

(قولوق) کلکی که نمه شامی .

(قولولولو) د . چاوشارکی .

(قولووج) د . چاله قووته .

(قولووچان) د . جوره یاری یه که .

(قولووچ قولووچ) شوینی چالو

چؤل .

• (قوله) ته پله سه ری شاخ و

درهختی بهرز . قولله .

(قوله) سه ری تیژی هیلکه .

ناوی دی یه که له سنووری خانه قیین .

کیاندارى کاک کورت .

(قوله) د . قولانچه .

(قوله بازه له) د . قه له باچکه .

(قولە بانك) با . بەرھە یوانىكە
لە سەربان ئەكرى نوین و شتى ترى
تیا دانە نرى .

(قولە بنە) كوله بنە .

(قولە پسكى) د . سستى لەرۆینا .

(قولە پە) د . قولە پى .

(قولە پى) ئىسقانىكى رەقەلەى
بەرزە بەم دىوو بەودىوى قاچەو .

(قولە شىن) كەرویشك .

(قولە فىسقە) د . قولە پى .

(قولە قاچ) قولە پى .

(قولە قول) كوله كولى شت لە
سەر ئاگر .

(قولەك) ز . گىايەكى كەلاپانە

بە سەر زەوىى دا پان ئەبىتەو .

(قولە مشت) قولى مشت .

(قولە مشتى) شتىكە بە پەنھانى

بىخەیتە قولى مشتى يەكىكەو .

(قولە نك) قولنك .

(قولە نكە) قولنكە .

(قولە نەخشىينە) د . جـۆرە

قالۆنچە يەكى رەنكاو رەنكە .

(قولە وانە) بازوو بەند .

(قول ھەل كراو) گىلاندارى بە

قولى كورج و كۆل .

(قول ھەل مالراو) قول ھەل كراو .

(قوليان) د . كۆلان .

(قولى مست) ناو بەرى دەست

بە قووچاوى .

(قوليك) ز . بەندىخانە .

(قوم) پرر بەكوپ لە ئاووشتى

شل . لم . دىزەى دۆ [ز] . دەفرىكى

كەورە يە ئاوى تى ئەكرى بۆ ئازال

[د] .

(قوماتە) پارچە تەنراوىكە منالى

تازە بووى پى ئەپچىرەتەو ، [نوماتە

کردن] پىچانەو و شەتە كدانى منالى

تازە بوو لە مەرحەمە يا شىكى ترا .

(قومار) چەن يارىى كەردنىكى

تای بەتى يە ئەكرى لە سەر پارە

بردنەو . يارىى .

(قومارباز) برىتى يە لە مەردومى

فیل باز .

(قوماربازى) برىتى يە لە فیلبازى .

(قومارچى) كەستىكە يارىى

قومار زۆر بكا .

(قومارخانە) شوتنىكە كە ھەر

قومارى تیا بكرى .

(قومار كىردن) خەرىك بوون .
بە قومارەوۈ .

(قومار كەر) قومارچى .

(قوماش) كىووتال . ناوۈ بۇ
جۇكە ئاۋىك لە شارەزور .

(قومام) كىيايە كى سەلك دارى
بەرزى قەققەنى بەمارىيە سەلكە كەى
شىيرىن چكە كولى وەك كەنم وايە
بەلام ئەم شىيرەى كەمە .

(قومامە) تەقەلىكى كەورەى
ئەم دىيوو ئەو دىيوۈ كە ناو بەناو
لە دۇشەك ئەدرى .

(قۇمان) قەومان .

(قۇماندن) بەرپا كىردنى كارىكى
كىرنكى ناخۇش .

(قۇمانن) قەوماندن .

(قومپارە) د . كۈللە تۇپىكە
كە ساچمەى زۇرى تىياپى .

(قومپاژنە) پاژنەى پى .

(قومپانى) قومپاژنە .

(قومرىى) بالندەيە كى پىلى
بارىيكى زۇر جوانى دەنگ خۇشە
لە كۆتر پچوكتىرە . قەررنا بىيت [د].
(قومقمۇك) قومقمۇكە .

(قومقمۇكە) قومقمۇكە .

(قومقمۇكە) دەعبايە كى پىچكۈلەيە
وەك مارمىلكە . كۆزەلەيە كى مل
بارىيكى بەرزە ناوملەكەى كىون
كۈنە لە كاتى ئاۋ لىرۇ كىردنىيا بىلقە
بىلقى لىۈە دى .

(قومقۇمە) دەفرىكى مىيىنى
قولغدارى مل بارىيكى بن پانە .
(قوملاخ) قوررىكى مىلى ئەستورە
كە پەيدا بوۈپى لە باران يا لە
ئاۋى ترەوۈ .

(قوملىدان) وەرگىرتن وەلەئىيىنى
شتى شىل بە دەم بۇ خواردەوۈ .
مژدان لە جكەرەو سەپىل .

(قوموش) قوموش .

(قوموش لىدان) د . قوموش
لىدان .

(قوموش) زەۋىيە كى ھەلدرراۋى
قوۈلە لە بارى درىژى لەژىرەۋىيە دا.
(قوموش لىدان) ھەل كەندى
قوموش لە زەۋىيە بەيەخە دررىي .

(قومەزە) د . زۇل .

(قۇمىان) قەومان .

(قۇمبىن) قەومان .

(قۇناخ) قوناغ .

(قۇناخە) قۇناغە .

(قۇناخە پىچ) قۇناغە پىچ .

(قونار) لقى ووردى ميو ڪە

بەرى نەبى وەلقە بەردارە ڪانى

بىنەيز بىكات ، [قونار ردىن]

كردنەوۋى قونار لە ميو .

(قۇناغ) دىيواخان: مالى فيسار

كەس [قۇناغ] يىكى كەورەيە .

رۇژەرىي يەك : ئىرەو كەركوك سى

[قۇناغ] . لاي خواروۋى تەنەك

كە دارىكى پانە .

(قۇناغە) منالىكە لەناومەرحەمە

يەكا پىچرايىتەوۋە قوماتە ڪرابى

[قۇناغە كرىدىن] شەتە كدانى منال و

قوماتە كرىدىنى .

(قۇناغە پىچ) پارچە تەنراۋىكە

منالى پى قۇناغە تە كرى .

(قونتاخ) ز . قۇناغى تەنەك .

(قونتەك) ز . ياپراخ .

(قونچك) ز . قوژىن .

(قونچىركە) پەيكول .

(قونچىرك) چىرىنوۋك ، نوقورچ .

(قونچك) قىچك ، نەغزەجكەرە .

(قونچكە) قىچكە ، [قونچكە

كردىن] قىچكە كرىدىن .

(قوندا) ز . قىگدەر .

(قۇنداخ) قۇناغى تەنەك .

(قۇنداخە) قۇنداخ .

(قوندى) گىياندارىكە كە كىلىكى

زۇر كول بى .

(قۇندەرە) جۇرە پىلاۋىتىكى

پاژنە دارە لەچەرم دروست تە كرى .

(قۇندەرەچى) كەسىنكە ھەر

قۇندەرە دروست بىكات .

(قۇندەرەچىتى) خەرىيك بوون

بە دروست كرىدىنى قۇندەرەوۋە .

(قۇندەرە كرىدىن) بەرز بوونەوۋە

ئاۋى خورر لە ناۋ چەم و رووبارا

بە ھۆى خورر بەردى ناۋى يەوۋە .

(قۇنگرە) شۈينى بەرز بۇچاۋدىرى

شىتىك .

(قونە) جۇرە رۇينىكە كە بەھەنگاۋ

نەبى : چۆلەكە بە [قونە] تەرروا ،

[قونە كرىدىن] رۇينى بە قونە ،

[قونە قون] قونەى يەك لە دواى

يەك .

(قۇنە قۇن) رۇيشتىن بەھەنسكە

برىكىۋ تەكە تەك : فىسارگەس

بە [قۇتە قۇن] ھات .

• (قۇنياغ) جۆرە خواردەنەۋەيەكى
گران مايەيەكە سەرخۇشىي ئەدا .
(قونئىر) دومەل .

(قونىك) قولەپىن .

(قوو) بالندەيەكە گۇشتى تەخورىۋ
توۋكى زۇر نەرم و شلە تەكرى بە
سەرىپىن . قولەۋ ھەرا [د] .

(قوماش) ز . قوشقن .

(قولقوو) د . قلوۋ قلو .

(قوپك) بەرزىيەكە لەناۋەراستى
تەختاتىيەكدا . پىشتى دەرىپەرىيو .
(قوتچوون) چوونە خوارەۋەي
شت بە ناۋ شتىكى ترا : پاروۋەكە
[قوتچوو] يا زەلامەكە لە
ئاۋەكەدا [قوتچوو] .

(قوتتدان) بردنە خوارەۋەي
خواردەمەنى لە دەمەۋە بۇ ناۋسك .
(قوتكردن) قوتتدان . روت
كردن . نوقوم كردن .

(قوتە) روتەل . نوقوم بوون .

(قوتەل) روتەل .

(قوتەلە) روتەل .

(قوتىيى) ز . قوتوو .

(قووجانن) د . قووچانندن .

(قووج) شتى بەرزى كەلەكەت .

(قووچان) لىك تراۋىي دەست
و دەم و چاو .

(قووچانندن) لىكئاننى دەست و
دەم و چاو .

(قووچانن) قووچانندن .

(قووچاو) دەست و دەم و چاۋى
لىكئراۋ .

(قوۋچەك) چەند شتىكە لەسەر
يەك دابىرى بە قوۋچى .

(قوۋچەكە) تەمۋوستىلەي دروۋھان
(قووررانندن) ھاۋار كىردنى
سەك و تانجى لە كاتى ئازار
پىكەيشتىيانا .

(قوررانن) قووررانندن .

(قووررە) دەنگى سەك و تانجى
لە كاتىكا كە ئازارىيان پىبكە بە
رەنگىك كە لە (قوروسكە)
گەرەتربىن ، (قووررە قوورر)
قووررەي يەك لە دۋاى يەك .

(قوورى) ل . قۇرىيە چا .

(قووزە) قووررە ، [قووزەقووز]
قووررە قوورر .

(قووس) با . جۆره كوليرە يەكى
بىرۇنە .

(قووقاندىن) تى ھەلەكردى
كەلەشیر بە خويىندىن .

(قووقان) قووقاندىن .

(قووقە) دەنگى خويىندى كەلەشیر،
[قووقە قووق] قووقە يەك لە
دواى يەك .

(قوول) قوول .

(قوول) شويىنى زۇر چال .

(قوولاندىن) بانگەوازی يەككە
لە دوورەوہ : تى قوولاندى .

(قوولان) قوولاندىن .

(قوولايى) عاستى قوولايى شت .

(قوولك) چالى پچووك .

(قوولکردنەوہ) برىتى يە لە زۇر
ووردکردنەوہى قسە يەك .

(قوولكە) قوولك . چالايكە لە
تەنيشت دۇليانى تاشەوہ ئاردەبارەى

تاشەوانى تى ئەكرى . ئاگردان [د]
(قوولە) جۆرە دەنگىكى بەرزى

دریژە مەردوومى لە دوور پى بانك
ئەكرى ، [قوولە قوول] قوولەى

يەك لە دواى يەك . ناوى دى يەكە

لە ناوچەى سەنگاو .

(قوولە كردن) قوولاندىن . برىتى يە
لە پى ھەلبردىن لە ھەموو كردارو
گوفتارىنكا .

(قوولايى) قوولايى .

(قوولايىنە) دەفرايىكى شولايىنى
قوولى دەم والە .

(قوون) قنك .

(قوونار) قونار ، [قوونار كردن]
قونار كردن .

(قووندىن) قنكدان . سىمتەجۇلەى
مريشك و كەلەشیر .

(قووندىر) قنكدەر .

(قوونەبان) قنكەبان .

(قوونەوتلوور) قنكەوتلوور .

(قوونىر) دومەليىكە كە لە
دەورو بەرى كۆم پەيدا ئەبى .

(قوولايى) چىشتى قووبوولايى .
(قوونخا) كوينخا .

(قوونخايانە) مووچە يەكە ئەدرى
بە كوينخا .

(قويل) قوول .

(قويلە) د . قوولە .

(قويلين) قنك .

(قەب) ز . زۇران بازىي .

(قەبا) ز . قەبە .

(قەباخ) بەرگى رەقى شت .

(قەبارە) بارستايى شت .

(قەبالە) ز . قەبالە .

(قەبالە) نوسراوئىكى مۇركراو .

لەخرىيدوفرۇختا ئەدرى بەيەكتىرى .

• (قەبر) گۇرر .

• (قەبران) گۇرستان .

• (قەبراوقەبرگىردى) ناشتنى

مردوويەكى تازە بەسەرمردوويەكى

كۇنا لە قەبرىكا .

• (قەبرسان) قەبرستان .

• (قەبرستان) گۇرستان .

(قەبرخە) قەبرغە .

(قەبرغە) كەلەكە .

• (قەبر ھەلبەستىن) ھەلبەستىن و

چىيىنى قەبر بە بەرد يا بە خشتى

سور .

[قەبر ھەلكەن] كەسەتكە كە

ھەر گۇرر بۇ مردو ھەلبەكەنى .

• (قەبر ھەلكەندىن) ھەلكەندىن

گۇرر بۇ مردو .

• (قەبر) كەسەتكە كە رەوان

نەبى . مەردومى دل تەنەك .

(قەبىزە) قەوزەى ناو ناو .

(قەبىزە نوشتە) شتەيكە كە بە

سنى سووچىي نوشتەنرايىتەو .

(قەبىزى پابىز) ناوہراستى پابىز .

(قەبىزى) دل تەنگى . بـوونى

كيااندار بەجۇرىك كە رەوان نەبى

(قەبقاب) قاپقاب .

(قەبقەبۇك) جۇرە كىايەكە

بەرىكى خورى ووردى سـوور

تەگى .

(قەبلاندىن) تەندازە دانان بۇ

شتەيك لە بابەت نىرخى يەوە يا

چەندىتى يەوە .

(قەبلىن) ز . پىكەيشتن و

بەخۇدا ھاتنى كشت و كال .

(قەبۇقەبۇ) قەبووقەبوو .

(قەبووقەبوو) ز . ووتەيەكە

تەووترى لەكاتى داوا كىردنى زۇران

بازىي و جەنگا ، واتە وەرە مەيدان .

(قەبە) شتى زلى ناشىيرىن .

(قەبەدایى) مەردوومى قەبەى

درشت .

(قەبەيى) زى و ناشىيرىنى .

(قەپ) قەپال .

(قەپانكردن) داخستنى ھەموو شتېك .

(قەپاخ) قاپۇررى شت .

(قەپال) قەپكرتن له شتېك پرر به دەم .

(قەپالكرتن) پرر به دەم دان كىير كردن له شتېك .

(قەپان) شتېككە وەك ترازوو بەلام ئەم شتى قورسى پى ئەكىشرى .

(قەپانجەرە) بالىينە .

(قەپانچىيى) كەسپكە كەشت له قەپان بدا .

(قەپاندنەو) خواردنى ھىندى شت به لەويچ وەك قاووت و بىشكە

(قەپانكردن) لەقەپاندانى شت. ھەلچىنەنەو ھىرووى دىيوارى رووخواو.

(قەپانن) د . فراندن .

(قەپانى) مىزى شت له قەپاندان .

(قەپداكرتن) بىرىتىيە لە داوا كردنى ئەندازەيەكى زۆر لە نرخی

شتېكا .

(قەپرەخە) قەبرغە .

(قەپكرتن) كازكرتن .

(قەپلاخ) جەورە ككلاونكى

تووكنە لە پىستى بەرخ دروست ئەكرى .

(قەپوېرر) د . قاتوقرر .

(قەپوچك) پاروۋە نان كە وەك

كەوچكى لى بكرى و ماست و شتى شلى پى ھەلگىيرى بۇ خواردن .

(قەپوچكە) قەپوچك . بەرزبوونە

و ھى ئاۋا كاتى . لىكە و قنى دلۆپى باران بە لىزمە .

(قەپۆز) دەم و لووتى ھىندى

كياندار .

(قەپوقرر) كىش و مات : منالە

كان ھەموو [قەپوقرر] دانىشتبوون .

(قەپۆل) قەپۆلە .

(قەپولكە) تروۋىي و خەيار و

باينجانى ھەلگولراۋە كە لە ھاوينا

ووشك ئەكرىتەو ھەلگولراۋە بۆياپراخى زستان .

(قەپۆلە) مەردوومى ناشىيرىنى

دەم و چاۋ نالەبارە .

(قەپوۋ) چەمۆلە . قاووغ :

قەپوۋى ئەو بەرروۋە فرىدە .

(قەپووك) قەپوۋل .

(قەپوولك) پاشقول .

(قەپىلك) قاووغى رەق . پىلوو .

• (قەت) ووتەيەكە ھەرلەنەبوونى

كارىكا بەكار دىئىرى ، ۋەك ووتەي

» ھەرگىز « .

(قەتار) جۆرە نىقامىكى خوشى

كوردىيە . چەن . ووللاختىكى

بارىيەكە بەرودوا بىررۇن .

ھۆدەي شەمەندەفەرى يەك لەدولاي

يەك .

(قەتار بەستىن) رىيزبوونى گياندار

بەرودوا .

(قەتارچى) كەسىكەكە

ئاگادارىي قەتارى ووللاخ بىكات .

(قەتار كىردىن) رىيز كىردىنى شت .

(قەتارە) شتى بەرىيز ۋەستاو .

(قەتارە بەستىن) رىيزبوونى گياندار .

(قەتارە كىردىن) رىيز كىردىنى شت .

(قەتاندىن) با . قىرتاندىن :

سەرى ۋى بىقەتەينە ۋاتە بى قىرتەينە .

(قەتران) تىيىزاۋىكى زۇررەشە .

(قەتك) خەيارى دىمىي [ز] .

پارچەيەك لە شتىك [با] .

(قەتماخە) قەتماغە .

(قەتماغە) توپىزى سەربىرىن .

(قەتمەر) مۇرى تىر .

(قەتى) كورر كورر .

(قەتە) قەتى .

(قەتەيز) د . قەتەيس .

(قەتەيس) كەسىكەكە لە سەر

كارىك دامابى ، [قەتەيس بوون]

دامان لە سەر كارىك ، [قەتەيس

كىردىن] بەند كىردىن ۋەستەوسان .

كىردىنى يەككىك لە سەر كارىك .

(قەجەرىي) جۆرە كۆپانچىكە .

(قاچاغ) با . قاچاخ .

(قەچاغچى) با . قاچاخچى .

(قەجىك) قەجە .

• (قەجە) ئافىرەتى سۆزىنى .

• (قەجەچى) كەسىكەكە

قەجەي بىي .

• (قەجەخانە) شوپىنىكەكە ھەر

قەجەي تىبابى .

(قەجىك) ز . دەفرى گىلىن .

(قەد) تەنىشتى شت : خەنجەرەكە

بىكە بە [قەد] تا . باللا : فېسار

كەس [قەد] ئىكسى بەرزى ھەيە .

چەن دىراۋىكەكە [ئاۋىر] يان

لە يەك جۆگەوۋەن . دەق : لەسەر
 [قەد] ى خۇى داى نى . ئەندازە :
 ئەمە بە [قەد] ئەوۋ . چىيىن :
 ئەمە [قەد قەد] ۋاتە چىيىن
 چىيىنە . ھەرگىز : قەد درۆ ناكەم
 ۋاتە ھەرگىز .

(قەدبەر) نزيىكتىرىن رىنگايە
 كە بۆشۈننىك كە چەن رىنگايەكى
 نرىشى بۆ بچىت .

(قەد بەن) د . قەدبەند .

(قەدبەند) د . پىشتىن .

(قەدپال) لاپالى گىردوشاخ .

(قەدرە) كچىك يا كورىككە

كە تۈرىك بە ساللا چوۋىن .

(قەدكردن) نوشتاندىنەۋى شت

بە رىكىي . برىنەۋى دار : ئەو

دارە [قەدقەدكە] ۋاتە بى برەرەۋە

بە چەند پارچەيەك .

(قەدەح) كولى پرتەقال و لىمۇ .

(قەدەخە) د . قەدەغە .

(قەدەغە) دارستان يا پووش و

پاۋەندىككە كە خاۋەنى ئەيەل

لىي بىرى ، [قەدەغە كردن]

نەپىشتىنى توخن كەۋتىنى يەككىك

بەلاى شىيىكا .

(قەدەك) قوماشنىكى ئىرانى

رەنەك كراۋە ئەكرى بە كەۋا .

(قەدەم خىر) كەسىككە كە ھاتنى

بەخىر بىگەررى .

(قەدەم شەرر) كەسىككە كە

ھاتنى بەخىر ئەگەررى .

(قەدىفك) با . خاۋلى .

(قەدىيەفە) قەيفە .

(قەر) با . قەرد .

(قەراج) قەرەقاج . ئاۋچەيەكە

لە لىۋاي ھەۋلىر .

(قەراخ) قەراغ .

(قەراردان) برىاردان .

(قەرارگا) جىكايەككە كە

لەشكر لىي ھەل دايت .

(قەراغ) كەنارى شت .

(قەراغكرتن) كرتنى شتىك بە

لىۋارى شتىكى ترا بە تەقەل .

(قەراغەكرتن) قەراغكرتن .

(قەرافل) ز . لوتەۋانەى ژنان .

(قەرام) ز . پارچە چەرمىكە

ئەخرىتە سەر دەمى كۆزەۋ رەفرى تر

بۆ ئەۋەى شتى تى ئەكەۋى .

(قەر ان) قەر انى دراو .

(قەراو) د . شەونم .

(قەربوونە) بەرو وورگى خورو

پور .

(قەرپال) ز . بەرگى زۆر پىيناۋىي .

(قەرپۆز) قەرپووز .

(قەرپۆس) قەرپووز .

(قەرپووز) شتېكى بەرزە لە

زىن ، ئە كەۋىتە بەردەمى سوار .

(قەرپووس) قەرپووز .

(قەرتالە) بەرچىنۆ كە . سەبەتە .

(قەرتماخە) قەرتماغە .

(قەرتماغە) قەرتماغە .

(قەرد) قەرز .

(قەردار) قەرزار .

(قەررازە) زىنجىرىكە گۆيى درىژى

پىن ئە بە سترىتەۋە .

(قەررال) پاشا .

(قەررالپىچە) ژنى قەررال .

(قەرران) شۈيىنىكى پانى تەختە

كە چەن سوارىك تاۋى نىيا

بەن بۇ تاقى كەردنەۋە خىرايى

ۋولاخە كان .

(قەرر قەشە) د . گىچەل .

(قەررەم) نەيجوول .

(قەرز) دراۋو ھىندى شتى ترە

كە بۇ ماۋەيەك بىدرى بە يەكەك .

(قەرزار) كەسىكە كە قەرزى

لەسەرىي .

(قەرزاريى) بوۋنى مەردوم بە

قەرزار .

(قەرزدار) قەرزار .

(قەرزدان) داتى قەرز بە يەكەك .

(قەرزدانەۋە) دانەۋە قەرز بە

خاۋەنى .

(قەرزكردن) سەندى شت بە

قەرز لە يەكەك .

(قەرزكويز) كەسىكە كە قەرز

دەنەك بىداتەۋە بە خاۋەنى .

(قەرراسە) قەررازە .

(قەرزكويزى) بوۋنى قەرزار بە

رەنگىك كە قەرز بە گران بىداتەۋە .

(قەرزوقۇلە) قەرزىكى زۆرە كە

بىت بى بەسەر ئەمۈتەۋەۋە .

(قەرژنىك) ل . قرژال .

(قەرساندن) با . بەستىن ۋەمەيىن .

(قەر سە قول) نەرسە قول .

(قەر سە قول تەلەۋە كەر) د . گوو

خاينىكە .

(قەرسىيىل) كەلاۋلاسىكى كەنمە

جۆى سەۋز .

(قەرسىيىن) ز . بەستىن لەسەر

مانا .

(قەرفىيىن) ز . شىكانى دار

لە خۆيەۋە .

(قەرقاش) ز . مەرى سەپى

چاۋ ررەش .

(قەرقاۋول) د . مەرىشكە كىنۇ .

(قەرقەش) قەرقەشە .

(قەرقەشە) كىرەۋ كىشە .

(قەرقەمى) ھ . مەشكە كۆننىكە

كە مەيۋەى ووشكى تى كرابى .

(قەرمىچىيىن) ز . چىرچ بوۋنى

پىستى ئەندام يا كالا .

(قەرمىيىن) ز . قەرسىيىن . رەق بوۋنى

ئەندام لەبەر مەدۈيەتى يا سەرما

يا بادارىي .

(قەرواش) ز . كارەكەر .

(قەرواقە) ل . بۇق .

(قەرە) دارەت : خۆى لەۋ [قەرە] يە

نادا ، واتە خۆى لەۋدارەتە نادا ،

توخن . كۆبەنىك و برر و بىانوو :

نەم شىتەى بۇ [قەرە]

داناۋە ، واتە بۇتەۋەى كە بىيىكا بە

كۆبەنىك .

(قەرەباغىيى) جۆرە نىقامىكە .

(قەرەبالغ) جەماۋەرو جەنجالى

زۇر .

(قەرەبرووت) شىتىكە ئەۋەندە

سووتابى رەش ھەل كەررابى .

(قەرەبوو) شىتىكە كە بىدىر لە

تۆلەى شىتىكى ترا .

(قەرەبوو كۆردنەۋە) دانى شىتىك

بە كەسىك لە تۆلەى شىتىكا .

(قەرەبوون) د . دەم چەشت بوۋن .

(قەرەبەشە) جۆرىكە لەمراۋىي .

(قەرەبىنا) جۆرە دەمانچە يەكى

كۆنە لە دەمىۋە دانە كىرەتەۋە .

(قەرەج) تىرە يەكى كۆچەرىيىن

بىژنىك و ھىلەك دروست ئەكەن .

(قەرەچ) قەرەج .

(قەرەچىناخ) مەردومى چەنە بازى

بى شەرمى روو ھەلماۋراۋ .

(قەرەچۆل) رەكەز و بىنە چەى

ھۆزىك يا كەسىك : (قەرەچۆل) ي

نەما ، واتە رەكەزى نەما .

(قەرەچەناخ) قەرەچناخ .

(قەرەچىيى) قەرەچ .

(قەرەخەرمەن) كەنمىكە بە

سەۋزىيى سۈۋىتىنرايى .

(قەرەداشىيى) جۆرە ھەلپەررەككى

يەكە .

(قەرەزاخ) د . گرېنۆك . ھەرزە

بىئىر .

(قەرەسەۋە) د . جۆرە گومگومەيەكى

مىسىيىنى مىل درىئە ئاۋى تىئەكرىي .

(قەرەقاچ) دارىكى پىچوۋىكە

كرمى كەژ ھەر بەۋەۋە قۇزاخە

ئەكا ، ۋە لە ئوۋلەكانى بەرچەنەۋ

سەبەتەي لىدروسىت ئەكرىي .

(قەرەقاژ) د . گرېنۆك .

(قەرەقوش) د . دەردىكە لە

بىن دەست يا پىي ئەسپ پەيا ئەبى .

(قەرەكردىن) بەدىيى كىردنى

شتىكى دوور .

(قەرەقەرە) يارىيى چاۋشاركى .

(قەرەكەۋىن) توخىن كەۋىن .

(قەرەمىنا) قەرەمىنا .

(قەرەنتوۋ) تارمايى .

(قەرەۋول) پىشەرەۋى لەشكر .

نېشانەي قەنەك .

(قەرەۋۋە) كىرمىكى رەشى

پىچكۈلەيە لە كەشك پەيا ئەبى .

(قەرەۋىلە) چارپايە .

(قەرەۋىيى) كالەكى قەرەيى .

قەرەۋو [د] .

(قەرەيى) جۆرە كالاگىنىكى

كۆشت ئەستۈۋرى خۇشە .

(قەزاتمە) جۆرە كۆشتاۋىكە

پىيازۋ لەتكە ئۆكى تىئەكرىي .

(قەزاتە) رۇژنامە .

(قەزاز) كەسىكە كە قەراغى

چەفتەۋمىشكى ھەلبەستىيى بە سورمە .

جۆرە نىقامىكە .

(قەزازيى) ھەلبەستىيى قەراغى

جەفتەۋ مىشكى بە سورمە

[قەزازيى كىردىن] قەزازيى .

(قەزان) ل . مەنچەل .

(قەزاۋەگىرر) شتىكە كە قەزا

لە يەككىك بگىررەيتەۋە .

(قەزخۋان) د . قەزۋان .

(قەزقان) قەزۋان .

(قەزقۋان) قەزۋان .

(قەزقەۋان) قەزۋان .

(قەزك) با . دارى قەرە قاچ .
 (قەزكوان) قەزوان .
 (قەزوان) بەرى دارەبەن .
 (قەزوان سم) درەوشىكى
 تايبەتى يە قەزوانى پىئەسمرى بۇ
 تەزىيىچ .
 (قەزەب) ز . جگەر .
 (قەزەكردك) د . شتى ترشاو
 . (قەساب) كەسىچكە ئازال
 سەربىرى بۇ فروشتىنى كۆشتەكەي .
 (قەسابخانى) كوشتارخانى
 ئازال .
 . (قەسابىيى) سەربىرىنى ئازال و
 شەق و پەق كەردنى كۆشتەكەي ،
 [قەسابىيى كەردن] قەسابىيى .
 . (قەساو) قەساب .
 . (قەساوخانى) قەسابخانى .
 (قەساويى) قەسابىيى .
 (قەسپ) جۆرىكە لە خورما .
 (قەسپەتوو) جۆرە توويەكى
 شىيرىنى دەنك كەورەي سىپىيە .
 (قەستۆر) جۆرە تەراوئىكى
 تووكنى تەستوورە .
 (قەستە قول) قەرسە قول .

(قەستىيى) كوفتار ياكەردكارىكە
 بە تايبەتى بىكرى : تۇ بە قەستىيى
 تەو قەسەيەت كەرد .
 (قەسخوان) قەزوان .
 (قەسران) كەسىرە بوون لە
 سەرمانا .
 (قەسرىك) با . تەنەكەيەكە
 تەخرىتە بېشكەي مەنەلەوۋە بۇ مېيز
 تى كەردنى .
 (قەسرىين) قەسران .
 (قەسسان) ز . قوسسان .
 (قەسفاندن) ز . پارچە پارچە
 كەردنى كۆشت بۇ فروشتىن .
 (قەسفىين) ز . قەسرىين لە
 سەرمانا .
 (قەسقان) قەزوان .
 (قەسقەوان) قەزوان .
 (قەسكان) قەزوان .
 (قەسكوان) قەزوان .
 (قەسناخ) قاسناخ .
 (قەسناغە) قاسناغ .
 (قەسنىيى) شەتەكە وەك بەرەمىو
 بۇنى زۇر خۇشە .
 (قەسوان) قەزوان .

(قەف) چەماۋەي گۇچان .
 لوولەي قامىش و حەي-زەران .
 [قەف قەف] قەنى يەك لە سەر
 يەك . قاپى مەردوم [د] . كەوورك
 [ز] .

(قەفانجەرە) ماشەي توولايىنى
 ماسىيى كرتىن . بالايىنەيەكى توولايىنە
 لە ژىر دىيىزەو شتى قۇقزا دائەنرى
 بۆۋىستانى . قەپانچەرە .

(قەفت) با . چەپكىك لە گيا
 يا لە كول .

(قەفش) ز . لەۋەرى كەم .
 (قەفلەك) ز. ملوانكەي مەرجان و
 كارەبا .

(قەفوكول) كاتىكەكە دەغل
 بە تەۋاۋىي قەنى كىردىن و كەم كەم
 كۈلىشى كىردىن .

• (قەقەز) قەقەس .

(قەقەزە) جۆرە دۇلايىكەكتىب
 و ھىندى شتى تى ئەخرى . قەقەزىكى
 كەۋرەيە لەسەر ھىندى كۆرر دائەنرى
 بۇ پاسى كۆررەكە

(قەقەزەي سەنگ) بۇشاۋى ناو
 سەنگە بە پەراسۇكانەۋە كە دەۋرەيان

(قەسەتۆرە) تىيغىكە ۋەك شەشىر
 بەلام تەم كورتەو دەمەكەي پانە .
 (قەسەلىي) جۆرە تەنكىكە .
 (قەسىان) د . ھەژارى لات .
 (قەسىيل) د . قەرسىيل .
 (قەسىيلە) كەۋچك .

(قەش) گياندارى چۈار پىي
 ناو چەۋان سىي . نەگبەت .
 (قەشا) ز . سەھۇل .

(قەشان) بىزنى ناۋچەۋان سىي .
 ناۋە بۇ دىيەك لە ناۋچەي ماۋەت .
 گياندارى كولۇلى بەدبەخت .

(قەشاۋوش) قاشاۋ .
 (قەشقە) كولۇلى بەدبەخت .

(قەشەر) مەردومى كالتەچى .
 بەچكەي مەيمون [د] .

(قەشەرىي) كالتەكردن .
 (قەشە) پياۋى پىشەۋاي ئايىنى
 كاۋران .

(قەشەنەك) شتى زۆر چاك .
 (قەشەنكىي) چاكى وجۋانى شت .
 (قەشەم) ز . قەشا .

(قەشتىيىن) ز . رۇيىنى يەكىك
 كە ھەز لە مانەۋەي نەكەيت .

داۋە .

• (قەفەس) شتېكى پەنجەرەدارە
لە دار يا لە ئاسن دروست ئەكرى
بۇ تىخستى ھېندى بالدار .

(قەفەنگىو) چەند شېشە توۋنېكە
كە لەسەر يەك دانرايى بۇ كەينى و
رزى بى .

(قەقد) ز . مشتوى خەنجەر .
(قەقنەس) ئەلېن گوايە بالندە
يەكى زۇر دەنگ خوشە بە سۆزى
خۆى ئەسووتى .

(قەل) بالندە يەكى زۇر رەشە
بە قەد مېشكىنك ئەبى . عەلى شېش .
بزن و مەررىكە كە تاقە گوئى يەكى
بررايى . يەكىكە كە چاۋىكى كوئرو
پوچ بى . قەفېك لە قامېش .
برىتى يە لە مەردومى زبانددار :
فېسار كەس زۇر (قەل) ە واتە
بە زبانه . سەرشار لە يارىي [قەلە
مردارى] دا .

(قەلا) خانوويەكى قايمە بە
شۈننېكى بەرزەۋە . قەلايى . قەل
[ل] .

(قەلا ئىكچى) ز . كەسەتەكە

كە دەفرى مسېين بە قەلايى سېي
بكاتەۋە .

(قەلا پەچن) دەفرىكە كە پرر
كرابى لەشتىك بە جۆرى كە بەرز
بوۋىتەۋە .

(قەلات) قەلايى بەرز .
(قەلاتە) قايشىكە ئەكرىتە مى
تانجى بۇ درست كردنى .

(قەلاچن) قەلاپەچن .
(قەلاچۇ) قررانى كياندار : ئەم
سال ئازالە كەم [قەلاچۇ] ي
تى كەوت [قەلاچۇ كردن] قرر
تىخستن .

(قەلاخى) د . شتى زۇر رەش .
(قەلادۇشان) د . قەلاندۇشكان .
(قالاس) قەلداس . كىايەكى
بەھارىيە ەك كەرخنكىنە وايە .
(قەلاش) قلىيش .

(قەلاشبوون) نابووتبوون .
(قەلاشتن) قلىشانندن .
(قەلاشدن) قەلاشتن .
(قەلاشكەرىي) دارى زەنگە
قلىيشە .

(قەلاشكىن) تۈپىكى بە ھىزە

قوللاو قەلای نەرروختی . بریتی یە
لە مەردوومی بەهیز .

(قەلایەت) قەدو بالای گیاندار .

(قەلای قەلای) ووتە یە کە لە یاریی
[چاوشارکێ] دا وەستا ئەی لێ .

(قەلای کردن) پرکردنی شتیك
لە شتیك بەجۆریك كە بەرز بێتەو
(قەلای كە) قەلایك .

(قەلان) ز . هەلكەندنی گیا .
(قەلانچە) قەلەباچكە .

(قەلانەن) ز . قەلان . كۆلانەنی
چیشەت .

(قەلانەدۆش) قەلانەدۆشكان .
(قەلانەدۆشكان) هەردوسەرشانى
مەردووم لە كاتیكا كە منالیکو
بخریتە سەرو هەردو قاچی بەم لاو
بەولای ملیا شۆرر بوو بێتەو .

(قەلانقۆچ) قەلانەدۆشكان .
(قەلانکردن) دابوون و سەربە
ناوا بردن لە یاریی [سەنگەوباز]
و [یەكەو حەیزەران] دا .

(قەلانك) دارێكى درێژى
لووت چەماوە یە مازووی پێ دانەگیرێ .
(قەلای) ل . قەلایى .

(قەلایى) شتیكە وەك زیو
لەحییى پێ ئەگرێ و دەفرى مسیینی
پێ سپی ئەکریتەرە .

(قەلب) دراوێكە كە نەچێ .
گیاندارى پێ فەرر .

(قەلباز) د . قەلەمباز .

(قەلبە) سەرەلووتیكى تییزە بە
دارو دیوارو ئاسنەو لە هەرچى
بکەوێ بریندارى ئەکا . جێكە یە
كە لە كالا یا لە جەستە كە
[قەلبە] لێ دایێ .

(قەلبەز) ریزە بەردىكى زە
لە گرد یا لە شاخ كە ژیری هەلول
بێ . قۆندەرە کردنی ئاو .

(قەلبەزە) قۆندەرە کردنی
ئاو . ناوی دێ یەكە لە سەنوورى
سەنگاو .

(قەلبەزەن) كەسێكە كە دراوى
قەلب لێ بدا .

(قەلبەزەن) قەلبەزەن .
(قەلبەن) د . پشەتێن .
(قەلبییر) د . قەلبییر .

(قەلبییر) شتیكى كۆن كۆنە
لە بێژنك شاش ترە ، دانەوێلەى

پىئەبىئىرئەتەو .

(قەلبىرە) د . قەلبىر .

(قەلپ) قەلب .

(قەلپاخ) قەپلاخ .

(قەلپ و قولپ) شتى خراب .

خوارو خىچ .

(قەلپوت) چاويكە كە گلىئەنى

نەمايى . كوتىزىكە كە بەدارەو .

ناو كەى خورايى .

(قەلپووز) قەرپووز .

(قەلپووس) قەلپووز .

(قەلپە) د . قەلپ .

(قەلپاخ) قەلتاخ .

(قەلتاخ) قەلتاغ .

(قەلتاخە كۆن) بىرىتىيە لە

مەردومى پىيرى رزىيو .

(قەلتاغ) چواردارە بە چەرمى

خاو دائەبەستىرى و ئەخرىتە سەر

[تەكەلتووى] زىين .

(قەلتاغلىدان) زىين كەردنى ووللاخ .

(قەلتاندىن) دەر كەردن و

ررارفاندىن .

(قەلتە) د . قوررمساخ .

(قەلتەبان) د . مەردوومى نەقام .

(قەلخ) پىستەى كىاندار .

(قەلخان) قەلغان .

(قەلداس) قەللأس .

(قەلداسوو) قەللأس .

(قەلس) كىاندارى لاواز [ز] .

چرووك [با] .

(قەلس) قالس ، [قەلسبوون] .

قالسبوون ، [قەلسكەردن] قالس

كەردن .

(قەلسۆك) ز . لاوازی بىئەنز .

(قەلسى) قالسى و سەغلەتى .

(قەلش) قلىيش .

(قەلشان) قەلشىين .

(قەلشاندىن) قلىشاندىن .

(قەلشىين) لەت بوونى دار لە

سەربارى درىئىي .

(قەلغان) شتىكى كەردى پانە

لە چەرمى ئەستووردوست ئەكەرى و

لەكەتى جەنكا ئەكەرى بەبەرەلستى

شىرو تىيرى دوژمن .

(قەلغان بازى) بەكارەتەن و

هەلسوورداندىن قەلغان زۆربەباشى .

(قەلغانە) نەقىشكە لە وىتەى

[قەلغان] دروست ئەكەرى لەچىغا .

(قەلغىر كىردىن) بىرىتى يەلە
 دەر بازىۋونى يەككىك .
 (قەلغەز) ئاۋىكە .
 (قەلقولە) ز . لووتەۋانەى دەرگا .
 (قەلقىشك) با . قەلەباچكە .
 (قەلكردىن) مەلپاچىين و قرخ
 كىردىن موو . كەلكردىن [د] .
 (قەللأس) پىرژى گولى كەنم و
 جۆۋ بىرنىج .
 (قەللأش) د . بىن ئابىروو .
 (قەلماشك) قۆچەقانى .
 (قەلماشىن) قەلماشك .
 (قەلماشە) قەلماشىن .
 (قەلماشەنىك) قەلماشك .
 (قەلمراۋ) بالىندەيەكى رەشى
 مەلەۋانى ماسىيى خۆرە .
 (قەلنە) قەنكە .
 (قەلۈبەرد) بىرىتى يەلە دەست
 تەنىك بوونى يەككىك بەجۆرىك
 كە دەستى بە پوۋلىكەۋە بلەرزى:
 فلان كەس كەۋتۆتە قەلۈبەرد .
 (قەلۈدەل) قسە زانى بە دەم .
 (قەلۈكە) پۆلكە .
 (قولۈلۈلۈ) د . چاۋشاركى .

(قەلوون) قەنكە .
 (قەلۈەز) قۇندەرە كىردىن ئاۋ .
 (قەلۈەزە) قەلبەزە .
 (قەلەباچكە) بالىندەيەكى رەش و
 سىپى كلك درىژە بە قونە قەرروا .
 (قەلەبازەلە) قەلەباچكە .
 (قەلەپىر) ژەكىكە كە كىرابتە
 ئاۋ لوۋالە قامىشىك و بە ئاگر كەرم
 كىرابتى تا بوۋىن بە فرۆ .
 (قەلەخەرمان) قەرەخەرمان .
 (قەلەررەش) بالىندەيەكى
 كەۋرەى رەشى يەك لەتى دەشتى يە .
 (قەلەژارە) قەلەباچكە .
 (قەلەسابوۋىنى) جۆرە قەلىكى
 دەنىك ناخۆشى بۆرەلوۋكە .
 (قەلەش) قلىيش .
 (قەلەشان) قلىيشان .
 (قەلەشاندىن) قلىيشاندىن .
 (قەلەش بىردىن) قلىيش بىردىن .
 (قەلەشت) قلىيش .
 (قەلەشتىن) قلىيشاندىن .
 (قەلەفرىر) قەلەپىر .
 (قەلەم) شتىكى درىژى لوۋتدارە
 پىنى ئەۋۋىسى . پارچە پۆلەيەكى

لووت دريژہ ته خريته ناو لووتی
[قه له مکيـير] • وهو بيـيرازی
پی ته کری . لقيکی بی ريشهيه له
چنارو کوله باخو هيندي دره ختی تر
که وهك قه لهم دائه دری و نه رویتري .
ته ندازه يهك له شتـيك : ئيمرو
[قه لهم] يك تووتن ياكوشتم کرری
واته ته ندازه يهك .

(قه له مان) قه له مدان .

(قەلەمانىيىتى) جۈرە يارىيى يەكە
 بەقەلەمدان ئەكرى ، بەم رەنكە لە
 ھەر رروويە كى ژمارە يەك ئەنووسرى
 وەك مۆرەى تاو لە ھەل ئەدرى ، ئىنجا
 ژمارەى ھەر كامىيان زۆرتىرى ئەو ەندە
 دار يا گورز لەوى تر ئەدا ،
 (قەلەمباز) قەلەمبازد .

(قهله مېازد) بازدانی که وری
کوری .

(قہلہ مبرر) جڑہ چہ قزیہ کی تیئڑہ
قہلہ می پی دانہ دری .

(قہلہ متاش) قہلہ مبرر .

(قہلۂ تراش) قہلۂ متہ تراش .

(قہلہ متہ راش) قہلہ مبرر .

(قہ اہمچپی) کے سیک کے رخ پر پیدا

فروختی توواتن بکا .

(قہلہمدادان) دادانی قہلہم بہ
جوریک کہ پی بنوسری .

(قه‌له‌مدان) شتیکی دریژکوالی
 ناو بوشه، قه‌له‌می تی‌ته‌خری .

(قەلەمردارنى) جۆرە يارىيىھەكى
دوو دەستەيىيىھە بە تۆپ ئەكرى .

(قه له مرده) ناوچه به كه
ده سه لاقى كار به ده ستيك پيكاني .

(قه‌له‌م‌کردن) تاشینه‌نی سه‌روژئیری
ریش به‌ریکی . په‌یوه‌ند کردنی
دره‌ختیک له‌دره‌ختیک تر . برینه‌نی
سه‌ر لقی دارو دره‌خت .

(قہلہ مکیر) چہ کوشینکی لووت
کلورہ قہلہ می بیرازی تی تہ بری .

(قەلەمبون) بۆقلەمبون .

(قهله موونه) قهله موون .

(قوله زنده ر) که سینگه که دهر به بستی
جیهان و خواردن و پوشیین و

دهستوورو باوی مهردوم نه پئی .

(قەلەندەرىيى) بوونى مەردوم بە
قەلەندەر .

(قَوْلُهُ لَكَ) قَوْلُهُ لَا تَه .

(قهله و) گیاندارى كوشتن .

(قەلەوبوون) گۆشت گرتنى گياندار.
 (قەلەوز) دە قەلبەزەي ئاۋ.
 (قەلەويى) گۆشتنى .
 (قەلىتە) قەلانى .
 (قەلىسىل) ز . گۆشتىكى
 برژاۋە كە ماست و سىيرى گرابى
 بەسەرا .
 (قەلىنجەك) پەنجە توۋتە .
 (قەلىن) با . قەلوون .
 (قەم) لەۋح يا تەنەكە يا
 دارىكى درىژى ھەل كۆلراۋە كە
 لە بەرزىيە كەۋە بۆ بەرزىيە كى تر
 ئاۋى پىيا پەررىتەۋە . كۆتە
 دارىكى كەۋرەي ئاۋ ھەل كۆلراۋە
 ئاۋى تىنەكرى يا تىرىي تيا
 ھەل ئەكۈشرى . پوۋتىي توور: ئەم
 توورە قەمە ، واتە پوۋتە .
 (قەمار) قومار .
 (قەماندىن) با . ووشك كىردنەۋەي
 دارى تەرر بۆ سوۋتاندىنى .
 (قەمت) ز . دوۋگۈيزە كە بە
 يە كەۋە نووساين .
 (قەمتار) د . كەمتيار .
 (قەمتەر) ئاسنىيەكە ۋەك لغاۋ

ئە كىرتە دەمى ئىسترو مەيموۋنەۋە .
 (قەمتەربوون) بىرىتىيە لە زۆر
 رژدىي يە كىك بە جۆرىك كە دلى
 نەيەت ھېچ بخوات .
 (قەمتەركىردن) قەمتەر خستە
 ئاۋدەمى ئىسترو مەيموۋن . بىرىتىيە
 لە دەم كوتكىردنى يە كىك .
 (قەمتەرە) بەركىرتنى جۈكەلە
 ئاۋە بەقات قات بە بەردۈكە لاۋكيا ،
 ۋە پلوسك دانانە لە ھەموو قاتىكيا
 بۆ تەۋەي ئاۋەكە بە ھىۋاشى
 دارىژىتە خوارەۋە ، تازەۋى يە كە
 دانەددى .
 (قەمتەرىي) بىرىتىيە لە مەردومى
 زۆر رژدى ھېچ بە دەما نەچۈۋ .
 (قەمچ) پىچ و كىير : پارەكەم
 كەۋتە [قەمچ] ي فىسار كەسەۋە .
 لە ويچ [ز] .
 (قەمچان) ل . ھەلمەقۇ .
 (قەمچاندىن) پىچچدان .
 (قەمچك) ز . كالىنچىكەي بىزن .
 (قەمچكىردن) د . ھەلپاچىيىنى
 موۋ بەمەقەست .
 (قەمچىيىن) چەرمىكى درىژى

ھۆنراو ەيە وولاخى پىلى ئەخوور رى.

(قەمزە) غەمرە .

(قەمزە نوشتە) قەبزە نوشتە .

(قەمك) د . دزى چالاک .

(قەمكە) د . قەمك .

(قەموور) مەردومى پىشت دەر

پەررىيوى مل بەناوا چوو .

(قەمە) تىيغىكى دەم پاننى درىژە

نانوشتىتەو .

(قەمەرى) دراويكى كەم نرخە .

(قەمەزەن) فېلبازى بى نامووس

[د] . شىيەيە كە لە شىنى دەي محرما

قەمە لە خۆى بدات .

(قەمىيش) قامىيش .

(قەن) د . قەند .

(قەنارە) دارىكى بەرزى درىژە

مەردومى پىسا ھەل ئەواسىرى بۇ

خىمكەندىن . دارىكە چەن قولاپتىكى

پىتو ەيە كۆشت فروش كۆشتى پىسا

ھەل ئەواسى .

(قەنارى) د . مەلىكى پىچووكى

دەنگ خوشە .

(قەناس) د . قەنگاس .

(قەنج) ز . شتى باش .

(قەند) شەكرى كەللە يا كولۇ .

(قەنداخ) شەكرو ئاوى لە كول .

(قەنداغ) قەنداخ .

(قەندان) شەكردان .

(قەنداو) قەنداغ .

(قەند شىكىن) شەكر شىكىن .

(قەندە) قەنگە .

(قەندى ئاوى) نىرگەلە .

(قەندەدار) كەسىكە كە ھەر

قەنگە بۇ يە كىنك تى بىكا .

(قەندەرىژ) تووتنى ھەلتە كاوى

پوختە گراو .

(قەندە كىش) قەنگە كىش .

(قەندەھارى) جۆرە كەنمىكى

دەنگ ووردى بەپىژە .

(قەندىيلە) تۆكى كولۇ . قوتىيلە .

(قەنگاس) ژووريا جىكەايەكە

كەسەرىكى پان و سەرىكى تەسك بى .

(قەنگە) سەبىيلىكى دارىنى

كلك درىژە تووتنى پى ئە كىشىرى .

(قەنگەدار) قەندەدار .

(قەنگەرىژ) قەندەرىژە .

(قەنگە كىش) كەسىكە كە ھەر

قەنگە بىكىشى .

(قەنگەلاشك) دررکی كەنگرە
دوای ووشك بوونی .

(قەنگەھاریی) قەندەھاریی .

(قەنگییلە) قەندییلە .

(قەنە) د . قەنگە .

(قەنەقلی) ه . گوریسی تەنگەى
كۆپان .

(قەنەقە) كورسى يەكى تەسكى
دریژی تەنشت و پال پشت دارە لە
سەرى دائەنیشن .

(قەنەواچە) تەنراوینكى كەمىك رەقە
تەخریتە تاو دوو تووى كالاوہ بۆ
جوان وىستانى .

(قەنەوز) تەنراوینكى ئاورىشمىینى
جوانى ئووس و پووسى تەنگى
برىقە دارە .

(قەیشى) گىسكى بابوتى پايزەزى .
هەموو گياندارىنكى پچكۆلانە .

(قەنىیلە) قەندییلە .

(قەواخ) د . قاووغي شت .

(قەۋارۆك) ز . كاكلەى فەرىپكە
گوئز .

(قەۋارە) قەبارە .

(قەۋاش) ز . كەوگىير .

(قەۋاق) ز . كەسىكە كە
كۆزەو دىيزە دروست بكا .

(قەۋالە) قەبالە .

(قەۋان) شتېكى تەنگى كوردى
پانە تەخریتە سەر سندوقى كۆرانىو
پىلى لى تەدرى . قاپوورى فېشەك .
برىتىيە لەدەنگو باسى ھەلبەستراو :
ئەمە قەۋانى تەمررۆيە .

(قەۋانچە) د . ھەۋانچە .

(قەۋانچەدان) د . ھەۋانچەدان .

(قەۋتىى) ز . چاودىرىى و سەر
پەرشتىى شت « وصاية » ،
[قەۋتىى كردن] ۋەصىيت كردن .
(قەۋچە) دەم بەيەكا دانى كەر ،
[قەۋچە قەۋچ] قەۋچەى يەك لە
دوای يەك .

(قەۋچەبوون) برىتىيە لە
كەۋشەك بوون .

(قەۋچە كردن) برىتىيە لە
كەۋشەك كردنى يەكىك . دەم
بەيەكادانى كەر .

(قەۋر) قەبر .

(قەۋران) كۆررستان .

(قەۋرخە) د . قەبرغە .

• (قەۋرسان) قەۋرستان .

• (قەۋرگەن) قەۋر مەل كەن .

• (قەۋرگەنە) گۆررەل كەنە .

• (قەۋرە) ل . بىررەند .

• (قەۋزە) جۆرە مەلتەيەكى سەۋزە

لە ناۋ ئاۋا پەيدا ئەيى .

• (قەۋلەن) قەۋلەندىن .

• (قەۋلۈبر) پەيمان بەستىن

لەكەل يەككىكا بۇ كەردنى كارتىك .

• (قەۋلۈبرى) قەۋلۈبرى .

• (قەۋلەق) ز . كەلتور .

• (قەۋمان) روودانى شەتتىكى

ناخۇش .

• (قەۋماندىن) بەرپا كەردنى

كارىكى گەرنكى ناخۇش .

• (قەۋماۋ) كارىكى ناخۇشى

گەرنىك كە روۋى دابى .

• (قەۋمە) د . رووداۋىكى ناخۇشە

كە روۋىدا « كارثة » لە قەۋمانەۋە

ۋەركىراۋە .

• (قەۋمىيان) قەۋمان .

• (قەۋمىيىن) قەۋمان .

• (قەۋىيى) . بەھىز .

• (قەۋىيىن) قەۋىيى .

• (قەۋەبك) با . قەۋەبە .

• (قەۋى) ترس : قەۋى ناكات ،

ۋاتە ترسىيى تىيائىيە .

• (قەۋياخ) گىيايەكى بەھارىيە

ۋەك كەنم ۋايە لەكەلاۋ بالادا ، بۇ

ئاۋال زۆر باشە . قەۋياغ .

• (قەۋياخەۋان) كەسەيىكە كە

قەۋياغى ئاۋىيى لىيى بىخورى .

• (قەۋيار) زىيادەي سىمى ۋولاخى

يەك سىم . پىنج [ز] .

• (قەۋيارە) قەۋمە .

• (قەۋياسە) پارچە كەۋۋىيەكى

پانە ، سەرى پارچە كورىيىنىك يا

قايشىتىكى تىيەل ئەكىشىرى ، سەرەكەي

ترى ئەلقەيەكى پىۋەيە لەسەربارەۋە

تەنگەي ۋولاخى پىي ئەدرى .

• (قەۋياغ) جۆرە كەلەككىكە ئەم

بەرو ئەۋبەرى ئاۋى پىي ئەكرى .

• (قەۋياغەۋان) قەۋياخەۋان .

• (قەۋىتان) چەن تەۋە دەۋۋىيا

ئاۋرىشىمىكى ھۆنراۋەيە ئەكىرى بە

لىۋارى ھىندى كالادا .

• (قەۋىتەرەن) گىيايەكە ، كەلەي

ۋەك كەلەي كەۋۋوزۋايە لاسكەكەي

وەك موو بارىيىك و رەشە ، بە قەد
شاخىيىكە وە سەوز ئەينى كە ئاۋى
پىياپىتتە خوارەو ، بۆدەردى گورچىيلە
زۇر باشە .

(قەيچىيى) مەقەست .

(قەيد) ئاسنىيىكى تەنكى پانى
درىژە ، فەردەي گونائالى پىنقايم
ئەكرى . قەي : قەيدى نىيە ،
وانە قەي ناكات .

(قەيدىك) ز . ناۋەندى قاپ و
سىمى وولاخ .

(قەيران) ماۋەيەكە لە كات
كە لە لايەن پەزىشكە وە دائەنرى
بۆ مردن يا رزگار بوۋنى كەسىنك
كە زۇر نەخۇش بى .

(قەيرە) قەدرە .

(قەيسەرقوۋو كىردن) بىرىتىيە لە
چاۋەروانىيى كىردنى يەككىلەشۈپنىك
بە تەنھايى .

(قەيسەرىيى) چەن دوكانىيىكە كە
سەريان بە تاق كىيرابى .

(قەيسىيى) مەيۋەيەكى خىرى
زەردى مەزى ناۋوك رەقە وەك قۇخ
وايە بەلام ئەم پىچوۋوكتەرە .

(قەيسىيوررۇن) خوار دەمەنىيەكە
لە قەيسىيى و رۇنى داخىركراۋ
دروست ئەكرى .

(قەيغە) پارچە تەنراۋىيىكى
لووس و پوۋسى توۋوكنە .

(قەيغەيى) شىيىكە رەنكى وەك
رەنكى قەيغە وايى .

(قەيلۇك) داھۇل .

(قەيماخ) قەيماغ .

(قەيماغ) چەن توپزالىيىكى
شىيرە ئەدرى بەسەريەكا . پەلوۋلە
يەكى چەورە ئەكرى بۆزەيستان .

(قەيىناغ) ز . دەسكىيىشى سەپان .

• (قەيىلە) خانەي خوا لە شارى

مەككە كە ھەموو مۇسلىماننىك لە
نوپزا روۋى تى ئەكا .

• (قەيىلەنما) شىيىكە وەك سەعات
قەيىلەي پى ئەدۈزىتەو .

(قەيتىكە) پارچە گۈشتىيىكى
زىادە لە ناۋ زىي ئافرەتا .

(قەيچ) كىچ .

(قەيخا) ز . كويىخا .

(قەيدقەيد) ز . قىرتە قىرتى مەرىشك .

(قەيز) ھەلىشۋانى دل لەشتىك .

(قیزشیوانه وه) دل هه لشیوان .
 (قیزشیویانه وه) د . قیزشیوانه وه .
 (قیزکردنه وه) دل هه لشیوان
 له شتیک .
 (قیزه وون) د . شتیکه که دلی
 لی هه ل بشتیوانه وه .
 (قیسب) لقه دارینکی بارییک و
 دریژه نه کری به خیزه ره ی خانوو .
 قورت و چورتم [د] .
 (قیست) تووله زهره .
 (قیفال) ره گنیکه له نه نداما ،
 له هیندی نه خوشی دا خویتی بهر
 نه دری .
 (قیلکه) د . چیلکه .
 (قیلومک) ز . ک-ررژبوونی
 نه ندام .
 (قیلیم-چ) با . توینکی گوینز و
 بادام و قهزوان .
 (قییت) شتی قوت . روئیکه
 که به [دۆخه] وهرکییری [ز] .
 (قییتک) ز . قولی مهردوم .
 (قییتە قییت کردن) مل قوت
 کردنه وه و ته ماشا کردنی یه که له دواي
 پهک .

(قییتەل) گیان-داری قوتی
 پچکۆله ی نه شمییله .
 (قییتەله) قییتەل .
 (قییبج) شتی قنج . خیل و خوار .
 شتی کهم : [قییبج] یکم ئاوبده ری
 واته کهمیک .
 (قییبچک) ز . قییتک .
 (قییبچکردنه وه) ته ماشا کردن
 به نیوه قووچاندنی چاویک له رووی
 کالته پی کردنه وه .
 (قییر) جوړه کانیکه ره شی شله
 ریکای پی قییرتاو نه کری .
 (قییراخ کردن) ز . خۆکۆکردنه وه
 داوین کردن به لادا بۆ پی رۆین .
 (قییر به قهرهس) قییروسیا .
 (قییرپاچ) قههچیی .
 (قییرتاو) شوین یا شتیکه که
 قییری تی هه لسوورایی .
 (قییرتاو کردن) هه لسوونی قییر
 له شتیک .
 (قییرته بهق) سه له یه کی پووشبینه
 که قییرتاو کرابی .
 (قییرر) قییر . ژاری سه بییل و
 قهنگه .

(قىيراندن) قىيرە كىردى گىياندان
 (قىيرانن) قىيراندن .
 (قىيرە) دەنگى قەبەي بەرزى
 ناساز ، [قىيرە قىير] قىيرەي
 يەك لەدوای يەك ، [قىيروھوور]
 قىيرە قىيرى زۇر . مەردومى قۇر:
 ئەوئەندەي ھاوار كىرد [قىيرە] بوو .
 (قىيرە بوون) بىرىتى يە لەدەنگ
 دەرھانن لە بەر زۇر قىيراندن .
 قۇر بوون .

(قىيرە كىردن) قىيراندن .
 (قىيرە كەر) بىرىتى يە لەگىياندانىك
 كە لە بارىيى بىرىتىنى .
 (قىيرە گون) كەسىكە لەبەر
 زۇر قىيراندن قۇر بووبى .
 (قىيرسىيا) قىيروسىيا .

(قىيرسىچم) قىيرسىچمە .
 (قىيرسىچمە) مەردومىكە كە
 لە كاروبارا لاساروبە كىيرو كىرفت بى .
 (قىيرقاچ) د . قىيرقاچ .
 (قىيرقاچ) وەرگەررەنەوئەي سوار
 بە ھەموو لايەكيا لە كاتى تاوا بۇ
 تەنگ تەقاندن .

(قىيروسىيا) ووتەيە كە بە كاردىتىرى

لە كاتىكا كە كارىكى خراب
 قەومايى و تەۋش رقت ھەلسايى و
 لە رقاننا ئەو كارە خىراپەت لەلا
 مەبەست نەبى .

(قىيروقاچ) قىيرقاچ .
 (قىيرەتاو) قىيرتاو .
 (قىيرى) شىتىكە لە رەنگا وەك
 قىيروايى .
 (قىيرىين) شىتىكە لە قىير دروست
 كرايى .

(قىيرشىويانەو) د . قىير كىردنەو .
 (قىيرەوون) د . قىيرەوون .
 (قىيراندن) قىيرە كىردن .
 (قىيرانن) قىيراندن .
 (قىيرۆك) ز . بالەندەيەكى
 سەوزە ئەقىيرىتىنى .

(قىيرۆ واژ) د . قىيرۆ ھوور .
 (قىيرە) جۇرە دەنگىكى بەرزى
 بارىيكى ناسازى گىياندان . [قىيرە
 قىير] قىيرەي يەك لەدوای يەك ،
 [قىيرۆ ھوور] قىيرە قىيرى زۇر .
 (قىيرە كىردن) قىيراندن .

(قىيسىكە تەنگ) مەردومى كەم
 چىكىلدانە .

(قېيشار) ز . گياھە کى دررگارىيە
 كەر زۇرى ھەز لى ئەگات .
 (قېيىق بوون) ز . لاوازبوون .
 (قېيىقى) ز . دارگون كەرە .
 (قېيىقىداو كە) زىيەقاواھ .
 (قېيىلكە) د . چىلكە .
 (قېيمە) گوشتى كوتراو .
 (قېيمە قېيمە) شتى لەت لەتى
 ئەنجىن ئەنجىن .
 (قېيمە كردن) و ورد كردنى
 گوشت و كردنى بە قېيمە .
 (قېيمە كىش) ئاسنىكى دەمپانى
 ئېيژە گوشتى پى قېيمە ئەگرى .
 (قېين) رق .
 (قېيناويى) كەسىكە رقى ئەستورپى ،
 (قېين ئەستوور) كەسىكە كە
 رقى ھەستە درەنگ دابمىر تەوہ .
 (قېين جواندن) د . رق ھەستەندى .

(قېين جويىن) رق ھەستەن .
 (قېين خوار دىنەوہ) رق خوار دىنەوہ .
 (قېين كىشان) رق ھەلگرتن لە
 يەككە .
 (قېين لە دل) قېين لە سەك .
 (قېين لەسەك) مەردومى قېيناويى .
 (قېينوون) د . قېيناويى .
 (قېينە بەرى) رقى بەرى .
 (قېينە قېينەدان) قېين ھەستەندى
 يەككە .
 (قېينە كىشان) رقى كىشان .
 (قېينە وون) د . رق ئەستوور .
 (قېين ھەستەن) رق ھەستەن .
 (قېين ھەستەندى) رق ھەستەندى .
 (قېين ھەلسەن) قېين ھەستەن .
 (قېين ھەلسەندى) قېين ھەستەندى .
 (قېين ھەلگرتن) رق ھەلگرتن .

پىيىتى كىف

[ك]

(كا) لاسكى ووشىكەۋە بوۋى
 كەنم و جزو كزن و كەلن شتى تر.
 . كاك : [كا] محمد . كوانى [ز]
 بكا : بە نەريىمان بلين زوو [كا]
 واتە زوو بكا .
 (كائين) ز . كاۋىژى ووشتر و
 گياندارى تر .
 (كاب) با . مەيچ .
 (كابان) كەي بانو .
 (كابانىي) با . مەيچىن .
 (كابرا) برىتىيە كەسەيك كە
 نەتەۋىت ناۋى بەرييت يانەي ناسىيەت .
 . (كابه) خانەي خوا لە شارى
 مەككە كە لەنوۋىژا روۋى تى ئە كرى .
 (كاپان) ز . رىنگاي تەسك و
 تەنگە بەر .
 (كاپك) ز . پارچە كورىس .
 (كاپۇخ) ز . كەسەيكە كە بە
 كرى كىيرابى بۇ كۆكردنەۋەي
 كىيى درۋىتە كراۋو كوردنى بەخەرمان

بۇ كزرە .
 (كاپۇل) ز . كايەكە كە زۇر
 وورد بوۋى و خۇلى تىكەل بوۋى .
 (كاپۇل) د . كەپو .
 (كاپۇلك) د . كاپۇل .
 (كاپىچ) ژانىكە دووچارى ئازال
 تەبى لە زۇر خواردنى كاۋە .
 (كات) دەمىكى كەم . كەنم و
 جۇيەكە كە لە جاررى پىشۋى
 روۋايتەۋە .
 (كانار) ز . پۇپنەي كە لە شىر .
 (كات ژمىر) سەعاتىكە كە كات
 ئە ژمىر .
 (كاتە) با . ۋەچ .
 (كاخلىي) كىيەكى بەھارىي
 بەرزە گۈلىكى زەرد دەرئەكا ، ئەدرى
 لە روۋى كالكالىي بۇ زەردىي و
 جوانىي .
 (كادان) كاپەن .

(کادز) ز . کیروی کا که شان
له ئاسمان .
(کادوو) دوو که لی کا .
(کاده) با . گولیچه .
(کادین) کایه ن .
(کادی) با . کادوو .
(کادین) ز . کادان .
(کادین میشی) ز . ژوورینکی
پچکۆله یه پووره ی ههنگی تیادانه نری .
(کار) ساوای بزنه تا دوو سی
مانگانه . ئیش و فرمان . پییتیکه
به مهر ناوینکه وه نرا نه ی کا به
ئیش کهر [فاعل] : کرێکار ،
به د [کار] .
(کاراک) ز . کانی ئاسن .
(کارامه) مهردومی دهرهاتووی
کارزان .
(کارامه د) کارامه .
(کارامه یی) ووریایی و ئاماده یی
یه کینک له کارینکا .
(کاربر) د . بریتی یه له یه کینک
که کاروباری مهردوم بپریتته وه ،
وهک قازی و حاکم .
(کار به دهس) کار به دهست .

(کار به دهست) که سینکه له کارو
بارا مهر خوی حل بی .
(کارپن سپاردن) سپاردنی کارینک
به یه کینک .
(کارپن سپیراو) که سینکه که
کارینکی پن سپیرا بی .
(کارت) سهوزایی یه که له جارری
پیشووی روا بیه وه . پارچه نوسراوینکی
چاپ کراوه به ناوی یه کینکی تایبه تی
یه وه .
(کارتموک) ز . گولینکی زهرده
پنی نه لێن چاوه کا .
(کارته) کارتی سهوزایی . وه
چی نووتن .
(کارتی) ههسان .
(کارتی کهوتن) حه وه جهتی کهوتنی
یه کینک به یه کینک له کارینکا .
(کارتینک) د . پهسپه سه کۆله .
(کارتینه) د . کارتینک .
(کارتیخ) جۆره بر به نندینکی
وورده .
(کارتیخ) کارتیخ .
(کارتییک) ز . کارتیخ .
(کارچین) ز . جۆره هه رمی

یه کی زور خوشه .

(کارخانه) شوینیکه که وهستاو
شاگرد هه مییشه کاری تیا بکه ن
وهك کارخانه ی شه کرو جگهره .
بریتی یه له قه حبه خانه .

(کارخانه چیی) بریتی یه له
که سیک که خاوه نی قه حبه خانه بی .
(کارخستن) خستنه کاری شتیک :
برو به کارخستنی خوته وه خبرییک به .
(کارد) چه قو (ه) . کتیرد .

(کاردانه وه) کردار یا گوشتاریکه
که له یه کیکه وه دهرچی له وه رامی
کردار یا گوشتاری یه کیکی ترا که
به عهره بی پتی نه لین : « ردالفعل »
(کاردروست) که سیک کی ژیری
زانای دانای ووردی تی بیین .

(کاردوژه) د . کاردوه وژه .

(کاردوو) گیایه کی به هاری یه
که لایه کی لاسک دریژی هه یه به کالی
زور تیژو بررنده یه له پاش زهره
کردنی نه خوری .

(کاردوو په نیر) د . بریتی یه له
دوو شت که ههرگیز کونه بنه وه .
(کاردروه ره شه) جوره کاردوو

یه کی که لا پانه نه گری به یاپراخ .
(کاردوو کوررانه) جوره
کاردوویه که .

(کاردوو مارانه) جوره کاردوویه که
ناخوری .

(کارده په له) د . مه لیکه
پتی نه لین تهررنه نه بابییله . زیر
بوونی نه ندان له سه رمانا .

(کاردوه وژه) هه لکولینی شت
به چه قو . بریتی یه له مل و مووشو
زور خواردن له شتیک : نه مه نده
لهم خواردنه [کاردوه وژه] مه که .
فهرییکه گوین [ه] .

(کاردیی) کاردوو .

(کاررک) مییوهی کال ونه که ییو .

(کاررووش) گیایه که له ههرزن

نه چی به لام نه م تووه که ی ره شه و
بالای به رزتره .

(کارزان) کارامه .

(کارزوره کیی) د . بیگاری .

(کارژوله) به چکه ی ساوای بز .

(کارژه له) کارژوله .

(کارژینه) کارژوله .

(کارس) ز . ههرزن .

(کارساز) ناوی خواجه : نهی
کاریمی کارساز .

(کارک) کارک . کاله [با] .
کارژه له [ز] .

(کارکردن) جن گیر بوونی
قسه یهك له دلا : قسه ی پیاوی
راست (کارته کا) . تاسیر کردنی
دەرمانیک یا خواردنیک له جهسته
به چاکی یا به خراپی .

(کارگرده) کهسیکه له پییشه یه کا
شاره زابنی .

(کارکه نار) کهسیکه به پنی
ته مهن ماوه ی فرمانی دهوله تی ته و او
گردبی و لینه رابی « متقاعد » .
(کارکه ناری) لنی که و تن له
کاریک .

(کارگ) قارچک .

(کارکا) د . کارکه .

(کارگوزار) کهسیکه که کار یکی
پن سپی رابی « ساعی » کهسیکه ته و
کاره ی که پنی بسپیری باشی بکا .
(کارگوزایی) به جی هینانی کار
به باشی .

(کارگه) کارخانه ی پییشه سازی .

(کارگه چن) کهسیکه . که فهره نجی و
لپاد دروست بکا .

(کارگهر) کهسیکه که له [کارگه]
دا پییشه سازی بکا .

(کارماخ) ز بیژنگی که و ره .
(کارناس) کهسیکه له باسیکی
زانستی دا بکولیت ته وه « باحث » .

(کارنامه) د . دهفته ریکی تایبه تی به
که کارو باریکی تایبه تی تیا ته نوسری .
(کاروا) د . کاره با .

(کاروان) چهن وولاخ و بارو
زه لامیکه له جیگایه که وه بچن بو
جیگایه کی تر .

(کاروان ناشیی) چیشتی هیلکا و
(کاروانچی) کهسیکه که کاروان
ائی بخوری .

(کاروان سهر) خانویه کی که و ره به
که کاروان تیا بخا .

(کاروان قرران) کاروان کوژه .
(کاروانکوژ) د . کاروان کوژه .
(کاروان کوژه) ته ستیره یه کی
که شه هیندی جار زور له پیش
به یاندا هلدی و کاروان چی به
ته ستیره ی به یانی ته زانی و بارنه کات .

(کاروانە) د . جۆرە بالەندە یەکی
 دەنووک درێژە بە قەد مراوی یەك
 تەبئ .
 (کاروانە کردن) بریتییە لەزۆر
 ھاتوچۆکردنی شویتەتیک .
 (کاروانیی) کەسیکە لە کەل
 کاروانا بئ .
 (کاروبا) د . کارەبا .
 (کاروبار) ئییش و کار .
 (کارووس) ز . گیایەکی بۆن
 خوشە تیکەلێ ھیندێ خواردن تە گری
 (کارووش) ز . کاررووش .
 (کارەبا) شتێکی زەرد یا رەشە
 دانە ی تەزبێحی لێ دروست تە گری
 وە پووش و کا رائە کێشی . ھێزێکە
 لە گەلێ شتا ھەبە وە بە مەکیینە ی
 تاییەتی وەر تە گیرێ ئنجا یا ژووری
 پێ رووناك تە کریتە وە بە گولۆپ ، وە
 یا مەکیینە ی پێ تە خریتە کار ، ھەر
 وەك گەلێ شتی تریشی پێ تە گری .
 (کارەدرەھات) پەرنشانیی بە
 ھۆی زۆر لێدان یا زۆر جەنیودان
 یا زیار پێ گە یاندن یا سەرنانە
 سەرەو .

۰ (کارەسات) کارەدرەھات ،
 لە عەرەبی یەو وەرگیراوە
 (کارە کەر) ئافرەتی بێ گانە ی
 بەردەستی ئییش کەر لە مالا .
 (کارە کەو) ز . راوکردنی کەو
 بە کۆمەل .
 (کارەکا) د . کارکا .
 (کارەوا) د . کارەبا .
 (کارەوان) شوانی کار .
 (کارپێچ) ز . شەن .
 (کاریز) ئاویکە کە لە بییر و
 لەغەم لێدانی زەویی پەیدا بووبێ .
 شویتە فیتەك [ز] .
 (کاریزاو) ئاویکە لە کاریزبیتە
 دەرەو .
 (کاریزکەن) کەسیکە کە کاریز
 لێ پدا .
 (کاریزلێدان) ھەلکەندنی کاریز .
 (کاریزە بازار) سەرکانی و ئاویکە
 کە دیھاتی تە چن شتی تیا تە کررن و
 تەفرۆشن .
 (کاری) دەردی کاری گەر :
 دەردە کەم [کاری] یە . کاردوو
 [با] . جۆرە گیایەکی ئاوییە [ز] .

دووكەل [با] .

(كارييتە) نيرگەي خانوو .

(كاريىگەر) وەستايەكە لەكارى

خۇيا شارەزاوئيشكەرىن . دەرمانيكە

كە كار بكا لەجەستەدا بەچاكىي

يا بەخراپى .

(كارييلە) كارژۆلە .

(كاريىن) ز . توانيىن .

(كازىوہ) كازىيوہ .

(كازىيوہ) بەرەبەيان .

(كاژ) توئىكلانىكى تەنكە لەپىستى

هيندى گياندار تەبىئەتەوہ . دارى

سەنەوبەر [با] . بەكرەي كندر[ز] .

(كاژاويى) جۆرە تىيەكى رەشى

بزماركوئى مزرە .

(كاژمەرە) كاژەلە .

(كاژەلاك) كاژەلە .

(كاژەلە) كاسەي سەر .

(كاژىرر) دەلاقەي ناودىيوار .

شەوييلە . كۆشەوسوچ .

(كاژىلە) د . كاخلى .

(كاس) گياندارى وورروگىر .

كەرر [ل] . شتى كولۇروبۇش .

(كاسالاشىنكە) كەندەسمە .

(كاسبوون) وورروگىر بوون .

(كاسبىي) خەرىك بوون بە

كسب و كارەوہ .

(كاسك) سەوزى مەيلە و زەرد .

گلىتە [ز] .

(كاسمە) ناننىكى تىپىيەكە

رۇن كراپىتە ھەويىرەكەيەوہ .

(كاسنىي) د . گىيە چەقچەقە .

(كاسۆ) قاشۆ .

(كاسە) جۆرە دەفرىكى دارىينە .

(كاسە ئاوسى) دوودراوسىن

كە ناو بە ناو چىشت بۆيەكتىرى

بىتىرن .

(كاسەسفرە) چىشتىكەكە بىتىرى

يەكەم جار بۇدراوسىيەكى تازە .

(كاسەسەر) ئىسقاينىكى كەورەي

خەرە مىشكى گياندارى تىيە .

(كاسەسم) كاسەي سەي وولاخى

دووسم .

(كاسەشۆر) گىيەكەكى لاپانى

تەستورى زېرە .

(كاسەشەن) جۆرىكەلە بىلە

دارىينە بەلام تەم دەمى درىئە ،

خەلەي پى تەم دىيو تەودىيو تەكرى .

(كاسە ئىس) بىرىتى يە لە مەردومى
 پاش ماوۋە خۇر .
 (كاسە ئىسى) خەرىيك بوون بە
 خواردىنى پاشماوۋە .
 (كاسە مەن) جۆرە كاسە يە كە
 ھەرىشتى پى ئە پىۋور .
 (كاسە ي ئە ژنۇ) چالايى يە كە
 لەسەرى خواروۋى ئىسقانى پانا كە
 سەرى ژووروى لولاقى تيا ئە جوۋلى .
 (كاسە ي سەمت) چالايى يە كە لە
 لاي راست وچە پى ئىسقانى سەمتەۋە
 كە ئىسقانى رانى تيا ئە بزوى .
 (كاسە ي سەر) كەللە ي سەر .
 (كاسە ي فەقىيران) د . سەرە ي
 فەقىيران .
 (كاسە ي ھەتپوان) د . كاسە ي
 فەقىيران .
 (كاسى ي) كىژى و ووررى .
 (كاش) شىشى كۆشت برژاندن .
 كىلانى زەوى [د] . تەپۇلكە [ز] .
 (كاشخانك) با . بن مېچ .
 (كاشكاي) كاشكى .
 (كاشكايە) كاشكى .
 (كاشكايە كوو) كاشكى .

(كاشكايە كى) كاشكايە كوو .
 (كاشكرن) ز . راكىشانى شت
 لە بەرزى يەۋە بۇ نزمى .
 (كاشكى) برىا .
 (كاشمە) كىسايە كى كوستانى
 بە ھارىي بۇن خۆشە بە سوورەۋە كراوىي
 تەخورى ، ۋە ئە كرىتە ناۋ كەشك و
 سوپرە كەۋە .
 (كاشوانى) با . شەقېن .
 (كاشو) با . دارىكە كە يارى
 شەقېنى پى ئە كرى .
 (كاشىي) دەفرىكى لووس و
 پووسى گلىپنى بە ئاكر سوورەۋە كراوى
 تەنكى جوانە .
 (كاشىي ساز) كەسپكە كە كاشىي
 دروست بكا .
 (كاغەز) قاقەز .
 (كاغەزدان) بەرگىكى مەقەبايە
 كە وور دە كاغەزى تى پكرى .
 (كاغەزساۋ) شىتىكى قورسى لووسە
 كاغەزى پى لووس ئە كرى .
 (كاف) ناۋە بۇپىتىك لەبىست و
 ھەۋت پىپىتە ي كوردىي .
 (كافرمان) كۆيزانى سەرتاش .

(كافرۇش) كەسپكە كەپپىشەي
ھەر فرۇتنى كاپى .

(كافور) شتىكى سېى ساردى
بۇن خۇشى بەنرخە بۇگەلى شت بە
كار دىنرى .

(كاثر) ز . كاوورر .

(كاثرىي) با . ناوہ بۇ جۇرہ
مەنارىك .

(كاثل) ز . كەلاوہ .

(كاسە ئاوسى) دوودراوسىن كە
ناو بەناو چىشت بۇيەكتى بنىرن .
(كاك) براى كەورہ . جۇرہ نانئىكى
ناسك و خۇشە بەبەرچايى تەخورى
[د] .

(كاكاو) شتىكە ۋەك قاوہ
لى تەنرى و بەشەكرەوہ تەخورىتەوہ .
(كاكشان) د . كاكەشان .

(كاكل) ز . كاكلہ .

(كاكل) كاكلہ .

(كاكلہ) ناووكى كوايزو بادام و
شتى تر .

(كاكلہ شىران) د . يارىي
باوشاركى .

(كاكلہ قووچه) كاكلہى كوايزہ

كە بە جوار كۇشەيى بىتە دەرەوہ .
(كاكلہ مووشان) د . پەسەپە
سەكۇلہ . تاوى جالجالۇكە .
حەمامۇكىنى مەلانى .
(كاكلىي) كوايز .

(كاكىچ) د . بووكى پشت
پەردە كە ھىشتا زاوانە چووبىتەلاي .
(كاكوچ) ز . چەكوش .

(كاكوچىيل) ز . چىشى ترخىنە .
(كاكۇل) مووى پىتى سەرى
پىاو كە بە قرناوىي ھىلراپىتەوہ .
(كاكۇل مەل) د . فشە كىلاونە .
(كاكە) كاك .

(كاكەشار) كىررىكى سەپى پانى
دوورو درىژە لہ ناسمانا بە ھوى
زۇرىي تەستىرہ و كۇبوونەوہ يان
لەو جىيە پەيدا بووہ .

(كاكەلى) وونەيەكە لہ رووى
خۇشەويستى يەوہ تەووترى بە مەردوم
(كاكەيى) ناوہ بۇ تىيرەيەك لہ
كورد .

(كاكىژ) د . قەلبىير .

(كاكىشان) كاكەشان

(كاكىي) كاكە .

(کاکیی به کاکیت) دهشتی پانی
 دوورو درنژی چول و هؤل .
 (کاکییله) شهویله . کاکهلی .
 (کاکل) سواغی قورر .
 (کاکهز) د . کاغز .
 (ک) ز . پییر . خزم و خویش .
 (کال) شتی نه که یبو . ره نکیکه
 که تیر نه بی : نه سووره یا نه
 سهوزه [کال] . نه کولاو : گوشته که
 بهشتا کاله . له دوای ووتی کشته وه
 به کاردینری : کشت و کال . پییر .
 با پییر .
 (کالآ) کهل و پهل پوشتین .
 کووتال .
 (کالات) د . تالان : به کالات
 چو .
 (کالآقنک) گیایه کی کونستان
 به هاری به له ناوه راستا نیرکینک
 دهرنه کا پنی نه لین ریواس .
 (کالان) کیلان .
 (کالانه) چالایی به که گلینه ی چاوی
 تیایه .
 (کالانی) ز . کیردینکه که کالانی
 بی .

(کالوون) ز . پییر بوون
 (کالوونهوه) چوونهوه ی ره نیک .
 (کالک) با . کاله .
 (کالک) کال .
 (کالوش) شتی که له سهر پیلآوه وه
 له پی نه کری بؤ ناو قورر .
 (کالو کرچ) شتی زور کالی
 نه که یبو .
 (کالومه) ز . شمشیری ژه نگاوی
 کیلان شکاو .
 (کاله) چهرمینکی خاوه له به فرو
 بارانا له جیانی پیلآو له پی نه کری
 وه به بهن نه پیچری .
 (کاله بررویش) د . بررویش .
 (کاله پی) نه اندازه به که له
 به فر که بیاری به قهه نه ستووری
 کالایهك : کاله پی بهك به فر باری وه .
 (کاله پیچ) پهرویه که له پیوه
 نه نالینری و کاله ی له سهر وه له پی
 نه کری .
 (کاله شیف) زه مینیک کیلراوه
 که له پاش کیلانی ، باران لیر
 نه دای .
 (کالهك) ز . خزم و خویش .

(كالهك) مېۋە يەككى خردى
گۈشتى خۇشى گەۋرە يە ئاۋەكەي
تۈۋى تىيايە . كىلاش [با] . كاله [با]
(كاله كال) ز . باررە باررى
مەرر لە كاتىككا كە بەرخەكەي
بېيىت .

(كاله كوت) مېۋىنىكە كە بەدەسكو
دۆل يا بە دەسكەۋان كوترايى و
كرايى بە شەربەت .

(كاله كەمارانە) گىايەكى دىمى يە
دوۋجۇرى ھەيە ، يەكىكىيان ۋەك
مىو تەرز ئەھاۋى و بەرىنكى خىر
ئەگرى و ئەخورى ، ئەۋى تىريان
بەرەكەي ۋەك شوۋتى كۆلە ۋايە ۋە
زۆر تالە پىي ئەيىن [كوۋزالك]
(كاله مستانە) كاله مستى .

(كاله مستى) جۆرە يارى يەكە
يەكىك شتىك ئەشارىتەۋە لە قولى
مستيا . ھەركەس دۈزى يەۋە ئەيىانەۋە .

(كاله مستى) كاله مستى .

(كاله ۋېۋون) د . كالىۋونەۋە .

(كاله ھىش) د . زەمىنىكە كە
يەكجار تۈۋى پىۋەكرايى .

(كالى) د . منالى سىي كەلە .

ئەگرى بە ئاۋى كىچ .
(كالىار) تۈۋى گەۋرەي گەيىو .
(كالىماست) ز . كەنمىكە
لە سەر خەرمەن بىرى بە ھەزار
بەلام بە ئاۋى زەكاتەۋە نەيى .
(كالىان) د . ھەلكالىيىن بەسەر
يەكىكا .

(كالىسكە) د . كالىسكە .
(كالىۋش) د . جۆرە خواردەمەنى
يەكە لە كىشمىش و كۈيىزى كوتراۋو
رۇن و د . كەشك دروست ئەگرى .
(كالىي) نەگەيۋى مېۋە .
بەكولۋىي گۈشت : مېۋە ، ياكۈشت
بە كالىي ناخورى .

(كالىيىت) د . كۈلىيىت .
(كالىيىتكا) د . شوۋتى كۈلىيىت
(كالىيىن) د . كىلار .

(كام) ۋوتە بەكە پىرسىياري پى ئەگرى
بۇ ئاۋىۋوس «تەيىن» كىردى شتىك
لە ئاۋ چەند شتىكا : ئەمانە [كام]
يان كوررى تۈيە . ئارەزوو : بە
[كام] ى خۋى گەيىشت .

(كام ئازىيىن) شوۋن كىردى بە
مەلاشۋى كەرا لە ئاتىكا كە كامى

کردېښ .

(كاماخ) ز . سمتى ئازەمىي و
گياندارى تر .

(كامار) ز . كەمەي بېژنىك و دەف .
(كاماش) ز . تووتنىككە به
سەوزىي ووشك كرايىتەو .

(كاماش) ز . ئاوينكە كە له
جۆكەدا مايىتەو دواي برىنى له
سەرچاوهو .

(كامباخ کردن) ز . ويران کردن .
(كام کردن) هەلاوسانى مەلاشووی
وولاخى يەك سەم له حەلىكا كە
وولاخىكى تر له بەرچاوى ئەم ئالىيك
بخوا .

• (کامل) شتى پىنگە يشتووی گەيىو .
(كاموخ) ز . كەسینكە كە ترى
بگوشى .

(كاموئى) با . كام کردن .
(كامه) ووتەيه كە پرسىيارى
پى ئەكرى بۆ ئاونووس « تعين »
کردنى شتىك له ئاو چەند شتىكا :
ئەمانە (كامه) يان هى تۆيه .

(كامه تا) كامه .
(كامه تانى) كامه .

(كامەتە) كامه .

(كامەران) كەسینكە كە به ئاواتى
خۆي گەيشتېښ .

(كامەرانىي) به ئاوات گەيشتن
(كان) كونىكە كە دارناش به
ئەسكەنە له دار هەلى ئەكەنى .
جىنگايە كە له زەوىي دا كە دەستى
سوروشت شتىكى تيا دروست کردېښ
وەك زىررو زىيوو بەردو نەوت .

(كانكا) شوئنىكە كە شتىكى
تيا پەيدا بېښ به زۆرىي : سلیمانی
[كانكا] ی لۆكەو تووتن و مېیووه .
(كانگە) كانكا .

• (كانوون) دوومانگە له ئاوه ندى
تشرىنى دووهەم و شوبانا له سالى
رۆژىي ، كانوونى يەكەم مانگى
دوان—زە هەمە سىيوپەك رۆژە ،
كانوونى دووهەم مانگى يەكەمەو
سىيوپەك رۆژە .

(كانوونىي) بالەندەيه كى ئاوىي
ماسىي خۆره وەك قەلمراو وايه بەلام
ئەم بۆره .

(كازە زبانه) كانىكە كە زبانهي
دارى تى ئەخرى .

(كانه زووانه) كانه‌زبانه .
 (كانه شكاف) كانه‌شكافه .
 (كانه‌شكافه) كانئكى دريژ كۆله‌يه
 دارتاش به‌شتئىكى تايبه‌تى هەلى ته‌كه‌نى
 له سه‌ربارى دريژى بۆ تى بردنى
 شووشه يا ته‌خته .
 (كانه شكاف) د . كانه‌شكاف .
 (كانه‌نيا) د . روواندن .
 (كانئ) ز . كوانئ .
 (كانياو) ئاوى كانئى .
 (كانئى) ئاويكه له خۆيه‌وه
 هەل قولئ .
 (كانئيله) كانياوى پچوك .
 (كاو) كه‌ژى كرى درر .
 كه‌وورك [د] مەردوومى به‌ده‌عيه‌و
 ده‌مار (ز) . تاقى ناوشاخ . قىينو
 رقيكه‌كه له دلا په‌سمه‌نده بووبئيت
 ده‌رباره‌ى يه‌كيك و پئى بريژئيت :
 كاوى دلى خۆى پئ‌رشت ، واته
 به دلى خۆى قسه‌ى پئ‌ووت ، وه
 دلى خۆى ساريژ كرد . زەرد .
 (كاواتر) ه . كۆتر .
 (كاوان) ه . مله .
 (كاوانه‌وه) چووزانه‌وه .

(كاودان) قاوورمه .
 (كاولاش) كاوول ، له‌كه‌لاوه‌ى
 ئاشه‌وه وه‌رگييراوه .
 (كاولى) ته‌رج . بئ شەرمى
 بئ ئابروو .
 (كاولى) د . كاوايى .
 (كاوورر) ساواى مه‌رره له‌پاش
 برىينه‌وه‌ى به‌رگنه‌كه‌ى تا يەك
 سالانه‌ى .
 (كاوول) جيگاي وئرانى چۆل
 [كاوولبوون] وئران بوون
 [كاوولكردن] وئرانكردن .
 (كاوه) ئازارو ئيشينكه كه له
 نه‌ندامى مه‌ردوم په‌يدا بئى به‌هۆى
 ئيشى زۆر كردنه‌وه . ناوه بۆ
 ئاسنگه‌رينكى كورد كه [زوحاك] ي
 كوشت .
 (كاوه‌خۆ) هيواشى له‌سه‌رخۆ :
 فيساركه‌س زۆر كاوه‌خۆيه ، واته
 له‌سه‌رخۆيه .
 (كاويان) د . چووزانه‌وه .
 (كاويانه‌وه) د . كاوانه‌وه .
 (كاوئژ) جوونه‌وه‌ى ئازال شتى
 ناو سكى خۆى به‌ يەق كردنه‌وه‌ى

بۇ ناو دەمى .

(كاويژ كەر) گياندارىككە كە
كاويژ بىكا .

(كاويىر) ز . ووشتىر خوار .

(كاويىن) د . مارەيى ژن .

(كاھوو) گىياھە كى كەللا پىانى
بەھارى ناوەرۇك چەۋرى سەلك دارە ،
زۇرتىر بە سىركەۋە ئەخورى .

(كاھىر زانىى) ھ . ھەنجىيىرى
رەشى زل .

(كاھىل) د . مەردومى تەمەلى سىست

(كاھىلى) د . سىستى وتەمەلى .

(كاھى) جۆرە خوار دەمەنى يەكە

لە نىشاستە دروست ئەكرى .

(كاھى چى) كەسىكە كە كاھى

بۇ فروتن دروست بىكات .

(كايلىش) د . دۇكەشك . كاليوش

(كايە) تۆرە يەك لە يارى يەك .

يارى .

(كايە كلى) د . كايە يارى .

(كايە گا) د . شوپنى يارى .

(كايەل) مەردومى خاۋو خلىچك

(كايەن) ژورنىككە كە كاي

تى بىكرى .

(كپ) گويى گران : گويم

[كپ] ھ . دەرگاۋ پەنجەرەي

چەسپ كە با بوئىرى نەبى . بى دەنگىي

و كىشوماتى : دنيا [كپ] ھ .

(كپ بوون) گويى گران بوون .

جووت بوونى دەرگاۋ پەنجەرەو

كەلى شتىر بەجۆرىك كە با بوئىر

نەبى . بى دەنگى بوون .

(كپە بوون) كپ بوون .

(كپى) بى دەنگىي .

(كت) كىتە . تاكىك لە شتى

جووت [ز] .

(كتان) ز . کوتان .

(كت بەچە) ھ . بەچكە پىشپىلە .

(كىتە) ووتە يەكە بەكار دىترى

لە كاتىكا كە منال بىكۇكى ياشتىكى

لە بىين بىگىيرى . خىتە [ز] .

(كىرى) چاپەز .

(كىك) پىشپىلە .

(كىكالى) ووتە يەكە كوفتو كۆي

پى ئەكرى لە كەل ئافرەنا ۋە كو

ووتەي : [كچى] : [كىكالى] ئابى ،

ۋاتە كچى ۋەرە .

(كىكە كىنقىيىلە) د . پىشپىلە

كئويى .

(كئىكە نەفتىيىنە) د. كئىكە نەوتىيىنە .

(كئىكە نەوتىيىنە) بىرىتى يە لە

يەككىك كە بىيى بە ھۆى ئاژاۋەو

ھەرايە كەۋە .

(كئۆ) ووتە يە كە بە گاردىئىرى

لە جىيى ووتەى چۆن .

(كئوپرر كوتوپرر .

(كئوكوئىر) كوتوكوئىر .

(كئومت) كئومت .

(كئووت) ز . ئانى ووشكە ۋە

بووى كۆن .

(كئۆيى) چۆنىتى .

(كئە) يىشپىلە [ھ] . كئە [ز] .

• (كئىب) ئوسراۋىكى رىك خراۋى

چەند پەررەيى يە لە ھەمووزانىبارى يەك

كە گوڭارو رۇژنامە نەيى .

• (كئىبخانە) شوتىنكىكە كە كئىبى

زۆرى تىابى .

• (كئىو) كئىب .

• (كئىوخانە) كئىبخانە .

(كچ) ئافرىتىكە كە ھىشتا شىزە

نە ئىردى . نەۋەى مىيىنەى باۋكو

دايك .

(كچانە) شتىكە كە ھەربۇكچ بىش .

(كچانىيى) كوررىكە كە خوۋى

كچى بىيى .

(كچك) پچورك .

(كچكە) د. شتى پچكۆلە .

(كچۆلە) كچى پچكۆلانە .

(كچەزا) منالى كچ .

(كچەزازا) منالى منالى كچ .

(كچىتە) رەشتىنەى چاۋ .

(كچىتى) ماۋەيەكە كە ئافرىت

بە كچى تىا بىيىتتەۋە . چۆنىتى يە كە

لە زىي كچابە يەكەم جار چوۋنە

لاى نامىنى و خويىنى لىدى .

خوتىنكىكە لە زىي كچ دى لە كن

چوۋنە لاي يەكەمجار .

(كىخ) قىخ .

(كىخس) با . پىازى فىسقى .

(كىخە) قىخە

(كدارك) ز . كارك .

(كدوۋ) كوۋلەكە .

(كدوۋلىكە) لىكەشامى .

(كر) رايەلى جۇلا . شالى

رانكو چوغە .

(كراس) جۇرە كالايەكى قۇل و

بهرو کداره له ژیره وه له بهر ته کړئ .
 (کراسی زړی) شتیکه له زړی
 له وینه ی کراس دروست کړاوه
 له کانی جهنگا له بهر نه کړئ .
 (کراسه کردن) به سابوونیکي
 بهزیی ته لین که به ته واوی کولای و
 بلقی کهوره کهو ه هه ل بدات .
 (کرانباوگاو) جوره جنیه وینکی
 کوردی به .

(کراو) کاریکه که کرابی .
 (کراوه) لږکه به که هه لاجی
 کرابی . شتی وال .
 (کراهه) د . د . کړئ .
 (کراهه پا) د . پی مز .
 (کرتان) ز . گامیشی خه ساو .
 (کرتانندن) کرتانندی شت به دان .
 (کرتانکرن) ز . خه سانندی
 گامیش .
 (کرنکرن) ز . نیشانه کردنی
 دار به له له کردنی به مشار .
 (کرتمرت) ز . که اوپهل .
 (کرتناک) ز . تیروک .
 (کرتوپان) ز . کالاو بهر کینکه
 که باش دروست نه کراسی .

(کرتوو) گیایه کی باریکی قایمه
 وهك زهل دهسهكه كول و شه تلئ
 پی نه به سترئ .
 (کرته) دهنگینکه وهك دهنگی
 شت خواردنی مشک ، [کرته کرت]
 کرتی یهك له دواي یهك ، [کرنو
 هوورر] کرته کرتی زور .
 (کرتهك) ز . به فریکه که
 به سستی وه به هوی بارانه وه دررنال
 دررنال بوو پی .
 (کرتی) کرتوو .
 (کرچ) گوشت و میوه ی کال .
 شتی سیس [د] .
 (کرچه) جوره دهنگینکه وهك
 دهنگی پچری پی ده زوو یا دهر کینشانی
 دان ، [کرچه کرچ] کرچه ی یهك
 له دواي یهك ، [کرچو ه-وورر]
 کرچه کرچی زور . کرشه .
 (کرچیان) د . چرچوون و
 ژاکان .

(کردار) کرده وه .
 (کردگار) خوی کهوره . کردار .
 (کردم) وونه به که له بانی ووته ی
 [کییرم] به کار دینری : تو بچو

بۆ لای فیسار کەس [کردم] لەوێ
نەبوو ، واتە گیرەم .

(کردن) بەجی ھێنانی کاریک .

(کردنەو) شینی کردنەوێ لۆکەو

خوریی بە چەکەو کەوان . خاو

کردنەو و ھەلگرتنی قفلێ داخراو

بە کلێل . خاو کردنەوێ گری و

شتی پێچراو : گریکە یا بارەکە

[بکەرەو] . خستە سەر پشتی

پەنجەرە و دەرگای پتوێ دراو . رزگار

کردنی پیاویک کە ھەژنەکە

بەستراوی بە رەنگینکی وا کە بتوانی

لە گەلیا دروست بێ . کردنی

کاریک دوو بارەوسی بارە : نوێژە کەت

[بکەرەو] . چنیینی میوێ و گول :

گولەکە یا تریکە [بکەرەو] .

شکاندن و لەتکردنی دار : ھێندێ

دار [بکەرەو] . دەست کردن

بە کاریکی گریک : حەفلەکە بە

ووتاریک کردەو .

(کردو کۆشی) ھەول و تەقەلا

بۆ ژیان .

(کردو کیش) د . ئاسنیکێ دەم

پانی کلک درێژە بە دوو کەس

دێراوینکی پێ ھەل ئەدرێتەو .

(کردە) کردەو : کردە پەشییمان

بە ، نەکردە پەشییمان مەبە .

(کردە پەشییمان) کەسێکە لە

کردەو بە کێخۆی پەشییمان بوو بیتەو

(کردەو) ئەو کارە بە کە مرۆف

بیکا .

(کرر) مریشکینکە ئارەزووی

کەوتنی سەر ھێلکە ی بێ بۆ ھەل ھێنانی .

گیاندارێ بێ دەنگ : مەلەکە

[کرر] ، واتە بێ دەنگە . [کرر بوون]

بێ دەنگ بوون [کرر کردن]

بێ دەنگ کردن .

(کرراژ) د . میوی ھەنگوین .

(کرراش) د . کرراژ .

(کرراک) د . کرر کرراکە .

(کرراکە) د . کرراک .

(کررال) د . گررین .

(کرراندن) لابردنی شتیکی لە سەر

شتیک بە لووتی شتیکی نیژ .

(کرراندنەو) گوشت کردنەو

لە ئیسقان و دارووتانندی بە دان

یا بە چەقۆ .

(کررانن) د . کرراندن .

(کرراننهوه) د . کررانندنهوه .
 (کرراننهوه) کررانندنهوه . ترؤخا
 نهوهی قووررک بههوی سههرا بوونهوه
 (کرراو) شتیکه که کرریترا بئ .
 (کرراوه) ئیسقانیکه که
 کرریترا بیتتهوه .

(کرربوون) کشومات بوون :
 [کرربه] واته بئ دهنگ به .
 (کرربوونهوه) نهمانی دهنگه دهنگ .
 نهمانی دهنگ و باس-یک که بلاو
 بوو بیتتهوه .

(کررخهوه) کهسیکه که به ته و او بی
 خهوی لی که وتبئ .

(کررراو) شتیکه که کریبیتت .
 (کررکردن) بریتی به اه کوشتنی
 به کینک به دزی بهوه .

(کررکراکه) ئیسقانیکی ته نکی
 نه رمه له گوپچکهی گیاندارا .

(کررکررانه) با . کررکرراکه
 (کررکررک) با ، کررکرراکه .
 (کررکرره) ناوه بؤ جوره ترئ
 بهک [با] . لوولهی هه ناسه .

(کررکهفتن) د . کررکهوتن .
 (کررکهوتن) کهوتنی مریشک به

سههرا هیلکه دا بؤ هه ل هینانی .
 (کررکهوتوو) مریشکیکه که
 کهوتبئ له سههرا هیلکه بؤ هه ل هینانی
 (کررنده) کرریار .
 (کررنک) کررنک .
 (کررنک) ده عبا به کی سوور که
 له به وهک که نه به لام پچ-و کتره .
 کهر چهک [د] .

(کررنوو) کررنک . کررنووش
 بردن .

(کررنووش) کررنووش بردن .
 (کررنووش بردن) سههرا نه واندن و
 چه میی-نهوه له بهر ده می به کینکا بؤ
 به کهوره راگرتنی .

(کررنه) کررنک .
 (کرروک) رهک و ریشه .

(کرروکاش) د . کردو کوشی .
 (کررووز) د . کوررووز .

(کررووس) د . کهرر .
 (کررووش) ووته به که کهری

بئ بانک نه کری .

(کرره) شتیکه وهک به رداش
 باز نکهی سههرا وهی له توولی میو
 دروست نه کری ، له پاشا به چه ند

دارینکی بی ناوه که ی پررته گریتنهوه ،
 وه کرره ی چه لتووکی پئنه کرئ .
 جۆره دهنگیکه وهك دهنگی له
 یهك خشانى دووبهرد به نهیم ،
 [کرره کرر] کرره ی یهك له دواى
 یهك [کرروهوورد] کرره کرری
 زۆر .

(کرره کردن) چه لتووک سپی کردن .
 بریتى به له بوونى كه سیک به
 مه منوون له شتیک: فیسارکهس به
 فیساره شت کرره نهکا ، واته زۆر
 حازى لئیه تی .

(کرریار) که سیکه که بیهوئ
 شتیک بکرری .

(کرریاک) کررراو . کرراو .
 (کرریژ) کرریش .

(کرریژاوی) کرریشاوی .
 (کرریش) چلکی به سهریه کا کهو
 تووی ووشکه وه بوو . ووشکه لی شانه
 ههنگوین .

(کرریل) مهردومیکه که قسه
 وهرنه کرئ .

(کرریل) د . شویتى کررین
 (کررین) زهوی چهلکی سهخت .

(کرریوکرریو) ه . نرهمه ژه .
 (کرریوه) کاتینکی زۆر سارده
 که به فریا باران به باوه بیاری .
 (کرریین) سه ندنى شت به پاره .
 (کرریینهوه) بریتى به له رزگار
 کردنى به کینک له چورتمینک : نهم
 پالتویه نیمسال منى [کررییهوه]
 یا تو منت [کررییهوه] واته
 رزگارت کردم .

(کرژ) هه وداى زۆر بادراو .
 شتى هه لقرچاو : چه رمه که هه تاو
 [کرژ] ی کردووه . خیراو
 چه سپان [د] . مووی لوول ،
 [کرژبوون] باخواردن . هه لقرچان .
 لوولبونى موو ، [کرژکردن]
 لوولکردنى موو . خیرا کردن [د] .
 (کرژه لاتن) هه لقرچان .

(کرژی) بوونى شت به کرژ .
 (کرشه) کولۆشه .

(کرک) شویتى تهختى روونهن
 (کرکایکرک) کاکى به کاکى .
 (کرم) گیاندارینکی بارییکى

دریژی پچکوله به .
 (کرماج) د . کرمانج .

(کرماجی) د . کرمانجی .
 (کرماج) ناوی هۆزیکێ که وریه
 له کورد .
 (کرمانجی) زبانیکه که هۆزی
 کرمانج قسهی پێته کهن .
 (کرماندن) وورد کردنی شت
 به دان .
 (کرمانن) د . کرماندن .
 (کرماویی) کرمن .
 (کرمنخواردوو) شتیکه که کرم
 نئی دابی و خواردیستی .
 (کرمنخواردو) کرمنخواردوو .
 (کرمنه) شتیکه که کرم
 نئی دابی .
 (کرمنشین) ز . چرچ بوونی کال .
 (کرمنکار) د . به له د و شارەزا
 به کاریک .
 (کرمنکوژە) ریواسیی .
 (کرمنکه) جـۆره نهخشیکه له
 چییخ دروست نه کری له وینهی
 کرمنه کی ژنان . کرمنه [د] .
 (کرمنکیز) ز . نهخوشی به که
 له کرمنی زۆری ناوسکهوه پهیدا
 نه بێ .

(کرمن) بریتی به له مهردومی
 قبین له سک .
 (کرمنۆکه) کرمنه .
 (کرمنۆل) شتیکه که کرم
 خواردیستی .
 (کرمنوژن) د . کرمنه .
 (کرمنه) دهنگیکه وهک دهنگی
 خواردنی هیندی شتی رهق به دان ،
 [کرمنه کرم] کـرمه ی بهک له
 دوا ی بهک [کـرمو هوورر] کرمنه
 کرمنی زۆر .
 (کرمنهژن) کرمنه .
 (کرمنهژنه) کرمنه .
 (کرمنهک) جـۆره خشیکی
 زیڕییینی دانه دانهی هۆنراوهیه ، ژنان
 نهیدهن له ژیر چه نه یان . زبانهی
 شت [د] .
 (کرمنی) کرمنهژنه .
 (کرمنی ئاوریشم) جۆره کرمنیکه
 ئاوریشم ههله پێچنی .
 (کرن) ز . کردن .
 (کرناس) ز . مهردومی دهم و
 چاو ئاولاویی .
 (کرنک) کرنک .

(كرىنىي) ز . كرىنىك .

(كرىزىرۇ) ھ . گىيا تويىسى .

(كىرواس) كىراس .

(كىرۇتن) كىرۇشتىن .

(كىروچ) شتى لە توگوت .

(كىرۇژتن) كىرۇشتىن .

(كىروسىك) با . درەختىكە لە

ھەرمى مۇتۇر بەئە كرى بەرىك ئەگرى

و ەك ھەرمى كىويىلە واپە .

(كىرۇسىك) كىروسىك . خەنجەرى

كۆنى ژەنگاويى [ز] . ھەرمى كىويىلە

(كىرۇشتىن) كىرۇشتىن .

(كىرويت) د . كىرييت .

(كرى) مىزىكە بەرامبەر بە

كردنى كارىك بىرى .

(كىريانەو) د . كىرانەو .

(كىرىبار) كرىيەكە كە بىرى

بۇ ھەل گىرتنى بارىك .

(كرىت) شتى ئاشىيرىين [با] .

كولۇوكەرسەك [ز]

(كرىچ) ز . سۈالەت .

(كرى چىي) كەسىكە بەگرى

لە شوئىنىكا بى .

(كرىداسىيى) سەپانىيى .

(كرىسك) با . پىرىسك .

(كرىشە) جۇرەقەنراۋىكى كرى

تەنىكە لە لۇكە دروست ئەگرى .

(كرىش) ز . كەسىكە كە مىنال

بىرىتە باۋەشى بۇ خەتەنە كرىنى .

(كرىشا) ز . كرىش .

(كرىكار) كەسىكە بەرۇژانە

كار بىكا .

(كرىكارىيى) ئىيش كرىن بەگرى

(كرىگىرە) كرى چىي . شتىكە

بە كرى كىپىرا بى .

(كرىو) دۇستىكە كە خىزمايەتى

بىيت .

(كرىيس) ووتەيەكە كارژۇلەي

پىبانىك ئەگرى .

(كرىيشت) با . ھاورى .

(كرىين) ز . كرىيان .

(كرىينچىك) پەرىچەم .

(كز) گىياندارو سەوزايى بى كەيف .

ھىندى شتى كەم : ئىمسال تىرى يا

ئاو [كر] . ھىندى شتى بى ھىز :

رەشەباكە [كز] . چىرا يا

ئاگرىكە كە گىرى كەم بى . چاۋى

كەم ھەنا .

(گزاندهوه) چووزاندهوه .

(گزانن) د . گزاندهوه .

(گزاننهوه) د . گزاندهوه .

(گزانهوه) چووزانهوهی ته ندام .

(گزبوون) بئ که یف بوون .

که م بوونی شت . بئ هیزبوون . که م

تیین بوونی چاو . بئ شهوق بوونی

چراو تاگر .

(گزخاندن) ز . هه لپاچییی

درهخت بۆ جوانیی و به خۆدا هاتن .

(گزر) شتیکی ته رره که که مێک

ووشک بوو بیتتهوه . گیاندار یاسه وزا

یی به که که به خۆیا هاتبۆ و له خه م

ره خسیبۆ .

(گزران) شویتیکه که هه رچه ن

باران بیاری تهو هه ر گزریی .

(گزراندن) ز . هه ل پرووزاندنی

خوریی .

(گزربوون) خرره له بوون و به

خۆدا هاتنی گیاندار و سه وزایی .

(گزربوونهوه) که مێک ووشک

بوونهوهی شتی ته رر .

(گزریی) بوونی شت به گزر .

(گزک) ز . چزلییک .

(گزکردن) که م کردانهوهی گزری

چراو تاگر .

(گزکۆله) د . گزۆله .

(گزکۆله کردن) د . گزۆله بوون

(گزکه) د . گزکۆله .

(گزگریین) ز . داچله کیییی تالی

هاتوو .

(گزماک) ز . سه رگۆزه ری که نم

(گزن) دانه وینله به که وه ک ماش

که لای وه ک نیسک وایه ، به خو و ساوه یی

له زستانا ته دری به ره شه وولاخ .

(گزۆله) گیاندار ی گزۆل .

(گزووریی) ز . کالای خوری

هه ل پرروزاو .

(گزه) سه روه ی با . جۆره

ده نکینکه وه ک ده نک ی گۆشتی سوور

کراوه له سه ر تاگر ، [گزه گز]

گزه ی به ک له دوا ی به ک ، [گزو

هوورر] گزه گزی زۆر .

(گزه با) بای سووک .

(گزه لۆک) گزۆله .

(گزه ی جه رگ) بریتی به له

رۆله ی خوشه ویست .

(گزیان) د . چووزانهوه .

(گزىانەۋە) د . كزانەۋە .

(كزىنكە) ھەۋىرىكى شىلە بە دەست پان ئە كرىتەۋە بە سەر ساجا بۇ بىرژاندنى .

(كزىى) زە بوونى و بى كە بى .

(كزىير) ز . كزىير .

(كثر) مووسم : ئىستا كثرى تۆۋە ،

يا كثرى شەتلى ئووتنە .

(كثرىلۆك) ز . گىايە كە بىنكىكى

ھەيە بە پاك كراۋىي ئەخورى .

(كثر) د . كەژوو .

(كثر) ھ . تىلەيەكى درىژە

دروست ئە كرى و تەنكەۋ قەياسەى

وولاخى پى ئەدرى .

(كثرورەك) ز . خىزەرە .

(كثرە بارانە) بارانىكە كە لەكانى

خۇيا بى .

(كس) ووتەيەكە مەرى پى لى

ئەخوررى .

(كسپو كۆ) گرروگەرمى يەكە لە

دەروونا پەيدا ئەبى بەھۋى توورە

بوون و رق ھەستەنەۋە : ئەۋەندەم

قەسە پىۋوت تا [كسپو كۆ] ى دلى

خۆم پى رشت .

(كسپە) دەنگىكە ۋەك دەنگى

كردنى ئاۋبەسەر ئاگرا ، [كسپە كسپ]

كسپەى يەك لە دواى يەك ، [كسپو

ھوورر] كسپە كسپى زۇر .

(كسس) كس .

(كسس) ووتەيەكە سەكى

پى تى بەر ئەدرى لە شت .

(كسك) با . چزلىيك .

(كسكۆلە) د . كزۆلە .

(كسكە) د . كزۆلە .

(كسكىانەۋە) د . كزانەۋە .

(كسۆك) تووتكە سەك . سەك .

(كش) ووتەيەكە بالندەى پى دەر

ئە كرى . سوار بوونى يەككىك لە

ئەندامەكانى شەترنج بەسەر شادا .

(كشان) رۆيىن و تى پەدرىيىنى

شتىك بە گورجىي : ئەۋ ئەستىرەيە

يا ئەۋ زەلامە [كشا] . كەش

ھاتنى شت .

(كشاندن) خشاندىن . كەش ھىنان

بە شت : لىكەكە [بىكشىنە] .

(كشان كشان) وورده وورده

كشان و تى پەدرىيىنى شت : فىسار

كەس [كشان كشان] ھات .

(كشانهوه) گەررانهوهى شت بۇ
دواوه : ئاوه كه يا له شىكره كه
[كشايهوه] .

(كشپل) پشقل .
(كشت) دانهويلهه چىنراو .
كرژ .

(كشت سازىيى) اصلاحى زراعى .
(كشتىگه) مەزرەعه .
(كشتوكال) تۆوكردن و چاندنى
شەتل له زهويىدا .

(كشتەك) چەن مەودا دەزوو-
يەكى بەيەكا بادراوه .

(كشتيار) خاوهنى كشتوكال .
(كشش) كش .
(كششه) كش .
(كشكىش) د . هەلپەررىين .
(كشكه) ه . بژار .

كشميش (ووشكهوه بووى ترىى
دەنك ووردى بىئاووك .

(كشميشى) ج-ۆره ترىيەكى
سپى دەنك ووردى بىئاووكە .
(كشميىژە) د . گژنيىژە .

(كشومات) شتى بىدەنگى بىخشە
(كشوماتىيى) بوونى شويىيىك بە

كشومات : كشوماتىيى جىيەانى داگرتووه
(كشه) ووتەيەكه بەلەوورى
پىدەرئەكرى .

(كفت) ماندوو . شتىكى زەردى
جوانه وهك زىرروايە لە رووى ھىندى
شت ئەدرى بۇ جوانى . خۆره [د] .
(كفتك) ز . شقارتە .

(كفتكارىيى) بەكارھىنايى كفت
لە ھىندى شتا بۇ جوانىيى .

(كفتوكۆ) سفتوسۆي . كسپوكۆ .
(كفتە) جورە خواردەمەنىيەكە
دروست ئەكرى لە قىيمە و برنج و
خرر ھەل ئەدرى و ئەكوليتىرى يا
سوورئە كرىتتەوه .

(كفتە شۆربا) چىشتى كفتە .
(كفتتە شۆروا) كفتە شۆربا .
(كفتى) ماندويىتى .

(كفر) دارىكى كەلا ووردە لە
خرروچەم و رووبارا ئەرروى و بۇ
سووتاندىن بەكار دىتەرى .

(كفىرىن) جۆرە يارىيەكە بە
مىيىچ ئەكرى .

(كففە) ج-ۆرە دەنگىكە وهك
دەنگى ھاتنە دەرەوھى خوئىن لەكاتى

سەربررینی ئازالا .

(كففن) كینكف .

• (كفن) بلووری یا خامینکه که

له مردوهوه پپچرئ .

• (كفن دز) كه سینکه گۆوری

مردوو هه لبدانهوه بۆدزینی كفنه كهی

(كفنه) كفنه ، [كفنه كف]

كففه ی یهك له دوا ی یهك .

(كفارك) با . قارچك .

(ككهو) كهووت .

(كل) سورمه ی چاو . شتی كلا .

گومهز [ز] . ناردن : [کلم کرد]

واته ناردم .

(كل) گۆزه و دیزه ی له سهریهك

كه له كه كراوی ئاگر تی بهردراو بۆ

سوور كردنهوه . تاقی پرد . گوری

ئاگر : (كل) ی ئاگره كه اه

دورهوه دیاره . كل [د] ،

(كلا) شتیكه كه كهوتنه یته

كه نارهوه ، [كلا بوون] كهوتنه

كه ناری شت .

(كلاش) جزره پیللایینكه ژیری

له په ررؤ دروست نه گری و سهری

له بهن یا له دهزوو نه چنرئ .

(كلاشچن) كه سینکه كه سهری

كلاش بچنئ .

(كلاشدروو) كلاشچن .

(كلاشدم) دووپشك .

(كلاشه كردن) هه لکییرانی قورر

به پیللاوهوه له کاتیكا كه زهویی

بووبئ به قورر .

(كلاشین) د . خوراندن .

(كلآف) د . کلآفه .

(کلآفه) چهن هه ودا دهزوو یان

ئاوریشمینکه كه پتیکه وه هه ل کرابن

بۆ نهوه ی تاو تاو ده رکیشری و کار

بکری . شتیكه له بهن نه هونریته وه

جوانووی پئ نه به سترینه وه بۆ نهوه ی

دابیین و دهسته مۆ بیئ : نه م نۆما به

[کلآفه] نه کراوه بۆیه واسرکه .

(کلآفه كردن) به ستنه وه ی نۆما

به [کلآفه] .

(کلآفه هه لکهر) گوله ژهن .

(کلاکردن) لاخستنی شتیك .

(کلآنه) قۆپچه ی گه وره .

(کلآو) شتیکی ته نکى کرده

نه کریته سهرو سهرپینچی له سهرو

نه به سترئ .

(كلاونالتوون) كلاونىكى ژنانەيە
غازىي يا لىيرەي پىادا دروابى .
(كلاوبۇرگە) كلاونىكى لىبادىيە
بەسەر فەرەنجىيەو شوان لە بارانا
ئەيكانە سەزى .
(كلاوبۇرە) كلاوبۇرگە .
(كلاوچن) كلاودروو .
(كلاودار) بالىدەيەكە كە لە
تووكى سەزى كلاوى يىي .
(كلاودروو) كەسپكە كە ھەر
كلاو بدروى .
(كلاورۇژنە) كونىكە لەناوەرەستى
يانا بىر روژناكى و دووگەل لىو
دەرچوون ئەھىلرەتتەو .
(كلاورەش) دەرەينكى كوشىدەيە
دووچارى بىز ئەيى ، ئاوسكى ھەل
دەئاوسى و خويى تى ئەزى .
(كلاوزرى) جۇرە كلاونىكى زرى
دارە لەرۇژى جەنگا ئەكرىتە سەر .
(كلاوزەرر) كلاوزىرر .
(كلاوزىرر) كلاو ئالتوون .
جۇرە كلاونىكى ئالتوونە ژنان وەك
ئاس ئەيكەنە سەريان لەسەر كلاوئەو
(كلاو فەررەنگى) كلاونىكە

ئە ئىرى بەسەر لىوولەي سۇپادا بۇ
ئەوئەي كەدووكەلەكەي باش دەرچى
وە با ئەي كىررەتتەو .
(كلاو كلاونى) يارى يەكى
دوودەستەيىيە وەك يارىي كۇرەويى
بازىي ، بەلام ئەم بە كلاونە كرى . پىشكىيلان
(كلاوكوررە) بالىدەيەكى پىچكۇلەيە
بە قەد چۆلەكەيەك ئەيى كلاونىكى
لەپەرر بەسەرەوئەيە .
(كلاوگەزە) كلاوبۇرە .
(كلاونە) كلاودار .
(كلاو) ئاخلىيەكە دروست
ئەكرى لە قورر يا لە ھەويىر بە
دەورى كوتىرووى بەرداشا بۇئەوئەي
[دانەرىز] ئەكات . تەوقەسەرى
شاخ . پوچەكى زەررات : زەرراتى
ئەمسالمان ھەمووى [كلاو] يە .
كلاونە [د] . كەلەمەي جىوت .
(كلاوئەوئە) كىايەكى بەھارىيە
وەك پىشۆك بەلام ئەم تونىكلى زۇر
سوورە .
(كلاوئەكردن) بىرىتىيە لەباران
بەفرى دەنك كەورە
(كلاوئەي بەياخ) د . ئاسنىكى

لروت نبيژه نه رى به سهري به ياخا .

(كلاوين) كلاړ كلاوين .

(كلب) ز . كه لبه .

(كلبوون) گواستنه وهى په كينك

له شويښكه وه بۇ شويښيك .

(كلبه) دهنكيكه له گري تاگر

په يا نه بى ، [كلبه كلب] كلبه

په ك له دواى په ك ، (كلبوهرورر)

كلبه كلبى زور .

(كلتوور) تووره كه په كى پچكولانه په

كلى هارر راوهى تى نه كرى .

(كلچان) ز . فانوزى دهستى .

(كلچوڅ) ز . كلچيوك .

(كلچيوك) شتيكى بارييكي

لووسه نه كرى به كلاو چاوى

پى نه رى رى .

(كلچيښف) با . كلچيوك .

(كلدان) كلتوور .

(كلدان) كلدان .

(كلفت) د . شتى نه ستوورى زل .

شتى زور : فيسار كهس پاره په كى

[كلفت] ي هه په .

(كلفتي) د . زورى . نه ستوورى شت

(كلفهت) د . بريتى په له خيزان و

مال و منال . گاره كهر .

(كلفه تبار) د . مهردومى خيزاندار

(كلك) شتيكى بارييكه وا به

عاستى سمته جوله تى هيندى گيانداره وه .

قه لهم [د] . په نجه .

(كلكاف) د . مازوو .

(كلكانى) بريتى په له مهردومى

شيت و ويت : فلان كهس پياوښكى

كلكانى په .

(كلك بهس) د . بريتى په له

كه سينك كه دهسته شكين كرابى .

په تيكه له په نجه كرى نه درى بۇ

پيرخستنه وهى شتيك .

(كلك بهسه) د . كلك بهس

(كلك پتوه كردن) بريتى په له

كالبه كردن به په كينك . په نجه كردن

به قنگى په كينكا .

(كلك ته قينه) كلك هه لسه نكيته .

(كلكدار) شتى خاوهن كلك .

هيندى شتى دهسكدار : نهو ناوه

[كلكدار] ه م بدهرى .

(كلكردن) د . كه ناره گرتن

ناردنى په كينك بۇ شويښيك .

(كلك گرتن) كلك بهرز كردنه

وهى وولاخى به رزه له كانى سوار بوونيا .

(كللک گيبر) د . قوشقنه .
 (كللک نما) د . نهنگوشت نما .
 (كللک نيشان) د . نهنگوشت نيشان .
 (كللکوانه) د . كللکهوانه .
 (كللکه) شتيکه وهك مرؤر بهلام
 نهم پچو وکتره و کللک-يکی بارييکی
 ههيه . داويتى کيو .
 (كللکه تووته) د . په نجه تووته .
 (كللکه ررهقه) نه خشتيکه له
 تهون دروست نه کرى له ويتهى
 کللکی رهقه دا .
 (كللکه ريويى) ناوه بۇ ج-ؤره
 ترى يهك .
 (كللکه سووته که) کللکه له قى .
 (كللکه سوونه کى) کللکه سووته که
 (کللکه تنگى) بريتى به له جوولاندنى
 به کينک به کردار يا به گوشتار :
 [کللکه قنگى] ي مه ده ، واته
 مهى جوولينه يا سهرمه کهره سهرى .
 (کللکه کهله) د . کللکه کهوره .
 (کللکه کهوره) د . په نجهى کهوره .
 (کللکه لهقه) کللکه له قى .
 (کللکه له قى) بريتى به له ريايى و
 رووپامايى به کينک بۇيه ذىکى تر به

گوشتار يا له کهل کردارا .
 (کللکه مار) بريتى به له شتى
 زؤر تال .
 (کللکه مارکردن) زه قنه کردن .
 (کللکه نما) د . کللک نما .
 (کللکه-وانه) نه-موسستيله .
 نه-موسستيلهى دروومان .
 (کللک ههلسه نکينه) بالنده يه کى
 پچو وکى کللک دريژه هه ميبشه کللکى
 ههله نه سه نکينى .
 (کللکه) پرد .
 (کلم) چلمى خهسته وه بوو .
 (کلمن) چلمن .
 (کللمبىش) با کللمبىش .
 (کللمبىش) ز . چلم .
 (کلناشک) درر کودالى دهشته که
 له هاوينا نا ووش-ک نه پيسته وه و با
 نهى شکينيتته وه و نه پيا ته ناو دؤل و
 دهره وه .
 (کلؤ) کولله .
 (کلؤ) کولؤ .
 (کلؤت) کولؤت .
 (کلنۇچ) ز . جؤره مارمارؤکه
 به کى پيچ پيچه وهك بازن .

(كلوخ) ز . يەك سەر لە ئاژال .
 (كلوخ) با . كاسەى سەر .
 (كلور) ز . كلوچ .
 (كلوسك) با . كووپەلە .
 (كلوش) كولوش .
 (كلوفت) د . كلفت .
 (كلوك) كلوت .
 (كلول) كولول .
 (كلولاش) ھ . كيايەگى بەرزە
 قۇزاخە يەكى دەك دەنگى باريك
 ئەگرى و دانى پىئە ئاژىرى .
 (كلۆم) كولۆم .
 (كلوو) كولوو .
 (كا'ووك) كولووك .
 (كلە) كل [د] . كلى پرد .
 (كلە پىچ) ز . خشتى كال .
 (كلەدان) د . كلدان .
 (كلەو) ئاوينكە لە رووبارىنگى
 كەورەدا كە پى بەسەر بەستىكا ،
 وە بەزەقى بىكشتى بەسەريا : ئاوە كە
 [كلە] و ئەكات .
 (كلينجە) كلينچكە .
 (كلينس) شتىكە كە بنەبرو بووبى :
 تىيرەى ھەمەوەند [كلينس] بوو .

[كلينس بوون] بنەبروون .
 (كلينسمان) ز . كلينكە كە بۇ
 جوانى بەكار بېئىرى .
 (كلينسە) جىتى خواپە رستىنى گاوران .
 ناوى دىيە كە لە ئاوجەى قەرەداخ .
 (كليل) د . كليل .
 (كليل و كۆم) د . كليل و كولۆم .
 (كليلە) د . كليلەى بەفر .
 (كليلە بوون) د . دەم چوونە كليلە .
 (كاينچكە) ئىسقانىكى باريكى
 گرى گرى كورتە بە ژوور قىنگى
 بزن و مەررو ھىندى كياندارى
 ترەو لە جيانى كلك .
 (كليسى) كلينسە .
 (كليسى) كلينسەى گاوران .
 (كليسى) كلينسە .
 (كليش) شاراي خەلەوخەرمان
 (كليشە) بن باخەل . وىتەى
 شت كە بە قەبارە دەربىزى-ئىرى بۇ
 ئەوەى كە وىتەى زۆرى لەسەر كاغەز
 پى دەربىزىرى .
 (كليل) شتىكى زبانه دارە قفل
 يا كلەمى دەرگای پى ئەكرىنەو .
 (كليل بە دەست) كليلدا .

(کلییلدار) که سینکه که کلییل
 شوتینکی به ده ست بن .
 (کلییلدان) داخستنی شتیک
 به کلییل .
 (کلییل و کۆم) کاییل و کولۆم .
 (کلییله) به فرینکو زۆره که با
 له په نایه کا پینچی دابن و کۆی کردیتته وه
 (کماخ) کاماخ .
 (کیمکه) با . قۆرری .
 (کن) لای شت : له [کن] تۆیه
 وانه لای تۆیه . شتی کورت [ز] .
 (کنا) د . کناچه .
 (کناچه) ه . کچیکه که شووی
 نه کردین . ووتهیه که وه کوو ووتهی
 [کچن] .
 (کناچن) ه . کناچه .
 (کنج) د . شتی کال و کرچ .
 (کنجرر) با . پهررو .
 (کندر) جۆره ده زوویه کی بارییکه
 به مه کیینه دروست نه کری . کنگر .
 گۆشی شه کرو شریقی نه ستوور .
 (کندر درک) که رته شی .
 (کندرر) کندری ده روو .
 (کندره) کندری ده زوو .

(کنر) کندر .
 (کنک) قنک .
 (کنگر) گیایه کی به هاریی درر کاوییه
 هه ل نه که نری و نه خوری .
 (کنگره که رانه) که رته شی .
 (کنو کۆ) د . کردو کۆشی .
 (کنه) کارکردن له پیک هیتانی
 کارینکا هه مییشه و له سه رخۆ : هه ر
 [کنه] یه تی .
 (کنیر) داری مه لحه م .
 (کنیره) کنیر .
 (کنییوال) جۆرینکه له قورراده .
 (کۆ) کۆمه له نه ستیره یه کی به
 ناوبانکه به ناوه راستی ئاسمانه وه .
 کۆمه ل : مناله کان هه موو [کۆ] ن .
 دهردینکه نه دا له چاوی وولاخی
 به رزه و ئاژال هیتندی جار کویریان
 نه کات . کوئی . کهژ [د] .
 (کوا) ووتهیه که داوای پیشادانی
 شتیکی پین نه کری . کهوا [د] .
 (کوارک) قارچک . دومه لان [د] .
 (کوان) دومه ل و بریین .
 (کوانک) ناگردان .
 (کوانک) کوانک .

(كوانوو) كوانك .

(كواننى) كوا .

(كوانى خورما) بىرىنچىكە لەكەنى
پىن كەيشىتنى خورما دا بە ئەندام
ھەل ئەپەررى .

(كۆبۈون) د . كۆبۈونەۋە .

(كۆبۈونەۋە) كۆبۈونەۋە .

(كۆبە) پەراۋىزى كەۋا .

(كۆپار) د . كۆپارە .

(كۆپارە) كۆلەمە كۆشتىكى كەۋرە
بەرزە بەسەر پىشت مىلى خوشتر و
ۋولاخەۋە . كۆسپايى و بەرزىيەكى
كەم لە زەۋىي .

(كۆپان) شىتەيكە ئاۋاخنە كەي
پوۋشە لە سەر پىشتى كەرو تىستر
قايم ئەكرى وبارى لەسەر ئەبەستىرى
(كۆپان ئاخىن) شىشىكى سەر دوو
پەلە پوۋشى كۆپانى پىن ئەئاخىرى .
(كۆپاندروو) كەستىكە ھەركۆپان
بىدروى .

(كۆپاندوور) كۆپاندروو .

(كۆپانە) خورىيە كەكە بەيلەرتەۋە

بەسەر پىشتى مەررۈبەر - ۋە .

(كۆپەرر) ھ . كاتى پوۋشپەرر

(كوت) سۆك . پارچەياك لە
شت : [كوت] ئىك كۆشت يا ئانم
بەرى ، [كوت كوت] شتى پارچە
پارچە . كۆلوۋى ئان [ز] .

(كۆت) جۆرە پىۋەندىكە ئەكرىتە
دەست و پىن . دوو تەختەي پانى
پىچكۆلانەيە ئەدرىتە بەركونى مەشكە
و ھىيزە ، لە دىيۋى دەروناۋى و
قوند ئەبەستىرى . كۆتە . ۋوتەيەكە
بەكار دىتەرى لە كەل ۋوتەي سەمرا
بە مەئنا سەرقۇنىيىن .

(كۆتا) د . شتى بالە كورت .

(كۆتاسىيى) ز . كۆتاھىيى .

(كوتان) لىدان لەشتىك بەدەست
يا بە لىيس : كەزۈكە [بىكوتە] .
ۋورد كۆردنىشت : كۆشتەكە ياقاۋەكە
[بىكوتە] . دەرزىي كۆردىن بە
شۋىننىكا لە ئەندامى مەئال بە ماكى
ئاولەۋە بۇ دەردانى ئاولەكە . خال
ھەل كەندىن لە ئەندام بە دەرزىي .
لى كۆردنەۋەي ئارد لە بىرنج بەدىيەك
يا بە مەكىيىنە . سەفت كۆردنى شتى
تەنراۋ . بىرىتىيە لە لىدانى زۇر :
ئەكەر نەخۋىنىيىت [ئەتكۈتم] ۋانە

زۆرت لى ئەدەم .

(كۆتان) شۆيىتىكە كە مەرر و
مالانى تيا مۇل بىرى بەشەو .

(كوتاندىن) كوتان .

(كوتاندىنە چاو) كوتانەچاو .

(كوتاندىنەو) سەت كىردى شىتىكى

چىراو . پەستاندىنەو شۆيىتىكى فەشەل

(كوتانك) با . پەچەي ئازال .

(كوتانن) د . كوتاندىن .

(كوتاننەو) د . كوتاندىنەو .

(كوتانەچاو) شت بەچاوادانەو

(كوتانەماووش) د . لەخەر كەماندان

(كوتانەو) كوتاندىنەو .

(كوتاماتن) د . دوايى ماتنى شت

(كوتامىنى) برانەو شت .

درىغى كىردى لە كارىكا : [كوتامىنى]

مەكە لە خىزمەتى نىشتەمانا .

(كوتايى) كوتامىنى .

(كوتر) د . كورت .

(كۆتر) بالىدەيەكى جوانە لە

كەوپچىوكتىرە ، وەكەلە رەنگى مەيە

(كوتران) كوتوانى شۆيىتىك لە

ئەندام بە مۇي ئازار پىن كەيشتەو

(كۆترباز) كە سىكە كە كۆتر

رابىگىرى .

(كۆتربازىيى) راگىرتى كۆتر و
بەخىو كىردى .

(كۆترە) دارىكى پانە لەناوەندى

[مەسوون] و [كۆمانج] ي

دەوارا دانەنرى . دىرەك .

(كۆترەماتن) د . كۆتايى ماتنى شتىك

(كۆترە بارىيكە) جۆرە كۆترىكى

بۆرى پىچووكى بارىيكە خوتىندى لە

خوتىندى كۆترى مالى ئاچتى .

(كۆترە بەرجىيە) كۆترە بارىيكە .

(كۆترە كۆيىيە) جۆرە كۆترىكە

(كۆتك) تۆتكە سەك . بەچكەي

وورچ و كورك و ھىندى كىياندارى

تر [ز] چەكەي مەلاجىيى [د] .

كۆتەك .

(كۆتك) كەمۇلە .

(كۆتكىردى) لەتكىردى شت .

داكوتانى سىنجووق بە زەوىيى دا لە

يارىي سىنجووقىنا .

(كۆتكە) تەشپىيەكى كەورەي

قولى دەم والە .

(كۆتلك) ز . كۆتە .

(كۆتن) كەوتى . كىرراندەو شى كۆشت

لە ئېسقاڭ بە دان [ز] .

(كۈتۈپرر) ووتەيەكە بە مەنا
ووتەي [دەست بەجى] .

(كۈتۈكۈلك) ووردە خورى يەكى
ناشرىنەكە برىسىرى بۇ دروونى
دەمى فەردە .

(كۈتۈكۈپر) مەردومى چاوكز .
(كۈتۈمت) ووتەيەكە بەكار دىتىرى
بۇھاووتەيى دووشت لەكەل يەكتىرى :
نەژاد [كۈتۈمت] ئەللى فەرھادە
(كۈتۈمزەقىي) ووتەيەكە بەكار
دىتىرى لە جىيى ووتەي كۈتۈپرر .
(كۈتە) دەنگىكەكە وەك دەنگى
كۈتانى شت ، [كۈتەكۈت] كۈتەي
يەك لە دواي يەك .

(كۈتە) مەورەدارى كەورەي
بىبار . دارىكى دىتىرى بەكۈلەمىخ
لە زەوىي داچەقاوى لەكەراولە
راستى ھەرلەلەيەكى قوللىكى ئاسنى
تيايە پىي بەندى تىئەخىرى .
كۈتەرە دارىكى بەرزە كۈشت فرۇش
كۈشتى لەسەر لەت لەت ئەكات .

(كۈتەرە) پارچەدارىكى خورى
نالەبار . سەرەبزووت . برىتىيە لە

پەلەوورىك كە بالى نەمايى .

(كۈتەشكىن) د . پارچە
ئاسنىكەكە لە بەردەمى موغەيرىي دا
دائەنرى بۇشكاندن ووتەكاندى بزووت .
(كۈتەك) داردەستىكى سەرخرە
(كۈتەكۈت) ز . وەررىنى سەك
(كۈتەكەكە) د . سوالەت .
(كۈتەل) سەرگۈزەرى دانەوئلە .
ھەلۋاسىيىنى كالاي مردوو بۇشىيۈەن
لەسەر كەردنى . كۈمەلە دارودرەختىكى
داربەررو يا مازوۋەكە چىروپىرى .
ناوہ بۇ شۈپنىك لە بەردەمى دىي
[سورداش] دا كە دارو دەوہنى
زۈرە . نىي ئاش . كەنمىكەكە
لەناو قاپۇررەكەيا مابىتەوہ دواي
كۈتان و شەن كەردنى . پەيكەر .
(كۈتەل بوون) كەورەبوونى منال :
منالەكە كۈتەل بووہ ، واتە بەخۇيا
ھاتوۋە لەخەم رەخسىۋە .

(كۈتياك) د . كۈتراو .

(كۈتيان) د . كۈتران .

(كۈتىلك) با . كفتە .

(كۈتىي) ز . گول .

(كۈتۈپلە) ھ . درەشتىكى پىچكۈلەيە

لەبەر كزىي بەرز نەبىتتەو .

(كوچەلە) كاسەي پچووك . شەتتەكە

لە قورر دروست ئەكرى لە وىنەي

لالەوينچ، ئەنرى بەقەدى دارەبەنەو

بۇ ئەوئى بىنەشتەكەي تىبچىت .

(كوچىيلە) كوچوولە .

(كوچىيلە) كۆجەلە .

(كوچ) كوچك [ز] . كەستەكە

كە دەردى [شەپلە] لىي دابى .

(كۆچ) كەل و پەلى كۆچەرىيە

بە بارەو . موورەدار [ز] . بزنو

بەرانى بىشاخ .

(كۆچاۋ كۆچ) كواستەو لەم

كۆچەو بۇ ئەو كۆچ : جاف مەر

خەرىيىكى [كۆچاۋ كۆچ] . .

(كۆچاي كۆچ) د . كۆچاۋ كۆچ

(كوچچك) ل . بەرد .

(كوچك) بەردى نە زۆر كەورەي

نە زۆر پچووك . ئاگردان [با] .

(كۆچك) تووتك [ز] . قۆچك .

(كوچكتاش) د . بەردتاش .

(كوچكچن) د . كەستەكە كە

دىيوارى بەردبەووشكە كەلەك دروست

پكا . دىيوارى ووشكە كەلەك .

(كۆچكردن) بار كردن بەمال و

مئالەو لە شوئىتەكەو بۆشوئىتەكى تر .

برىتىيە لە مردن .

(كوچكرىژە) د . جۆرە بەردىكە

شووشەي لىي دروست ئەكرى

(كوچككوچ) ز . ووتەيە كە وەك

ووتەي « كووت كووت » سەكى

پىبانەك ئەكرى .

(كوچكوكوانەك) د . برىتىيە

لە وەجاخى ئاكر : بەم [كوچكوك

كوانەك] رازىي نىيە .

(كوچكوكەلەك) شوئىتى بەردەلان و

ناخۆش .

(كوچكە) سەئى بەردە ئەخرىتە

ژىر مەنچەل و دىيزە ، لە باتى سىپا .

(كۆچكە) قۆچكە .

(كۆچلە بەس) چەن بەربەستەكە

ئەكرى لە بەردەي تىيرەي مەرەزە

لە زەوى بەرز و نزمدا بۆ ئەوئى

كە ئاۋەكە پۆنەك بىخواتەوئەيە كسان

مەرەزەكە ئاۋىدا .

(كوچكەمەسان) د . بەردەمەسان .

(كۆچلە بەست) كۆچلە بەس .

(كۆچوبار) مالى كۆچەرىيە كە

لە ۋوللاخ نرايى .

(كۆچومال) كۆچوبار .

(كو-چولە) دەرمانىكى بۇرى

كوشندەيە . باقەيەكە لە گىيەكوش

كە نرايىتە ناو ئاۋ بۇ نەرم بوۋى

بۇ رىستىن [ز] .

(كوچولە) كوچولە .

(كۆچە) ھ . جۆرە ھەنجىيرىكى

ۋوردى سوۋرى خىرى زۇرشىيرىيە .

(كۆچەر) كۆچەرى .

(كۆچەرىۋ) كەسەتكە كە نىشتەجى

نەبى ، ۋە گەرميان و كويستان بكا .

(كۆچەك) كوررىكى جوانە كە

جىلى ژانەي لە بەرايى و لە ناو

پياۋانا سەما بكا .

(كۆچەكاۋ) ھ . جۆرە ھەنجىيرىكە

ۋەك [كۆچە] بەلام نەم زەردە .

(كۆچەكە) قىستى سەرى ژان .

(كۆچەلە) كۆچەلە . چاللاۋ [د] .

(كۆچەلە) كۆجەلە . شەتەيكە

ۋەك دەمە كەۋچك لە قوردرىست

نەكرى و نەنرى بەقەد دارقەزوانەۋە

لە كاتىكا كە دارە كە بىرىندارنەكرى

بۇنەۋەي بىنىشت دەربداۋ بچىتەناۋى

(كۆچەلە بەس) چەن كۆچەلە

يەكى قوررىيە ، دروست نەكرى

لە ناۋ جۆگە ناۋى تەنىشت [تېير]ى

مەرەزەدا ، بۇ نەۋەي ئاۋەكە لەۋ

كۆچەلەنەۋە دابەش بىيى بەسە

تېيرەكەدا بەيەك سانىي .

(كۆچەلەكۆچ) د . كۆچاۋكۆچ

(كۆچىدۋايى) بىرىتىيە لەمردن

(كۆخ) زىنجىكى پىچكۈلەيە لە

ناۋ باخا نەكرى .

(كۆخا) كويخا .

(كۆختە) قۇختە .

(كۆخك) ز . كۆكە .

(كۆخك) ز . كۆكە . سەرىپىچىكى

ئاۋرىشە نەبەستى بەسەرى بوۋكەۋە

(كۆخكىيى) ز . كەسەتكە كە

كۆكەيى توش بوۋى .

(كۆخىن) كەسەتكە كە زۇربىكۈكى

(كۆخواردنەۋە) د . پارىز كىردن و

سەمىيەنەۋە لە شتىك .

(كۆخە) كۆكە .

(كۆخە رەشە) كۆكە رەشە .

(كۆخىيىن) با . كۆخىيىن .

(كۆخىيىن) كۆكىيىن .

(كۆد) كاسەيەكى پېچووكە
شوان شىيرى تى تەدۈش [ز]. قىل.
(كوداندن) ز. جى بەجى كىردنى كار
(كۆدك) قىلى پېچووك .
(كودوو) كەدوو .
(كۆدە) ز . پووشانە .
(كودەرىي) جۆرە تەنراوينكە
كالاي لى دروست تەكرى . جۆرە
چەرمىكى تايىتە تەكرى بەسەرى
پىلاو .
(كودىي) كەدوو .
(كور) ز ، كورر . مەرى
كەرىيلە . شويتى قول لە زەويى .
(كۆر) كۆر .
(كۆرانەنەو) سەرزەشت كىردنى
يەكەك چەند جارى لەسەر يەك .
(كۆرانەنەو) كۆرانەنەو .
(كۆرانەو) كوررووزانەو .
(كۆراو) كۆرەكانىي .
(كۆرايى) كۆرايى .
(كۆرپە) ساواي گىياندروسەوزايى .
دارىكە مەلپەچرايى وە تازە لقو
پۇيى دەر كىردىتەو : نزارى فیسار
كەس بەشەككى كۆرپە يەو بەشەككى بىررە يە

(كۆرپەلە) مەنالىكە كە لە ناو
مەنالداناينى « جىن » .
(كورت) شەتەكە كە درىژنەينى .
چال [ز] .
(كورتان) كۆپان .
(كورتاندرىو) كۆپاندرىو .
(كورتىرىي) ووتن يا نووسىيىنى
مەبەستەك زۆر بە كورتىي « ايجاز » .
(كورتىوونەو) كەم بىوونەو
شت لە بارى درىژيى .
(كورتخەس) قرتاندى نىركى
تووتن لە سەر كەلەو بىوونەو
بالا نەكات .
(كورتكىردنەو) كەم كىردنەو
درىژيى شت .
(كورتىم) شەتەككى كورتى تەستورە .
(كورتەمە) كورتىم .
(كورتو كۆر) كالاي كورتى تەسك
(كورتە) وولاخى نازەسەن [ز] .
كۈرتەك . كورتىراوە شەتەك .
(كورتە بالا) شەتەكە كە بالاى نىزىمى
(كورتە بىنە) كورتە بالا .
(كۈرتەك) كالايەكى يەخەو
قۇلدارى بىررە لە ناوى كورتە تاسەر

نهژنو . كهوا [با] .

(كورته كهله كه) بۆشايى عاستى
كهله كه .

(كورته كهوا) كهوايه كى كورتى
پر تهريى ناوداره له لباده دريژ
ترو له كهوا كورت تره .

(كورته له) كورته بنه .
(كورته و كردن) د . كورت كردنه وه
(كورتى) ووتيه كه به كار ديترى

له جياتى ووتى [به لاي كه موه] :
فيسار كهس [كورتى] حوقه يه ك ترى
خوارد .

(كورتى) بوونى شت به كورت .
دريخ و كۆتاهى [د] .

(كورتيله) كورته له .
(كورد) كه لىكى كۆنى ئارىيه
كهوتۆته ناوه راستى ئاسياوه ، له
بيست ملبون زۆر تره .
(كوردانه) وهك كورد : كوردانه و
مەردانه وەرە پيشه وه .

(كوردايه تى) خهرييك بوون به
كاروبارى كورده وه .

(كورد پهروه) كوردىكه كه
ههول بدا بۆ خزمه تى كهلى كورد .
(كورد پهروهري) ههولدان بۆ

خزمه تى كهلى كورد .

(كوردستان) نهو جيگايه به كه
كهلى كوردى تيا دانىشتوه كه سنوورى
نەختيک له ژوور كه نداو «خليج» ي
فارسي يه وه به ديوى ئيراندا دهست
پى ده كات تانزيك دهرياي رهش ،
وه له كرماش-انه وه تا كه نداوى
تهسكه ندهروونه . وه چوار سه ده هزار
كيلومتر چوار گوشه به .

(كوردشناسى) خهرييك بوون
به باسيكه وه كه دهخلى به سه ر
كورد وه بى « الدراسات الكرديه »
(كورد كوژه) ناوه بۆ جوژه
خورمايه ك . جوژه ترى به كه .

(كوردۆ) جوژىكه له نقامى قىريات .
(كۆردەرە) ناودۆل و دەرە به كه
كه دەر نه چى .

(كورده كوژه) د . كورد كوژه .
(كورد هوارى) شوينيكه كه كورد
تيا دانىشتى .

(كوردى) زبانيكه كه كورد
قسه ي پى ته كات . جوژه خوارد مەنى
يه كه كه له هەرزنى كوتراو و دۆ
پۆن دروست ته كرى [ز] .
(كورر) نيرينه به كه كه هيشتا

ژنى نه هېنابى . نه وهى نې-رينهى

باوك و دايك . گورروو . قورر [با]

(گۆرر) كۆمهلى گياندار : مه چۆره

ناو [كۆررى] قوماړ كهره وه .

(كورراده) قورراده .

(كۆرراندن) پررماندن وحييلاندنى

نه سې .

(كوررانه) شتيكه كه هر بۇ

كورر بشتى .

(كوررانى) كچيكة كه خوى

كوررى بى .

(كۆرر پيكرتن) سه رنانه سهر

يه كيك و به زم پى گرتنى .

(كوررش) كورروو .

(كورر كورر) بالنده يه كه به قهد

كوتر ، نووكى له هه موو نووكيك

نهرم تره ، وه گوشتى نه خورى .

(كورر كوررؤچكه) كرر كراكه .

(كورر كه) قيتكه .

(كوررك) د . جوانوو .

(كۆرر كه) جيتى كۆبوونه وهى چهند

كه سينك .

(كوررنوو) كورنووش .

(كوررنووشېردن) كورنووشېردن .

(كورروكال) به چهند كورريكى

كهنجى تازه پيگه يش-ترو نه لين كه

كۆبوو بيه وه .

(ك-ورروو) ووتيه كه وولاخى

يهك سى پى بانك نه كرى . جاشه كهر

(كوررووز) گياندار و دره ختى

سيسى بى كه يف .

(كوررووزانه وه) باسى نه بوونى و

نه دارايى كردن له لاي يه كيك .

نالاه و گريانى منال به هوى نه خوشى يه وه

(كوررووزه كوررووز) كوررووزانه وه .

(كوررووله) جاش .

(كۆرره) پررمهى نه سې له كاتى

غوبابى دا . دهنكى به رزى گريان

به كول ، [كۆرره كۆرر] كوررهى

يهك له دواى يهك .

(كورره به شه) مه لينكى گوشتنى

قه له وه .

(كورره پا) د . پى كورره .

(كورره دار) داريكه كه ميويك

پيا هه لكه ررابى ، وه نهو داره بۇ

نهو ميوه تهرخان گرابى .

(كۆرره دار) كۆمهله داريكى

چبرى به يه كا چوه .

(كورشاك) كەرويشك .	(كوررەزا) منالى كورر .
(كورشەلەن) چىچكە كوردن	(كوررەزا) منالى منالى كورر
بە كزىيەو .	(كوررەزاك) د . كوررەزا .
(كورك) توو كىكى زۇر نەرمە	(كوررەكەل) نىرى حەيوانە كىويىيە
لە بىن مەووى بىزەو دەردى .	كە پىنى نابىتە دوو ياسى سالا .
مريشك و بالندەى كورر .	(كوررەكە) كوررى پىچكۇلە .
(كوركەندى) كوركە كوردن .	(كوررەنى) تانى كەنجىيى كورر .
(كوركەن) كوركەندى .	(كوررى) مەرىكە كە بى كويىچكە بى
(كوركورۇ) كوررەكە .	يا نىيەو كويىچكە بى . ووتەيە كە بى
(كوركۇرە) بالندەيە كى بۇرەقنەى	تەبىتە بۇ لى خوررىين و بانگ
بى بىرەلە كوندە بە بووى پىچووك تەچى .	كردنى جاش و جوانو . جاشە كەر .
كونىكە لە پال دۇليانى ئاشا ،	مەرىكە كە خورىيە كە لىكرابىتەو
ئاشەوان ھاتوچۇ پيا ئەكا بۇ ژىر	(كوررىلە) كورروولە .
[دۇزەقە] .	(كوررىس) كاوورىكە كە كويىچكەى
(كوركە) دەنگى گريانى ھىواشىي	پىچووك و دەموچاوى سووركال بى .
دەنگىكە لە وولاخى بەرزەى يەك	(كۇرس) ز . جۇلا .
سەمەو دى لە كاتىكا كە وەختى	(كورسكەر) ز . جۇلا .
ئاللىكى ھاتىي ، [كوركە كورك]	(كورسىي) تەختىكە لە دار
كوركەى يەك لە دواى يەك .	دروست كرابى بۇ لەسەر نوستىن يا
(كوركە نىسان) گولالە سوورە .	دانىشتنى .
(كۇرك) د . كويرووى دەغل .	(كورسىي كورسىي) شتىكە وەك
(كوركىيان) د . كوركە كوردنى	چەرخوفەلەك چوار كورسىي پىتوہە
وولاخ .	منالان تەچنە ناويى و تەخوليتىتەو
(كورن) ز . دۇلى بەردەكە ئاوى	بەرزو نزم تەبەو .

تېڭىرى .

(كۆرنۈش) كۆرۈنۈش .

(كۆرۈتۈش) كۆرۈشتۈر .

(كۆرۈچان) د . كۆرۈشتۈر .

(كۆرۈچىگەر) د . كۆرۈچىگەر .

(كۆرۈزۈش) با . پەچەي مەھر .

(كۆرۈزۈش) كۆرۈشتۈر .

(كۆرۈزۈش) كۆرۈشتۈر .

(كۆرسەك) با . ھەرمى كىيىۋىلە .

(كۆرۈسەك) ھەرمى كىيىۋىلە .

(كۆرۈش) كۆلۈش .

(كۆرۈشتۈر) داكرماندىنى شتى

رەق بە دان .

(كۆرۈشە) كىرىشكى سۈرۈكەلەيە

لە دەمى قەۋگۈلۈك ئەدا لە كەنم و

ووشكى ئەكا . كۆلۈش .

(كۆرۈك) نىرك . كاكەلە .

(كۆرۈل) كۆلۈل [د] . كۆلۈر .

(كۆرۈر) د . كۆلۈر .

(كۆرە) كۆر . فېسار كەس كۆرەيە

(كۆرە بەشەك) ز . جۆرىكە لە

مەشكە كىيىۋى .

(كۆرەك) د . كۆرۈك . زىبانە شتى

(كۆرەكە) كۆر كۆرەي ئاش .

نې ئاش : ئاۋى بە [كۆرەكە] ي

ئاشا چى .

(كۆرەلاش) ھ . كىيەكە بەھارىيە

لەشەك ئەچى بەلام ئەم كەلە پانتەرە .

(كۆرەمار) كۆرەمار .

(كۆرەمەشەك) ز . مەشكە كۆرە .

(كۆرەۋەرىي) كۆرەۋەرىي .

(كۆرەۋەرىي) د . كۆرەۋەرىي .

(كۆرۈي) كۆرۈي .

(كۆرۈيەت) كۆلەنەي مەشەك .

(كۆرۈيەشەك) لۈچى كالاۋەۋەمۇ

شىتەكى تىر .

(كۆز) قوز .

(كۆز) جىمۇلى ئازەلى ووردە

كە بە تەيمەن تەنرەبى . ھەۋار كە .

لەۋەر كە .

(كۆزەنە) ز . جەۋرە تىرەيەكى

دەنەك كەۋرەي خەرە .

(كۆزەنە) جەمىي عىلمى .

(كۆزەنە) قوزبەر كە .

(كۆزەنە) بىرەيە (بىرەيە)

لەيدانى زۆر لە يەكەك .

(كۆزەش) بىرەيە لە مەردومى

كەۋاد .

(كۈزلەخ) ز. خانووی پچوو کی نزم .
 (کوزمال) پاك کردنهووی جۆگهی
 پچووک .
 (کۆزمان) ئەنجومەنیکە کە لە
 ووتەى زمانیک بکۆلەووە «جمعی لغوی» .
 (کۆزە) جى مۆلگەى کاروبەرخ .
 (کۆزەر) پووش و پەلاشیکە لە
 دانەوێلە گیرابى بەگىژ کردنى .
 (کۆزەرە) کۆزەر .
 (کۆزەرە رریشە) یەکیکە رریشیکى
 بۆزى ھەلپەرزو زای بى .
 (کوزە سووتە کى) قوزە سووتە کى .
 (کوزاندن) کوزاندنەو .
 (کوزاندنەو) نەهیشتنى گرى
 ناگرو چرا . تیکدانى پىیتى نوسراو
 یا کىررى سەرزەووى . بریتى یە لە
 نەهیشتنى ھەراو ئازاوەیەك .
 (کوزاننەو) کوزاندنەو .
 (کوزاو) کوزراو .
 (کوزاوە) نوسراوو کىررىکە کە
 تىک درابى .
 (کوزتن) د . کوشتن .
 (کوزران) کوشتن .
 (گوزراو) گیان لەبەرىکە کە

بى گیان گرابى . بریتى یە لە یە کىک
 کە لى درابى بە زۆرى .
 (کۆزنە) د . کوشتنە .
 (کوزیاك) کوزراو .
 (کوزیان) کوزران .
 (کوزیانەو) کوزانەو .
 (کوزیرك) یا . گۆشەو قوررە .
 (کوزى) یا . قوزبن .
 (کوزین) کوشتن .
 (کوس) قوز .
 (کۆس) د . کۆست . کۆسپایى
 (کۆسار) د . شۆتەنیکە کە شاخ و
 داخى زۆرى .
 (کۆسپ) بەرزایى کەم لەزەوى .
 قۆرت و گرى رۆزگار .
 (کۆسپایى) کۆسپ .
 (کۆسپە) کۆسپایى .
 (کۆست) بەلای گەورە .
 (کۆستکەوتن) بریتى یە لە
 عاتنى بەلایە کى گەورە بەسەریە کىکا
 (کۆستە) پیاوینکە کە مووى
 ریشى نەبى یا زۆر تەنک بى .
 ناوى دوو دى نزیك لە یەکن لە
 رۆژاوى سلیمانى .
 (کۆستەك) قولفە یە کى چەرمبەند

بە كېلانى خەنجەرەۋە لەشتوۋە كەي
مەل تەكەش-رى بۇ تەۋە كە تەيەتە
دەرى .

(كۆستە كۆستە) بىرىتى يە لە
چاۋو رراۋ كىردى چەن كەسنىك
لە كەل يە كىك بۇ دەست بىرىين و
مەل خەلە تاندى .

(كۆستەۋەۋىي) دوو زەلامن لە
كانى بى بارانى دا يە كىكيان رووى
خۇي رەش تە كاۋتەۋى تىيان بەركى
بووك لە بەرتە كاۋدەست تەدەنە دەستى
يە كىرىي و مالە و مال تە سووررىنەۋەو
ئاويان تە كەن بە سەرا بۇ ئوقلانەي
باران بارىين .

(كۆسك) ز. مەردومى چاۋشىين .
(كۆسكەش) بىرىتى يە لە مەردومى
كەۋاد . بىرىتى يە لە يە كىك كە كەكە
لە قى بىكا بۇ يە كىكى تر .

(كۆسكەشىي) كەۋادىي .
(كۆسكەفتن) د . كۆستكەۋتن .
(كۆسكىي) ز . ئۆيلى ئاسن .
(كۆسۆك) كۆسۆك .

(كۆسە) مەردومى كۆستە . جۆرە
ماسىيە كە .

(كۆسەك) كۆستەك .
(كۆش) ز. وورىيىي و خۇپاراستن .
(كۆش) مەۋەي بەر وورك و
ررانى مەردوم لە كانى دانىشتنا .
(كۆشبوون) ز . ماتنە پىشەۋە .
بزووتنەۋە .

(كۆشتار) كۆشتىنى زۇر لە
مەردوم يا لە كىياندارى تر : لە
فيسارە جەنكا [كۆشتار] يىكى زۇر
كرا ، يا كۆشت فرۇشەكان ئىمررۇ
زىريان [كۆشتار] كىردوۋە .

(كۆشتىن) دەر كىردى كىيان
لە بەر كىياندار . بىرىتى يە لە لىدانى
زۇرو بە ئازار .

(كۆشتەۋە) بىرىتى يە لە سەربىرىينى
ئاۋال : ئىمررۇ سەدەمەربىيان [كۆشتەۋە]
كۆشتىنى يە كىك لە خويىنى يە كىكى ترا
(كۆشتو) ئاۋالى سەربىراۋ .

(كۆشتە) كە چىكى كىبراۋەي
كۆزراۋى بىنەيزە لە سەرگە چكارىين
يەۋە سۈاغى بىن تەدرى و بەمالە لووس
تە كرى .

(كۆشتەرا) رەندەيەكە دارناش
دارى پىن لووس تە كا

(كۆشتەرە) د . كۆشتەرا .

(كۆشتىيى) كۆشتوو .

(كۆشش) ھەول دان و تەلەشكەردن
بۇ شتىك .

(كۆشك) خانووى بەرزى خۇش .

كۆيىنەي ئاوخواردنەوۈ [ز] .

(كۆشكار) ز . پىيىنەچىي .

(كۆشكە) ز . جۆرە ھەرمى يەكە .

ئاوى دىيەكە لە بۇنان .

(كۆشكە كىردن) كورش ھەلەلەن .

(كۆشكەلەن) كۆشكە كىردن .

(كۆشكەلەنوو) كەسپكەكە .

كورش ھەلەلەن .

(كۆشكەلەن) كۆكەي تەپالەيە

كە بەكردىي دانرايى و ئاۋەكەي بە

بۇشى مايتەوۈ . سەرەنۈيەك [د] .

(كۆشكەلەن) كۆشكەلەن .

(كۆشكە) شتىكەكە مايعەي كۆشتى

كەيانداربى .

(كۆشە) كۆشىيى .

(كۆشەلەن) د . گومەزىكە لە

تەپالە ئاۋەكەي پىررەكەي لە تەپالە

بۇ سووتەنى .

(كۆشەوۈ) د . كۆشش .

(كۆشىيى) د . ھەولەدان

(كۆشت) د . كۆشت .

(كۆشەيى) ز . جۆرە كرىيەكە

ژنانى كوردوستانى زازا ئەيدەن لە

سەرپىچيان لە عاستى ئاۋچەوانيان

بۇ جوانىي .

(كۆك) با . رەھەتى نەوت .

(كۆك) جۆرە تەقەلىكى زالە لە

كالا ھەلەلەدى لە پىش دروونىا بۇ

رىك وەستانى : شتى سەزى لەبار :

مەكەيىنەكە زۆر [كۆك] . رەك و

رىشە [ز] . پەلپ .

(كۆك كىردن) سەلەمىيەوۈ لە شتىك .

كۆك كىردەوۈ .

(كۆك كىردەوۈ) كۆمەلە كىردن و

كىرد كىردەوۈ شتى بىلە .

(كۆك كىردن) قورمىش كىردى

سەعات . سەز كىردى شتى .

(كۆك كىرتى) پەلپ كىرتى . تەقەل

ھەلەدان لە كالا بە درشتىي بۇرىك

وستانى .

(كۆكۈلەش) كىيايەكى كۆيىستانىيە

لاسكەكەي پىرىندار ئەكەي و شتىك

دەرنەدا ۋەك پىنىشت ئەجۈورى .

(كۆكۈ) كۆكۈرۈ .

(كۆكۈختىيى) كۆكۈختىيى .

(كۆكۈ) دەنگىنكە لە گەرۈۈي

گىيان دارەۋە دىتە دەردەۋە بە تەكان

بە ھۆي خورۈۈيە كەۋە كە لە گەرۈۈيا

پەيدا ئەيى ، [كۆكە كۆك] كۆكەي

يەك لە دۈۋاي يەك . ناۋي دىيە كە

لە كوردستانى تىران .

(كۆكە ررەشە) جۆرە كۆكەيە كە

بە منال ئەگات دەنگى ۋەك كە لە شىردى

(كۆكەن) ئالف برىين .

(كۆكەنار) تۈيۈكلى خاشخاشە بە

ھارر راۋەيى لە گەل شەكرا ئەدرى

بە منالى كەم خاۋ بۆتەۋەي خەۋي

ئى بىكەۋى .

(كۆكىيى) بوۈنىشت بە كۆكۈساز .

(كۆكىين) كۆكە كىردن .

(كۆگۈ) كۆمەلىكى كەۋرە لە

ھەمۈشتىك . شۈيۈنكە كە بە زۆرىي

شىتى تيا دابىرى « مىخىن » .

(كۆگۈ بازىيى) د . جۆرە يارىيە كە

شتىك لە ژىرخۇلا ئەشارەۋە ، ھەر

كەسنىك دۈزىيەۋە ئەيىا بۆخۇي .

(كۆگۈلۈك) د . كۆكۈردەۋەي

شتۈ كىردنى بە كۆگۈ .

(كۆكە) كۆگۈ [د] . كۆيى [ھ] .

(كۆگەۋان) مامورى مىخىن .

(كۆل) تىيىنكە كە شت ئەبرىي .

گىيايە كە ۋەك خەرتە لە بەلام ئەم لوۋسە .

ئەندامىكى ئەخۇش [ز] . ماندىۋو :

ئەۋەندەم ھەۋل دا [كۆل] بوۈم .

كۆل : چاۋوم كۆل ئەگات ، واتەكۆل

ئەگات . كە سەر : دىلم كۆلە واتە

خەمبارم .

(كۆل) قەم [ھ] . تەختەيە كە

ۋەك سىندۈۋۈك نانەۋا ھەۋىيى تيا

ئەشلىي . كۆل [ز] . دۆلىانەي ئاشە ،

كە دانەۋىلەي تىي ئەكرى بۆتەۋەي

كە بەرەبەرە بىچىتە ناۋچەرەخۇرەۋە .

ئەندازەيە كە ۋەك قاسناغ دانەۋىلەي

پىي ئەپتورى .

(كۆل) جۈشى شتى شل لەسەر

ئاگر . جۈش ۋ ھەنسكى گىيان :

[كۆل] ي گىيانى ئەتەنىشتەۋە .

شىتى كورت . ھىندى گىياندارى

بىي كەلك .

(كۆل) شىتىكى نوۋكدارە كە

نوۋكە كەي كۆل بىي . ئازالى بىي شاخ .

گىياندارى كۆج . شىتىكى قورسە كە

بەكۆلى ئادەمىي ھەل بىگىيرى . پىشتى

ئادەمىي بەلای ھەردوو شانیەو: ئەو
منالە بکەرە [کۆل] ت . بەچکەى
کیاندار : کەر [کۆل] واتە جاشە
کەر . گیایەکی کۆیستانىیە گەلای
دریژکۆلە یە ، بىکەکەى سەوورە ،
ئەکرى بە گەلانە .

(کولاب) ز . چنگى گیانداروبالندە
(کولابە) ر . ئەو دوو دارە یە گە
ئەگەوێتە سەر ملی گای جووت .

(کولات) ز . کولۆی پچووک
لە گۆل یا لە بەفر .

(کولاتەک) شتیکە ھاتبێتە گۆل .
(کۆلارە) بەلندە یەکی گۆشت
خۆری زیان دارە لە دال ئەچى .
جۆرە شتیکە منالان لە قاقەزى
رەنگاورەنگ دروستى ئەکەن و
ھەلى ئەدەن بە ئاسمانا بە دەزوو .
(کولافک) با . قارچک .

(کولافە) مەردومی بىوور .
(کولاف) لىباد[ز] . گلاو [با]
(کولان) د . کولانە .

(ک.لأن) قولىدانى شتى شل لەسەر
ئاکر . پوختە بوون و پىگە یشتنى
شت لەسەر ئاکر .

(کۆلان) دەربوونە یە گە گە چەن
دەرگایەکی لە سەرى .

(کولانچکە) کلاورۆژنە .
(کولاندن) پوختە کردنى شت
لە سەر ئاکر .

(کولاندنەو) ئازار گەياندن بە
برىن بە ھۆى دەست لى دانىەو .
(کۆلانکوت) بریتى یە لەمەردومی
گەررۆک .

(کولانکە) کلاورۆژنە .
(کولانک) د کولاندن .
(کولانن) کولاندن .
(کولاننەو) کولاندنەو .
(کولانە) شەوینىکی پچکۆلەى
سەرگىراو ، کۆتر و مریشک تىا
ھەل ئەنیشى .

(کولانەو) ئازار گە یشتن بە
برىن بە ھۆى گەوتنى لە شتىک .
(کولاو) ل . تەورداس .

(کولاو) شتىکە لە سەر ئاکر
پوختە بووبى .

(کولبوون) ئەمانى تىیژى تىیغ .
برىتى یە لە ماندوو بوون لە کارىکا .
ئیش کردن[ز] . ئاوسان و کتىم کردنى

ئەندام [ز] .

(كۆلبەند) كۆلوانە .

(كولپ) با . گرانی .

(كولپىچ) با . خشتى سوور .

(كۆل پىدان) بەزاندن .

(كولجە) د . كولۇجە .

(كولغان) توون .

(كولخواردن) د . جۇشخواردنى

شت بەسەر يەكا . برىتى يەلەرق

مەستان و جۇشخواردنى دەروون .

(كولدان) جۇشدان و كولاندنى

شت لەسەر ئاكر .

(كۆلدان) وەررس بوون لەشتىك و

دەست لى ھەل كرتى .

(كولغا) با . كياندارى زۇربرىسى

(كولغت) د . ئەستور . زۇر .

(گولك) دلىكە كەزۇرخەفە تبارىن .

چاوينكە كەزۇر يىەشتى و ماندوو

بووين . دومەل . مۇدەيەكە كەلە

خەسىرو قامىش دروست كرابىن [با] .

(گولك) مووى كورت كەنەشتى

بۇ رستىن . كورك [د] . تووش و

دووچار : بوو بە [گولك] يەو ،

وانە بوو بە تووشى يەو .

(گولك) كۆتەرەدارى رزىيو .

مىزراحىكى بىن كەلكە دانەنرى و

مىزراحى بەسەرا دانەكوترى . شتى

كۆنى بىن كەلك . كەپرى پىچووك .

بىنكى دانى رزىيو .

(گولكانە) ل . ئەمۇستىيەلە .

(گولكردن) كالاشتىن .

(گۆلكردن) گولكردن . كەردە

كۆلى شت [د] .

(گولكردن) ز پال پىتوۋەنان .

(گولكن) شتىكە كەكولك ومووى

پىتوۋەبى . ماستاوى خەستى كورۇ كورۇ .

(گولكنە) كۆلكن .

(گولكە) د . كولك .

(گۆلكەر) جل شۇر .

(گولكەردن) رنىنەوۋى خورىي و

مووى ئازال بە دەست .

(گۆلكەزىررىنە) پەلكەزىررىنە .

(گۆلكىش) كەسەتكە بەكۆل

شت ھەل بگىرى .

(گولكە) رەبەت . جىي كۆبوۋنەوۋى

چەن راۋچى يەك بۇخەسانەوۋەيان .

(كۆلگىنر) كەسەتكە بەكۆل

شت بگىررى بۇ فرۇشتىن .

(كوللە) گياندارىكى بالىدارى
درىژ كۆلەمى قاچ زىرە ، سەۋزايى
تەخىۋا ، ۋە كەلى جەۋرى ھەيە ،
پەردە يەككى تەنكە لە ھاۋىنانا بە
دەۋرى جىيى نووستنا تەكىرىرى .
(كوللە بە جەرر) بىرىتى يە لە يە كىك
كە تەۋەندە لاۋازىن تەندامە كانى ۋەك
بە جەرر لىكدرانن ۋاين .

(كوللە زەردە) جۆرە كوللە يەككى
زەردى بە زىانە .

(كوللەك) ز. كلاًورۇزىنە . شەل
(كوللە مەككە) جۆرە كوللە يەككى
ۋوردە كەنم ۋ جۇ تەخۋا .

(كول لىدان) ىردنى شەتتىك بە
ناخۋەنەك .

(كولم) ز. لەۋىچ . مەستە كۆلە [با].
(كولم) روومەت .

(كولمە) كولمەى كۆشت [د]. كولم.
(كۆلنج) نازارىكە لە شان ۋ
ملۋپشتا پەيدا تەين بەھۋى سەرماۋە.
توۋى تەكەيىو .

(كۆلنجان) كىيەككى گەرە
نەككوتىرى ۋ تەدرى لە تەندامى
پەككىك كە توۋشى رەقىبىتە بوۋى .

(كۆلنچىكردن) نازار پەرزىپىنە
ناۋ شان ۋ ملۋپشت بەھۋى سەرماۋە
(كۆلنچىكە) د . ناۋشان .

(كۆلنچە) توۋى تەكەيىو .

(كولندەر) ز . كۈۋلەكە .

(كولنىك) قولنىك .

(كولۇ) با . كوللە .

(كولۇ) پارچە يەككى رەقى خىررە

لە ھەموو شەتتىك : [كولۇ] يەك
شەكر يا كۇل .

(كۆلۋانە) پارچە تەنراۋىكى چۈار
سوۋچە ژان لەسەر كالاۋە تەيگىرنە
كۆلىان .

(كولۇت) تىسەنىكە كە نەرمەى
كۆشتى سەمتى پىتۋە يە . كولۇ .

(كولۇج) ۋوتە يەكە بە كاردىتىرى
لە دۋاى ۋوتەى بە [ھىچ] ۋە

بۆنە بوۋنى كارىك: بە [ھىچ كولۇج] نىك
تەم كارە ناكەم ، ۋاتە بەھىچ رەنكىك .

(كولۇجە) سەردەرىي يەككى كورتى
ناۋدارە، لەسەر سوخمەۋە لەبەر تەكرى

(كولۇخ) با . كاسەى سەر .

(كولۇر) شتىكە كە ناۋى ھەلۇلۋ

پۇچىن .

(كۆلۈز) ز . كۆلۈنكە كە لە
خورى دروست كرابى .
(كۆلۈزبانە) ھ . كىيە كى بەھارىيە
كۆلۈنكى زەردى ھەيە بەجۈش دراۋىي
ئەخورىتەۋە بۇ ژانە سك .

(كۆلۈزك) د . كۆلەزك .
(كۆلۈش) د واۋە دانەۋىلە .
(كۆلۈشە) كۆلۈش .
(كۆلۈفت) د . كۆلۈفت .
(كۆلۈك) كۆلۈتى كىيانداز . نىسك
نۆۈك و ماشىنكە كە زوۋ بىكولى .
(كۆلۈكار) دىيوارىنكە كە بە كۆلۈ
كرابى . ۋەستايە كە كە ھەردىيوارى
كۆلۈبتۈۋاننى بىكا . شتى رىكۈپىك [د]
(كۆلۈكارى) خەرىپىك بوۋن بە
دىيوارى كۆلۈۋە .

(كۆلۈكۈ) كۆپەي گىرى ئاگر:
[كۆلۈكۈ] ى دامرد .
(كۆلۈكۈدامردن) سوۋتانى شت
بە ئىجىكارىي .

(كۆلۈل) مەردومى بەدبەخت .
مەردى ناۋچەۋان سىي .

(كۆلۈلى) بەدبەختىي .
(كۆلۈم) چەن پارچەدارىنكە لە

ناۋ كىيىسەلەي دەرگاڭا بەرەت بوۋنى
شەش-يىرەي دەرگاڭا ئەكەۋنە ناۋ
لەلەكانىيەۋەودەرگاڭا دائەخىرى .
[كۆلۈمكردن] داخىستىنى دەرگا
بە كۆلۈم .

(كۆلۈنچە) كۆلۈجە .
(كۆلۈندە) كۆلۈجە .
(كۆلۈۋ) لوۋكەي تازەي كراۋەي
نوالە كراۋ .

(كۆلۈۋ) پارچە ناننىكە كەۋتەيتە
ناۋ تەنۋورەۋەۋ لۈچ بوۋىي و ھەل-
پىرووزابى . بىنكى كىيى تال-ۋەۋەلە
شۈپنى كەم دارا ئەكرى بەسوۋتەمەنى .
(كۆلۈۋچە) د . كۆلۈيىچە .

(كۆلۈۋچەمەژكە) د . جۈرە
كۆلۈيىچەيەكە ناۋەكەي شەكروكۈز
يا خورماي تى ئەكرى .

(كۆلۈۋر) ناۋە بۇ پىنچ [لەك]
كە ئەكەتە پىنچ سەد ھەزار .

(كۆلۈۋرە) پوۋرەي ھەنك .
(كۆلۈۋوز) د . كىياندازى پەرىپوۋتى
بى تىيىن .

(كۆلۈۋوزيانەۋە) د . كوررووزانەۋە
(كۆلۈۋكىي) د . پەلەپەلۋتالوۋكە كىردن .

(كۈلۈ) ل . كۆرۈپچە .

(كۈلە) كۈللە .

(كۈلە) رەبەت . جىي خۇجەشاردان
لە مەردوم بـۇ گۈي گرتن و قسە

دزىن : فیسـار كەس [كۈلە] ى
لى گرتووم . ژييشك [د] . شتى كۈل .

(كۈلە) بەندە .

(كۈلە) شووتى پچووك . بەچكەي
كياندار : كەر (كۈلە) ، شـير

(كۈلە) وانە بەچكەي شىروكەر .
كۈلوو [د] .

(كۈلە بار) د . كۈلەكە يەكە كە
دراپىتە بەر لقىك كە بەرى زۇرى
گرتى تانەشكىتەو .

(كۈلە بال) فەرەنجى يەكى كورتى
گۈيچكە دارە قۇل ئەكرى بـەبن
گۈيچكە كانيا .

(كۈلە بالە) كۈلـ بال .

(كۈلە برك) د . كورتە دارىكە
ئەگىرپىتە بەرزە درەخت بۇ خستە
خوارەوھى بەرەكەي .

(كۈلە بىنە) مەردومى خرىيلانە .

(كۈلە بەس) منالى ژن لـە
مىردى تىرى .

(كۈلە بەست) كۈلە بەس .

(كۈلە بىي) درەختى كوررووز .
ناوى دوو دى يە لە ناوچەي سەنگاوو
تانجەرۇ .

(كۈلە پىرە) د . مەردومى خرى
چوار شانە .

(كۈلە پىچكردن) راپىچكردن و
بردنى يـەك كىك يا زياتر چنـكە لە
سەرشان .

(كۈلە جە) كۈلۈجە .

(كۈلە چوار شەموو) دواترىن
چوار شەمووى مانكى سەفەرە كە
دانى پىغەمبەرى تيا شكىنراو .

(كۈلە خرتە) د . كۈلە پىرە .

(كۈلەر) كەسكە شت باش
بكۈلىتەو .

(كۈلەررم) رمى پچووك . بەرچىيخ .

(كۈلە زرك) د . سىپقە تۈرە .

(كۈلەسى) دارىكى ئەستورى
كۈلۈرە كە ھەنگ شانى تيا ھەل
بەستى . مېنىكە كە لە نەمامىي

تى پەرر بووبى و قەدەكەي ئەستور
بووبى .

(كۈلەش) د . كۈلۈش . مەردومى

بىن عارى بىن ئابروو .

(كۈلەك) با . پەنجەرەى پىچووك
كە پىنى ئەلەن پەنجەرەى ھەوايى .
ناقى ئاودىليوار .

(كۈلەك) ز . لىكەى كەوچك تاش .
(كۈلەكە جەررە) دارىكە ئەدرىتە
بەرچەرخی سەربىر بۇ ئەوەى كە .
نەخولپتەوۈ .

(كۈلەكردن) بىرىتىيە ل كۈى
ھەلخستىن بۇ قسە دزىين .
(كۈلەكوئىرۇ) سفرەمار .
(كۈلەكەوا) دىيەرەكىكە درابىتە
بەرنىرگە .

(كۈلەكەزىررىينە) پەلكەزىررىينە
(كۈلەكەوا) كورتەك .
(كۈلەمالە) دارىكە ئاوەراستەكەى
كونىكى تىايە ، زىبانەى ئىرەقى
پىئائەكرى و مالەى زەوىى پىن ئەدرى .
(كۈلەمانك) مانكى شەعبان .
(كۈلەمەرگى) كۈلەمەرگىي .
(كۈلەمەرگىي) گوزەران كوردن
بە كەم و كوررىي .

(كۈلەنانايى) كەسكىكە كە پىاوينك
لە ژنى بەسترايىن يىكاتەوۈ .

(كۈلەنجە) كۈلۈنجە .

(كۈلەنجىي) دووپشك .

(كۈلەوار) كىاندارىكە كە بە
برىيىنىكى كەورە برىيىندار بووبى .
(كۈلەوانە) كۈلۈوانە .

(كۈلەووژ) دارىكى بارىيىكى درىژە
ئاگرى تەنوورى پىن تىك ئەدرى و
ئامى لە تەنوور پىن ئەكرىتەوۈ .

(كۈلەوۈس) كۈلەبەس . دەغلىكە
زوو لە پىش پەلەدا دا چىرايى و
بىنجى داكونايى .

(كۈلەوۈىباب) جۆرە ماريكى
كورتى زۇر پىيسە . بىرىتىيە ە
مەردومى بە ئاشووب .

(كۈلەوۈىوا) كۈلەوۈىباب .

(كۈلەوۈىواو) كۈلەوۈىباب .

(كۈلەويژ) د . شىعرى لەنگى نارىك

(كۈلى) با . كۈللە .

(كۈلىاك) شتى كۈلاو .

(كۈلىان) د . كۈلان .

(كۈلىانەوۈ) د . كۈلانەوۈ .

(كۈلىدل) سۆزىدل : بە [كۈلى

دل] خۆشم ئەوۈ .

(كۈلنەر) جۆرە نانايىكى خىرى

ئەستۈرە .

(كۆلىپتەۋە) جۆرە كۆلىپتەۋە

كە رۇن درابىن لە روويەكى .

كۆلەكە دەرويشى .

(كۆلىپتەۋە) جۆرە كۆلىپتەۋە

ناۋەكەى كۆپىزى كۆتراۋى تى ئەكرى

(كۆلىپتەۋە) با . كۆلۈك .

(كۆلىپتەۋە) با . موغەيرى ئاكر .

(كۆلىپتەۋە) سوۋچىكە لە ناۋ

دەۋارا بە چىيىخ برر ئەدرى بۇ تيا

دانانى شتى بە نرخ . كۆلەنە [د] .

(كۆلىپتەۋە) دەفرىكى كۆلىپتەۋە

كۆرە ، كە لە دىپىزە كۆرەترە ،

دۆشاۋى تى ئەكرى .

(كۆلىپتەۋە) قولىكە .

(كۆلىپتەۋە) د . كۆلىپتەۋە .

(كۆلىپتەۋە) ز . كۆلە . كاكۆل .

(كۆلىپتەۋە) ز . شۆيتىكە لەۋولات

كە داكىپىر كرابىن لەلايەن دەۋلەتتىكى

بىكازەۋە . « مۇستەعمەرە » .

(كۆلىپتەۋە) مەردومىكە كە لەكارىكا

ناشىپى بى .

(كۆلىپتەۋە) كۆلەنە مەرىشك و

سەك و شتى تر . دارىكى كۆرەيە

ناۋەكەى ھەل كۆزاراۋە ترىۋەھەنارى

تيا ئەكوشىرى .

(كۆلىپتەۋە) رەبەت . ھۆدەيەكە

لەكۆلەكەۋدارى كەلاڭدروست ئەكرى و

كۆلەبائىكى كەم ئەكرى . كۆلىپتەۋە .

(كۆلىپتەۋە) ھ . كۆلەنە مەرىشك .

(كۆلىپتەۋە) خواردە مەنىيەكە لە

ھەۋىپروشە كروكۆپىز دروست ئەكرى

ۋەك شەكرەمە .

(كۆلىپتەۋە) كۆلۈكچە مەژكە .

(كۆلىپتەۋە) ز . داكىپىر كەر .

« مۇستەمر » .

(كۆلىپتەۋە) كەسىكەكە سۋارىپى

باشى ئەزانى .

(كۆلىپتەۋە) ز . كۆلۈك .

(كۆلىپتەۋە) ز . ھەردوۋى سىمىتى

مەردوم .

(كۆلىپتەۋە) كۆلەن .

(كۆلىپتەۋە) ھەل كەندىن .

(كۆلىپتەۋە) ھەل كەندىن دانەۋەى

بىنخى شت . وورد كۆرەنەۋە لىك -

دانەۋەى شىتىكى ۋونى نادىاربەبىرو

ھۆش : دەرسەكەت جوان [بىكۆلەۋەۋە]

يا ھەموۋ قەسەيەك (بىكۆلەۋەۋە)

تا تىنى ئەكەيت .

(كوم) ز . كلاو .

(كۆم) قىزىك . مەردومىتىگە پىشتى
چە ماينىتەو . كۆلۈم [م] . نساوى
دىيەكە لەناوچەي سەنگاۋ كەكانى
خوتى تىايە .

(كۆماج) كۆمانج . قىزىكە بان
[د] . جۈرە كۆلىرىيەكى نەرموشلى
زەردوزۇلە بە چاۋە ئەخورى [د] .
كوورە [د] .

(كۆماجە) د . تەپلەكى سەركۆلەكە
(كۆمار) چەن رەشمالىكەكە
پىكىكەۋە لە شۆيىتىك مەلىيان دابى .
كۆمەل . كەل .

(كۆمارىتى) جەمھورىيە .

(كۆمانج) دارىنكى دىژە بەناۋەراستى
دەۋارا رايەل ئەكرى و مەس-وونى
ئەدرىتە ژىر .

(كۆماو) كۆماۋە .

(كۆماۋە) كەسىكەكە كۆم بوۋىتەۋە
(كۆم-بوۋنەۋە) چەوتانەۋە پىشت
بە ھىزى پىيرىي يانەخۇشىيەۋە .

(كۆمسا) ھ . كاتى باران برران
(كۆمە) كۆمەلەيەك لە شت .

(كۆمەك) يارمەتى . يارمەتى
دەر : فىسار كىس [كۆمەك] مە .
(كۆمەك كىرىن) يارمەتى دان .
(كۆمەكىي) كۆمەك كىرىن .
(كۆمەل) چەن شىتىكى گىردەۋە بوۋ .
(كۆمەلەيەتى) چۆنىتىيەكى جۈانە
لە ناۋ كۆمەلەيك لە ئادەمى دا كە
بە يەكپانەۋە يىسەستى : راست كۆيى
بۇ [كۆمەلەيەتى] باشە .
(كۆمەل بوۋىن) گىرد بوۋنەۋە
چەن شىتىك .

(كۆمەلە) د . كۆمەل .

(كۆمەل كىرىن) كۆكردنەۋە
چەن شىتىك .

(كۆمەلە) كۆمەل ، [كۆمەلە
بوۋىن] كۆمەل بوۋىن [كۆمەلە
كىرىن] كۆمەل كىرىن .

(كۆمەلە بەستىن) كۆمەل بوۋىن .
(كۆن) دەلاقەيەكى بىچوۋك ياكەۋرە
لە شىتىكا [كۆن بوۋىن] پەيدا بوۋىنى
كۆن لە شىتىكا [كۆن كىرىن] .
پەيدا كىرىن كۆن لە شىتىكا .

(كۆن) شىتى زۇر ماۋە . خىۋەتى
بىچوۋك [ز] .

(كونا) كۆن ، كلاۋرۇژنە [د] .

(كونار) درهختىكو. گهرميانى به
درر كىكى دريژى ھەيە ئەكرى بە
پەرژين .

(كوناررۇچن) كوناوچە .

(كونارشك) ئانىشك .

(كوناوچە) كلاو ررۇژنە .

(كوناو دەر) شتىكە كەكونىكى

ئەم دىوو ئەو دىوى تىبووى .

(كوناو ھەجكە) كوناوچە .

(كون بوون) دەلاقە بوون لاشت .

(كون بر) شوتنىكە كە با

بوئى ئەبى ، [كون برر كوردن]

گرتنى كونى شوتنىك بەجۇرىك كە

با ھاتوچۇ پيا ئەكا .

(كون بەفر) با . چالە بەفر .

(كونج) قوژبن و پەنا : فیسار

كەس [كونج] ى تەنيایى گرتوۋە .

شتى خالدار : مريشكە كە [كونج] .

مەردومى دەم وچاوناۋلاۋىي . ئىنجانەنى كول

(كونجر) شتى كونجى خال خال

(كونجرر) كونجوورر .

(كونجررە) درر كى پەيكول .

(كونجرر كە) كونجرر .

(كونجرر ك) ز . نوقورچ .

(كونجرە) گىايە ى بەھارىي زبرە
بەبارىك ئەكرى ۋەك پەيكول بەلام
ئەم درر كەكانى ووردترە .

(كونجكاو) د . كەستىكە كە زۇر

پرسپار لەشت بكا .

(كونجكاۋىي) د . بوونى يەكىك

بە پرساو بەجۇست و جۇ .

(كونجكونجىن) يارىي بەكە چەن

كەستىك ھەريە كەلە كونجىكا ئەۋەستى

لە پاشا جىكە كۇرركى ئەكەن لەو

خەلەدا ئەكەر بۇيان رىكەۋى لە

يەكتى ھەل ئەدەن .

(كونجوورر) كونجى تەسك و

تەنگە بەر .

(كونجوول) د . كونجوورر .

(كونجيت) ل كونجى .

(كونجىي) شتىكى ووردى دەنك

زەردى ناسكى چەورە ئەكرى بە

كوليرەۋە ، ۋە بەكەلنى جۇرى تر

ئەخورى .

(كوند) ز . كوندە بەبوو .

(كوندر) ز كۈولەكە .

(كوندك) با . كوندە . كۈولەكە

(كوندووش) دەرمانىكە ۋەك

برر نووتىي ئەكرىتە لووتەو ، بەلام
ئەم كەسكىيىن ترو بە پۈمەترە .
سووزىن .

(كوندە) پىستى بىز نە كە بەساغى
دەرھاتىي وخۇشكرابى بۇئاوتىي كىردىن .
(كوندە بوو) كوندە بە بوو .

(كوندە بە بوو) بالندە يەكى گۇشت
خۇرى دەنووك قولاپەيى چاۋجوانە ،
مەر لە چۆلبۇوكەلاۋە دانە نىشتەۋە
(كوندە لان) جىكايە ئى نىسرمە
ھاۋىيىنار كوندەي پىر لە تاۋى
لى دانە نى بۇ ئەۋەي كە ساردىيى .
(كونزووان) د . مەردومى قىرى
زبان لال .

(كون زەيىن) د . مەردومى
ئى نە كە يىشتوۋى كەودەن .

(كونسال) بىرىتىيە لە مەردومى پىير
(كونكردىن) سەمىيىنى شىت .
لابردنى كىچىنى كىچ بە چوونەلاي .
(كونكرىت) چىيەنتۆۈلم و
چەۋى كىيراۋە يە كە بەكار ھىنرايى
(كونكرىتى شىش دار) كۆنكرىتتىكە
كە شىشى تىيا راكىشرايى .

(كونك) ز . گرىيە كە لەناۋ

دارى كۆپزاهەل ئەك ندرى ونە كوزى و
شىتى پىي زەرد ئەگرى .

(كۆنگرە) كۆنگەرە .

(كۆنگەرە) مۇتەر .

(كوننە) كوندە .

(كوننە لان) كوندە لان، تەپۇلكە [د].

(كونتەي زىرائىي) د . كاسەي ئەژنۇ .

(كونۇش) مەردومى رۇد [ز].

كوندووش [د] .

(كونۇشە) ز . كەسك .

(كونورر) د . كونوورر .

(كونوورر) د . جەۋىيە كە كە

لە دارى قەزۋان نەيى .

(كونوۋچكە) كۈنى زۇر وورد

(گۇنوۋس) نووسراۋىكە كە چەن

كەسكىك لە بارەي شىتىكەۋە يىيىنوۋسزو

مۇرى كەن « محضر » .

(كۆنە) كالاي كۆن . ئاگردان [ل].

(كۆنە پۇش) كەسكىكە كە مەر

كۆنە لە بەر بىكا .

(كۆنە پۇشىي) ناۋە بۆتپىرەك لە

كورد كە ل سىنوورى پىنجوۋىن

دانە نىشەن .

(كۆنە پەرست) كەسكىكە كە يىيرو

باۋە رى كۈنى خوش بوئى بانار رەۋاش
بىئى « رجمى » .

(كۈنە پەرستىيى) پەرستىنى باۋى كۈنى
نەرەۋا .

(كۈنە چەكمە ررەق) بىرىتى يە
لە پىاۋى بوۋەى لى كەۋتوۋى بەفېيز .
(كۈنە سوار) كەسەيكە لە كانى زۇر
خانەدا دومەلەك لى بىدا . كەسەيكە
لە كۈنەۋە سوار بى .

(كۈنە فرۇش) كەسەيكە پىيشەى
ھەر كىرىين و فرۇشتىنى كۈنە بى .
(كۈنىيى) بوۋى شت بە كۈن .
(كۈنىيىنە) شتى زۇر كۈنى مېژوۋى .
(كۈۋ) ووتە يە كە بە كار دىئىرى
لە جىياتى ووتەى [چۇن] .
(كۈۋار) د . رۇژنامە .

(كۈۋارك) كارك

(كۈۋوپ) دەفرىكى قەلغەدارى
پىچوۋكە شىير و چايى و قاۋەى
بىئى ئەخورىتەۋە . جۇرىكە لە كاغەزى قوما
(كۈۋوپە) كۈزەى زۇر كەۋرەى
دوۋقۇلف . جۇرىكە لە كاغەزى قوما
كە خالە كەى لە كۈۋوپە ئەچى .
(كۈۋوپە لۇكە) كۈۋوپەى پىچكولانە .
(كۈۋوپە لە) كۈۋوپە لۇكە .

(كۈۋوت) ووتە يە كە سەكى پى بانك
تەكرى . خاك و خزاى ناۋ مالە كە
بە دەم كەسكەۋە كۈنە كىرىتەۋە ، وە
لە كەل چىشت وور دە نانا تىكەلە ،
تە رىتە ناوشىنايى يە وە بىۋ ھىزى
زەۋىيى ، ئەمەش لە شۆيىكا وايە كە
شيا كەۋپشقىلى ووللاخ ، ئازال بسوۋىتىرى
لە بەر بىئى داربى . زىل . پەين . سەماد
(كۈۋونال) چەن پارچە تەنراۋىكى
بە نىرخە بازارگان لە دوۋكانىا
داى ئەنى بۇ فرۇشتىنى .

(كۈۋوتالفرۇش) بازارگانىكە كە
كۈۋونال بفرۇشتى .

(كۈۋوت كۈۋتە) پارچە پەررۇ
يا كۈشەيكە منالان بەردىكى پىۋە
تە بەستىن و ھەلى ئەدەن بە خەۋادا .
(كۈۋوتە) قەزۋان و توۋى بە يە كا
كۈنراۋ [ھ] . توۋىكە سەك .

(كۈۋوتەل) با . دۇليانى ئاش .

(كۈۋوتەلە) توۋىكە سەك .

(كۈۋوجىيى) ھ . كۈلانى تەنگە بەر .

(كۈۋوچاك) ز . خىزەرە .

(كۈۋوچە) كۈلانى .

(كۈۋوخك) لۇكە .

(كۈۋودك) ز . ئەژنۇ .

(گووده له) به چكهی به راز .
 (كوور) كیسكى دوو ساله ی نیر .
 قول [ز] .
 (كوورر) شتیكى دریژه كه كه مینك
 خوار بوو بیتوه : په نجه م یا پشتم
 [كوورر] بهووه . شویتنیکه كه
 ری ی تی نه كه وی . شویتنیکه كه
 زور لیز بی .
 (كووره) كه له بهر نیکه له زهوی
 یا له دیوار ناگری تیا نه کریتوه .
 شتیكى کون گونی پیچكه داره له
 ته نه كه یا له گلی سووره وه کراو
 ناگری تی نه کری و چیششت و چایی
 له سهر ای نه نری .
 (كووره په زخانه) كووره ی خشت
 سوور كرده وه .
 (كووره خانه) كووره ی ناگری
 ناسنگه ر . كووره په زخانه .
 (كووره دان) پوره دانی هه نك .
 (كووره ده مین) شاگرد نیکه كه
 به مروشه وده مه هه ر كووره بده مین
 (كووره فوره نگی) جوره كووره
 به كه به نهوت نه گری و چیششت و
 چای له سهر ای نه نری .
 (كووز) قاش میوه . جزو كه له (ه)

(كووزانده وه) چووزانده وه .
 (كووزانه وه) چووزانه وه .
 (كووز كردن) قاش كردن .
 (كووز كووز) شتیكه له خویا
 قاش قاش بی به لام لیک نه بوو بیتوه :
 هم كاله كه [كووز كووز] . .
 (كووز لیدان) خانخان كردنی
 زهوی به به كاسن بو دیراوو كؤل .
 (كووزه) ز . گیاندار نیکه به قه د
 پشیل به كه نه بی كلكی دریژو چوار
 په لی كورته ، پیسته كه ی نه کری به كه ول
 (كووزه له) گیاهه کی توونی ناوی
 به هاری به ، له گوی ناو نه نری ،
 كه لای وه كه ره ووو وایه .
 (كووزه) نهو كونه به كه ده غلی
 لی دیته خواره وه بو ناو گوینرووی
 به رداش .
 (كووزه ره) د . عه نزه ررووت .
 (كووزه كه) قزپچه به کی شینه بو
 جوانی نه نری به سهر شانی منالا .
 (كووزه كه كه رانه) موورو وه كه رانه
 (كووش) ووته به كه پرسه یاری
 شوتنی بی نه گری : له [كووش]
 بوویت وانه له گوی بوویت . ووته به كه

بەگاردىنرى لە جىياتى ووتەي: «ھىچ» .

(كوولەكە) ز . رەھەتتى .

(كوونىيى) سەرپىچى ژان .

كووپە [ز] .

(كوولەكە) ز . داخوخەت .

تىش و ئازار .

(كوولەكە) ز . كەي .

(كوولەكە) جۆرە ھىلەكەورۇنىكى

دوۋ دىيۈە جانرەي تىكەل تەكرى .

جۆرە كۆترىكى دەنگ خۇشە [د] .

(كوولەكە) كۆترەبارىيكە .

(كوولەكە) ھەراۋ ئازاۋەيەكە

كە بەرپا بېتى بە ھۆي پەيدا بوۋى

شتىكى ئاشرىنەۋە : يا خوا ھەزار

كوولەكە لى ھەستى . قوۋقەي كەلەشىر

(كوولەكە) تەختەيەكە ۋەك سەندوۋق

ئانەۋا ھەويىرى تيا تەشىلى . زاخە .

تەشكەۋت [د] . فېيلى شەترىج [د] .

تەۋىيلە [با] .

(كوولەكە) كولانەي مەرىشك .

(كوولەكە) بەرى كىايەكەلە

پانە ۋەك كالەك وايە بە چىشتى

تەخورى ۋە كەلەن جۆرى ھەيە .

(كوولەكە ئاۋىيى) جۆرەكولەكەيەكە

پىچكۆلەي بارىيكى سىيە .

(كوولەكە بالقە باغىيى) جۆرە

كوولەكەيەكى مل دارە ناۋەكەي

دەرتەھىنن و شتى تى تەكەن .

(كوولەكەدە) ھ . جۆرە ھەنجىرىكە

لە ھەرمى تەچى .

(كوولەكە دۇشاۋىيى) جۆرەكولەكە

يەكى گەۋرەي شىرىيىنى سۈۋرە ،

تەكرى بە چىشت .

(كوولەكە دەرويشىيى) جۆرەكولەكە

يەكى قەنگ خەرى مل بارىيكە ،

دەرويش رۇنى سۈۋالى تى تەكا . كىيا

يەكە لە ناۋ دەغلا تەروى بەرىك

تەكرى ۋەك كوولەكە دەرويشىيى وايە

بەلام تەم وورە .

(كوولەكە سەندەلىيى) جۆرەكولەكە

يەكى گەۋرەي خەرى قاشقاشە تەكرى

بە چىشت .

(كوولەكەين) د . چىشتى كوولەكە

(كوولەكە) با . خەلۋوز .

(كوولەكە) قەنگ .

(كوولەكە) ل . مەقەلىي .

(كوونىيى) مەردومى جىيەز . كىيان دارى

تەمەلى ئىيش لى تەھاتو .

(کوو) د . ئەستیرە ی کۆ .
(کو) با . ئالبوونەو ی دان :
دانم [کو] بوو .

(کوئ) ووتە یە کە پرسباری
پئ ئە کرئ لە شـوین : لە [کوئ]
بوویت ، واتە لە چ جێگایە ک ؟
(کویت) وولاخیکەرە تکی سوورینکی
تارییک بئ .

(کوئخا) دەم راست و کار بە دەستی دئ
(کوئخایانە) مووچە یە کە ئەدرئ
بە کوئخا .

(کوئخایەتی) کوئخایی .
(کوئخایی) دەم راستیی و کار
بە دەستی دئ یە ک .

(کوئر) گیاندارینکە کە چاوی
نەبیینئ . کوئزینکە کە ناو کە کە ی
درەنگ درە بئ .

(کوئرانە) وە ک کوئر .
(کوئراو) چاو کە یە کە کە می لە بەر
برروا .

(کوئرای) کوئری .
(کوئرای داھاتن) کوئر بوون .
(کوئر بوون) نەمانئ بیینایی چاو .
(کوئر بوونەو) نەمان و وون بوونی

رئ وشوئینی شت : رینگاکە یا کارنیزە کە
یا بییرە کە ، یا دەمی برینە کە ، یا
کونی کوئچکە سمراوە کە [کوئر
بوونەو] . نەمان و بنە برر بوونی
وە چە ی یە کیک : خانە دانئ فییسار
کەس [کوئر بوونەو] .

(کوئردل) مەردومی تئ نە کە یشتوو .
(کوئررا) ووتە ی سەر سووررمان
لە کردنی کارینک زۆربە دەستو بردیی :
[کوئرا] ئەو کارەت کرد .
(کوئرک) کوئروو .

(کوئر کوئرانە) ووتە یە کە ئەووترئ
بە یە کیک کە کارینک بکا بە بئ تئ بیینی
و لیکدانەو : ھەروا [کوئر کوئرانە]
دەستم دا یە ئیشە کە .

(کوئرک) کوئرووی دەغل .
(کوئر نان) بریتی یە لە کە سینک
کە نان بەدە نە بئ .

(کوئروو) پووچە کی دانەوێڵە یە کە
کە ناو کە کە ی رەش بووبئ .
(کوئرەدئ) دئ یە کی پچکۆلانە ی
کەم ناو کە چەن ماله ھەژارینکی تیابئ
(کوئرەدرئ) رینگایە کی بارییکە
کە کەم ھاتوچۆی پیا بکری .

(کویرهك) کویروو .

(کویره گانی) گانی یه که که پرر

بوو بیته ووه ناوینکی که می مابین .

ناوی دی یه که له سوور داش .

(کویره مار) چوره مارینکی کویری

زور پییسی کوشنده یه .

(کویره مووشه) مەردومی چاو کز .

(کویره ووه بوون) کویر بوونه ووه .

(کویره وهری) سه غله تیو و دهردی

سهری له کاروبارا .

(کویریتی) کویری .

(کویری) بوونی گیاندار به کویر .

(کویریشك) كهرویشك .

(کویرك) با . قوژبن .

(کويسان) کوستان .

(کوستان) وولاتی به هاوین

فیتنکی به زستان ساردی به فرو

باران زور .

(کوستانیی) شتیکه له وولاتی

کوستانه ووه هاتین .

(کویشتییر) چتییر .

(کویشکه) چوله که پاساری .

(کزیله) به ندی زهر رخرییده .

(کوین) تهخته ی دهوار .

(کویتدهری) ووته یه که پرسیماری

جی له دایک بوونی یه کیتی پین

ته کری : نه رییمان [کویتدهری] یه ،

واته خه لقی کوئی یه ؟ .

(کوینك) تهخته یه که له دهوار

(کوینه) کوئی .

(کوپو) تاویره بهرد .

(کوپوسان) کوستان .

(کوپوه) ووته یه که داوای دیار

کردن « تعین » ی شوینی شتیکی

پین ته کری : مانگ له [کوپوه] یه ؟

(کوپویسان) کوستان .

(کوپیر) با . قول .

(کوپيسان) کوستان .

(گه) پییتیه که ته که ویتته ناوه ندی

دوو ووتاره ووه ، ووتاری دووه م ته کا

به ته واکه ری ووتاری به کم :

مردوم که سینکه [که] گیانی خوی

به خت بکا له رری به رزی نیشتمانیا .

ووته یه که به کاردینری بۆبه ستنه ووه ی

شتیک به شتیکی تره ووه له کانتیکا :

[که] تۆ هاتییت من دهر رۆم .

پییتیکه جیاوازی شتیک له شتیکی

تر ته که یه ننی وهك ووته ی « تر » :

يە كىنكى كە ، واتە يە كىنكى تر .
اسمى موصوله : ئەو مىيوانانەى كە
هاتن رۇيشتن .

(كە باب) كۆشتى كوتراوى لە
شيش دراوى برژاو .

(كە بابچى) كە سىنكە پىيشەى
ھەر كە باب برژاندن بى .

(كە بابخانە) شۆتتىكە كە ھەر
كە بابى تيا بىرژىتىرى .

(كە بابە) كە بابەى چىيىنى .

(كە بابە بوون) بىرىتى يە لە
كەورە بوونى جووجەلەى مرىشك و
قەلەموون و بالاندەى تر بە جۆرىك
كە لەوانە بى كۆشتە كەى وەك كە باب
بىرژىتىرى و بخورى .

(كە بابەى چىيىنى) شىتىكى دەنگ
ووردى كەرمىيانى يە وەك كونجىيى يۇ
بەربوونى دەنگ ئەخورى .

(كە بات) شىتىكە وەك نارنج بەلام
ئەم كەورەترو تۆتكلى ئەستورترە .
(كە بادە) د . كەوانە يەكى ئاسنىنە
زىنجىرىكى ئەستورى پىئو يە زۇر
خانەچى لەكاتى وەرز شاھەلى ئەسوررىنى
(كە بانوو) كەى بانوو .

(كە بانىي) ز . كەى بانوو .
(كە پلەمە) كە پلەمە .
(كە بەر) جۆرە درر كىكى ھاويىنى يە .
ئە بى بەكە بەل ، وە لق و كە لاكانى
وەك توتوك واىە .

(كە پ) چەمۇلە . كە پوو .
(كە پر) سىبەرىكە لەدارو كۆلە كەو
كە لا دروست ئەكرى لە ھاوينا .
(كە پرۆ كە) كە پرى پچووك .
(كە پرۆ كە بەستىن) كۆبوونە وەى
كەفو مائە لەسەر شتى شل : پرگى
ترشيانە كە [كە پرۆ كەى بەستووە] .
(كە پرە سەوزە) كە پرە شىيىنە .
(كە پرە شىيىنە) جەژنىكى جوولە كانە
لەدەمە دەمى پايزا ھەر مالە كە پرىك
ئەكاو مىيەوى پيا ھەل ئەواسى ، لە
پاش بررانە وەى جەژنە كە يان
مىيەو كە ئەخون .

(كە پك) قوتكە .
(كە پلەمە) دەرمانىكى ھاررراوۋەى
ووردە كە بىكرىتە سەربەرى دەست و
بخورى ، [كە پلەمە كردن] خواردنى
كە پلەمە .
(كەپ لىنگرتن) چەمۇلە نەن لەشتىك

(كەپن) كەسپكە لەقسە وگوفتو
 گۇدا كەپەي لىۋەيتى .
 (كەپۆ) لووت .
 (كەپۆل) د . كاپۆل .
 (كەپۆلك) د . كاپۆلك .
 (كەپوۋ) كەپۆ . دان . چەمۆلە .
 پىيرى بى دان [د] .
 (كەپوۋرە) د . دەنگە دەنگو
 قەلەبالغ .
 (كەپوۋگەرە) ناۋە بۆجۆرە مەلىك
 كە لەكاتى خويىندىنا ئەلى . - [كەپوۋ] .
 (كەپوۋلە) دەفرىكى دارىينە كە
 مزەي ئاشى پى ئەگىيرى .
 (كەپە) دەنگى كەسپكە كە دانى
 نەماپى ، [كەپە كەپ] كەپەي
 يەك لە دواى يەك .
 (كەپەر) كەسپكە كە دانى پىشۋى
 نەماپى .
 (كەپەك) تويىكى كەنم و جۆۋ
 ھىندى شتى ھارر راۋ كە بەھىلەك كىيرابى .
 (كەپەلەك) ز . كرمى مافەتە .
 (كەپەلەكى) ز . مەرىكە كە
 مافەتە لى داپى .
 (كەپەنك) فەرەنجىي .

(كەپەنە) با . كەپەنك .
 (كەپەنە كدال) كەرگەس .
 (كەپىپان) با . ناۋە بۆ جۆرە
 ھەنارىك .
 (كەپىيلە) كەپوۋلە .
 (كەت) لادانىكە لەنانە واخانەدا
 ئاردى تى ئەكرى . ويتىجە [ز] .
 شان ، زۆرتر لەكەل ووتەي [كۆل]
 دا بەكاردىتتى : [كەت] و [كۆل] واتە
 شان و كۆل . [د] . يەك [با] .
 (كەتان) جۆرە تەنراۋىكى سىپى
 ناسىكى بە نىرخە ژنان ئەيكەن بە
 كراس و سەرپۆش . جۆرە كىيايەكى
 بەكەلكە ۋەك گوش لە لاسكە كەي
 ھىندى شتى تەنراۋ دروست ئەكرى .
 (كەتانو كەوان) د . پەردە و كۆللە
 (كەتەنە) جۆرە نىقامىكە .
 (كەتەنىي) جۆرە بادامىكى تويىكل
 تەنكە .
 (كەترە) د . نەنگو بەدىي .
 (كەترىي) كترىي .
 (كەتك) با ھەنجىرى ووشكى
 ناۋە مەشكالە .
 (كەنگەتە) با . يەكە يەكە .

(كەتن) تەرن . كەوتن .

(كەتن پىكردن) تەرن پىكردن

(كەتوكلىفت) گياندارى زەلامى

تىكسىمىراو .

(كەتوو) ئاسنىكى دەمپانى چوار

سووچى درىژ كۆلەيە، كلكىكى دارىنى

ھەيە ، دىراوى پىھەلەدرىتەو .

ناوى كىوتىكە لە شارباژىر بەردى

بەرداشى زۆرە .

(كەتوون) د . كەمەند .

(كەتە) شتى زلى قەبە . كەتى

نانەواخانە [د] .

(كەتەپلاو) ووشكە پلاو .

(كەتەو) ز . دەردىكە ئەكەوتتە

ناو وولاخى يەك سەمەو ئەكىكۈكىنى .

[كەتى] با . قەتى .

(كەتەيىبە) گويسوانەى خشتى سوور .

(كەتەير) د . شەخرە .

(كەتەيرە) جەوى كەوون كە

كەلن جۆرى ھەيە .

(كەجان) كەچۆ .

(كەجىيى) ز . كشتەكى بادراوى

لووسىكراو .

(كەچ) شتى لار . كەل . كچ [ز] .

(كەچايى) عاستى ئەچىيى شت .

(كەچك) با . كەوچك .

(كەچۆ) ز . ووتەيە كە بەئافرەت

ئەووترى ۋەك ووتەيى : [كچى] .

(كەچە) فەرەنجى بى قۇلى ناو

دامان . ئازالى شاخ خوار .

(كەچەشاخ) بىزنىكە كە شاخىكى

شكابتى .

(كەچەل) گياندارىكە كە سەرى

برىن دار بى و توو كى لى نەروى .

(كەچەلە) جووچەلە يە ئە كەمىك

كەورە بوو بى و توو كى پىشوو وەرىيى بى .

[كەچەلە بوون] كەورە بوونى جووچەلە

بەجۆرىك كە توو كەزۆرە كەى وەرىيى بى .

(كەچەلىيى) دەردىكە بە سەرى

گياندار ئەگاو توو كى ئەوەرەتتى .

(كەچىيى) ووتەيە كە ووتارىكى

وا بە سەر ئەكرىتەو ئە كوفتوكۇدا

كە كۆنگرە جۆرىكى تىرتى كە يىشتى :

چوومە لاي نەرىيمان [كەچىيى]

لەوئى نەبوو ، لە كاتىكا كە كۆنگر

وا بزانن لەوئى بوو . خوارىيى شت .

(كەچىيىچ) ز . جىكەي چىيەنى

مىشك لەسەرەنۇلك .

(كەحلان) تەسپى رەسەن .

(كەخس) ز . پىيازى فېسقە .

(كەخسە) با . كەخس .

(كەد) لق : كەدەدارىڭىم بەدەرى

(كەدو) كۈۈلە كە .

(كەدوون) ز . جەررەى پىچووك

(كەدە) ز . مئالى نىرىيىنە .

(كەدىك) جەررە [ز] . كۈۈپەلە [با]

(كەدىنە) گلىنە .

(كەدى) ز . گياندارىڭى كىيىى يە

كە مالىى بوۋىتى .

(كەر) گياندارىڭى يەك سىمى

بارەبەرى بە سىزمانى گۈتى دىژە .

پىيتىكە بەھەر ناۋىكەۋە نرا ئەى كا

بە ئىيش كەر : كارە (كەر) ، نوۋىژ

(كەر) ، چىشت [كەر] . كەلە

[با] . كەرر [ز] . قەرز [ز] .

پارچەيەك لە شت [ز] .

(كەرانباوگاۋ) كرانباوگاۋ .

(كەرانە) جۆرە باجىڭى دەۋلەتى يە

لە ھەموو بارىك تەستىرى .

۱ كەربەش) ز . درر كىتكە كەر

زۆرى حەز لى ئەكا .

(كەرپەسە) گىپاندارىڭى ۋەك

مارمىلكە ھەمىيشە روۋنەكا رۇژ .

(كەرت) لەتىشت ، [كەرتىوون]

لەتبوون ، [كەرتكردن] لەتكردن .

(كەرتىر) بىرىتى يە لەمەردومى

نەزىن دوۋى قسە ررەق .

(كەرتىنە) د . دواھەمىين دەست

لە يارىى گۆرەۋىى بازىى دا .

(كەرتىك) كەرت .

(كەرتۈپە) پەتەنە .

(كەرتوۋ) كەتۋى دىراۋەلەدانەۋە

(كەرتە) پارچەيەك لە ئازال .

(كەرتەرر) د . كەكرە .

(كەرتەشىى) گىيايەكى بەھارىى

دررگاۋىى يە نىر كىڭى بارىڭى بەرزى

ھەيە لە سەرەۋە ئەيكا بە تۈپزىڭى

دررگاۋىى . تۈۋى كىنگر .

(كەرتەك) ز . شتى زۇر .

(كەرتەلە) ھ . سەبەتۈۈلكەيە كە

لە تۈۈل دروست ئەكرى .

(كەرتەلەرر) وولاخى بەرزەى لاۋاز

(كەرتىنە) د . كاكلە مووشان .

(كەرچلاندىن) ز . تىكەل كىردن .

(كەرخ) دەفرىڭى گلىيىنە كە

لەبەر زۇر ئاۋتى كىردنى لووس بوۋىتى

و قەوزەى گرتىتى . سنوور .
 (كەرر بوون) دەنگ نووسان .
 (كەرر خىنكە) جۇداس .
 (كەرر خىن) ز . لە پىش چاوكەوتى
 خوار دەمەنى يەك لە بەر زۇرخواردنى .
 (كەردار) كەستىكە كە كەرى
 بىتى و بە گرى ئىشى پىتى بكا .
 (كەردارى) ئىش كەردن بە كەربە گرى
 (كەردەر) كىيە كە وەك قامپىش
 كولىك دەرتە كا دەنگە كانى تە گرى
 بە نان .
 (كەردو كىش) د . ئاسنىكى دەم
 پانى كلىك دىرئە بەدووكەس دىراوى
 پى مەل ئەدرىتەو .
 (كەردو) د . دىراو . جۆرە
 خاكەنلەزىكى دەم پانە بە دووكەس
 دىراوى پى مەل ئەدرىتەو .
 (كەرر) كىاندارى كوتى گران .
 (كەرران) ز . چەكوشى كەررە
 (كەررانە) ز . مەردوومى دەولەمەندى
 مالدەر .
 (كەرر بوون) كوتى گران بوون .
 بىتى يە لە زۇر ساردبوونى ئاو بە
 بەرر يا سەھۇل تى كەردنى : بە فراو كە

[كەرر بوون] . بىتى يە لە زۇر
 خىراخولانەووى مزراحى قۇرر قۇررە .
 (كەرر) كەررەك . مېيىووى
 كال [با] .
 (كەرر كەرن) زۇر سارد كەردنى
 ئاوبە بەرر يا سەھۇل . چاك خولانەووى
 مزراحى قۇرر قۇررە .
 (كەرر واوى) شتىكە كە كەررووى
 مەل ھىتابى .
 (كەررو) شتىكى سەوزى بۇن
 ناخۇشە لەسەر رووى كولىرە ھىندى
 شتى تر پەيدا تەپى كە شتى بىتى .
 (كەرروو ھەلەپپان) پەيدا بوونى
 كەرروو لەسەر شتىك .
 (كەررە) قەلەفر . ئازالى كوتى
 پىچكۆلە .
 (كەررە پو) دارى زۇر ووشكى
 كەندەل . بەرى كىيە لە بارى كە
 وەك ووردە لۆكە واپە .
 (كەررە پووسەر) مەردومى پىپىرى
 كىژووئىزى ساويلكە .
 (كەررە سىيسە) بارىنى بەرر بە
 ووردى لە رۇزى زۇر ساردا .
 (كەررە پووه) د . كەررە پووه .

(كەررەك) جۆرە نەرەنجى يەكى
ئاودامانى بىن قۇل و كونه .

(كەررە كوتتى) مەردومى زۇر كەرر

(كەررە كۈشە) كولى .

(كەررە كىيە) د . كەرروو .

(كەررە مار) جۆرە مارتىكى كەررى

پىيىسى كوشندە يە .

(كەررە نا) زوررنا . بۇررىيە

سە ماوەر .

(كەررە نسۇ) مەرتىكە كە كوتى

رايەل نەبى .

(كەررە والە) مەلىكى بۇرى بىن كىلكى

جوانە لە سويسكە پچووكتەرە لە كاتى

فررىينىا دەنگى بالى زۇردى ، وە

يەك سەرئەفرى . برىتى يە لە مەردومى

ساويلكە ي بەسزمان .

(كەررە وان) كەررە والە .

(كەررە وول) د . كەررە كىيە .

(كەررە ھەنجىير) تەقلە ھەنجىيرىكە

كە بە سەوزى ھەل وەرى بى .

(كەررى) كوتى گرانى . كەرييلە .

(كەررىل) د . كەررىيلە .

(كەررىيلە) بىزى و مەرى

بىن كوتىچكە .

(كەررە) رەگىكى نەستورە

لە ناو لووتى ھىندى كوتىرىزا بە

رەنگىكى وا كە نەيەلى ھەناسە

بە رەوانى دەرچى ، ئىجا دىن نەو

رەگە ي نە سىن و دەرى نەھىن ، وە

بەو جۆرە چاك نەبى .

(كەررەنە) تەپالە .

(كەررەپ) كەررەوز [د] .

(كەررەر) مەلىكى سوورە بەقەد

مراوى يەك نەبى ، كۈشتى نەخورى

و دەنگى وەك زەررە كەر وا يە .

مىزراحى قۇرر قۇررى دەستە كى [د]

(كەررەك) كىلىكى كەررە .

(كەررەك) كەررەك . مەردومىكە

بۇ ھىندى شت كە رىو بۇھىندى

شتىش زۇرزان بى .

(كەررىن) د . كەسىكە بەدرۇ

خوى كىردىن بەنەوە يىغەمبەر .

(كەررەك) ز . ھەباي بىن قۇل .

(كەررەك) ز . قەررەكردن .

(كەررەك) د . ژالە .

(كەررەك) كىيايە كى پايزى يە .

كولىكى شىنى درر كاوى دەررەكا ،

كەلەكە ي نە كوتىرى و نە كرى بەپوشو .

جاشه کەر [د] .

(کەرکییت) که لکییت .

(کەرک) ه . مریشک .

(کەرگراف) شیبی جزیره .

(کەرگه داس) داریکه نه بریتته

کلکی داس .

(کەرگه دهن) کەرگه دهنک .

(کەرگه دهنک) کیانداریکی زور

زلی قاج و مل نه ستووره شاخیک

وا به سەر لووتیه وه .

(کەرگهس) داله کەرخۆره .

(کەرگه لاری) ه . بالنده یه کی

بۆری دهنووک درێژه له قـژالکه

پچوو کتره .

(کهرمه) ز . پارچه ته پاله ی

ووشکه وه بوو .

(کهرمیش) ز . میشه کهرانه .

(کەرۆکه) مەردومی گیلۆکه .

(کەروو) د . کاکله مووشان .

(کهرویشک) ده عبايه کی تیپژره وی

کینویی دهست کورتی قاج درێژه ،

گوئی وه ک گوئی کەر وایه .

(کهرویشکه خەو) بریتی یه اه

نوستنیک که چاو هیشتا به تـساوی نه قوو چابن

(کهرویشکه کردن) جوولانه وه ی

سه وزایی هـ راش به دهم باوه به رهنکیک

که مەردووم له دووره وه وا بیینی

که نه وه وزایی به نه ررووات وشه پۆل نه دا

(کهره) چهوری یه که که به ژهندن

له ماست گیرایی .

(کهره پوول) ز . داگیر کردنی

مولک و مالی یه کینکه ، که له لایه ن

خواه نی یه وه سه ره پهرشتی نه کری .

(کهره نوو) گردو کیش .

(کهره جی) د . کهشتی پچووک

(کهره دان) ده فریکه که کهره ی

تیا کۆبکریته وه .

(کهره ز) گیایه کی کویستانی

به هاری یه که لای له که ره وو زووردتره

نه کریته ترشیاته وه .

(کهرهسته) که ره سه .

(کهره سه) چهن پارچه یه که که

شتینکی تایبه تی لی دروست بکری

وهک دارو بهردو که چ بۆ خانوو ،

وه بهروپشت بۆ کالآ .

(کهره شیل) د . که له شیر .

(کهره کینفی) د . که ره کینویی .

(کهره کینویی) ده عبايه کی کینویی

زۇر خىرايە ، لەكەرى مالى ئەچى .
(كەرەكى) شتىكە كە ھەر بۇ
كەر بەكار بەيتىرى : ئەم كورتسانە
[كەرەكى] يە .

(كەرەلىاس) د . چاررچى .
(كەرەم) كەلك : بە [كەرەم]
نايەت ، يا بە [كەرەم] كەوتتوۋە .
(كەرەنتوۋ) داسىتىكى كەلك دارىيىنى
درىژى دەم پانە ، بە پىتوۋە كىيى
پىئەدروئەۋە .

(كەرەنك) جۆرە مېشىتىكى كەرەيە
لە ھەنك پەيدا ئەپى ۋە ھەنگوئىنى نىيە
(كەرەۋان) كەسىنكە كە ھەر
كەر بىلەۋەررىتى .

(كەرەۋس) د . كەرەۋوز .
(كەرەۋوز) كىيەيەكى توۋنى كەلا
پانە بە كۈشتەۋە ئەخورى .

(كەرەنك) جۆرە ھەنكىكى پى
چزوۋى بۆرەلوۋكى بىئەنگوئىنە ،
ھەمبېشەلە پوۋرەدا شان ھەل ئەبەستى .
جۆرە مېشىتىكە ۋەك خەرەنگەزە ۋايە .

(كەرەۋو) ز . باي بە تەۋۋزم
لە ھاۋيىنانا .
(كەرەمى) با . كۆكلەش .

(كەرى) كەرە .
(كەرىتى) پىئىرى .
(كەرى) كەرىتى . رانى ھەر
[ز] . پارچەيەك لەھەموۋشتىك [ز] .
(كەز) ز . قەۋزە .
(كەزاختىن) ز . كىزخاندن .
(كەزاخە) با . بىرىنى مېۋە
بەھارانا .

(كەزان) با . قەزۋان .
(كەزەزان) دارىكى كۆستانىيە ،
ۋەك داركەزۋايە بەلام لەچەماندەۋە
دا نەرمە .

(كەزۋان) ز . قەزۋانى كىيى
دەنك وورد .

(كەزەب) ز . جەرگى كىيانداز .
(كەزى) پىچ .

(كەز) چىيا . جۆرە شتىكى قايمى
جۋانى بىرىقەدارە ۋەك ئاورىشم ۋايە .
تەنراۋىكى پانى درىژكۈلە يەسەرۋ
قنىكى چىيىغ ۋە سىپىرى پىئەكىپىرى .
شتى سىپى جۋان . [با] .

(كەزال) كەزەل .
(كەزاۋە) دوۋژوۋرى پىچكۈلەيە
لەتەختە لەسەر پىشتى ۋولاخ دانەنرى

بۇ ئەۋەى لەرې پۇينا ھەرژوورەى
يەككىنى نيا دابىش .

(كەژك) قەياسە .

(كەژك) كەژوو .

(كەژمالکردن) ھاتتە دەرەۋەى

زەلام لە ھەموو مالىكەۋەو چوونيان

بۇ كەژ بۇ كەرران بەشوتىن شتىكى

وون بوودا .

(كەژوك) كەژىكە ۋەك ئاورىشم

ۋابىتى . نەخۇشى [عرق النساء] .

(كەژوو) كەژك . كەژىكە كە

سەرۋقنىكى چىيىغ ۋە سىيرى پى ئەگىرى

(كەژە) د . قولنىكەى فېيلەۋان

(كەژەل) شتى بەلەك .

(كەژەۋان) شاخەۋان .

(كەژىي) كەژوو . شتى كىۋىي

(كەس) يەككىك لە ئادەمى :

[كەس] م لەلانى يە . خزم ۋ خويش :

خۇ بى [كەس] نىيم .

(كەساس) كىياندارى زەبوونى

بى نەۋا .

(كەساسىي) زەبوونى ۋ بى نەۋاىي .

(كەساندن) ھەۋاندنەۋە . دلنيا

کردن . ھەلگرتنى گۇشت بۇخواردنى

لە زستانا [ز] .

(كەسايەتى) خزمایەتى .

(كەسپ) كۆسپ . قوررپەستى

سەربان لەسەر زەلەۋە .

(كەسپك) ز . ھىلكە شەيتانۇكە .

(كەستك) كەرسەك .

(كەستەك) كەستك .

(كەسخاندن) ز . كەزاختن .

(كەسك) سەۋز .

(كەسكاۋ) سلقىكە كە لە ناو

دۇلا كوتراپى بۇ ناوچىشتى سلقاو .

(كەسكوسۇر) كەسكوسوور .

(كەسكوسوور) پەلكە زىررىيە .

(كەسكون) د . كەسكوون .

(كەسكوون) خواردەمەنى توندو

تېيژ ۋەك سر كە .

(كەسكە) ئافرەتى بى شەرم .

(كەسكەسۇر) ز . پەلكە زىررىيە

(كەسكىين) كەسكوون .

(كەسمە) د . كاسمە .

(كەسناۋ) كۈنيە .

(كەسنەدار) شتى ناياب كە

كەس نەيىتى .

(كەسنەناس) كەسكىكە لە شوتىكا

كە كەس نەيناسى : بررۇشۇنىتىكى
كەس نەناس ، خۇت ھەلگىشە پرر
بە كراسى .

(كەسوکار) خزم و خۇش .

(كەسە پىشت) ل . ژيىشك .

(كەسەر) خەفەت و پەزارە .

(كەسىرە) گىياندارىكە لەسەرمانا

كرۇ ھەلاتى ، [كەسىرە بوون]

كرۇ ھەلاتى لەسەرمانا .

(كەسىف) د . چەپەل .

(كەش) درىژبوون و كشانى

ھىندى شت : ئەم ھەويىرە [كەش]ى

ھەيە . خۇشيانى ناوۋەندى دووباران :

دەمىكە ئەبارى ھىشتا [كەش]ىكى

تى نەخستوۋە . چىيا [ھ] . زەمىيىنىكە

كە كزربوۋىتتەۋە [د] . ئەستىرەى زوحەل

[د] . بەمەنا [بن] باخەلە لەكاتىكا كە

لەكەل (بن)يا [ژىر] دا بە كارىتىرى :

بن [كەش] واتە بن باخەل [ھ] .

سەر كىردى گوللە ياتىر بە لاي راست

ياچە پا [ز] .

(كەشاكەش) دەردى سەرىي و

سەغلەتىي .

(كەشان كەشان) بگرەوبەردەو

پالە پەستۇ .

(كەشاو) د . ئاودانى زەوىي بۇ

ئەۋەى بىكىلىرى و تۋى پىياپىتىرى

تا سەۋوز بىي .

(كەشتىلە سەرە) د . بەچكەى

قومقومۇكە .

(كەشتىي) پاپۇرر .

(كەشتىي جەنگىي) جۈرە كەشتىي

يەكى زىرىدارە لەجەنگە بەكار دىنىرى

(كەشتىي زىرىدار) جۈرە كەشتى

يەكى جەنگىيە ھەمووروۋىيەكى لە

ئاسن كىپراۋە ، ھىچ شىتىك كارى

تى ئاكا .

(كەشتىيوان) پاپۇررەۋان .

(كەشتىيوانىي) خەرىيك بوون بە

كەشتى لىنخوررىيىنەۋە .

(كەشتىيەۋان) كەشتىۋان .

(كەشتىيەۋانىي) كەشتىۋانىي .

(كەششە) ز . قەشە .

(كەشك) شىتىكى مېچۇلە مېچۇلە يە

لە خەستەى دۇ دروست ئەكرى .

پىشتى پەنجەى بالابەرزە كەبى مالىيىت

بەسەرى يەكىكا : كەشكىكى مالى

بە سەرىيا .

(كەشك پا) ل . ئەۋنۇ .

(كەشكوسور) د. شتى سووروسپى.
 (كەشكۆل) جۆرە دەفرىكە لە
 دارى كۆنرى ھىندستان دروست
 ئەكرى وزرىزە يەكى تى ئەخرى زۆر تر
 دەرویش ئەيكا بە قۇلبا و ئاوى پى
 ئەخواتەو. ملوانكە يەكى زىرر يا
 زىيوپىنە ئەكرىتە مى منال. كەتپىكە
 كە ھۆنراو ەكى كەلى شاعىرى تىا نوسرابى
 (كەشكە) چەمۇلە.
 (كەشكە ئەژتۆ) كىلاو ەكى ئەژتۆ.
 (كەشكە زىرانى) كەشكە ئەژتۆ.
 (كەشكە زەنگول) كەشكە زىرانى.
 (كەشكە ژتۆ) كەشكە ئەژتۆ.
 (كەشكە سەر) قومقومۇكە.
 (كەشكە سەرە) كەشكە سەر.
 (كەشكە شان) كا كە شان.
 (كەشكەك) چىشتىكە لە گوشت و
 كەنمە كوتاو دروست ئەكرى.
 (كەشكە لان) شۆتىنى زۆر بەرز
 كە دەست نەيگانى: تۆ لىم چو وىتە
 كەشكە لانى ئەلك.
 (كەشكەين) دۆكەشك [ز] چىشتى
 دۆكەشك [د].
 (كەشما كەش) د. كەشمە كەش
 (كەشمان) را كىشانى شتىك لە

دو سەرەو ەكى ئەو ەكى بەكشى.
 (كەشمان ھاتى) كشان و فراوان
 بوون و درىژ بوونى شت.
 (كەشم و نەشم) نازو عىشەو.
 لەنجەو لار.
 (كەشمە كەش) كەشا كەش.
 (كەشوتوش) برىين يا درىين
 يا خەت كىشانى شتىك لە كۆشە يە
 كەو ەكى كۆشە يەكى تى: [كەشو
 توش] كراسە كە بىررە يا لىفە كە
 تەرىپ بەدە.
 (كەشوفش) دەعيە و دەمار و
 فەيز كەردن.
 (كەشوقىك) د. كەشوفش.
 (كەشۆل) ز. پاقلى ەكى دىمى.
 (كەشە) د. جار: چەن [كەشە]
 ھاتم واتە چەن جار. قەشە.
 (كەشەاتى) كەشمان ھاتى. ووشك
 بوونەو ەكى زەو ەكى بەجۆرىك كە بىكىلرى
 (كەشەنىك) كىياندارى ماندووى كەفت
 (كەشە ھەور) ھەورىكى پەلە پەلە
 يە كە بىكە وىتە رووى ئاسمان لەكەل
 خوشى ھەوادا.
 (كەشىپىدە) جۆرە پارچە يە كە

به ئاوریشمی زهر د نه چنری و حاجی
به سه ریوه نه به ستی. خه تیکی پچکولهی
دریژه به سه ریهندی بییتی عره بی یوه
نه نوو سرتی .

(که شیش) قه شه . که واد .

(که ف) شتیکی سپیی سووکی
بی نمووده نه که ویتته سه رئاوو هیندتی
شتی شل ، وه له سابوون و نه سپۆن و
هیندتی شتی تریش په یدا نه بی .

قهرای حاجهت [ز] .

(که فاک) د . ته و قه سه ری شت .

(که فاندن) ز . دروونی چوار

دهوری کالآ .

(که فتار) ز . که متیار .

(که فتاررؤ) با . که فتار .

(که فتانیی) سه بیله داریکی ساکاری

سه رخری توکمه یه ، تووتنی پی

نه کیشری .

(که فتن) که وتن .

(که فتوو) با . که وتوو .

(که فته) د . که وتوو .

(که فته کار) مهردومی که وتووی

زه بوون .

(که فته کاری) زه بوونی و له کار

که وتنی مهروم .

(که فته یی) د . که وتووی .

(که فچاندن) که ف هاتنه دهره وه

له دم به هوی توورره بوون یا

نازارنکه وه .

(که فچک) ز . که وچک .

(که فچی) ز . که وچک .

(که فر) با . تاشه بهردیکی که وره

که به قه د شاخیکه وه پی .

(که فرتاش) با . بهرداش .

(که فرریژ) پرربوونی شتیک یا

شوتنیک له شتیکی شل و هاتنه

خواره وهی به لئواریا .

(که فز) ز . قه وزه .

(که فش) کهوش . بن هه نگل [با]

(که فشیف) ز . سوینهی که شک

تیا سوونه وه .

(که فشیل) ز . لیبیکی دم .

(که فکانیی) ز . بهرده قانیی .

(که فکردن) په یدا بوونی که ف

له شتیکه وه .

(که فکه نؤک) ز . نه سپۆن .

(که فگییر) که وگییر .

(که فله مه) د . که پله مه .

(که فلیندان) بریتی یه له بردنی

شتىك بە ناخونەك .

(كەفمال) سواغىتكە كە بە دەست
دراپى .

(كەفكول) چىك و كەفنىكە لە
كانى كولىبنا ئە كەويتە سەرشت .
(كەفە) ئاسنىكە كۆپاندر ووتە يكاتە
دەستى لە كانى كارا .

(كەفە ژىياكە) كۆشتى شلى
چەرمە چەقالتە .

(كەفەل) سەت .

(كەفەلپۆش) پارچە يە كە بە زىننەۋە
ئە كەويتە سەر كەفەلى وولاخ .
(كەفەلووك) كەفەلووكە .
(كەفەلووكە) كەفنىكى كەمە كە
لە گەل تەرىپى يە كا تىكەل بوۋى .
(كەفەلوولكە) كەفەژىلكە .
كەفەلووكە .

(كەفەدەريا) شتىكى پەلە ۋەك
پوشو ، دەم و چاۋى پىئە شۆرى
(كەفەيى) ز . دەسەسرر .

(كەفارك) با . قارچىك .

(كەفان) ز . كەۋان .

(كەفانژەن) ز . ھەلاج .

(كەڭەشك) ز . دەسەسرر . سەر

پۆشى ژنان .

(كەڭەشك) بەرد [ز] . تاشە بەردى
كاۋرەي قەد شاخ .

(كەڭەشك) ز . بەردە قانىي .

(كەڭەشك) با . كىرىشى سەر .

(كەڭەشك) كەۋچىك .

(كەڭەشك) ل . كەۋكىر .

(كەڭەشك) با . كەۋولكردى

كىاندار .

(كەڭەشك) با . كون .

(كەڭەشك) با . شتى زۇركۇن .

(كەڭەشك) ز . دارى كەۋوت .

(كەڭەشك) ز . كۆتر .

(كەڭەشك) با . كەڭەشك .

(كەڭەشك) ز . بىزنى بەلەك . كىو .

(كەڭەشك) ز . پىستى ئازالى

ۋوردە .

(كەڭەشك) با . جامانەي سەر .

(كەڭەشك) با . بەفرىكە كە بە

زۇرىي كەۋتەي بە سەريە كا .

(كەڭەشك) كىچ [ھ] . كاك [با]

(كەڭەشك) جۆرە خە يارىكى كىۋىي

زۇر تالە .

(كەڭەشك) ھ . كەۋى بالندە .

(که که و) که ووت .
 (که ل) شتی لاشکاو . کیتو :
 مانک له دهم [که ل] ۵۰ لق : [که ل] ه
 دارینکم بدهری واته لقینک . فرمان :
 [که ل] وکارم نی یه واته بئ کارم [د] .
 که لک : به [که ل] نی یه واته به
 که لک نی یه . شتی زور که رم [ز] .
 مهری شاخدار [ز] . به رانی شاخ
 پچووک [ز] . په چهی ئازال [ه] .
 (که ل) نیری ره شه ووولاخ و
 کامیش و بزنه کیتی .
 (که لا) مه لعاتیکه که تییلی پئی بکری .
 شتیکه که وتبیته که ناره وه .
 (که لانه نگوچک) فه قیانه .
 (که لانی) د . چه ند خانوویه که
 که به سهر به رزی یه که وه کرابئ .
 (که لاج) ز . مهردومی دوورووی
 بوختان کهر .
 (که لاخ) ز . گیانداری لاواز .
 (که لار) چهن شیشه تووتنیککی
 زوره که وه ک خهرمان له سهر یه ک
 دانرابئ . ناوی دی یه که له ناوچهی
 کفری .
 (که لاره) ده فرینکی قووله له شیا که

دروست نه کری پووش و په لاشی
 ناومالی تی نه کری .
 (که لاس) ز . لاشهی مرداره وه بوو .
 (که لاش) کلاش .
 (که لاشتن) ز . قه لاشتن .
 (که لاشچن) که سیکه که کلاش بچنی
 (که لاشچنین) چنیینی سهری کلاش
 (که لاشه کردن) کلاشه کردن .
 (که لافه) کلافه .
 (که لافه ت) د . قه لافه ت .
 (که لاک) لاکی مرداره وه بوو .
 (که لام) ه . خهرمانی ده غل و
 دان ، یا گزره گیا .
 (که لان) د . شتی که وره .
 (که لانتهر) د . که وره ی که رره ک .
 (که لانندن) با . کولانندن .
 (که لانگوچک) فه قیانه .
 (که لانه) جوره نانیکه تهره پیازی
 چنراو نه کریته سهر نییوه ی و نییوه که ی
 تری نه دریتته وه به سهر یاو به ساج
 نه برژینری .
 (که لانه) کلانه .
 (که لاو) که لانگوچک .
 (که لاره) خانوویه که که رووخابئ و

كەسىپى تيا نەبى .

(كەلايانى) ھەلماتىن .

(كەلايى) كەلىشت .

(كەلايىن) كەلايانى .

(كەلب) كۈلۈى شەكر .

(كەلبە) چواردانى درىژى تىيژى

بە ھىزە لە دانى پىشەۋەى ھىندى

گياندار ، دوانيان لە سەرەۋەىيە و

دوانيان لە خوارەۋەىيە ، ۋە لە

ئاۋەندىانا چواردانى وورد ھەيە .

(كەلبەى زىين) د . قەلپووسى زىين

(كەلپ) كەلبە .

(كەلپك) ز . كەپەك . .

(كەلپۇس) د . پىستەيەكە توو كەكەى

پتوۋە مابى .

(كەلپە) كەلبە .

(كەلدان) بەردانى رەشەۋوللاخو

كامىش بۇ سەرمى كەيان .

(كەلدور) كەردور .

(كەلفىچ) كەسىكە دانى پىشەۋەى

كەل بوۋىن و باش قسەى بۆنە كرى .

(كەلك) كەلك .

(كەلك) قازانچ و سود . گوتسوانە .

مەلىكى كىۋىيى سىپى يە لە كۆتر ئەچى .

سەربان [د] . سەقاقوش .

(كەلك قى كەۋتن) پىۋىست بوونت

بە يارمەنى يە كىلك .

(كەلكردن) پەلكردنى شت :

گوتچكەى [كەلكرد] .

(كەلك كرتن) قازانچ و سود

كەياندرى بەيە كىلك .

(كەلكەلە) خوليا كەۋتنە سەر

بۇ شتىك .

(كەلكىيت) شتىكى دەسكدارە

شانەى ئاسنى تى براۋە ، ۋەك پەنجەى

دەست . تەۋنى پى ئە كوترى بۆسفت بوۋنى

(كەللە) سەلكى گياندار . قسلى كۈلۈ .

(كەللەبا) د . برىتى يە لە مەردومى

خودسەرى كەللە رەق .

(كەللەبايى) د . خودسەرىي .

(كەللەبۆش) برىتى يە لە مەردومى

بىژىرىي .

(كەللەبىژنىك) د . كەلەبىژنىك .

(كەللەپاچە) د . كەلەپاچە .

(كەللەتەزىن) برىتى يە لە شتى

زۇرسارد ، ۋەك ئاۋوماستاۋ ھىندى

شتى تر .

(كەللەچاخ) د . مەردومى سەرزىل .

(كەللەرق) بریتىيە لە مەردومى
رق ئەستۈر .

(كەللەزاوور) بریتىيە لە مەردومى
ترسەنۇك .

(كەللە شەق) بریتىيە لە مەردومى
نووررە و تەرزۇ .

كەللە شەكر) شەكرىكى دارىترراو
كە سەرىكى پانوسەرىكى بارىيكە
(كەللە قەند) د . كەللە شەكر .

(كەللە كۆن) بریتىيە لە مەردومى
كۆنە پەرسەت .

(كەللەيى) دەنگى كەورەي قەبە
كە كار بىكەتە سەرمەشك ، چ خۆش
چ ناخۆش . كەلەگىيى [د] . بریتىيە
لە مەردومى شەيت .

(كەل لى كەفتن) د . كارتى كەوتن
(كەلواز) . سەرمەي زۆر بەتەين .
(كەلۈالک) كىيەكى بەھارىيە
گۈللىكى سوورى ھەيە ، ۋەك پىيالە
ۋايە بىكىكى خورى سىپى شىپىرىنى ھەيە .
(كەلۈان) كزگىل .

(كەلۈپا) سەروپى ئازالى ۋوردە .
(كەلۈپاچكە) كەل و پا .
(كەلۈپۈر) د . كەلۈپەل .

(كەل و پەل) نويز و جل و بەرك .
(كەلۈس) كەسەيكە كە دانى
پىشەۋەي كەوتىق .

(كەلۈكۆم) شتى كۆنى شەق و شرر .
(كەلۈو) پۆركى پاقلاۋ ماش و
پۆلكە و فاسۇليا . قولغەي تى ھەل كىشى
ئەو شتەنەي كە بە شىپىش ئەچىرىن ،
ۋەك كۆرەۋىنى و لىكە . پۆلكە .
برجى ئاسمان .

(كەلۈورر) ناۋە پۆتىرەيەك لە كورد
(كەلۈوررىي) جۈرە نىقامىكى
كوردىيە كە تىرەي كەلۈو رىقەي
پى ئەكەن .

(كەلۈوز) قەندىق . بەرى كاژ .
(كەلۈوك) نىيۋەي چارەكە خشت
(كەلە) قەلەفر . كەمە .
(كەلە) بىرنجى پىلاۋىي .
(كەلە ئەنگۈست) پەنجەي كەورەي
دەست و پى .

(كەلە ئەنگۈشت) كەلە ئەنگۈست
(كەلە ئەمۈست) كەلە ئەنگۈست
(كەلەتەن) د . بەكارھاتەن .
(كەلەباب) كەلەشىر .
(كەلەبەر) كۈنلىكى كەورەيە لە

دیبوار که له وانه بڼه اتو وچوی پیا بکړی .
 (که له بیژنک) که مهی بیژنک .
 (که له پاچه) سهرو پڼی ناڅالی
 سهر برراو .
 (که له پاچه کردن) بریتی په له
 شق و پهق کردن کیاندار .
 (که له پچه) ناسنیکه نه کریته
 دهستی به ندی به وه ، [که له پچه کردن]
 به ستنی هردو دهستی به ندی به
 [که له پچه] .
 (که له پشکو) پشکو ناگری که وره .
 (که له پوور) نهو شتانه به که له
 مردوو به جن نه مینتی بو که سوکار .
 (که له پییتاک) شتیکه ناغا له
 مسکینتی خوی بستنی سالی جارنک
 یا زیاتر ، له دراو یا دهغل و دان
 یا شتی تر له کاتی کهم دهستی یا .
 (که له پیاو) که له میترد .
 (که له خ) با . لاک کیاندار
 مرداره وه بوو .
 (که له دار) داری که وره
 نه ستوری زل .
 (که له رم) گیاه کی کا لاپانی خوری
 پیچ-راوه کی کوستانه به نه کری به

یا پراخ .
 (که له ز) ده می تی بهر بوونی موره
 کتویی .
 (که له زهرری) زوره ملی .
 (که له ژ) دارنکی په لپه لوی به
 دانه چه قینری و میوی له به هارانا
 نه خریته سهر .
 (که له س) گوریستیکه را نه نکپوری
 به سهر ناوینکی زورا لهم سهرو لهو
 سهروه قایم نه کری بو نه وه ی ریوار
 دهستی پیوه بگری و پیهر ریته وه .
 که له کی ناو [د] .
 (که له سوو) مانکاو کامیشیکه که
 له بهر زور لی په ررینی کهل ، هه را
 سان بوو بی .
 (که له ش) که چهل [ز] . گیاندار
 زور جوان [ز] . پیاو خراب [ز]
 جهسته . که لاک .
 (که له ش) د . کولوش . مورهومی
 بی غاری بی نا بروو .
 (که له شاخ) شوو شه به که وهک
 پیاله کلکینکی کولوری هه به خوینو
 با که شی پی نه گیر .
 (که له شیر) بالنده به کی جوانی

پۆنەدارى دەنگ خۇشى مالى يە لە
 ۋىتەى مريشك بەلام نەم نىرە .
 (كەلە شىرباز) كەسەيكە كە خەزى
 لە كەلە شىرى باش بى بۇشەررپى كوردنى
 (كەلە شىرە) شتەيكە لە ۋىتەى
 كەلە شىر لە سەر كۆپانى ۋولاخى
 پىشەنگ دروست ئە كرى بۇجوانى .
 (كەلە شىر) ل . كەلە شىر .
 (كەلە ف) ز . كەلە فە .
 (كەلە قەند) د . كەلە شە كر .
 (كەلەك) قولاخەى كەوش .
 (كەلەك) چەن دارىكە ئە بەستى
 بە چەن كوندە يەكى كەورەى فـوو
 دراۋە ۋە لە ناۋاۋا بۇپى پەررىنەۋەو
 ھاتوچۇ پى كوردنى . فېل . دىيوارى
 بەردە كە بەۋوشكى ھەل چىراپى .
 (كەلە كىاز) فېلباز .
 (كەلە كە بازى) فېلبازى .
 (كەلە كىبون) كۆبۈنەۋەى شت و
 بەسەر يە كا كەۋتنى .
 (كەلە كچى) كەلە كەۋان .
 كەلە كىاز .
 (كەلە كردن) د . كۆبۈنەۋەى
 چەن كەسەيك . كەلە كردن .

(كەلە كۆتك) كاسەى كەل .
 (كەلە ككردن) د . كۆكردنەۋەى
 شت و بەسەر يە كا خستنى . ۋىل كردن .
 (كەلە كە) تەنىشتى كىاندار لە
 بى دەستىۋە تا ژوور كۆلۋتى . كاسەى
 كەل كە ئاۋى تى ئە كرى بۇ سەك و
 مريشك .
 (كەلە كە) تەلە كە .
 (كەلە كە بوون) كەلە كىبون .
 (كەلە كە بەستى) خىر بوۋ نەۋەو
 كۆمەل بوونى كىاندار .
 (كەلە كە تىرى) خۇبەسەر يە كا
 دانى چەن كەسەيك .
 (كەلە كە كردن) كەلە ككردن .
 (كەلە كەلە) ۋوتە يە كە كەلە كەى
 پى ھان ئەدرى بۇسەر مانكا بە كەل .
 (كەلە كەۋان) كەسەيكە كە كەلەك
 لى بخورى .
 (كەلە كىۋى) نىرى مەررۈبىز نە كىۋى
 (كەلە كا) نىرە كەى بە كۈن .
 (كەلە كەى) ئىستىدادو خودسەرى .
 (كەلە كەت) شتى بالابەرز .
 (كەلە كى) ژوورى تەنىشت ھەيوان
 (كەلەلا) كەسەيكە برىنەيكى كەۋرە

به جه سته به ووه بڼ، [که له لا بوون]
بريښدار بوونی جه سته به بريښنی گه ووه
[که له لا کردن] بريښدار کردنی
جه سته ی گیاندار به بريښنی گه ووه .
(که له لان) د . پشتییر .
(که له م) که له رم . قه له بی داروشتی
تر [با] .

(که له م) د . که له مه ی جووت .
(که له موس ت) که له نه موس ت .
(که له مه) دارینکه نه کری به کونی
نهم سهرونه وسه ری [نیل] دا ، وه
نه به ستریته ملی گای جووت .
(که له مه کردن) خستنی که له مه
بوملی کاجووت . بریتی به له به یده ست
کردنی گیاندار .
(که له میرد) پیاوی دهم رراستی
نازای دهرهاتوو .

(که له میروو) میرووله ی گه ووه ی لوقن
(که له میش) ز . میشووله .
(که له یی) با . که له رم .
(که له ن) د . که له م .
(که له نچ) جورینکه له به ری مازوو
له چه که ی هدلاج نه چن ، به لام نهم
کلمکی نی به .

(که له ندین) ز . کومه له به فریکه
که له بان مالیینه ووه کو بوو بیتته ووه .
(که له وانه) کلانه .
(که له ورر) که له ورر .
(که له وهر) که له بهر . دهرگا .
(که له وهر رره شکردن) بریتی به
له دزیی کردن : که له وهری نه وماله ی
رره شکردن واته دزیی لی کرد .
(که له وئ) گیایه کی که لا پانی
به رزه درر کینکی تییر دهرته کا .
(که له ه) با . قه لا .
(که له ههرز) گانی تی به رر بوونی
به رانه کتویی .

(که له هیرر) کو بوونه ومی که له گای
زور بو سه ر مانکا به کهل .
(که له هیرر کردن) بریتی به له
که له کومه کتی کردنی چهن که سیک
له به کیک .

(که لی) فه ریک : که لی توك واته
فه ریکه توك .

(که لاین) که له بهر . په ناو دالده :
فیسار کهس له که لاینی فیس - ارایه ،
واته له په نایایه تی . که میین کا :
فیسار کهس له [که لاین] دا بوی

دانیشتووه .

(که لین) قایشیکه نه کریتته ملی تانجی

(که لیبی) عاستی که لای شت .

خواردده مهنی که م خوی [ز] .

کیاننداری کلمک کورت [ز] .

کیاننداری گوئی کورت [ز] .

(که لیژ) ز . کلینچکه ی مهر

(که لیلان) ز . که رمیی .

(که لین) ز . کولان .

(که لین) د . شتی که وره ی زه لام .

(که م) شتیکه که زورنه بی .

(که ما) گیایه کی لاسک نه ستووری

که لا ووردی به هاری یه، گزره نه کرئ

بؤ تا زال .

(که ما جارر) شویتیکه که که مای

زور بی .

(که ماچه) ز . که مانچه .

(که ماخ) سمت [با] . کاموخ .

(که مان) که مانچه . سیینه که مان .

که وان .

(که مانچه) پارچه یه که له پارچه ی

مؤزیقه ، چهن ژئی یه کی پیوه .

دارینکی تایبه تی نه هینری به ژئی کانا،

ده نگیکی خوشی لیوه دی .

(که مانچه ژمن) که سیکه که

که مانچه باشی لی بدا .

(که مانه) تیرینکی هاویراوه که

بکه رریتته وه به هوی کهوتنی له شتیکه وه

(که ماو) چیشتی پیپته .

(که مایه تی) شتیکه که له ناو

شتیکه زؤرا : تورکمان له که رکوکا

که مایه تی یه .

(که مایه سینی) که م بوونه وه ی شت

و نزیك بوونه وه ی له بررانه وه .

(که مایی) که مایه سینی .

(که مباح) ز . زؤردای سته مکار .

که لاره .

(که مباره) د . که م به هره .

(که مبون) نزیك بوونی شت

له به سه رچوونی : قری [که م بووه]

واته هاگا به سه رچوو .

(که مبوننه وه) هاتنه که مایه سینی شت

(که مبه ت) ز . کومه ز .

(که متابیژ) که مینک له شتیک :

[که م تابیز] یک دانیشت یاقسه ی

کرد یا خواردی .

(که متار) ل . که متیار .

(که متهرخه م) که سیکه شتی زور

مەبەست نەبى .

(كەمتەرخەمىي) كوتى نەدانەشت

(كەمتيار) دەعبايەكى كىتويى يە

يال و سىمى لە ھى كەر تەچى .

(كەمتين) گياندارى بى ھىز .

(كەمچك) ل . كەوچك .

(كەمچە) ئاسنىكى درىژ دەسكە كە

دارە ئاكرى توونى پى تە كرى مالە [د]

(كەمچىيىكلدانە) بىرىتى يە لە

مەردومى توورە .

(كەمخۇر) گياندارىكە كە خواردى

كەم بى .

(كەمخە) ز . كالايە كە كە لە

ئاورىشىمى سوورى رەشباو دروست

كراپى .

(كەمدوو) كەسنىكە كە كەم قسە بى .

(كەمر) بەرد .

(كەمرراوئىز) كەمتابىز .

(كەمررو) بىرىتى يە لە مەردومى

شەرمى .

(كەمررە) كەمررە .

(كەمقنيات) كەمخۇر .

(كەمكردن) لاوازبوون . كورت

ھىنانى شت .

(كەمكۆل) تويىكلى سەوزى كوتىز .

كەر كۆل .

(كەمۆ) دەستەمۆ .

(كەمۆت) ز . بى كوتى لاسار

(كەموسكە) زۇركەم لە شتىك .

(كەموكوورر) شتى كەمى نىبەو چل

(كەموكووررى) بىرىتى يە لە نادارايى

(كەمۆلە) كاسەى كەورەى دارىين

(كەمە) كە لە بىژنىك . تەختەى

كەوانە دارى ئەم سەرو تەو سەرى

بىشكە . پەررەى خەررەك .

(كەمەچكرن) ز . ھەلپاچىينى

كەمىك لە خورى پىشتى مەرر بۇ

نیشانە كردنى .

(كەمەر) ناوقەدى شت . خەررە بەرد

(كەمەربەست) كەمەربەستە .

(كەمەربەستن) خۇ ئامادە كردن

بۇ پىچووكى يە كىك .

(كەمەربەستە) بىرىتى يە لە بەندە .

بىرىتى يە لە كەسنىك كە ئامادەى

فرمانىك بى .

(كەمەربەن) كەمەربەند .

(كەمەربەند) جۇرە پىشتىنىكى

دوو توتى يە دراوى تى تە كرى .

(که‌مه‌رچین) جوره پالتویه کی
ژنا به به که به سورمه‌دا دروا بئ .
(که‌مه‌ردووخ) د . به‌ره‌ته‌شی .
(که‌مه‌رکەش) د . ده‌رپئی به کی
کورتە، له‌ژیر شه‌رواله‌وه له‌پئی ته‌کری
(که‌مه‌ره) پشتینیکی زیوین یا
زیررینی گۆداره ، ژنان ته‌یه‌ستنه
پشتیان . لاوانه‌یه که له‌ناو قەدی
مناردا بانگ‌ده‌ر بانگی له‌سه‌رتەدا .
ناوقەدی شاخ . چەند تاخته‌یه‌که
ته‌درین له‌رووکاری دۆلیانی ناش .
ناره‌راستی زه‌ویی .

(که‌مه‌ک) که‌میک .

(که‌مه‌ن) که‌مه‌ند .

(که‌مه‌ند) کوریس یا زنجیرینکی
دریژه‌ ته‌م سه‌ه‌رو ته‌وسه‌ره‌کی به
سه‌نگینکه‌وه ته‌به‌ستری ، ئنجا به
ریزه‌ وولآخی پیوه ته‌به‌ستریته‌وه .
شتیکه‌ وه‌ک عەگال له‌کاتی دانپشتنا
ته‌کریته‌ پشت و به‌ره‌ژنو ، بۆته‌وه‌ی
که به‌م لاو به‌و لادا نه‌که‌وتی .

(که‌مه‌ند کیش) بریتی به‌له‌که‌سینک

که‌ره‌ووده‌و گرتاری ره‌ووش و خووی
به‌رزی پیاوینکی خواشناس بووین .

(که‌مه‌نده‌اویشتن) هاویشتنی
که‌مه‌ند بۆ گرتنی شتیک .

(که‌میک) ز . ده‌سه‌سری ده‌م و
چاوسرربین .

(که‌میل) تیسکه‌ خوربی به‌که له
ژیر دووگی ئاژاله‌وه ریخی پیته‌وه
ووشک بوو پیته‌وه .

(که‌میلە) که‌میل . قەرتماغه [د] .

(که‌میی) بوونی شت به‌که‌م .

(که‌میین) حەشار .

(که‌میینگا) شوینی خۆتیا حەشاردان .

(که‌ن) که‌ند [د] . پیکه‌نین [ز] .

(که‌نار) قەراغی شت . مۆرد .

(که‌ناراو) بریتی به‌له‌ئاوده‌ستخانه .

(که‌نارگرتن) خۆ دوورخستنه‌وه
له‌کاریک .

(که‌ناره) که‌نار . لاکیشی بارییک
که له‌م لاو له‌ولای میان فه‌رشه‌وه
رائه‌خری . په‌راوینز .

(که‌ناره‌گیر) که‌سینکه‌ که‌هه‌میشه
خۆی که‌نار بگری .

(که‌ناره‌گیریی) گۆشه‌گیریی .

(که‌ناریی) با . دررکه‌زیی .

(که‌ناو) دادررکه‌ی ناو .

(که ند) که نک .

(که ندال) ز . ته پۆلکه .

(که ندال) که نده لان [د] . گیتز [با] .

(که نداو) شونتیکه له قه راغی

دهریا که ئاودای درریبی ، وه ماوه یهک

چووبیتته ناوه وه « خلیج » .

(که ندر) بوو درریکه له زه ویی ،

که ئاو دای درریی بی .

(که نندن) هه ل که نندن . بهردانه

وهی ترریاتس .

(که ندۆ) مانگایه کی قسره که

یهشتا ووشکی نه کردی .

(که ندوو) شتیکی بۆشی بهرزیی

که وره ی پیچکه داره له قورر دروست

ته کری بۆ دهغل و دان تینکردن .

(که نده سمه) بالنده یهکه له

ریشزله که وره تره هه ر به قه د که نده وه

هیلانه نه کا .

(که نده کار) که سیکه که کاری

هه ر هه لکه نندن بی .

(که نده لان) قه د پالیکه ئاو بۆشی

کردی و دای درریی بی .

(که نراوه) ئازالیکه که قه له و

بووی و به خویا هاتی : نه م مه رره

باشی [که نراوه ته وه] .

(که نسی) د . رژدی چرووک .

(که نه نه) جیتی خواپه رستی جووله که

(که نک) که نده لان .

(که نگر) کنگر .

(که نه که لان) که نده لان .

(که نکین) که ی .

(که نکین) که ی : که نکین تو

پویشتی هه نکین منیش دیم .

(که نکینتی) که ی .

(که نن) د . هه ل کیشان .

دا که نندن . پیکه نیین . کردنه وه ی

بهری میوه و سه وزایی .

(که نو) که ندۆ . گویره که ی یهک ساله

(که نو) د . کون دووش .

(که نوو) که ندوو . پیکه نیین .

که لوی شانی هه نکوین [د] .

(که نه) که نه .

(که نه سمه) د . که نده سمه .

(که نهفت) زه بوونی بی ده سه لات ،

[که نهفت بوون] زه بوون بوون ،

[که نهفت کردن] زه بوون کردن .

(که نهفتی) زه بوونی .

(که نهک) که ند [د] . کا بهرد .

(كەنەنە) تەشۈي يەكى پىچىكۇلانى
دەم كەوانەيى يە ، ناوى كەوچىك و
تەسكۈيى پىن ھەل تەكەندى ، تىنجا
بە لىسك لووس تە كرى .

(كەنير) دارىكى كويستانى يە ،
كەلای وەك دارى كەووت وایە ،
لە كاتى سووتانا بۇنى خۇشە .

(كەنیرە) گىيايەكى بەھارى بۇن
خۇشى گول زەردى كەلأخرە .

(كەنىشك) مىيىنەيەكە كە يەشتا
شۈي تە كرىدىن تەوۈ مىيىنەي
باوك و دايك .

(كەنىشكە زاك) د . كچەزا .
(كەنىشكىي) كچىتىي . كچىنەي چاۋ .
(كەنىي) ووتەيەكە وەك ووتەي
[كچى] بە كاردىتىرى .

(كەنىيز) ل . كەنىيزەك .

(كەنىيزەك) كارەكەر .

(كەنىيلە) د . كەنىي .

(كەنىين) پىكەنىين . بەردانەوۈي

ترروتس .

(كەو) بالندەيەكى خال و مىيل

دارى قاچ و دەنووك سوورى بۆرە ،
لە كۆتر كەورە ترە . شتىكە لە [كەلگىير]

شاش ترە ، خەرمانو پىن پوختە تە كرى .
ھەل كوشىينى برىين بۇ پاك بوونەوۈي .
(كەوا) جۆرە كالايەكى قۇل و
چا كەلدارى درىژە .

(كەواپو) كەواتە .

(كەواتە) ووتەيەكە بە كاردىتىرى

لە وەرەمى ووتارىكا كە لە بەرئاشكرايى
فرى درابى : [كەواتە] وەرە لام ،
لە وەرەمى يە كىنكا كە بلى ئىمشەو
ئىشم نىيە ، واتە كە ئىشت نىيە
وەرە لای من .

(كەوان) دارىكى چەوتەوۈيە تىرى
پىن تەھاۋىترى . دارىكى دىترى كەمىك
خوارە ژىيەكى پىوۈيە ھەلاج چەكەي
پىا تەمالى لە كاتى ھەلاجى دا ،
دارىكى كەوانەدارە چەرمىكى دىترى
بە سەرەوۈيە لە [مەتە] تەئالىترى و
دارى پىن كون تە كرى . نىشانەيەكە
وەكو : () بە كرى ووشەيەك
يا ژمارەيەكە تەنوسرى كە كرىكى
يەكى بىي .

(كەوانپىيتك) د . شتىكە وەك دار

لاستىك بەردى پىن تەھاۋىترى .

(كەوانگۆشە) نىشانەيەكە وەكو :

[] كە ئەمىش وەك كەوان بەكار دىئىرى .

(كەوانە) كەوان . دارىكى دوو لىقە بەگورىيىسىكى باريىك ئەبەستىرى بە ھەردوو پىچكەي شەخرەو ، بۇ ئەوئى قىرچەي پىبگوىزىتەو بۆسەر خەرمان . پىچ و دەرەي سەربەرەو ژوورە . ھەموو شتىكى كەوانەيى . لاي ژوورووي ھەمرو شت . دوو تەختەي پان و درىژە ئەبەستىرىن بە ژىر پىو بۇ ئەوئى بەسەر بەفرا برۆن و ئەچەقن .

(كەوانەدار) شتى كەوانەيى . (كەوانەيى) شتىكە بەررىكىي چەوتايىتەو .

(كەواو) كەباب . (كەواوچىيى) كەبابچى . (كەواوخانە) كەبابخانە . (كەوايە) كەوانە . (كەوبارر) بەچكەكەو . (كەوباز) كەستىكە كەجەز . رراگرتنى كەو بكا .

(كەوبووار) شۆنىتىكە كەكەو پيا برروا . كاتىكە كەپۆلەكەو بەرەو

كوستان ئەكەررىتەو . (كەوبەدار) بەھارىكى درەنگە كەكەولەبەرگەنەشىنكە ھەل نىشپتە سەردار .

(كەوتن) بەلادا ھاتنى شتىك بۇ سەرزەويى .

(كەوتنەخۇ) خۇ ئامادە كردن . (كەوتنەخوارەو) كەوتنى شتىك لە بەرزىيەكەو بۇ نىزمىيەك .

(كەوتنەو) دواكەوتنى كەستىك لە رۆيىن و مانەوئى : نىازم بوو بىچم بۇ لادى كەچى [كەوتنەو] وانە پەكم كەوت . وازەيتاننى يەكەن لە شتىك : لىم [بىكەوەرەو] . ھەلدانەوئى كرانەتا لە كرانەتتىدار دواي ئارق كەردنى .

(كەوتوو) كەستىك يا شتىكە كەكەوتىيى .

(كەوتوويى) كرانەتتى . (كەوجىز) د . كەوجىز . (كەوجىز) د . ئاوكردان . ئەسكوى . (كەوچ) ھ . ھەنى پىوانە . (كەوچك) شتىكى كلك دارى دەم پانە شتى پىئەخورى .

(كەوچكتاش) كەسنىكە كە كەوچك
 دروست بكا لەدار. لىسكە . ناوى
 دىيە كە لە شارەزوور .
 (كەوچكە) كەوچكىكە ئەبەستى
 بە [چەرەخۆرە] . وە ، دانەوئىلەى
 لى ئەچىتە كىرى ئاشەو .
 (كەوچە) د . كەوچك .
 (كەوداۋ) ما كەوئىكە كە بىرىتەو
 بۇ ئەوئى نىرە كەو دەورى بىدەن تا
 راوبكرىن . چەنداوئىكە دانەنرىن لە
 نزيك ما كاوئىكەو بۇ ئەوئى ئەكەر
 ما كەو كە خوئىندى كەوى قر بىن بە
 دەنگى يەو بىكەونە ناوئەوداوانەو .
 (كەودەرىي) جۆرە كەوئىكى كەورەيە
 زۆر حەزى لە ناو بەفرە .
 (كەودەن) مەردومى نازىيرەك .
 (كەورك) ز . جۆرئىكە لە مەرمى .
 (كەورنگان) ز . جۆرە دانەوئىلە
 يە كە لە كرانى دا ئىكەلى كەنم ئەكرى و
 ئەخورى .
 (كەورىشك) كەورىشك .
 (كەورىشكە) د كەورىشكە .
 (كەوسەل) ز . كىيسەل .
 (كەوش) جۆرە پىلاوئىكى بى

پاژنەى لووت مەلگەر راوئەيە . سەر
 بەرەو خوارە . مەنگلى كىاندار .
 (كەوشدروو) كەسنىكە كە مەر
 كەوش دروست بكا .
 (كەوشدۆز) كەوشدروو .
 (كەوشكەن) شوئىنىكە كە كەوشى
 تيا دابكەنرى .
 (كەوشەك) يارىي سى بازدا .
 (كەوشەن) مەيدانى كشت وكالو
 ئازال و لەوەرراندنى ئاوايىيەكا .
 (كەوشىن) كەوشەك .
 (كەوك) ل . كەو .
 (كەوكردن) لە كەودانى دانەوئىلە .
 (كەوكەمانە) بىرىنىكە لەمەلاشودا
 پەيدا ئەبى .
 (كەركەندەر) با . جۆرە كەوئىكى
 كەورەى زەرد باو .
 (كەوكىر) شتىكى كلك درىژى
 دەم پانى كون كونه لە مس يا لە
 فافون چىشتى توندەى پى تى ئەكرى
 و كەفى چىشت و كۆشتى پى ئەكىرى .
 (كەوكىرە) بىرىنىكە بەقەد دەمە
 كەوكىرىك پان و كون كونه .
 (كەول) پىستى كىراوئى هيندى

گىياندار . شتىكە ۋەك پالتۇ پىستى
توۋكدارى خۇشە كراۋى بە بەرائە گىرى
ۋە بۇگەرمىي بەزستان لە بەرتە گىرى.
كەۋل پۇست . مشە ما يا تەزاۋىكى
چوار سوۋچە لە سەرتە نوور دانە خرى
بۇ نان لە سەركردنى .

(كەۋلپۇست) كەۋلنىكى تايىبەتى
خۇش كراۋى تىسكەنە بۇلە سەردانىشتن.
(كەۋل كردن) گوروۋنى گىياندار .
برىتىيە لە بەيدەست و زە بوونكردنى
گىياندارىك : فەرھاد نە رىمانى كەۋل كرد.
(كەۋلۇس) شوئىكە ئاۋداى دررىيى بى
ناۋى دىيە كە لە ناۋچەى خورمال .
(كەۋلە) د . شتى شىيىنى كەۋەلە .
شوئى روتەنى زىيىخەلانى شىين .
(كەۋلە كۆن) برىتىيە لە مەردومى
پىيرى قرخنى پەك كەۋتە .

(كەۋلىدان) كەۋكردن .

(كەۋمار) جۆرە مارتىكە ۋەك كەۋ

نەخوئىتى .

(كەۋن) كۆن .

(كەۋنە) كۆنە .

(كەۋنە فروش) كۆنە فروش .

(كەۋىيىنە) بە شتى كۆن ئەلەين .

(كەۋوت) دارىكى سەختە كەۋچكى
لى دروست ئە كرى .

(كەۋور) بىزنى سىي .

(كەۋورك) ئەشكەۋت .

(كەۋوك) د . شتى شىين .

(كەۋە) كەۋوك . كەۋى دەغل پىۋان

(كەۋەت) كەۋوت .

(كەۋەر) گىيايەكى توۋنى كەل

پانى بىيەلقە . كەۋورك [د] .

(كەۋەررۇژ) رۇژىكە كە بەرى

ئاسمان تەنكە مەۋرى بىيە وسەرمابى .

(كەۋەررى) بىزار بوون لە لەشى خۇت :

لە لەشى خۇم كە ۋەررى بووم ، بەلام

نايىثرى لە فلان شت كە ۋەررى بووم .

(كەۋەسىر) مەرىنكە توۋكى دەم و

چاۋى سىيىيەكى شىين باۋبى .

(كەۋشەن) سەۋور .

(كەۋەگىي) د . كەۋەيەكە ئەداتە

مەرو بىز .

(كەۋەل) جۆرىكە لە بەرى مازوو

دار كەلا پان و توۋكنە .

(كەۋەلە) گىياندارىكى وورده ۋەك

ررشك ئەداتە ئازال . شتى شىينكار .

زەۋىي و شاخى روتەنى شىينكار .

(که وه مار) شینه مار .
 (که وئ) که وا .
 (که وئزه) که وچکه ی ناش .
 (که وئل) خانووی ناو باخ . ته شکوونی
 پچووک .
 (که ویه) نزم .
 (که ویی) بالنده یه که له مالآ دهسته مۆ
 بووین ، [که ویی بوون] دهسته مۆ
 بوون [که ویی کردن] دهسته مۆ
 کردن . رنووی به فر .
 (که وییچه) که وئزه .
 (که ویر) د . دهشتی زییخه لانی
 بی ناوو بی سه وزایی .
 (که ویر) ده فریکه شتی پی ته پیوری :
 چ که ویرتی چ که ویرتی .
 (که ویرزه) که وئزه .
 (که ه) ل . کا .
 (که مال) د . ته مهل .
 (که هروبان) ز . کاره با .
 (که هریر) کاریر .
 (که هریر) ل . کاریر .
 (که هنیی) ز . کانیی .
 (که هیا) که وره . سه رۆک .
 (که هیل) مه ردومی مست و

ته مهل له کارا .
 (که هیی) با . گیانداریکه که
 له مالآ رام بووین .
 (که ی) پییتی پرسیار له کات :
 [که ی] ته ررۆیت . یاری و کایه
 [ه] . شا : که ی خوسره و .
 (که یارک) ز . کارک .
 (که یاندن) ز . ژه ندنی مه شکه .
 (که یبانوو) ژنیکه له مالآ سه رپه رشتی
 نییش و کار بکا .
 (که ی به که ی) ووته یه که به کار
 دینری بۆ باسی ماوه یه کی زۆر له مه
 پیش له کات : [که ی به که ی]
 هاتووم ، واته زۆر ده منیکه .
 (که یس) با . مهل .
 (که یف) خوشیی دل : فیسار
 که س به [که یف] ه یا بی [که یف] ه .
 (که یف کردن) به خوشیی را بواردن .
 (که یک) کیچ .
 (که یکف) کیکف .
 (که یکووا) د . مه ردومه ی کارزانی
 راویر پی کراو .
 (که یل) پرر : دلم [که یل] ه
 واته پرره له خهم وخه نه ت ، [که یل

بوون [دل پرربوون لەخەم وخەفەت ،
[كەيل كردن] پرر كردنى دلى يە كىك
لە خەم و خەفەت . كەلاو .

(كەيلان) د . ئافرەتى تەررلان .
(كەينوبەين) تەكبير و رازىكە
كە بگرى لە ناو چەن كەستىكا بۇ
كردنى كارىك بەپەنھانى : چ [كەين و
بەين] يكتان بە دەستەوويە ؟

(كەينى) كەي .
(كەيوان) ئەستىرەى [زوحەل]
(كەيوانوو) كەييانوو .
(كەيەل) خانوويە كە بەھاويينان
لە ناو باخا تەكرى .

(كەيى) كەويى .
(كەيىر) ز . درەختى مۇرد .
(كى) پىيتى پرسىيارە بۇدەست
نیشان كردن «تەيىن» ى تاقەكەستىك :
كى بوو ھات ؟ دى : [كى]
خو ، واتە كۆيخاى دى . پىيتىكە
بۇخۇشەويستىي . ئەنرى بەدواى ھىندى
ووتەو : كەناچە [كى] واتە خوشكە اى .
پىيتىكە ئەنرى بەو كارانەى كە لە
يارىي دا ئەكرى و ئەيكا بە مصدرى
يارىي : چاوشار [كى] ، دايە لۇ [كى] .

(كيار) ھ . بىستانى كالك و
شوتى و ترۇزىي و خەيار و بامىيە و
باينجان و تەماتە .

(كياستن) ناردنى يە كىك بۇشويتىك
(كيانا) ھ . ناردن .
(كىتك) با . پشپىلە .
(كىچ) كيانداریكى رەشى ووردى
قاچ بررگە بررگەى بەئالۇشى خاوەن
قەلەمبازە ، بەھاران ئەژىتەو .

(كىچ كەوتنە كەول) برىتى يە
لە پەلە پەل پى كەوتنى يە كىك .
(كىچە رەشكە) دەعبايە كە بىستانو
شىينايى ئاخو .

(كىچ ھەلپىنان) برىتى يە لە پەلە
پەل پى كەوتنى يە كىك بۇبەجى ھىشتى
شويتىك .

(كىخا) د . كۆيخا .
(كىخو) د . كۆيخا .
(كىر) جىكاي نەتەو خستەو
مىيز كردنى نىرىنە . كار ، كەلك [ز] .
كىرد [ز] . شتى كالى نەكەشتوو .
(كىران) ز . دارى درىژى ئەستور .
(كىرخۇر) برىتى يە لە ئافرەتى
جۆشن .

(كۆتۈر) تېيىغىنكى دەم پانى مەشتوۋ
دارە ئانوشىتتەۋە .

(كۆتۈرگەر) كەس-يېكە كە كۆتۈر
دوروست بىكا .

(كۆتۈر) خەتنى كۆتۈرۈۋالە سەر
زەۋىيى يا كاغەز .

(كۆتۈر) كۆتۈرۈر .

(كۆتۈرۈل) بىرىتىيە لە مەردومى
زۆردار .

(كۆتۈرۈلۈش) بىرىتىيە لە زۆردارىيى .

(كۆتۈرۈش) ز . شىۋەي ئادەمىزاد

(كۆتۈرۈش) ز . كۆتۈردى پىچىروك .

(كۆتۈرگەر) كارەكەر .

(كۆتۈرگەلە) د . گىياكەلە .

(كۆتۈرگەلە) ز . بەكارهاتىن

(كۆتۈرگەلە) بىرىتىيە لە قامچى

ھۆنراۋە كە ئەكرىتتە دەست .

(كۆتۈرگەلە) گىيايەكى يەك ئەقە

بالاى ھەمىۋى كۆلە ، ۋە لە ئاۋتوتوتتا

دەردى ۋە زەۋىۋى ئەكات .

(كۆتۈرۈش) با . كەروپىشك .

(كۆتۈرۈش) با . كۆۋىخلىنىكە .

(كۆتۈرۈش) زەندى مەشكە .

(كۆتۈرۈش) كۆتۈرۈش .

(كۆتۈرۈش) كۆمەلە خەلىقكە كە بە

پىرىي لە زەۋىي ھەتتە دەردەۋە .

كەسكىكە لە كۆتۈرۈش ھەلەشەپى ۋە بە

خودسەرىي ئىيش بىكا .

(كۆتۈرۈش) ھەلەشەپى ۋە خودسەرىي

لە كاروبارا .

(كۆتۈرۈش) ز . كۆتۈرۈش .

(كۆتۈرۈش) با . ئاقە دارىنكە كە

مىۋىنىكى خرابىتتە سەر .

(كۆتۈرۈش) با . قالۇنچە .

(كۆتۈرۈش) كۆتۈرۈش .

(كۆتۈرۈش) كۆتۈرۈش .

(كۆتۈرۈش) ز . لولەيەكە بەژىر

زەۋىيى دا بىراپى بۇ ئاۋىپا بىردىن .

(كۆتۈرۈش) ز . گەسك .

(كۆتۈرۈش) چۆلەكە .

(كۆتۈرۈش) كەس [ز] . كىيىس []

(كۆتۈرۈش) رەشتىي . تەۋانايى :

لە [كۆتۈرۈش] ى مىنانىيە . نۆرەيەك

لە شتى بە ترازوۋ كۆتۈرۈش : ئەمە دوو

يا سى [كۆتۈرۈش] . ۋەزنى شىەر .

مەشكىي . پىز : ئەم ھەۋىيە بە [كۆتۈرۈش] .

(كۆتۈرۈش) را كۆتۈرۈش شت . قوم

دان لە جەگەرەۋ سەبىل ۋە نۆرگەلە .

ئەندازە كۆتۈرۈش شت بە سەنگ ۋە

ترازوۋ . پەرراندنى ۋە لاخى نۆرلەمى .

(کیشانن) د . کیشان .

(کیشانه) نه ندازه گرتنی شت
به سه نگو تهرازوو .

(کیشانه کردن) کیشانه .

(کیشانه وه) هینانه دواوهی شت :
ناکره که یا له شکره که [بکیشهره وه] .

(کیشران) کیشان .

(کیشراو) شتی که کیشرابی .

(کیشک) ئیشک . ووتهی پرسیاره

وهك ووتهی [چی] [ز] .

(کیشکچی) ئیشکچی .

(کیشکردن) را کیشانی شت .

(کیشکگرتن) ئیشک گرتن .

(کیشکه) با : چوله که .

(کیشماکیش) د . کیشمه کیش

(کیشمان) کشان و فراوان

بوونی شت : فانیله که [کیشمان] ی دی

(کیشمه کیش) بگروه بهردهو

دهردی سهری .

(کیشنده) هتیزکه له هیندی

شتا ههیه شتی ترانه کیشی به لای خو یا

(کیشواکیش) د . کیشمه کیش

(کیشووله) چوله که .

(کیشور) حکومت .

(کیشه) بردنی کولوشه له شاراه

بۆسه ر خهرمان . ههراو کیشمه کیش .

(کیشهاتن) کیشمانی شت .

(کیشه کیش) کیشمه کیش .

(کیشه و بهره) کیشمه کیش .

(کیشه وه) گواستنه وهی شتیك

له شویتیکه وه بۆ شویتیکی تر .

(کیشهوی) کیشه وه .

(کیشیاگ) د . کیشراو .

(کیشیان) کیشان .

(کیف) کیتو .

(کیشروشك) ز . کهرویشك .

(کیشزال) ز . قرژال .

(کیشزاله) کیشزال .

(کیشسار) د . کیشوسار .

(کیشسان) د . کیشوسال .

(کیشش) ز . شتی ئاشکرای نمایان

(کیشکی) با . شتی بۆکه ن .

(کیشی) کیشی .

(کیشیله) د . کیشیله .

(کیشیشك) با . کهرویشك .

(کیشی) ز . کووپه لۆکه .

(کیشی) ز . دهفرینکی کلیمینه

روژن یا ههنگوینی تی نه کری .

(کیتکف) تیروو .

(کیتکوو) د . . کیتکف .

(کیتل) دوو ته له بهرد یا دوو میبله له سهریین و پتی یینی گورره وه دانه چه قینری . شتی بهرز [کیتل بوو نه وه] بهرز بوونه وه [کیتل کردنه وه] بهرز کردنه وه .

(کیتل) که یه ل [ه] . میبل رهنگاو رهنگی بهرره . کیتل [د] .

(کیتلان) بهرگی خه نجه روشیر .

(کیتلان) هه لگیرانه وهی زهویی

به کاسن بو کشتوکال .

(کیتلانه) کیتلان .

(کیتلدان) ز . دروومان .

(کیتلران) کیتلان .

(کیتلراو) شوینتیکه که کیتلرابی

(کیتلک) ز . که له که .

(کیتلکه) زهویی به که دهست بدا

بو کیتلان . زهویی کیتلراو .

(کیتلووک) با . ژنیکه که موسولمان

نه بی .

(کیتلوون) ئاسنیکه زمانه داره

ته دری له دهرگاو سندووق و به

کلییل دانه خری .

(کیتله) د . که وییژ .

(کیتله بهردانی) یاری به کی دوو

دهسته یی به ، هه ر دهسته یی چه ند که س بن نه بی نه وه ندنه ته نکه بهردی بهچوو کی به ته د دهستیک ئاماده بکه ن ، دهسته به کیان بهرده کانیا ن دانه چه قینن و دهسته که ی تر ته نکه بهرده گانی خویانی تی ته گرن .

(کیتله ندیی) ز . جوره داسیتکی

که وره به به هه ردوو دهست نه گیر

و دروینته ی پی ته کری .

(کیتلیژه) کوله که ی چارداخی نووتن

(کیتیم) خویتنی که رراوه ی خهستی

سپی به له بریین دیتته ده ری . که م [ز] .

(کیتماسیی) ز . که مایه سیی .

(کیتماو) کیتمی روون .

(کیتماهی) که میی .

(کیتمای) که میی .

(کیتمپهرر) ته نیینه وه ی بریین به

هوی کیتمه وه .

(کیتمکردن) په یا بوونی کیتم له

بریین .

(کیتمیی) که میی .

(کیتندهر) کویتندهر .

(کیندهری) کوئندهری .

(کینو) چیاى بهرز .

(کینوسار) د . شوینى شاخاویى .

(کینوسان) کوئستان .

(کینومال) هرهوهز کردن به دووی

شتیکى وون بوودا له دهشت و کینو .

(کینووژ) کهوئیژ .

(کینوستان) کوئستان .

(کینوه) بۆ کوئ .

(کینوی ئاگرپژین) کینوئکه به

هۆى جۆش و خورۆشى ناویهوه لهت

ببى و ئاگروشتى تواوهى لى بیتته دهرهوه .

(کینوی ئاگرفشان) کینوی ئاگرپژین .

(کینویى) گپا یا گیانداریکه که

ههر له کهژو کینوا بى . بریقى به له

مهردومی سرکی سل کردوو لهشت .

(کینویله) سهوزیى و دارو دره-

ختیکه که له دهشت و کینو روا بى و

به دهست نه چه قابى .

(کینهانه) کامپان .

(کینى) ل . کى .

(کینیتله) گۆزهى پچوو کی خرره له .

(کیر) کیری گیاندار . کیردو

چه قۆ [ز] .

(کیررنج) با . ههلاج .

(کیریره) جۆره دهنگیکه له

یهك كهوتنى هیندی شتهوه په یا نه بى ،

[کیریره کیریر] کیریره ی یهك

له دواى یهك .

(کیریز) کچ .

(کیریزۆله) کچۆله .

(کیریس) جۆره بلاقیکه له بن

دان په یا نه بى .

(کیریسك) ز . کیسه .

(کیریسکردن) په یا بوونی کیریس

له ژیر دانا . بریقى به له پییش

خواردنهوهى یه کیک له ررقانا .

(کیریسۆ) ز . رهقه .

(کیریسه) تووره که یه که شتى

تى بکری .

(کیریسه برر) د . گیرفان برر .

(کیریسه کیش) ناتریکه له ژووری

حه ماما به کیریسه یه کی تایبه تی مهر دوم

بشوا .

(کیریسه کیشان) هینانى کیریسه

به له شا بۆ لى کردنهوهى چلك .

(کیریسهل) ده عبايه کی دینى یه

وهك رهقهى ناو ناو .

(كېيسەلە) دارىكى قۇقرەنەدرى
لەپشتى دەرگاۋ شەشىرەى پيا ئەكرى.
دارىكە [مازە] و [لاجامە]
بەيەكەۋە ئەنوو سىنى .

(كېيسە لەمل) بىرىتىيە لەكچى
جوانكىيلانە .

(كېيسەۋكەمەر) جۆرە كەمەر
بەندىكە ، چەن كېيسەيەكى پۈۋەيە
شىتى تى ئەخرى .

(كېيسەھەلدروون) بىرىتىيە لە
تەمادارىيە كىك بۇ شىك : فىسار
كەس [كېيسەى بۇ ھەلدروۋە]
ۋاتە بەتەمايەتى .

(كېيف) چەرمىكى دوو توۋى
ھەلدروۋە ، ھىندى شىتى ئەخرى .
(كېيفاندن) د . فىيىكە كىردى مار .
(كېيفان) كېيفاندن .

(كېيفكردن) ھەل كىفانى شىتى .
(كېيفن) شىتى ھەل كىفاۋى پەل .
(كېيفۇك) پېيشۇك .

(كېيفە) د . فىيىكەى مار .
(كىئار) با ، كىررىشى ئەستوورى
سەرى كەچەل .
(كېيىقى) با . كىياندارى كىۋى .

(كېيلۇ) سەنگىكە كە ھەزار
غەرامە .

(كېيلە) ئەندازەيەكە بۇ دانەۋىلە
كە چوار تەنەكەيە .

(كېيلەرك) با . كەنجىيەنى ژوور .
(كېيم) كىم .

(كېيىميا) زانىيارىيەكە باس
لەدروست كىردى ھىندى شىتى ئەكا
بەلىكدان و جوى كىردنەۋەيان .
دروسكىردى ئالتوون وزىيو بەدەرمان .
(كېيىماكەر) كەسىكەكە كېيىمىيائى بىكا .
(كېيىماكەرىي) خەرىتىك بوون
بە كېيىمىاۋە .

(كېيىمىيائى) كېيىماكەرىي : ئەم
پېيشەيە [كېيىمىيائى] يە .

(كېين) رق .
(كېينە) كىين .
(كېينەدار) خاۋەنى كېينە .
(كېينەكىشان) رق كىشان لەدلا
لە يە كىك .

(كېينەكىش) كەسىكەكە كېينەى
نۇر بى ئەكەل مەردوما .

(كېيوار) كىيىۋەكى بەرزى
كوستانى بەھارىيە ، كەلەى ۋەك

تەبىئەت دىۋانى بىر يىلدا كىردى ،
 دىۋان مەيلىنى ۋەك بىنەشت تەخۇرى .
 (كىيۈن) پىيىك .

بىيى ۋايە ، تەكۈتۈرۈ تەدرى بىە
 ۋولاخى بەرزە . جۈرە جەۋىيەكە
 لەلا قەدى كىيى ۋەيىۋا پەيدا

پىيىتى گاف

(گى)

(گابىرە ساۋزە) گىيەكە ئاۋىيە
 لە لەبان تەچى بەلام تەم سى كۈۋزە
 كەلەي تەنكە .

(گابىر) بۈرە بۈرۈ كەلە
 لە سەل خۇيىنى رەشە ۋولاخىكى
 سەل بىرراۋ . بىرىنى بەلە كىرەنى چەن
 كەسەك بە دەنگى بەرز بەۋى
 مەردنى خۇشەۋىستەكەيەنەۋە .

(گابەرد) بەردى زۈرگەۋرە .
 (گاپەل) جۈرە كۈتۈرۈكى شىيىنى
 كىۋىيە .

(گاپى) بىرىنى بەلە مەردومى
 تەمەل لە رۋىنا .

(گاپىل) گاپەكە كە شاخەكانى

(گ) كشت : [ك] جارى يا [ك]
 جۈرى ۋانە ھەمو جارى يا ھەمو
 جۈرى . پىيىتىكە لە شۈيىنى [و]
 اسمى مفعول تەنۋوسى بە دىۋان ھىندى
 ۋوتەۋە : كەيە [ك] ، رۋىيە [ك]
 ۋانە كەيىۋ ، رۋىيە .

[كا] رەشەۋولاخىكى نىرە كە
 پىيى نەبىتە سى سالە . پىيىتىكە بە
 ھەر ئاۋىكەۋە نرا تەيكا بە اسمى
 مكان : رە [كا] ، سەيران [كا]
 ۋانە جىي رى رۋىيە و سەيران .
 كات : ھەر [كا] ۋانە ھەركات .

(گاڭهنگيو) جۈرە مەرىكە ۋەك
 زەردەمار بەلام تەم شىيىنەۋىيەۋەندە

چەمابەنەۋە بە دەۋرى گوتى يا چاۋيا
بە جۆرىك كە پىۋىست بى بە برىنەۋە
(گانۋ) شاتۋ .

(كاجىت) د . كاجووت .
(كاجووت) كايە كە لەۋانە بى كە
جووتى پى بىكرى .

(كاجال) د . چالى زۇرگەۋرە .
(كاجاۋە) جۆرە گولنىكە لەشتى
چىراۋدروسىت ئەكرى لەۋىنەۋى چاۋەكا.
(كاجوان) كۇچانى زلى ئەستۋورى
ناقۇلا .

(كاجىرىن) ز . كلك ھەلسەنكىنە .
(كادار) ز . شوپنى لەۋەرى
كاكەل .

(كادانە) د . كىزى .
(كادەمە) كىايە كە ۋەك ھەلەكۇك ،
بەلام ئەم سەلەكى نىيە ، ۋە بۇ
ۋانە سەك ئەخورى .

(كادۇش) دەفرىكى گلىيىنە ۋەك
دىيىزە ، دوو قولى ھەيە ، پەتى
تى ئەخرى و پى ھەل ئەكىرى .
(كادۇشكە) جامى شىر دۇشىيى .

(كادەمە) كىاكى كەلاپانى پايزى
زۇر تالە ، ئەكوتى و ئەكرىتە

كۇماۋەۋە بۇ ماسىي كوشتن .

(كادىرىي) ز . كاۋان .

(كار) پىيىتىكە ئەنرى بە ھىندى

ئاۋەۋە ئەيكابە ئىش كەر : ئامۇژ [كار]

پارىز [كار] ، كرد [كار] . بە

ھىندى ئاۋەۋە ئەنۋوسى ، مەۋەيەك

لەكات پىيشان ئەدا : رۇژ [كار]

شەو [كار] .

(گاران) ز . كاكەل .

(گاراندىن) كارە كىردى مەرىشك .

(گارانى) د . گاراندىن .

(گاررام) د . كالك .

(گاران) گاكەل . دارىكى

درىژى ئەقىزەدارە ، جوتيار لەجووت

كىردى كاي پى لى ئەخورى .

ئاۋى دىيە كە لەئاۋەندى [سەۋو]

[مەريوان] دا .

(كارس) با . مەرزى .

(كارىك) ز . كوكىرە .

(كارە) دەنگى مەرىشك ،

[كارەكار] كارەي يەك لەدۋاي يەك .

(كارىە) دەفرىكى تايىبەتى

كەۋرەيە ، پىر ئەكرى لە ئاۋ و

ئەنرى لە ۋولاخ .

(كاريپته) با . كاريپته .
 (كاز) قەپ كرتن لەشت بەدان .
 ئاسنىكى دوو دەمى كەوانەدارە ،
 دازو بزمارى پىن ھەل ئەكىشىرى .
 تۈزىك پووشو كە بۇ داكىرساندن
 بىكرىتەو . بانكەواز . باسكى
 ئادەمى زادوگياندار [ز] نەوت . ھەلم .
 (كازاندە) كەلەين : كازاندەم
 لىمە كە .

(كازر كوردن) شتى جاو و ھەل .
 كوتانئىتى بۇ سىپى بوونەو .
 (كازر كەر) كەسىكە كە شت
 كازر بىكات .

(كازك) با . مەقاش .
 (كاز كوردن) بانك كوردن بە
 دەنگى بەرز .

(كازكاز) ز . ھاوار كوردنى زۆر .
 (كاز كرتن) قەپ كرتن بەدان .
 (كازن) ئاسنىكى دەم تىيىزە ،
 زىين دروو چەرمى پىن زويىل زويىل
 ئەكات . كەلەين [ز] .

(كازندۇك) ز . كەسىكە كە
 زۆر سەر كۆنەي مەردوم بىكا .
 (كازندە) كەلەين .

(كازۇز) ز . مۇريانە يەكە كە
 ئەداتە كاللا .
 (كازۇلك) كىوخلىنكە .
 (كازووك) قامىشىكى ئەستوورى
 درىژە كەسەرىكى دادرابى و دوو
 فاق كرابى بۇ مار كرتن و كوشتىنى .
 (كازەرا) ناوەرەستى شت .
 (كازەندە) كازندە .

(كازى پىشت) موورەغەي پىشت .
 (كازىي) ز . ھاوار . بانك .
 (كازىيز) ز كازۇز .
 (كازىبىكرن) ز . ھاوار كوردن .
 بانك كوردن .

(كازىي كەر) با . بانك كەر .
 (كاسك) با . كازك .

(كاسكە) دەنگى ھىندى كىاندارە
 لەكاتى كەساسىي دا ، [كاسكە كاسك]
 كاسكەي يەك لە دواي يەك .

(كاسن) ئاسنىكى پانە وەك
 بىل ئەكرى بەھە و جاررەو و جووتى
 پىن ئەكرى .

(كاسنۇق) د . يەغدانى كەورە .
 (كاشە) كەشاكەش و دەردى
 سەرىي . خەرە بەرد .

(كاف) ناوۋە بۇ پىيىتىك لە بىستو
 ھەوت پىيىتەى كوردىن .

(كاف) ز كات . ھەنگاو .

(كافان) ز . كاوان .

(كاۋانى) ز . كاۋانى .

(كاۋدان) ز . ھەنگاۋنان .

(كاۋەك) ز . كات .

(كاقىر) كاقىران .

(كاقىران) دەردەگا .

(كاقۇر) كاقۇر . كاتى ووشك

بوونى ئاۋ لە دەمە دەمى پايزا

(كاگۇتر) جۇرەگۇترىكى كىيۈىيە .

(كاۋچك) د . كاۋەرد .

(كاگىڧىيى) د . كاگىيۈى .

(كاگىيۈى) دەعبايەكى كىيۈىيە

لە كا ئەچى بەلام ئەم زلتەرە .

(كاكا) چار چار : [كاكا]

ئەچمە دەردەو . د م دەم : شاۋ [كاكا]

ئەنروم و [كاكا] ھەل ئەستىم .

(كاگۇر) د . كۇررىكى كەورەيە

كە لە تەنىشتاۋە لادىر بىكرى و

ئەلجەدى بۇ ھەل ئەكەنرى .

(كاگۇز) شتىكە ۋەك پۇلكە بەلام

ئەم دەنكى كەورەترە .

(كاگۇلكى) رۇيشتى مىئال لە

سەرچۈر چىنگۇلە لە پىش پى كىرتىيا .

(كاگۇلە) كاگۇلكى .

(كاگىرى) كىايەكى كويىستانو يە

لە كويى كا ئەچى .

(كاگال) كۇمەلى كاۋ ما بىكاكە

بىلەۋەردىنرى .

(كاگەلە) د . كاگەل .

(كاگىرە) كايەكە كە بەنايىبەتى

كىرەى پى بىكرى .

(كال) ھەرزى .

(كالتە) وون يا كىردنى شتىك

بۇ پىتكەنپىن .

(كالتەچىيى) كەسىنكە كە زۇر

كالتە بىكا لەكەل ئەم و ئەۋا . كەسىنكە

كە كالتەى پى بىكرى : بۇچ [كالتەچى]

تۇيە ؟

(كالتە پى كىردن) كالتە كىردن بە

شتىك .

(كالتە كىردن) وون يا كىردنى

شتىك بە قەشەرىيى .

(كالتەلى پىژان) ۋەركىرنى و

زانپىنى ھەموو كىردار و كوفتارىك

بە كالتە .

(کالتین) شتیکه که بکری له
رووی کالتهوه .

(کالدان) هاندانی که سیک له
که سیک پۆ زیان پی که یاندنی .

گالکالی (جۆره کولیره یه کی
پچوو که له هه ویرو رۆن دروست
نه کری وه زهردینه ی هیلکه له رووی
نه دری .

(گالۆش) د . کالۆش .

(کالۆک) کۆچان .

(کاله) ل . خشتی کال .

(کاله بهنگ) د . جۆره له وهرریکه
که خواردنی گێژی نه دا .

(کاله پی کردن) حشر کردن
به شتیک .

(کاله دان) داخستنی دهر کا .

(کاله کردن) کردن کاریک به

چابوکی و چالاکی : فیسار کهس
[کاله] نه کا ، واته کاره کهی
چاک نه کات .

(کاله کال) دهنکه دهنک .

(کاله وکیفه) ههراو هه رره شهو
خۆتوو رره کردن .

(گالیسکه) عه ره بانه یه که به

کا پروا

(گالیینه) نانی هه رزن .

(گامارۆ) بالنده یه کی مه له وانی

ره شی کونج کونجی ناوچه وان سپی به
به قه : [قه لراو] نه بی .

(کامل) ز . دوور خسه - تنه وه ی
شت به شان .

(گامه لاس) مانگرتنی کاو خۆ

به زه ویی دادانی . جۆره یاری به کی
دوو ده سه ته یی به .

(گامیش) جۆره ره شه وولاخینکی

مه له وانه ، له کا که وره تره .

(گامیش) گامیش [ل] .

(گان) دروست بوونی نیر له کهل

می دا . گیان : باساغه که [گان]
ده دا ، واته گیان نه دا .

(گاندهر) که سیکه که گان بدا .

(گانکه ر) که سیکه که گان بکا .

(گانه گۆل) بریتی به له به زم وهه را :

نهم [گانه گۆله] چی به .

(گاو) گات . پینه ی کاسه و نه شپی .

ههنگاو .

(گاواره) د . پیشکه ی منال .

(گاواسن) کاسن .

(گاوان) كه سينكه كه كاگل

بله وهر رينى .

(گاوانه) ه . گلينه .

(گاوانى) مزىكه كه نه درى به

گاوان . ريشوله [د] . ناوى دى به كه

اه ناوچهى بازيان .

(گاوخان) د . گاوه خان .

(كاودانه) د . بهرى گيايه كى

به هاريى به نه درى به ره شه وولاخ .

(كاودومه) د . گيايه كه وهك كلكى

كاوايه بوسوتاندىن به كار نه هينرى .

(كاوزالك) ل . قالونچه .

(كاوشه) د . كززهى كه وره .

(كاوور) كه سينكه له سه رثاينى

عيسا پيغهمبه رينى . بى باوهر [ز]

(كاوهس) كاوهس .

(كاووكهردوون) قوربانى : به

[كاووكهردوونت] بم ، واته به

قوربانى بم .

(كاوولكى) د . كاگولكى .

(كاوه خان) دوو كيرره جووتيار

لبنى ته دا له م سهرو له و سهرى زهوى

به وه بؤ نه وهى كه له كاتى جووتا

لبنى نه چيسته دهرموه . كه ووررينكه

كاو مانگاي تى بكرى .

(كاوه زبان) گوزروان .

(كاوه زوان) كاوه زبان .

(كاوهس) مه شكه يه كه له پيستی

كا كرابى .

(كاوه سپوك) گيايه كى كوستانى به

كولينكى سوور نه كرى بنكينكى سپى

هه يه وهك پييشوك نه خورى .

(كاوه سن) د . كاوهس .

(كاوه سهر) د . توپز

(كاوه كى) د . ئيستره كايلكه .

(كاوه ناز) بريښينكه له قورركى

ره شه وولاخ خرر نه بى .

(كاويلكه) باندېه كى چروكه

هه ميبشه به شوين هيلى جووتيارا

نه كه ررى بؤ كرم خواردن .

(كاه) كات .

(كاههس) د . شايد .

(كاي بنه) نهو كا كيريه يه كه

نه كه ويته لاي خهرمانه وه . برى به

له يه كيك كه په نجهى له كارينكايى :

هه مووى قه باحته تى كاي بنه يه .

(كايلكه) جوره ئيسترينكى بالا

پچروكه .

(گاینجە) دارینگە وەك خەنجەر
 ئەكرى بە كونی مژانا بۆتەووی كە
 لە [وێژانبەر] دانەم لى .
 (گایەل) گاکەل .
 (گابین) پەرریینی نیر لە مى .
 (گپ) گووپ . پییت [ل] .
 (گت) د . شتی قوت . ویتتازو
 ئیست كردن .
 (گتایو) د . قوتیی شت .
 (گتە) د . شتیکی قوتە كە لە
 دوورەو دیاربى .
 (گجك) دوگمە ی كە لە زى
 مانگادا وەك گولەنگ بۆوولاخى بەرزە
 (گجیى) ھ . كراس .
 (گچچە) دوتە كە رەشە وولاخى
 پى لى ئەخوررى .
 (گچك) پچووك .
 (گچكۆكە) پچكۆلە .
 (گچكولە) كچكۆكە .
 (گچكە) پچووك .
 (گچكەلە) كچكە .
 (گچكەیی) پچووكیى
 (گلاندن) ز . كۆكردنەووی
 خواردەمەنیی بە سوال .

(گدووك) ز . گردۆلكە .
 (گدە) گدی .
 (گدی) د . بزى
 (گدی گدی) گدی گدی .
 (گدی) ووتەيە كە بزى پى بانك
 ئەكرى : [گدی گدی] لەكاتىكا
 كە بتهوى بزى بانك بکەيت .
 ووتەيە كە بۆمدح و زەم بە كاردینرى
 بەم رەنگە بە پیاوی گیل ئەووترى :
 [گدی گدی] وانە وەك بزى وايت ،
 یا بە منالى خوشەويست ئەووترى
 [گدی گدی] لە خوشەويستى دا [ز] .
 (گدی گدی دان) خوتوو كە دان .
 (گر) پیيتىكە بە هیندى نساووه
 ئەنووسى ئەيكا بە صنعتى مشبەه :
 بەرگە [گر] ، فرە [گر] . رق :
 فیسارگەس زۆر بە [گر] ە وانە
 رق ئەستوورە . هیز : فیسارگەس
 زۆر بە [گر] ە وانە زۆر بە هیزە .
 فیل : [گر] دا وانە هەلى خەلەتان .
 گەرر [ز] . تەپۆلكە [با] . شتى
 زلى زىر [ز] .
 (گرار) با چىشتى توندە .
 (گراز) ز . چىشتى ساوهریا برنج .

(گراگر) ز . که وره وسهر کۆمار
 . (گرامه فون) سندووقی گۆرانی .
 (کران) شتی قورس . شتیکه
 له کررینا به پیی خۆی نرخى زۆر
 پی ، [کران بوون] سهرکه وتنى
 نرخى شت ،
 (گرانکردن) زۆرکردنى نرخى
 شت . کۆنچکەى قورسو سهنگین .
 شتیکه که تی که یشتنى سهخت پی :
 وانه کهى ئیمرومان زۆر [کران بوو] .
 مەردومی قورس و قەمەر .
 (گرانیی) قورسایى .
 (گرانبار) بریتى به له کهسێک
 که بارى ژيانى قورس و کران پی .
 (گرانبایى) گرانیی .
 (گرانبه ها) شتی زۆر به نرخ
 (گرانبه جان) کهسێکه شت به
 کران بفروشتی .
 (گرانبه یه) کران به ها .
 (گراڻه) با . رووتانه وهى مووی
 پیشى ناوچه وان تا ناوه راستى سهر
 « اصلع » .
 (گراڻه تا) تابه کی زۆر به تیینه

تووشى ههر کهس پیی تا ئارهق نه کا
 یا باویشک نه دا یانه پۆمى بهرى نادا .
 (گراڻه تی) گراڻه تا .
 (گراڻه وه) گیراڻه وه .
 (گرانیی) کاتیکه که هه مووشت
 تیا یا کهم و کران پی . گرانیی .
 (گراو) ئافره تیکه که جهزت لی
 کرد پی « معشوقه » [ز] . کهسێکه
 که گیرا پی .
 (گراوه) د . جزیره .
 (گراویى) دلداریی و خوشه و یستیی
 به دل . دهزگیران . دلدار .
 (گرپه) گرفه ی ئاکر ، [گرپه کرپ]
 گرپه گرپی زۆر .
 (گرک) پارچه ئیسقانیکه که
 گزشتی پێوه پی . پریاسکه [د] .
 (گرنگه) جینگایه که له شاخ و
 دهشت که بزن و مه رره کێوی تیا
 نوست پی و سمکۆلی تیدا کرد پی ،
 وه له بهر ئوه له به هارا گیای لی
 نه رروا پی . گونکه هه ویر [د] .
 (گرتن) دهست بکیر کردنى
 شتیك و هینانه ژیرچنگ : نهو شتهم

لن [بگر] . به‌ند «حبس» کردن :
 فیسار که سیان [گرت] . به‌رؤژوو
 بوون : هوموو سالنك رؤژووی
 ره‌مه‌زان [نه‌گرم] . به‌ریه‌ست کردن
 کون‌وده‌لاقه . کورت‌کردنه‌وه‌ی شتیك
 به‌مه‌قه‌ست : كه‌مبك سمیلت [بگره] .
 بریینداره‌ونی شوتنك له‌نه‌ندام
 به‌هوی نه‌یم كه‌وتنه‌سهری : پیل‌اوه‌كه
 قاچمی [گرت‌وه] .

(گرتنه‌دل) نیازگرتنی شتیك به
 دل . بریتی به‌له‌دل‌گیر بوون له‌شتیكي
 ناخوش و نه‌چوونه‌دوره‌وه‌ی له‌دل .
 (گرتنه‌او) گرتنی به‌تیكه‌له
 لایه‌ن چه‌ند كه‌سینكه‌وه به‌جۆك
 كه‌نه‌توانی له‌ده‌ستیان ده‌رچی .
 (گرتنه‌وه) گرتنی شتیك له‌حه‌واوه :
 تۆپه‌كه‌ی [گرت‌اوه] . هینا‌وه‌ی
 نه‌ندامی شكاو یا له‌جی چوو‌بۆجی
 خوی . رینك‌خستنی ترازوویه‌كه
 سهر‌بكا به‌هوی پارسه‌نگه‌وه‌به‌ره‌نگینك
 كه‌هه‌ردوو‌تا‌كه‌ی به‌رام‌به‌ر بو‌ستن .
 وه‌ر گرتنی سه‌نگینك به‌ویتنه‌ی سه‌نگینك :
 له‌سهر‌نهم حۆقه‌یه‌حۆقه‌یاك [بگردوه] .
 دروست کردن هیندی شت به‌تیكه‌ل

کردنی شتی تر له‌گالیا : خه‌نه‌كه
 یا ده‌رمانی چاوه‌كه [بگره‌وه] .
 پینچانی مه‌رحمه‌وشتی تر به‌به‌ركۆشه‌وه :
 هه‌میشه له‌حه‌ماما مه‌رحمه‌هه‌ بگره‌وه .
 به‌رؤژوو بوونه‌وه‌ی رۆژینکی ره‌مه‌زان
 له‌مانگینکی ترا كه‌له‌گانی خۆیدا
 به‌رؤژوو نه‌بوو‌یییت كه‌یش‌تنی
 به‌گینك به‌یه‌گینکی تر له‌كارینكاو
 بوون به‌هاورری له‌و‌كاره‌دا :
 نه‌رییمان له‌پۆلی شه‌شاسالاری [گرت‌وه] .
 لابردنی زین له‌سهر‌پشتی وولاخ :
 زیننه‌كه‌له‌نه‌سپه‌كه [بگره‌وه] .
 پاك کردن هیندی شت : تونكلی
 خه‌یاره‌كه [بگره‌وه] .

(گرتمان) گرییمان .
 (گرتنه‌كان) ل . گوێز .
 (گرخ بوون) كه‌رخ بوون .
 (گرد) ته‌په . شتی خرر . چه‌ن
 شتیكه‌كه‌به‌یه‌كه‌وه‌كۆمه‌ل بر :
 قوابی‌یه‌كان هه‌موو [گرد] ن . ده‌ورو
 قه‌راغی شت .

(گرداقت) ز . كه‌رداوو‌چورتم
 (گرداو) د . گیتراو .
 (گردېوونه‌وه) كۆبوونه‌وه .

(گرد کردنهوه) کۆ کردنهوه .

(گردو کۆ) کۆ کردنهوه .

(گردو کۆشیی) گردو کۆشیی

(گردۆلك) خهرمانيكى كوتراوه

كه هه لدرابيتتهوه به گردی بۆشه ن
کردنى . گردۆلكه .

(گردۆلكه) گردی پچووك لهزهوین

(گرده) جۆرنكه له بنكى سهلمكه .

برنجيكه كه سه درى وعه نه بهر نه بى .

(گرده با) د . كێژهلوكه .

(گرده رر) شتىكه كه له سه ر

بارى پانى به گردى شكابى يا بررا

بیتتهوه . جۆرمشاريكه كه دارى هه ر

له سه ر بارى پانى پى بهر ریتتهوه .

(گرده پياو) پياوى كورته بالآ .

(گردل) باگردین .

(گرده له) شتى خرره له . خهرمانيكه

كه هيشتا گردى و نه كرابى به تارم .

داريكه وهك باگردین به لآم نه م

هه ردوو سه رى تا شراوه و ناوه راسته كه ی

له له كراوه ، حه لىك كه بهرداش

بىزار بكړى نه دریتته ژیری و تلى

پى نه درى : تنجا به سوو كى بهرده كه ی

سه ره وه ی دا نه كییرى . نه و داره چوار

پالووه به كه جۆلا نه راوى خۆى له

سه ر هه ل نه كات .

(گرده نشین) به كینكه كه له پى

كه وتبى .

(گرده و برون) د گردبو نهوه .

(گرده وه بوون) گردبوونهوه .

(گردبى) ه . هه وه .

(گردیله) شتى پچووكى خرر .

(گرر) بلیسه ی ناگروشه وقى چرا .

شتى زبر : نه م ته خته به یا نه م بهرده

[گرر] . مه ردوومى دان ریچ .

دهنگى كه ساف نه بى . دهنگى

منالینكه كه له یارى چاو شار كندا

بگانه سه ر شار .

(گررالك) قنگه لاشك . ناكرىكى

گررى خۆشى كه م .

(گرران) سووتانى ناگروچرا :

ناگره كه یا چراكه [نه گررى] .

(گررخواردن) كه ررا زو سووررانه وه

(گرردان) دهستكه وتنى نه و كه سانه ی

كه له یارى [چاو شار كى] دا

تیکه وتوون له نه ندامى نه و كه سانه ی

كه تى نه كه وتوون ، كه به و دهست

لى كه وتنه تنجا نه وان تى نه كه وون .

هاتنهوه سهر شارى نهو كه سانهى
كه له يارى چاوشارگى دا تن نه كه وتوون
و دهست خهتنيان بوسهر شاره كه :
شيركو شارى [گرر] دا .
(گرر سهندن) گررگرتن .
(گررك) با . جزره دهستارريكى
سووكه له يه كرهى پى نه كرى .
(گرر كه) كاله كى پچىكوله .
كه چه لى نازالى .

(گرر كه زهوى) د . زه مينىكى
به رزى رووته نه . كه هيجى لى نه ررواين
(گرر گازوله) گياى كه له وى .
(گررگرتن) به رزى و نه وهى گرر
له شتى سووناو . برىتى به له سوور
بوونه وهو توورره بوونى به كيك .
(گررگرر) جزره پاقله به كه [د] .
دوواره ميوانه كان نه مررورؤيشتن ،
ئىوارى گرر هاتنهوه سهرم .

(گررگرران) د . ئاگر بازيى .
(گرر كه) دهردينكه تووشى پشتى
مه رر نه بى و گرريشى لى نه نيشى .
(گررنال) شتى زبرى درر ،
[گررنال گررنال] شتى زور دررى

چال چال .
(گررنال) ه . سووتان . كلپهى
ئاگر .
(گررنى) شتى زبر .
(گررؤ) ز . مهردومى كه رر .
(گرروپف) گرريكى خوشه كه
زوو دا بريتته وه . برىتى به له پيدا بوونى
شتيك و نه مانى به دهستوبردى :
دهوله مه ندى به كهى [گرروپف] يك
بوو ، واته زوو به سه رچوو .
(گررؤز) منالى گررئوكى رق گر
(گررؤزى) گررئوكى و بى خهوى .
(گرروفرر) گرروپف .
(گرروفرر) با . شتى خورى گرد
« مدور » .

(گررؤك) منالينكه كه زور بگرى .
كه ژ [د] .
(گرروكف) گرروپف .
(گرروكال) وورته وورتى منالى
ساوا له پيش زبان گررتيا .
(گررؤسك) با . ههرمى كئوييله .
(گررؤل) د . گررؤوله .
(گرروو) وورك گررتى منال .
گرروى . دهم و چاو ئاولاوى .

(گرووسك) با . گرووسك .
 (گرووی) گیاندارى گەرر ،
 [گرووی بوون] گەرربوون .
 (گرووی یی) گەررۆلیی .
 (کرره) هاللاوی گەرما . جۆره
 دهنکیکی ناقۇلایه له [کرره] قەبەتره ،
 [کرره گرر] گرهی یهك له دواى یهك
 (کرره پیچه) تەندوریکى داخراوه
 که کررو کلپهی دانه مردبی .
 (گوریان) د . سووتان و شوق
 دانه وه .
 (گریی) زبری . ریچی دان .
 قەبەیی و ناخۆشی دهنک .
 (کرژ) گیاندارى مۆن . کرژ .
 (کرژبوون) دل تەنک بوونی یه کیک
 به جۆرنک که چرچی بکه ویتە ناو
 چهوانی . کرژبوون .
 (کرژهلان) چوونه یه کی هیندی
 شت .
 (کرژی) مۆنی .
 (کرژیینه وه) زەردەخەنه .
 (گرس) گەرره [با] شتی سفتی
 پتەو [د] .
 (کرسان) گیرسان .

(گرسانه وه) گیرسانه وه .
 (گرسك) با . گرووسك .
 (گرسیاك) د . گیرساو .
 (گرسیان) د . گیرسان .
 (گرسیانه وه) د . گیرسانه وه .
 (کرش) ز . نیرگهی خانوو .
 (کرشه) پیخوی کیره نه کراو
 له خەرمان . وورشه ، [کرشه کرش]
 وورشه وورش .
 (گرفت) نهخۆشی یه که په یا تەبی
 له زۆر مانه وهی خواردن له ناو
 ریبخۆله دا .
 (گرفتار) کەسیکه دووچارى
 ناخۆشی یهك بووی .
 (گرفتاریی) دووچارى به ناخۆشی
 یه که وه [گرفتار بوون] دووچار بوون
 [گرفتار کردن] دووچار کردن به
 ناخۆشی یه که وه .
 (گرفتچك) گری کۆیره ی رییس
 (گره) دهنکی بلیسه ی ئاگر ،
 [گره گره] گره ی یهك له دواى یهك
 (گرك) هیزوته و انایی دل : [كرك] ی
 دلم نی یه . گونك [ز] . ناشی
 کرره [ز] .

(گرگن) مەردومى پىچووكى وورگن
 (گرگنه) گرگن .
 (گرماندن) گرمه کردن .
 (گرمانن) گرماندن .
 (گرمژنه) چەن زىپە كەيەكى
 پىچووكە لە ئەندام پەيا ئەبن لە
 كەرماو .

(گرمژه) گرمژنه .

(گرمۆته) د . گرمۆله

(گرمۆله) شتى پىچراوى خرر
 هەلدراو ، [گرمۆله بوون] پىنج
 خواردن و تۆپەلە بوونى شت ،
 [گرمۆله کردن] پىچاندن و تۆپەلە
 کردنى شت .

(گرمووله) مووره سەنگ .

(گرمه) دەنگى كەوره وەك دەنگى
 هەور ، [گرمه گرم] گرمەى يەك
 لە دواى يەك [گرم و هوور] گرمه
 گرمى زۆر .

(گرمه ژنه) گرمژنه .

(گرنج) شتى چرچو لۆچى زېر ،
 [گرنج گرنج] شتى زۆر گرنجاوى .
 (گرنك) شتى زۆر مەبەست

(گرنكىي) بوونى شت بە گرنك .
 (گرنۆر) ز . شتى زېر .
 (گرواندن) گوروون .
 (گرۆبوون) د . هۆگر بوون .
 (گرۆز) ز . گرنۆر .
 (گروفرر) با . شتى خرر .
 (گرۆفەر) ز . شتى خرر . كىررى
 جغزىن .

(گرۆلىي) ه . گولله .

(گر-رووشت) ز . قانگەلە يەك لە
 رىسراو .

(گرووك) د . كەژىكە كە وەك
 ئاورىشم وایە .

(گروون) گوروون .

(گرويس) كورىيس . ناوى دى يە يەكە
 لە ئالان .

(گره) د . گرى . كویرووی بەرداش .
 (گرهان) ز . كىیرانى كونی شت
 (گرهو) برىيارو پەيمان بەستنى
 دوو كەس یا دوو دەستە يە لە سەر
 شتێك كە هەرلایەك بە جۆرىك
 قسەى لى بىكات بەم رەنگە قسەى هەر
 لایە كیان دەرچوو لاكەى ترییدۆرىنى .
 (گره‌وای) ه . كریان .

(گره و بردنه وه) سهر كه و تن . له
 كره وا . بریتى به له سهر كه و تنى به كینك
 له كارینكى كرنكا .

(گره و كردن) به ستنى په یمان و
 بردیاری چهن كه سینك له سهر شتیك .
 (كرى) جوړه پیچیکه ته كه ویتنه
 بهن و دهزوو شتى تره وه بهرهنكینك
 كه ته بى به نیینوك بكریتنه وه .
 قورتینكه له قهه دارا : نهم داره [كرى
 كرى] به . قورتى ته ندام ، قورتى
 كه ز كه شانزه به كه .

(گریان) ههنسك ههلدان و هاتنه
 خواره وهى فرمیسك له چاوله خه فته تیکه وه
 (گریچك) با كرى په نجه .
 (گریچن) چنینه شتیك به كرى
 تنى ههلدانى .

(گریدار) شتى كرى كرى .
 (گریدان) قایم كردنى شت به
 كرى تنى ههلدانى .

(گریدران) گریدان .
 (گریدراو) شتیكه كه گریدراوى .
 (گرییدراو) شتیكه كه گرییدراوى
 (گریڙه نه) پیچكه به كه به لاشیپپانى
 دهر كاوه ته بریتنه سهر و ژیری دهر كاو

پتى به ند ته بى .
 (کریشمه) ته ماشا كردن به كلاين
 چاو له كهل نازو عیشوه دا .
 (گریځوږه) د . كرى كویره .
 (كرى كویره) كرى به كه كه زور
 به كران بكریتنه وه .

(كرىو) گره و .
 (كرى) د . گریان .
 (كرى یاوینى) شتى كرى كرى .
 (گریيك) هیز و ته وانایى : نهو
 روڼه هېچ [گریيك] ی نى به .
 (گرییمان) ووته به كه له كوڼو
 كډا به كار دیترى له باتى ووته
 [كیرم] (گرییمان) نهم كار
 وایى واته كیرم وایى .

(گرییماننه) كرى .
 (گریین) گریان .
 (گریینوك) كه سینكه كه زور
 زووبكوى .

(گز) گزی . خولیاو ناره زوى
 شت : فیسار كهس [گز] قوماره ،
 واته ناره زوى قوماره ی زوره [د] .
 (گزكچار) د . كه زیچار .
 (گزره) کیای درواوه ی ووشك

بۇخواردنى ئازال . دارى سووتەنى
ووشك .

(كرك) كەسك .

(كزك) كەسك . پووشىتكە كە
كەسكى لى دروست ئەكرى .

(كزگچە) د . دەنەى جۇلايى .

(كزكدان) د . كەسكدان .

(كزگزە) كىايەكى كەلا بارىيىكى
وورده لە ھاوينا بىنج ئەكاو لەپايزا
دا ئەپاچرى بۇسووتاندىن ، وە بۇنى
خۇشە . شووشە .

(كزكل) جۇرىتكە لەبەرى مازوودار
لە ھەموو بەرەكانى قرى كەورەترە .
(كزكلاكە) ئىسقانىتىكى خورە لە
پشت كرر كىراگەى كرى وە .

(كزمووالە) جۆرە ھەلمانىتكە لە
قورر دروست ئەكرى .

(كزنگ) تىشكى رۇژە لەبەيانىانا
كە يەكەم جار ئەدا لەشۈننىكى بەرز
(كزنگدان) ھەتاو كەوتن لەسەر
شۈننىك يەكەم جار لە بەيانىانا .

(كزنىي) د . بوختان و كىچەل .

(كزوفت) زۇر ئارەزوو كردنى

شتىك و تامەزرۇ بوون بۇى: كزوفتى

بۇ ئەدا .

(كزە) كزىي .

(كزەر) د . كىزەر .

(كزەگز) كورروو زانەوہى
منالى ساوا .

(كزەوون) كزىي كەر .

(كزىنگ) ل . يىيىيلەى چاو .

(كزىنگ) كزنگ .

(كزىي) فیل وچاوورراو . كەسك [ھ]

(كزىيچار) د . كەزى چار .

(كزىير) كەسكىكە كە كاروبارى

دىيەك يىيىنى .

(كزىيرانە) مووچەيەكە ئەدرى

بە كزىير .

(كزىيكەر) كەسكىكە كەفیل بكا .

(كز) ووتەيەكە ئەووترى بۇبازك

كردنى كەلەكا بۇسەرمانكا . شتى

كىيف: مووى [كز] . تووررەيى:

فيسار كەس زۇر بە [كز] .

(كزچوون) د . بە كزچوون .

(كزاندىن) ئازاۋە نازاۋە .

(كزقامۇك) ز . مووى ھۇنراۋە .

(كزك) با . تەرزەى دەنگ پچووك

(كزكردن) د . كف بوون .

(كثر كه) چه موله .

(كثرلوك) با . كثر .

(كثرن) د . شتى گييف .

(كثرنه سهره) سهرقثرن .

(كثرنييژ) گيايه كه بهرينكى تالى

هه يه زؤرتر له ناو گه نما تهرروى .

جؤره مووروويه كى خررى گرنج گرنجه .

بهري دره ختيكى گه رميانى به وهك زييره

(كثرنيژه) شتيكه وهك مووروو

له زيئر يا اهزيو يا له زهره دروست

ته كرئ و ژنان له كهل موورووى ترا

تهى هؤنه وه . پييره خه نييله . كثرنييژ .

كارده په له [د] .

(كثرؤژ) مهردومى چه په لى كولكن

(كثروكيا) له وهرر .

(كثره) دهنگيكه وهك دهنگى ره شه با ،

[كثره كثر] كثره ي بهك له دواى بهك .

شتيكه كه هه لكفاين وهك ماستى

ترشاو [د] .

(كثران) د . كثر بوون .

(كس) د . كس .

(كسك) كهسك .

(كسكدان) پا كرده وهى شويتنيك

به كهسك .

(كسكدهر) كه ستيكه كه هه رپيشه ي

كسكدان يى .

(كشت) هه موو .

(كشتك) با . كونكى هه ويير .

(كشتهك) كشتهك [با] بهن يا

دهزووى با دراوى دوعا به سه را خويتر او .

(كشتيى) شتى تيكر را يى «عمومى» .

(كشك) كثر [با] . چنك .

چه موله .

(كشكه) كثر كه .

(كغنيى) د . كنيچه ل و ته شقه له

(كغفه) كغه .

(كغه) ووته يه كه منالى شپيره

خؤره له كاتى نازار پى كه يشتنا نهى لى .

(كفت) به لين .

(كفتار) د . گوفتار .

(كفتدان) به لين دان .

(كفتوگؤ) قسه كردن له كهل به كيك

(كفته) د . قسه ي ووتر او .

(كفف) شتى كرژولول .

(كفاشتن) با . ووشين .

(كفانده) با . كه نارى زهوى .

(كفر) ز . نيره پشپيله .

(كففه) دهنگى شتيكه كه زؤر

بە تییژی تی پەرری .
 (کفکفە) د . فرر فررۆ کە یە کە
 منالان کشتە کینکی تی ئەخەن و بە
 هەردوو دەست ئەی خولپینەو .
 (کفە) کفکفە ، [کفە کفت] کفە
 یە کە لە دوا ی یە ک .
 (کل) ژانی چاو : چاوم [کل]
 ئە کا . یاری یە کە بە تۆپ ئە کری .
 جار : ئیمەرۆ دوو [کل] هاتە
 لات . جوولە : لە [کل] کەوت ،
 واتە لە جوولە کەوت . ناوی تییرە
 یە کە لە گورد لە ناوچە ی کەرکوک .
 (کل) خاک .
 (کل ئامە ک) قورروقسل .
 (کلادە) ل . کەلاحە .
 (کلار) بۆلی ترئی هەل وەریو
 (کلاراو) ماخولان .
 (کلارکۆ) کە لا کونک [ک] .
 جەشۆرک .
 (کلارە) ز . مووری دار .
 (کلایژ) با . ئەستیرە ی کە لاویژ .
 (کلّالە) د . شتی کە لا لە بوو ،
 [کلّالە بوون] کە لا لە بوون ، [کلّالە
 کردن] کە لا لە کردن .

(کلان) لە سەر وولّاخ کەوتنە
 خوارەو . یاری یە کە شتی تیا تلۆر
 ئە کریتەو [د] .
 (کلاندن) بریتی یە لە دوو چار
 کردنی یە کینک بە زیانیکی گەورە .
 بریتی یە لە خواردنی شت بە هەلپە :
 فیسار کەس هەرتییکە [ئە گلینن] .
 خستەنە خوارەو و تلدانی شت .
 (کلّاو) کە سیکە لە وولّاخ کەوتنە
 خوارەو .
 (کلّاو) شتی کە بە تەرری
 لە بەراز یا سە ک کەوتن ، [کلّاو
 بوون] کەوتنی شت لە بەراز یا لە
 سە ک بە تەرری . بریتی یە لە شتی
 زۆر پییسی خراپ : فیسار کەس
 زۆر [کلّاو] .
 (کلّاو کردن) شۆردنی شتی کلّاو
 بە قورراو .
 (کلّاوکل) د . تلاوتل : بەردە کە
 کلّاوکل هاتە خوار .
 (کلّاوی) بوونی شت بە کلّاو .
 (کلّاوی دەر کردن) کلّاو کردن .
 (کل ئەرمانی) کە ئەرمەنی .
 (کلبوونەو) تلۆر بوونەو .

(گەلپە) گەلپە ، [گەلپە گەلپ]
گەلپە گەلپ .

(گەلخواردن) د . گەلخواردنەۋە .
(گەلخواردنەۋە) مانەۋەى يە كىنك
لە شۈيىنىك ،

(گەلخۆركە) كىرمىكى سۈۋرى
درىژى بىن قاچە لە خاككى پىيسا
پەيا ئەبى ، ۋە خۆراكى مەرخا كە .
(گەلدانەۋە) ھىشتەنەۋەى شىتىك
لاى خۆت .

(گەلفەرك) چۈر خىشتەكى
بىنقۇلى كىراس .

(گەلك) قاپۇرى گەنمە شامى
كە دەنكى تىيا نەمايى. گىيايە كە ۋەك
پىشۇك بەلام گەلاۋسەلكى لەوپانترە
(گەلكار) ۋەستاي دىيوارى گەل [د]
(گەلكارى) د . دروست كىردنى
دىيوار لە گەل . قوررە كارى .

(گەلكىردن) ھاتنە ئىش و ئازارى چاۋ
(گەلكەند) گەلنجان .

(گەلكۇ) گۆرر .

(گەلگىيەر) شىتىكە ۋەك قەلپىيە
بەلام ئەم شاش ترە ، گەلگىيە ناۋ
دانە ۋىلەى پىن ئەكىيى .

(گەلگىت) گەلگىت . گەلۋىيەك شە كر .
(گەلگىت) گەلۋى گەل .
(گەلنجان) شۈيىنىكە كە گەلى
لە ھەل كەنرايى .

(گەلۇ) ز . بۇچى ؟
(گەلۋاز) جۆرىكە لە مازوۋ .
(گەلۋان) جۆرىكە لە بەرى دارمازوۋ
(گەلۋان) ئەسپۆن . جۆرە بەرىكى
قۇقراۋى دارمازوۋە لە مازوۋ كەۋرە ترە
(گەلۇت) گەلۇ .

(گەلوخول) د . گەردو خول و
چەرخەدان بە دەۋرى شىتىكا .
(گەلۇر) ز . جۆرە مارمارۇكەيە كە
ۋەك بازن .

(گەلۇر بۈۋنەۋە) تەل بۈۋنەۋەى شىت
سەربەرەۋخوار .

(گەلۇك) گەلۇلەى رىسراۋ [ز] .
شىتىكە كە زۇربىكەۋى و گەل بىيىتەۋە .
(گەلۋگۈيىز) د . جىن گۆرر كى .
(گەلۇل) ز . زىيزانە .

(گەلۇلە) گەلۇلە .

(گەلۇلىيى) ز . شىتى خىرى تەل بۈۋەۋە .

(گەلۋول) با . دۆكەشك .

(گەلۋەر) گۆررۇلەى كىراس .

(گەلەسپىيى) ھ . ت . ف .

(گەلەسپىيى) ھ . قوررگ .

(گەلە) گەلەيى . ناۋى جۆگەيەكە
لە ناۋى تانجەرۇرۇنچى چاكي لى ئەيى .
ناۋى دىيەكە لە مەريپوان .

(گەلە ئەرمەنى) جۆرە گەلەيىكى
سوورى ووردە لەگەل سەل و زاخا
نېكەل ئەكرى و ئەدرى لە دەم و دان
(گەلەبان) گەل رىژى سەربان بە
ئەستوورىي لە سەرزەلەۋە بە ئەندازەيەك
كە لە زستانا دلۇپە نەكا .

(گەلەبەرانە) جۆرە گەلەيىكى سوورى
سەختى رەقە ئەكرىتە ناۋ ، گۆزەۋ
دەيزەي پىرەنك ئەكرى .

(گەلەجانى) د . گەلەنجان .

(گەلەخۆركە) د . گەل خۆركە .

(گەلەدۇشاۋ) جۆرە گەلەيىكى تايپەتى
زەردباۋە ، ئەكرىتە شەيپەلى تىرى
ۋە ۋەك ھەۋىن . بۇتەۋەي دۇشاۋەكە
نەترشى .

(گەلەسپىيى) جۆرە گەلەيىكى سەپىيى
ووردە ، ۋەك سەپىياۋ ئەدرى لە ئەندامى
منالى ساۋا ، بۇتەۋەي كە نەسووتىتەۋە

(گەلەسەر) جۆرە گەلەيىكى فەتەنكى
نەرمى بۆرە لە ھەماما ئەدرى لە
سەرى بىرىندار يا لە سەرىك كە
موۋى ئالۇسكاپى تا بە ئاسانى دابى
(گەلەكوپرىيىت) ۋوتەيەكە لە كاتى
باسى مردوۋىيەكى زۇر خۇشەۋىستە
ئەۋوتىرى .

(گەلەلىكرىۋ) ئەۋ كەسەيەكە
گەلەيى لى كرابى .

(گەلەمارە) جۆرە گەلەيىكى بىر ھەيزى
بىر پىزە .

(گەلەمەن) د . گەلەمەند .

(گەلەمەند) كەسەيەكە گەلەيى بىر
لە يەكەك .

(گەلەنجان) گەلەنجان .

(گەلەودان) د . گەل دانەۋە .

(گەلەيى) باسى نارەزايى و دلگىيرى
يەكەك لە يەكەك لاي خۇي يا لە
پاشملە . [گەلەيى كردن] گەلە كردن
لە يەكەك .

(گەلەيار) ز . گەلەنار .

(گەلەيان) د . گەلەن .

(گەلەيىجە) چالايى ناۋەندى سەك و
ئەسقانى سەك .

(گلیینه) گیایه کی به هاری به
 که لای وه که لای سریش وایه بنکیکی
 هه به له پییشوک نه چن .
 (گلییر) کومه ل: نازه له که [گلییر] .
 نهرزه .
 (گلییران) د . یاری کردن به
 گل کردنه وهی شتیک .
 (گلییربوونه وه) گل-بوروبونه وه .
 کوبوبونه وه .
 (گلییرکردنه وه) نل کردنه وه .
 کوبکردنه وهی شت .
 (گلییرهوبوون) د . گردبوروبونه وه
 (گلییم) گلییم . شالینه [ه] .
 (گلیینجان) گله نجان .
 (گلیینه) شتیک کی خری توی
 توی به له ناو کالانه ی چاوا که بییبییله ی
 تیایه . کزن .
 (گلیینه) کچه له ی قورریینی
 سووره وه کراو .
 (گلییش) شارای خه له وخه رمان
 (گلیی) ز . گله یی .
 (گلییزه) با . چلووره .
 (گلییم) به رره ی بارییکی دریژ
 کزله ی نه نک .

(گلیین) شتیکه له گل دروست
 کرابن .
 (گلیینه) گلیین .
 (گم) وون ، [گمبوون] وون
 بوون [گمکردن] وون کردن .
 (گمانن) د . خویندنو ناله نال
 کردنی کوتر .
 (گمه) ناله ی کوتر ، [گمه کم]
 ناله نالی کوتر .
 (گمه کم کردن) گرروگال کردنی
 منال .
 (گمیز) مییز .
 (گمیزدان) مییزلدان .
 (گمیزن) مهردومی مییزن .
 (گمیزه چورتکی) د . مییزه چوررکی
 (گن) مهردومی منگن [کنه کن]
 کنه ی یه که له دوا ی یه که .
 (گنجیی) ز . که میل .
 (گنخ) بۆخنک .
 (گندور) کاله که .
 (گندورر) گوندوورر . گوندوره
 (گندوره) کاله کی پچووک .
 (گندوش) شووژن .
 (گندووره) د . گندوره .

بەكار دىنەرى ، ئەو خەلە مەغناي
 ئازال ئەبەخشى : [گاو گۇتال]
 واتە ئازال . شتى پىيىسى خراپ [د].
 (گۇتاوەررۇ) گۇبەندوتەشقەلە .
 (گۇتبوون) جەمام بوونى جەستە
 بە ھۇي مازدویتی یەوہ .

(گۇتدان) گۇژمدان و گۇت وەشاندىن
 (گۇترە) گۇرىن و فرۇتنى شت
 لە برر بەبى گىشان و پىۋان وژمارە .
 (گۇترە گارىنى) گۇرىن و فرۇتنى
 شت بە گۇترە .

(گوتل) ز . گۇمەل لە ھەموو شتىك
 (گوتن) گۇفتوگۇ كردن . گۇرانى
 ووتن .

(گۇتن) گوتن .
 (گۇتوہشاندىن) گۇتدان لەشت .
 (گوتە) ووتە .

(گۇج) گىياندارى قاچو دەست
 گىرر . گىياندارى گۇل .

(گۇجوولە) گۇجىيلە .

(گۇجىي) د . گۇوجوو .

(گۇجىيلە) توتكە سەك .

(گۇچان) داردەستى راستى قەف
 چەماوہ .

(گۇچك) پىچووك . گۇي [با] .
 (گۇچكردن) د . مەلاشوہەلدانە
 وەي منال بەشىرىنى يەوہ . گۇشكردن
 (گۇچەوہن) ھ . سووژن .

(گۇخۇل) كەسىكە مەرەزە بېيىتتە
 بەرھەم بۇ خواوہنى .

(گۇخۇلانە) مووچەيە كە ئەدرى
 بە گۇخۇل .

(گۇد) كەسىكە ئەندامى گۇت
 بووبى . گۇج .

(گۇدال) د . چال .

(گۇدلە) مووى درىژى پىشەسەر .

(گۇدە) د . گۇلووى لۇكە .

(گۇر) ز . گۇرك .

(گۇر) گۇرر . گۇيرەكە .

(گۇران) ناوہ بۇ ھۇزىكى كورد

كە لە [دالەھو] دائەنىشى . دى
 نشىن . مەردومى پەست [ز] .

(گۇراندىن) ز . گۇروون .

(گۇرانىي) ووتارى ھەل بەستراوى
 رىك خراوہ كە بە ئاوازەوہ بووترى

(گۇرانىي بىژ) كەسىكە كە

گۇرانى باش بلى .

(گۇرانىي چىر) گۇرانى بىژ .

(گۇرانىي ووتن) ووتنى گۇرانىي

(گوربز) د . چالاک .

(گوربزه) بووژاوه : بهرخه که

[گوربزه بوه] وات، هاتوه بهخویا .

(گورپ) د . مەردومی مات و

کزۆله .

(گورپه) خورپه ، [گورپه گورپ]

پهله پهل کردنی دل . پشییلە ی نیری

قهلهو . شتی زل [ز] .

(گورج) گیاندارى چالاکی به

دهست و برد . شتی کورت : کهوا

کهت [گورج] ، [گورج بوونهوه]

کورت بوونهوه ، [گورج کردنهوه]

کورت کردنهوه .

(گورجوگۆل) گیاندارى چالاکی

بهدهست و برد .

(گورجهو بوون) د . گورج بوونهوه

(گورجیی) بریتى به له ئافره تی

زۆرجوان . گورجوگۆلیی .

(گورچک) گورچییلە .

(گورچوو) گورچک .

(گورچوئییله) د . گورچییلە .

(گورچهوئیلە) گورچهوئیلە .

(گورچهوئیلە) گورچییلە .

(گورچیيلك) گورچییلە .

(گورچییلە) دوو پارچه کۆشتی

سووری کرده له ناو سکی گیاندارا

بهلای راست و چهپتوه .

(گورد) پالەوان . دارینکه له

که مەری تهونا دانه نری . گورج .

شتینکه وهك [دانه] ی جۆلا بهلام

نهم له بهن در ست کراوه ، هه وداى

رایه لی پیا ئهروا ، وه له کاتی

جۆلائی دا بهرزو نـزم ته بیتهوه بۆ

تی هه لکیشی و ته نیین .

(گورد کرتن) بهش بردن له

شت به نازایی : هەرچی ببینی

[گورد] ی خۆی لی ته گری .

(گورده) منالی ژنت که له تۆنه بێ

(گورر) هیزوته ووژم .

(گۆرر) چالیکه که مردووی تیا

بنیژری . شویننیکى تهختایی و پانه

که نزم تر بێ له هەر چوارلای خۆی

(گۆرران) تیکچوون .

(گۆررانهوه) د . گۆرریینهوه .

(گورر بهستنهوه) هاتنه دواوه بۆ

هه لمهت دان و چوونه پیشه وه به گورر

(گۆرر به گۆرر بوون) ووتیه که له

رووی سووکی به وه ته ووتری به مردووی

خراب .

(گوررخانه) گوررستان .

(گوررستان) شوينتيكه مردووی

زوری تیا نیژرابی .

(گوررکه) ئاگردانتيكه که له

ديوارا نه بی .

(گوررکه نکه) د . که متیار .

گورره له که نه . کفن دز .

(گوررگرتنه وه) هیز په یدا کردنه وه

به خودا هاتنه وهی گیاندار .

(گوررگومبوون) بریتی به له رون

بوون و نه مانى ناوونيشانى به کينک :

فيسار کهس [گورری کوم] .

(گورر نه ته له) شتيكى خه يالى به ،

مەردومى زيبته له و بزئوى پى نه شو به يئىرى

(گوررؤز) گررؤز .

(گوررؤزى) گررؤزى .

(گوررؤله) پارچه به کى پچوو که

ته که ويته بن دهستى کراسه وه .

(گورره) دهنگيکه له رۆينى

هيندى شته وه به تييزى په یدا ته بی

وهك رره شه باو دهنگى بهردى قوچه

قانى و ئاوى زور، [گورره گورر]

گورره يه كه له دواى يهك . خوررين

به سه ر به کينکا: نه م [گورره گورره ت]

له چى به ؟

(گورره پان) با . مه یدا نتيكى

که وه ره له زه ويى .

(گورره شه) هره شه .

(گورره گورر) په له پهل .

(گورره وان) زيده وان .

(گورره وشار) هاتنه وهی گورر

له مردوو .

(گورره و که نه) گورره له که نه .

(گورر هه ل ئاخنين) بریتی به له

جنيودانى زور به گوررى به کينک .

(گورره له به ستن) هه له به ستنى گورر

به بهرد يا به خشتى سور .

(گورره له که نه) که سيکه که

گورر هه ل بکه نى بؤ مردوو .

(گورره له که نه) ده عبايه کى کيويى

رره شه له پشپيله پچوو کتره، گوررى

مردوو هه ل نه داته وه بؤ خواردنى

جهسته ي .

(گوررياگ) د. گورر راو .

(گورريان) گورران .

(گوررى) که ردى . گورى ئاگر [با]

(گورر يېچه) جو که له به که نه م لاو

ئەو لای بە بەرد ھەلچنرابى و تەختە
پۆش كرابى .

(گۆررىن) تىكدانى شتىك بە
شتىكى تر: ئىمررۇ تا ئىيوەررۇخۇش
بوو كەچى لە پاشا [گۆررى] .
تەبدىيلى شتىك بە شتىكى تر .

(گۆررىنەو) دانی شتىك و وەرگرتنى
شتىكى تر لە جىنى .

(گورز) پەتىكى ئەستورە كە
سەرىكى خرروگرى دراى . گورزە
يەك لە پووش يا لە كەلا [ز] .
(گورزان) د . يارى كردن بە
گورز .

(گورزك) گورزەى پچووك .
(گورزە) دەستەيەك لە شتىكى
بەستراو ، وەك قامىش و زەل .
(گورزەكوئىرە) جۆرە يارىيە كە
بە گورز ئەكرى .

(گورزەھۆن) جۆرە ھۆنىنەو ەيە كە
كە ئەبى چوارلىسپ بىى ، وەھۆنراو ،
كە چوار كۆشە بوەستى .

(گورزى بن مېخ) يارىيە كە
مېخنىك دائەكوترى و پەتىكى پىئو
ئەبەستىرئ و يەكنىك سەرى ئەكرى و

ئەسووررىتەو ، ئەوانى تر بە گورز
لنى ئەدەن ، ئەمىش دەستى بەر
ھەر كامىار كەوت لەجنى ئەم
تى ئەكەوى .

(گورزى ژىربەرى) د . جۆرە
يارىيە كە لەژىر بەررەدا ئەكرى .
(گورگ) دەعبايەكى بەزىانە بە
قەد سەكەنىك ئەبى مېخلى مەررو
نازالە .

(گورگان خواردو) برىتىيە لە
كەسىك كە لەلايەن يەكنى ترەو
بە فېل دووچارى چورتمىك كرابى :
[بەگورگان خواردن] ى دا .

(گورگانە شەوى) جۆرەگۇرانى
يەكە منالى پى ئەكرىتە خەو .
(گورگ كۆژە) كىايەكى كەلاپانى بكوژە
لە كەل كۆشتى كالا ئەكوترى و
دائەنرى بۆ گورگ و دەعباى تر كە
بىكوژى .

(گورگ نەخۆرە) سېل . برىتىيە
لە پېرېژنىكى ناشرىن كە كەس
تەمەعى تى ئەكا .

(گورگوتاو) د . فران فران :
كە دىيم [گورگوتاو] بوو ، واتە
فران فران بوو بەجىم ھىشت .

(گورگە) دارىنكى درىژە لەسەر
 دىيوار بەرۋو كارى دەرەۋەدا دانەنرى
 و گەلاۋخىزەرەۋزەلى لەسەردانەنرى و
 گەلبان ئەكرى . گياگەلە . گياندارى
 قوشقىيى . فېلباز [د] . مرۇر .

(گورگە بوون) قوشقىيى و تار بوونى
 گياندار .

(گورگە پىشت) د . شتى قۇقز .
 (گورگە خەۋ) جۆرەخەۋىنكى سوۋكە
 كە خەۋتوۋە كە كويى لە قسەۋ
 كوفت و كۆيى .

(گورگە زى) كاتىكە كە مەتاۋ
 بى و بارانىش بىارى .

(گورگە شەۋى) د . گورگەلەنە
 شەۋى .

(گورگە لۇق) د . گورگە لۇقە .
 (گورگە لۇقە) ھەرراكردىن بە
 ھەنگاۋى كورت بەخىرابى .

(گورگە لوور) لووراندىن ۋەك گورگ .
 (گورگە مزە) گۈزروان .

(گورگە مېش) سەكىكە كە لە
 تۋوى كۆلە گورگەۋدىلە سەك پەيدا
 بوۋى . يەكىكە زمانى خۇشەن و
 دلى ناپاك بى [د] .

(گورگى باران دىيىدە) بىرىتىيە
 لە مەردوۋىيى فېلبازى دىيىدە .
 (گورگى داۋدىيە) د . گورگى
 باران دىيىدە .

(گورگىيەلە) كەندوۋى پچوۋك .
 (گورمزىن) با . بزو زەردەخەنە
 (گورۇ) ھۆگر ، [گۈرۈبوون]
 ھۆگر بوون . گرەۋ .

(گۈروا) د . گۈرەۋىيى .
 (گۈروابازىيى) د . گۈرەۋىيى بازىيى .
 (گۈرواچىن) د . گۈرەۋىيى چىن .
 جۆرە بالىندەيە كە .

(گورۇگورۇ) شتىكە كە بزرر
 بزرر و گرى كرى ۋەستابى ۋەك رۇن .
 (گوروون) پىست كرتنەۋەي گياندار
 (گورويس) گورىيس .

(گورە) با . گۈرەۋىيى .
 (گۈرە) گۈرەۋىيى [ز] . گەرە
 (گۈرە كە) كويىرە كە .

(گۈرەۋا) د . گۈرەۋىيى .
 (گۈرەۋىيى) شتىكى چىراۋە لە
 بەن يا دەزوۋ ئەكرىتەپى .

(گۈرەۋىيى بازىيى) جۈرە يارىيى
 يەكە شتىك لە ناۋ يەكىك لە دە

گۆره ویی دا ئە شارریتەوه ، هەر کەس
بیدۆزیتەوه ئە بیاتەوه .

(گۆره وییە) جۆره چۆلە کە یەکی
پچوو کە هیلانە کە ی وەك گۆره ویی
ئە تەنی .

(کۆری) ز . ووتە یە کە بە کار
دیتیری بۆ جیا بوونەوه ی ئازالی چەن
مالیک کە تیکەل بووبن .

(گۆریختە) چەوری ناوسک و
سەرۆپی ئازال .

(گۆریز) لادان لەشتیک یا
شوینیک : فیسار کەس بە [گۆریز]ە
[گۆریز کردن] لادان لەشت .

(گۆریس) گۆرییس .

(گۆریسکینشە کۆ) گۆرییس کیشە کۆ
(گۆریە) گۆره ویی .

(گۆرییس) شتیکێ ئەستووری
دریژە لە چەن هەودایەکی بەن یا
موو ئەهۆریتەوه و باری پێشەتەك
ئەدری .

(گۆریسکینشە کۆ) یاری یەکی
دوو دەستی یە ، هەردەستە ی سەری
گۆرییسکە رائەگێشن ، کامیان
دەستە کە ی تری راگێشا ئە ی باتەوه

(گۆریی گرن) با . خۆبەخت کردن
لە پێناوی شتیک .

(گۆریین) گۆروون .

(گۆریین) ووتە یە کە بە کار دیتیری
لە باتی ووتە ی [هیین] و [یارۆ] .

(گۆز) گۆیز .

(گۆزارە) د . مەعنا .

(گۆزان) پەرر کردن شتیک لە
شتیکێ شل : ئەومەشکە یە بـ [گۆزە] .
گۆیزان .

(گۆزان گۆزان) سەر راوه شاندنی
منالی ساوا لەرووی یاری و کە ی فەوه .
(گۆزان) هەل گۆزانی شت .

گواستەوه ی شت [د] . پاراستن .
[د] . لێدان : هەر کە نە ی [گۆزی]
خوا بی [گۆزی] واتە هەر کە سیک
نە ی پاریزی خوا لی ی دا [د] .

(گۆزاننەوه) د . گواستەوه .

(گۆزانەوه) د . گۆیزانەوه .

(گۆزاوڵە) د . هەل تۆقیین .

(گۆزتن) د . گواستەوه .

(گۆزتنەوه) د . گواستەوه .

(گۆزروان) گیایەکی بە هاری

کە لا پانە ، گۆلیکی شییی پچووکی

پەررەدار ئەگرى ، جۇش ئەدرى و
بۇ كۆكە ئەخورىتەو .

(كوزك) با . شەربە .

(كزك) ز . قۇزاخى لۆكە

(كۆزكە) كۈپەي شىين .

(كوزكى) ل . ئاۋىتە .

(كۆزە) دەرئىكى كەورەي گلىينى

دەسكدارى سوورەو كراو ، ئاۋى

قى ئەگرى .

(كۆزەبانە) كۆزەبانە .

(كوزەر) دەر بوونەيە كە كەدەر بېچى

(كوزەران) رابواردن و ژيان بەو

رۇژىيەي كە چىك ئەكەۋى .

(كوزەردان) د . ژياندىن يەككىك .

(كوزەراندىن) د . ژياندىن يەككىك .

(كوزەرانكرن) كوزەران .

(كوزەركردن) تىپەررىن بە

شۈننىكا .

(كوزەركا) شۈننى كوزەركردن

(كۆزەك) ز . پاژنە .

(كۆزەكەر) كەسەيكە كە ھەر

كۆزە دروست بىكا .

(كۆزەلە) جۆرە كۆزەيەكى دەسك

دارى پىچوۋكە . كىابەكى كۆيستانىيە

ئازال بىخوئا ئەيكوژى .

(كۆزىانەو) د . كۆزىانەو .

(كۆزىلكە) ھەنارىكە كە تازە

خرر بوۋىن و ھەلى پىچاپى .

(كۆزىنگ) قولىپى .

(كۆزىين) ھەل كۆزىين .

(كۆزىينەو) د . كواسىتەو .

(كۆزكىرە) د . پىشتى پال پىتەدان

(كۆژم) تەكان .

(كۆژمە) كۆژم . خورماۋا كالا كۆيىز ،

يا كۆيىزو مېۋوژ ، يا كۈنجى وخورماي

بەيەكا كوتراۋ . ئەندازەيەك لە پارە :

ئەمررۇ فلان كەس كۆژمە پارەيەكى

باشى دەست كەۋت .

(كۆژنە) ھ . دەرخۇنە .

(كۆژنەو) ھ . كلىتە .

(كوساخ) د . كوستاخ .

(كوساخىيى) د . كوستاخىيى .

(كۆسارە) د . كۆل ئەستىرە .

(كۆسالە) كۆيرەكە .

(كۆسان) ز . ويىزوۋىزە .

(كوست) ئەنگوست .

(كوستاخ) مەردومى قسە زانى

بى شەرم . چالاک .

(كوستاخىيى) بى شەرمى . چالاكىيى

(گۆستەۋە) د . گواستەۋە .

(گۆستىر) ز . گولە ئەستىرە .

(گۆستىيل) ز . ئەمۆستىيەلە .

(گۆستىيەلە) گۆستىييل .

(گۆسك) با . گۆزەلە . شەربە .

(گۆسوانە) گۆيسوانە .

(گوش) گىايەكە لاسكەكەي بە

كوتراۋىي ئەررىسىرى و ئەكرى بە
كونىە .

(گوش) كۆى .

(گوشاد) شتى فراۋانى گەورە .

(گوشادىي) فراۋانى .

(گوشان) د . گوشين .

(گۆشاۋگۆش) ووتەيەكە بەكار

دېئىرى بۇ سەربرىنى گىيان دارىك
لەم كۆى يەۋە بۇ ئەۋگۆى .

(گۆشپاق) قاپنىكى تايىبەتى يە گۆشتى

قى ئەكرى .

(گۆشت) شتىكى نەرمى سوورە

لەژىر پىستولە سەرئىسقانى گىياندارە

(گۆشتاۋ) چىشتىكە لەگۆشت و

ئاۋو نۆك دروست ئەكرى .

(گۆشت برژە) چەن شىيىشتىكى

تىكخراۋە گۆشتى لە سەر ئاكر

پى ئەبرژىئىرى .

(گۆشتپارە) زیادە گۆشتىكە لە

سەرھىندى ئەندام پەيا ئەپى بەھۋى

نەيىمىكەۋە . مئالى ئەبەكامە لەمئال

داناكە ھىشتاگىيانى ئەكرابى بەبەرا

(گۆشتپەررە) ز . گىياندارىكەكە

ھىشتا گۆشتپارەپى لە سكا .

(گۆشتپىيس) برىتىيە لەكەسىك

كە برىينى درەنگ چاك بېيىتەۋە .

(گۆشت تال) برىتىيە لە مەردومى

ئىسك قورس .

(گۆشت تەندوورىي) گۆشت تەندوورىي

(گۆشت تەندوورىي) جۆرە دىيزەيەكە

گۆشتى تيا لى ئەئىرى لە ناۋ تەندوورا

(گۆشتخۇر) پەلەۋورودرىندەي كە

كە گۆشت بىخۋا .

(گۆشتخۇش) برىتىيە لەكەسىك

كە برىينى زوو چاك بېيىتەۋە .

(گۆشتكا) ناۋە بۇجۆرە ترىيەك .

(گۆشتكرتن) قەلەۋبون .

(كۆشتن) كۆشتن : [بىكۆژ] .

(كۆشتن) شتى نەرمى قەلەۋ :

ئەم مەررە يا ئەم كالەكە [كۆشتن] .

ۋانەگۆشتى زۆرە ، يا ئەم زەۋىيە

[گۆشتن] ۋاتە نەدماقە .

(گۆشتەزۈۈن) گۆشتەزۈۈن .

(گۆشتەزۈۈنە) گۆشتەزۈۈن .

(گۆشتەزەۋىيى) زەۋىيى نەرمان

(گۆشتەزەۋىيىن) د. گۆشتەزەۋىيى

(گۆشتەكپىرە) جۆرە نەشەۋىشە

شەنپەكە ناۋ بەناۋ توۋشى منالى ساۋا

نەبى ، گۆشتى پىئە كرى .

(گۆشتەزۈۈن) گۆشتەتېكى ناسكە

بەسەر برىنادى پاش چاك بوۋنەۋەي :

برىنەكە گۆشتەۋ زۈۈنى ھىناۋەتەۋە

(گۆشتى خۇخۇشکردن) برىتىيە

لە خۇخۇشەۋىست كىردن .

(گۆشتى سەرچەپەر) برىتىيە لە

شتى كەم نىرخى بىئەمۇد .

(گۆشتى قەلەۋ) يارىي سەبەتە

بەسەرى .

(گۆشتىيى) ز . گۆشتى خوي

كراۋى ھەل كپىراۋ بەكالىي بۆزستان

(گۆشران) قوبۇل كىردى شت

بۇ گۆشىيىن .

(گۆشراۋ) شەتپەكە گۆشراپى .

(گۆشقاۋ) دەۋرىي پچوۋك .

(گۆشکردن) يەكە بىجار شىپىردان

بە منالى نازەۋو .

(گۆشكەلۈۋ) د . ئالۋو .

(گۆشكپىرە) د . گۆزكپىرە .

(گۆشۋارە) د . گۆشەۋارە .

(گۆشە) قوژىن . پارچەي خشت

كە لەسەر سوۋچ دائەنرى لەخشت

كارىيى دا . شەتپەكى سى سوۋچە دارتاش

ۋ ۋەستاي دىۋار بۇ راستىي سەر

سوۋچ بەكارى نەھىن . جۆرە پىشتىي

يەكى تەنكە لەسەر سوۋچى كورسىي

دانىشتن دائەنرى . دىپزە [ھ]

(گۆشەدار) شوپىنپەكە كە گۆشەي بىي

(گۆشەك) ئالۋو .

(گۆشەكپىر) كەسپەكە كە تېكەلى

مەردوم نەبى .

(گۆشەكپىرىي) دەست ھەل كىرتن

لە تېكەلىي مەردوم .

(گۆشەنشىيىن) گۆشەكپىر .

(گۆشەنشىيىنى) گۆشەكپىرىي .

(گۆشەۋارە) كۆنیا . كۆشەي

خشت . كۋارە .

(كۆشەي چاۋ) قىنگى چاۋ .

(كۆشى) ھ . كىيىتەلە .

(كۆشپاك) د . كۆشراۋ .

(گوشيان) د . گوشران .

(گۈشىى) د . تەلەفۇن .

(گوشين) بادان و وولىيىنى شت

بە نەيم .

(گوشت) گوشت .

(گوشتار) قسە و گوشتوگو .

(گوشتدان) گوشتدان .

(گوشتوگو) قسە كىردن .

(گوشتك) گوشتك .

(گوشتك) با . سەرە نوپىلك .

(گوشتك) با . گوشتك .

(گوشت) ز . جى مۈلكەى ئازال

لە مال يا لە نەشكەوت .

(گوشتار) چەن پەررە نوسراوئىكى

چاپىكراوۋە كە خەفتە و خەفتە يا مانگەو

مانك دەرېچى « بىلە » .

(گوشتان) ز . گوشينى شت .

(گوشتان) ز . مەيدان و گۈررەپان

(گوشتەند) با . گۈبەند . شايب .

گۈبۈونەوۋە بۇ كارىكى كىرنگ .

(گوشتك) ز . جۈرە خواردە

مەنىيەكى شىرىينە ھەل نەشىلرى و

خىر ھەل نەدرى و نەخورى .

(گۈك) د . گوپىيەتە .

(گۈكجە) ھەلووژە زەردە .

(گۈگرد) شتىكى زەردى ترشە

لە كار دەرئەھىترى و بە كارى

كەلى شت دى .

(گوگوختىيى) جۈرە كۈترىكى

كەرمىيانى دەنگ خۇشە .

(گۈكەم) گىيايەكى كۈيىستانى

بەرزە گۈلىكى زەرد دەرەكات .

(گۈل) كەسىكە كە تووشى نەخۇشى

گۈلىي بووبى . گىياندارىكە كە جەستەى

پىچروك بى . شتى تام ناخۇش :

چاشتە كە [گۈلەنە] ھ . ناشىرىين

[ھ] . گۈل [با] .

(گۈل) شتىكى جوانى پەررەدارە

ھىندى سەوزايى دەرى ئەكا ، وە

كەلى رەنگى ھەيە . ووتەيە كە نەووترى

لە يارىي گۈرەويى بازىي دا لەكانىكا

كە دەست بىخەيتە سەر پىشكە كە .

(گۈل) چالىكە كە ئاوى تىا وەستابى

(گۈل) كەمال . ووتەيە كە لە

كەل ووتەى [گۈرج] دا بە كار

دىترى : [گۈرج و گۈل] .

(گۈلاڭ) ز . گۈلاو .

(گۈلالە) گۈلىكى سوورى بەھارىي

لاسك سەوزى دريژە ناوۋە كەي خالىكى
رەشى تىايە .

(گولالە سوور كە) گولالە .

(گولالە سوورە) گولالە .

(كولان) با . مانكى مایس كە

سىيوپەك رۇژە .

(كولان) كولان . ناوى چوار

دىيە لە ناوچەي سرۇچك و ھەلەبجەو

وارماو او شاورايەتى لە رانيە .

(گولانە) شتى پچووك : قارچكە

[گولانە] .

(كولاو) ئارەقى كولە باخ .

(كولاو) گۈل .

(كولاو پاش) كولاو پىژىن .

(كولاو پىژىن) كولاو پىژىن .

(كولاو پىژىن) شتىكى قىنگ خورى

مل بارىپكە چەن كونىك لە دەمە

كە يايەتى كولاوى پىئە پىژىتىرى لە

مەردوم .

(كولودان) كولاو پىژىن .

(كولوكرتن) ئارەق كرتنى كول .

(كولاو تون) سىيەپكى زەردى

رەسروە ژنان كولنى لىئە چىن .

(گولباران) پەخشان كىردنى كول

بە سەر يە كىكا لە بەرخۇشەويستى .

(گولبانوو) جۇرە مېشىكى چزوو

دارە ، ھىلانە لە بن مېپچ و كونو

قوژبنا ، كا .

(گولبر) كەسنىكە كە گۈل بۇ

مەرەزە بېرىتى .

(گولبرىن) ھەلەبەستنى گۈلى

مەرەزە .

(گولبە دەم) تىرۇزى و خەياری

زۇر ناسك كە ھىشتا كولە كەي

نەوۋەرى بى .

(گولبىتە) كونىكە لە بىكى

تەنوورەوۋە دەرتە كىرى بۇ باكىشان

(گولچىن) د . بىرىتى يە لە

ھەلبىژاردنى شت .

(گولچىسك با . گورچىيلە .

(گولخار) جۇرە رەنكىكە .

(گولخونچە) گولنىكە كەمى دەمى

داپىتەوۋە بە رەنكىك كە لە ناوۋەندى

گول و خونچە داپى .

(گولخەندەران) جۇرە گولنىكى جوانە

(گولدار) شتى كول كولى .

(گولدان) شووشە يەكى جوانە

دەسكە گولى تىئە خرى . ئىجائە

گول . گييتته له ی مييز [د] .

(گولرروت) گوله ررووته .

(گولزار) شويتنيكه كه گولي

زوري تيايت .

(گولستان) باخنيكه كه گولي

زوري تيايت .

(گولستان) گولستان .

(گولشه ن) د . گولزار .

(گولك) گویره كه .

(گولكار) د . باخهواني گول .

(گولکردن) په يدابووني گول

له سهوزي . خشت بووني كه نم و

جزو مارهزه .

(گولكشان) با . گولكهوان .

(گولكهوان) شواني گولك .

(گولكاوزوان) د . گولنيكي

به هارييه له زباني كا نه چن .

(گولكرتن) په يدابووني گول له

سهوزي .

(گولكولاو) د . گوله باخنيكه كه

گولاوي لن نه كييرن .

(گولگولي) شتيكه كه ويتنه ی

گولي زوري تيايت .

(گولگون) گولگولي .

(گولكه ز) جوره رهنكيكه .

(گولكه زي) د . رهنكي سووري

تارييك .

(گولله) پارچه قوررقوشم يا مسيكي

خرره به سهر فييشه كه وه .

(گولله باران) ده ستريتر كردن

له شتيك به گولله .

(گولله به ند) نوشته يه كه به ههر

كه سيك يي نه لين كوايا گولله ناي برري

(گولله پزين) شه ست تير .

(گولله ی ويل) گولله يه كه به يي

نيشان برروا .

(گولم) لا وينچ .

(گولمه) پارچه كوشي پته و .

(گولمه) قوله كيای كه وره .

(گولمه ز) گزبه نك .

(گولميتخ) بزماريكي دريژي

ته ستوري سهرپانه .

(گولميتخك) د . گولنيكه زور

جوري هه يه وي بوني له بوني ميتخك

نه چن .

(گولنار) جوريكه له گولي هه نار

به لام نه م خري هه لناداو تيكي لي

دهرمانی دم و هيندي دهرمانی تر

تە كرى ، وه پىتى تەلپىن [گولنارى
فارسىي] .

(گولنك) گولەنك . گولنكە
(گولنك برىپىن) برىپىتى يەلە
ھەلخەلە تاندن و دەست برىپىنى
يە كىك .

(گولنكە) شتىكى لىپ لىپە لە
تاورىشم يا لە كەژدروست تە كرى ،
و ھەيتىدى شتا تە كىپى بۆجوانىي
(گولنم) پرژاندنى ئاۋ لە شتىك
كول كول : تەۋ زەۋى يە ، يا تەۋ
نانە گولنم بىكە .

(گولۇ) گولپىتەنى تەنور .
(گولواخىن) تۆپەۋانە يەكە
گولپىتەنى تەنورى پى تەئاخىرى .

(گولۇپە) د . كلىپەنى ئاگر .
(گولوپىسى بەھار) خاكە لىۋە
(گولۇر بوونەۋە) تىلۇر بوونەۋە .

(گولۇر كىردنەۋە) تىلۇر كىردنەۋە .
(گولۇفتىن) وولپىنى چاۋ بەدەست .
(گولۇلە) ھەۋداي ھەلكرەۋى
خىر لە بەن يا لە دەزوو .

(گولۇلە بوون) برىپىتى يە لە كرى
بوونى جەستە لە بەر ئازارىك .

(گولۇلە كىردن) برىپىتى يە لە كرى
كىردنى جەستەنى كىپاندارىك بە ئازار
پى كە ياندنى . ھەلكرەۋى ھەۋداۋ
كىردنى بە گولۇلە .

(گولۇلە كەۋتە لىپى) برىپىتى يە
لە دوۋچار بوون بە مەينەت .
(گولۇنە) د . گولپىتە .

(گولۇوك) گولۇ بەرزە درەختىكە
كە لە پىش كە لا كىردنىيا پەيدا تە پى
و لە پاشا تەۋەرى و تە پى بە بەر .
شاگول .

(گولۇۋ كەفە قىيانە) رىحانە كىۋىيەلە .
(گولۇول) با . چىشتى دۆكەشك
(گولۇۋىنك) ملوانكەنى لى گولپىرە كەۋ
كارو بەرخ .

(گولۇۋىنە) گولپىتە .
(گولە) كىرمەنى ھەۋر [گولە كىل]
كىرمە كىرم .

(گولە تەستىرە) جۆرە دەعبايە كى
بالدارى پىچوۋكە كىررىكى رووناكى
سەۋز بە قىكە كە يەۋە يەتى .

(گولە باخ) گولپىكى كەۋرەنى
سوۋرى بۆن خۇشى بەھارىي يە
ئارەقى تە كىپىرى .

(گولە بە بە شە) جۆرە گولنىڭ .
 (گولە بەرۋىزە) گىياھە كى بالابەرزى
 لاسك ئەستۈورە ، گولنىڭ پانى كەورە
 ئەگرى ھەمىيشە رووى لە رۆژە ،
 تۆۋە كەى وەك دەنكە كۈولە كە بە
 سۈيۈر كراۋىيى و برژاۋى ئەخورى .
 (گولە بەرۋىزە) جۆرە گولنىڭ
 زەردى بۇن خۇشە .

(گولە پىرووزە) قەرەخەرمان .
 (گولە پىغەمبەرە) گىياھە كى مالىيە ،
 گولنىڭ درىژ ئەگرى ، بە چوار
 دەورى گولە كەدا شتىكى خىر دەر
 ئەدا ، وەك نۆك بەنەرىيىكى ئەخورى ،
 وە بە ووشكى ئەھاررى و ئەگرى
 بەنان .

(گۈلە تاجى) نىرە تانجى .
 (گۈلە چاۋىشە) د . گولە بابوونە
 (گولە داس) چەند درىڭنىڭ لە
 سەر زىبانى گا پەيدا ئەبى ، وەك
 پۈولە كەى ماسىيى ئەبى بىتاشرى .
 (گولە دۆمە) گولنىڭ زەردى زە
 پەررە كانى درىژ كۈلەيە .

(گولە رۆڭزىيىنە) گولنىڭ بەھارىيى
 زەردە ، كەلەي لە كەلەي جاترە

كىۋىيىلە ئەچى .
 (گولە درووتە) گولە كەنمىڭكە
 كە پىژى ئەبى .
 (گولە زەرد) گولە زەردە .
 (گولە زەردە) جۆرە گولنىڭ زەردى
 بەھارىيى كەلە شاشى بۇن خۇشە
 وەك گولە باخ وايە ئەگرى بەھەلۈا
 (گولە ژەن) جۆرە دارىڭكە شتى
 رىسراۋى لەسەر ئەگرى بەكۈلە .
 (گولە سەكانە) د . دلىيق .
 (گولەش) ز . زۆران بازىي .
 (گولە شللىرە) گولنىڭ سۈورە
 لەسەر كۆررى خۇشەويست دەررويتىرى .
 (گولە فەقى) گولە بەيىوونە .
 (گولەك) پەلە گىياھە كە كەھەموۋى
 گولى كىردى .

(گولە كابە) كەنمە شامى .
 (گۈلە كىرى) ھ . ئاردەتوۋ .
 (گۈلە كۈل) د . خاۋەخاۋ .
 (گۈلە كە) گۈلەرە كە .
 (گولە كەنم) گولنىڭ پىژىرە دانەي
 كەنمى تىيايە .
 (گولە نىڭ) دوگمەيەكە لەناۋ
 زىيى وولاخى بەوزەدا پەيدا ئەبى و

نابەلى ئاۋوس بى . كولنگە .

(كولەنگى برىين) كولنگى برىين

(كولەنگە) كولنگە .

(كولە نىسان) كولالە سوورە .

(كولەواژ) كىيايە كى ئاۋىي ھاۋىيىيە

كەلاۋ لىقى ۋەك لاۋلاۋ وايە ، بەلام

ئەم ئەۋەندە بەرزىنايىتەۋە ، پۆركىنكى

سوورئەگىرى ، دەنگىنكى سوورى تىايە

(كولەۋەچىنى) چىننەۋەي كولە

كەنم و جۆ دۋاي دروۋنەۋەيان .

(كول ھەنارى فارسى) كولپىكە

ۋەك كولى ھەنار بەلام ئەم كەۋرە

ترەۋ پەررەي زۆرتەرە ، ۋە دارەكەشى

ۋەك دارى ھەنارۋايە ، بەھارر راۋەيى

لەكەل سىل و زاخا ئەكەرى بە

دەرمانى پۈۋك .

(كولپىر) با . سىچىكە .

(كولپى كاۋىبان) كولپىكى مۆرە

ۋەك ۋەنەۋشە ، ۋەك چا لى ئەنرىۋ

ئەخورىتەۋە بۆگورچىيلە زۆرباشە .

(كولپىن) ز . زاۋىي كىردن :

مەررەكان [كولپىن] ئەكەن ، واتە

زاۋىي ئەكەن .

(كولپىنە) كولپىنە .

(كولپى) دەردىنكى پىيسە ئوۋشى

ھەركەسنىك بىي ئەندامى دانەۋەشتىن .

كولپى كەنم و جۆۋ برىنج و شتى تر [با] .

(كوم) شتى ۋون [كوم ۋون]

ۋون ۋون [كوم كىردن] ۋون كىردن .

(كۆم) كۆل قوۋل .

(كومان) شك .

(كومانبار) كەسپىكە كومانى

ئاۋانپىكى براپىتتى « مەھم » .

(كومانبارىي) ۋونى مەردوم بە

كومانبار « ئەھام » .

(كومان بىردن) شكىچۈۋون بۆشتىك

(كومانن) د . خويىتەن ۋ نالە نال

كىردنى كۆتر .

(كومانە) دۋاھەمپىن بىيرى

كارىزە كە دوۋسى پەلى لى ئەبىتەۋە .

(كۆماۋ) كۆلاۋى قوۋل .

(كومبۋون) بى سەروشىن و

نادىاربۋونى شت .

(كومبەز) كۈمەز .

(كومپ) ز . روۋمەتى قەلەۋى

جوان .

(كومررا) كەسپىكە كە رىي

راستى خۋايى لى تىكچىروپى ،

(گومەتە) قەلەم بازى ئاسك
و مەررە كىيى .

(گومەتە دار) قەلەم بازى
ئاسك و مەررە كىيى .

(گومەد) گومەز .

(گومەز) كۆشكىكە بىن مېيچە كەي
بە قۇزىيى ھاتىيەتە .

(گومەزە) د . بىلقى سەرئاو .

(گومەزى) شىتەكە ۋەك گومەز
قۇزۇقىيىت بى .

(گۈمەل) گۈبەند .

(گۈمەلتە) د . شىتى گۈمەل بوو .

(گۈمەلىيە) دەرمانىكە ئەدرى .

لە دارى كورسى و دەرگاوپەنجەرە
بۇ جوانىيى .

(گون) دووھىلىكەي خىرە لە
توورە كەيەكى گۈشتىيىنا بە ئاو لىكى
گىياندارى نىرىيىنە . گوند .

(گونا) د . گوناح .

(گۇنا) كۈلم .

(گونا بار) د . گوناخبار .

(گوناح) ووتن يا كوردنى شىتى خراب

(گوناخبار) كەسىكە كە گوناح

بىكات .

[گومررا بوون] تىكچوونى رى
خوانى لە يە كىك ، [گومررا كوردن]
تىككەنى رى راستى خوانى لە يە كىك
(گومررايى) رى راستى خوانى
وون كوردن .

(گومرك) د . گومرك .

(گومركچى) كاربە دەستى گومرك

(گومركخانى) د . شويىتىكە كە

گومركى تيا ئەسىرى .

(گومرە) ز . مەردۇمى دەۋلە مەندى

دەست رۇيىو .

(گومرىيك) گومرك .

(گومكردن) بى سەر و شويى

كردن و لە دەستەدانى شىت .

(گومكەمۇكە) قومقەمۇكە .

(گومبگوم) ز . گومبگومە .

(گومبگومە) شىتەكە ۋەك جەزۋەي

قاۋە بەلام ئەمگەلنى گەورە ترە كولاۋى

پى ئەگىرى ، ۋە بەكارى گەلنى شىتى

تر دى .

(گوملەتە) د . كۆترە .

(گومە) د . گمە ، [گومەگوم]

گمەگم . ئاۋى دى يەكە لەۋبەرسىروان

(گومەت) گومەز .

(گونا حكار) گونا حبار .
 (گونا كار) د . گونا حكار .
 (گونا كۆن) شتى رهنكاورهنكى
 هه مه چۆر .

(گونا ه) گونا ح .
 (گونا هبار) گونا حبار .
 (گونا هكار) گونا حكار .
 (گونتك) گونك .
 (گونتووله) چۆره ترى يه كى سې
 دهنك و هيشوو دريژه .

(گونج) لووله يه كى كه وره ي قوررينى
 سووره وه كراوه له ژير زه ويى دا تاوى
 پيا نه برى . گونجيكى دارينى
 پچووكه نه برتته شاكونجى ناشه وه .
 (گونجان) بوونى شت به رهنكىكى
 وا كه بوونونه بوونى وهك يهك واپى ،
 واته نه بوونى پى ويست پى وهك [خوا]
 وه نه نه بوونى پى ويست پى وهك
 شتى مه حال . دهستدان وبه كارها تى
 شتيك بو شتيكى تر : نه م به رده بو
 نهو شويته [نهكونجى] واته دهست
 نه داو به كار دى .

(گونجايش) ژيانى ريك و پيك ،
 هه ر له نه بوونا به كار ديترى : نهو

ژنه گونجايشى نى يه له كهل ميره
 كه يا ، واته له كه ليا ناژى ، يا
 نهو شويته جيى گونجايش نى يه ،
 واته ناژييم له ناويا .

(گونجكاريى) راكيشانى كونج
 به ژير زه ويى دا بو تاو پيا بردنى
 (گونجه) زه مېووره ي ناش .
 (گونجه نه) ه . بهنده خوين .
 (گونجيين) گونجان .
 (گونچرر) د . پارچه يه كى پچووك
 له شتيك .

(گوند) دى .
 (گوندك) گوندك .
 (گوندور) گوندوره .
 (گوندوره) كاله كى پچووك .
 (گوندوور) گيايه كى به هاريى
 كوستانى يه كه لاي وهك كه لاي قه زوان
 وايه ، نيركىكى به رزى بوش دهر
 نه كاو نه خورى ، وه گوليكى زهره
 نه كرى .

(گووندووش) سووژن .
 (گونده) نؤسراوى ريكى كردو
 كۆل . مەردوومى خروپەر .
 (گونده لېهنت) هه لېهنته وه و

ساغ كىردنەۋەى دىيوارى رزىيوى
داروو خاۋ بە گەچ يا بە قۇرر .
(گونىدەلە) كىتە . توورە كەيە كى
پىچكۇلانەيە لە چەرم ، شتومە كى
راوى تى ئەخرى .

(گونىدەنە) گونىكىنە .

(گونىدى) با . لادىيى .

(گونىشەيتان) د . قورسى كەمەر

(گونىك) ھەۋىيرى خىرھەل دراۋ

بۇ كىردنەۋەى بە نان . قۇرر .

(گونىك ژمىر) بىرىتىيە لەيە كىك

كە لە ناۋ مال و مەنالىا رۇدوچرووك

بى ، ۋە لە شت زۇر بىرسىتەۋە .

(گونىك گرتىن) خىرھەلدانى ھەۋىير

بۇ كىردنەۋەى بە نان .

(گونىكە) جۇرە تىيە كى دەنىك

كەۋرەى مۇرە .

(گونىكەر) گۇبەند .

(گونىكىنە) تىرىتتىكە كە بوۋىي

بە ھەۋىير .

(گونۇرر) گىيى گونۇورر .

(گونۇش) سوۋژن .

(گونۇلە) د . كۇلۇلە .

(گونۇوش) ل . سوۋژن .

(گۇنە) گۇنا . جۇرو تەحر .

(گونە توولە) جۇرە ھەلۋوژەيە كى

زەردى دەنىك دىتتى شىپىرىنە .

(گونە سوورە) تەماتە .

(گونە سەكانە) گىيىيە كى بەھارىيە

كەلەى ۋەك كەلەى [ەمرۇكە] ۋايە ،

تىركىنكى دوۋفاق دەرئەكا ، كۇلىكى

زەردى ھەيە ، بەنى پىرەنىك ئەكرى

(گونە كەلەباب) گىيىيە كى بەھارىيە

جىپىرە پەلەكەكانى ۋە كوكۇي بەرخە

ۋايە ، لەپايزانا بىكەكەى كۇلىكى

سپى بى كەلە دەرئەكا پىي ئەلپىن

كۇلە جوتيارە .

(گونە كەلەشپىرە) گونە سەكانە .

(گونەل) د . گونەلە .

(گونەلان) د . دوۋمەلان .

(گونەلەست) گونەلەست .

(گونەلە) كەتە .

(گونەۋىلە) قەبارەى گون بە

خۇي و چەرم و كىيسەيەۋە .

(گونى) گوناح .

(گۇنيا) دارىكى دوۋپەلى سوۋچ

دارە راستىي و چەۋتى كۇشەى دىيوارى

پى تاقىي ئەكرىتەۋە .

(گۈننە) چىشتى دۈينەى خەست .
گۈندىنە .

(كەنە) دەف-رىكى تەنراوۈ لە
گوش دروست تەكرى .

(گۈنى) د . گەوون .

(گوو) پىيسى ھىندى گياندار .

(گۈو) با . گوو .

(گوار) گۇقار . بەچكەى كەو[ا] .

(گوالە) د . گۈنە .

(گوان) پارچە گۈشتىكە لەناو

لنگى ھىندى گياندارى مۈيىنەدا ،

شىرى لىدى . ئازارىكە كەكا بە

جەستە بەھۈى زۇردەستە پىاھىنان

و ھەل كۈلۈقتىنەو : تەوۈندە دەستيان

بەشانما ھىناوۈ ھەمووشانم[گواروۈ]

(گواندىن) ناوكەلى ئازالى خاوەن

گوان .

(گواو) ئاوتىكە لە گەل گوا

تىكەل بووبى .

(گواوۈى) برىتىيە لەشتى زۇر

پىيسى خراب .

(گوبۇق) د . قەوزە .

(گووبەخۇداکردن) ريان و

خۇپپىس كردنى مەردوم لەخۇيەوۈ .

(گووپ) چەرمى تەم لاو تەولاي

دەم كە بەسەردەم و داناھاتوۈ .

(گووپن) كەستىكە لەبەر قەلەۈيى .

گووپى ھەل ئاوسابى .

(گووپنە) گووپن .

(گووتىكردن) برىتىيە لە

تىكدانى كارىك .

(گووجو) د . بەخە .

(گووجى) ھ . گووجو .

(گووخلىتىكە) دەعبايە كە لە

قالۇنچە تەچى ، شياكە خررەھەل تەدا

(گووخواردن) برىتىيە لەقسەى

ناشیرين كردن ، لەرووى سووكى

يەوۈ تەووترى .

(گودروون) گوروونى .

(گۈودەلەكە) جۇرە خىلىتىكە

ژنان تەيدەن لە قەراغى سوخمە ،

زىرەى دىو تەلەرىتەوۈ .

(گور) ل . گۈيرە كە .

(گوران) گىرسان : تەمامە كە

گورواوۈ ، واتە روواوۈ ، يا منالە كە

لەسكى دايكىيا گورواوۈ ، واتە

گىرساۈ « تىكون » .

(گوراسن) خىلتەى ئاسن كە

له ناو كووړه ی ناسنګه ره وه دای
ته داته ژیره وه .

(کووړوونیی) پارچه یه کی تاوړیشمی
جوانیی کول سورمه یه ، ژنان نه یکه ن
به کالآ .

(کووره) با . کوړه ویی .

(کووریی) که سینکه که سهری
له پتناوی کارینکا بهخت بکا [ز] .
قوربان : نه ز [کووریی] واته به
قوربان [با] . گری ناگر [با] .

(کووز) کویتز .

(کووزان) کویتزان .

(کووزهك) با . قوله پتی .

(کووژالك) جوزینکه له کاله که

مارانه ، بهرینکی تال نه کری وهك
شوونی کوله .

(کووژه) د . عه نزه پرووت .

(کووسك) با . شهر به .

(کووشان) د . کوشین .

(کووشانن) د . کووشان .

(کووشت) ل . گوشت .

(کووفك) با . سهره نویلك .

(کووکردن) ریانن کیاندار .

(کووگره) دارینکی سوت په له وهك

پلوسك ته تهری و له کاتی گیره دا
ته دریته ژیر کلمکی کاکیره له حهلی
شیا که کردنیا .

(گوومرك) شویتینکی دهوله تی به
باجی کووتال و شتومه کینکی تیا
ته سینری که له دهوله تیکی تره وه
هاتین . باجی دهوله تی که له شتومه کی
دهوله تیکی تر ته سینری .

(گوومركچی) کار به د سستی گوومرك
(گوومرك کردن) سه ندنی باجی
کووتال و شتومه کین که له دهوله تیکی
تره وه هاتین .

(گوومهت) گوومه ز .

(گوومه ته) گوومه ته .

(گوومه ته دان) گوومه ته دان .

(گوومه ز) گوومه ز .

(گووونیی) گوونیه .

(گووهند) گو به ند . شایی وزه ماوهند

(گووینه) د . منالی پییسی چه پهل

(گوو) با . گوئی .

(گوو) گوئی [با] . گوپکه [د]

(گوهار) ز . گواره .

(گوهارتن) با . گوررین .

(گوهارك) با . گواره .

(گوھاستن) ز . گوھاستنەوہ .

(گوھان) ز . گروان .

(گوھبەل) ز . جاسووس .

(گوھبەلینی) ز . جاسووسی و گوئی

قولاغی .

(گوھپیل) ز . سەر و گوئی داتەپیو .

(کۆھتن) با . ووتن .

(گوھتیل) ز . کاتی تی بەربوونی

نێرەئی حەیانە کێویی .

(گوھدار) ز . مەردومی گوئی

رایەلی سووکەلە .

(گوھدان) ز . گوئی گرتن لەشت .

(گوھدێر) با . گوھدار .

(گوھسارە) د . گولە ئەستێرە .

(گوھشک) ز . رەفیسک .

(گوھۆررین) با . گۆررین .

(گوھێر) ز . گوھتیل .

(گوھۆرر) جێکایەکی نزمە لە

زەویی کە پاکژی زۆربێ .

(گوھەر) ز . گەوور .

(گوھەراندن) ز . گۆررینەوہیشت

(گوھەریین) ز . گوھەراندن .

(گوھیشک) با . گۆیژ .

(گوھییژ) ز . گۆیژ .

(گوئی) دوو پارچە کۆشتە بەلای

راست و چەپی سەری گیان دارەوہ ،

کونیککی تیا بە دەنگی پێ ئەبیەت .

(گۆیا) گواپە . مەردومی قەسەرەوان

(گوئیبرە) پشقلو پەین و رییخینکە

کە ئەکرێتە ناو زەویی بۆ ئەوہی

بە ھێز بێ « سەماد » .

(گوئیبرخە) کایەکی بەھاری

خۆشەگەڵاکە ی لە گوئی بەرخ ئەچێ

(گوئی بە گوئی) شان بە شان :

گوئی بە گوئی نەروا لە گەل کەر

پێی ئەلی : نعم الرفیق .

(گوئی بەل) بزنی گوئی لوولی قوت .

(گوئی بیست) کەسێکە کە گوئی

ھەڵخا بۆ جوست و جۆی قە .

(کویتەقی) گوئی ھەڵخسەن بۆ قە

(گوئیج) ھ . گۆیژ .

(گوئیچک) گوئی .

(گوئیچکە) گوئی . قۆچکە [د]

(گوئیچکە پچررکتی) جۆرە یاری

یە کە مەل ئەیکەن بەم رەنگە

گوئیچکە ی بەکی تیا رانە کێشن [د] .

پچررینی قەرەاغ و بیجاغی نان و

ھێندێ شتی تر : بەس بە نانە کە

[گوڼچکه پچررکي] بکه .
 (گوڼچکه پرروچکي) په له پرروسکي
 (گوڼچکه پرروسقي) د . گوڼچکه
 پچررکي . ياري يه که هيندي ميووژ
 باخورما دانه نين له ناوچه ند که سينکا،
 هه رکه سينک دهستي بوبه ري يه کينک
 گوڼي نه گري تا نه تواني بيا .
 (گوڼچکه ته قی) د . گوڼ ته قی
 (گوڼچکه ته کان) د . گوڼ شل
 کردن بو قسه يه ک و وهرگرتي .
 (گوڼچکه خه فان) د . بن دهنگ
 بوون له شتيک .
 (گوڼچکه دان) د . گوڼ دان .
 (گوڼچکه زرنکيان) د . گوڼ
 زرنکا نه وه .
 (گوڼچکه شل کردن) د . گوڼ
 شل کردن .
 (گوڼچکه کرنن) د . گوڼ کرتن .
 (گوڼچکه ماسي) جوړه سه ده فيکي
 خالداري بوشي جوانه کاغزي پي
 نه سووريت ه وه .
 (گوڼچکه نه له قيان) د . بريتي يه
 له گوڼ نه داني يه کينک له کارينک :
 گوڼچکه ي لن ناله قی .

(گوڼچکه نه) چهرميکي خوره
 دووخی خه رره کي پيا نه گري .
 (گوڼدار) گوڼ دهر .
 (گوڼداري) گوڼدانه قسه .
 (گوڼدان) گوڼ کرتن بوقسه .
 (گوڼدریژ) بريتي يه له کهر .
 (گوڼدهر) که سينکه که گوڼي
 له گفتوگو يه که وه پي .
 (گوڼدير) گوڼدهر .
 (گوڼر) که یره که . ناوی دي يه که
 له ناوچه ي مه خموور له مه ولير .
 (گوڼررايه ل) مهردومي ژيري
 قسه له گوڼ گر .
 (گوڼررايه لي) مل که چي و
 فرمان به ري .
 (گوڼرره په) دهردينکه دووچاري
 که رنه بن وگوڼي ره پ نه کاونه ي کوژي
 (گوڼر مه) گوڼر مه .
 (گوڼروو) کوني بهردي سه ره وه ي
 ده ستار و بهر داش که داني پيا
 نه چيته خواره وه
 (گوڼره که) ساواي يه که سالانه ي مانکا
 (گوڼره که سووره) خالخالو که .
 (گوڼر مه) تن بهر داني گوڼره که په

له دايكى بۇ ئەۋەى كە شىيرە كەى
دابدا بۇ دۇشەين .

(كۆيزەمىژ) بەردانى كۆيزە كەيە
بۇمىزىنى دايىك . چەند جارى له
سەريەك بۇئەۋە نا كە شىيرە بىخو ،
بەلكو بۇ ئەۋەى كە شىيرە كە بىدا بۇ
دۇشەين .

(كۆيزەوسار) پەتەيكە بەستراۋە
بە سەنگىنكەۋە كۆيزە كەى پى -
ئەبە شىرتەۋە .

(كۆيز) بەرى درەختىكى بەرزى
كەلاپانى بۇن خوشە تۈنكەلىكى رەقى
ھەيە ناۋ كىكى چەۋرى خوشى تىايە .
(كۆيزان) تىغىكى زۇر تىيژە مۈۋى
پىئە تاشرى .

(كۆيزانەۋە) گواستەۋە .

(كۆيزەلە) تەررەلە .

(كۆيزر) كۆزەرى دەغلودان .

(كۆيزرنكانەۋە) زرنكانەۋەيە كە ناۋ

بە ناۋلە خۇيەۋە لە كۆيچكە داپە يىدە يىت .

(كۆيزرىنكانەۋە) كۆيزرنكانەۋە .

(كۆيزلك) قۇلەپى .

(كۆيزنك) قۇلەپى .

(كۆيزوو) كىلاۋەى لەمپا .

(كۆيزەبانە) كۆيزومىژو خوار دەمەنى
يەكە لە شەۋارەى كوررا ئەخورى .
(كۆيزە ررەش) درەختى پەلك
(كۆيزە نىرگەلە) شتىكى پىچكۆلەى
قوتى خىررە لە ناۋ شوۋشەى نىرگەلە دا
بۇ جوانى .

(كۆيزەلان) شۈتەنكە كە دارى
كۆيزى زۇرى تىايى .

(كۆيزەۋان) د . كۆيزەبانە .

(كۆيزەۋىي) ئەم ئەستىرەيەيە
كە ۋەك كۆ خىررەۋ تىمەى لە سەر
ئەژىين .

(كۆيزىن) واغىن .

(كۆيزى ناۋ بىژنك) بىرىتى يە
لە كەسەنك كە بە ناچارى ھەردەمەى
لە شۈتەنك بى .

(كۆيزى ناۋدە غىيلە) جۇرە كۆيزىنكى
زۇر پىچكۆلەيە بۇ جوانى ئەى خەنە
ناۋ دە غىيلەۋە . بىرىتى يە لە مەردومى
پىچكۆلەى زىيەت و زرنك .

(كۆيزى) جۇرە رەنكىنكە لە رەنكى
دارى كۆيز ئەچى .

(كۆيز) بەرىنكى خىرى زەردو
سۈۋرى مزرە ناۋ كىكى رەقى ھەيە ،

لە پايزانا لەدرەختىكى كىيىنى پەيا
ئەين . دارى گۈيىز .

(گويىسوانە) رىيزە گورگەوزەلىكە
كە نراينى لە دىيوار .

(گويىسووك) كەسىكە كە گويى
زور سووك اين .

(گويىسەبانە) گويىسوانە .

(گويى شلكردن) بريتى يە لەگويى
گرتى .

(گويى شۇرر) د . مەردومى سادە .

(گويى قولاخ) كەسىكە كە گويى
ھەل خستىنى ، [گويى قولاخبوون]
گويى ھەل خستىنى .

(گويى كر) كەسىكە كە گويى
بۇ قەيەك شل بكا .

(گويى گران) بريتى يە لە مەردومى
كەرر .

(گويى گرتىنى) گويى شل كرتى بۇ
بىستىنى قەيەك .

(گويىل) لەوينچ .

(گويىلك) گويىرە كە .

(گويىلم) گويىل .

(گويى لەق) د . گويى شۇرر .

(گويى لەمست) بريتى يە لە يەكەك .

كە قەيى ھەموو كەس بچى بە
گويىچكەيا .

(گويى لەمشت) گويى لەمست .
(گويى لى بوون) بىستىنى قەيەك
يا دىنگەك .

(گويى لى خەفاندن) بريتى يە لە

گويى نەدانە شتىكولەبىر دەر كرتى

(گويى مشكە) كىيەكە كەلا

ووردە ھەك نىسك بەلام ئەم تەرز

ئەھاوئى وگولنىكى زەردى ووردە كرتى

(گويى مشكەبوون) بريتى يە لە

نازە كەلا دەر كرتى درەخت .

(گويى مەمك) كرتى مەمك كە

شېرى لى دىتە دەرەو .

(گويىندە) گورانى بىرى دەنگ

خوش .

(گويىننە) د . گويىندە .

(گويىنوون) گويىنە . كەوون .

(گويى نەدان) پشت گويى خستىنى شت .

(گويىنى) كىيەكە كى كويىستانى يە

كە تېرە لى ئەكىرىتى .

(گويىنى يە رەشە) جۇرەكە لە

كىيى گويىنى ، ئەكرى بە پەرژىپىن

سووتەمەنى .

(گوبە) ل . گوی .

(گوییز) با . گویز .

(گۆيىن) گۆيىن . مەلىكە

خوتىندى ل نالين نەچىت [با] .

(گۆيىن) شەقىن .

(گۆيىشە) ئازارى گۆي .

(گە) جومگە . پىيىتىكە بە دواى

مىندى ووتەو نەزۈسى ئەيكا بەناو

بۇ جىكا «اسمى مكان» : مۇا [گە]

جى [گە] روان [گە] .

(گەبر) ل . گاۋور .

(گەبرگە) جۈرە يارىيەك

پالەوانا يەكە لەزۇرخانەدا ئەكرى .

مەردومى وورگنى خرى قەلەو .

(گەبەل) ژاۋوبىشە .

(گەبەلە) درەخت ياسەوزايى يەكە

كە دابىتىيە يەك ، [گەبەلە بوون]

بە يەگادان وچرر بوونى دارودرەخت .

(گەپ) كالتە ، [گەپكردن]

كالتەكردن . كەورە : فلان كەس

پىاۋىنكى كەپە [ل] .

(گەپلە) گىيەكە نەخورى و

زوو پىير نەبى .

(گەپە) وەررەى سەكى پىيرى

بىندان ، [گەپەگەپ] گەپەى يەك

لە دواى يەك .

(گەپەك) ز . پاروويەك لەخواردن .

(گەپىن) وەررىنو سەكى پىيرى

بىندان .

(گەجەروگوجەر) برىتى يەلە

شىتى مېچ و پوچ . برىتى يەلە

مەردومى ھەرچى و پەرچى .

(گەچ) جۈرە بەردىنكى زۇر سىپى يە

لەدواى سووتاندىن و کوتانى سواغى

پىن ئەدرى و بەردكارى پىن ئەكرى .

(گەچاۋ) جۈرە ئاۋىنكى سىپى

ۋاشە ئەچىتە ناو پەردەى چاۋەرەو

كوپرى ئەكا ، وە مېيلى لى نادرى .

(گەچكارى) سواغدان بەكەچ .

(گەچلان) ژاكان .

(گەچلاندىن) ژاكاندىن .

(گەد) ز . قەدوبالا .

(گەدا) مەردومى ھەژارى بىنەوا

(گەداقۇز) د . ھەژارىكە كە

خوى بەدارا بداتە قەلەم .

(گەدايى) ھەژارى و بىنەوايى

(گەدك) د . كەدە .

(گەدگەر) ورلاختىكە ھەرچەند
بۇ پىشەۋە لىنى خوررېيت ئەو ھەر
بۇ پاشەۋە بىكەررېتەۋە .

(گەدگىن) د . مەردوومى گەدەدار .
(گەدگىر) كەسنىكە كەرقىگىرى .
(گەدگىن) د . چىشتى سەرۋىن .
(گەدە) بۇشاينى سىك لە ناووك
بەرەو خوار .

(گەدەبەل) مەردوومى لاسار .
(گەدەبەلى) لاسارىي .
(گەدەفشە) جۆرە ماسىيى يەكى
لەرىرى وورك زلى پىست تەنكى
كۆشت ناخۇشە .
(گەدەك) ز . بەچكى نىرى
كامىش .

(گەدەۋول) كەسنىكە كەقۇررېۋىن
(گەدەۋولبى) دەردى قۇررىن .
(گەر) پىيىتىكە بەھەر ناۋىكەۋە
نرا ئەيكا بە ئىشكەر « فاعل » :
چەقۇ [گەر] مز [گەر]
زەرر [گەر] . ئەگەر : [گەر]
دەپرسى من لە بەرچى كەم ئەخۇم .
كۆرۈۋى دەستارر [ھ] . دىيۈنكە
لە مېيىچ . شۈينى قوۋل لە جۆگەي

گەۋرە [ز] .
(گەرا) تۈۋى ھىندى گىيادارە
كە ئەژىتەۋە ۋەك خۇي گىياندارى
لى پەيا ئەبى .
(گەراج) شۈينىكى تايپەتى يە
كە ئوتۇمۇبىلى تيا ئەۋەستى .
(گەراخستىن) گەرادانان .
(گەرادان) ھىلكەدان .
(گەرادانان) گەرانان .
(گەراس) ھەلوۋزە زەردە .
(گەراگەراۋىستان) زۆر بەرزېۋەنەۋەي
سكى ئافرىتى ئاۋوس .
(گەرانان) دانانى گەرا لەلايەن
گىياندارىكەۋە لە شۈينىكى تايپەتى
بۇ ژيانەۋەي .
(گەرچەك) گىايەكى گەلاپانى
لاسك بۇشە ، بەرىكى چەۋرئەگىرى ،
رۈنەكەي بۇ رەۋانى ئەخورى .
(گەرچى) ئەگەرچى .
(گەرد) تۈز . كەم .
(گەردان) ووتەيەكە بەكار دىنرى
بۇ دەستاو دەست كىردنى شتىك بە
زۇرىي : ئىمررۇ لە بازار شەكر
[گەردان] ئەكا ، وانە ئەم ئەيىاو

ئەو تەماشى ئەگات ، تۆز ھەستان :
ئەسپەكە گەردان ئەگا ، واتە تۆز
ھەل ئەستىنىق .

(گەردانە) ملوانكە يەكى زىررىنى
پلپلەدارە ژنان ئەيكەنە ملیان .
(گەرداۋ) چورتم و تەنگانە .
(گەردىيىن) زەررەبىيىن .

(گەردش) گەرران و سووررانەو .
شۇرش و ئاشوب : فیسار كەس زۇر
بە [گەردش] . .

(گەزدش نازەو) ئاشوب ھەل
گىرساندن .

(گەردن) مى گياندار بەروو كارى
پىشەوەى دا .

(گەردن ئازا كەردن) دەست
ھەل كرتن لە مافىكت كە بە سەر
يە كىكەو ەق .

(گەردن ئازايى) گەردن ئازا
كردنى دو كەس لە يەكتىرى .

(گەردنەن) د . گەردن بەند .
(گەردنەند) گەردانە .

(گەردنگە چ) برىتى يە لەمەردو
فەرمانبەر .

(گەردنگە چىيى) برىتى يە لە

فەرمانبەرى .

(گەردنگرتن) برىتى يە لە يەخە
گرتنى يە كىك . چوونە مى شتىك بو
يە كىك : قەرزە كە [گەردنى كرت] .
(گەردنگىير) شنىكە كە پچىتە
گەردنى يە كىكەو ە : قەرزە كە
[گەردن كىير] م بوو .

(گەردنگىيرى) چوونە گەردنى
شتىك بو يە كىك .

(گەردنلخ) گەردانە .

(گەردن لەموو بارىيكتىر) برىتى يە
لە مەردومى گەردن كەچ .

(گەردن لەموو نەرمتر) گەردن
لە موو بارىيكتىر .

(گەردنە) د . سەرملە .

(گەردوخول) سووررانەو بەدەورى
ئىشپىكا .

(گەردوگول) كاتىكە كە نازە كزنگ
ئە كە وىتە سەر شاخە بەرزە كان .

(گەردولوول) گەردە لوول .

(گەردوون) رۆزگار . ئاسمان .

(گەردە) ئاورىشمىكى رەشى

خاوە ، گولنگەى چەفتە و پووشىنى
لى دروست ئە كرى . خەلووزىكى

ھاررراوه يەخەنى پىئە كىشىرى [د].
(گەردەكان) ل . گويز .

(گەردەلوول) گىژەلووگەيەگە
لوول بىخواو سەرگەوئ .

(گەردەمل) ئىسقانى مى گياندار .

(گەردەن) گەردن .

(گەردەنگۆ) ملەگۆ .

(گەردەنە) گەردانە .

(گەردەنى) ز . گەردانە .

(گەردىيلە) ھەرە ووردىيلە .

(گەرر) تەشقەلە . گەررۆل .

گەرران : ئاشەگە گەوتە [گەرر] .

شۈتتەكى تەختەگە لە ناوچەيەگە

تەختابىق . گۆمى گەورەگە ئاۋەگەي

گىژ بىخوا [با] . تۆرە [با] .

(گەررا) د . گەررۆك .

(گەرراج) گەرراج .

(گەرراجخانە) گەرراجىكەگە

ئوتومەبىيلى زۆرى تيا بۈستىق .

(گەررانك) با . گۆلاو .

(گەرران) ھاتوچۇگەردنى شت

ترازان و جوولانى ھىندى شت لە

جىنى خۇي : دىيوارەگە يا سكى

ژنە ئاۋوسەك . [گەرراۋە] . گۇررانى

شتىك بە شتىكى تر : شەرابەگە

[گەرراۋە] بە سرگە .

(گەرراندىن) خستەگارى ھىندى

شت . گىرران .

(گەررانى) د . گەرراندىن .

(گەررانەۋە) ھاتنەۋەت بۇ شۈتتىك

گە لىي بوويىت . ھىدىي بوونەۋەي

مەردوم دۋاي ھەلەيى و ھەرزەيى :

نەريىمان گە جاران زۆر چەتوون

بوو ئىستا باش [گەرراۋەتەۋە] .

بوونەۋەي سرگە بە شەراب .

(گەررانى) ھەلپەررگىي رۆينە .

ووتەي نزاگەردن لايەكىك كەشتىك

بىخوات يا بىخواتەۋە وانە بە گىانت

خۇش نەبى .

(گەرراۋ) شتىكە لەجىنى خۇي

جوولابىق . جۆرە ئاۋىكى بۆگەنى

ترشە لە ھىندى شۈت ھەل نەقولى ،

كەسىك خارشتىق تەچىتە ناۋى و

لىي تەخواتەۋە .

(گەرراۋە) سرگەيەگە بووبىق

بە شەراب . بىرىتىيە لە مەردومى

سەرەي تىگەبىشتو .

(گەررەك) د. شتى لەررى لاواز.
(گەررەك) د. مەردومى لەررى
لاواز.
(گەررەك) د. مەردومى لەررى
لاواز. گەررەك.

(گەررەك) گەررەك.
(گەررەك) گەررەك گەررەك.
بەسەررەك.

(گەررەك) فرورەك: فەسار
كەس زۆر بە [گەررەك] .
(گەررەك) فرورەك و
تەشەلە كەردن بە يەكەك.

(گەررەك) گەررەك
(گەررەك) دەررەك بە ئالوشە
ئوشى ھەندى گەررەك بە ئوشە
بەرىن كەررەك بە ئوشە.
(گەررەك) ئاوە بۆ تەيرەك
لە كورد.

(گەررەك) گەررەك.
(گەررەك) گەررەك.
(گەررەك) چەن خانوویەكى نەزىك
لە يەكەن لە شارەك يا لەدى يەك.
(گەررەك) د. شەو كۆررى
(گەررەك) گەررەك ووتى

كۆمەلەك بە ئۆرە.

(گەررەك) گەررەك.
(گەررەك) گەررەك.
(گەررەك) د. گەررەك.
(گەررەك) د. گەررەك.
(گەررەك) گەررەك.
(گەررەك) گەررەك.
بەگەررەك.

(گەررەك) ز. گەررەك لەدارى
كەزى چارەك.

(گەررەك) شەكەك كە سارد نەق.
(گەررەك) كاتى گەررەك لەررەك
(گەررەك) شەكەك كە گەررەك
كارى تى كەردى.

(گەررەك) شەكەك پەلەك گەررەك
نەشان ئەدا.

(گەررەك) د. گەررەك.
(گەررەك) ز. گەررەك. ھەمەم
(گەررەك) گەررەك.

(گەررەك) شەكەك گەررەك.
(گەررەك) ئاوەكە لە كاتى سەرمادا
گەررەك. ھەمەم.

(گەررەك) شەكەك گەررەك
بە تازە.

(گەرماوۈ) جەمام .

(گەرمایى) تىنى شتى گەرم .

(گەرمبوون) گەرم راھاتنى شت .

برىتى يە لە تووررەبوون .

(گەرم بوونەوۈ) تەشق شكانى

سەرما لە شتىك .

(گەرمچەك) د . مەچەك .

(گەرم داھاتن) گەرم رراھاتن .

(گەرم رراھاتن) نەمانى ساردىي

و پەيا بوونى گەرمىي لەشتىكا .

(گەرمك) برنجىكە كە لە شوتىكى

گەرم ۈە لە بەر ئاۋىكى گەرما كرايى .

جىكاي گەرمەلوك . ووتوو . گەرمكاو

(گەرمكاو) گەرماو .

(گەرمكردن) داخكردنى شت

بە ئاكر . برىتى يە لەقسە زۆر كردنى

يە كىنك : فلان كەس كۆررە كەي

گەرم كىردوۈ .

(گەرمكردنەوۈ) تەشق شكاندى

شتى ساردەوۈبوو بە ئاكر .

(گەرملەين) چىشتى گەنمە كوناو .

(گەرموگورر) شتى گەرمى تازە

بە تازە .

(گەرمووك) كانپاو .

(گەرمە) كاتى زۇرىي شت :

ئىستا گەرمەي تىيە . مەرەزە يە كە

كە مانكىنك لەپىش مەموومەرەزە يە كا

پى بىكات .

(گەرمە بۇق) د . ھەلمو بۇقى

گەرم .

(گەرمە برىين) برىتى يە لە كەسىنك

كە تازە بە تازە خەفە تىكى زۆر

قورسى تووش بوويى .

(گەرمە تەندوور) ئانپكى تىرى يە

كە لە كاتى كرى تەندووردا بىكرى

(گەرمە خول) د . ئاشىكە كە

خىرا بسووررەتتەوۈ .

(گەرمە ژنە) گىرمژنە .

(گەرمە سووت) جۆرە پارچە يەكى

ناسكى لووسى ھاويىنى يە لە خۇيا

كول كول و بىسكە دارە .

(گەرمە سىر) گەرميان .

(گەمە شىين) مائەمى تىكررايى .

كرىانى بە كول .

(گەرمە گل) ووتە يە كە بە كاردىنرى

ۈەك وونەي يەك لە سەر يەك : بە

قسە [گەرمە گل] داى كرىتم .

(گەرمە گۈرر) خواردەمەنى يە كە

كە لەسەر گۆررى مردوویەك لە
كانى ناشتنیا پەشریتەو .

(گەرمەلووك) شەویتی گەرمى
ووشكەرۆ .

(گەرمە ووزە) گورزەى گەرمى
« الطاقة الحرارية » .

(گەرمیان) وولانى گەرمى كەم
بەفرو سەرما .

(گەرمیانى) شتىكە كە لە وولانى
گەرمیان پەیدا بى .

(گەرمین) گەرمیان .

(گەرمیتی) گەرمیانى .

(گەرمى) گەرمایى .

(گەرناس) مەردومى چەتەوولى
لەندەموور .

(گەرنال) د . زەنگى گەرە .

(گەرنەك) ز . جۆرە گىايەكە .

(گەروانكە) جۆرە قەنوویەكى

تەنەكەى سەر بەمۆرى پەر لەچای
ووشكە .

(گەروو) قوررەك . كونی بەرداشە

كە دانى پیا ئەچیتە خوارەو .

(گەرووئىشە) قوررەك ئىشە .

(گەروودریژ کردن) بریتىيە لە
گەزارە كىشان .

(گەرووگىر) شتىكە كە گەروو
بگرتى .

(گەرووماتن) د . قوررەك هاتە
وە يەك .

(گەرووماتنەوەيەك) نەخۆشى يەكە
نووشى قوررەك ئەبى ، شتى بۆقووت
ناچن .

(گەرەك) پىويست : (گەرەك) مە
يا [گەرەك] . وابى .

(گەرەك ناگەرەك) د . ووتەيەكە بەكار

دیتىرئ لەجىنى ووتارى : بتهوئى يانەتەوئى

(گەرەنگ) دارىنگى دووپەلەنەخریتە

ناودووپەلى [داركەل] نكەوەكە پەلنگى

كورت نر بى لەوى تری بۆ ئەوئى

مەردووپەلەكەى بەقەد يەك پوەستە

وەو كەلای تاسەر تیا مەلچىرئ .

(گەرى) با . گەروو .

(كەز) ئەندازەيەكە كەلوپەلى

پىئەپىئورى . گەزىچار . گەزۇ [د] .

گاز [با] .

(گەزارە) زبان .

(گەزارە كىشان) بریتىيە لە زبان

درېژىي .

(گەزاف) خۇمەل كىشان و
جرۆى زل كردن .

(گەزتن) گەستىن .

(گەزك) با . گەسك .

(گەزكردن) پىوانى شت بەگەز .

(گەزگەزبالا كردن) برىتىيە لە

گەيف خۇشى زۇر .

(گەزگەزك) د . گەزگەزۇك .

(گەزگەگە) گەزگەزۇك .

(گەزگەزۇك) گىيايەكى بەھارىي

گەللا زىرە ، گە لە ئەندام بىكەوى

ئەي ھىنئىتە خوروو .

(گەزمازك) د . تۈۋى گەزىچار

(گەزىندە) گىياندارىكە گە بىگەزى .

برىتىيە لە مەردومى بە زىان .

(گەزىنە) د . گەزىندە .

(گەزىنە) د . گەزگەزك .

(گەزۇ) جۆرە شىرىيىنىيەكى

سپىزۇرخۇشە لە ھىندى شوين لە ناۋەندى

بە ھاروھاۋىيىنا ئەنئىتە سەركەللى

ھىندى دارودرەخت .

(گەزەر) گىيايەكى بەھارىي باللا

بەرزى دوو سى پەلە ، گولپىكى

سپى ئەگرى ، سەرى گىياكە پاك

ئەگرى و ئەخورى [ھ] . گىزەر [ل] .

(گەزەك) د . بىيانوو .

(گەزەند) ئىش و تازار .

(گەزەنە) گىيايەكى بەھارىي

گەللا پانە ، بە ناسكى ئەخورى ،

گە پىر بوو دررگىك دەرنەكات ،

(گەزىچار) دارگەز .

(گەزىزە) گولپىكى ھەوت رەنگە

لە ۋىتەي گولە نەورۇزە ، ھەردەمى

رىۋىي بىخوۋا توولەك ئەكا : ئەللى

رىۋىي (گەزىيزان) خواردوو .

(گەزىين) گەزتن .

(گەزىكرن) ز . گازگرتن .

(گەستىن) گازگرتن لەشت بە دان .

(گەسك) جۆرە پووشىيەكى

بەستراۋەيا چىراۋە ناۋمالى پى ئەمالرى

(گەسكدان) پاكردنەۋەي شۈيىنىك

بە گەسك .

(گەسكەر) كەسكىكە پىيشەي

ھەر گەسكدان بى .

(گەسك لىندان) گەسكدان .

برىتىيە لە بردنى شت و مەك و

پاكۇ لىدانى : دز گەسكى لە مالى

فيسار كەس دا، وانه هيچى تيانە ھىشت
(كەسكە شاربى) كىايە كى بالآ
بەرزى كەلآ پىرە ھەرلىقنىكى ئە كرى
بە كەسكىك .

(كەش) كولى پىشكوتوو . ئاكرى
خۇش كە قلى بى . خويىتى سوورى
روون . سەوزايى نازا و . برىتىيە
لە كىياندارى بە كەيف .

(كەشاندەو) كىردنى خەلوز
بە ئاكر . فووكردىن بەخونچەي
كولآ بۆ دەم دانەوۋى .

(كەشانەو) كەشبوونەو .

(كەشبو نەو) دەمدانەوۋى كول .
قىراو بوونى سەوزايى . برىتىيە لە
كەيف خۇشى و بە دەقى يە كىك .
بوونى خەلوز بە ئاكر .

(كەشت) رۇيشتىن بەم لاوبەولادا
بۆ رابواردن و سەيران .

(كەشتنامە) كىتەپنىكە نوسرابى
لەلايان يە كىكەوۋە لە پرووى كەشتى
خۇيەوۋە .

(كەشتيار) كەسكىكە كە ھەمىيشە
لە كەشوكوزارا بى « سياح » .
(كەشتىيى) د . پاسەوان .

(كەشك) چەمۇلە .

(كەشكردنەو) كەشانەوۋە .

(كەشكە) دەردە كۇپان . كەشك

(كەشكەدار) كەسكىكە نووشى

كەشكە بووبى .

(كەشكەگرتىن) نووشبوونى دەردە

كۇپان .

(كەشە) كەيف خۇشىيى : فيسار

كەس بە [كەشە] يە . تەرزى

تازەي ميو [د] .

(كەشەگىردىن) بە خۇدا ھاتىن و

زل بوونى كىياندرو سەوزايى و دارو

درەخت .

(كەشەگرتىن) كەيف خۇشبوون :

فيسار كەس ھەر [كەشە تەيگىرى]

(كەشەبوون) د . كەشبوونەوۋە .

(كەشيان) د . كەشبوونەوۋە .

(كەشيانەوۋە) د . كەشانەوۋە .

(كەشىيى) سوورىيى ئاگر بەجۇرىك

كە قلى بى . بە دەقى و كەيفى

كىياندەر . نازاويى دارو درەخت و

سەوزايى . كىرەنەوۋى كول .

(كەشىينەوۋە) كەشانەوۋە .

(كەف) كەزاف . تەزوو .

ھەررەشە : (گەف) ئىم لى ئەكا .
ھەرزەۋىي . ھەپەي سەك ، گەپ .
ئىرساندن [ز] . فېل [ز] .
(گەف كۆردن) گالە كۆردن . ھەررەشە
كۆردن .

(گەفۆك) ھەرزەكۆ .
(گەفوكور) با . ھەررەشە .
(گەفە) گەپە . گەپ [د] .
(گەفەين) گەپەين .
(گەفرك) پۇردى مى .
(گەفەين) ز . گەۋزەين .
(گەفەز) ز . گەپەكە شى
پى سۈر ئەكەرى .

(گەفەئىر) با . گەللاۋىر .
(گەگەرتن) مانگەرتى گەلاندەر .
(گەگە كۆردن) جومگە جومگە
كۆردى گەلاندەر .
(گەل) كۆمەلەنگى گەۋرەپە لە
ئادەمى گە پىك ھاتىپ لە چەن
تيرەمۇ عىل و ھۆزۈ خىلەك ، ۋە
ھەمۇ بەيەك زىيان قەسە بىكەن .
ۋوتەپە گە بە دۋاى ھىندى ۋوتەۋە
ئەنرى مەغناى ، زۇرىي ئەۋشە
ئەگەپەننى : كۆرر [گەل] پىپاۋ [گەل]

ئۇن [گەل] .
(گەل) ئاولەك . گەلەي دار
بەررۈۋ و مازۋە كە لە پاپىزانا بە
لەۋە دانەپاچرىۋ لە ئاۋپەلى درەختا
ھەل ئەگىرىپى بۇ زىستەنى ئازال .
تەك لە [گەل] خۆت بى ھىنە .
(گەللا) بەرگى درەخت ۋە ۋەزايى .
(گەللاخە) ملوانكەپە كە بۇ جۋانىي
ئەكەرتە مى ۋوللاخ .
(گەللاخەزان) د . گەلارەزان ،
(گەلدار) درەختىكە كە گەلەي
پىۋەپى .
(گەللا دەر كۆردن) پىشكۈۋەتنى
درەخت ۋە پەياۋۋى گەلەي .
(گەلارەرن) كۆردنەۋەي گەللا لە
مىۋەنەۋەي كە بەرەكەي ھەلەم نەكا
(گەلارەرتەزان) مانگى تىشەرنى
پەكەم كە سىپۋىكە رۆۋە . كاتى
ھەل ۋەرىپى گەلەي درەختە . ھەل
ۋەرىپى گەللا لە كاتى سەرماۋا .
(گەلارەرتەزان) د . گەلارەرتەزان .
(گەللاز) ھەلۋەۋە .
(گەلاس) كىلاس .
(گەللا كۆردن) گەللا دەر كۆردن ،

که لاررینین .

(که لاکوتک) دارینکی پانی کلک

داره هیندی شتی پنی ته کوتری .

(که لاکهوتن) کاتی که لاررینران .

(که لاله) شتیکه که سه رو به ندی

کیسیرابن و یه شتا ته و او نه بووبی .

ناوی دوودنی یه له ناوچه ی ماوه و چومان

(که لاله بوون) هاتنه ناوونیه . وه

ته و او بوونی شت .

(که لاله کردن) سه رو به ند کرتنی شت

(که لاله نامه) لانه .

(که لاله ی یاسا) لانه ی قانونی .

(که لاوکه ل) روین به بلاو کردنه

وهی هه ردو و لنگ وهك روینی قورر .

(که لاویژ) ته ستیره یه کی که شی

به پرشنکه له ناوه راستی هاویننا

له که لووی خوی ته ترازنی . مانگی

ناغستوس که سیویهك روژه .

(که لاویژی) که نم و جزومه روزه

یه کی درواوه یه که به دریژ کزله یی

له سه ر زه ویی دانرابن به دووریز

به ره نکینک که گوله کانیا ن رووی له

یهك بی . خه یار و ترؤزی یه که که

له پاش که لاویژ که و تن بیتنه وه بهر

(که لبهستن) د . کؤبوونه وه .

(که لخنو) مهردومی کینژووینژ .

(که لدار) ز . داری که هورهی

ته ستور .

(که لش) ز . مه تومرر .

(که لاسیی) ز . فیتنه و نه ساد .

(که لؤ) ناخو [ز] . ووته یه که

له کاتی قسه کردناته یلینت به به وانبهره که ت

وهك ووته ی فلان کهس .

(که لواز) ز . که لوازه .

(که لوازه) ریزه کویژنکی کون

کراوه ته کری به به تینکاو ته به ستری

به م سه رو به وسه ری بیتشکه ی مناله وه

بوپنی ژیر بوونی .

(که لواکه لوا) د . که لاوکه لی .

(که لوالک) کیایه کی کویستانیه

کولینکی جوان ته کری ر بنکینکی

خرشی هه یه .

(که لؤر) که لخنو .

(که لؤره) که لؤر .

(که لوو) ل . که روو .

(که لوو) د . که روو .

(که لوو کر) د . شتیکه له

که روودا یا له سه ر دلا ناخوش بی .

(گەلە) كۆمەلىك لە ئازال يا
 وولاخ . وورك [۵] .
 ۱ گەلە جوت (ھەرەمەزگەردن بە
 جوت بۇ كىلانى زەوىي يە كىك
 بۇبار بووى .
 (گەلەخان) ژوورىكى تايەنى يە
 بۇ ئازالى وورده لە زستانا .
 (گەلەدرەو) ھەرەمەزگەردن بۇ
 دروونەوى دەغلى يە كىك بۇباربوونى
 (گەلەراوئىزى) د . راوئىزگەردنى
 چەن كەسىك بە كۆمەلىي .
 (گەلەك) گەلىك .
 (گەلەكۆمە) گەلەكۆمەك .
 (گەلەكۆمەك) گەلەكۆمەكى .
 (گەلەكۆمەكى) قسەگەردن بەيەك
 كۆبوونەوى چەن كەسىك لە يە كىك
 يا لە چەن كەسىك بۇ بەگزاچوون .
 (گەلەوان) شوان .
 (گەلى) گەلىك .
 (گەلىر) ز گەل . شتىك يا كەسىكە
 پەيوەندىي بە گەلەمەيى : فیسار كەس
 يا فیسارە شت [گەلىر] . وانه
 كەلى « شعبى » يە .
 (گەلىك) ووتەيەكە بە كاردىئىرى

لە جىيانى وونەي زۇر .
 (گەلىي) دەر بەند . شتىكە كە
 پەيوەستىي لە گەل گەلابى .
 (گەلىي) دەر بەند .
 (گەلىيش) كلىيش .
 (گەمار) ز . دەرمانىكە دەباخى
 پىئەدرى [ز] پىيس . چىلكن .
 (گەمارۇدان) پەلاماردانى چەن
 سەكىك لە شتىك .
 (گەمال) سەكى زلى نىر .
 (گەمال فس) دانىشتن وەك گەمال .
 (گەمراندىن) ز . شتواندىنى
 شتووى جرانى شتىك .
 (گەمررە) تەختە شياكەيەكە لە
 كەوورر لە ژىر پىي ئازالا پەسترا
 بىتەو . قەتماغەي بىرىن .
 (گەمررەبەستىن) زۇر بوونى
 كررىش و چىلك وەك گەمررە .
 (گەمژ) كىياندارى نابووتى پچووك .
 (گەمژە) گەمژ .
 (گەمژەل) گەمژ .
 (گەمژر) ز . خواردەمەنى يەكە
 كە رەكى تالى بىي .
 (گەموورە) جۆرە لىنجى يەكە

(گەند) شتى ئاپوختى بىن نىرخ .	گە بىن بەھزى نووسانى لىۋبەيەگا .
(گەندىم) گەنم .	(گەمە) كالتە [گەمە كىردىن]
(گەندوگۈۋ) بىرىتىيە لە شتى	كالتە كىردىن ، [گەمە بىن كىردىن]
ھېچو پوۋچى ئاپوخت .	كالتە كىردىن بەيە كىك . يارىي .
(گەندە) گەد .	(گەمى ! گەمىيە .
(گەندەپەلە) بارانى سەرپەلەيە ،	(گەمىيە) كەشتىي .
گە زەۋىيى بىن نەرم نەيىتتەۋە .	(گەمىيەۋان) كەشتىيەۋان .
(گەندەتا) تايەكى سووك .	(گەمىيى) د . گەمىيە .
(گەندەخۇر) . كەسىكە ھەرىشتى	(گەن) د . گەند .
گەندە بخۋا .	(گەناۋ) ئاۋى گەرراۋ . ئاۋى
(گەندە دەلەك) دەبايەكى بازەلەي	دىيەكە لە پشەدەر .
بۇگەنە ، لە دەلەك پېچوۋكتەرە .	(گەنج) دراۋ ياشتى زۆرى بە
(گەندەژە) رىۋىيى ئوۋلەك كىردوۋ .	نىرخ كە لە شوپىنىكا دانرايى ، گىياندارىكە
(گەندەل) دارى ۋوشكى كەررە	كە ھەۋەلى دەمى بىن .
پوۋى كۋاۋر .	(گەنجايەتى) گەنجىيى .
(گەندەموۋ) تەنكە موۋبەكى نەرمە	(گەنجە) يارىيەۋكالتە . گەنجىيىنە
لەسەر روۋمەنى كوررى منال دى .	(گەنجەنە) تىيىتالىي . جۆرە قومارىكە
(گەنگاۋ) گۇلاۋىنكە كە بۆنى كىردىن	بە كاغەز ئەكرى [د] .
(گەنگ) گەند .	(گەنجىتتىيى) گەنجىيى
(گەنگوگۈۋ) گەندوگۈۋ .	(گەنجىيى) لاۋىي .
(گەنگە) گەندە .	(گەنجىيىنە) ژوۋورى پىشت ژوۋورى
(گەنگەپەلە) گەندەپەلە .	نېشتەمەنى كە شتى بە نىرخى تىيا
(گەنگەخۇر) گەندەخۇر .	دائەزى .
(گەنگە دەلەك) گەندە دەلەك .	(گەنجىيىنەۋان) مەدىرى خىزىتە .

(گەنكەژە) گەندەژە .

(گەنكەل) گەندەل .

(گەنكەموو) گەندەموو .

(گەنم) دانەۋىلەيەكى زەردى

دەنك وورده تەكرى بە نان و

مەردووم پىي تەژىي ، وە كەلىي

جۆرى مەيە . گىايەكى سەۋزى كەل

نرئە گۈلىكى قەلداسدار دەرئەكا

لە ھەر چوارلاۋە .

(گەنم درەو) كاتى درۋىتەي گەنم .

(گەنم ررەنگ) مەردومى سەۋزە .

(گەنم گرد) گەنم گردىي .

(گەنم گردىي) ووتەيەكە بەكار

دېئىرى لە ھىندى شۈيئەلەجىي وۋەي

[يەك لەسەر يەك] : چۈمەلەي

فېسار كەس [گەنم گردىي] داي گرتەم .

(گەنم گەنم) جۆرە يارى يەكە

چەند كەسەك ھەريەكە ناۋى ژمارە

يەكى تاك لە خۋى تەنن لە پاشا

ۋەستاكەيان تەلن : [گەنم گەنم]

لە فېسارىيان پىي ، ئىنجا تەكەر تەۋەيان

باشى جواب تەدايەۋە تى تەكەۋىي

ناۋىكى ئاشىيرىيىنى لى تەنن .

(گەنم ۋجۇ) د . بىرىيە لەرىيىشى

ماشوبىرنج .

(گەنمە) د . پالۋوكە .

(گەنمە بەھارو) گەنمە بەھارە

(گەنمە بەھارە) گەنمەكەكە لە

بەھارا بېچىئىرى .

(گەنمە پىيغەمبەرئانە) گەنمە پىيغەمبەرە

(گەنمە پىيغەمبەرە) گەنمە شامىي

(گەنمە حۋلە) گەنمە يىكى كۈل

كەۋرەي دەنك زەلە ، زۇر بە گران

لە پۇرگەكەي دىتە دەرەۋە .

(گەنمە زەرتكە) گەنمەكى سەختى

كۈل رەشە .

(گەنمە قەندەھارىي) گەنمەكى

ۋوردى سىپى بە پىزە لە كەرىمىيان

دىتە بەرھەم .

(گەنمە كۈيستانى) جۆرە گەنمەكى

ئاسكى سوورباۋە لە كۈيستانان تەكرى

(گەنمە شام) گەنمە شامىي .

(گەنمە شامىي) بەرى گىايەكە

كەلەي ۋەك كەلەي قامبىش ۋايە ،

دەنكەكەنى زەردخىررۈكەۋرەيە .

(گەنمە كىلانە) د . جۆرە گەنمەكە

تۈۋەكەي لە [كىلان] ۋە تەھىنن

(گەنۋوس) ر . مەردوومى رۇد .

(گه نه) ده عبايه کي پچووکي بۇ
رى به نالوشه، به نازاله وه نه نووسن.
(گه نه کار) د . که سينکه که
نييش و کارى پاک و ته مييز نه بن.
(گه نه که وه له) جۆره گه نه يه کي
شينکاره ، به هر که سينکه وه بدا
دره ننگ چاک نه بيته وه .
(گه نه که نه) دارى کي تاله ناوه که ي
بۇ له رزوتا نه خور يته وه .
(گه نيى) ز . شتى بۆکه ن .
(گه نيى گ) د . که نيوو .
(گه نيىن) بۆکه ن بوون و به
سهر يه کا ترشانى شتىک له بهر زور
مانه وه ي .
(گه نييو) شتى بۆکه ن بووى
داوه شاو .
(گه و) ل . کا .
(گه واد) که سينکه که ژن بۇ
تهم و نهو ناو بکا .
(گه وادى) ژن ناو کردن بۇ
تهم و نهو .
(گه واشه) ز . خيزه ره .
(گه وال) ده ني پچووک . دهسته ،
[گه وال که وال] دهسته دهسته .

(گه وال) په له هه وريکي باونده يه
که بيت و برروا .
(گه واه) شاهد .
(گه واهنامه) شه هادنامه .
(گه واهيى) شاهيدى .
(گه وچ) مهردومى که رۆ که .
(که وچه) جۆره هه لووژه يه کي زهرده
(که وچه گه وچ) قسه ي پررو پو وچى
بن مايه ، به جۆرى که کهس نتي نه گات
(که وچيى) بن ژييريى .
(که وور) گاوور . رهنگى سپى واش .
[ز] . رهنگى خوله ميشيى [با] .
(که وورونه) ووته يه که منال به
کارى ديتي بۇ شتى گه وره .
(گه وره) شتى زل . مهردومى
خاوهر . ده سه لاتی سايه دار ،
[گه وره بوون] زلبوون . ده سه لات
پهيدا کردن ، [گه وره کردن]
پن که يانندن و بهرهم هيتان .
(گه وره چۆل) فشه کلاونه .
(گه وره کچ) کچيکه که زور
ما بيته وه شووى نه کرد بن .
(گه وره مال) بنه مالى گه وره .
(گه وره يى) ده سه لات و سايه دارى

(گه ورېی) ز . قوررگ . سپېنه ی
چاو .

(گه وز) تل و پېچې گياندار
له بهر نازار .

(گه وزان) ته پوتل کردنی گياندار
له زه ویی دا بږپشت خوراندن .

(گه وزدان) گه وزان .

(گه وزلېدان) چو نیتې ده ست بردنی
سه پان بو قوله دهغل و داوه شاننده
وهی داس بوی .

(گه وزین) گه وزان .

(گه وشهك) كه سېكه كه سه ری
لی شتوایی له کاریکا . شتی شله په ته ی
نه نه ییو [ز] . [گه وشهك بوون] [
سه ر لی شتیوان له کاریکا ، [گه وشهك
کردن] [سه ر شتیواندن له په کیك له
کاریکا .

(گه وورر) پشتهیر .

(گه وورک) جنوره مهر ریگی
دووک کولی قول ه لکراوه . تییره
په که له کوردی ئیران له نریک
سه رده شته ره .

(گه ورگه) د . ته پلنکی گه وره په
له سه سه ر پشته وولاخ دانه نری و

لیی نه درې .

(گه وون) گیایه کی درر کاویی په

جه ویی لی نه گیرې .

(گه وه) ریکای پېچاو پېچ له

شاخا . نییوه باز نه پهك له هه مووشتنك

(گه وه زن) گا کتوی .

(گه وهه ر) بهر دینکی زور جوانی زور

به نرخه .

(گه وهه ر شناس) كه سېكه له

ناسیپنی گ وهه را شاره زایی . بریتویه

له هاردومی ووریای دانای ژیر .

(گه وهه ر فروش) كه سېكه كه

هه ر گه وهه ر بهر وشی .

(گه وهه ری) گه وهه ر شناس .

(گه ه) جمکه [با] . کات .

نوره پهك .

(گه هانندن) با . گه يانندن .

(گه هریك) ز . کارژوله .

(گه ههك) ره بهت .

(گه هیشتن) با . گه یشتن .

(گه هیین) با . گه یینی مییوه .

(گه ی) د . مانى و هوك کرتن .

(گه يانندن) بردنی شتیک بوشوینتیک

و دانانی له وی . به خشیین ووه شانده وی

مه عنای دوور له ووتاریک هوه : نه م

وونارە بېجگە لە مەعناکەى خۆى
ئەم مەعنايەش ئەگەيەنن .

(گەيانن) د . گەياندن .

(گەيشتن) گەيىنە چى و ھاتە
پىشەو . پوختە بوون و خوشبوونى
مىيەو ترشيات و ھىندى شتى تر .
نەرمبوونى برىين .

(گەيشك) با . گزىر .

(گەيگ) د . گەيىو .

(گەيگر) مان گر . مەردومى
قور .

(گەيگرتن) مان گرتن . زبان
گرتنى مەردوم لەگفتوگۇدا .

(گەيگە) ھ . ھەشارى راو .

(گەيىن) گەيشتن .

(گەيىنەو) گەيشتەو ەى ھەردو
سەرى شتىك بە گردى شتىكى ترا :
پشتىنە گە بە پشتما (گەيشتەو)
(گەيىو) مىيەو ەى پى گەيىشتوو .
شتىكە گە بە چى خۆى گەيشتى .
برىينىكە گە نەرم بووئى .

(گن) گوئى . پىيتىكە بەدواى
ھىندى ناو ەو ەنووسى ئەيىكا بە
ئىشكەر «فاعل» : دايكى خۇ [گن] .

(گيا) سەوزايى ە گە ە
خۆيەو ە سەوز بووئى .

(گيا ئادەمە) گيايە كى بىكدارە
بىكە كەى لە ئادەمى ئەچى .

(گيابرىين) گيايە كى گەلا ووردى
بە ھارىيە گولتىكى زەرد ئەگرى ،
بە ووشكى ئەگرى بە برىينەو .

(گيابۇگەنە) گيايە گە گەلايە كى
بۇگەنى ەيە لە گەلاى ئەماتە ئەچى .
(گيابەن) گيايە كى بۇنخوشە ئەكرىتە
چىشتى دانوولەو .

(گيابەند) ەركەمەر

(گياچارر) د . مىرگ .

(گياچا) چاى ووشك .

(گياچنارە) جۆرە گيايە گە بىخرىتە
سەر شوئىتىك لە ئەندام لە ماو ەى
سەعاتىكا ئەى سووتىننى ، زۇرتىر بۇ
سووتاندنى مايەسىيرى بە كار ئەھىترى
(گيادانوو) گيايە كى لاسك بارىيىكى
گەلاخرە ، بۇنى لەجاترە ئىيىترە ،
ئەكرىتە ناو ھىندى چىشتەو .

(گياررەش) برىتىيە لەناو ەراستى
بە ھار كە گياوسەوزايى لەوحە لەدا
دەشتودەر دائەگرى و لە شەوارەش

نه نوینتی .

(گیارەنج) نه و گيايه يه که قوزاخه
نه گری و مافه تهی تيايه .

(گیارەنگ) گيايه کی هه مبی شه یی یه
له قامیش نه چنی ، که لایه کی درێژ
کوله ی هه یه وهک سیس هه مبه ر ،
رانک و چوغه ی پی ره نگ نه کری به
رهنگی گاهی ،

(گیا ساله) گيايه کی به هاری یه
له میرکا نه رووی ، بنکه که ی وهک
په نجه ی منالی ساوا وایه ، ووشک
نه کری ته وه به هارر او هی نه کری
به هه ویتی دۆنדרمه .

(گیاسپی) گيايه کی به هاری یه
بنکیکی هه یه وهک پیاز ، به
هارر او هی نه کری به برینه وه ، بۆ
گۆشته و زوون زۆرباشه .

(گیا کندر) جۆره گيايه کی ریشالی
ریشاله له به هارا نا نه چیتیری و کونی ه
لی دروست نه کری .

(گیا که نه) گيايه کی که لا وورده ،
به زه ویر دا پان نه بیتته وه ، وهک
سابوون کوف نه کا .
(گیا که له) کیره که له کا .

(گیا که ن) د . بیله کانیک ی ناسنی
پچکۆ له یه گيا ی پی هه ل نه که ندری
(گیا که نان) مانگی مایس که سیبو
یه ک رۆژه ، وه له که رمانا گیا زه رد
نه بی

(گیا که نه) گيايه که به ناسکی
له که نه نه چنی .

(گیا لاوه) با . به رره زا .

(گیان) هتیزیکه له نه ندامی گیاندارا
به هوی نه وه وه نه ژیی و که و ره نه بی .
بریتی یه له جه سه ته و نه ندام : هه موو
(گیان) م ئیشی .

(گیاندار) گیان له بهر .

(گیان دان) مردزو گیان سپاردن .

(گیان ده رچوون) مردن .

(گیان سپاردن) مردن .

(گیان سه خت) بریتی یه له که سه ینک

که به ناسانی گیان نه دا به ده سه ته وه .

بریتی یه له که سه ینک که زوو خوی نه دا
به ده سه ته وه .

(گیان که نشت) د . کاتی

سه ره مه رک .

(گیان که نن) د . گیان کیشان

(گیان کیشان) گیان دان .

(گیان له بهر) زیندوو .

(گیانه) ووتیه به که نه ووتری
به به کیک له رووی خۆشه ویستی به وه .

(گیانه سهر) بریتی به له که سینک
که له کاریک وهررس بووین ، (گیانه
سهر بوون) وهررس بوون ، (گیانه سهر
کردن) وهررسکردن .

(گیانه گووینه) بریتی به له کاتیک
که گیاندار نووزیه کی تیا مابن .
(گیانه لا) گیانه لاو .

(گیانه لاو) کاتی سهرمه رک .
(گیانه مهژک) د . مۆخی کهردن
» نڅای شوکی « .

(گیانه وهر) گیاندار .

(گیانی) د . گیانه .

(گیانی گیانان) ناوی خوایه .
(گیانی) بریتی به له دوستی راسته
قینی و به ک مالی .

(گیانی گیانی) گیانی

(گنپه رر) گنپه رره .

(گنپه رره) نه ستوورایی مل .

(گیتال) د . شتی ریپۆلی بوو نڅ .

(گیتی) جیهان .

(گیتکه) خه پله ی ههرزن .

(گیتکه) ه . گیتکه .

(گیتهر) د . گه دای شرۆل .

(گیتتی) ه . گولیره .

(گینچ) که چ [با] . کیزی وورر ،

[گینچ بوون] گنژبوون . گنژاو .

(گینچاو) د . گنژاو .

(گینچ خواردن) د . گنژخواردن .

(گینچدان) د . گنژدان .

(گینچه با) د . گنژه لووکه .

(گینچه گینچ) گنژه گنژ .

(گینچه لووکه) گنژه لووکه .

(گینچه نه) د . گنژنه .

(گینچ) که چ .

(گینچکاری) که چکاری .

(گینچکه) د . چه رخه و خولخواردن .

(گینچه ل) ته شقه له .

(گینچه لایی) د . خوری به کی شیی

کر'وه به که نه کری به ده سپینچک

بو رستن .

(گنر) گونروو . ژنی قه له وی

پانو پۆرر : فیساره ژن [گنر] و

بم داره .

(گنرر) چهوت . جهرخ : [گنرر]

یککی پښ بده . شال . پییتیکه به

هيندى ناوهوه نه نرى ئەيكا بە ئيش
 كەر : بەزم [گيرر] شايى [گيرر] .
 (گيرران) كوتانهوى بان بە
 بانگريدن . هينان و بردنى گياندارىك
 لە كەل خۆت : منالەكە ياوولاخەكە
 [بگيرره] .
 (گيراندنهوه) مینانەوه دواى شتىك
 بۇلاى خۆت . كەلدانەوهى شتىك لە
 شتىك : لەخەرجى يەكت [بگيررهوه]
 (گيرراننهوه) گيرراندهوه .
 (گيرراننهوه) گيرراندهوه . باس
 كردنى شتىكى رابووردو بۆيە كىك .
 (گيرر بوون) خوار بوون . شەل بوون
 (گيررى) خوارى . لەنگى .
 (گيرسان) رووان و ريشە
 داكوتانى نەمام و قەلەم . بەند بوون و
 خۆگرتنى مەموو شتىك : سواغەكە
 يا پنچى كۆزەكە ياتۆوى نىرەكە لە
 منال دانى مى كەيا [گيرساوه] .
 سووتان و تروسكەى ئاگر .
 (گيرسانهوه) بەند بوون و شۆرر
 بوونەوهى شتىك بەشتىكى بەرزەوه .
 (گيرفان) كۆنەكە لە كالاداشتى
 تى ئەخرى

(گيرفان برر) كەسەيكە شتىكت
 لى بدزى كە بەخۆت بۆ و پى
 نەزانىت .
 (گيرفان) ز . كەسەيكە گاكيرە
 لى بخورى .
 (گيرك) ز . مېرووله .
 (گيركە) جۆرە مېرووله يەكى
 سوورى زۆر وورده .
 (گيرمە كيش) كيشمە كيش .
 (گيرووسە) ز . دەستار .
 (گىيە) گيررانى وولاخ يا
 جەنجەر بە سەر خەرمانا بۆ كوتانى .
 (گيرە شتوين) برىتى يە لەكەسەيك
 كە كارى مەردوم تىك بدا .
 (گيرەفان) با . گيرەوان .
 (گيرەكردن) كوتانى خەرمان
 بە وولاخ يا بە خەنجەر .
 (گيرەنەكەر) برىتى يە لەمەردومى
 تەمەل .
 (گيرەوان) ئەوكەسەيەكە كاي
 گيرە لى بخورى .
 (گيرەوكيش) برىتى يە لە
 كەشمەكەش و دەردى سەرى .
 (گيريست) گريان .

(گیرستن) گریان .

(گیزان) گیزان .

(گیزبهله) گیایه کی به ماری

بنکداره وهك پيشوك ، بنكه كهی

ته خورئ .

(گیزوگولنگ) گولنگه ی شوره وه

یوی زور .

(گیزوگولنگه) گیزوگولنگ .

(گیزه) گیایه کی پایزی به

ته چینرئ ، بنکینکی شیرینی درئری

هیه .

(گیزه ره) گیزه ره .

(گیز) گیاندار ی وورری کهم

هوش . گیزاو .

(گیزان) ز . پییتی پرسیار .

پییتی شهرت .

(گیزاو) شویتیکه له گوم که

پنج بخوا .

(گیزبوون) ووربوون .

(گیزدان) خولدانی دانه وینله له

بیزنگ و قهلبیرا بوسه رکوزهرگرتی .

(گیزکردن) گیزدان .

(گیزکه) گیزکردن .

(گیزنه) جهژن .

(گیزو ویز) مه دومی وورری

بی هوش .

(گیزه گیز) بریتی به له قسه کردن

به گیزو ویز .

(گیزه لووک) گیزه لووکه .

(گیزه لو که) بایه که به کردی

خویا نه ولیته وه و تپ و توز بهرز

ته کاتهو . گیزو ویز .

(گیزهن) نازاوه و ناخوشی .

(گیزه نه) گیزه نه .

(گیزین) وورری . نه خوشی به

که نووشی مهر و بزن ته بی ،

کو تو بر ته بی سهر بروری .

(گیسک) بیچووی بز نه له ته مهنی

سئ مانگی به وه تا سالتیک

(گیسک) گیسک . گهسک [با] .

(گیسکه زا) ناوسبوون و زانینی

به چکه ی بزن به گیسکی .

(گیسکه زا) گیسکه زا .

(گیسکه موو) د . گیسکینکه که

مووه که ی زبرین .

(گیسکه مهره ز) گیسکینکه که

مووه که ی نه رم بی .

(گیسن) ز . گاسن .

(گيسو) نه گريجه .
 (گيسووبرى) برىتى به له نافرەتى
 بى شەرمى به دخوو .
 (گينه) ز. شارا .
 (گيفى) ز. شيرى هەوين کراو .
 (گيل) گياندارى گىزوويژ .
 (گيلاخه) گيايه کى به هارى سى
 په له ، زورزوو نه روئ و به کولآوى
 نه خورئ .
 (گيلاس) ميبوه به هه وهك
 به لآووك، به لام نه م گه وره تروخوشتى
 (گيلاس) د. گيلاس .
 (گيلاسى) شتىكه رەنگى وهك
 رەنگى گيلاس وابى .
 (گيلان) ه. گەرران .
 (گيلای) ه. گەرران .
 (گيلك) ز. قيتكه .
 (گيلك) د. خورى شى كراوه
 بۇ درستن .
 (گيلكه) جۆره مبرووله به كى
 سوورى وورده .
 (گيلگنله) چەن مووروويه كه
 ژنان نه يدروون به كلاوه كه يانداو
 شۆر نه بيه نهوه .

(گيلو) كه چكارى به كه له ژىر
 سه قهوه به شمشه به بن داره رادا
 نه كرى .
 (گيلووكارى) شويتىكه كه
 گيلوى بۇ كرابى .
 (گيله) ز. گله يى .
 (گيله كى) جۆره نقامىكى
 كوردى به .
 (گيله گيل) گىژه گىژ .
 (گيليان) ه. گەرران .
 (گينگل) بى نارامى له بهر نازار
 يا خه فه تيك .
 (گينگل خواردن) پىچ و تل
 له بهر نازار يا خه فه تيك .
 (گينگل دان) گينگل خواردن .
 (گينگله) گينگل .
 (گينگه) قيتكه .
 (گينۆ) د. زەرەك .
 (گيواو) ه. گيا .
 (گيووژ) گۆيژ .
 (گيهان) ز. گەيشتن .
 (گيى) گوو .
 (گيپال) سكى زل : فيسار كه س
 كه دوگيپالينكى سەيرى هەيه .

(گيپن) گياندارى خرپنى قەلەو .
 (گيپنە) گيپن .
 (گيپپە) پارچە ووركى ئاۋالى
 وورده يەكە مەلدروابى و برنجى تى
 كرابى و لەئاوى سەروپى دا كوليتىراپى
 (گيپت) ز . وەيشومە و كررىتە .
 (گيپتر) ز . لاق .
 (گيپتك) ز . لاق .
 (گيپچ) با . كەچ .
 (گيپچ) ل . كۆيىر .
 (گير) مەردومى رۇدى چرووك .
 جۆرە پەتيكە دەوارى پىئە بەستىرتەو .
 كۆيىر بادلەم و رۇنى تىيىر . شتىكە بە
 شوتىك توند بى و بەنەيم پياپچى :
 كلىيلەكە بەكىلوونەكە (گير) ،
 واتە پى توندە . ھىزونەيم : فىسار
 كەس بە (گير) .
 [گيرا] نزا يەكە كەجى گير
 بى لاي خوا ، (گيرابوون) جى
 گير بوونى نزا لەبارەكاي خوادا .
 (گيرام) ووتە يەكە لەجى ووتە
 [فرضناى] عەرەبى بەكاردىتىرى .
 (گيران) ترنجانى شتىك لەئاو
 شتىكا . پۆنگ خواردنەوئە ئا

بەھۇى كۆيىر بوونەوئە رىنگا كە يەو .
 نەمانى رووناكى رۇز بەھۇى قەبارەى
 مانگەو . نەمانى رووناكى مانگ بە
 ھۇى قەبارەى زەوى يەو . بەند كىردنى
 يەكىك لە بەندى خانە . كىرت كىردن .
 (گيراو) شتىكە كە گيرابى .
 (گيراو) دەرمانىكە كە گيرابىتەو .
 (گيراوى) نىشانە يەكى سى
 چوكلە يە ، لەسەر ھىندى پىتى عەرەبى
 دانە نرى . قەبىرى .
 (گيربوون) توند بوونى شتىك
 لە شتىك . بەند بوون و مانەوئە
 يەكىك لە شوتىك و قەتەيس بوونى .
 (گيرخستىن) د . گيردان .
 (گيرخواردن) گير بوون .
 (گيردان) قەتەيس كىردن .
 (گيرىر) با . نووزە درىر .
 (گيرىرە) وىرە [گيرىرە گيرىر]
 وىرە وىر .
 (گير كىردن) كەلە كىردن و
 نانەوئە شتىك . قەتەيس كىردن .
 ترنجاندنى شتىك لە شتىك .
 (گيركەوتن) چىك كەوتن .
 (گيركە) نەشكەنچە . دارىكى

ئەستورى دووپەلە كۈچانى پى
ئەچەمىنرەتەو .

(گيرەنەدەر) كەسەيكە كەباي سەكى
ئەتوانى ررا بگىرى .

(گيرەو بەند) تەمىير كىردەنەو
شى كۈن .

(گيرودار) د . زەبرو زەنگ :
فيسار كەس بەگيرودارە .

(گيرۇدە) كەسەيكە كەبەناخۇشى
يەكەو كىرتار بوو پى [گيرۇدە بوون]

كىرتار بوون بە ناخۇشى يەكەو
[گيرۇدە كىردىن] كىرتار كىردىن .

(گيرۇدە يى) كىرتارى .

(كىپىو كىرت) قۇرتو كىرى يەكە
كە پىتە رىت .

(كىپىرە) ئەشكەنجەي دارتاش .

چەن مەنىك كەنم و جۇيە تىكەلى
مەرزىن كىراپى بۇ نان . چەن قولى

يەكە بەدەوارەو تەختەكانى پى قايم
ئەگىرى . كىپىراوى [د] . بەررولە

يەكە ئەخرىتە جاوپىچى جۇلاو
ئەوئە سووررەتەو .

(كىپەم) كىپىرام .

(كىپەو) . كىپىرۇدە .

(گىپىرە) با . ئەو بەناغىرەتەو

كە ئەناو كىرىو سەماو را پەندرا

ئەپى بەمۇ كولا ئىدى ئاۋەو

(گىپىرىك) د . كىرتار شىتەك
كە گىپىراپى .

(گىپىرىان) د . گىپىران گىپان
(گىپىز) پىشت مەل . كىپىز . زلف

مەستى سەرخۇش [د] .
(كىپىزان) كىپىزان .

(كىپىز كىپىزە) د . قۇرۇقچىلار
(گىپىزو گولەنگ) د . گىپىزو گولەنگ

(گىپىزە) جۇرە دەنگىكە وەك
دەنگى مەش و كوللە . [گىپىزە گىپىرا]

گىپىزەي يەك لەدواي يەك . [گىپىزو
مورر] [گىپىزە گىپىزى زۇر .

(كىپىزەل) نووررە .

(كىپىس) ل . قۇرەسەر .
(كىپىسك) كىپىسك .

(گىپىشە) تايەي نووتى و پىزىلەي
دارو مەموو شىتەكى تر . لۇدەبەكە

كەسەرى ئەگىپىراپى .

(گىپىفك) با ، كىووفك . كىووفكەي
چەفتە و زىين و شى تر .

ناوهوه نه نوسن نه يكا به ايشكه ر :
غم [كين] دوا [كين] واته
غمبارو دواهم .
(گيپوژ) گوژ .
(كيپوه) جوړيكي له كلاشي ژور
په روپين .
(كيپوه گيلو) قسه ي بڼه روپين .

(گيپت) گف .
(گيپتال) قرزال .
(گيپت گيپه) د . گيپزگييزه .
(گيپه) گفنه ، [گيپه گيپه]
گيپه ي بهك له دواي بهك ، [گيپو
مورر] گيپه گيپيكي ژور .
(كين) پيپيكي به دواي هيندي

پيپيتي لام

ل

(لابر) لباري .
(لباري) وولاخ به كړي دان .
به نيپوهي باري وولاخه كه .
(لبردن) هلكرتي شتيك له
جنيكايهكو نه هينعتي .
(لبرر) جوړه ناكرداننيكه كه
پيشه كهي نه يڼ .
(لايون) كلايون .
(لاهر) كه سيكيكه كه شتيك لاهري
له شويانيك .

(لا) ووتنه به كه به كار ديتري بو
لايون به كيك له لات : [لا]
وانه لاجو . نه نشت : وهره [لا] م .
شنيكه كه كلا كه وټيڼ : نه رييمان
[لا] به له هراو نازاوه . نيپوه
له نشت [لا] به كم به كيپوه ستاوه .
لانه : نه كشته كه دوو [لا] به .
(لايين) ز . لاسايي كردنه وه
به كيك له كوفاي يا له كردارا بو
لوهي كه دانېشتوان پڼ بكنن .

(لا بهره) قايشىڭكى دووفاقه له بهر
 سىنگى وولآخه وه له راست و چه پى
 قه لتاخ توند نه كرى .
 (لا به لا) رىكاو همرو شتىكى
 خوارو خىچ . مەردوومى بىكانه
 به كارىك : يەككىكى [لا به لا] مات
 سەرى لى تىك دام . لا به لايى .
 (لا به لايى) شوئىنى لا به لا . مەردوومى
 بىكانه به كارىك .
 (لا پا) د . لا پال .
 (لا پار) د . تەنكە بەردىكە
 مىلان سافسافىتى پى تەكەن .
 (لا پاران) د . يارىى كردن به لا پار .
 (لا پاروو) سەرمە قەستى سابوونى
 بەزىى .
 (لا پال) قەدى شاخو كرد .
 (لا پالوو) كەلە كە .
 (لا پاو) د . لا فاو .
 (لارەسەن) لا پلەرسەنگ .
 (لا پلا) ه . لا به لا .
 (لا پلار) د . لا پلەرسەنگ .
 (لا پلەرسەنگ) بىكانهى خوتى
 ھەل قورتىن لە كارىك دا .
 (لا پواز) د . لا پلەرسەنگ .

(لا پۆره) كەدایە كە كە لە لاو
 ھاتىنى بۆ كەدایى .
 (لا پوولە) د . دراوئىكە كە ژنان
 لە كەل مووروودا تەيكەن بە سەريانا .
 (لا پەرر) شتىكە كە كەوتىتە
 كە نارەو . زوئىلى چەرمى كالە .
 (لا پەررە) رروويەك لە پەررە يەك
 كاغەز .
 (لا پەررە وەرگىرران) برىتىيە
 لە گۆررىين و كۆن كردنى قسە يەك .
 (لا پەررە ھەل دانەو) لا پەررە
 وەرگىرران .
 (لا پەررە ھەلگىررانەو) لا پەررە
 ھەل دانەو .
 (لا پەلە) د . لا پەررە .
 (لا پى) زەلامەرىى سەخت لە
 شاخو ھەردا .
 (لات) ھەژارى پى نەوا . گىباندارى
 لاواز . بانەيەكە لە زەوى جوتيار
 تەيكىشى بۆ تەووى تۆوى پىتوۋە بىكاو
 بى كىلى . اووتىكە لە شاخ كە
 دەر بچى و سەرەكەى تەخت پى .
 (لاتار) د . تلىكە كە لە سەر بەرەو
 ژوورە يەك تلۇر بىكرىتەو .

(لاتانه) كردنو ووتنى شتىكه
 كه هر لات بىكاو بىلن .
 (لاتبون) مه ژار كه وتن . لاوازبون .
 (لاتخانه) شويتىكه كه تهرخان
 كرابن بۇتيا به خيو كردنى مهردومى لات .
 (لاترقه وچه پىچ) برىتى به له
 شتى نارىكى ناله نار .
 (لاتروسكه) لاترىسكه .
 (لاترىسكه) دوور كه وتنه وهو سله
 ميينه وهو خيسه كردنى گياندار
 له شتىك .
 (لاتفرۇشتن) برىتى به له شهر
 فرۇشتنى لات به مهردوم بۇ نه وهى
 شتىكى ده ست كه وى .
 (لاتكه وتن) لاتبون .
 (لاتولووت) كه سانتيكن كه بى
 نيش و بى كار بسووررقنه وه .
 (لاتو له وار) لاتو لووت .
 (لاته) جۆره جبه يه كى ته سكى
 به دهن چه سپه . دهردينكه له سنكا
 هه ناسه ي توند كه (د) .
 (لاته بهق) لا پهره .
 (لاتهرراف) كؤشتى ته نكى
 كه له كه ي گياندار .

(لاتهرريزه) لاتهرراف .
 (لاتهرى) د . لاتار . كؤتره گارى .
 (لاتكه) ته نىشتى شت .
 (لاتهنشت) ته نشت .
 (لاتهنىشت) لاتهنشت .
 (لاته وهق) لاته بهق .
 (لاتير) د . مۇرر بوونه وه به
 تىيلايى چاو .
 (لاتىلاك) لايكه له كه للى سهر .
 (لاتى) مه ژارى . لاوازي .
 (لاتى گارى) رابواردن به لاتىتى .
 (لاج) ز . لاو .
 (لاجامه) دارىكى دريژه له
 عه ررابانه دا كه به وولاخه وه نه به سترى .
 وینه مهردوم به نييوه يى (د) .
 (لاجانگ) نه م لاو نه ولاي سهر
 له ناوه ندى كوى و چاو .
 (لاجله و) وولاخىكه كه له ره ونا
 خوار برروا . وولاخى سهر كيش .
 (لاجيوهرد) جۆره به ردىكى
 شيينه نه كرى به نقيمتى نه موستيله .
 (لاجيوهردى) ره نكىكه كه له
 ره نكى لاجيوهرد بچن .
 (لاچك) لاسك .

(لاجلاچك) با . لاشهوييله .
 (لاجناكه) د . لاشهوييله .
 (لاجوپاچو) د . پروپيت .
 (لاجوون) رويشتن و بهجن
 هينشتني شويينيك .
 (لاجه نه) قايشينكه سهرينكي له
 لغاوو سهرينكي له سهركه الله قايم
 نه كړي . لاجناكه .
 (لاجين) ز . كاله .
 (لاختن) خوار كړدنه وهی هيندي
 شت: كووپه كه [لاخه] . كلدانه وهی
 شتيك له شتيك : له مانكانه كهت
 شتيك [لاخه] .
 (لاختار) شتيكه كه لايه كي
 خوارين .
 (لاختراو) شتيكه كه لايه كي
 نه مابن .
 (لاخته كرن) ز . دروينه ی له
 ودررو برريشي لقي درخت بهين
 نه وهی كه كزبكريته وه .
 (لاختيز) د . ههستان له بهر
 په كينك به جوزيك كه به ته واويي
 پشت راست نه بيتته وه .

(لادار) نيركه .
 (لادان) كه له بهرنيكه له ديوار
 نه هيلگريته وه له تاق گوره تر لاشي
 تيا دانه نري . خستنه كه نار . له كه نار
 كه ورتن له ري رويينا : لكه
 ماندوو بوويت له ري (لاده)
 دهست هگل كرتن له حوربلا خوږي
 فيسار كهس باش [لای داوه]
 (لادايه ن) نافرته تيكه كه نه ژرم
 ژرم شير بدا به منال به مانگاه نه
 (لادايه نبي) شيردان به منال
 ژرم ژرم به پاره .
 (لادر) قومووش لا به لاري
 قهدي ديوارو زهويي .
 (لادرر كه) د . لادر .
 (لاده) د . ديوارنيكه كه له
 نه پاله دروست كرابن .
 (لاده ستبي) جوره كولريه كي
 نه نكه به دهست نه خريته سراسر سراج
 (لاده كا) د . لادي . شويينيكه
 كه مەردوم تيا به ویتته وه .
 (لادي) دينات .
 (لادي يي) كه سيكه كه له

لادی دابنیشی .

(لار) شتی خوار. لهرو. کهوورری
کارگامیش [ز] .

(لاربوونهوه) بریتییه لهمردن ،
وههر بوسووی تهووتری . خوار
بوونهوه .

(لارکردنهوه) خوار کردنهوه :

(لارران) تهملاو تهولای ران .

(لاررکه) لاری هی ههلهت .

(لاررهشه) دهردیکه تووشی بزنو
ههر نهبن وکوشتهکی له کهلک
پهخات .

(لارری) شویتیکه که ریلکا نهبن .

(لارری گرتن) لادان له رینی راست .

(لاروالاروا) د . لارهوه لارهوه

(لاروایی) د . شتیکه له لایهن

چهن که سیکه وه بکروری بؤدابه شکردنی

له ناو خویانا .

(لارولهنجه) لهنجهولار .

(لاره) دارنکه له بانی ئیرهق

کاری پنی ته کرتی. گیاندارنکی پچروکی

پورو قنهیه له گلاوا نه گهر پچپیته

توررکه وه گازاری گیاندار گه دا .

چیره زیوانیکه له گهنم و چؤدا.

چؤره

چؤره گهنمیکه . لهنجه .

(لارهجلهوه) لاجلهوه .

(لارهسه ننگ) لاسه ننگ .

(لاره سیبهر) سیبهریکه که له

نیبوه رۆ به دواوه لار ته پیتهوه .

(لاره مل) بریتییه له مەردومی

مل که چی بن دهسه لات .

(لارهوبوون) د . لاربوونهوه .

(لارهوکردن) د . لارکردنهوه

(لارهولار) رۆین به لهنجهولار .

لارهو لارهوه .

(لارهوه بوون) لاربوونهوه .

(لارهوه کردن) لارکردنهوه .

(لارهوه لارهوه) رۆیشتنی ناساغ

به لهقه لهق .

(لاریی) خواریی. بریتییه له دل دهر

نه هاویشتن و ویستنی یه کینک : من

[لاریی] م لیت نیه .

(لازوان) د . مەردومی کینلۆکه

که نه زانی قسه بکات .

(لازه بوون) بن گهس بوونی مەردوم .

(لاژک) گیاندار یه مهگی بی قهر .

(لاژک) د . لاژک .

(لاژه) لۆژه .

(لاس) شیاکه ، دارنکی دورک

داره ، كه لای وهك كه لای بیی وایه
به قه لهم نه نیتزری و بونی زورخوشه .
خهرمانی گزره کیا . به دهورا هاتنی
که مال بۆ دینله کهی [د] .

(لاسار) گیانداری سه هنده .

(لاساری) سه هنده یی .

(لاسامه) د . ره هیله . لافاو .

(لاسایی) دهمه لاسکی . چاو له

مهردوم کردن له کردارو کوفتارا،

[لاسیایی کردنه وه] لاسایی .

• (لاستیک) شتیکی نهرمی

جیپیری به کیشه تایه ی ئوتوموبیل

و که لئ شتی تری لئ دروست نه کری

(لاسخواردن) تهره خواردن .

(لاسدان) تهره دان .

(لاسک) قه دوبالای سه وزایی .

شیاکه [د] . به دهورا هاتنی که مال

بۆ دینله کهی [د] .

(لاسکردن) ز . لاخه کرن .

(لاسورر) د . قاچ ههل خلیسکان .

(لاسهره) د . لاپووله .

(لاسهنگ) شتیکه لایه کی له

لایه کی قورس تر بی .

(لاش) د . لاشه . لاک .

(لاشاخ) ه . ئانیشک .

(لاشان) قه دپال . ته نشت .

(لاشخۆر) د . دالی که رخۆر .

(لاشه) جهسته ی مهردومی مردوو

(لاشهرر) بریتی به له مهردومی

هیتنی له سه رخۆ .

(لاشه ویلکه) لاشه وییله .

(لاشه وییله) لایهک له شه وییله .

(لاشیپان) باهوی نه م لاو نهو

لای دهرگا .

(لاشیپانه) لاشیپان .

(لاییده) به شتیکی نه لئین که له

شتیکی تر جیاواز بی .

(لاف) که زاف .

(لافاو) باراناوی زۆر .

(لافلیدان) خۆمه ل کیشان .

(لافو که زاف) لافلیدان .

(لاف) با . لاو .

(لاقایی کرن) ز . نکا کردن

به پاررانه وهوه .

(لاقکرن) ز . نکا کردن .

(لاقلاڤک) ز . لاولاو .

(لاقه) ز . هیوا .

(لاقه کرن) ز . ئومید کردن .

(لاڤه لاق) با . پاررانهوه : بهس
[لاقه لاف] بکە .

(لاق) لهران بهره و خواری گیاندار .

(لاقرتیی) کالته کردن .

(لاقردیی) لاقرتیی .

(لاقه برغه) لایهك له كه له كه

(لاقه فرتی) له قه فرتی .

(لاک) لاشه ی بی گیانی چوارپی .

چیشتنیکه له ئاردی جزو كه پهك ته کری

بۆسك و وولاخ (ز) . لۆك .

(لاگردنهوه) ئاورر داننهوه .

(لاكو) ههروههز کردن بۆ پهموو

چنبین .

(لاکوت) داوین پیسیی کردن

به دزیی یهوه له کهل ژنی نهموتهوا .

لاوورکه .

(لاکۆشکه) د . لایه ن گیر .

(لاکۆشیی) د . لایه ن گیریی .

(لاکۆلانی) کۆلانی لایه لای

تهسك و تروسك .

(لاکه) لۆژه ی سهه له برسا یا

له بهر ناساعیی : فیسار کهس (لاکه) ی

سهه ری دتی .

(لاکهل) جزوه تفهنگیکه . شتیکه

که لایه کی کهل بی .

(لاکهن) د . لاکه ند .

(لاکه ند) لادرر .

(لاکهوتن) کلابوون و جیا

بوونهوه ی شت .

(لاکهونه) پهك هوته .

(لاکیش) قالیی و حه سییری

بارییکی دریژ . جگه ره خۆرینیکه

له خۆی جگه ره هه ل نه کری و هه

له م و لهوی بستینی . نه مامیتکه که

توول کیش کرابی [د] .

(لاکیشه) شتی چوار کۆشه ی

دریژ کۆله « مستطیل » .

(لاکیین) ز . دهفرینکه چیشتی

[لاک] ی تی نه کری بۆسهك و وولاخ .

(لاکا) د . جیکایه که که لنی

لابدری بۆ حه وانهوه .

(لاکایی) د . دینهانیی .

(لاکر) د . لایه ن کر .

(لاکرتن) د . لایه ن کرتن .

حه سانهوه .

(لاکوئیل) لالوئیل .

(لاگیر) کەسینکە کە لایەنی
 یەکنیک بگرێ .
 (لاگیرە) جۆرە خەشلیکە ژنان
 لەسەر سەر پێچە وە ئەیدەن .
 سەریان .
 (لاگیریی) لایەن گیریی یەکنیک .
 (لال) کەسینکە زبانی لە کوشتوگۆدا
 بگیری یان هەر نەتوانی قسە بکا .
 لەل [د] . شتی زۆر سوور [د] .
 قوڕی وە ، لووژە وە هەناری زۆر گەییو [د] .
 (لالا) چرایەکی بالۆ بەرزە
 تەلینکی کەوانەداری تیا یە مۆمی
 نێ ئەخری و کاسە شووشە یەکی
 ئەکری بەسەرا .
 (لالاکردن) نوستن ، ئەم ووتە یە
 منالی ساوا بۆ نوستن بە کاری ئەهینی .
 (لالانەو) پاررانەو .
 (لالایی) زبانی گیران بە جۆرینک
 کە قسە ی پێ ئەکری : یاخو لالاییت
 دانی .
 (لالغاو) دا برراوی ئەم لاو ئەو
 لای دەم .
 (لالکەر) ز . یاری [پەنای
 پێ دەنگی] .

(لالۆ) برای دایک .
 (لالوپالکەوتن) کەتێ چەن
 گیاندارینک بە نارریکی .
 (لالۆزا) خالۆزا .
 (لالۆژن) خالۆژن .
 (لالوو) ل . لالۆ .
 (لالووت) کەسینکە لە یەکنیک
 یا لەشتینک دگیری .
 (لالووتیی) د . دگیری لەشتینک .
 (لالوینچ) لالەوینچ .
 (لالە) لالا . لالۆ . جۆرە گولینکە .
 (لالە) لالانەو .
 (لالە پەترە) لالینکی وایە کە بە
 ئاستەم قسە ی بۆ بکری
 (لالە پەتە) لالە پەترە .
 (لالەزار) باخچە یە کە کە کول و
 گولزاری زۆری تیا یی .
 (لالەعەباس) جۆرە گیایەکی
 کە لاپانە گولینک ئەکری وەک لاو لاو
 بەلام ئەم پچووکتەرە ، بە یانیان و
 ئیواران ئەکەشیتەو .
 (لالەعەباسیی) د . لالەعەباس .
 (لالەلال) قسە کردن بە لالایی .
 (لالەنگەر) دووداری بارییکن

به ته نشتی ده نهی جز لایی به وه .

(لاله نکبی) جزره خوارده مه نی
به کی نهرم و شلی پچکوله به ، له
هه ویرو زه ردینه ی هیلکه دروست
ته کری و له ناو رونا سوورنه کریته وه
وشیله ی شه کری پیا ته کری .
جزره پرته قالینکی پچکوله به توینکله
که ی زوو لی ته بیتته وه .

(لاله وورر) د . که وچی نه قام .
(لاله وورر) که سیکه زور له سهر
قسه برروا و بی ررنکینیتته وه .
مه ردومی گیل و که وچ . که سیکه که
هیندی خوارده مه نی نه خوا .

(لاله وینچ) پرر تاقه ده ستیک له
شت .

(لالیان) د . پاررانه وه .

(لالیانه وه) لالیان .

(لالی بررینه وه) ته نگ هه لچنین
به به کیک .

(لالی سه ندن) لالی بررینه وه .

(لالی کردنه وه) بریتی به به له

یارمه نی و ده ستگیرویی به کیک .

(لالی) ز ده وری مسین .

(لالی) زبان کیران له قسه و

گوفتو گودا .

(لام) ناوی پییتیکه له بیست و
حهوت پیته ی کوردیی . بیانوو :
[لام] ی تی هیتا ، واته بیانوی
هیتایه وه . کوپ [با] . لای من .
(لام) ز . روو هت .

(لامپا) چرای باووردار .

(لامر) منالیکه که ناو به ناو
مه مکی نافرته تیک شیبردار بمژی .
جگهره کیشیکه که خوی هه رگیز
جگهره هه لنه کری ، و له و له و
داوا بکات .

(لامه رلایو) بریتی به له کردنی
کاریک به نابه دل و نا پوختیی .
(لامشت) د . لاله وینچ .

(لامل) لایه که له مل : دای به
لاملیا . مه ردمی که له رهق که
کوی نه دانه شت .

(لاموجییم) بریتی به له سهر پینچی و
به هانه هیتانه وه : لاموجییمی نه که یت
(لامویی) به ناوالیک ته ووتری
که تازه که وتیته ناو رانیکه وه .
(لامه له) جزره مه له به که له سهر
ته نیشته ته کری .

(لامه مک) لادایه ن . دوومنالی
هاوشیر .

(لامه مکه) لامه مک .

(لامیژی) تو بهردانی بیچووی
ناژالیکه که دایکی نه مائی ، یا
بی شیرین - له ناژالیکه تر « طفیلی »
(لان) بیجهی شیر . لایه ن :

[لان] ی من بهرمه ده [د] .

(لان) پییتیکه به هیندی ناوه
و نه نووسی نه یکا به ناوی چیکه :
مهنگه [لان] کهنگه [لان] . لانه .

(لاندک) با . بیتیکه .

(لاندک) بیتیکه .

(لاندکه) لاندک .

(لاندکهیی) داره رراکردنی ژووره
له باری پانی .

(لانگرتن) د . لایه ن کرتن .

(لانگییر) د . لایه ن گییر . نهین گر .

(لانگییری) لایه ن گییری .

(لانه) لانی شیر . لونه : دوو

[لانه] .

(لانهواز) که سیکه جینگاورینگای
خوی لی شتوایی .

(لانهوازیی) دهر به دهیری له

جینگاو رینگا .

(لانهوبانه) جینگاورینگای چه سانهوه

(لانهولان) چوون له لانهیه کهوه

یو لانهیه کی تر .

(لانیی) پییتیکه به هیندی

ناوهوه نه نری نه یکا به ناوی جینگا :

بهرده [لانیی] سهوزه [لانیی] زییخه

[لانیی] .

(لاو) کورری کهنج . کورر [با]

لافاو [ه] .

(لاواز) گیانداری له رر .

(لاوازیی) له رری .

(لاواندن) دلنه وایی کردن .

(لاواندنهوه) به سهر مردودا

ههل ووتن به دم گریانهوه .

دلنه وایی کردن زه بوونیک : نهومنا له

بلاوینته رهوه .

(لاوانن) د . لاواندن .

(لاواننهوه) لاواندنهوه .

(لاوانه) لیتواری شت که بهرزنی .

لاشیپان . دووته ختهن به جه مسهری

توپی جه نهجهرری گیره وه نه به سترین .

(لاوانهوه) لاواننهوه .

(لاوچاک) کورری قوچاغی

جوان .

(لاوژا) کا که .

(لاوژو که) کهنج .

(لاوژو) لاوو کینکه که سه رگوزه شتی

دلداریی نیشان بدا . بۆچی ؟

(لاولاو) گیایه کی که لاپانه تهرز

ته هاوئو به قه د شتا هه ل نه که رری .

گولیک کی دهم پانی قنک ته سک نه گری ،

وه به به یانیان نه که شیتته وه .

(لاونیو) شتی که شو تووش .

(لاووژ) زانیین .

(لاووک) جۆره کۆرانی به کی

خۆشی کوردی به .

(لاووکبیژ) که سیکه که لاووک

باش بلن .

(لاوولوسه) د . ئارایشته کردن .

(لاونا) ه . لاواندن .

(لاوورکه) که سیکه که خۆی

هه لواسیی بئ به یه کیک تره وه ، وه

هه مپیشه له که لیایی ، وه به بۆنه ی

ته وهره به هر مه ند بیی « طفیلی » .

(لاوه) د . دلنه وایی . لابه .

(لاوه کردن) لا کردنه وه . دل

نه وایی کردن [د] .

(لاوه کیی) به شتی که نه ووتری

که له لاوه هاتی .

(لاوه لا) لابه لا .

(لاوه لایی) لابه لایی .

(لاوینچ) له وینچ .

(لاوینزه) با . لاوینکی پچکوله .

(لاوینته) بیله کان .

(لایلای) د . لایلایه .

(لایلایه) کۆرانی به که منالی ساوای

پئ نه کریتته خه و .

(لاین) د . لایه ن .

(لایه ز) ئاو مالک .

(لایه ن) بابته : له [لایه ن]

خویندنه وه بدوی . کن : له [لایه ن]

فیسار که سه وه هاتووم ، یا [لایه ن] ی

به ر ناده م .

(لایه نگر) لایه نگیر .

(لایه نگیر) که سیکه به کردار

یابه گرفتار له سه ریه کیک بکا وه .

(لایه نگیری) گرفتار یا کرداری

چاک بۆبه کیک و له سه ر کردنه وه ی .

(لایی لایی) د . لایلایه .

(لایین) د لایه ن .

(لباد) ژیره خهریکه له به رگنی

سووراوه دروست نه كړئ .

(لباده) جوړه كالايه كې قوډلداري
ناوداري پرر تهريپه له سهر كالاي
تړه وه له بهر نه كړئ .

(لېق) ل . ده له مه .

(لېپ) لټي : نه م داره دوو [لېپ] .

(لېچ) لينوي خوار وړوي كياندار .
قهر اغي شت .

(لېچان) لكاني دوو شت به يه كه وه .
به ستنې ناؤ .

(لېچانليپ) د . لېپپاو لېپپ .

(لېچېر د نه وه) د . لېچ هه لقرچانندن
له بهر كريان .

(لېچنخوار كړ د نه وه) كوكړ د نه وه و
خوار كړ د نه وه ي لېچو لينو له بهر پټ
ناخوش بووني كارنك .

(لېچنخواره وه كردن) د . لېچنخوار
كړ د نه وه .

(لېچنخولدان) د . دم بادان له
كاني قعه كړ دنا .

(لېچنخه نه) د . زه رده خه نه .

(لېچك) لكه ي ميزه روسه رپنچ .

(لېچن) كه سينكه كه لېچي نه ستوو پټي
(لچولئو كردن) برريپني لچولئوي

يه كينك پو ريسوا كړ دني .

(لېچه) لېچن . جوړه ماسي يه كه .

(لېچه لقرچانندن) لېچ خوار كړ د نه وه .

(لېچه لقرتوانندن) لېچ هه لقرچانندن .

(لېچه لقولتوانندن) د . لېچ هه لقرتوانندن

(لېچه لقولتائندن) د . لېچ هه لقوتوانندن .

(لړچه) د . نكه و ناله ، (لړچه

لړچ) لړچه ي يهك له دواي يهك .

(لړخانندن) لړخه كردن .

(لړخن) كه سينكه زور بلرخيتني .

(لړخه) جوړه ده نكيناكه وهك كه سينك

كه ده ست فرايسته ييپني . [لړخه

لړخ] لړخه ي يهك له دواي يهك ،

[لړخوهوورر] لړخه لړخي زور .

(لړفدان) خوار دني شت به ده ستوبرد .

(لړفه) ده نكيناكه له ده مه وه په يانه پټي .

له كاتي زور سه رما بوون ياشت خوار دن

به هه لپه ، (لړفه لرف) لړفه ي يهك

له دواي يهك ، [لړفوهوورر] لړفه

لرفي زور .

(لستن) لستنه وه .

(لستنه وه) لا بردني خوار ده مه ني

شل له ده فر به په نجه يا به زبان .

(لسته و پسته) خوار دني شتنيك و

لسته‌وی قاپه‌کی .

(لسته و پسته‌دان) لسته و پسته .

(لغاڤ) با . لغاو .

(لغاو) ئاسنیتکی ته‌لقه‌داره

ته‌کریته دهم و لغاوه‌ی وولآخه‌وه

ده‌سته جله‌وی پتوه ته‌کری و سوار

ته‌یکری به‌ده‌سته‌وه .

(لغاو شل کردن) بریتی به له

زیاده سهر به‌ستی‌دان به‌یه‌کینک .

(لغاو کردن) بریتی به له‌جله‌و

کرتنی به‌کینک . کردنی لغاو به‌سهر

وولآخا .

(لغاو کرتن) بریتی به له‌جله‌و

کرتنی به‌کینک .

(لغاوه) دابرراوی ته‌م‌لاو ته‌و

لای دهم .

(لغاوه بررکتی) جوره برینیتکی

پچووکه له لغاوه‌ی مه‌ردوم دی .

(لغاوه بررکتی) لغاوه بررکتی .

(لغاو هه‌لبررین) توند کردن

لغاوه‌ی وولآخ .

(لغاو هه‌لکیشان) لغاو هه‌لبررین

رف (وینه‌و ماندن : من [لف] ی

تۆنییم

(لفانه) کیانداری دوانه . شه‌نگله

به‌ره‌که‌ته .

(لفک) با . لفکی میزه‌رو جامانه .

(لفکه) شتیک‌ی زبری شاشی چنراوه

له‌به‌ن یا له‌گوش مه‌ردوم به‌سابوون

خوی پی ته‌شوا . کلکی سهر پیچ .

(لفکه شامی) به‌ری گیایه‌که

وهك لفکه زبره ، خوی پی ته‌شوری .

(لفکرتن) د . جوونگرتن .

(لفکییری) د . لفکرتن .

(لفلف) هه‌له‌کۆک .

(لفه دوانه) د . لفانه .

(لفاندن) با . جوولاندن .

(لفین) ز جوولان .

(لق) چلی دره‌خت ، [لقلق]

شتی چل چل .

(لقاو) لغاو .

(لقلقی) جوره تری به‌کی‌ئاوی به

وهك [مام‌برایمه] به‌لام‌ته‌م جییرره .

(لك) گۆشه‌کی شت : [لکی]

بوخچه‌که کری ده . لق . کری .

(لکان) نووسانی دووشت پینکه‌وه .

(لکاندن) نووساندنی دووشت

به‌یه‌که‌وه .

(لنگاران) لنگدان .	(لکانن) د . لکاندن .
(لنگاولنگ) که لاو کهل روین .	(لك لئ بوونه وه) وه چه که وتنه وهی
پتلاوی تاکه و قاک .	زور له یه کینک . لق و پوپ دهر کردن
(لنگداران) د . لنگدان .	له دره ختینک .
(لنگدان) قاودانی وولاخ .	(لکمل) د . نالوو .
(لنگوو) هوییر ترشینکی که مه که	(لکولئ) چهند گرتی یه که که
له نیواره وه بکریته ناو و ناردی تیکهل	له نه ندام دهر چنی .
بکرتی بۆ نه وهی تا به یانی بترشتی و	(لکه) ه . گرتی .
له کهل هوییرا تیکهل بکرتی .	(لکیاک) د . شتی لکاو .
(لنگه) جه و الینکی که وره یی که یی یه ،	(لکیان) د . لکان . پتوه بوونی سه ک .
خه له و خهرمانی پتی نه پتورئ .	(لکبن) خشتی کال .
(لنگه شه) د . کور که لؤقه .	(لم) زییخی شیین کاری زور
(لنگه شهلئ) هه نکلله شهلئ .	وورد . سک [ه] .
(لنگه فرتی) لنگدان به یه کا له پاله وه	(لمبوز) لموز .
(لنگه فرره) لنگه فرتی .	(لمبییز) با . لمبییس .
(لنگه فررتی) لنگه فرتی .	(لمبییس) با . خورطووم .
(لنگه و نلوور) پالکه و تن و لنگ	(لمت) د . جزره ملته یه که
را کیشان .	وهک قه وزه .
(لنگه و زوور) که و تن و لنگ	(لمز) دم و قه پوزی هیندی گیاه دار ،
بهرز کردنه وه بۆ ناسمان .	وهک سه گ و بهراز .
(لنگه و قووج) لنگه و زوور .	(لموز) لموز .
(لنگه له زئی) لنگه له رتی .	(لنج) لینج .
(لنگه له رتی) له رزینی لنگ له	(لنجق) ل . لینج .
فرسا یا له سه رما .	(لنگ) لاق . لنگه .

(لۆ) كىايەكى بەھارىيە ۋەك
 كەما بەلام ئەم بالاي بەرزتروكەلای
 ووردترە ، ئەدرى بەئازال . ھەو
 دايەك لەرىسراو . لايەك لەشتىكى
 نوشتاو : جاجمەكە دوو [لۆ] كە .
 پىيتى پرسىيارە ۋەك [بۆچى] ؟ .
 لىسپ : [لۆ] يەكى پرچى بگرە
 ووتەيەكە مەردوومى ھىچو پوۋچى
 پى بانك ئەكرى [ز] . ووتەيەكە
 ئىرىنەي پى بانك ئەكرى [ز] .
 (لوان) لوان .

(لۆبت) مەردوومى قۇچاغى ئازا .
 (لوبيا) ماشە سىپى .
 (لۆپ) ز . پۇشاكىكى ئاودامانى
 ئەستورە .

(لۆپت) لۆبت .

(لۆپك) ز . داھۆك .

(لۆترەوان) كەستىكى تەلەكە بازە
 كەقسەي ھىچو پوۋچى بى پەردە بىكات .
 (لۆترە وانىي) تەلەكە بازىو
 ساختەچىتىو قسەي بى كەلك و سود
 كردن .

(لۆتك) ز . ھەلپەرىپىن لەخوشيانا

(لۆتكە) ملەي سەرشاخ .
 (لۆتە) تىرى بۆل سىپىس
 (لۆتە خۇر) بىرىتىيە لەمەردومى
 پىپىس خۇرى پاشماۋە خۇر .
 (لۆتە خۇرىي) پىپىس خۇرىي
 پاشماۋە خۇرىي .
 (لۆتەر) لۆبت . تەشىي .
 (لۆتيانە) پارەيەكە كەلۆتى ئەي
 سىنى .

(لۆتيتىي) لۆتيتىي .
 (لۆتيتىي) كەرران و پارە بەفیرۆ
 دانو كەيف كردنى كوررى كەنج
 بەكالاي جوانەۋە .

(لۆتىي) كەستىكە كەشايى بگىررى
 يا مەيموونو وورچ ھەل پەرىتى .
 كوررى كەنج كەخۇي جوان بكاو
 سەرسەرىي بسوورىتەۋە .

(لۆتىي خۇر) كەستىكە شتى ئەم
 ئەو بەرىسوايى بخوا .

(لۆتىيگەرىي) كوزەران كردن بە
 شايى گىررانو مەيموونو وورچ
 ھەلپەرراندن .

(لۆچ) چرچى شت ، [لۆچ لۆچ]
 چرچى زۇر . ووتەي پرسىيارە ۋەك

[بۆچی] ؟ .

(لۆچاۋ) د . شەپولى ئاۋ .

(لۆچكە) د . لەۋاشەى لچى كەر

(لۆچى) بۆچى .

(لۆخ) پىستىكى تەنكە لەناۋەندى

گۈشت و پىستى كىياندارا [د] .

كەررەپوۋ [د] . بەفرىكە بەھوى

باران يا كەرماۋە ئاۋى لى ھەلنىشتىن .

(لۆخانە) د . ھەزار لۆغانە .

(لۆدە) كادانىكى درىژە لەتەنشت

ئاۋايى يەۋە لەقورر بەرز ئەكرىتەۋە

تا پىشتىنە يەك و پورتە كرى لەكاۋ بە

قۇقىزى سەرەكەى سواغ تەدرى .

(لۆر) لۆرك . مەلبەند (د) . بارى

گران: كەوتوۋە بە [لۆر]ى خۇيا [د] .

(لۆراسىي) د . لۆراسىي .

(لۆرت) مەردومى زۇردەۋلەمەند .

(لۆرتە) لۆتە .

(لۆرد) لۆرت .

(لورر) تىيرە يەكى كەورە يە لە

كورد لەنزىك كرماشانەۋە .

(لۆررك) ژالە .

(لوررى) زبانتىكە كەتىرەى لورر

قەسى پى ئەكا . جۆرە كورتانىكى

درىژ كۆلەيە .

(لۆرك) جۆرە خوار دەمەنى يەكە

لەئاۋى پەنىير دروست ئەكرى . فرۇ

[با] .

(لۆركە) ناۋە بۆجۆرە كۆرانى يەك .

(لۆرە) لەبەر خۆۋە كۆرانى ووتن .

[لۆرە لۆر] لۆرەى يەك لەدۋاى يەك .

(لۆرە لەپ) دوو دارە بەم سەرو

بەرسەرى مەشكەۋە [دۆژەنك] يان

تى ئەبرى ، ۋە لەكاتى ژەندىيا دەستى

پىۋە ئەگىيرى .

(لۆرياسىي) جۆرە كالەك و شوتى

يەكى درىژ كۆلەى زلە .

(لۆرىي) سابرىتىكە كە لەررا

نىكەۋە بىچى بۆررانىكى تر بۆتەكەۋ

سوارپوۋن . ئوتومەيلى كەورەى بار .

(لۆزەندەر) مەردومى زەبەلاخ .

(لۆزەۋ) ھەل ررژان بەزۇرىي .

(لۆژ) پىاۋى سىستى تەمەل .

(لۆژە) بى ھىزىي و بى تىيىنى

كىياندەر بەھۋى نەخۇشىي يابرسىتى

يەۋە ، [لۆژە لۆژ] لۆژەى يەك

لەدۋاى يەك .

(لۆس) چەن دارىكە راستوچەپ

بەگورىيس ھەلبەستراپىن لە شتىكى
قورس كەدەست لى كىير نەبى بۇ
ھەلكرتنى لۆسە كە . كياندارى تەمەل .
[لۆسبون] تەمەلبون .

(لۆسبون) ئامۇزگارىي وەرئە
كرتن : مېشكى لۆس بوو ، قسەي
پتوۋ ناوۋستى .

(لۆسكە) كوررى لووروپووس
كەلاي پياويك بى .

(لۆسكە بازى) د . ھەتيوبازى .
(لۆسە كە) كىيايە كە بىكە كەي وەك
بىكى ھەلەكۈك وايە بەلام تۈزى
كەورە ترە تەخورى .

(لۆش) ز . نانېكە ھەوييرە كەي
ھەل نەھاتى .

(لۆشكە) جۈرە دەنگىكە لە
وولاخى يە كسمەوۋە دى لەكانىكا
كە ئالىيك ، يا ئاوى بۇ تەبەي ،
يا بەچكەي خۇي تەبىنى . جۈرە كرىيانىكە
بەلووت ، [لۆشكە لۆشكە] لۆشكەي
يەك لەسەر يەك . جووتە وەشاندى
وولاخ .

(لۆشكە) د . لۆچكە .

(لۆشمە) د . جۈرە كىيايە كە .

(لۆغە لۆغ) دەردىكە پەيدا
تەبى لەكەروودا : ياخوا لۆغەلۆغ
پى كەوى .

(لۆق) لەئەژتو بەرەو خواری
كىاندار . لۆقە (د) .

(لۆقاندىن) د . لۆقە كردن .

(لۆقانن) د . لۆقاندىن .

(لۆقلۇقىي) شتى لۆقن .

(لۆقمە) قايشىكە لەقەلتاغى ئاۋ

زەنگى وولاخ ھەل تەكىشى .

(لۆقمە كردن) گرفت كردن .

(لۆقن) شتى لۆق درىژ .

(لۆقە) رۆينى وولاخە لەناوۋەندى

رەوت و چوارئالەدا ، (لۆقە كردن)

غار كردن بەلۆقە [لۆقە لۆق]

لۆقەي زۇر .

(لۆق ھەلەيتان) رۆيشتن بەخىراۋ

بە ھەنگاۋى زل .

(لۆق ھەلەيتانەوۋە) لۆق ھەلەيتان .

(لۆقىين) ز . رۆيشتن بەخىراۋ

بەشپرزەيى .

(لۆك) جۈرە دەرمانىكى سوورە

كاغەزو ھىندى شتى قرى پى چەسپ

تەكرى بۇ تەوۋەي كەدەست كارىي

نە كرى. مەردومى ئازا [ز] حوشترى
 رەسەن [ز] حوشترى نىر .
 (لۈكاندن) كەوزاندنو دەست
 بازىي كىردن . برىتىيە لەكايىن [ز]
 (لۈككردن) لۈكنان بەكاغەزو
 شتى ترا .

(لۈكە) بەرى پەموو .
 (لۈلكە) قەيماغى زەيستان .
 (لۈلۈ) ز . جۈرە كۆرانىيەكە .
 (لۈلە) ووتەيەكە لەرووى خۇشەويستى
 يەو بە منال ئەووترى .
 (لۈلەپ) لۈرە لەپ .
 . (لۈمە) سەرزەشت .
 (لۈنگ) كەولپۇست (ھ) .
 پەشتەمال [د] .

(لۈنە) لۈى شتى بارىيىكى
 رىسراۋ لەدەزوو يا بەن يا لەشتى تر:
 كشتەكى دوو [لۈنە] يا سى
 [لۈنە] .

(لۈۈ) كۈشتەپارەيەكى خورى
 رەقە لەئەندامى ھىندى كىيەندار
 پەيا ئەبى . ووتەيەكە بەكاردىنرى
 لەجياتى ووتەي [ئەو] بۇ نىريىنە
 يەك كەناديارىيى ، يارووى كوفتو

كۈي تىنە كرى [ز] . كىيى لۈ [د] .
 (لۈۈ) بەرگن .
 (لۈۈۈ) كۈنجان و ھەلسوورران :
 بۆم [نالۈى] . رۈيشتن [ھ] .
 (لۈۈۈ) ھ . رۈيشتن .
 (لۈۈۈ) ئەندامىكى بەرزە بە
 ناوەرەستى دەم و چاۋى كىيەندارەو ،
 دوو كۈنى تىيە بۆنى لۈۈ ئەكا .
 (لۈۈۈۈ) د . لۈۈ ھەل كىردن
 لەشتىك لەبەر ھەز لۈۈ كىردنى .
 (لۈۈۈۈ بەر خۇدا ھاتنەو) برىتىيە
 لەعارنان و پەشيمان بوونەرە لە
 شتىك .
 (لۈۈۈۈ بە خۇدا ھاتنەو) لۈۈۈۈ
 شكان .
 (لۈۈۈۈۈ) خۈيى لۈۈۈۈ بەر
 بوون .
 (لۈۈۈۈۈۈ) برىتىيە لەزۇر
 پى ناخۇشبوونى قسەيەك .
 (لۈۈۈۈۈۈ) برىتىيە لەلگىرىي
 ونارەزايى لەشتىك : فلان كەس
 لۈۈۈۈۈ لىم خوارە .
 (لۈۈۈۈۈۈ) برىتىيە لەماتى و
 زويىرىي .

(لووتسۇلانەوۋە) د. لووت چووزانەوۋە.
(لووتشكان) برىتىيەلەدەماخ
شكانى يەككىك .

(لووتشكاندن) برىتىيەلەدەماخ
دانى يەككىك .

(لووت لىخوران) برىتىيەلەئارەزوو
کردنى شىنىك .

(لووت لىخوريان) لووت لىخوران.
(لووتو بزووت) ووتەيەكەلە
ھىندى شۇئنا بەكار دىنەرى لە
جىياتى ووتەي [كوتوپرر] : دوئىنى
[لووت و بزووت] تووشىفيسار
كەس بووم .

(لووتو پووت) برىتىيەلەبىرتوبۇل.
(لووتوو) جۇرەماسى يەكىزلى
لووت درىژە .

(لووتە) مەردومى لووت كورتى
پىچكۆلە . لوتكە [د] .

(لووتەتەنە خوارەوۋە) د. لووت
شكان .

(لووتەلا) مەردومىكەكەلووتى
لەيت خوارىيى .

(لووتەلايى) بوونى يەككىك بە
لووتەلا .

(لووتەوانە) ئەلە، ياسىنىكىكىزىرر،
يازىيوۋە ، ژنان ئەيكەنە لووتيان.
زبانەيەكى دارىنەلەسەر بارى
درىژىي ئەدرى لە دوودەرىي و
پەنجەرە بۇتەوۋى ئەكرىتەوۋە .

(لووتەلكردن) برىتىيەلەزوئىرىي
ودلىگىيرى لەيەككىك .

(لووراندىن) تىپەلكردنىسەك و
گورك بەلوورە .

(لوورانن) د. لووراندىن .

(لوورر) با . ژالە .

(لووررك) با . لوورر .

(لوورە) جۇرەدەنگىكى درىژەلە
سەك و گوركەوۋە دى ، [لوورە
لوور] لوورەي يەك لەدواي يەك .
(لوورەكردن) لووراندىن .

(لووزەو) رىژەوىزۇر « تيار » .
بەتوندىي ھەل رژان .

(لووس) شىتىكەكەزىر نەبى .
ئاۋكە . برىتىيەلەكوررىككە
مووى لىنەمانىي .

(لووساووك) پلوسك .

(لووسايى) شوئىنى لوس لەشتىك .
(لووسكارىيى) پەرداخكردنىشت .

(لوسكردن) نەھىشتىنى زېرىشى .

(لوس و پوس) شتى زۇرلوس .

(لوسى) لوسايى .

(لوشاندن) لوشە كردن .

(لوشە) دەنگىكە لەدەمەۋەدى

لە كاتى ھەلقوراندىنى شتى شلا ،

[لوشە لوش] لوشەى يەك لە

دواى يەك . گىايەكى بەھارىى گەلا

پانە ، ئەكرىتە دۇكولىيەۋە . جۆرە

دەردىكە تووشى وولاخى بەرزە ئەبى .

(لوشە كردن) پەياكردنى لوشە

لەدەمەۋە .

(لوشىن) د . لوشە كردن .

(لوق) يا . قونەى بالدار .

(لوكى) مەردومى سەرسەرى .

(لول) شتىكە لەخۇيا كرژبى و

پىچى خواردبى . مەست [د] .

(لولاق) ئىسقانى خوار ئەژنۇ

تا قولەپى .

(لولبون) كرژبون و پىچ

خواردنى شت . بىرىقە لە قەلەو

بون .

(لولدان) لولكردنى شت .

بىرىقە لەخواردنى شتىك بەھەلپەو

دەست و برد .

(لولك) جۆرە لولەيەكە لە

قامبىش ، ياشتىكى تر ، چەن گونىكى

تىايە ، فوى پيا ئەكرى و دەنگىكى

خۇشى لى پەيا ئەبى . لوللو .

(لولكردن) پىچانەۋەى شت .

(لولك ژەن) كەسىكەكە لولك

باش لى بدا .

(لولكە) لوللو .

(لولك) لولك .

(لولو) بە ئرەيەكە كە رىسى

لەسە ھەلكراپى بۇخستە ناومەكۆى

جۇلايىيەۋە .

(لولە) جۆرە شتىكى بۇشى

بارىكى كوناودەرەى راستە .

(لولەبەند) لولەو زىجىر .

(لولەدار) بزنو مەررىكە كە

كوۋانى ئەستورۇ درىژبى .

(لولە ژەن) لولك ژەن .

(لولەساز) ئاسنگەررىكە كەلو

لەى تەنگ داررىژى .

(لولەك) لولەيەكى بۇشە ،

ھەردوسەرى كراۋەيە ، بەلام ئەم

كەورەيە ۋەك بۇررىيە سۇپا «اسطوانە»

(لوولە كردن) لوولكردن .

(لوولە كى) شىتتىكە وەك لوولەك واپى .

(لوولەو زىنجىر) جۆرەخشاينكى زىررىنە چەن لوولەيەكى تىايە ژنان راستو چەپ ئەيكەنە ملىان .

(لوولەينە) د . لوولەينە .

(لوولى) ھ . لوولك .

(لووليان) د . پىچرانولوولبوونى شت .

(لوولەينە) كۆزەلەي دەسك و لوولە دار .

(لوئىچ) لەوئىچ .

(لوئىخەررو) ل . رىيىخۇلە .

(لوئىشك) با . كولىرە . لووشە .

(لۇيە) ووتەيەكە بەكار دىترى

لەجىي ووتەي [لۇيە] .

(لە) پىيىتىكە بۆكەلى مەبەست

هانوو ، [۱] بۆدەستكردن بەشتىك

كەخاوەنى بررانەوەبى لەشويىتىكەو

بۆشويىتىك يالەكاتىكەو بۆكاتىك :

[لە] سەرەتاي كىيەكەو تادوايىم

خويىندەو ، يا [لە] بەيانىيەو تا

نيوەرۇ رۇيىشتم . [۲] بەمعنى

[ھىند] هاتوو : [لە] ھەموو

مىيەيەك بىخۇواتە لە ھەر جۆرە

ھىندىك . [۳] بۆباسكردنى ئەسلى

شىتتىكە : ئەم كوارەيە [لە] زىرر

و ئەم بازىنە [لە] زىيە ، واتە لە

زىررو زىيو دروستكراوون . [۴]

ئەچىتە سەر ھۆى شت : [لە] بەر

تۆ ھاتم ، واتە بوونى تۆ مايەى ھاتنى

من بوو . [۵] ئەچىتە سەر باو

بە سەرا دراو « مفضل عليہ » :

نوسىيىنى من لەھى تۆ جوانترە : [۶]

لەسەرەتاي ووتارەو بەكەلى مەعنای

تر دى وەك بلىيت : [لە] كوى

بوويت ؟ يا [لە] چى ئەكەررىت ؟

يا [لە] بەرت مرم ، يا [لە] چاوى

منت كەوى . [۷] زياد ئەبى لە

ووتارا بەمرەنگە لەفرى دانىازيانىك

پەيا نابى مەكەر لەھۇنراو دا ئەبى

كەووزنەكەى تىك بچى : [لە] بۆ

خەلقى خەلات بەخشانى ماچە ، واتە

بۆخەلقى .

(لەئودان) برىتىيە لەفبىرۇدانى

شت .

(لەازە) با . نوئل .

(لەب) لىو .

(لەبا) بەبا : ئەو دەلەسەكە

[لەبا] يە ، واتە بەبايە .

(لەباتى) لەجياتى .

(لەبادە) د . لبادە .

(لەبار) شتىكە كەبۇكارىك باش

بگونجى : نەرييمان بۇ خويىندىن

[لەبار] . .

(لەبارابوون) تەوانايى يەككىك

بۇ كارىك : سالار [لەبارايايەتى]

بخويىنى .

(لەبار بوونەو) د . برىتىيە

لە منالبوونى ئافرەت .

(لەبارچوون) منال فرى دان

بە نەبەكامىي .

(لەبارچوونەو) د . لەسەك

وستانەوئە ئافرەت .

(لەبارە) لەبابەت : دويىنى لە

بارەنى فلان كەسەو دوايت ، واتە

لەبابەت ئەوئەو .

(لەبان) كىيايەكى كەلاپانى ئاويى

درىئە جەسىرى لى دروست ئەكرى .

(لەبەر) لەكۆترە : [لەبەر]

ئەم كارەم بۇ بىكە .

(لەبەر بوونەو) برىتىيە لەلەر

بوون ولاوازبوون بەھۆى نەخوشىيەو .

(لەبەرىئ) شتىكە كەپرەنى و

بەلىواريا يىتە خوارەو .

(لەبەرەچوون) زۇر برژانى ھىلكە .

زۇر سوورەو بوونى [كىل] بەجۇرىك

كەزۇر لەئەندازەى خۇى تىپەررىيىنى

(لەبرىتى) لەبرىيتى .

(لەبرىي) لەجياتى .

(لەبرىيتى) لەباتى .

(لەبەرىينە) د . چىشتىكە لە

ساوئەرو نىسەك دروست ئەكرى .

(لەبەرىينە) جۇرە خواردەمەنى

يەكى شىرىينە ، لەشەكرو ئاردو

كۆئز ، يابادام دروست ئەكرى .

(لەبەب) جۇرە كۆترىكە .

(لەبەبى) نۇكى سۆئىر كراوى برژاو .

(لەبۇ) ووتەيەكە بەكار دىئىرى

لەجياتى ووتەى [بۇچى] . بۇ .

(لەبە) كۆشتى چەورى بەزاويى .

(لەبەر) ووتەيەكە ھۆى شتى

پى باس ئەكرى : [لەبەر] تۇھاتم .

ووتەيەكە پىسيارى ھۆى شتى پى

ئەكرى : [لەبەر] چى ھاتىت ؟ .

(له بهرچاو) شتيكى ديارى ناشكرا
 به كه بهرچاوى همووكه س بكهوى .
 (له بهرچاو كهوتن) يتزرانى شت
 له مەردوم .

(له بهرچوون) سووكيى كارىك له
 سرشان و ته و او بوونى به ناسانى : كارى
 تۆم زوو [له بهرته چى] ياته م فرما
 نهم مهر [له بهر ناچى] .
 (له بهرچوون نهوه) د . له بارچوون نهوه .
 (له بهرچى) بۇچى .

(له بهر ددان) برىتى به له بهر فيرؤ
 دان و له ناو بردنى دارايى : فيسار
 كه س مهرچى بوو [له بهردى دا] .
 (له بهر رويشتن) له بهرچوون .
 (له بهر روين) له بهر رويشتن .
 (له بهر كردن) پوشيىنى كالا .
 خستنه يادو چى كير كردن شتى
 نووسراو ، يا بيستراو له ميتشك و دلا :
 دهرسه كه م [له بهر كرد] .
 (له بى) له بى .

(له بى) با . به لى .

(له بيتاندى) ز . جوولاندى .

(له بيتين) ز . جوولان .

(له بېيخه) با . له په به كه له نارد ،

يا له برويش ، كه بخريته سه رپارچه
 قوماشيك ، بۇنه وهى كه له سه ر نيش
 و نازاريك دابنرى .

(له بېير بوون) مانى شتيك له
 بېيرت .

(له بېير چوون) دهرچوونى شت
 له ياد .

(له بېيرچوون نهوه) له بېيرچوون .

(له پ) بهرى دهست . لىوى
 نهستور [د] . [له په له پ] په له
 كوتى .

(له پاره) پارچه به كى پانى نهستوره
 له هه ووشتيك كه به قه د له په دهستنيك
 بى . كوژمى كوتزو توو [ه] .
 (له پاش) ووتنه به كه به كارديترى
 له گانى ته و او بوونى ووتاريك و دهست
 كردن به ووتاريكى تر .

(له پاشا) له پاش .

(له پاشان) له پاش .

(له پاشانا) له پاشان .

(له پاكهوتن) د . له پى كهوتن .

(له پان) د . پاژنهى پى .

(له پرر) ناكاو .

(له پورا) له پرر .

(لەپکە) جۆرە کووژە کە یەکی
شیینە بە ناوچەوانی منالاً ھەل ئەواسرێ
بۆچاوەزار ، گوێچکە ماسی .

(لەپمال) سواغدان بە لەپی
دەست .

(لەپۆرت) ھ . پەپکە ھەنجیر .

(لەپولەوس) دەم و قەپۆز .

(لەپە) چیشتی نەزۆرشلی نەزۆر
توند . لەنکە نۆک . سواغ [د] .
لەبررێژ « د » .

(لەپەتیر) ز . کەشکەک .

(لەپەکوێز) دەست کوتان لەبەر
نەبێن .

(لەپەورزو) بەسەردەما پالکەو
تن

(لەپست چوونەدەرەو) بریتی یە
لەتووررە بوون و دلتەنگ بوون لە
شتێک : لەداخی بەریمان کە نا-
خوێنی وەختە لەپست بچمە دەرەو .
(لەپست دەرچوون) لەپست
چوونە دەرەو .

(لەپیش) ووتە یە کە بە کار دیترێ
بۆ بوونی شتێک لەپیش شتێکی ترا :

ئەو لەپیش ئەما ھات .
(لەپێک) ز دەستکێشێ-کە
ئەکرێتە دەست .

(لەپێکردن) پێ کردن بە پێلاو
گۆرەویی و دەرپێدا

(لەپێکەوتن) زمانێکی زیروین .
(لەت) کەرتی شت [لەت لەت]
شتی لەت و پەت .

(لەتان) بێدەنگبوون نەجوولان .
(لەتاو) ووتە یە کە بە کار دیترێ
لەجیاتنی ووتە [لەبەر] وە ھەمیشە
پێویستە ھۆکە لەدوا یە وە بێ : [لە
تاو] نازار خەوم لێ ناکەوێ .

(لەتاوا) لەتاو بەلام ئەم ھۆکە
پیشی ئەکەوێ . ئێمەش و سەرم زۆر
تەبەشا [لەتاوا] خەوم لێ نەکەوت .

(لەتاوان) لەتاوا .

(لەتاوانا) لەتاوا .

(لەتپوون) دوو کەرت بوونی شت .

(لەتر) رەت : بە [لەتر] رۆی .

(لەتر بردن) رەت بردن .

(لەتردان) رەتدان .

(لەتک) د . لەتی پچووکی شت .

(لەتکردن) دوو کەرت کردنی

شت .

(لەتكە) لەتى مەرمى ، ياتەماتەى
ووشك كراو .

(لەتكە نۆك) نۆكى دوولەت
كراوى پووش لى كىراو .

(لەتكەوۈ چوون) بەمنالىكى يەك
سالانە ، يادووسالانە ئەووتى كە
بگىرى بەكول بەجۆرىك كە چەند
هەناسە يەك دەنگى دەرنەچى لەبەر
جەختى گىيانە كەى .

(لەتوپەت) شتى لەتى وونجىرر
وونجىرر ، [لەتوپەت بوون] لەت
بوونى شت بەزۇرىنى ، [لەتوپەت كىردىن]
لەت كىردىنى شت بەزۇرىنى .

(لەتوكوت) لەتوپەت .

(لەتە) د . لەت .

(لەتەچن) د . سوالكەرىكە كە
لەتە نان بېچىتەوۈ .

(لەتەچىنى) د . سوالكەردىن بۇ
كۆگىردى ئەوۈى لەتە نان .

(لەتەر) لەتەرە . بەلەك .

(لەتەرە) ھ . تەشىى .

(لەتەرە بۇق) د . بىرىتىيە لە
مەردومى سك زل .

(لەتەك) د . لەكەل .

(لەجووت چوون) باش ئىيش
نە كىردىنى تاشە بە ھۆى ناررىكى
تەوەرەوۈ : ئەم تاشە لەجووت چوۈە .
(لەجەر) گىياندارى لاواز .
رژدى چىرووك .

(لەجىيانى) لەباتى .

(لەجى چوون) ترازانى جومكەى
ئەندام .

(لەجىكە چوون) د . لەجى چوون ،
(لەچاو) ووتەيە كە بە كاردىتىرى
بۇبەرەمبەرىنى كىردىنى دووشت بە
يەك لەشتىكا : ئەمە [لەچاو] ئەوا
باشە يا خراپە .

(لەچاو چوون) بەچاۋەوۈ بوون :
زۇر خۇت ھەل مەكىشە [لەچاو
ئەچىت]

(لەچاۋ كىران) ووتەيە كەچا كەى
يە كىكى پى ئەدرىتەوۈ بەچاۋى يە كىكا
كەسوپاسى ئەوچا كەيە نەكا .

(لەچك) پارچە يەكى چواركۆشە
يە لەسەرۈمل ئەئال-تىرى وگىرى
ئەدرى . دەسمالى كۆلى ژنان .
(لەچك بەسەر) لەچك بەسەرە .

(لەچاك بەسەرە) بىرىتى يە لەئافرەت
(لەچاك كىردن) ئالاندىنى لەچاك
لەسەرۈملەۋە .

(لەچەر) رۇدى چىرووك .
(لەچەرىيى) رۇدىيى و چىرووكى .
(لەچەك) لەچاك .
(لەچى) لەبەرچى .
(لەحىيم) شىتىكە لە قەللىيى و
نەۋشاتر دروست ئەكرى ، تەنەكە و
مىس و ھىندى شىتى تىرى بە ئاكر
پىلىك ئەدرى ، [لەحىيم كىردن]
پىكەۋەلكاندىنى دوۋشت بە لەحىيم .
(لەحىيمكارىيى) كارى لەحىيم كىردن
[لەخرىكە چوون] لەجى چوونى
جومگەي ئەندام .

(لەخرىين) با . كەسىكە كە
بەيانىيى ھېچى نەخواردىن .
(لەخشان) لەخشىين .

(لەخشتە بىردى) بىرىتى يە لە
ھەل خەلەتاندن و لەردى دەر كىردى
بەكىك .

(لەخشتە چوون) ھەلخەلەتاندن .
(لەخشە) جوولەي شىت لەجىيى
خۆي .

(لەخشان) د . لەخشان .
(لەخشىين) تىكچوون و جوولانى
شىت لەجىيى خۆي .

(لەخۆبۈۋوردن) دەست ھەل كىرتن
لە ژيانى خۆت لەسەر شىتىك .
(لەخۆ رايىنيين) دەسەلات و
بەخۇدا راپەر موون لە كارىنكا .
(لە خۆر رادىيتىن) لە خۆ ،
رايىنيين .

(لەخۆبۈۋنەۋە) عوزر ھىتانەۋە بۇ
يەكىك لەكەل تەرىپتى دا .

(لەخۆچوون) يىھۇش كەۋتن .
(لەخۆخەفتىن) كەسىكە كە ئاگادارىيى
پاك و تەمىيزى خۆي بىكات .

(لەخۆدەرچوون) د . بىرىتى يە لە
فىيز پەيا كىردن .

(لەخورىن) لە خرىين : لەخورىتى
چامە خۆرەۋە .

(لەخۆكىردن) دىكىير كىردى يەكىك
لە خۆت .

(لەخۆكۆرزان) بىرىتى يە لەفىيز
پەيا كىردى يەكىك .

(لەخۆۋە) بەشىتىك ئەۋۋىرتى كە
كەس دەستى تيا نەبى : لەخۆمەۋە

چوم ، يا له خۇيەو هات .

(له خەم رەخسەين) برىتى يە له

كزر بوون و پى گە يىشتى شتىك .

(له داردان) هەلواسىيىنى مەردوم

بە دارا .

(له داودەرهاتن) د . رزكار بوون

له تەنگانە يەك .

(له دوودان) لغاوشل كردن بۆ

يە كىنك .

(له دەستچوون) برىتى يە له

نەمان و لەناوچوونى شتىك .

(له دەستدان) برىتى يە له لەناو بردنى

شتىك .

(له دەستدەرچوون) دەرچوونى

شتىك له ژىر دەستت كە بۆ

پەشيمان بىيت .

(له دەست كەفتن) د . له دەست

كەوتن .

(له دەستكەوتن) برىتى يە له

دەولە مەندبوون .

(له دەست هاتن) دەسلالت و

تەواتار . يە كىنك بەسەر كارىكا :

فيسار دەس لە دەستى دى يارمەتت

بدات .

(له دەفىي) د . ھەرزەيى .

(له دەمدەر پەريين) دەر پەريينى

ووتە له دەم بە رەلكىك كە لى

پەشيمان بىيت .

(له دەمدەرچوون) له دەمدەر

پەريين .

(له دەماخذان) شكاندنى لووتى

يە كىنك و لە كەيفدانى .

(له دەماغدان) له دەماغدان .

(له دەمەوهدان) دووچار كردنى

يە كىنك بە تى چاندن بۆ لای

يە كىنكى تر .

(لە دەورگەرران) خۆ كىتران بە

دەورى يە كىنكا بۆ ئەوئە بە لاكە

ئەو لەوكەسە كەوتى .

(لەراندن) جوولاندنى شت .

(لەراندنەو) جوولاندنەو .

(لەرانن) د . لەراندن .

(لەراننەو) د . لەرانندنەو .

(لەراننەو) لەرىننەو .

(لەر) گياندارى لاواز . ناوى

تيرە يە كى كەورە يە له كورد [ز] .

(لەرك) لاكى لەرى لاواز .

(لەرروو) شتىكە بە رووئەوئەو

دىيارىق .

(لەروودا دامان) رووگىير بوونى
يەككىك بەرامبەر بە يەككىك .

(لە روودان) دانەوۋى شىتتىكى
ناشىرىن بە رووى يەككىكا .

(لەررەبا) جۆرە بادارىيى يەكە
دووچارى گىياندار ئەبى ، وە تا دى
لەرى ئەكا .

(لەرى دەربەردن) بىرىتى يە لە
ھەل خەلە تاندىن ۋە ھەلغىرىيودانى يەككىك .

(لەرى دەرچوون) بىرىتى يە لە
لادانى يەككىك لەرەووشتو خووى
جوان .

(لەرى لادان) لەرى دەرچوون
(لەرى) لەجەرىي ۋە كەم كۈشتى .

(لەرز) نەخۇشى يەكە دووچارى
ھىندى كەس ئەبى ھەموو لەشى
دېتە لەرزە لە سەرمانا .

(لەرزان) شىتتىكە كە بلەرزى :
لەرزانە ئەورىشە .

(لەرزانە) پۇيلەي سەرى ژن .
جۆرە كۆرانى يەككى كوردىي يە [د] .

(لەرزانەوۋە) لەرزىنەوۋە .
(لەرزبەردىن) نوشتە نووسىين بو

يەككىك ، كە تووشى لەرز بووبۇ .
(لەرز بۇ بىردىن) بىرىتى يە لە
توقاندى يەككىك .

(لەرزك) با . لەرزۇك .
(لەرزگرتن) لەرزھانن لە يەككىك
(لەرزونا) جۆرە نەخۇشى يەكە
لە پىشەوۋە بە لەرزو لە پاشا بە تا
ئەيگىرى .

(لەرزوتادار) كەسنىكە دووچارى
لەرزونا بووبى .

(لەرزۇك) گىياندارىكە كە
ئەندامى بلەرزى .

(لەرزە) لەرىنەوۋە ئەندام يا
شىتر ، [لەرزە لەرز] لەرزەي
يەك لەسەر يەك .

(لەرزھانن) لەرزگرتن .
(لەرزەك) بوومە لەرزە . زەوىي
سستەك .

(لەرزىن) جوولانەوۋە ئەندامى
گىياندار ، يەك لەسەر يەك لەسەرما
يا لە ترسا .

(لەرزىنەوۋە) لەرىنەوۋە .
(لەرزۇك) شىتتىكە لەوانەبى كە
بلەرىتەوۋە .

(لەرە) جوولەولەرىيەنەوەى شت،
 [لەرە لەر] لەرەى يەك لە دواى يەك .
 (لەرىيەنەوە) لەرە لەرى شت .
 (لەز) با . پەلەو خى-رايى :
 نەرىيمان بە [لەز] . واتە بە
 دەستو بىردە

(لەزاندىن) ز . پەلەكردن .
 (لەزك) نزيك : لەزك بوو بىم
 بۇلات .

(لەزكرن) ز . لەزاندىن .
 (لەزك وەستانەوە) سەك نەكردنى
 ئافرەت لەبەر پىيرى .
 (لەزك وىستانەوە) لەزك وەستا
 نەوە .

(لەزكەوچوون) د . لەسەك
 وەستانەوە .

(لەزك وەستانەوە) لەزك وەستانەوە .
 (لەزك وىستانەوە) لەزك وىستانەوە .
 (لەزكىن) كەسەيكە كە زۇر بە
 پەلەبى .

(لەزىن) ز . لەزاندىن .

(لەسەر) ووتەيە كە بۆلەندى بە
 كار دىنرى : باگردىنە كە [لەسەر]
 بىانە .

(لەسەرچوون) د . لەبىيرچوون
 (لەسەرخۇ) كياندارى ەيدى و
 شىنەيى ، [لەسەرخۇبوون] بوونى
 كياندار بە ەيدى وشىنەيى .
 (لەسەرخۇچوون) بىنەوشكەوتنى
 كياندار .

(لەسەرخۇيى) ەيدىنىتى وشىنەيى .
 (لەسەردەستان) ژنىكە كە زانى
 پىا بى و منالى بى .

(لەسەر ررۇيشتن) بىرىتىيە لە
 درىژە دان بەقسەيەك .

(لەسەر ررۇين) لەسەر ررۇيشتن .
 (لەسەر قەراخ) بەرداشىكە
 كە لەبەر زۇر ئىيش كردن ناوەرASTE
 كەى چال بووبى ، وەزەبەر ەەر لە
 سەر قەراغى بى : ئەم ئاشە لەسەر
 قەراغە

(لەسەر كردن) كردنى يەكەك
 بە ھاوبەش ، يا ھاوبىيرى خۇت لە
 شتىكا .

(لەسەر كردنەوە) يارمەتى دانى
 يەكەكى زەبوون كە زۇرىكى بۇھاتى .
 (لەسەرگىرى) بەرداشىكە كە
 ناوەرASTE كەى قۇقزىن : ئەم ئاشە

له سەر گرێ به .

(له سهره و كردن) د . له سهر
کردنه وه .

(لهش) جهسته و نه ندامی کياندار .

بریتى به له پاش و پیتى مهردوم .

(له شهبه بار) بریتى به له که یێک

که ههر نه خوش و ده رده دارین .

(له شهبه دوشاو) بریتى به له یه کێک

که به بایه که نه خوش بکهوێ .

(له شپینیس) که سینکه به هزی

چوونه لای خیزانی یا به هزی شهیتانی

بوونی وه مه لهی که وتبیتته سهر .

(له شپینیس) بوونی مهردوم به

جۆرێک که مه لهی له سهرین .

(لهشی سوولک) که سینکه زۆر به

سووکى ههلسوورێ .

(لهش قورس) بریتى به له مهردومی

تهمهل . بریتى به له مهردومی لهش پیس

(له شقورسی) تهمهلی . لهش پیسی .

(لهشکر) کۆمهلی سهرباز .

(لهشکر ئارا) که وره ی لهشکر .

(لهشکردار) لهشکره وان .

(لهشکر شکین) مهردومی نازای

جهنگاوهر .

(لهشکر کاری) لهشکر کۆ کردنه وه

هیتانو بردنی .

(لهشکرگا) شویتى لهشکر .

(لهشکره وان) د . سهر لهشکر .

(لهشکرین) سهرباز .

(لهشکهر) با . لهشکر .

(لهشکران) لهشقورس .

(لهشکرانین) لهشقورسی .

(لهشۆر ده رکردن) بریتى به له

ده رکردنی شت له ته نداده ی خۆی

(لهشولار) جهسته و نه ندامی

جوانی ئاده می .

(له شیر بریرینه وه) بریرینه وه ی

منالی شیر خۆره له مه مک .

(لهعل) جۆره به ردینکی ئالی به نرخه

(لهعله) د . لاله .

(لهعوزر چوونه وه) له خوین

وه ستانه وه ی ژن له بهز پییری .

(لهعوزر وه ستانه وه) لهعوزر چوونه وه .

(لهغاو) لغاو .

(لهغاوه) لغاوه .

(لهغاوه بررکت) لغاوه بررکت .

(لهغاوه بررێ) لغاوه بررێ .

(لهغاوه لبریرین) لغاوه لبریرین .

(لەغاوھەلکىنشان) لغاوھەل کيشان .
(لەغەر) ز . گياندارى لەرر .
گۆشتى لەرر .

(لەغەم) قومووشى قوولى سەرگىپراو
(لەغمليدان) ھەلکەندى قومووش
(لەئان) ز . بىدەنگ بوون و
دامرگان .

(لەئەن) با . قامىيش .
(لەق) شتىکە کە لەجى خۆى
بجوولئى . لق [د] . گاز [با] .
(لەقاندن) جوولاندنى شت لە
جى خۆى .

(لەقائن) لەقاندن .
(لەقاو) شتى لەقييو . لغاو .
(لەقبوون) شل بوون و جوولانى
شت لەجى خۆى .

(لەفکردن) شل کردن و جوولاندنى
شت لەجى خۆى .

(لەقلەق) بالەندەيەكى لۆق و
دەنووك و مل دريژى رەش و سىپىيە .
چىشتىكە لەكەنم و كونجىيى دروست
نەكرى [د] .

(لەقلەقىيى) جۆرە قىيەكى
بۆل بىلىخرى پىست ئەستورى بۆرە

(لەقمال) شل بوونى دەستەدووى
ھەوجاررە بەجۆرىك كە گاسن
باش نەچى بە زەويى دا .

(لەقم کردن) با . پاچە كۆلە
کردنى بنكى كالك و شوونى و
تەماتەوھىندى شتى تر ، وە پالغىستى
لەقەكانى و خۆل کردن بە سەريا بۆ
تەرزھاويشتن .

(لەقولۆق) چەن شتىكن كە لە
جى خۆيان ترازابن ولەق بوون :
دانەكانم [لەقولۆق] بوون .

(لەقو لەوار) لەقو لۆق .
(لەقە) لىدان لەشت بەلاقىك .
جوولە ، [لەقەلەق] جوولە جوول .
(لەقەشىل) شتىكە بە لەقە
شىلراين .

(لەقەفرتى) لەقە داوھشانەنەوى
زۆر لەپالەوھ .

(لەقەفررە) لەقەفرتى .
(لەقەفررى) لەقەفرتى .
(لەقەمگرتن) رەخنەگرتن .
(لەقەوەشىن) وولاخى چەمووش .
(لەقبين) بزووتنى شت لەجى

خۆى .

(لەك) ناو-بۆ سەد ھەزار .
 ناو-بۆتیرە بەك لەگورد .
 (لەكار تە) د . یتکارە ی لەکار
 کەوتە .
 (لەکارخستن) بەك خستنی شت
 لەکار .
 (لەكۆل بوونەو) لەكۆل کەوتن .
 (لەكۆلخستن) بریتی بە لەرزگار
 کردنی بە کێك لەشتیکى ناخۆش .
 (لەكۆلکردن) بەكۆل ھەلگرتنی
 بە کێك .
 (لەكۆلکردنەو) لەكۆلخستن .
 (لەكۆلکەوتن) بریتی بە لەرزگار
 بوونی بە کێك لەشتیک .
 (لەكۆلگرتن) لەكۆلکردن .
 بەستەنە كۆلى كۆلوانە .
 (لەكوئ) ووتە بە کە پرسىارى
 پى ئە كرى بۆ دیارى کردنی شوین .
 (لەکە) پەلە ی چلکنى شت .
 (لەکەرەم کەفتك) د . لەکەرەم
 کەوتوو .
 (لەکەرەم کەوتن) لەکار کەوتن .
 (لەکیسچوو) شتیکە کە لە دەست
 چووین .

(لەکیسچووك) د . لەکیس
 چوو .
 (لەکیسچوون) لە دەست چوونی
 شتیک .
 (لەگام) کەستیکە کە زۆر کەم
 لەقو رووپامایى بکات .
 (لەگان) لەگەن .
 (لەگرسە) د . شتی مەییووەك
 خوین .
 (لەگرە) لێرە .
 (لەگرەودوا) لەئێستا بەدواو .
 (لەگژ) خەریك : چووم بۆلای
 نەریمان دییم لە گژ دەرسە کە ی
 بوو .
 (لەگلەك) ز . لەقلەق .
 (لەگۆچوو) ئەندامیکە لەسەرمانا
 سەربووین .
 (لەگۆچووك) د . لەگۆچوو .
 (لەگۆچوون) سەربوون لەسەرمانا .
 (لەگۆررھاتن) بەرامبەری کردنی
 بە کێك و زال بوون بەسەریا .
 (لەگۆدەوتن) لەگۆچوون .
 (لەگوو پدان) ووتە بە بەیە کێك
 ئەووترى لەرووی سووکی بەو کە لە

بابەت شتیكەو نا ئومىد بووبى :
 بېرۇ ھەر لە گووپى خۆت بدە .
 (لەكەچوون) دەرچوونى جومكەو
 لەجى چوونى .

(لەكەل) ووتەيەكە بەكار
 دىترى بۇ بوونو ھاوررىى شتىك
 لەكەل شتىكى ترا : [لەكەل]
 نەريمانا رۇيشتەم .

(لەكەن) دەفرىكى مسيىنى دەم والە .
 (لەكەير چوون) د . لەكۇچوون .
 (لەل) ووتەيەكە بەكار دىترى
 بۇدەر برىيىنى مە بەست يادەرنە برىيىنى :
 نانوانىيت بلىيت (لەل) يامن ئەو
 كارە ئەكەم تۆتە توانىيت بلى [لەل] .
 (لەلۇ) د . لەلوو .

(لەلوو) ھ . جۇلانە .
 (لەلووك) جۇلانە .

(لەلە) كەستىكە كەتەرخان كرابى
 بۇ ئامۇزگارىيى و ئاكدارىيى كردنى
 منال . شوتىتىكە لەشت كەوا بررابى ،
 [لەلە كردن] دابرىيىنى ھىندى
 شت بۇ مە بەستىك .

(لەلەيى) ئامۇزگارىيى وسەرپەرشتىيى
 منال لەلەيەن يەكەكەو كەبۇ ئەو
 تەرخان كرابى .

(لەم) سىك [ھ] . برركى نرۇزىو
 كۈولەكە (ز) .
 (لەماكۇدان) دروینەي دەغلو
 كىايە بەكەرەتتو .

(لەمپا) چراي نۇريەدار .
 (لەمپە) با . لەمپا .
 (لەمپەر) شتىكە كە بىكەوتتە
 ناوەندى دووشتەو بەرەنگىك كە
 لەيەكەيان جيا بىكانەو «حاجز» .

(لەمساندن) ز . ھەردوودەست
 خستەبەر باخەل لەسەرمانا .

(لەم لاو) ووتەيەكە ئامازە
 « ئىشارە » ى پىتە كرى بۇلايەكى
 نزيىكتر لەلايەكى تر .

(لەمەرر) ووتەيەكە بەكار دىترى
 بۇ پەيوەندى شتىك بە شتىكەو :
 ئەمەوولاخەكە [لەمەرر] فەرھادە .
 (لەمەزەرىيىنە) ھ . نىسكىنەي

سەر بەررۇن .

(لەمەوبەر) بەر لە ئىستا .

(لەمەودوا) لەمەولا .

(لەمەولا) لە ئىستا بەدواو .

(لەمەولاو) لەمەولا .

(لەمى) لىرە .

(لەمیانە) لەمى .

(لەمێژ) ووتەیه که بە گاردیتەری
لەجەنی ووتەیی [دەمێکە] . نوێژ و
خواپەرستی [ز] .

(لەن) زینخەلانی و ووشکەلانیکی
لە ناو چەم و رووبارا وەک درکە
« جزیره » پەیا بووین بە هۆی جیا
بوونەوهی قۆلنکی کەم لە ئاوه کە.
(لەناو بردن) بریتی یە لە نەهێشتنی
شتیک لە ئارادا .

(لە ناوچوو) شتیکە کە نەماینی
لە ئارادا .

(لە ناوچووک) لە ناوچوو .

(لە ناوچوون) بریتی یە لە نەمانی
شتیک .

(لەناودان) لەناو بردن .

(لەنج) . د . رق و قیین .

(لەنجباز) . د . قیین لەسک .

(لەنجە) خۆبادان لە رۆینا .

(لەنجەولار) خۆلار کردنەوه و
خۆبادان بە ناز .

(لەند) دەشتایی یەکی نەختی
بەرزە لە ناو کێلکەدا کە ئەم لاو
نەولا کەیی ناو گرتبێتی یەوه ، بەلام
نەوشوێتە بەووشکی مایبێتەوه «جزیره»

(لەندک) ز . لاندک .

(لەندە هوور) مەردومی درێژی
زلی کەتە .

(لەندک) شەل . شیعری ناررێک .
وێستان لە شوێنێک .

(لەنگووچک) فەقیانە .

(لەنگە) لەنگیین ، [لەنگە لەنگ]
شەلەشەل . نوێل .

(لەنگەر) ئاسنێکی قورسە بە

زنجیرێکی ئەستوورە وە کەشتیوان

لە کاتی وەستاندن کەشتیا داروۆچکەیی

ناو ئاوی ئەکا بۆ ئەوهی کە بوەستی .

وەزن و کیش : ئەم دوو شیعەرە هاو لەنگەرن

(لەنگەرکا) شوێنێکە کە کەشتی

لەنگەری تیا بەاوی .

(لەنگەر فرۆتدان) لەنگەر هاویشتن

(لەنگەرگرتن) وەستان و

نەبزووتنی بالدار لە حەواو کەشتیی

لە ئاوا .

(لەنگەر هاویشتن) لەنگەرگرتنی

کەشتیی .

(لەنگەری) شتێکی داریینە وەک

سپینی ، دانەوێڵەیی پێتەتەلە ئەکری .

(لەنگە کردن) شەلێن لەرۆینا

(له نكيزه) بارانى خوررهمى به تاو .
 (له نكيى) شەلى .
 (له نكيين) شەلين .
 (له نيتوبردن) له ناوبردن .
 (له نيتوچوون) له ناوچوون .
 (لهو) ليو [ل] . له نهو : لهوى
 وەرگره ، واته له نهو .
 (لهوازه) نهو تيلايانهن كه وهك
 [لهنگه] به يارمهتى [گرده له] وه
 بهرداشى پى داته گرن وسهرى تهخه نهوه
 (لهواسه) بهرى دهستوپى .
 (لهواش) پهلى گياندار . لهواشه [د] .
 (لهواشه) جوړه نانتيكى تهستوره .
 دارىكى دووفاقه ته كړي ته لچى كهرو
 ئيستره وه له كاتى نالى كردنيانا ، وه
 سهره كهي توند شه تهك نه درى .
 (لهوان) له بان ، ووتەيه كه ناماژه
 پى ته كرى بۇچه ند كه ستيكى ناديار .
 (لهوانه) ووتەيه كه ناماژه
 پى ته كرى بۇچه ند كه ستيكى ديار .
 (لهوتانندن) با . پييسكردن .
 (لهوج) د . كهوج .
 (لهجرر) چه نه باز .
 (لهوچه) قهوچه ، [لهوچه لهوچ]
 له وچه ي يهك له دولى يهك .

چه نه باز [ز] .
 (لهوح) تهخته ي پان .
 (لهوحه) لهوح .
 (لهودوا) د . لهوه دوا .
 (لهوه ده) د . كالته چى . كهوج .
 لژده .
 (لهوره) لهوى .
 (لهوزيينه) د . له بزيينه .
 (لهوس) لچ : دهمو [لهوس] ي
 خواته وه .
 (لهوساوه) لهوده مه وه .
 (لهوسن) با . ليو تهستور .
 (لهولاو) د . لاولاو .
 (لهولاوه) ووتەيه كه ناماژه
 « ئيشاره » ي پى ته كرى بۇلايه كى
 دووزتر له لايه كى تر .
 (لهوما) ووتەيه كه به كار ديتري
 وهك ووتەي [چونكه] .
 (لهون) جوړ : بهم لهو نه نابى .
 (لهوه) ووتەيه كه ناماژه ي پى
 ته كرى بۇ تاقه شتيكى ديار .
 (لهوه بهر) له پيش ئيستا كه وه .
 (لهوه پاش) لهمه دوا .
 (لهوه پيش) لهوه بهر .

(لەوینچ) قوولیی تەنھا سەستیک	(لەوهدوا) دواى ئەو .
کە پەنجەگانی پێکەوه بنوسینى :	(لەوهر) گياو پووشیکە کە ئازال
پەر [لەوینچ] ئەک مێوژم بەدەرى .	بێخوا . لەوهرىین : ئازالە کە چووه
(لەویررا) لەوێو .	بۆ لەوهر .
(لەویندەرى) لەوێ .	(لەوهرران) لەوهرىین .
(لەوینە) لەوێ .	(لەوهرراندن) بردنى ئازال بۆ
(لەهەلەک) ل . مارمێلکە .	لەوهررخواردن .
(لەهن) ز . لانی وورچ .	(لەوهرراندن) بردنى ئازال بۆ
(لەهۆشخۆچوون) بوورانهوه .	لەوهررخواردن .
(لەهەشەاتن) ز . رێکەوتن و	(لەوهرران) لەوهرراندن .
ناشت بوونهوه .	(لەوهرکا) شویتیکە کە ئازال
(لەی) م . بەرە .	تیا بلەوهرى .
(لەیتر) مەردومی شاقەلداری	(لەوهرریان) د . لەوهرىین .
چوارشانه .	(لەوهرزىین) خواردنى گياو
(لەهیکررا) لەپەر .	پووش لەلایەن ئازال و وولآخەو بە
(لەهیی) لافاو . سێلاو .	دەمی خۆی .
(لەیرە) لێرە .	(لەوەن) قامیش [ز] . سۆزانی
(لەیز) ز . یاریو کالتە .	(لەوهند) شۆخ و شەنگ .
(لەیزووک) با . لەیزین .	(لەوهندە) لەوئەندازەیه .
(لەیزین) ز . یاریی کردن .	(لەوهندیی) با . فەقیانە .
(لەیستن) ز . یاریی کردن .	(لەوهندە) لەوهندە .
(لەیلاخ) کوێستان .	(لەوێ) ووتەیکە ئاماژەى
(لەیلوپەرر) لیل و پەرر .	پێتە کرى بۆ شویتیکى دوور .
(لەیلووک) جۆلانە .	(لەویانە) لەوێ .

(لەيلەدۇنى) د . ژنى ھەرزەى
گەررۇك .

(لەيىم) ز . لەھىم .

(لەينە) لەۋى .

(لەيەك بوون) لىكبوون .

(لەيەكەربوون) جىابوونەۋەى

شت لەيەك . بەيەكا ھاتنى دووگەسو

بەگژيەكا چوونيان .

(لەيەكەردان) جيا كەردنەۋەى

دووشت لەيەك : كورسى يەكەى

[لەيەكەردە] . بەگژيەكا كەردنى

دووكەس يا زياتر .

(لەيەكچوون) چوونى دووشت

لەيەك .

(لەيەكدان) تىكەلاۋكەردنى دوو

شت لەكەل بەكتىرى : گەنموجۇكە

[لەيەكەدە] . دروونى دووشت بە

يەكا : تەختەكانى جاجمەكە [لە

يەكەدە] .

(لى) ووتەيەكە مىيىنەى ئاودەمبى

پىبانىك ئەكرى [ز] . بەلام [ز] .

ووتەيەكە بەكاردىتىرى لەجىى

ووتەى [باۋاش بى] . پىيتىكە بە

دواى ھىندى ووتەۋە ئەنووسى

خەشەۋىستى ئەۋ شتە تەگەيەنى :

بابە [لى] ، دايە [لى] . پىشكرىكە

ئەچىتە سەر ھىندى كەردار ، ۋەك

لىخستىن ، لىكەردىن ، لىبەردىن .

(لىبەردىن) پىبەردىن . بىرىتى يە لە

ھەلخەلەتاندنى يەكىك : چاكى

[لىبەرد] .

(لىبەردان) كورت ھىنانى شتىك

لەشتىك : جاجمەكە بەنى [لىبەراۋە] .

دەستداۋە كارىك و پىشتىن بەستىن

بۇ كەردنى بەراستىيى : فىسار كەس

چاك بۇخوا [لىبەراۋە] .

(لىبەريان) د . لىبەردان .

(لىبەريىن) بىرىنى شتىك لە

يەكىك .

(لىبەوردىن) لىخۇشبوون .

(لىبەوردوۋ) كەسنىكە كە زۇر

چاۋپۇشىيى بىكا .

(لىبەوردە) كەسنىكە لى بوردنى

زۇربى .

(لىبوونەۋە) تەۋاۋ كەردنى كارىك و

دەست لى ھەلگرتى . جىابوونەۋەى

شتىك لەشتىك : كىتەكە پەررەيەكى

[لىبۇتەۋە] .

(لېپ) ز. فېل و كەلە كە .
(لېپرسراو) كەسنىكە كە نەركى
جى بەجى كىردنى كارىكى بەسەرەوۋەن
(لېپرسراوى) مسؤلىتى يەككىك
لە كارىك .

(لېپرسىيەنەو) پىرسىيار كىردن لە
يەككىك يا لە شتىك بە ووردى .
(لېپۆك) ز. كەسنىكە شىئەو
خوى بىكۆرى بە جۆرىك كە
پى پى بىكەن .

(لېپىچانەو) لېپرسىيەنەو .
(لېپىيسىكردن) كۆررانى نەخۇشى
بە نەخۇشىكى تر « مضاعفات »
(لېپىژىيەنەو) لېپرسىيەنەو .
(لېپىكچوون) شىوانى كارىك
لە يەككىك .

(لېچ) ز. كولاو .
(لېچو) شتىكە كەشتىكى ترى
پى بشوۋ پىترى .

(لېچوۋاندن) نەسبە كىردنى شتىك
بە شتىكى تر .

(لېچوون) دەلاندنى دەفرىك كە
شتى شلى تىابى . برىتى يە لە پەرىيىنى
وولاخى يەك سىم لە مى كە .

چوونى شتىك لە شتىك لە دىيەنەنا:
پەروين و نەرمىين [لەيەك نەچن]
(لېچوۋنەو) لەھىلكە وەستانەوۋى
مىشك . برىتى يە لە يەككىك كە
نۆز كەرىۋوبى و دەستى لىھەلكرتبى .
(لېنخراو) كەسنىكە لە پىيشەيەك
دەركراپى .

(لېنخستن) دەركىردنى يەككىك
لە پىيشەكەى . ھىنانى شتىك بە
سەر شتىكا . لىدان [ز] .

(لېنخشاندىن) ھىنانى شتىك بەسەر
شتىكا بە ئاستەم .

(لېنخواردن) برىتى يە لە لايەن
بەردانى يەككىك: مىن لە فىسار كەس
[ناخۇم] واتە لايەنى بەرنادەم .
(لېنخورر) كەسنىكە كەئوتومەبىيلو
فرۇكەو ھەموو جۆرە مەكىيەنەيەك
بىا بەرىۋە .

(لېنخوررىين) بەرىكادا بىردنى
چوارپى . تىخوررىين و ھەررەشە كىردن
(لېنخۇشبوون) خۇشبوونى يەككىك
لە شتىك .

(لېنخەفتان) لېنخەفتن .
(لېنخەفتن) ئاكادارىي پاك و تەمىزى

(لېدان) كېنھانى دەست يا قاچ
يا شتېنكى تر بەشتېكا . بە ناو ئاو
رۇيىن و پەررىنھوۋە : (لە چەمە كە
بدە) . برىتىيە لە دزىن : فېسار
كەس چاكى [لېدا] برىتىيە لە
تەر كەندن .
(لېدزىنھوۋە) كەلدانھوۋە بىرردان :
دېيوارە كە قەنگا سەبەرە بەرە [لىي
بدزەرەوۋە] ، يا كالاكە فراوانە لە
دروونا [لىي بدزەرەوۋە] يا لە
رۇژانە كەت [بدزەرەوۋە] بۇ دوا
رۇژت .
(لېدوان) دوانى يە كىك لە يە كىك
يا لە كارىك .
(لېدەر) مەردومى بزەن .
(لېدەر كەردن) دەر كەردنى شتېك
لە شتېك .
(لېر) ل . لىيەك .
(لېرانە) لېرە .
(لېرر) كە لە پوور . لېررەوار
(لېررەوار) دارستانى پىرى چىر .
(لېرك) ز . رشتىنى ئاو .
(لېرە) ووتەيەكە نامازەي
پىن ئە كرى بۇ ئەو شويئەي كە تۆي

تيايت .

(لېرە بە دواوۋە) لەمەولا .
(لېزان) كەستىكە لە كارىكاشارمزابىن
(لېزانىن) شارەزايى لە كارىكا .
(لېزگە) موورووى ھۇنراوۋە .
(لېزىم) د . لېزىمە .
(لېزىماو) د . لافاوتىكە كە لە
بارانى لېزىمەوۋە پەيدا بېسى .
(لېزىمە) بارانى بە خورر .
(لېزىن) ز . يارىي كەردن .
(لېژ) سەربەرەو خوارە .
(لېژايى) شوتى سەربەرەو خوارە
(لېژنە) دارى سووتاندىنى لە سەر
يەك ھەلچىراو . ئەنجومەن .
(لېژىي) لېژايى .
(لېساننھوۋە) د . لېساننھوۋە .
(لېساننھوۋە) لىستىنھوۋە .
(لېسب) لۆي ھۇنراوۋەي پىرچ .
لۆي ھۇنراوۋەي قۇچەقانى .
(لېسپا) سىپاي ئاگر .
(لېستىن) د . لىستىنھوۋە .
(لېستىنھوۋە) لىستىنھوۋە .
(لېسك) كورزەي تېشىكى خۇر .
(لېسك) تېغىنكى كەوانەيىيە ناو
كەوچىك و كاسەي پىن ھەل ئە كۇلرى .

(لېنڧه) لېنڧه .

(لېنڧه) بهرديکه که له چما
 ناوه سوو بوو بې ، وه زور که وره نه بې
 (لېنڧه) بریتي په له خوارده مه نې
 زوری خوررایي : فیسار که س هر
 [لېنڧه] ی بې به سیه تی . بهرديکی
 لووسی کرده شتی پې لووس نه کری .
 ماله په که زه وی کیلراوی پې تهخت
 نه کری .

(لېشاو) ناوی زور بهی زور .
 بریتي په له هه موو شتیکی زور .
 (لېشرری) ه قازیاخه .
 (لېشوان) شتواو تیکچوونی شتیکی
 له په کیکی .

(لېغاب) ز . لغاو .
 (لېغیز) ز . شتی لېنج .
 (لېف) لېنڧه .

(لېنڧه) لڦکه .
 (لېنڧه) با . که سیکه که زور
 داوی شت بکا له مهر دوم .
 (لېنڧه) لېنڧه پچکوله .
 (لېنڧه) پېنځه فیکي بهرو پشت داری
 لڦکه ، یا خوری له ناوی ، پرر
 ته ریبه .

(لېنڧه دروو) که سیکه هر لېنڧه

بدروی .

(لېف) با . لېو .
 (لېفا) ز . بهرخ .
 (لېق) د . لېیق .
 (لېقزمیان) د . لېق ومان .
 (لېقه) د . لېقه .
 (لېقه ومان) سهرلی شتوان و
 تیکچوونی ژیان له په کیکی .
 (لېقه ومان) که سیکه ژیان لې
 تیکچوونی .

(لېک نانین) ز . ریک خستی
 دوو که س .

(لېکبرران) دوو که و تنه وهی
 دوو گیاندار له په کتري بهره نگیکی
 که ده نگیان به په کا نه کا .
 (لېکبوون) جیا بوونه وه و لېکبررانی
 دوو که س به زوری .

(لېکبوونه وه) په کالابوونه وهی
 هیندی شت : مه شکه که [لېکبوونه وه] .
 جیا بوونه وهی دوو گیاندار له په ک
 کاتی به کز په کا چوون .

(لېکترازان) ترازان و جیا بوونه وهی
 دوو شت له په ک .

(لېک خه ښتان) به دووی سهری

یه کتیری دا گهرران .

(لینکدا لینکدا) پهینا پهیتا .

(لینکدان) له یه کتیری دانی

دوو کیاندار . ناوخته و تیکهل کردنی

دووشته به یه کا . گزررینهوهی دوو

شته به یه کتیری له کهل باقی دانهوه دا

(لینکدانهوه) بییر کردنهوه له شته و

وورد کردنهوهی له دلا .

(لینکردن) باراش رو کردن له

سهر ناش بو هاررینی . خستنی

شتهیک بوسهرپشتی وولاخ : زینهه که

یا کورتانه که یا باره کهی [لینکه] .

ته کاندنهوهی یه کینک له یه کینک : چاک

فیسار کهست [لینکردم] .

(لینکردنهوه) کردنهوهی شتهیک

له شتهیکی تر .

(لینکرره وینهوه) دوور کهوتنهوهی

پارچهی شته له یه کتیری : کورسی یه که

[لینکرره وینهوه] واته پارچه کانی

لینک تراز اوون . رهپ بوونی نه نداسی

کیاندار له بهرقه لهویی یا ناوساویی .

(لینک کران) ره نجانندی دوو کهس

له یهک .

(لینک کردنهوه) جیا کردنهوهی

دووشته له یهک .

(لینک کهوتن) کهوتنی دووشته

له یه کتیری .

(لینکنان) قووچاندنی چاویا دهم .

پینه دانی کتیب : کتیبه که [لینکنی]

(لینکوپینکبوونهوه) هه لوه شان و

پارچه پارچه بوونی شته .

(لینکولینهوه) بوست کهنده کردنی

شتهیک .

(لینکهاتن) ز . رینکهوتنی دوو

کهس یا زیاتر .

(لینکهفتک) د . لینکهوته .

(لینکهفتن) د . لینکهوتن ، لینک

کهوتن .

(لینکهفته) د . لینکهوته .

(لینکهوتن) وون کردنی شته :

پاره کهم [لینکهوت] . لینک کهوتن .

نهمانی دارایی یا پییشهی دهوله تی

یه کینک : فیسار کهس [لینکهوته]

واته هه ژار بوه یا لی خراوه .

(لینکهوتوو) لینکهوته .

(لینکهوته) کهسیکه دارایی یا

پییشهی دهوله تی نه مایی . مەردومی

دهسته وسان .

(لَيْكِرْتَن) له دلوه زویر بوون
له یه کینک : فیسار کس مناله
[لئی مه کره] . هه ر له نه بوونا
به کار دیتری .

(لیکرتنهوه) لئ دزیینهوه . بریینی
مووچه ی به کینک .

(لیکورران) گوررانی شتیک له
یه کینک .

(لیکه رران) وازهینان له شتیک .
(لیکیررانهوه) کهم کردنهوه ی
شتیک له یه کینک .

(لیل) ئاوی لیخن . بریتی یه
له مه زدومی زویر ، [لیلبوون]
بریتی یه له زویربوون .

(لیلانک) با . لاولاو .

(لیلانف) ز . به فری توواوه .

(لیلآو) لیلآی .

(لیلآوی) لیلآی .

(لیلآی) کویرای .

(لیلآی داهاتن) کویربوون .

(لیلکردن) ز . لایردنی تویکلی

سهوزی کوئزو فندق .

(لیلَه) کاتیکه له به یانیان و

نیوارانا که جیهان نه زور تاریک و

نه زور رووناک بی . خلته ی بنکی
هه نکوین و شتی تر . قورراوینکه
نه کریتته سه ر سهوزایی بۆ به هیز بوونی
(لیلایی) لییخنمی .

(لیم) له من : [لیم] لاده .

(لیمشت) با . لافاو .

(لیتان) ده مکردنی چایی . خستنه

سه ر ئاگری چیشته بۆ کولاندنی .

دهرمان خستنه سه ر برین . نووساندنی

هیندی شت به شتیکه وه : ده سکی

[ناله کوزه که] . بارخستنه سه ر پشتی

وولآخ .

(لیتیان) د . لیتان .

(لینج) شتیک کی ته رره که دوو

شت به یه که وه بنووسیتنی وه ک سریش .

(لینجاو) شتی لینجی شل .

(لینجیی) بوونی شت به لینج .

(لینچق) لینجک .

(لینچقاو) لینچکاو .

(لینچک) شتیکه که که مینک

لینج بی .

(لینچکاو) لینجاو .

(لیندوو) لنگوو .

(لیتیان) د . لیتان .

(لئېنىشتىن) سوار بوونى گورىيسو
چەرخ و فەلەك . دەست كىردىن بە نان
كىردىنەۋە . دەست كىردىن بە چىلشتىن .
(لئو) قەراغى سەرەۋەي دەم .
لئوار .

(لئوار) لېچو كەنارى شت .

(لئوارە) د . لئوار .

(لئوان) دەفرىكە تا لئوۋ كەي

پىرىق لى شت . پەرداخ .

(لئوانلىو) دەفرى لئوان .

(لئوانە) لئوانلىو .

(لئوبىردىن بە دەما) بىرىتى يە لى

ئوۋرە بوون بە جۆرىك كە لى

عەزىرە تا لئو بەرى بە دەما .

(لئوبەبار) بىرىتى يە لى مەردومى

خەفە تبار .

(لئودار) شتىكە كە لئوى بىق .

(لئودان) ھاتنە خوارەۋەي شتى

شلى لى لئوى دەفر بە ئاسانى كە

نەرىق .

(لئوكورۇشتىن) لئو بە دەما بىردىن .

(لئوۋ) شىت [ل] . فرۇيە كە

كە شىپىرى تىكەل كىراپى بۇئەۋەي

كە زۇر توند نەبى . خاكە لئوۋ .

قى [د] . خورپە [د] .

(لئوۋىرگىرتىن) ۋەرگىرتى شتىك

لى يە كىك يا لى شتىك : ئەم قىسەيەم

لەفلان كىتىب ۋەرگىرتوۋە ، ۋە كىتىبە

كەشم لى فىسار كەس ۋەرگىرتوۋە .

(لئوۋشانەۋە) لئوۋشىينەۋە .

(لئوۋشىينەۋە) گونجانى كارىك

لى يە كىك ۋە بارابوونى .

(لئوۋشۇ) شوئىنىكى زىيخەلانى

كە بە دەم ئاۋەۋە خۇي نەگىرى .

(لئوۋلەرزە) لئوۋلەرە .

(لئوۋلەرە) بىرىتى يە لەترسان

بە جۆرىك كە لئوبىتتە لەرزىين .

(لئوۋلەرى) لئوۋلەرە .

(لئويىك) د . قىدار .

(لئويان) د . قىلىق ھاتى .

داخورىپان .

(لئىھاتىن) پەيا بوونى ئازارىكى

كوتوۋپىرى كوشىندە لى كىانداز .

پىكەۋتىنى كالا لى يە كىك . ۋە شانەۋەي

شتىك لى يە كىك .

(لئىھانوۋ) كەسىپكە كە ھەمرو

كارىكى باشى لى دەست بىق .

(لئىھان) د . لئىھانوۋ .

(لیهه لسان) تهوانایو و دهسه لات
بۆ کردنی کاریک: [لیم ههل ناستی]
خانوو بکه م .

(لیبی) ووته یه که به کار دیتیری
له جیاتی ووته ی [نهو] به لام مهر
بۆ من یینه به کار دیتیری .

(لیبپ) پارووی گه وره فیل .
شه پۆل [د] .

(لیپان) دهفری زور پرر .
(لیپانلیپ) لیپا ولیپ .
(لیپاو) د . شه پۆل .
(لیپا ولیپ) دهفریکه که پرر بی
له شتیک تا لیواری .

(لیپایدان) پارووی گه وره گرتن .
(لیپت) ل . لووت .
(لیپتاو) لیپته ی زور شل .
(لیپته) قورری شل .

(لیپج) حهوز [ز] . میووژیکه
که کوترابن بۆدوشاو [با] . لیپج .
(لیپچال) د . مره با .
(لیپخن) ناوی لیل .

(لییر) جۆره ناوساوی یه کی په له
په له ی به نالۆشه له جهسته په یدا نه بی .
(لیبر کردن) لیبر ده رکردن .

(لیبرک) لیبر . شهرا [د] .
(لیبرگدار) د . شهرا بردوو .
(لیبره) دراوینکی زیررینی به
فرخه .

(لییزک) د . تیشک ، تالیک
له بهن و شتی تر .

(لییس) داری نه ستووری دریتی
بی قورت و گری . کولانه ی مریشک
و بالنده [ز] .

(لییس تیکوتان) بریتی یه له زور
هاتوچۆ کردنی یه گیک بۆ شویتیک .
(لییس تیناویشتن) لییس تیکوتان .
(لییفک) ز . لفکه .

(لییفکه) د . لفکه .
(لییفه) د . کیسه ی حه مام .
که لکیپت .

(لییف) ز . لیو .
(لییق) شتیک ی نه رمه که خوی
نه کرتبی وهک ماستی تازه مه ییو و
گوشتی له جهر .

(لییقن) تری یه که که له بهر زور
که یین بل بوو بی .

(لییقه) پارچه یه کی نه رم و شله
نه خریته ناو مهره که بی دویته وه .

گىايەكى پايزى كەلا بارىيكە بۇ
ئاۋالى وورده خراپە .

(لىيەقە لىيق) پىكەنپىن و ھىلكە
ھىلك ، [لىيق و ھوورر] لىيەقە
لىيىقى زۇر .

(لىيك) تف و لىنجايى يەكەكە
بەدەما بىتە خوارەو .

(لىيىكن) كەسەپكەكە لىيىكى
زۇربى .

(لىيىكە) گىاي ناسكى نازاو .

(لىيىلق) د . كۈشتى چەرمە چەقالتە

(لىيىلك) گىاندارى تازەبووى

شلە پەتەكە يەشتا خۆى نەگرتىن .

(لىيىلوپەرر) لىيىلوپەرر .

(لىيىلوپەرر) گولنىكە لەناو ئاوا
تەرروى و بەرز تەبىتەو تەسەر
ئاوۋەكە تەكەوتى ئىنجاكولنىكى سىپى
تەكا وەك دەرخۇنە .

(لىيىلەنك) خوم .

(لىيىمان) جۆرە تەررىر و زىنجىكاوئىكە
لەكۈمى ھىندى ماپەسىرىپى دارەوۋەدى .

(لىيىمۇ) مېيۋە يەكى خورى زەردى
بۇنخۇشى ترش يا شىپىرىپىنە .

(لىيىمۇيى) شەتتىكەكە رەنگى

وەكو رەنگى لىيىمۇ واپى

(لىيىنك) با . كووپەي كەورە .

(لىيىو) لم .

(لىيە) ز . لافاو .

پښتني هييم

م

(م) راناوی لکاوہ بؤقسہ کهری
ته نیا « متکلم وحده » نه لکن به
حوایی ناوو کرداره وه: کورر [م] ،
رؤیشت [م] نه درؤ [م] . ژماره ی
نه سلی نه کا به ژماره ی ته رتیبی :
یه که [م] ، دوه [م] .

(ما) من . ووته یه که به کاردیتري
له جی ووته ی [بزچی] : [ما]
وا نه که یت ، واته بؤچی؟ دروستی و
پنکهانن دؤکولییو : [ما] ی دؤ
کولییوه که ی هینایه وه . شاخ و کتو
[د] . نه شک و تیکه له کتو که
حه یوانه کتویی تو بچی [د] .

(مات) گیانداري بیده نگ . شتی
چه سپی جی گیر : نه و به رده [مات] که
وانه چه سپی که ، [مات بوون]
بیده نگ بوون . چه سپ بوون .

(مانانن) با . هه لماتین .

(ماناو) د . مانکه شهو .

(مانکردن) بریتي یه له کوشتن:

ماره کهم [مانکرد] واته کوشتم.
چه سپ کردن .

(ماته دان) روون بوونه وه و دهر
که و تنی نیشانه ی که یینی مییوه و دومه ل:
کاله که که یا تری که یا دومه له که
[ماته ی داوه] .

(ماته م) شیوه ن . پرسه .

(ماته مات) خومت کردن و وورده
وورده چوونه پتیشه وه له شتیک .

(ماته مین) مهردومی خه فه تبار

(ماته میینی) خه فه تباری .

(ماتیک) د . خه تانی ژنان .

(ماتی) بوونی مهردوم به مات

(ماجومی) جوره خوارده مه نی

یه کی رهق و جییره له شه کر
دروست نه کری .

(ماچ) دهم نان به شتی که وه و

شلیه لن هه ستانندی به لئو له بهر
خوشه ویستی .

(ماچکردن) ماچ .

(ماچوموچ) یه کتربی ماچ کردن .

(ماچه) ئیستری من .

(ماچیک) ز. ماچ .

(ماچین) مییچین .

(ماخو) خاوون .

(ماخولان) نه خوشی یه که

تووشی هر که سیک بیی هه مییسه

نه نداسی نه جوولی .

(ماخولیا) ماخولان .

(ماد) ناوی تییره یه که که کورد نه چیته وه

سه‌ری که نه‌ویش کورری «مادا» ی

کورری «یاپث» ی کورری «نوح» .

(ماداک) ز. گامیشی من .

(مادام) جوره نه‌راوینکی سفتی

ته‌نکی ده‌زوویینه .

(ماده) شتیکی خوری پانه له

په‌ررؤ دروست نه‌کری و نانی پی

پنوه نه‌دری . بریتی یه له شق :

[ماده] یه‌کی پیادا، واته شه‌قینکی

تی‌هه‌لدا . ماشک [د] . دومهل

[د] . لوو [د] .

(ماده‌رزا) د. ماده‌رزاد .

(ماده‌رزاد) شتیکه که له

مه‌ردوما بیی به‌سروشت .

(مار) ده‌عبایه‌کی دریژی بی پی ی

زه‌هرداری به‌وه‌زه‌نده به‌هرکیاندارنکوه

بدا زورتر نه‌یکوژی .

(مارانگاز) که‌سینکه که مار‌پتوه ی

دابئ و له‌وه‌وه چاو‌ترسین بووبی .

بریتی یه له یه‌کینک که له شتینک

چاو‌ترسین بووبی .

(مارپنچ) شتیکی دریژی کونداره

نیرکه‌له ی پی نه‌کیشری .

• (مارت) مانگی سینه‌مه له‌سالی

پوژی له ناوه‌ند شوبات و نیسانا

وه‌سییویه‌ک پوژه .

(مارتاک) ز . خیزه‌ره .

(مارتووله) د . تووله‌مار .

(مارچنوه) د . مارگیر .

(ماردهم) ه . تفه‌نگ .

(ماررس) گیاندار چه‌توونی

سه‌ر رهق .

(ماررکه) راوکه .

(مارره) د . ماررکه .

(مارری) ه . چوخم .

(ماررین) شکاندن .

(مارگره) مارگیر .

(مارگىسك) با . مارمىلكە .
 (مارگىير) كىيايە كى گەلاخرى
 درر كاوى كەم گەلايە ، بەرىكى
 سوورى شىير يىنى ھەيە پىتى تەلپىن
 شىنەلە .

(مارمارۇكە) شتىكە ۋەك مار
 لە ھەويىر دروست تە كرى ۋە تە برژىتىرى
 بۇ منال .

(مارماسىي) جۆرە مارتكى ئاوى
 بەسزمانە لە ماسىي تەچى .

(مارەزووك) د . توولە مار .

(مارمژ) كەسنىكە جىكايەك لە
 تەندام كە مارپىۋە دابى ، برىندارى
 بكاو بە كەلە شاخ ھەلى مژى .

(مارمىلك) مارمىلكە .

(مارمىلكە) دەعبايە كى بارىيكى
 پچىكۆلەي بۆرەقنەي چىنگدارى
 بەسزمانە .

(مارمىيلۇك) مارمىلكە .

(مارنەگەز) جزمە يا پووزە ۋانەيە كى
 لبادىنە ، تە كرىتە پى بۇ تەۋەي كە
 مار پىۋەي نەدا .

(مارۇ) مەرر يابزن يارە شەۋولاختىكە
 كە خۇي رەش ۋناۋچەۋانى سىپىي بى .

(مارودوو) شتى شەفتوول .

(مارە) پەيۋەندىي ژن و مىرد
 بە چەند ۋوتەيە كى ئايىنى .
 (مارەبرر) كچىككە بە منالى
 مارە كراپى لە يە كىك .

(مارە بررانە) دراۋىكە تەدرى
 بە ۋ كەسەي كە مارە تەبررى .

(مارە بررىن) مارە كردن .

(مارەزا) پىيسىي ساۋاي تازە بوو .

(مارەزىيو) ھەزارپى .

(مارە كردن) بەستنى پەيمانى
 ژن و مىردىي بە چەن ۋوتەيەك كى
 ئايىنى : رووخوشيان [مارە كرد] لە
 نەرىيمان .

(مارە كۆل) ھ . دووپشك .

(مارەگىيرە) مارگىير .

(مارەيى) زىرر يازىيو ياشتىكى
 ترە كە ژنى لەسەر مارە بكرى .

(مارىيلە) مارمارۇكە .

(مازك) د . مازوو .

(مازلۇوخ) ھ . بەرمال .

(مازماز) د . بەران .

(مازوو) شتىكى خورى سەختى

تفتى قزقراۋىيە لە گزكل پچوو كترە .

دارینکه مازوو بگری .

(مازوو بهرله) کاتینکه له دوايي بهمارا که مازووی تیا بهرله ته گری بهم رهنگه هموو کس ته توانی بی ترس و پرس بچی بۆ مازوو چنیین . بریتی به له بهرله لایی و بی سهر و بهر گیریی له شتا : که چووم باخه که [مازوو بهرله] هر کهس بۆخوی بوو (مازوو چن) که سینکه که مازوو له دار بکاتهوه .

(مازوو دار) دارینکه مازوو بگری (مازه) تهختهی ناوی عهره بانه . پشت [ه] .

(مازی) پشت [ه] مازوو [با] . (مازییر) ز . شهلکه . (ماس) ماست . (ماسان) ئاوسان .

(ماساو) ماستاو . ماسیی [ه] . (ماست) شیریی کهرمکراوی ههوین کراو ، که ترش بوو بی . (ماستاو) ماستینکه به ئاو شل کرابیتتهوه بۆ خواردنهوه . (ماستاو سار گردنهوه) بریتی به له روو پامایی گردن بۆ یه کتیک .

(ماستاو گردن) ماستاو سارد گردنهوه (ماستهروون) با . چیینیک ماست و چیینیک روونه که له پایزانا له ناو دیزه دا ههله ته گیریی و له زستانا ته خوری .

(ماسریشم) د . هیلمینکه له پیستی ماسیی دروست ته گری . (ماسکه) د . که سینکه که روخساری خوی بگوری . (ماسولکه) ماینچه . خهرمانیکه له پاش شه نکردن به دریزی ههله درا بیتتهوه .

(ماسوله) جۆره ساجینکی تهستووره له شاری [ماسوله] دروست ته گری . مه کۆی جۆلا . قامیشینکه جۆلا هه و دای له سهر ههله ته کاو تهی خاته ناو مه کۆ که یهوه بۆ ته نیینی . ماسولکه (ماسوور) ز . باری در ، ختینکی درر کاویی به له عهنتاب ئه چن . (ماسه) د . ای وورد .

(ماسیان) ئاوسان . (ماسیه و چنه) د . ماسیگره . (ماسیی) گیاندارینکی دریژ کۆلهی په رره داری مهلهوانی ئاویی به ،

گۆشتى خۆشە .

(ماسىيىخۇرە) جۆرە مراوىيىيەكە
زۆرتەر ماسىيىيىيە خەوا .

(ماسىيىگىرە) بالىندەيەكى قاچ و
مل درىژە ، لە رىيشۇلە كەورەترە
لە ناو ئاوا راوى ماسىيىيىيە كات .

(ماسىيىگىرە) د . ماسىيىگىرە .

(ماسىيىلە) د . شىتەكە وەك مارمىلەكە ،

لە شويىتى شىندارا پەيا تەبى .

(ماسىيىن) ئاوسان .

(ماسىيىيەپانكە) جۆرە ماسىيىيەكى
پانكەلەي گۆشتە .

(ماسىيىيەزەردە) جۆرە ماسىيىيەكى
زەرد باو .

(ماسىيىيەوان) كەسەتكە شارەزاي
راو ماسىيىيىيە .

(ماش) دانەوئەلەيەكى ووردى
رەشە لە نىسك تەچى .

(ماشان) د . ماشىيىنەو .

(ماشا) جۆرە ئاوينكە تەچىتە
ناو پەردەي چاوەو كويىر تەكا ،

و مېيل لىدانى دووبەختىيە .

(ماشىن) مالىين و كەسكەدان .

(ماشك) ز . ماش .

(ماشلىن) ه . ماشىنە .

(ماشوبىرنىج) بىرىتىيە لەرىيشىنك
كە دەنكىنكى سىيىيىيە و دەنكىنكى رەش بى

(ماشە) قوولايىنەيەكى زۆر كەورەيە

لە خوررگەي ئاودا دانەنرى بۆتەو .

كە مەرماسىيىيەكە مات تىي كەويى

دەرنەچى . مەقاش . پىي تەفەنگ .

(ماشەر) بەنەيكە لە سەر تەژنۇ

كرايى بە قانكە . ماشەرە .

(ماشەررەش) ماش .

(ماشەرە) جۆرە بىرىيىنەيكە بەدەم و

چا و تەكاو تەتەنەيتەو .

(ماشەسىيى) جۆرە ماشىيىكى

دەنگ كەورەي سىيىيە .

(ماشىن) چىشتى ماش . مەكىيىنە

يەكە كە بە ئاگر برروا .

(ماشىنە) چىشتى ماش .

(ماشىين) ماشىن [د] كەسكەدان

(ماشىيىنەو) خواردن و لستەو .

شە بە ناپلۇخىي .

(ماف) حەق : [ماف] م بەرى

يا [ماف] ي مىنى پىتوئەنىيە .

(مافندىيى) مافنگىيى .

(مافنگىيى) كەسەتكە نابووت

بووېن و هيچى نه مابن .

(مافوور) قالىي .

(مافووره) مافوور .

(مافه تا) مافه ته .

(مافه ته) جۆره گرمىكه له ناو

پۆرگىنكى پووشاويى دا مهر حەلىك

مهرر بىخوا ئەيكوژى .

(ماقور) دراويكى كەم نرخه

وەك [جلق] .

(ماقۆرر) بەردىكه كه چالتيكى

تيايى و ناوى بارانى تيا بوهستى .

• (ماقوول) شتى پەسەند .

(ماك) ئەتەرى هيندى نهخوشىيه ،

كه بدانه شويىنىك له ئەندام [ماك]ى

ئاوله كه يا سووريزه كه داوتته چاوى

يا قورركى . جيتكاي لىك كهوتنى

كنارى ئاسمان به كه نارى زهويى

كه پيشى ئەلېن ئاسۆ. كان : فيساره

شوين [ماك]ى نهوتى تيايه . رييشه و

بناغەى شت : [ماكى] دزىي له

ناو هيندى تيرەدا مهر بنه بررنايى .

دايك . [با] . هەنگىكه كه پووره ئەدا

(ماكاو) چەن كه له بەرىكه له

جۆگەى تووتن و مهرەزەدا ئەبرررى

بەم بەرو بهو بەريا بۆ ئەوهى كه

به باشى ئاو بخواتهوه .

(ماكووز) گيايه كى ئاويى هەميشه يىيه

له كووزە له نه چى ، به لام ئەم كه لای

پاترەو تاله .

(ماكه ر) دىله كەر .

(ماكه ر مه له) برىتىيه له ده له چه يى و

كلكه له قى بۆمەردوم به سەرزاريى .

(ماكه و) كهوى مى .

• (ماكيينه) چەن پارچه يه كى

لىك دراوه كه له كارخانه دروست

كرابى بۆ جۆره كارپى كردنىك .

(ماكيينه چى) كه سىكه كه به

ماكيينه كاربكا .

(مال) خانوو بهره . برىتىيه له

زى و ولاخ . دارايى .

(مالات) ئاژال .

(مالاوايى) ووتنى [مالت ئاوايى]

له لايەن يه كىكه وه كه له لات بى و

برروا .

(مالبرر) دىيوار برر .

(مالبررين) دىيوار بررين .

(مالپشكىن) د . پشكىنىيى مالان

بۆ شتىك « تحري » .

(مالتاوسانى) د . خانووى ھاويينه .
 (مالنخو) كەسەتكە كە سەر بە
 تۆبىن وخۇمالىيى بىن لە كەلتا . خاوەن مال
 (مالداز) ئازالدار . دەولە مەند .
 (مالدارىيى كىردىن) پاشە كەوت
 كىردىن بۇ دەولە مەندىبون .
 (مالشت) د . مالىين .
 (مالشتىن) ز . مالشت .
 (مالشتە) كەسكەدەر .
 (مالكىردىن) سەركىتل كىردىن
 كاسنە لە كاتى جووتا بە جۆرىك كە
 زەوى يە كە نە كىلى ، بەلكو ھەر رووى
 سەرەوى بررووشىتى .
 (مالكو) دەسكى دىيىبەك .
 (مال اەيك) دوو كەسەن كە
 مالىان لە يە كىرى درىغى نە بى .
 (مالم) مالووم .
 (مالمالە سوورە) ھ . خالخالۇكە .
 (مالمالانى) با . جۆرە يارى يەكە
 لەلادى ئە كرى ، بەم رەنگە پرسىار
 نە كەن لە يە كىرى و ئەلین : ئەو
 چ مالىكە كە ژنىك و مىردىكن ،
 يا دايك و باو كىك و كوررو كچىكن
 (مالمىيزك) با . مىيزلدان . بەر

مووسلدان .
 (مالنچ) مالى سواغ .
 (مالوبرر) كۆكردنەوى دارى
 سووتايدىن لە دراوسى ھەر مالى بررىك
 بۇ سوور كىردنەوى تەنوورى تازە .
 (مالۇچكە) خانووى پچكۇلانە .
 (مالۇچە) مالۇچكە .
 (مالۇس) بەرازى مىنى سى سالا .
 (مالوسكە) ماسولكە .
 (مالۇسكە) مالوسكە .
 (مال و منال) خىزان .
 (مالوو) مالى زەوى تەخت كىردىن
 . (مالووم) پىاوى ئايىنى و پىشەواي
 جوولەكە .
 (مالوئىران) كەسەتكە كە مالى
 لى شىوا بىن بە ھۆى بەلایەك زۇر
 كەورەو .
 (مالوئىچە) مالىوئىچە .
 (ماله) ئاسنىكى دەم پانى كلك دارىينه
 سواغى پى ئەدرى . چە پەرىكە زەوى
 كىلراوى پى تەخت ئە كرى لەدواي
 تۆو پىوۋە كىردى . نەخۇشى يەكە دى
 بەسەر ھىندى ژنى ئاوسا لەشى پىلپىل ئەكا
 (ماله پىيتان) د . ماله پىيتك

پييتكىنه .

(ماله پييتك پييتكىنه) يارى يەكى
منالانە يە بە چەند كەسەك ئەكرى،
و ە ە ە يە كە ئەبىسى كۆمەل بەردى
ووردى لە بەردە ما يىت كە ژمارەيان
بە قەد يەك يىت ، بابلىين ە ە ە
كۆمەلەي پانزە بەرد يىت ، لەپىشەو
و ە ستاكە كۆمەلە بەردى لای راستى
خۆى ەل ئەكرىت ، تەنيا بەردىك
نە يىت كە لە جىي كۆمەلە كە بەجىي
دىلىت ، ئىنجا ە ە ە لای راستەو
بەردە كانى ناو دەستى كە [۱۴] ن
دابەشيان ئەكات بە سە ە كۆمەلە
بەردى يارى كە ە ە كانا - كە خوشى
يە كىكە لە وان ، دوا بەردە كەيان
كەوتە بە ە كۆمەلە بەردى كاميان -
با ە خوشى يىت - ئەو كۆمەلە
ەل ئەكرى ، و ە بەردىك بەجىي دىلى
لە جىي خۆى، و ە ئەمىيش لە راستەو
دابەش ئەكات بە سە ە كۆمەلە بەردە كانا
تا ژمارەى ە ە ە كۆمەلە كان لە سە ە
يەك كۆمەلە يارى كەرىك كۆئە يىتەو،
ئەو ە ە ئەو يارى كە ە ئەبى بە
پەكەمى يارى يە كە .

(ماله پييتىن) ماله پييتك پييتكىنه
(ماله كاريى) ئيش كردن بە ماله .
(ماله كردن) ماله كاريى .
(ماله كىشان) ماله كاريى .
(ماله وكەن) د . دىيوار برر .
(ماله و مال كوردن) چوون لەم ماله وە
بۇ ئەو مال .

(ماله وىچە) گىايەكى بە ە ە يە
كول و كەلای وەك لاو لاو وایە تەرز
ئە ە ە ، و ە بە برژاوى و كولاوى
ئەخورى بۇ رەوانىي .

(ماله وىنچە) ماله وىنچە .
(ماله ە ەك) د . شانى ە ەك .
(مالىات) مالات .
(مالىلە) ز . دارىكە وەك نوئل
بەردى پى ە ە ئەكە نرى .

(مالىنوس) جۆرە دە ە ە ە ە
سوورە شتى پى ە ەك ئە ە ە و
ئەشكرىتە چاوى ئىشاو ە ە .

(مالىيى) گىاندارىكە ە ە ە ە ە
ناومال بوو پى .

(مالىين) پاك كەردنە ە ە شوتىك
بە كەسك يا بە بە ە ە ە ە ە ە
(مالىپنەو ە) پاك كەردنە ە ە

بهرده می بهرداش له ئارد .

(مام) برای باووك .

(ماما) ه . نهك .

(ماماله گنجی) ه . باوه خولئ .

(مامان) ئافره تیکه سهر پهرشتی

زه یستان بکا له منال بوونیا .

(مامانه گنجی) د . خولخواردن

(مامانی) بوونی ئافره ت به مامان .

(مامبرایمه) ج-ز ره قرئ یه کی

سپی دهك دریژی که وره ی هیشوو شاشه

(مامجه ژنه) گیایه کی به هاری یه

که لای وهك ش-وییت وایه ، گولی

ووردی زهردوسپی نه گری وهك میینا

(مامر) مریشك

(مام ریواس) گیایه کی به هاری یه .

له به هارا نا نه خوری بۆ کوشتنی کرم و

رهوانی .

(مامز) ئاسك . مامزه . ماسپی می .

• (مامزه) پارچه ئاسنیتیکی لووت

تیپژه سوار له پاژنه ی پیلای قایم

نهكا بۆنه وه ی له که له که ی وولاخی

پن بدا بۆ لینه خورینی .

... (شر) بینهنگی خاموش [د] .

بۆ تیپره یهك له کورد .

(مامشاخانه) ئاوده ستخانه .

(مامله په شییمانی) دهست ههل گرتن

له نه ندازه یهك له پاره له مامه له یه كا ،

که تیا په شییمان بوو بیته وه و شته که ت

دابیته وه به سهر خواوه نیا .

(مامناوه ندیی) شتی ناوونجیی .

(مامۆ) مام .

(مامۆتك) گزیرو دهم راستی دی ،

یا که ره رهك . اختیار . اهلی خوبره .

(مامۆزا) ئامۆزا .

(مامۆژن) ئامۆژن .

(مامۆسا) مامۆستا .

(مامۆستا) خوینده واریكه كه

دهرس بلیته وه .

(مامووته) د . شیر ی خوژیلک

(مامه حوو جیی) تیپکه ی که وره .

(مامه خولیینه) ه . پیپری ژنه

سهر ئاسنیینه .

(مامه خه مه) که سیکه که به هه موو

شتیک خه فته بخوا .

• (مامه له) شت کررین و سه ودا

کردن له کهل یه کینکا .

(مامه له په شییمانی) مامله په شییمانی

(مامه لينچك) برای تووته .

(مامیز) د . ئاسنیکه به پاژنه ی
قۇندەره ی سوارەو وولاخى پى لۆ
نەخوررى .

(مامیلان) گیایه کی ئاویى ھەمیشە
سەوزى درره ، به شتەو ھەنووسى ،
کەلای وەك مېو وایە ، ئەدرى به ئازال
(مان) له ناو نەچوونى شت .
نەبى بهراناوى قەسە کەرى ھاوړى دار
«متکلمى مع الغیر» ئەلکى به دواى
ناوو کردارى تى پەررەو . (مالمان) ،
کرد [مان] . نیشانه ی مەسەرە :
کوربیسە کە کیش [مان] ی دى ،
تەراو کەد روو [مان] ی خوشە .
(مانا) مەبەست .

(ماندك) ماندوو .

(ماندك) ماندوو .

(ماندوو) گیاندارى کە لە بهر
جووولانى زۆر ، ئەندامى کفت بووبى
(ماندوو بوون) کفت بوونى جەستە
(ماندوونە بوونى کردن) ووتنى
[ماندوونە بییت] به یەکنیک کە لە
دوورەو ھاتبى .

(ماندوویى) ماندویتى .

(ماندویتى) کفتى و ماندوو بوونى

جەستە .

(ماندیى) ماندوو .

(مانك) ئەستێرە یە کى نزیكە

لە زەویى ، بە $۲۷\frac{۱}{۳}$ ی رۆژىك

چەرخیە کى زەویى تیا ئەکات .
ماداك [ز] . ماندوو [د] .

(مانكا) رەشە وولاخیکە کە
کەوتیته سکو زا .

(مانگار) د . شتىكى کەمە کە
ماپیتەو لە شتىكى زۆر .

(مانگانه) مووچە یە کى ھەمیشە
بى یە کە مانگەو مانك بەدرى .

(مانگا مژ) بەرخنیکە بە گۆرپە بى
دایكى نەماپى و نرابیتە بەرمانگای
شیردار .

(مانگا مژە) مانگا مژ .

(مانگا وەس) مەشکە یە کە .

پیتى مانگا کرابى .

(مانگر) گیاندارى کە کە مان

بگرى .

(مانگرتن) خپیش کردنى گیاندار

و تووررە بوون و ئیش نە کردنى .

(مانك گيران) نەمانى رووناكى

مانك بە ھۆى بەرگرتنى زەویى یەو .

(مانگ کیریان) مانگ کیران .
 (مانگۆرر) د . کهوره کچیکه
 که ماییتهوهو شووی نه کردین .
 (مانکه سهوه) جۆره بهردیکه
 وهك نه لماس له هیندی شاخ دوی
 تهرزهو باران دهرتهکهوی .
 (مانگه شهو) شهویکه که سههر
 زهویی تیا رووناك بئ به تیشکی
 مانگ .

(مانگهو) ل . مانکا .
 (مانگیی) د . ماندویتی
 (مانگییله) مانگی یهك شهوه .
 (مانن) د . ماندوو بوون .
 (مانه) ه . هه مانه .
 (مانه ند) شتیکه که له شتیکی تر
 بچئ : نهم شته بئ (مانه ند) ه .
 (مانه وه) گل خواردنهوهی یه کینک
 له شوتینیک . قه تییس بوون : قوتابی
 یه که له پۆلی شش (مایه وه) یا
 کچه که (ماوه نه وه) نواته قه دره بووه
 وشووی نه کردوو .

(مانیاک) د . ماندوو .
 (مانیایی) د . ماندویتی .
 (مانیان) د . ماندوو بوون .

(مانیلووس) د . ماینووس .
 (مانیی) جاسووس . هه مانه (ه) .
 (ماو) د . ماوه .
 (ماووت) چۆغه یه کی ته راوی
 خاوداری به نرخه .
 (ماووزه رر) جۆره تهنکیکه .
 (ماووش) د . نه شکنجهی دار
 تاش وئاسنگهر . کونیکه که بای پیا
 بچئ .

(ماوول) د . ماوهی کات .
 (ماوه) مهیدان و ریی مهل
 سووررانی شت له شوین یا له کات :
 نهم خانووه بئ (ماوه) یه ، یا له
 (ماوه) ی مانگیکا خانوویه کم
 کرد . شتیکه که ماییتهوه .
 (ماوه دان) جلەوشل کردن بـؤ
 یه کینک وریدان بۆهیندی کار .
 (ماوه وه) شتیکه که ماییتهوه .
 (ماویی) جۆره رهنکیکی شیبی
 کاله .

(ماویژ) ل . میووژ .
 (ماه) ماهیزهرد . مانگ .
 (ماهااتنهوه) دروست بـوونی
 دۆکولپیو .

(ماھجە) مانكى يەك شەۋە .
مانكى ئاوبەيداخ .

(ماھوو) ز . بەرازى مى .

(ماھوور) جۈرە نىقامىكى خۇشە .

(ماھەر) ھ . ماكەر .

(ماھىنانەۋە) تىكدانى دۇكولىيو .

ودۇكەشك لەسەر ئاگر ئادىتە كۆل ،

بۇئەۋەى كەنەبزررىكى .

(ماھىزەرد) قەد شاخى لىژى

بەردەلانى لووسى سەخت .

(ماھىي) ماسىيى [ل] . ئىسقانى

ماسىيى . شاخى كووورى سەخت .

(ماھىين) با . ماين .

(ماىچە) د . ماينچە .

۰ (مايس) مانكى پىنچەمە لەسالى

رۇژىيى ، لەناۋەندى نىسان و

حوزەيرانا ، كەسىيوپەك رۇژە .

(ماين) وولاخىكە لەۋىنەى ئەسپ

كەكەۋتېتە سەكوزا .

(ماينبەز) نىرەكەرىكە كەكە

ماين بېررى .

(ماينچە) پارچە كۈشتىكى درىژ

كۆلەى لووسى بىدەمارە ، لەدەست

وقاچى ھىندى كياندارا .

(ماينچەقەل) شتىكە ۋەك چەرخ

ۋەلەك ، مىللان سوارى ئەبن بەلام

بەگردى خۇيا ئەسووررىتەۋە .

(ماينە) د . مىيىنە .

(ماىە) دراۋىكە كەمەردم خرىيد

ۋىرۇختى پىۋە بكا . ھەۋىن (د) .

ھۋى شت . مادە [بەدالى كۆلۈر] .

(ماىە بۇش) ماىە پوۋچ .

(ماىە پوۋت) ماىە پوۋچ .

(ماىە پوۋچ) ئابوۋت .

(ماىە دار) دارى سوۋاندىنى

ئەستوورى پتەۋ . خاۋەن ماىە .

(ماىەسىپىرىي) جۈرە نەخۇشى

يەكە لەكۇمى ھىندى كەسا جار

جار چەك دوگمەيەكى لىپەيدانەبى .

(ماىين) ماين [د] . مان «بقاء»

[ز] .

(مت) شتى مات . رزاندىن (ھ) .

(مەبۈۋ) مات ۋىيەنگە بوۋن .

(مەربە) نەمامى موتوربە كىراۋ

[مەربە كىردن] نەمام كىردنى درەختىك

يا كۆلىك لەدرەختىك ياكۆلىكى تر .

(مەك) ز . تەپۈلكە .

۰ (مەتھانە) باۋەررو دلىبايى

يەشت .

(متوموورك) د . متومووروو .

(متومووروو) بە چەند جۆرە

مووروويەك ئەلەين كە ژنان ئەيكەن
بەخۇيانا .

(متوموورە) د . متوموورك .

(متييل) بەرگىنكى لاوەكىيە بە

لەفەو دۆشەك وسەريينا ئەگيرى .

(بجرۆ) كۆير، [بجرۆبوون] ،

كۆير بوون .

(بجرۆيى) كۆيرايى .

(بجرۆيى داھاتن) كۆيرايى دا

ھاتن .

(بجرى) د . سندوق .

(بجرور) كەسنىكە كەھەمبەشە

خزمەتى مزگەوت بىكات .

(بجاى) ھ . رژاندن .

(بجنفىيى) جۆرە ھەنجىيرىكى

سەوزى دەنك پچووكى شىيرىنە .

(بجنوور) بجرور .

(مچ) زچ . قوررى لىنجى توند .

(مچاندن) با . قوچاندن .

(مچۆلە) شتىكى نەرمە كە لە

مشتا كۆبكرىتەو بە ووشت كىردنە

وہى : ماستە كە مچۆلە مچۆلە بىكە

بۆ ئەوہى بېيى بە كەشت .

(مچومۆرر) مررومۆچ .

(مچوولە) د . ملوچە .

(مچە) موچەو بەرات .

(مچىنك) با . مووكىش .

(محال) فاوچە ،

(محەججەرە) لاوانەيە كە دروست

ئەكرى لە داريا لە شىشى ئاسن،

ئەگيرى بە پىشى ھەيوان و ئەملاو

ئەولاي قالدرمەي بەرزا ، بۆئەوہى

كەسى لىنە كەويتە خوارەوہ .

(محەللەبىيى) فررنىيى .

(مخابىن) با . ووتەي داخ و

خەفەت .

(مخورر) دەمووگانە .

(مخەت) دارىنكە چەرمى پىي لووس

ئەكرى .

(مدبەق) ژوورىنكە لە خانوو كە

ھەر چىشتى تيا لى بىرى .

(مر) مرىشتە .

(مرادخانىيى) جۆرە كالايەكى

قۇلدارى داوۋىن كورتى ناودارى

دوكمەدارە .

(مرار) با . مردارەۋە بوو .

(مرار) مراد .

(مراقىيى) با . مراوىيى .

(مراندن) كوشتن .

(مرانن) مراندن .

(مراوكە) د . گىيايەكە ۋەك گەلەي

قاممىش ئازال تەيخوا .

(مراوىيى) مەلىنكى مەلەۋانى

دەنۈك پانى پى پەررەدارە ، نىريان

سەرى سەۋزە .

(مرتوموورو) وورده مووروۋى

ژنان .

(مرچۆلە) د . چۆلەكە يەككى كىيىي

رەشى پىچكۆلە يە .

(مرچە) با . دەنگى ماچكردن

[مرچە مرچ] مرچە يەك لەدۋاي يەك

(مرچىيلە) د . بالدارىنكى رەشە

لە چۆلەكە پىچوكتەرە .

(مرخ) تەماع : [مرخ] ى خىي

لى خەۋش كوردوۋە ، واتە تەماء

تى كوردوۋە . ئارەزوۋ : [مرخ] ى

لى تەجوۋلى .

(مرخاندن) مرخەكردن .

(مرخ لى پەرىيىن) د . ئارەزوۋ

كردنى شتىك .

(مرخ لى چوون) مرخ لى پەرىيىن

(مرخن) گىياندارىكەكە بىرخىنىي

(مرخنە) مرخن .

(مرخە) پرخە ، [مرخە مرخ]

مرخەي يەك لەدۋاي يەك ، [مرخو

موورر] مرخە مرخى زۆر .

(مرخەك) د . مەكۈي جۇلا .

(مرخىش) ووتەيەكە بەكاردىتىرى

بۇ كەسىك كە خەرىيىكى كارىك بىو

باش دەرەقەتى نەيەت : [مرخىش

مرخىش] راي كىشا .

(مردار) مردارەۋە بوو . برىتىيە

لە موۋى بەر . برىتىيە لە كۈۋى

ئادەمىي .

(مردار بوۋنەۋە) ووتەيەكە بەكار

دىتىرى بۇ مردنى گىياندارىكەكە

ئادەمىي نەيى . برىتىيە لە مردنى

ئادەمىي خراپ ، ۋە لە روۋى سوۋكى

يەۋە تەۋوتىرى .

(مردارخۇر) د . دالى كەرخۇر .

(مردارسەنگ) د . مرداسەنگ .

(مردار كوردنەۋە) سەربىرىيىنى

گىياندارىكەكە كۈشتى بىخورى بە

ره نكڭك كه شهرى نه بئ . برىتى به
له كردنى كارنك كه زور به گرانى و
ناررىكى له ژئر دهست ده رچئ .
(مرداره ووه بوو) شتىكه كه مردار
بوو بئته وه .

(مرداره ووه بووك) د . مرداره ووه بوو .
(مرداره ووه بوون) مردار بوونه وه .
(مردارى) مرداره ووه بوو . برىتى به
له پيىسى ئاده مى .

(مرداسه نك) جوره كلنىكى سوور
گارى سه خته نه كرى به هيندى
برىنه وه بؤ ووشك بوونى .

(مرداو) د . گولاونكه كه ئاوه كهى
به كارى خواردنه وه نه يهت .

(مردك) مردوو .
(مردن) گيان ده رچوون . نه مانى
هئزى كهچ و قسل و جيووه .

(مردن و سووتان) مهول و تهقه لاي
زورى بئ نه انجام : مردم و سووتام
فلان كتييم دهست نه كهوت .

(مردوخ) مرده لوخه .
(مردوخه) با . مرده لوخه .

(مردوو) گياندارىكه كه گيانى
تيا نه مابئ . كهچ و قسل و جيووه به كه

كه هئزى نه مابئ .
(مردوو شؤر) كه سئكه كه مهر
مردوو بشوا . ناته شؤر .
(مردوو مراو) كه سئكه كه مردوو
مردبئ .

(مردوو مردوو) د . مردوو مراو
(مرده ئارهق) د . جواناو .
(مرده شؤر) مردوو شؤر .
(مرده لوخه) مهردومى بئكاره
سستى سئسه ماره .

(مرده له) مهردومى سستى ئييش نه كه ر
(مرده مال) قاپ و قاجاخ و شتى
ناومال .

(مرده مؤدار) د . ته عزيه دار .
(مرده وزينه كردن) برىتى به له
نوي كردنه وهى شتىك يا شويئنىك .
(مردى) مردوو .

(مرر) گياندارى تيرى ته سهل .
گياندارىكه كه خوى مه لاس كردبئ
بؤ په لاماردان .

(مرراندن) مرره كردن .
(مررانن) مرراندن .
(مرربردنه وه) مرر بوونه وه .
(مرر بوون) تير و ته سهل بوون .

خۇمت كىردن .

(مرربوونەوۈ) د . مۇرربوونەوۈ .

(مېرمىياو) دەنگى پىشپىلەي نىر

(مېرناو) د . مېرمىياو .

(مېرومىشت) مېشتومىر .

(مېرومۇچ) مېردومى مۇنى كىرژ

(مېرومۇچ) مېرومۇچ .

(مېرومۇش) مېرومۇش .

(مېروو) مېرەيە كە كە ئەدانە

ھىندى خواردە مەنى ۋەك مېوژو

شانەي ھەنگ .

(مېرە) جۆرە دەنگىكە لە سىنگى

سەكۈ پىشپىلەوۈ دى لەپىش ۋەرىيىن

ۋ مېاۋاندنا ، [مېرە مېر] مېرەي

يەك لەدۋاي يەك . دەعبايە كى پىچكۈلەي

سۈر كە لەيە ۋەك ئەسپىچ ۋايە ، ئەدانە

كەنم ۋ جۆي روشك .

(مېرغ) ل . مېرىشك .

(مېرقاندىن) مېرە كىردن .

(مېرقانن) مېرقاندىن .

(مېرقلاندىن) دەم ھەلدانى كارو

بەرخ لەكۋانى دايكى لەكۋانى مېرىنا

(مېرقن) كەسىكە بېمىرتىن .

(مېرە) جۆرە دەنگىكە ۋەك دەنگى

سابرىن [مېرە مېر] مېرەي يەك

لە دۋاي يەك ، [مېرە-مېر]

مېرە مېرە زۆر .

(مېرە كىردن) مېرقاندىن .

(مېرك) ل . ئانىشك

(مېركاندىن) مېركە كىردن .

(مېركانن) مېركاندىن .

(مېركە) مېرە ، [مېركە مېرك]

مېرە مېرە ، [مېركۈمۈر] مېرە

مېرە زۆر .

(مېركە كىردن) مېركاندىن .

(مېرمېرك) ز . جۆرە مېشۋولەيەكە

(مېرن) ز . مېردن .

(مېرۇ) ز . پىياو .

(مېروار) جۆرە ئاۋىنگى روۋنە

ۋەك مېروارىي ، ئەچىتە ئاۋپەردەي

چاۋى ھىندى كەسەۋە كۈيى ئەكا

بەلام بە مېيل لىدان چاۋەكە روۋن

ئەبىتەۋە .

(مېروارىي) جۆرە بەردىكى جوانى

سېي زۆر بە نىرخە .

(مېرۇچە) ھ . مېروۋولە .

(مېرۇچە كىردن) ھ . مېروۋولە كىردى

ئاولەسەر ئاكر . مېروۋولە كىردى ئەندام

(مېرۇخە) د . مېورەغەي پىشت . مۇخ

(مرؤر) دانەيە کي رهش باوی
 تالە له ناو که نما نهرووی .
 (مرؤشیان) د . خورؤشیان .
 (مرؤغه) د . موورەغه .
 (مرؤف) ز . پیاو . خـزم .
 نادەمی .

(مرؤقاتی) ز . پیاویتی . خزمایەتی
 (مرؤقایەتی) با . مرؤقاتی .
 (مرؤکی) ز . پیاویتی .
 (مرووچه بالدار) د . میروولهیه که
 که بالی لیروایی .
 (مرووچه ره شه) د . که له میروو،
 (مرووچه کردن) د . مرؤچه کردن
 (مرووت) وجدان .
 (مروی) ه . هەرمی .

(مره با) جۆره خوارده مەنی بەک
 وەک سێوو هەلووژەو که لی شتی تر
 که له ناوشییلە ی شه کرا پەرورده
 کرایتی .

(مره رره شتی) د . جۆره مریشکینکی
 کونجکونجی سەر پچکۆلە ی دەنک
 زلی درره که پیی نه لین مریشکی
 هیندی .

(مره رره شه) جۆره مراوییه کی

کیتییه . مریشکه ره شه [د] .
 (مره کینفی) د . مریشکه کیتییه
 (مرتبا) با . که سیکه که مه رزه
 بچیتنی .

(مریچله) ه . چۆله که .
 (مریشک) بالنده یه کی مالی یه
 وەک که له شیر به لام نهم هیلکه که ره
 (مریشکه ره شه) جۆره مه لیکي
 ره شه له ریشۆله زلتره و گوشتی نه خوری
 (مریشکه شامی) مره ره شتی .
 (مریی) ز . مردوو .
 (مرییچه) ل . میرووله .
 (مرییچه ره شه) د . جۆره چۆله که یه کی
 پچووکی ره شه .

(مز) کری . قوررقوشم . مزرا [با] .
 (مزاژ) مزە ی تاش .
 (مزاش) مزاژ .
 (مزبەر) کریکار .
 (مزدهر) که سیکه که کری
 شتیك بدا .

(مزر) شتی می خوش .
 (مزراح) پارچه دارینکی له خەرت
 دراوی لوت دریزی ته مته مه تی براوه
 منالان به کشتهک نهی خواپینهوه .

وهله ناوی زور ساردا نه بی .	(مزراحین) یاری کردن به مزراح
(مزوور) نۆکەر . ناوی دئی به که	(مزراویلکه) با . مزوۆکه ،
له ناوچهی قامیدی .	(مزوۆکه) جۆره چیشتیکه له
(مزووک) ه . مارمیلکه	هیلکه و ترشاو دروست نه کری .
(مزه) دانه ویله به که که ناشه وان	(مزره سیو) سیوی مزر .
له باراشی هه موو که سینکی کل نه دانه وه	(مزره قیی) ووته به که هه میشه
به رامبه ر به هارریینی .	له که ل ووتهی [کوتو] دا به گاردینری :
(مزه گرتن) سه ندنی هزه ی ناش .	کوتو [مزره قیی] واته کوتوپر .
(مزه مز) زور ررنگانه وه یشت .	(مزریح) د . مزراح .
(مزه مزکه ر) . که سینکه که زور	(مزگانیی) د . مزگینی
شت بررنگینیته وه .	(مزگت) د . مزگهوت .
(مزه وره) چیشتی قرشی .	(مزکه ر) که سینکه له مس دهفر
(مزیار) کریکار .	دروست بکات .
(مژ) قوم : مژینکی له ناوه که	(مزکه ریی) خه رییك بوون به
یا جکه ره که دا . ته م .	دروست کردنی دهفری مسه وه .
(مژان) دارینکی دریژی نه ستوره	(مزکه فت) مزگهوت .
سه رینکی به ندنه کری به [ئیره ق] ه وه	(مزکهوت) شوینیکه که دروست
سه ره که یتری نه کری به [ویترا نه ر]	کراپی هه ریو ئیتریا کردنی موس له مانان
برژانک [ل] .	(مزگینیو) مژده . مژدانه .
(مژاندن) ز . مژین .	(مزکی) ه . مزگهوت .
(مژانک) ز . برژانک .	(مزگیینی) با . مزگینی .
(مژانه) . مژان .	(مزوانیی) د . مزگینی .
(مژدانه) شتیکه پیده ییت به وه	(مزوکله) ده عبا به کی پلپلی چوار
که سه ی که مژده به کت نه دانی .	پئی رهش و زه رده له مارمیلکه نه چی

(مـژده) خه بهرینکی خوش که
پیت بدری .

(مژمژ) د . پارچه یه که وهک
که تان به لām نهم نه نکتړه .

(مژمژووک) ز . شانهای مه نکه
که میشتا که لووه کانی پرر نه بووین
له هه نکوین .

(مژمژه) قه یسی [ز] . جزره
په پوله یه کی ره شی خرره هه لاله ی
کول نه مژئی .

(مژمژور) مهردوومی مررومؤچ .
مهردومی چاوپررو پووشاوی .

(مژمژورر) مژمژور .

(مژن) ه . بیتزوو .

(مژوک) کاغه زینکی نه ستووری
بنه له مهره که ب هه ل نه مژئی . گولینکی
سپی بی بونی درر کاوی به هاری به [با]
(مژولی) برژانک .

(مژوو) ز . نانی کونی تام ناخوش
(مژوول) ز . ناده می و گیاندارینکه
که به کارینکه وه خه ریک بی .

(مژوولامی) ز . کارینکه که
مهردوم خوی پتوه خه ریک بکات .
(مژوولېوون) . خه ریکېوون .

(مژوولکرن) ز . خه ریک کردن .
(مژه) گویره که که نو . برژانک .
(مژهک) فرړوکی نه فاته .
(مژیلانک) با . برژانک .
(مژین) هه لگو شین شت به دهم .
(مژیوهر) د . گیایه کی که لا
وورده گولینکی ش-مین نه گری ، له
که ژو گیتو نه رروئی .

(مس) شتیکه وهک ناسن به لām
نهم سووره ، مه نجه ل و د-فری تری
لی دروست نه گری . وهرگرتن :
(بمسه) واته وهری گره (ه) .
بزنی نه خشین .

(مساسک) با ، نه قیزه .

(مساسه) نه وداره یه که سهرینکی
پارچه ناس-نینکی پانی پت-وه یه و
سهره که ی تری نه قیزه یه ، به سهره
پانه که ی جوتیار کاسنی پی پاک
نه کانه وه و به سهره که ی تری کاجووته
که ی پی لی نه خورری .

(مسافر) ز . کورینکه که میشتا
ژنی نه هینابی .

(مسای) ه . فیرېوون .

(مست) ناوبه ری ده ست و په نجه

كانىتى كە بە قوولىي بە يە كە وە بنووسىتىرىن
(مستاخ) ل . مشتاخ .

(مسته قا) جۆرە چىشتىكى كەم
ئاوۋ ، لەسلىق يالەسپىناخ يالە ھىندى
شتى تر دروست ئە كرى لە كەل كۆشتا .
(مسته كۆلە) دەستىكە پەنجە كانى
قووجاين : مسته كۆلە يە كى پىامالى .

(مسدان) ز . دەست ھىنان بە
نەيم بە سەر شتىكا .

(مسرانىي) ز . چەن كونىكە
لە دارىكا رەشمەي وولاخى پىن
ئە بە سترىتەوۋە .

(مسرىي) با . ئافرەتى لاواز .
(مسقال) ئەندازە يە كى كەمە لە
كىشانەي ئالتوون و زىيوو ھىندى شتى
ترا ، بە كار دىترى .

(مسقالىي) جۆرە بلوورىي يە كى
ئەستوورە .

(مسك) مىسك .
(مسكە) جۆرە كۆللە يە كى بۆرى
شەللە .

(مسكىي) لىيىمۇي ترش . جۆرە
ترى يە كە .
(مسكەر) مزكەر .

(مسكەرىي) مزكەرىي .
(موسلمان) كەسپكە كە لەسەر
ئايىنى پىغەمبەرى ئىسلام پىن .
(مشار) ئاسنىكى دەمپانى كلك
دارىنى دانە دارە ، دارى پىن دانە ھىترى .
(مشارە) جۆرە ماسىي يە كە لە
پەنا كويچكە يا ئىسقاينىكى بىر كە
بىر كەي پىتوۋە شتى پىن بىرىندار ئە كات .
ئەندازە يە كە لەزەوىي .

(مشت) مست . شتى پىر (ز) .
(مشتا) د . مشتاخ .
(مشتاخ) شوتىكە كە ترىي لەسەر
ھەل بخرى بۇ ووشكېوونەوۋەي .
(مشتاخناوۋە) ترى ھەلخستىن
لەسەر زەوىي يە كى تايىبەتى بۇ بوونى
بەمىوۋ .

(مشتاخە) ز . مشتاخ .
(مشتاك) ز . تەختە يە كى پانە
ئاردى پىن كۆنە كرىتەوۋە لەدەوروبەرى
بەرداش .

(مشتکردن) ز . پىر كردن .
(مشتلىكرتن) نىشان كرتن لە
شتىك بۇ پىكانى .
(مشتىن) ز . مالىين بە كەسك

(مەشتو درەوش) بىرىتىيە لەدەمقا
لىيەكى سەخت لەناو دوو كەسا :
مەشتو درەوشى چىتانه .

(مەشتومرر) دەمقالىي دوو كەس
لەسەر كارىك يا قەسەيەك .

(مەشتوو) دەسكى خەنجەر و كىردو
چەقۇ .

(مەشتوومال) زاخاو دانەووە پاك
كردنەووەى خەنجەر و شىروچەقۇ .

(مەشتە) ئاسنىكى سەرپانى قىنگ
بارىيىكى قورسە ، كلاًشكەر و چەرم

درو پەررۇو چەرمى پىن ئە كوتنەووە .
(مەشتە كۆل) د . مەشتە كۆلە .

(مەشتە كۆلە) مەشتە كۆلە .

(مەشتىيلە) دەستەدوو .

(مەشك) دەعبايەكى پىچكۆلەى
چوارپىي كىلك بارىيىكە ، دىيوارو
ناومال كون ئەكات .

(مەشكەرە) بالندەيەكى كۆشت
خۆرى چىنگ زەردى قاچ كورتە ناتوانى
لەسەرزەوىي راوبىكات بەلكو بەحەواو
ئەيكات .

(مەشكولىي) ز . پىلوى چاو .

(مەشكە خۆرە) د . جۆرە جانەووەرىكە

راوى مەشك و مار ئەكا بۇ خوارن .
(مەشكە كۆرە) مەشكە كۆرە .
(مەشكە كۆرە) جۆرە مەشكىكى
كىيوى كىلك كۆلە ، لەمەشكى مالى
كەورەترە .

(مەشكىي) رەشتىي . خۆلەمىش .
(مەشن) كىياندارىكە كەزۇر بەشتىي .
(مەشور خواردن) بەتەنگەووە بوون
بۇ شتىك و ھەولدان بۇپىك ھىنانو
راپەرراندنى .

(مەشور خۆر) كەسىكە كەبەتەنگ
شتىكەووەپىي و ھەولى بۇ بىدا .

(مەشە) جۆرە دەنگىكە لەلووتى
كىياندارەووە دى ، [مەشەمش] مەشى
يەك لەدواي يەك ، [مەشەوورر]
مەشەمشى زۇر . زۆرىيشت : ئەمسال
ترى [مەشە] يە ، واتە زۆرە .
دەردىكى كوشندەيە تووشى ئىستر
ئەپى (د) .

(مەشەخت) ز . كەسىكە كەلەبەر
چەپۇكى رۆزگار نىشتمانى بەجى
ھىشتىي .

(مەشەما) مەشەما .

(مەشەما) تەنراوئىكە كەۋم يا

لاستىكى لى دراين كە ئاۋ دانەدا .
 (مىشەمەر) زۇر : ئىمەسەل ھەنجىر
 مىشەمەر .
 (مەت) شتى خۇررايى .
 (مەتخۇر) كەسىكە كەبەشۈين
 شتى خۇررايى دا بىگەررى .
 (مەتە) مەت .
 (مەتە خۇر) مەت خۇر .
 (مەتەگىي) د . خۇررايى .
 (مەسك) با . سوزگىي شت پاللاۋتن .
 (مەقاش) مەقاش .
 (مقام) ئاۋازى تايىبە تىيى بۆھەموو
 جۆرە كۇرانى يەك .
 (مقامبىژ) مقامزان .
 (مقامزان) كەسىكە كەمقامى
 كۇرانى باش بزانى .
 (مقاندىن) مرقاندىن .
 (مقان) مقاندىن .
 (مقاو) دەردىكە توۋشى ووللاخى
 يەك سەم ئەبى وەك ھەلامەت واىە
 بۇ مەردوم .
 (مەكردن) د . خۇگىيەف كردن .
 (مقۇمقۇ) مەشتوۋ مەرى چەن كەسىك
 لەسەر شتىك .

(مقە) د . مرقە ، [مقەمق]
 مرقە مرق .
 (مقەپيا) كاغەزىكى ئەستوۋرى
 تويى تويى رەقە ئەكرى بەبەركى
 كىتىب .
 (مقەست) مەقەست .
 (مقەستە) مەقەستە .
 (مقەووا) د . مقەپيا .
 (مكارە) ز . ئەسكەنە .
 (مل) لەچەناكە بەرەوخوار تا
 ئىسقانى چۆلەمە . شان (با) .
 (مل) شتىكى زۇر وورە كەلە
 بەر ووردى كۆلۈ كۆلۈ بۈستى .
 ملە [د] .
 (ملاز) د . مەلاس .
 (ملاشك) د . مەلاشو .
 (ملاك) كەچك .
 (ملاككردن) بىرىتىيە لەچەشتى
 خواردەمەنىي : ملاكى ناكەيت .
 (ملانە) زۇرانى بەر بەرەكانىو
 رەقەبەرىي .
 (ملانى) زۇران .
 (مليان) بىرىتىيە لەمەردومى كەوج
 (ملپىچ) پارچە يەكى تايىبەتىيە

لەسەرمادا ۱ەمل ئەپپىچرى .

(ملت) د . ملتە .

(ملتاف) ز . ئەخۇشىي قورس وكران .

(ملتە) خلتەي لينجى ناوشتى تەرر

(ملچ) د . ملچە .

(ملچاندن) ملچە كردن

(ملچانن) د . ملچاندن

(ملچۆك) ملچيوك .

(ملچە) دەنگى دەم لەكانىشت

خواردنا ، [ملچەملچ] ملچەي يەك

لەدواي يەك [ملچوھوورر] ملچە

ملچى زۇر .

(ملچيوك) كلچيوك .

(ملدان) برىتىيە لەكويى رايەلىيى و

فەرمانبەر دارىيى .

(ملررا كىشان) ملدان .

(ملشكاندن) برىتىيە لەرۇيىنى

يەكىك لەشۇيىنىك ، ئەم ووتەيە بۆ

سووكيى ئەووتى . بىرىقىيە لەخواردنى

شتىك بەزۇرىيى : فىسار كەس

شەش كولىرەي (ملشكان) .

(ملشۇرر) سەرشۇرر [ملشۇرر

كردن] سەرشۇرر كردن .

(ملشۇررىيى) سەرشۇررىيى .

(ملق لىدان) مرق لىدان .

(ملكانه) بەشى خاوەن زەوى

لەكشت و كال .

(ملكهچ) برىتىيە لەفەرمانبەرى

كويى ررايەل .

(ملكهچيى) فەرمانبەرىيى و كويى

ررايەلىيى .

(مل لەچەقۇ مەلسوون) برىتىيە

لەخۇخستىنە گىژاوو مەترسىيەو .

(مل لەموو بارىيىكتر) كەردن

لەموو بارىيىكتر .

(مل لىتان) دەست كردن بە

كارىك و مازەووى لەسەرى .

(ململانه) ملەملە كردن .

(ململانن) ململانە .

(ملنان) سەرداخستىن و رۇيىن بە

رىنگايەكا بەيى ئاوورردانەو .

(ملنيان) د . ملنان .

(ملؤ) ل . كوللە .

(ملوان) مليونان .

(ملوانكه) شتىكە بۆ جوانى

بكرىتە مل .

(ملوانه) ملوانكە .

(ملؤچە) د . ملوؤچە .

(ملۆره) د . مېرووله .
 (ملۆزم) كەسېكە مەردوم تووشى
 زيان بىكات .
 (ملوموچ) مرو موچ .
 (ملومووش) كەررانو مووشە كردن
 بەشوين خواردن دا .
 (ملۆمە) ھ . نىركى ناوەرراستى
 دەستاررى خواروو .
 (ملووچە كردن) تەزىين و مېرووله
 كردنى تەندام .
 (مل وورر) د . ملهورر .
 (ملوھن) د . ملوانكە .
 (ملوئىن) ھزار ھزار .
 (ملوئىنك) . ملوانكە .
 (ملوئىنەر) كە سېكە بە ملوئىن
 دارايى بېئ .
 (ملوئىنئىر) ملوئىنەر .
 (ملە) لوتكەى سەر كردو شاخ .
 (ملە) دەعبايەكى چىنگ چىنگە
 لە ئار زەويى نەمدارارە كى سەوزايى
 تەخوا . مەشك (ھ) .
 (ملە تاتىكى) د . سەرە تاتىكى .
 (ملە چۆچە) ملە قۇتە .
 (ملە خورە) دەردىكە بەمل تەكا

لە ئاستى قورر قوررا كە ئەى ئاوسىنى
 (ملە خرى) . ملە خورە .
 (ملە زەن) د . جەردە .
 (ملە قۇتە) ملە قۇتتى .
 (ملە قۇتە) مىلى بالندەى سەربررا .
 (ملە قۇتتى) مل دريژ كردن و
 سەر خوار كردنەو بە وورد بوونەو
 تەماشىا كردنى شتىك .
 (ملە قۇرتە) ملە قۇتە .
 (ملە كا) ھ . ملە .
 (ملە كۆ) جۆرە خىلىنكە لەزىرر
 وەك تەزىيىچىكى دىك كەورە واىە
 ژنان تەيكەنە ملىان .
 (ملە كەوئى) مالاوئىنچە .
 (ملە ما) د . دەستكردنە مىلىك
 (ملە ما) كەلوكونى شت كەباى
 پىا بچى : [ملە ما] ى بررى وائە
 كون بررى كرد .
 (ملە ماسى) د . ملە خورە .
 (ملە ملە كردن) بەرامبەرى كردن و
 بەرھەلست وەستانى بە كىنك بۆيە كىنكى
 تر : [ملە ملە] م لە كەلامە كە . مسابە
 (ملە نپير) لبادى ملە كا ، كە لە
 ژىر نپيرەو دائە نرى .

(ملهوانه) ملوانكه .

(ملهورر) زهلامى مل تهستوورى كه ته

(ملهويچە) مالهويچە .

(ملهيب) ز . شەن .

(مليار) ھزار مليون

(ملياي) ھ . رويشتن .

(ملئ ملئ) د . مله مله .

(مليون) ملوئن .

(مليونەر) ملوئنەر .

(مليونئر) ملوئنيئر .

(مليوان) جينكاي مل له كالادا

(من) ووتەيه كه قسە كەر بە كاري

ديني بۇ دەلالە تکردن لەسەر خۆي .

مەنى پتيوان .

(مناره) پايلهيه كي بەرزي قووجي

کردی گەمەرە داری پتی پیلکە دارە

بانگی لەسەر ئەدری .

(منال) كهسيكه ئەمەنى ئەگەشتيبتە

پانزە سال . رۆلە .

(منالانە) گوشتار يا کردار ياشتيني

ترە كەلەھى منال بچتی .

(منال بازار) شويتەكه كە ھەر منال و

کوررو کالی تی چررابی .

(منالبون) زانی ئافرەت .

(منالدار) كه سيكه كه منالى

ووردی بیی .

(منالدان) تەوشوئەيه لەناوسكى

مئینەدا كە منالی تیا بەرھەم دی .

(منالۆچكە) منالی پچكۆلانە .

بریتیيه لەكەسيك كە بە تەمەن گەرەو

بە کردەوە منال بیی : تۆ [منالۆچكە]

یت ووررك ئەگرييت .

(منالومەزن) كۆمەلێك كە تیکە لاو

بی لە منال و گەرەي ھېچو پووج

(منالەبەر) ئافرەتیکە كه منالی

شیرە خۆرەي بە بەرەوە بیی .

(منالە وورتكە) كۆمەلی منال .

(منالیی) تەمەنیکە كه مەردوم

تیا منال بیی .

(منامنا) ووتەيه كه ئەکار دیتري

بۆ شتی ئاشکرای نمایان . [منامنا]

شتەكه دیارە كەچی بە دوویا ئەگەرری .

(منتك) نمتك .

(منجل) پەلەيه كه لەھیندی دەفر

پەیا ئەبی بە ھۆی ترش تی کردنیەوہ :

ئەم مەنجەلە [منجل منجل] بووہ .

(منجە) قسە کردان بە اووت و

بە خواوہ خواوہ . [منجە منج] منجەي

يەك لە دواى يەك .

(مندال) منال .

(مندالانە) منالانە .

(مندالبازار) منالبازار .

(مندالدار) منالدار .

(مندالدان) منالدان .

(مندالۆچكە) منالۆچكە .

(مندالومەزن) منالومەزن .

(مندالەوورتكە) منالەوورتكە .

(مندالیی) منالیی .

(منك) ك سىنكە كە بە لووت

قەسە پكا .

(منكن) منك .

(منكە) دەنگىنكە كە لە لووتەو بەیتە

دەرمەو ، [منكە منك] منكەى يەك

لە دواى يەك .

(منوتویى) دوومالەكىی [منوتویى

کردن] دوومالەكىی کردن .

(منەت) چاكە : منەتم بەسەرا

مەكە وائە چاكەم بەسەرا مەكە .

(منەکردن) منەیی .

(منەمن) منا منا .

(منەیی) كەرران بە دووى شتىكا

بە پەنھانى : [منەیی] مەكە .

(منى منى) د . منا منا .

(مو) ل . من .

(مۆ) پىشتى تەشوى و پاچ و تەور .

(موبل) د . شتى ناومال .

(موتاپچى) كەسىنكە كە موو لە

شانە بىداو بىررىسى و پىكا بەخەرار .

(موتابخانە) شوتىنكە كە موتاپچى

كارى تيا پكا .

(موتالآ) خوتىندەووى كىتىب و

لۆووردىوونەووى .

(موتوربە) متربە .

(موتورفە) مەردومى زۆرجوان حەتربە

(مۆتە) چەمۆلە .

(مۆتەكە) قورسايى بەكە لەخەوا

تەكەووتە سەر ئەندامى مەردوم ناتوانى

جوولە و ماوارى پكا تا تەواو بىدارنە بىتەو

(مۆتە) ز . دۆشاو .

(مۆچكارىی) نامۆزكارىی .

(مۆچپارىی) مۆچكارىی .

(مۆچ) ماچ . مەردومى مۆن .

مۆچپارىی [د] . خەنى سەرپەنجەى

دەست .

(مۆچانن) د . نامۆزكارىی کردن

(موچروك) تەزوو .

(موچرر كە) موچرر ك .

(مۇچك) ز . پىوانە يە كى پىچكۇلانى يە

(مۇچكر دن) ماچكر دن .

(مۇچكرن) ز . گوئى خەفاندى

وولاخ لە ترسانا .

(مۇچكە) د . ئامۇژگار

(مۇچە) د . جۇرە كىايەكە وەك

سپىناخ ، ئازال ئەيخو .

(مۇچيارى) د . ئامۇژگارى

(مۇخ) جۇرە چەورى يە كى خەستى

بۇرە ، وا لە ئاۋ مېشك و ئىسقانى

كىاندارا .

(مۇخدەرھاتى) بىرىتى يە لە تىين

پى كەشتىن و ماندوۋىونى مەردوم لە

شتىكەۋە .

(مۇخل) ز . ھىلەك .

(موخورر) دەموكانە .

(مۇدئە) شتىكى راسىتى كوناودەرە

لە دار يا لەكارەنا جىكەرەى پى

ئەگىشىرى . جىنكا دەم لە قلىيان

(مۇر) جۇرە رەنگىكە وەك رەنگى كۈلە

ۋەنەۋشە . شتىكە ناۋى مەردومى لى

ھەل ئەكەنرى . مۇرانە [د] . مېروول [د] .

(مۇرانە) كىاندارىكى ووردە كەلۈ

پەلى خورىى و دارى كەندەل ئەخوا .

(مۇرتك) مۇرد .

(مۇرخانە) نقيىمى ئەمۇستىيەلە .

(مۇرد) درەختىكە كەلەيە كى

بۇن خۇشى ھەيە .

(مۇرر) كىاندارى مۇن

(مۇرر بويەۋە) چاوزەق كىردناۋە لە

يەككىك بە تووررەيى .

(مۇرك) ناۋە بۇ جۇرە تىرى يەك .

(مۇركىن) مۇرئان بە كاغەزا .

(مورك) لە خۇنان خۇبەسەنگىين و

كرانگىرنى يەككىك كە لەخۇيا وانەبى

(مور كومايە) سەنگىيىنى وكرانى

مەردوم

(مۇرە) شتىكى پىچوۋكى شەش

روۋە ھەردوۋى چەن خالىكى پىۋەيە ،

يارىى تاۋلەى پى ئەكرى . كۈلۈيەكە

كە دىيۋارى پى دروست ئەكرى [د] .

موورەغە [د] . موورەدار [د] .

(مۇرە بەسەرچوون) بىرىتى يە لە

شتىك كە باۋى ئەمايى

(مۇرەقە) جۇرە مورانە يەكە ئەداتە

دەغل و دان و دىروكەلى شتى تر .

(مۇرە مۇر) لە بەر خۇۋە لۇرە

لور كىردىن .

(مۇرەھەلگەن) كەسپكە كە مۇر

ھەل بىكەتتى

(مۇريان) ئەسپىن .

(مۇريانە) مۇريان [د] . مۇرانە

(مۇرىي) مىسقالىي موروو . موروولە [ز] .

(مۇرىيشى) با . كەنمە بەھارە

(مۇرىيلە) مۇروولە .

(مۇز) دەغىلەككى كەۋەلەي يەك

رەنگە لە (خەرىنگەز) پىچوۋ كىرە .

چۆلە كەيەكى پىچوۋكى مىشۋولە خۇرە .

جۈرە مەيۋە يەككى ئىزىز كۈلەي كەرمىيائىيە

بە مىشۋو ئەيگىرى زەردىۋالە [ز] .

(مۇز كىردىن) رىق ھەشتان و مۇرر

بوۋنەۋەي رەشەۋوللاخ . بىرىتۈيە لە

رىق ھەشتان و خېيىش كىردىنى ئادەمىي .

مۇزگىرتىن (مۇز كىردىن) .

(مۇزەخانە) كەنتىگە خانە

(مۇزىيىك) ز . پارىن .

(مۇزىيىقا) مۇزىيىقە

(مۇزىيىقە) تەنەكەي كى بۆشە قوۋى

پىئائە كىرىۋ دەنگىيىكى بەرزى لىۋەدى .

(مۇزىيىقە چىيى) كەسپكە كە مۇزىيىقە

لى بىدا .

(مۇزىيىقە لىدان) قوۋ كىردىن بە

بە مۇزىيىقەدا بەجۈرىك كە دەنگىيىكى

تايىبەتتى لىۋەيى

(مۇزدە) مۇزدە .

(مۇزگارىيى) ئامۇزگارىيى

(مۇزىيار) ئامۇزگار .

(مۇزىيارىيى) مۇزگارىيى .

(مۇغازە) دۈۋكانىيىكى كەۋرەيە كە

مەموۋ شىتتىكى قىرۋىشتىنى تىيائى

(مۇغەرە) مۇۋرەغە .

(مۇغەيرىيى) كەلە بەرىگە لە دىيۋار

ئاگرى تىيا ئەكرى ۋەۋە لە سەربانەۋە

دۈۋكەلە كەي دەرتە چى

(مۇفت) مۇفت .

(مۇفتخۇر) مۇفتخۇر

(مۇفتە) مۇفت .

(مۇفتەخۇر) مۇفتەخۇر

(مۇلەررىك) شىتتىكى كەمە لەيە كىنك

يا لە شۈيىتىكى مۇبارە ۋەۋە دەست بىكەۋى

(مۇقرايى) لىئاللى

(مۇقرايى داھان) لىئاللى داھان

(مۇلك) ز . پىشكى ھىيىزەي . رۈۋ

(مۇل) شىتتىكى كۈمەل . [مۇلبوۋن]

كۈمەلبوۋن [مۇلكىردىن] كۈمەل كىردىن

(مۇلاقە) مۇلەقە .

(مۇلھوارىن) مۇلبوون .

(مۇلدان) كۆمەل كىردىن وخرى كىردىنەۋە

(مۇلكە) جىنگاى مۇلدانى ئازال .

(مۇلە) ر. قوررى كىپراۋە بۇسواغ .

(مۇلەت) ماۋەدان بە ئىيش

(مۇلەق) ئەبلەق .

(مۇلەقبوون) ئەبلەقبوون و چاۋ

زەق بوۋنەۋە .

(مۇلەقە) دارىنگى كىردە بە قەد

مەچەكتىك ئەستۈرە ، سەرى لاي

خواروۋى رايەلى جولاي پىتۈەيە ،

سەرەكەى تىرى بە [نەۋەرد] . ۋەيە

(مۇلە كىردىن) ز. سواغدان بە قورر .

(مۇم) شتىنگى دىرئ كۆلەيە لە

پلىيىتەۋپىيو دروست ئە كىرىۋلەجىياتى

چرا دائە كىرەپىنرى . مېۋى مەنگۈيىن

(مۇمدان) شتىنگى بىنگىدارى بەرزە

مۇمى چىراى سەر لە دائە نىرى

(مۇم كەر) كەشەكە كە مەرمۇمى

چرا دروست بىكات .

(مۇمنايى) شتىنگە ۋەك قىير ، لە

مىندى شاخ و ئەشكەۋتا دىتە خوارەۋە

بە قەد بەردا ، خواردنى زۇر باشە

بۇ كەسەيك كە گلا بىن يا نەيمىتىكى

پىن كەيشىتىن .

(مۇميا) جۇرە دەرمانىتىكى تايىبەتىيە

ئە كىرتە ناۋ جەستەۋ لاشەى مردو

ۋە ۋە ، دواى پاك كىردىنەۋەى لە ۋە ۋە ۋە

چەۋرىى و كۆشتىك ، بۇ ئەۋەى كە

بۇكەن ئەكات .

(مۇمياكارىى) بەكارمىتائى مۇميا لە

جەستەى مردودا بەۋ جۇرەى كە پىتۈيىستە

(مۇميا كراۋ) مردوۋيە كە كە مۇميا

كارىى كرابىن .

(مۇمىيىنە) د . مەمەما .

(مۇن) مەزدومى رووگرز .

(مۇنىى) رووگرزىى .

(موو) شتىنگى لوۋسى بارىيىكە

لە خورىى رەق قىرە لە جەستەى مىندى

كىياندارا ئەۋرۋى . بىرىنىتىكى بە ناسۇرە

لە ئەندامى مەردوم دەردى . مۇ [د] .

(موۋىرر) دەركاۋ پەنجەرەيە كە

كە زۇر جووت بىن و بانەدا .

(موۋناۋ) د . موۋورىئىس .

(موۋچ) د . باسكى دەست

(موۋچاخ) د . سەروپىرچى دەستىكرد

كە ژنى كەچەل لە سەرى ئەكەن .

(مووچاندن) د . چەماندەنەۋە شت
(مووچانن) د . مووچاندن .
(موچاننەۋە) د . چەۋتانەۋە .
(مووچانە) شتىكە كە بە مووچە
بدرى .

(مووچرك) موچرك .
(مووچركە) موچركە .
(مووچنك) ز . مووگىش .
(مووچە) جومگەى لاي مەچەك .
جىيرە . چەن مالىكە كە لەدىيەك
جىياۋوبنەۋە ، ۋە لە نزيك دىكەۋە
لەسەر ئاۋىك خانوويان كىردىن يا
ھەۋارىيان ھەلدابىن . بەشتىكە لەزەۋىي
كە جىيا كىرايىتەۋە بۆكشتوكال .
(مووچە خۆر) كەسنىكە كە لە
لايەن يە كىنكەۋە مووچەى بۆررايىتەۋە .
فەرمانبەرىي مىيرى بە پۇژانە .
(مووچيا) د . قولەپى .
(مووچىابەۋە) د . چەمىيىنەۋە .
(مووخۆركە) بىرىنىتىكى پىچوۋكە
بەسەرى منال ھەل ئەپەردىۋ موۋى
پتوۋە ناھىلى .

(مرودار) چاۋىكە كە موۋى بىي .
(مودنە) د . مۇدە .

(موودە) ز . پالائان .
(موور) كىردەدارى ئەستور .
بارستە كىردىن قورر لەسەرىك بە
درىژى تا ئەبى بەدىۋار . بىرىتى بە
لە پۇژوۋەۋان : زىانم بە [موور]ە
ۋاتە بەرۇژوۋە . سووچو قوژىن [ھ] .
(موورراستەۋە بوون) بىرىتى بە لە
زۇر تووررە بوون .
(مووررىس) كەسنىكە كە موو
برىسى بۇ خەرارو كورىيس
(موورك) د . موورو . موورىي
(مووركەبا) د . مووروۋەبا .
(موورنان) نىشانە كىردى شتىك
بۇ ئەمەى دەستكارىي نە كرى .
(مووروو) جۇرە شتىكى خورى
كوندارە ژنان بەھۇنراۋەىي ئەيكەنە
ملىان بۇ جوانىي .
(مووروۋلە) بەركۇلەى جووت .
ھەموشتىك كە ۋەك موورووخررەلدراپى
(مووروۋەبا)جۇرە مووروۋىيەكىسىپى بە
ژنان ئەيكەن بە سەريانا بۇ بادارىي .
(مووروۋەشىين) دەرمانىكى تىيژى
شىينى رەقە بۇھىندى شت بە كاردىنرى
(مووروۋەشىينە) مووروۋە شىين .

(مووروو كەرانە) كووزە كە كەرانە
(. موورە) موورك . پەلە پىتكە
(موورە سەنك) ئاسنىك يا بەردىكى
خررە ، ئەبرىتە ناو [خوانكەو] بۇ
ئەوۋى [بلۆسك] ى لەسەرىپوورریتەوۋو
خوانكە كە كون نەبى .

(موورەغە) تىپرەغە پىشت .
(موورى مازى) برربررە پىشت .
(موورى) مۆرى .
(موز) ز . زەردەوالە .
(موزك) با . كەوشى سوور .
(مووساى) جوولە كە .
(مووسلدان) بەرمووسلدان .

(مووش) شتىكەلە يارى مووشىنا بەرىزە
دائە كرىو بەھەلمات تىپلىتى ئە كرى
(مووشانە) مووشىن .

(مووشكردن) د . خىيشكردن .
(مووشن) مەردوومى كوتوكوتىر .
چلىس .

(مووشە) مووشە گردن: فیسار كەس
ھەر خەرىپكى [مووشە] يە .
(مووشەدەمە) دەمەى ئاسنگەر .
(مووشەك) چلىس .

(مووشە گردن) جوستوجۇكردنى

گىباندار بۇ چىننەوۋى خوار دەمەنى .
(مووشىن) جۇرە يارىپە كە چەن
مووشىك بەرىپ دائە كرىن ، وە لە
تەنشەوۋە بەھەلمات تىپلىيان تى ئە كرى
ھەرچە ندىكىيان بىئەنگىيورن ، ئە برىنەوۋە
(موو گردن) برىتى يە لە مەمنوون
بوونى كەسىك بۇشتىك كە لە پىشەوۋە
وا نىشانىدا كە پى رازى نى يە ،
و ، لەدلىشا زۇرى پى خوش بى . تىپىرى
تىيخ بەزۇرىپە جۇرىك كە مووبتاشى
(مووكىش) مەقاشىكى تايپەنى
پچكۇلە يە ، مووى پى ھەل ئە كىشىرى
(مووم) مۇم .

(موومى) ز . جۇرە سەرىپىچىكى
پىاوانە يە .

(مونك) ز . جومكەى پەنجە
(موو) مۇ . برىپىنى موو .
(مووررە) د . نەخۇشىپە كە
بەھەر كەسىك بگا مووى ھەل ئەوۋەرى
(مووینە) شتىكە كە مووى زۇرىپى
(مووین) شتىكەلە موودروسىت كرابى
(مویش) ل . مىك .

(مە) پىپىتى واز پى ھىتان ەنپى :
[مە] كە ، [مە] خۇ . ئىمە .

(مھاردى) . مادەى نان پىۋەدان .

(مھان) ل . ماين .

(مھانە) بەھانە .

(مەبادا) ووتەيە كەتە كەۋىتە ناۋەندى

دوو ووتارەو ، ھۆيەنى « عليت »

ووتارى دواى خۇى بۇ پىش خۇى

تەكەيەنى : درۇمە كە [مەبادا] رووزەرد

بىيت ، يا بخۇ [مەبادا] برىيت بىيت

(مەبەس) شتىكە كە بىتەۋى بىي .

(مەبەست) مەبەس .

(مەت) پوورى خوشكى باۋوك .

(مەتارە) دەفرىكە لە لباد يا لە

چەرم تەگىرىتى و ئاۋى تى تەكرى .

(مەتال) قەلغان .

(مەتر) مېتر .

(مەترىبى) ترسان لە شتىك كە

يەشتا رووى نەداپى : [مەترىبى]

كرانىي تەكەم ، واتە بىيىمى گرانىيىم ھەيە

• (مەترە) مەتر .

(مەترەبار) ز . چەرچىي .

• (مەترەلۇز) جۇرە تەنكىكە ھەتا

فېشەكى بىدرىتە بەر ، تەي تەقەتە

• (مەترەلۇز) مەترەلۇز

(مەتك) ز . مەت .

(مەتە) ئاسنىكى لووت تىپتە بە

چەرخ يابەژى كەوان تەخولتەرتە ھەو

دارى پى كون تەكرى . مەت .

• (مەتەرىز) چەن كونىكە لەقەلا

دا تەمىلرەتەو ، بۇ تەۋەى شەررە .

تەنكى لىۋە بىكرى . سەنكەر .

(مەتەنەرەنگىي) د . برغۇو

(مەتەل) ز . مەتەل .

(مەتەل) ووتارىكى مەبەست گرانى

پىچراۋەيە مەردوم لەيەكى تەپرسنەو ،

بۇ بەراۋوردىي زىيرەكىي يەكتىرى .

(مەتەل داھىتان) پرسىيىنەۋەى

مەتەل لەيەكىك .

(مەتەلۇك) مەتەلۇكە .

(مەتەلۇكە) مەتەل .

(مەتەلە) د . مەتەل .

(مەتى) ھ . درەۋش . مەتى .

(مەتىە) د . مەتى .

(مەتىي) ھ . پوور .

(مەجرەف) موورە دارىكە كە

بەكارى لەۋحو داھىتان بى .

(مەجمەعە) سىيىنى پچووك .

(مەجىيدى) جۇرە ھەنجىيرىكە

[با] . جۇرە دراۋىكى زىيۋىنى عوسمانىيە

(مەدەئىنىي) با . خۇرشتى پلاو	(مەچەك) بارىيكايى دەست .
(مەدەر) ز . تىكا .	(مەچەكە) دارىكە سەرىكى ئەبىرتە
(مەدەك) ز . ماداك .	[دۆلىانەو] بەنى [دایەلكە] ى تى ئەپىنچرى
(مەر) بىل [ز] . مەگەر .	(مەچىر) ل . دەزوو .
(مەراق) خەفەتى زۇر بەدەست	(مەچەچە) خەرنووك .
شتىكەو .	(مەجىرك) با . مافوور .
(مەراقكردن) خەفەت چوونەسك .	• (مەحمودىي) جۆرە دراوئىكى
(مەرال) ئاسك .	زىررىنى پانى عوسمانىيە .
(مەران) ز . درەختىكە لقەكانى	(مەخابن) با . بخابن .
ئەكرى بەدار قەنگە .	(مەختە) د . پەيمان و برىيار
• (مەرايى) رووپامايى .	لە سەر شتىك .
(مەرتاندىن) ز . رووشاندنى شتىك .	(مەختەر) ز . مەيتەر .
(مەرج) گرەو . شەرت و پەيمان .	• (مەخسەرە) گالتەپى كىردن .
(مەرجان) ج . ژرە كىاندارىكى	• (مەخشەل) ئاكىرى كىرى زۇرخۇش
دەريايى لقە وەك درەخت ، خۇى	(مەخشەلەن) چەن ئاكىرىكى كىرى
بە بىكى دەريادا ئەنووسىتى ، وە	خۇشە ، كە لەلاى يەكەوۋە بىگىرىن
خواردەمەنى وەرئەكرى پارچەكانى	(مەخمەر) قەينە .
ئەكرى بە مووروو .	(مەخمەل) مەخمەر .
(مەرحە) پەشتەمال .	(مەخەر) ز . زەوىى كەورەى تەخت
(مەرد) پىاوى ئازاى جوامىر	(مەخەل) با . ئەوشوتە سىيەرەيە
(مەرداسەنگ) مرداسەنگ .	كە نىيەرووان مەرومالات لەژىريا
(مەردانە) كىرداروگوفتارى پىاوانە	كۆنەبنەوۋە بۇ دۇشىين .
(مەردايەتى) پىاوەتى و جوامىرىي .	(مەدرەب) ز . دارستانى قەدەغە
(مەردم) د . مەردوم .	كراو . زەوىى بەراو .

(مەردوم) ئادەمىي .

(مەردومازار) زۆردارى ستەمكار

(مەردومازايى) زۆردارىيى وستەمكارىيى

(مەردە) ھ . مردوو .

(مەردەن) ھ . مردن .

(مەردەنگىيى) د . جۆرە كۈپە

يەكە لە شووشە ، ئاۋقەدى تۈزى

ئەستورترە لە سەرو قىنگەكەي .

(مەردەمال) د . دارايى يەكە كە

گىيەنى لە بەرا ئەيى ، ۋەك پارەو

كۈوتال و شتى تى وا .

(مەردەوزىندە) د . بە شوئىنىك

ئەلەن ئە بە كارى زىندوو بىۋەنە بە كارى

مردوو بى .

(مەردىيى) جوامىرىيى و پىاۋەتى

(مەرد) گىياندارىكى مىيىنەي خورىيى

دارى دووكدارى مالىيە ، كە پىي

ئايىتە سالى چوارەم . بىل [با]

ئەشكەۋىتىكە لە شاخ و كىۋە مەردە كىۋىيى

تى ئەچى [د] .

(مەردانە) سەرانە يەكە كە لە

لايەن دەۋلەتەۋە لەخاۋەن [مەرد]

ئەستىرى بەرانبەر بە مەردەكانى .

(مەربەند) زىنجىرىكىم دىنە

سەرىكى ئە كرىتە دەستى وولاخەۋەو

سەركەكە تى تى بەزەۋىيى با دائە كوتىرى

(مەربىر) مەردە پىرە . خاكە نازى

كەۋرە [با] .

(مەرك) با . بىل

(مەرمەرد) جۆرە بەردىكى لووسى

سەختى جوانە ئە تاشرى و پا يەۋ دىۋارى

لى دروست ئە كرى .

(مەرمەردۈكى) جۆرە يارى يەكى

مىلانە يە .

(مەردە) جۆرە مەنگىكى ئەمەلى

كەم بەرەمە .

(مەربىرە) پىرە . كاتىكە كە

مەردى تىا ئەمىنەتەۋە بۇ پىرە .

(مەردەسوور) دەعبايەكى كىۋىيى

شاخدارە ، لە ئاسك ئەچى ، بەلام

ئەم ئەخنىك كەۋرە ترە .

(مەردە كىۋىيى) مەردەسوور

(مەربىيى) ھ . شكان .

(مەربىيى) مەردە كىۋىيى . چاۋىكە

ئە زۇر پەش بىۋەنە زۇر كال بىۋەنە .

(مەرز) ھ . قەراغ و پەردى شت

(مەرزىچۈش) گىيايەكە گۈلىكى

كۈلكنى پەمەيى ئە كرى ، بۇ ژانە

سك چۈش ئەدرى و ئەخورىتەۋە .

(مەرگە مەلە) مەلە يەكە كە خاوەنەكەي
 لە خەنگان رزگار ئەكا .
 (مەر مەر) د . مەر مەر . مەلەمات
 (مەر مەر يېشۆك) ز . مارمىلكە
 (مەرە) سەغەلەتیی و ماندویتی
 زۆر : بە [مەرە] يەكەت ئەبەم
 بە مەزگە يەن بلیت زەهری مارە .
 (مەرەز) موویەکی زەرمە بە ئەندامی
 جۆرە بزنیکەو .
 (مەرەزە) برنجیکى سەوزە كە
 يەشتا ئەدورابیتەو .
 (مەرەس) رستیکە ئەخریتە ملی
 تانجی یەو .
 (مەرەك) ز . گادان .
 (مەرەكەب) رەنگینکی شلی تاییەتی یە
 کاغەزو کتیبی پێ ئەنوسری .
 (مەرەندیی) جۆرە کالەکیکی درێژ
 کۆلەي کوزکوزە .
 (مەرەنیی) مەرەندیی .
 (مەرئیس) ز . جوانی و تریفەشت
 . (مەزات) فرۆتنی شت لە ناو
 چەن مشتری یەکا بەزیاد کردنی نرخى
 لەلایەن مشتری یەکانەو یەك لەسەر یەك
 . (مەزاتخانا) دەلالخانا .

(مەرزو بووم) زەوی و زار .
 (مەرزه) سنوور [م] . گیایەکی
 هاوینی یەكەلای درێژ کۆلەي وەك
 شویت ئەخوری .
 (مەرزهوان) ئەوانەن كە سنووری
 خاكێك ئەپاریزن .
 (مەرس) گای بێه . مەردومی
 زوییری بێ دەنگ [مەرس بوون] زوییر بوون
 [مەرسکردن] زوییرکردن .
 (مەرغوزار) د . مەرغوزار .
 (مەرگانە) دەفرێکی گلیینی سوورەو
 کراوی قوولی دەم زلە .
 (مەرک) مردن .
 (مەرگبرین) کوشتن . بریتی یە
 لەکردنی کارێك بە چاکیی : وای
 دروست کردووە [مەرگی بریووە]
 (مەرگکردن بە جەژن) بریتی یە
 لەنازاردانی یەكێك بە جۆرێکی وا
 سەخت كە مەرک لەچاویا جەژن بێ
 (مەرگە ماسیی) جۆرە زەهرێكە
 ماسیی پێ ئەکوژری .
 (مەرگە ماهیی) مەرگە ماسیی .
 (مەرگە مووش) جۆرە زەهرێکی
 كوشتنەي ئەدری بەمشك .

(مهزاختن) له ناو بردنې شت [ز]
 . خه رجكردن [با].

(مېزاق) گالنه .

(مهزاق پېكردن) گالنه كردن به يه كينك

(مهزخاندن) ز. مهزاختن .

(مهزد) ز. كلاور وژنه .

(مهزرا) دهشتيكي پانه ڪه

شېنبايي تيا كرابي .

(مهزروكه) ز. ماده ي نانكردن

۰ (مهزره) د. كينلکه ، نه بي

له مهزره ټووه وهر كيپرابي .

(مهزره ټه) ه. مهزروكه .

(مهزريخ) د. مزراح .

(مهزن) شتي كهوره . پياوي

كهوره ي سهروك .

(مهزناهيي) با . كهوره يي .

(مهزند) مهزن .

۰ (مهزنده) ووته يه كه به كارديتري

بو شتيك كه گومانن تيا بي : به

مهزنده ي من تهم كاره وايه ، له

«مظنه» ي عهري بي ټووه وهر كيپراوه

(مهزني) كهوره يي .

(مهزووكه) ه. مارميتلكه .

(مهزه) خوارده مهني به كه كه له

كهل ناره قا بخوري .

(مهزه بزووتن) بريتي به له ناره زوو

كردن و ههز كردن له شتيك .

(مهزه دار) خواردنې خوشي به تام .

قسه ي خوشي به تام .

(مهزه دان) كه ميتك سوير خوي

كردن يا ترش كردنې خوارده مهني

يهك : كه ميتك [مهزه] ي سوير يا

ترشي چيشته كه بده .

(مهژك) ميتشك .

(مهژكله) ه. گيايه كي سهوزه

له بزنه رييشه نه چي به كاليي نه خوري

(مهژكه) ه. كاكله كويژ .

(مهژيي) ميتشك [با] . سهز [ز]

(مهس) مهست .

(مهساسه) بيله كاني لووت ناسن

۰ ناستنيكي دهم پانه كلكتيكي داريني

پټويه جووتيار له كاني جووتا قورري

ههوجارري پي نه كرريتي .

(مهست) مهردومي سهرخوش .

بريتي به له گيانداري تيرونه سئل .

بريتريه له چاوي رهش جوان .

(مهستوبون) سهرخوشبون .

(مەشكەژەن) جۆرە يارىى يەكە
چوارپەلى يەكەنك ئەكىرى و بەرز
ئەكرىتەو و وەك مەشكە ئەژەنرى .
(مەشكەوملان) ناو و بۆمەشكەو
ئەو سىپايەى كە لەسەرى ئەژەنرى
(مەشكەى كاووس) مەشكەى
چەرمى مانكا .

(مەشە) مېش .

(مەشەك) جۆرە چەكىكە لە
زەوىى يەو و بۆزەوىى، وەلە زەوىى يەو
بۆ ئاسمان و بە پىچەوانە كەشى يەو
بەكار دىنرى [صاروخ] .

(مەشيا) ووتە يەكە لەجى ووتەى
[ئەبوايە] بەكار دىنرى .

(مەعاف) زۆر: فلان شت مەعافە
واتە زۆرە .

(مەعلان) شارەزاي بەبەرە .

(مەعېن) ز. ماين .

(مەغز) مۇخ : پياوئىكى بى مەغزە
واتە بى مېشكە . كاكەى كوتز و
بادام و ھىندى شتى تر .

(مەغەل) ز. پەچەى مەرر لەدەشتا

(مەفرەق) جۆرە كانىكە وەك فافون،

قابوقاجاخى لى دروست ئەكرى .

(مەفسك) ز. كەوگىير .

(مەفەرە) جۆرە ترى يەكى خورە
وەك [پايزە] واىە بەلام ئەم ھەر
لە ھاويىنا پى ئەگات .

(مەفېش) با . مېوژ .

(مەقاش) ئاسنىكى دوو پەلە ،
پشكۇ ئاكرى پى ھەل ئەكىرى

(مەقەست) تېيغىكى برىندەى
دوودەمە ، شتى پى ئەبرى و مووى
پى ئەقرىتىرى .

(مەقەستگردن) ھەلپاچىنى موو
بەمەقەست: بەرسمىلت [مەقەستكە]
(مەقەستە) غار كردن لەسەر كىررىك
بەچە: چىررى لە وىتەى مەقەستە .

(مەقەلە) جۆرە يارىى يەكە .

(مەقەلىى) شتىكى پىچكە دارە ،
لە زستانا ئاكرى تى ئەكرى

(مەك) د. خوئ .

(مەكات) خەرجىك بوو جاران
سالەوسال لەسەرى ھەموو ئازالىكى
كەورە ئەسىنرا بۆدەولەت .

(مەكارە) بەكرەى خەياتى .

وولاختىكە كە بەكرى كىرا بى بۆ ھەل
كرتنى كەلو پەلو شت و مەك .

• (مەگەر چى) كەسنىكە كە مەگەر
لى بىخورى .
• (مەكر) نازونوز .
• (مەكرباز) نازونوز كەر .
• (مەكر كەر) مەكرباز .
(مەكۆ) شتىكى سەروقتىك باريىكە
جۇلا لولەي تى تەخاوجۇلايى پى تەكا .
پەنايە كە دز و جەردە خۇى تيا حە شاربدا
(مەكۆك) مەكۆى جۇلايى .
(مەكوو) د . مەكۆى جۇلايى
(مەكووك) مەكوو .
(مەكووكە) مەكووك .
(مەكىى) ۵ . خوى .
• (مەكىينە) ماكىينە .
• (مەكىينە چى) ماكىينە چى .
(مەگرتى) با . گىرەم .
(مەگريىجەنىى) قەيىچى .
(مەگەر) ووتەيەكە لە دوای
ووتەى بوونەوۈ تەبوون، وە لە دوای
ووتەى تەبوونەوۈ بوون تەكەيەنى :
ئىمشەو دىم بۇلات [مەگەر] ميبوانم
يى ، واتە تەگەر ميبوانم مات نايەم ،
يا ئىمشەو نايەم [مەگەر] ميبوانە كانم
پەررۇن ، واتە تەگەر رۇيشتن دىم .

تومەز : چوومە لای فیسار كەس
ووتيان لىرە نى يە [مەگەر] لە ژوورەوۈ
بووۈ تەوان تەيان زانىيوۈ واتە [تومەز] .
(مەگەز) ل . مېش .
(مەگەزە) د . جۆرە چاوتىشە يەكە
(مەگەس) مەگەز .
(مەگەن) د . موقناتىيس .
(مەگىرانىى) پىزوو كەردنى ژنان
(مەل) گياندارى بالدار .
• (مەلا) خويئەدەوارى ئايىنى بەرز .
ناوكى خەرمان .
(مەلا) مەلا .
(مەلابانگان) كانى شەبەقدان
كە بانگەر بانكى تيا تەدا .
(مەلابەزىن) بىرىتى يە لەكەسنىك
كە لە مەموو قسەيەكا بەرزە بلىس
بوەستى .
(مەلاتەقتەقەينە) جۆرە يارىيەكە
چەن كەسنىك بە دوو بەرد تەيكەن .
(مەلاخۇر) شتىكەكە بە تەوايى مەرزان
بووبى و دەست بىكەوى . شتى خەلال
كە لە وانەبى مەلا بىخوات .
(مەلازادە) منالى مەلا .
(مەلاس) شتىكەكە نووساين

بە زەۋىي يەۋە مت بوۋىن : گاگە
خۇي [مەلەس] كىرەۋە [مەلەسبون]
مت بوۋن بە زەۋىي يەۋە [مەلەسكردن]
مت كىردن .

(مەلەشك) مەلەشۋ .

(مەلەشك) مەلەشك .

(مەلەشۋ) ئاسمانەي ناۋدەم .

تەپلى سەر لە عاستى مەلەشۋ .

(مەلەشۋ كەۋتن) دەردىكە توۋشى

مەردوم ئەيى مەلەشۋى دانە كەۋىۋ

بە پەنجە مەلى ئەدەنەۋە .

(مەلەشۋ مەلدانەۋە) بە پەنجەي

دەست مەلدانەۋەي مەلەشۋى منالى

تازە بوۋىيە كىك كە مەلەشۋى كەۋتىن

(مەلەشۋى) ز. جۈرە مەرمىيە كى

پايزەي كەۋرەيە .

(مەلەك) د. د. مەلەك .

(مەلەك كىردن) مەلەك كىردن .

(مەلەمەت) مەبەست : ھائىت

بەم شەۋەيى [مەلەمەت] نىيە .

(مەلەۋ) مەلەۋلاۋ .

(مەلەن) مەلەنەند .

(مەلەند) ناۋچە .

(مەلتىيىك) ز. جۈرە سىۋىكىيە پايزەيە

(مەلەم) جۈرە دەرمانىكى تەرى
تۈندە ئەخىرەتە سەربىرىن . بەرى
گىيايە كى بۈن خۇشە ئە كىرەتە ناۋ
نانەۋە . جۈرە دارىكى بۈنخۇشى
كوستانىيە دار دەستى لى دروست
تە كىرى .

(مەلە) مەلە .

(مەلەنىي) د. د. مەركانە .

(مەلەل) جۈرە تەنراۋىكى تەنكە

ۋەك كىرەشەي سەرىۋشى ژنان ۋايە

(مەلۇ) چەند باقەيە كى كەۋرەيە

لە شىتىك كە بەداس درۋابىن ، يا

بە دەست دەسكەنە كىرەبىن .

(مەلۇتك) د. د. مەلۇتكە .

(مەلۇتكە) منالى ساۋاي قۇتاغە كىراۋ

(مەلۇۋ) ز. مەلۇ .

(مەلۇۋچك) د. د. مەلۇچك .

(مەلۇۋلاۋ) ئارداۋىكە ھىندى جار

بۇئاۋەل ئەكىرىتەۋەۋەدەرخۋاردى ئەدرى

(مەلۇن) د. د. مەلۇنەند .

(مەلە) بە ناۋ تاۋا رۇيشتن و

كەۋتنە سەر تاۋ بەھۋى جۈۋلاندنى

پەلۇپۋە . خۇشتن بە تاۋ .

(مەلەس) جۈرە پارچەيە كى جوانى

ئاوريشمى لووسە، ژنان ئەيكەن بە كاللا
(مەلەسىي) ناوۋە بۇ جۆرە ھەنارىك
(مەلەئان) ز. مەلەوان .
(مەلەکردن) چوونە ناوئاوو پەلو
پۇ جوولاندىن بۇ ھاتوچۇ كىردن بە
سەريا . برىتىيە لە چوونە ناوئاوو
خوتى مەلەكيشائى .

(مەلەكورر) ھ . كوللە .
(مەلەكەويى) ھ . مەلەويتچە
(مەلەھەم) د . مەلەھەم .
(مەلەوان) كەسنىكە كە مەلە بزانى
(مەلەوانى) زانىيىنى مەلە .
(مەلەويتچە) مەلەويتچە .
(مەلە) ل . كوللە .
(مەلەيچك) د . چۆلە كە .
(مەم) د . مەمك .

(مەمرەومەژىي) ووتەيە كە بەكار
دىتىرى بۇ ژيانىكى كەم و كوررى
وا كە لە ناوۋەندى ژيان و مردنابى ،
واتە نە بە ژيان بژمىرى و نە بە
مردن: فيسار كەس [مەمرەومەژىي] ئەژىي
(مەمك) دوو كۆي خىروپورى
كۆشتى سەر بە مۇرن بە سەر سىنگى
ئافرەتەو كە مەنالى بوو شىيرى تى ئەزى

(مەمكخواردن) برىتىيە لە شىير
خواردنى مەنالى بەدە مەنالى بە مەمكەوۋە
(مەمكخۆر) مەنالى شىيرە خۆرە .
(مەمكدان) برىتىيە لە شىيردان
بە مەنالى بە خستىنى مەمك بۇناودەمى
(مەمكدەر) برىتىيە لە ئافرەتەيك
كە شىير بەدا بە مەنالى .

(مەمكکردن) پەيا بوونى مەمك
لە سەرسىنگى ئافرەت .
(مەمكۆلە) مەمكى پىچكۆلەي جوان
(مەمكە) مەمك . دوو دەنكە
لە تەزىيە كە لە سەر بارى پانى
كون كرايى .

(مەمكە بەند) شتىكە ئەخرىتە
ھەردوومەمكەوۋە لە پىشتەوۋە ئە بەستىرى
بۇ ئەوۋى كۆي بىكەتەوۋە .

(مەمكەخۆرە) مەنالى بەرمەمكەنە .
(مەمكەنەرەنگى) مەمكىنەكە لە
لاستىك دروست كراوۋە ، ئەخرىتە
دەمى مەنالى شىيرە خۆرەوۋە بۇژىير بوونى
(مەملە) مەمكۆلە

(مەملەدەمى) د . مەنالى شىيرە خۆرە
(مەمە) ووتەيە كە مەنالى شىيرە
خۆرە بەمەمكى ئەلنى .

(مەمۇتى) د . مەمكۇلە .

(مەمۇلە) مەمۇتى .

(مەمە) مەمك . مەمكەي تەزىيىچ

(مەمى) مەمك .

(مەن) دەفرىكى تايىبەتى يە دانەوئىلەي

پىئۇتە پىئورى . سەنگىكى تايىبەتى يە .

مەنگ . مەند [د] .

(مەنجەل) دەفرىكى مەسىنى قوولى

لىودارە ، چىشتى قىيا لىئەنرى .

(مەنجەلۇك) با . سەئىل . دەستە مەنجەل

(مەنجەلۇكە) مەنجەلى پىچووك .

(مەنجەلى مەلم) جۇرە مەنجەلىكە

لە ھىچ لايەكەو مەناسە نادا ، وە

لە ماوۋە يەكى كە ماھەموو جۇرە خواردە

مەنى يەكت بۇ ئەكولىتىنى .

• (مەنجەنىيىق) نامىر « الە » يەكە

بۇمباو ئاگرى پىئورى ئەدرىتە ناو

دووژمەنەو ، لەفارسى يەوۋە ۋەركىيرەوۋە

(مەنجىل) د . مەنجەل .

(مەند) مەنگ . پىيىتىكە بە دوای

ھەر ناوئىكەوۋە نرا ئەيكا بە سىفەتى

موشبەھە : دەۋلە [مەند] بەھرە

[مەند] خىرەو [مەند] .

(مەندۇل) بەندۇلى سەغات .

(مەندۇلە) جۇرە تەنراۋىكى تەستوورە

تەكرى بە كالا . زەنگولە يەكى پىچكۇلە يە

لە زىررىالە زىيوئە خرىتە پاوانەى منالەوۋە

(مەندوونە) تەستىيو

(مەندى) كىيايەكە ۋەك ھەلزنەدرى

بە ئازال و ۋولاخ .

(مەندىي) بوونى ئاو بە مەنگ .

ھىدىتىيى و لەسەرخۇيى مەردوم .

(مەندىيل) تەنراۋىكى سىيى يە

لە بلوورىي تەنگ ترە . دەسەسرر .

مىزەرەى سىيى .

• (مەنزل) قۇناغىكە كەلىنى بخرى

• (مەنزل بەگىي) د . مەنزل و قۇناغ

• (مەنزلكا) شويتى كاروان لى خستىن

(مەنسورىي) جۇرە نقامىكە .

(مەنقەلە) مەقەلىي .

(مەنقەلىي) مەقەلىي .

(مەنگ) ئاۋى پەنگاۋ . مەردومى

لەسەرخۇ .

(مەنگۇرر) د . كىچىقەدرەى ماوۋەوۋە

(مەنگۇلە) مەندۇلە . زەنگولە

[د] . گولنىكە [د] .

(مەنگەل) د . مەنگەلىي .

(مەنگەلىي) مەقەلىي . پەنجافلىيى

(مەنگەن) مەنگەنە .

(مەنگەنە) گىرگەيەكى تايىبەتى يە
كەلەكەتلىك جىزىپەندەكتىيى پىئەگىيىرى
(مەنگىيى) پەنگاۋىيى ئاۋ . ھىدىتىۋ
لەسەرخۇيى .

(مەنۇلە) مەندۇلە .

(مەنەر) نىشانەۋسەرۋ شۇئىن : فىسار
كەس [مەنەر] يىنى يەۋانە پىسەرۋ شۇئىنە
(مەنى) گىيايەكى ترشى بەھارىيى
بۇنخۇشە ۋەك شۇيىت ۋايە ئەخورى
(مەنىيى) د . مەنى .

(مەۋج) پىنخەنىكە ۋەك جاجم ،
بەلام ئەم لەدەزوۋ دروست ئەكرى
(مەۋدا) تىيىژى دەمى تىيىخ . مەيدان :
مەۋدام بەدە .

(مەۋىژ) ز . مەۋوژ .

(مەۋىيژ) مەۋوژ .

(مەۋىيژە) د . دەنگىنكى رەشباۋە
بەسەر سورا ئەرروانى ۋناۋە كەي سىيى يە
(مە) مانك .

(مەھا) مى .

(مەھار) پەتىكە ۋەك رەشە ئەخرىتە
لووتى ۋوشترو ۋولاخى سەركىش .
(مەھاربەن) د . مەھاربەند .

(مەھاربەند) مەھار .

(مەھار كىردن) مەھارخستەنە ئاۋلووتى
ۋولاخ .

(مەھانە) بەھانە .

(مەھتاۋ) د . مانكە شەۋ .

(مەھدەر) ز . تىكا .

(مەھدەرچىيى) ز . تىكا كەر .

(مەھركىرن) ز . مارە كىردنى ژن

(مەھك) با . خەيزى ژنان كە

مەۋو مانكىك تىيى ئەكەۋى .

(مەھمىز) د . مامزە .

(مەھمىر) ز . دۇكولىيو .

(مەھمىيىيى) ز . ئىستىرە ماچە .

(مەھى) مەرر [ھ] . شەراب .

خوشترى مى [ز] .

(مەيا) ز . ئىستىرە ماچە .

(مەيان) مەيدان . جۆرە تىيى يەكە [ز]

(مەيادە) دۇستايەتى : فلان ۋ

فلان مەيادە يان خۇشە ، ۋانە بەينىان مەيە

(مەيتەر) خىزمەتكارى ۋولاخ .

(مەيتەرىيى) خىزمەت كىردنى ۋولاخ .

(مەيخانە) شۇئىنكىكە كە ئارەقى تىيا

بىرۋىش .

(مەيخانەچىيى) ئارەق فروش .

(مه یین) توند بوونه وهی شتی شل	(مه یخۆر) که سیکه که شه راب بخواته وه
به هۆی هه وین یا سه رماوه .	(مه یخۆش) مه یخۆش .
(مه ییو) شتیکه که مه یی یی :	(مه یفرۆش) که سیکه که هه ر شه راب
وهك ماستی مه ییوی لى هاتووه .	بفرۆش .
(مئ) گیانداریکه که نیرنه یی . مه رر .	• (مه یدان) ده شتایی و پانایی به کی که وره
(میاو) میاوه .	• (مه یدان بازى) یاریی کردن له مه یدانیتکا
(میاواندن) ده ست به میاوه کردنی	(مه یداندار) که سیکه که له مه یدانیتکا
پشیلله .	یاریی بکات .
(میاوانن) د . میاواندن .	(مه یداندارى) مه یدان نانه وه .
(میاوه) دهنگی پشیلله [میاوه	(مه یدان نانه وه) ئاماده کردنی
میاو] میاوه ی یهك له سه ر یهك .	مه یدانیتک بۆ یاریی تیا کردن .
(میتباز) که سیکه که هه ز له	(مه یره) جۆره په نیرینکی وورده وهك
ژنان بکاو چاوباشقالیان له که لا بکات	سپیرئژ .
(میتبازی) هه ز له ژنان کردنو	(مه یکوت) میتکوت .
چاوباشقالی کردن له که لیانا .	(مه یمان) د . مییوان .
(میتاویی) د . که پریکی سه ر گیراوه	(مه یمان خانه) د . مییوان خانه
له به رده می خانووی دوو نهۆما دروست	(مه یمانیی) د . مییوانی .
ته کری بۆ نه وه ی هاوینان له سه ری بنوون	(مه یموون) گیاندارینکی چوارپیی
• (میتر) نه ندازه یه که که بریتی به	کلك دارى که رمیانی به ده ستوپیی
له سه د ساتتیم .	له ده ستوپیی ئاده می نه چئ . مییوان .
(میتکه) میتولگه .	(مه یموونه وان) که سیکه که مه یموون
(میتن) ز . مژین .	رابگری و فیری یاریی بکات
(میتوکه) میتولگه .	(مه ینه ت) تالوو و ده ردی سه ری
(میتولکه) نه سپیی ووردی پچووک	(مه ینه تی) تالوویی و ده ردی سه ریتی

(مېتېل) ز. قومامەي دۆشەك .
 (مېجك) ز. خىرايى و چەسپانىي لەكارا
 (مېچراندن) ز. ھەل كۆلۈقتى ھەر
 دوو دەست .
 (مېچكە) مېيىنەي پېچووكى ھېندى
 گياندار .
 (مېچكە مېچكە) بەدەوروپشتى
 يەككىكا ھاتن و قسەي نەرم كردن
 لەكەليا بۆتەوۋەي كاريكى پىبكەيت
 (مېچلەكە) ز. مەرج كردن لەسەرشتىك
 (مېنخ) سىنگ .
 (مېنخزىجىر) سىنگىكى ئاسنە
 دائەكوتى و وولاخى پىتەبەستىتەوۋە
 (مېنخسندان) دەزگاي ئاسنەكەر .
 (مېنخلەمە) جۈرە خوار دەمەنى يەكە
 لەرۈن و قىيمە ھىلەكە دروست تەكرى
 (مېنخۇش) شتى مزر .
 (مېنخەك) بەرى درەختىكى كەرميانى يە
 بۇنى زۇر خۇشە . جۈرە كۆلىكى رەنگاو
 رەنگى جوانە بۇنى ۋەك بۇنى مېنخەك واىە
 (مېنخەك بەند) ملوانكەي مېنخەك
 (مېنخەكە) جۈرە دوگمەيەكى
 رەقە لەدەستوقاچى ھېندى كەس دەردى
 (مېنخەكېي) شتىكە كە رەنگى

ۋەك رەنگى مېنخەك واىى .
 (مېر) با . پياۋى ئازا .
 (مېرار) ز. گياندارى مردارەوۋە
 بوو ، [مېرار بوون] مردار بوونەوۋە
 [مېرار كردن] مردار كردنەوۋە .
 (مېرانە) پياۋانە .
 (مېرانىي) با . پياۋەتىيى .
 (مېرتال) قەلغان [ز] .
 (مېرج) ز. جۈرىكە ئەكەنم .
 (مېرچ) ز. دەنگى ماچ .
 (مېرخاس) با . پياۋى ئازا .
 (مېرخوز) جۈرە ماسىي يەكى شىيىنى
 بارىيەكە .
 (مېرد) ھاۋسەرى ژنى مارە كراو
 (مېرد تررىتە) جۈرە مووروۋىيەكە
 ژنان ئەيكەن بەسەربانا .
 (مېردرەوۋە) دىيوارىكە بەبەرزىي
 كەزونيۋىك - ئەكرى بەگردى سەربانا
 بۆتەوۋەي ئەكەر مال و منال لەسەربان
 نوستن نەبىيىنرەن « ستارە » .
 (مېرد كردن) شوو كردن .
 (مېردەزمە) حۆلى بىابان . بەردە
 عازەبە [د] .
 (مېردىيى) پياۋەتىيى .

(میزریان) ه . شکان .

(میرزا) یه کینکه که هر خویندنه ووه

نووسین بزانی .

(میزغوزار) چیمه نو سه وزایی

(میزک) با . میز .

(میزک) چیمه ن .

(میزوچیر) د . دوست و برادر .

(میروستان) هیلانه میرووله .

(میروو) میرووله . مرؤف [د]

(میرووچه) میرووله .

(میرووله) گیاندارینکی پچووکى

سهر زلی قنک خوری ناوقه د باریکه .

(میرووله کردن) ملووچه کردنى

ته ندام به هوی سرربوونیه ووه . وورده

قولپدانى شتى شل له سهر تاگر له پیش

هاتنه کولیا .

(میری) با . میرووله .

(میرنشین) اماره .

(میری) حکومت .

(میز) تهختینکی چوارپئی بهرزه

شتى له سهر دائه نرئ . مییز . باووش

[م:] یك دار ، واته باووشيك .

(میزن) مییزن .

(میزهر) مه ندییلینکی سپی یه که

که به سترایی به سه ره ووه . سه رپنچ

(میزهره) میزهر .

(میزفک) با . پلوسک .

(میزیان) د . مییزتن .

(مییزتن) با . مییز کردن .

(میژ) نویژ [ز] شتى را بوردوى کون [د]

(میژتن) با . مژین .

(میژکرن) ز . نویژ کردن .

(میژکهر) ز . نویژ کهر .

(میژوو) تاریخ .

(میژووشناس) تاریخ زان .

(میژووقان) با میژووناس .

(میژووناس) با . میژووشناس .

(میژووناسیی) با . زانیینی میژوو

(میژوهرد) جوره گیایه که بؤ

نازال و وولاخ باشه .

(میژولاک) میژشکه سهر . لاسک و چلوپوپی

هیشووه ترئ که ده نکى پیوه نه مابئ

(میژولوک) میولاک

(میساب) ز . مشته .

(میساخه) ز . ش-ویتی ئارد له

ده وروپشتى بهرداش .

(میساس) ز . نه قییزه .

(میش) گیاندارینکی پچووکى

بالدارى خورتم داره .

(میشان) د. يارىيەكە بەگۈز ئەكرى

(میشپەر) كاتى ررشانەوۋى ترى

(میش تىدان) مىش مرووكان بە

زورى لە شتىك .

(میشرەوین) چەرمىكى مۇنراوۋى

پژپژە ئەكرى بەناوچەوانى وولآخا

بۆئەوۋى بەجوولآنەوۋى مىشى لى دوور

بكهوتەوۋە .

(مىشەقەپاندزەوۋە) برىتى يە لە

بى ئىيشى يە كىك .

(میشك) شتىكى سى چەورە لە

ناو كاسەى سەرى كياندارا .

(مىشكوژ) شتىكى كلك دارى

دەمپانى كونكۈنە مىشى پى ئەكوژرى

(مىشكۈلە) بەشىكە لە مىشك

ئەكەوتتە پىشتى سەرەوۋە بۆ لەنكەر

راكرتنى لەشى ئادەمى .

(میشكرە) كاغەزىكە دەرمانىكى

لىنجى پتوۋە مىش ئەكرى .

(مىش لەدەمى خۇدەرنەكردن)

برىتى يە لە كىلىي و بەسزمانىي .

(مىشلەزەرگۆ) ھ . مىشلە

زەرگۈون .

(مىشلەزەرگۈون) ھ . كىيايەكى

كوستانى يەكەلای وەك نەرخەوان

وايە ، وەك لاو لاو بەقەد شتا ھەل

ئەكەرۋى وە بەقەد دار و بەردا

رىشە دائەكوتى ، لاسەكەكەي بە

چەن سالىك وا ئەستور ئەبى دار

جگەرەى لى دروست ئەكرى .

(مىشن) چەرەى مەررۈبزن كە

خۇش كراپى و رەنك نەكراپى .

شتى مىشاويى .

(مىشۇ) مەردوومى كەلۇر .

(مىشۈولە) دەعبايەكى بالدارى

زۇر پچووكى بە ئالۇشە .

(مىشە) پىشە .

(میشەرەوۋى) د . مىش دەركردن

لەبەر بى ئىيشى .

(میشەرۆ) شوئىتىكەكە مىشى زۇر

بى. ناوۋەبۇدى يەك لە ھەورامانى ئەودىيو

(مىشەسەگانە) جۆرە مىشيتكى

پانكەلەى سە-ووركارى چىك چىكە

بەھەر شتىكەوۋە نووسا درەنك لى

ئەبىتەوۋە، وەزۇرتىرەسەكەوۋە ئەنىش

(مىشەسىي) چىرك .

(مىشەقەبرى) جۆرە مىشيتكى

سەوزە لەزەزە ھەلەكەتە ئاودىتە دەرهوھ
(مىشەكەرانە) جۆرە مىشتىكى
گەورە يە ھەر لە وولاخ ئەنەيشى
(مىشەكەيرە) د. جۆرە جالجالۇكە
يەكە مىش ئەكرى .

(مىشەلان) بىشەلان .

(مىشەمر) ز. شتىكە كەخاوەنەكەي
بەجنى ھىشتىبى . شتى فررى دراو.
(مىشەوش) ز. نىسك .
(مىشەزەنگ) جۆرە ھەنگىكى
بى ھەنگەيىنە .

(مىشەزەنگەيىن) ھەنگ .

(مىشتىن) جۆرە يارىيەكە بەمىش
ئەكرى .

(مىشان) با . مىيوان .

(مىشانى) با . مىيوانى .

(مىقەسووك) ز. پەررە سىلەكە
(مىقەور) ز. كۈلەكەي درىژى ملدار
• (مىكرۇب) گىياندارىكى زۇر
ووردىيلانەيە بە چاۋ نابىيىرى .

• (مىكرۇسكۇب) ھۇكار «الە» نىكە

شتى زۇر ووردى پى بەدىي ئەكرى
(مىكوت) دارىكى گىردە كلكىكى
تى براۋە .

(مىكوتە) ئەخۇشى يەكە تووشى
مىئال ئەبى زىپىكەي سەرخىر لە
ئەندامى پەيا ئەبى .
(مىكوك) كىيى بەلەك . مەكۈي
جۇلايى .

(مىكوكە) مىكوك .

(مىكەل) رانى مەررۈبىزى .

(مىكەلەوان) شوان .

• (مىل) كىچىك . پايەيەكە بۇ

نىشان كىردى لە رى و بانادروست
ئەكرى . جۆرە ئاسنىكى نايەتىيە
ئاۋى لەچاۋ پى دەرتەمىتىرى . ئەندازە
يەكە لە رى و بان كە ھەزاروھوت
سەدو شەست ياردە . شتىكى درىژى
خىزى لووسى قورسە زۇر خانەي
پى ئەكرى . كىررى راست : كەواكەي
[مىل مىل] • دارى ترازوو .
(مىلاق) ھەللە بىرە . تىيەكە
لە ژوورنىكى ئە زۇرساردى ئەزۇر
كەرما بە پەتىك ھەلۋاسراپى بۇئەۋەي
بەرودوا لەزىستانا بىخورى . لالەنگەر
(مىلاقە) جۆرە كۈلىكى سوورە
لە كۈللە سوورە پىچوكتىرە .
(مىلاڭ) كەۋچىك .

(میتلا ککردن) بریتی به له چه شتنی
 خوارده مهنی بهك .
 (میلکان) هواركه .
 (میلوكله دان) د. كلچیتوك و كلتوور.
 (میلوو) جؤلانه .
 (میلووره) میرووله .
 (میله) د. میل .
 (میله گوركانه) جوره كاردوویه كه
 كه لای وهك كلتوور وایه نیركیتكى
 ههیه له كلچیتوك نه چن .
 (میتل) دوژمنی مهرگبرری شت :
 پشیلله [میتل] ی مشكه ، یا
 چه قهل [میتل] ی مریشكه .
 (میتنگوین) ره شه وولاخی نازه بهر كه ل
 (مینكه) منكه .
 (میتنه كه) نه موسشیلله به كه له شاخی
 گیانا ار دروست كراپی .
 (میتو) دره ختی تری. تلپه ی ههنگوبین. من
 (میتوان) مییوان .
 (میتوانی) جوریكه له حه لوای
 شه كربه لام نه م كه میك شله. مییوانی [د]
 (میتودان) میتو کردن
 (میتوژیللك) میتلاك .
 (میتو کردن) ههلسوونی میتوله
 كشتهك و مشه ما .

(میتولاك) چل و چیوی میوه كه
 له به هارا نا نه برری .
 (میتولاكه) میتولاك. ناوه بوری بهك
 له ناوچه ی ماوه ت .
 (میتولاو) د. دارینكه كه نه چیتنه
 ناو ناوی نیركه له وه .
 (میتووررؤن) جوره مه لهجه میكه
 له میتوو له رؤن دروست نه كری بؤ
 نه رمبوون نه درری له ده ستوپنی قه له شاو
 (میتووژ) تری ووشك كراو.
 (میتووك) ز. قۇپچه ی كالا
 (میتوه) مییوه . من .
 (میتوه مارانه) جوریكه له كاله كه مارانه
 به لام نه خوری و وهك میتو ته رزه هاوی
 (میه) من [ز] . مهرر [با]
 (میهربان) مهردوومی دل نه رمی
 خاوهن به زهیی .
 (میهربانی) دلنه رمیی و به زهیی
 هاتنه وه به مهردووما .
 (میهروان) د. میهره بان .
 (میهروانی) د. میهره بانیی
 (میتقان) ز. مییوان .
 (میهمان) مییوان .
 (میهمان به روی کردن) مییوان
 به روی کردن .

(میهمانخانه) مییوانخانه .

(میهمانداری) مییوانداری .

(میهمانی) مییوانی .

(می) موو .

(میان) ناوهراستنی شت : له

[میان] ی قسه دا قسه مه که .

(میانفهرش) لاکیشیککی بارییکه له

ناوهندی دوولا کیشا رانه خری .

(میانه) میان . شتی ناوونجی .

میانفهرش . ناوه بۆدی یه که له هه ورامان

(میانرهوی) د . رۆین له هه موو

گوفتارو کرداریکا به ناوونجی .

(مییت) په نجهی برای تووته . مووش

(مییتک) قیتکه .

(مییتکه) قیتکه .

(مییتۆل) د . مییتک .

(مییتۆله) د . مییتۆل .

(مییتین) مووشین .

(مییچ) ئیسقانیکه له قاچی

کیاندارا . بن مییچی بان .

(مییچله سهرگرتن) ووررک کرتن

له سهر شتیک و لانه دان لوی : له سهر

نهم ئییشه نه وه نده [مییچ مه کره]

(مییچۆلکه) مییچۆله

(مییچۆله) شتیکه که خرره له درابن

وهك كه شك ، [مییچۆله کردن] خرر

هه لدانی شت وهك كه شك .

(مییچی قومارخانه) بریتی یه له

مهردومی زۆرزانی قیلباز .

(مییچین) یاری کردن به مییچ .

(مییخی) ناوه بۆ جۆره تری یهك .

• (میر) ووته یه که به کار دیتری

بۆ که وره : [میر] ام واته که وهرم .

ناوه بۆ روویهك له مییچ له یاری

[مییچین] دا . ده ولات .

• (میرات) که له پوورنکه که مردوو

به جتی بیلایت .

• (میراتبهر) که سیکه که میراتی

مردووی به ربکه وئی .

• (میراتگر) میراتبهر .

(میراتگرتن) به شبردن له میراتی یه کیک

• (میراتی) شتیکه که به میرات

به جتی مابن .

(میراخوور) که وره ی مه یتهران

(میراف) با . میراو .

(میران) ووته یه که له رووی ریزه وه

به پیاوینکی که وره نه ووتری .

• (میرانه) ره سمیکه بۆ میری

وهر نه کییری .

(میرانی) با . ناوه بۆجۆره تی یهك
 (میراو) که سیکه نه به شکردن و
 زیادو که مکردنی ناوی به دست یۆ .
 (میرفان) د . میوان .
 (میرفانی) د . میوانی .
 (میرکوت) با . مینکوت .
 (میرگزیرکی) د . میر و گزیر .
 (میرنشین) وولاتیکه که میریک
 به ریوهی به ری .
 (میرؤف) ز . میراو .
 (میر و گزیر) یاری یه کی دوو
 دهستایی به ، هه دهسته یه یه و دهستایه کی
 هه یه ، نه و دهسته یه کی یاری
 یه که وهر نه گریت نه موستیله یهك
 هه ل نه دات نه بی به پشتی دهست
 بی گریته وه ، وه له سه ره پشتی دهستی
 به بی یارمه تی دهسته که یتری نه موستیله
 که به جوولنی نیت تا نه یکانه یه کیک
 له په نجه گانی ، نجا نه کهر کردی
 یه په نجه ی بالابه رزه ی نه و نه بیت به
 میر ، نه کینا نه بی به گزیر ، وهستا
 له سه ر یاری کردنی خوی دریژه نه سینیت
 تا نه موستیله که ی له هه لدان ، یا
 له کردنه په نجه ی دانه که ویتته خواره وه ،

نه و حه له یاریی که ری دوو هه م له و دهسته یه
 یاریی پی ده کات ، که نه میش له دهستی
 که و ته خواره وه ، نجا یاریی که ریک
 سیه م تا هه مووده سته ی به که م نه ی دۆر رین
 نجا دهسته ی دوو هه م وهری نه گریت ،
 هه ر به و رهنگه .
 (میروو) د . موورو .
 (میره) د . که وهری ناوایی .
 (میره دی) کوینخا [د] . ناوی
 دی یه که له ناوچه ی وارماوا .
 (میره وانی) د . میره بانایی .
 (میرین) حکومت .
 (میز) ناوینکی سویره له چوک
 وزی کی گیانداره وه دیتته ده ری .
 (میزاو) بریتی به له ناوینکی که م که برروا
 (میز به زانندن) هاتنه دهره وه ی
 میزی منال و سه ر کردنی تی له ده می
 بلویره وه له ناو پیشکه دا .
 (میزتن) دادانی دانه ویتله یه به
 پال [بلۆسکه] دا له کاتی کا که
 [کیر] شل بوو بیتته وه به جوړیک که
 دانه ی لی بچیتته خواره وه بۆ ناو ناو .
 (میزدان) میز لدان .
 (میز کردن) به ردانه وه ی میز .

(مىيز گىران) گىرانى مىيز و
نەھاتنە دەرەۋەي .

(مىيزل دان) توورە كەيە كى پچوۋ كە
لەسكى گىياندارا مىيزى تيا كۆنە بىتەۋە .

(مىيزن) گىياندارىكە كەزۈۈزۈۈمىيز بىكا

(مىيزە چورر كى) مىيزە چورر كى .

(مىيزە چورر كى) زۈۈزۈۈمىيز كىردن

بەھۋى ترسان يا سەرما بوۈنەۋە .

(مىيزەل) ز . كەسەيكە كەمىيز بىكا بەخۇيا .

(مىيزۆك) ز . بەرخىكە كەھەموو

مەررىك بىمژى .

(مىيزۈيى) ھ . نىسك .

(مىيزۈيىن) ھ . نىسكىن

(مىيىستىن) مىيزتىن .

(مىيىسىمىسك) با . مىيزل دان .

(مىيش) ل . مىشك .

(مىيل) مىل .

(مىيلبازىي) يارى كىردن بەمىيل .

(مىيلچىۈوك) كىلچىۈوك .

(مىيلدان) گىلان .

(مىيلكان) ل . ھەۋارى زىستانە .

(مىيل لى دان) مىيل كىردن بەژىر

كلىنەي چاۋا بىۈھىنسانە دەرەۋەي

ئاۋى ناۋ پەردەكانى .

(مىيم) پىيىتىكە لەبىست ۋىجەۋت
پىيىتەي كوردىي . پوور .

(مىيمار) ز . بىرىنى موو .

(مىيمزا) پووززا .

(مىيمىك) پووزى خوشكى دايك .

(مىيمىكزا) پووززا .

(مىيمىيى) پوور .

(مىينا) گولنىكى ھەمە رەنگى

جوانە ، بەزەۋىي داپەخشان نەبىتەۋە .

شوشە . ۋوتەيەكە بەكار دىتىرى لە

جىياتى ۋوتەي « ۋەكوو » .

(مىينا بەند) شۈيىتىكە شوشە كارىي

زۈرى تيا كىرايى .

(مىينا كارىي) مىينا بەند .

(مىينالغ) پارچە مىينا بەكە كە

لە ھەموو رەنگ تىكەل بوۈيى .

(مىينەك) كەرىكە لە كارۋانا كە

ئاۋۋشتۈمەكى كارۋانچى لى بارنە كرى

(مىيوان) كەسەيكە كەبىتەلات بۇدىيدەنى

(مىيوانبەررى كىردن) خىزمەتى مىيوان

كىردن بەباشىي .

(مىيوانخانى) دىيوانخان . ئوتىل .

(مىيواندار) كەسەيكە كەمىيوانى زۈرىي

(مىيواندارىي) مىيوان را كرتن و باش
بهرى كردنى .
(مىيوان دا كردن) دامه زرا ندنى مىيوان
(مىيوان را كرتن) مىيواندارىي .
(مىيوانىي) بوون به مىيوانىي كه كىك:
هاتمه لات به [مىيوانىي] .
(مىيوه) بهرى هيندى سه وزايى و به رزه
دره خته وهك كالهك وههرمى و ترى و كه لى
شتى تر

(مىيوه جات) ، مىيوه هات .
(مىيوه كه نان) مانكى ته موز كه
سىيويهك روزه .
(مىيوه هات) كه لىك جور له مىيوه .
(مىييه) با . مهرر .
(مىييه) مىييه نهى هيندى شت:
نهم كه وه [مىييه] يه .
(مىييه نه) كياندارى مىي .

پىيىتى نوون

ن

(ن) نه بى به ضميرى متصل بۇ
جمعى مخاطب و غائب: ئىوه ده خويته [ن] ،
نه وان ده نووس [ن] ، ئىوه بخويته [ن] ،
نه وان بنووس [ن] . نه نووسى به دواى
هيندى ناوه وه نه يكا به صفتى مشبهه :
چلك [ن] كولك [ن] وورگ [ن] . نه بى به را
ناوى قسه كه رله كه ل غه يرى خوى «متكلم
مع الغير» وهك [مان] لاي هيندى له

تيره كانى كورد : نه سپه كه [ن] هانى ،
واته نه سپه كه [مان] . نه بىته به يوه ند
«رابا» له رسته يه كدا كه كردارى
تيا نه بى: نه وان پيش مهرگن .
(نا) پىيىتى نه فیه بۇ ئىستاوله ماولا :
[نا] خۆم، [نا] رۆم. نه: [نا] له وه رامى
يه كىكا كه لىت بهر سىت ناخويته؟ واته نه
(نائومىد) كه سىكه كه ئومىدى بر رابى

له شتیک .

(ناثومیدی) نوم بد بران له شتیک .

(نابوو) د . نابووت .

(نابووت) که سیکه که ده ستمایه ی

نه مای . گیاندار ی که مژی پچووک .

(نابووتی) بی ده ستمایه ی . که مژی و

پچووک ی .

(نابوود) نابووت

(نابووی) د . نابووتی .

(نابه جا) شتیکه که له جی خویا نه بی

(نابه جای) شتی نابه جا .

(نابه جی یی) ووتن یا کردن شتیک که

له جی خویا نه بی .

(نابهل) شتیکه که له گانی دل

نه یه ته دهره وه .

(نابه کار) مەردومی به دکار .

(نابه کاری) به دکاری .

(نابه کام) شتی نا کامل : نه م قه زوانه

[نابه کام] . که سیکه که به ئاوات نه کا .

(نابه کامیی) نه که یشتن به ئاوات .

(نابهل) نه شاره زا .

(نابهل دی) نه شاره زایی .

(نابینك) با . جوره تیرو کتکی نه ستووره

له پیشه وه گونکی پی پان نه کریته وه له

سهرپنه ، له پاشا به تیرو کتکی باریکتر

نه کریته وه به نان .

(نابینا) مەردومی کویر .

(نابینایی) کویری .

(ناپاک) که سیکه که دل و دهروونی

پییس بی دهر باره ی مەردووم .

(ناپاکیی) دل و دهروون پییسی

دهر باره ی مەردوم .

(ناپه سەند) مەردوومی ناوه جاخ .

(ناپه سەندی) ناوه جاخی .

(ناپیاو) نامەرد ،

(ناپیاوی) نامەردیی .

(ناتار) د . نادروستی ناپوخت .

(ناتاری) د . نادروستی

(نانانین) د . نه توانین .

(ناتر) که سیکه که له حەماما خزمەت بکا

(ناتره) ریزه چیلکه یه که دانه چه قینری

له سهر خەرمان له گانی شەن کردنا ، له

ناوه ندی کاودانا ، بۆ نه وهی که

تیکهل نه بن .

(ناتف) با . پلیته ی دهرمانه که

نه کری به برینا .

(ناتوره) نه توره .

(ناتوره بیت) نه توره بیت .

(ناتەبا) ناررىك .
 (ناتەبايى) ناررىكىي .
 (ناتەمىز) شتى پىيس وچەپەل .
 (ناتەمىزىي) پىيسىي وچەپەلىي .
 (ناتەوان) مەردومى ئىفسادەي بىن ھىز .
 (ناتەوانىي) ئىفتادەيى بىن ھىزىي .
 (ناتەواو) شتىكە كە تەواونە بووبى .
 برىتىيە لە مەردومى كەم دەست .
 (ناتەواويى) برىتىيە لە كەم دەستىي و
 ھەزارىي .
 (ناچۇر) د . بە دووشت ئەووترى
 كە لە يەك نەچن وە زۇرجىيا بىن لە يەك
 (ناچەستە) شتى نابووتى نالە بار .
 (ناچەسە) د ناچەستە .
 (ناچار) كەسنىكە كە لە كردن يا
 نە كردنى كارىنكا بىن دەرتە تان بىن .
 (ناچارىي) بىن دەرتە تانى لە كردن
 يا لە نە كردنى كارىنكا .
 (ناچە) د . كوتىكە كە دانە وىتلەي
 لى دىتە خوارى بۇ گىرى ئاش .
 (ناچىيز) مەردومى ناكەس .
 (ناچىيزە) ئافرەتى ناكەسى نارەسەن
 (ناھەز) كەسنىكە كە ھەزەت لى نە كا .
 (ناھەزىي) دوژمنايەتى .

(ناخ) ناودەروونى شت : ئاۋە كە چوو
 بە [ناخ] ي زەويى دا .
 (ناخار) د . ناراست .
 (ناخر) ز . رەووك .
 (ناخرەوان) ز . پۇژى دەھەم
 لە كانوونى يە كەم كە وولاخ و ئازال
 لە بەر سەرما ناكىرتە دەرتە .
 (ناخوا) ناخودا .
 (ناخودا) دارىكى ئەستوورى
 بەرزە لە ئاۋ كە شتى دا . مەردومى ستەمكار .
 كە شتى يەوان .
 (ناخودايى) ستەمكارىي .
 (ناخۇش) شتىكە كە دل نە يگرى
 نەخۇش .
 (ناخۇشىي) بوونى شت بە ناخۇش .
 ناكۆكىي : ئەو دوو كەسە [ناخۇشىي]
 يانە . نەخۇشىي .
 (ناخۇشىين) نەخۇشىي .
 (ناخون) نىينۆك .
 (ناخونگىردن) ناخونگىرتن .
 (ناخونگىرتن) د . نىينۆك كىردن
 (ناخونە) ناخونەك .
 (ناخونەك) خواردنى شتى مەردوم
 بە ھەواتتە . جۆرە دەردىكە لە چاۋا
 پەيا ئەبى [د] .

(ناررەوان) دەرسىكە كەرەوانت نەبى	(نادان) نەزان .
(ناررەوانىي) كىيىر وگرفتى لە زانىنى	(نادانى) نەزانى .
دەرسا .	(نادروست) شتى ناررىكى نالەبار.
(ناررەوايى) ناشايستەيى .	(نادروستىي) نارىكى و نالەبارىي
(ناررىك) شتى خواروخىچ . برىتى يە	(نادوروس) د نادروست .
لە كەسنىك كە لىت دلكىير بى .	(نادوروست) نادروست .
(ناررىكىي) خواروخىچىي . برىتى يە	(نادوروستىي) نادروستىي .
لە ناكۆكى دوو كەس .	(نادوروسىي) د نادروستىي .
(نارگىيل) د. نارگىيل .	(نادۆل) د . ناچە .
(نارگىيلە) نىر كەلە .	(ناديار) شتىكە كە لىتە وە ديار نەبى .
(نارنارۆكە) نارۆكە .	(ناديارىي) ديار نە بوونى شت لىتە وە
(نارنارۆكى) نارۆكە .	(نادييدە) شتىكە كە نەت دىيى بى . ناديار
(نارنج) شتىكە وەك پرتەقال	(ناراو) د . جە خاروخە فەت .
بەلام نەم ترشە .	(نارجىيل) نەرجىيل .
(نارنجۆك) بۆەبای دەستىي .	(ناردراو) نىرراو .
(نارنجەك) نارنجۆك .	(ناردن) رەوانە كەردنى شتىك بۆشويتنىك
(نارنجىي) شتىكە رەنگى وەك سەرەنگى	(ناردنەوە) كىررا نەوەى شتىك كە
نارنج واپى .	نىررا بى بۆت بۆ لای خاوەنى .
(نارنگىي) لالەنگى يەكە وەك	(نارراس) د . نارراست .
پرتەقال واپى .	(نارراست) مەردوومى سەرچەوتى درۆزن
(نارۆكە) جۆرە گۆرانى يەكە .	(نارراستىي) درۆزنى و سەرچەوتى
(نارەون) نارەوەند .	(نارراسىي) نارراستىي .
(نارەوەند) دارەوەند .	(نارراو) نىرراو .
(نارپاك) د . نىرراو .	(ناررەوا) شتى ناشايستە . پارەى قەلب

(نارى ەلى) رەنج و زەحمەتى
زۇر: بەھزار نارى ەلى تادۇزىيە ۋە
(نارىيى) جۆرە مقامىكە .
(نارىين) با . گۇرانى يەكە
خەم و خەفەت بېتى .

(ناز) خۇفۇشىي و خۇخۇشەويست
کردنى يەكەنك لاي يەكەنك . درەختى
سەۋبەر [د] .

(نازار) نازدار .

(نازاو) سەۋزايى تىراۋى پاراۋ
(نازپەرۋەر) نازدار .

(نازدار) كەسەيكە كەزۇر خۇشەويست
بى و نازى بىكىشىرى

(نازدارىي) خۇشەويستى و ناز كىشانى
يەكەنك .

(نازفروشتىن) ناز كردن .

(نازفروشىي) ناز كردن .

(نازك) ناسك . برىتى يە لەمەردومى

شەرمى لەسەر خۇ. شتى تەنك .

(ناز كردن) خۇفروشىي و خۇ -

خۇشەويست كردن .

(نازك كار) د . ۋە شايبە كە كە لە

كەچكارىي دا نەقشىي جوان بىكا .

(نازكەر) كەسەيكە كە نازبىكا

(ناز كىشان) ناز راكرتنى نازدار
(نازكىي) بوونى شت بە نازك .
(نازك) نازك .

(نازناز) جۆرە گولكىي مەمەرەنگە
ھەر بە يانىان ئەكە شىتە ۋە كەلەسە ۋە
كەي ۋەك پەلپىيە ۋايە .

(نازنامە) نازناۋ .

(نازناۋ) لەقەب .

(نازونووز) نازفروشتىن .

(نازونىيوناز) ناز .

(نازە) د . شويتى زىندوۋ لە نىيىنۆك

(نازە نىين) ئافرەتى زۇرجوان .

(نازى) د . نازكەر .

(نازىي) ز . ناز كردن .

(نازىين) خۇھەل كىشان بە يەكەكە ۋە:

تۆ بە كىۋە [ئە نازىيت] .

(ناس) شتىكە لە توۋتن دروست

ئەكرى ۋەيتىدى كەس لە جىياتى جگەرە

كىشان ئەي خاتە ژىر زمانى .

(ناساز) ناخۇش: ئەم ئاۋە [ناساز] .

نەخۇش [ناساز] م ۋاتە نەخۇشم .

كەسەيكە كە لە كەل يەكەكى ترا

ناكۆك بى: فىسار كەس لە كەلما [ناساز] .

(ناسازىي) ناخۇشىي . نەخۇشىي . ناكۆكىي

(ناساغ) نه خوش .

(ناساغی) نه خوشی .

(ناساق) ناساغ .

(ناساقی) ناساغی .

(ناسزا) ناشایسته ی نارهوا . بریتی به

له جوین : [ناسزا] ی پی و و تم ، واته جنتوی
پی دام [د] .

(ناسک) شتی که که زو و لهت پی . مەردومی

شەرمی له سه رخو . شتی ته نک : په رداخه

که [ناسک] واته ته نکه .

(ناسکبو و نه وه) پنبو و نه وه ی نه ندام .

(ناسکرن) ز . ناسین .

(ناسکوله) شتی پچکوله ی ناسک .

(ناسکه نان) جوره له واشه یه کی ناسکی

چه و ره هه ویره که ی به رۆن ته شکیتن رته وه

(ناسنامه) پارچه کاغه زیکه که وینه و

ناو و شور و پییشه ی به کیتی تیابی .

(ناسۆر) برینیکه که دره نک چاک

بیته وه : برینه که ی به ناسۆر که و توه

(ناسیار) ناسیاو .

(ناسیاریی) ناسیاوی .

(ناسیاک) ناسیاو .

(ناسیاکی) ناسیاوی .

(ناسپار) ناشنا .

(ناسیاوی) ناشنایی و ناسیینی به کینک

(ناسین) بیینی شتی و شاره زاییت

لی به ره نکینک که بوجاریکی تر جای

بکه یته وه له شتی تر .

(ناسینه وه) دوو باره ناسیینی شتی

که له مه و پش ناسییت .

(ناشاره زا) نابله د .

(ناشاره زایی) نابله دی .

(ناشایس) د . ناشایسته .

(ناشایسته) شتی پی جی ناله بار .

(ناشایسه) د . ناشایسته .

(ناشتا) خالیتی سک له به یانیا :

به یانیا به [ناشتا] جکه ره مه کیشه .

خواردنه مه نی به که که له سه رسکی

ناشتا بخوری .

(ناشتا کردن) خوردنی نانی سه

له به یانی .

(ناشتن) مردوو کردن به ژر کله وه .

دره خت و گول روواندن .

(ناشناس) یتکانه ی نه ناسراو .

(ناشیتی) بوونی مەردوم به ناشی :

فلان کس به ناشیتی نهو کاره ی کرد

(ناشیرین) شتی که که جوان نه پی .

(ناشیرینی) بوونی شت به ناشیرین

(ناشیی) مەردومی کۆلیی نەشارەزا
 لە کاروبەرینکا .
 (ناعال) مەردومی نالەبار .
 (ناعالیی) نالەباریی .
 (نافک) ز. ناو و کی مەردوم و گیاندارێ تر
 (نافەرمان) مەردومی لاساری کوێ نە کر
 (نافەرمانیی) کوێ نە گرتن بۆ فەرمان
 (نافەك) عاستی ناو لنگ لە دەری .
 (نافە کبررین) یریتی یە لە ئەتک
 کردنی یە کینک .
 (ناڤ) ناووک [ز]. ناو [با] .
 (ناڤ نیش) ز. رەوانیی و سکچوون
 (ناڤبارک) با. سە لە یە کی پچوو کە
 میوهی تی ئە کری .
 (ناڤبر) با . ناوەندی دووشت .
 (ناڤدار) با . ناودار .
 (ناڤك) با . ناووك .
 (ناڤمال) با . ناومال .
 (ناڤنج) با . ناوەند .
 (ناڤنجیی) با . ناوونجیی .
 (ناڤ) د . قوررک .
 (ناڤایل) نارازی .
 (ناڤرر) ل . بیخە قاقە .
 (ناقولاً) شتی ناررینک .

(ناقولچ) ه . نوڤورچ .
 (ناك) ووتە یە کە ئە نری بە دوای هیندی
 ووتە وە ئە یکا بە صفتی مشبەه : خەم
 [ناك] ، دەرد [ناك] .
 (ناکا) د. ناکاو: فیسار کەس [ناکا]
 مات وانە لە ناکاوا .
 (ناکام) کەسیکە کە بە کام و خواستی
 خۆی نە کە یشتی .
 (ناکامیی) نە کە یشتن بە ئاوات .
 (ناکاو) کوتوپرر .
 (ناکاویی) کوتوپرری
 (ناکۆك) ناساز .
 (ناکۆکیی) ناسازی .
 (ناکولۆکار) د. شتی نالەبار .
 (ناکەس) ناوەجاخ .
 (ناکەس بەچە) ناوەجاخ .
 (ناکەسیی) ناوەجاخی .
 (ناکا) ناکا .
 (ناکزووری) نامانکووری
 (ناکونا) د . بێگوناح .
 (ناکوناھ) د . ناکونا .
 (ناکەهان) ناکاو .
 (نال) ناستیکی پانە بە یزمار نە درێ لە

ژیر پەلی وولاًخی یە کسم. پاژنە ی پیتلاو

(نالاندن) هاوار کردنی نه خوش .

(نالانن) د. نالاندن .

(نالبه کی) د. دەوری پچووک. ژیر پیا له

(نالبه ند) که سیکه وولاًخ نال بکا.

(نالبه ندخانه) شویتیکه که وولاًخی

تیا نال بکری .

(نالبه ندی) خەریک بوون به پیشه ی

نالبه ندی یه وه .

(نالچه) پارچه ئاسنیک کی ته نکه نه درێ

له ژیر پاژنە ی قوندەرە .

(نالدار) وولاًخی به کسم .

(نالکردن) نالدان له پەلی وولاًخ. بریتی یه

له هەل خە له تاندنی یه کینک: چاکی نالکردم

(نالە) نکە ی بەرز ی نه خوش، [نالە نال]

نالە ی یەك له دوا ی یەك. دەنگی بەرز ی

بەهیزووەك دەنگی تەهەنگ: تەهەنگە که

[نالە ی کرد] یاده مانچه که [نالە ی هات]

(نالە بار) شتی بێ باری ناقولاً. بریتی یه

له مەردوومی بەدی ساخته چی .

(نالە باری) ناقولاً یی. بریتی یه له

سەرچەوتی و ساخته چیتیی .

(نالە کردن) نالاندنی نه خوش. ته قبین و

دەنگدانە وه ی شت به بهرز یی .

(نالە کی) د. پاژنە ی کهوش .

(نالین) نالاندن .

(نام) ناو. ووتە یه که وهك ووتە ی یا به کار

دیتری بۆ دوو دلی له ناوه ندی دوو شتا :

ته وتار مایی یه [نام] زه لامه [نام] وولاًخه

(ناماقوولی) قسه ی بێ جێ ی دوور

له ژیری .

(نامانگووری) نه دارایی .

(نامدار) مەردومی که ورە ی ناودار.

(نامراد) ناگام .

(نامرادی) ناگامیی .

(نامۆ) غەریب .

(نامۆیی) بێ خەوی و بێ که یفی یه که

که له رانه هاتنی شویتیک په یابی .

غەریبی: فیسار که س نامۆیی نه کات

وانه هەست به غەریبی نه کات .

(ناه) کاغەز یکی نووسراوه که

بۆ یه کینک بنیتری .

(نامە بهر) که سیکه کاغەز بکه یه نی

بەم و بهو .

(نامە بهری) پۆسته چیتی .

(نامە خانه) شویتیک کی تایبه نی یه که

کتیی زورت تیا دانایی. «مکتبه»

(نامە خوا) ووتە یه که به کار دیتری

لەجىياتى ووتەى [ماشاءالله] .

(نامەد) د . بەدبەخت .

(نامەدىي) د . بەدبەختىي .

(نامەرد) مەردومى ناپياو .

(نامەردىي) ناپياويى .

(نامىلكە) كىتىيى پچووكى چەن پەرەيى

(نامىيدە) شتى بە ناوبانك .

(نامىيە) نامىيدە .

(نان) ھەويىرىكە كە پان كرايىتە ھە

بە ساج يابە تە نوور برژىترايى . پىيتىكە

بە دوای ھىندى ناو ھە نووسى ئەيكا بە

كارە مەدرە: دا [نان] ، ناو [نان] . چە قاندىن

وناشتى شت: نە مامە كان [بەن] .

(نانبدە) كەسەيكە كە نان زور بدا

بە مەردوم .

(نانبدەيى) نان دان بە مەردوم بە زورى

(نانبرىشك) دارىكى درىژ كۆلەي لووت

تەيژە نانى لە سەرساج پى ۋە تە گىرورى

(نانپىژ) ز . نان پىئەدەر .

(نان پىئەدان) نان برژاندىن بە تە نوور .

(نانپىئەدەر) كەسەيكە كە نان بە پارە

بىرژىتەيت .

(نانچايى) د . جۆرە كىكىكە بۆبەر

چايى تە كرى .

(نانئەوا) د . جۆرە زىپىرە يە كە .

(نانئەورشت) د . پىئەخۇر .

(ناندار) ناندىر .

(ناندىن) بە خىشىيىنى نان بە مەردوم

بە خۇرايى .

(ناندەر) نانبدە .

(ناندىن) نانكىن .

(نانكردن) نان برژاندىن .

(نانكردنەو) پان كەردنەو ھە نان

بە تىرۆك .

(نانكوئىر) كوئىر نان .

(نانكەر) كەسەيكە نان بىكەتەو .

(نانكەرەو) كەسەيكە كە نان بە

تىرۆك پان بىكەتەو .

(نانكىير) ز . زەويىيە كە كە كەنم و

جۆي باش بەيىنى .

(نانكىن) دەفرىكى كەورەيە كە نانى

تەيىرى تىياھەل تەچىرى .

(نانووخ) ناخون .

(نانۋەويى) د . نائىكە كە لەمالى بوو كەو

تەچى بۆمالى زاوا تاسى رۇژ .

(نانەبەرە) پارچە پەررۇيە كى كەورەيە

رىئووارنانى رىكاي تى تەخا .

(نانەپال) بوختانكردن بۆيە كىك و

<p>(نازەوە) نامادەو سازکردنى ئاش .</p> <p>سازکردنى داوو تەلە : داوۋەكە يا تەلەكەي [ناوۋە تەوۋە]. دۆزىيىنەوۋە بىنە</p> <p>کردنى شتىك لە شوئىتىك بۆ دىزىن :</p> <p>دزەكەمالەكەي [ناوۋە تەوۋە]. ھىلەكە نازە</p> <p>ژىر مەريشكە بە كرر، بۆ ھەل ھىتانى .</p> <p>(نازە يەك) تىكېردنى چەن شتىك بە ناو يەكا .</p> <p>(نازى نانى) بىرىتى يە لە مەردومى كۆيىر نان .</p> <p>(ناو) اسمىكەكە بۆ شتىك دانرايى تا بەو اسمە ئەوشتە بىناسرى . لۆكە يەكى</p> <p>كراوۋە يەكە خرايىتە دوو تۆيى لىغەو كاللاوۋە</p> <p>كاكلە : كۆيىزەكە يابادامەكە [ناو] ىنى يە .</p> <p>نئى ئاش [ھ]. سواغ [ھ]. پىيىتى ظرفىتە :</p> <p>فررۆك بە [ناو] باداوماسىيى بە [ناو] ئاوا</p> <p>ئەرروا. ناوى دىيى يەكە لە ھەورامان .</p> <p>(ناواخن) شتىكەكە ئەخنرايىتە دوو تۆيى شتىكى ترەوۋە .</p> <p>(ناوازە) ناووداو .</p> <p>(ناوان) ناوۋەند .</p> <p>(ناوبار) سەربار .</p> <p>(ناوبانگ) شورەت و ناو رۆيشتى شتىك</p> <p>(ناوبانگ دەركردن) بىلاو بوونەوۋەي</p>	<p>شتىكى ناشرىن دانەپالى .</p> <p>(نازە ررەق) نازى ووشكەوۋە بوو .</p> <p>(نازە ررەقە) نازە ررەق .</p> <p>(نازە سكىي) ئىيش كېردن بۆ يەك كىك</p> <p>بەرامبەر بە نان خواردن و ھىچى تر .</p> <p>(نازە شان) سەلە .</p> <p>(نازە شانە) نازە شان .</p> <p>(نازە شوئىن) بىرىتى يە لە دوا خستىنى</p> <p>قەسە يەك بە شوئىن يە كىككا : قەسەي خراپ مەنئىرە [شوئىنم] .</p> <p>(نازە قەيسىي) قەيسىي زۇرگە يىوۋەكە</p> <p>بە تىيرۆك پانكرابىتەوۋە وەك نان .</p> <p>(نازە لەم) د . نازە سكىي .</p> <p>(نازە مەريچلە) ھ . كۆلئىرە چەورە .</p> <p>(نازە مل) بىرىتى يە لە وەي كە شتىك</p> <p>بىخەيتە ئەستۆي يەك كىك و بە سەرياساغ</p> <p>كەيتەوۋە : دىنارەكەت [نايەلم] واتە لەسەرت كىردم بە مال .</p> <p>(نازەوا) كەسەيكەكە نان و كۆلئىرەو</p> <p>لەواشە دروست بىكا بۆ فروتن .</p> <p>(نازەواخانە) شوئىتىكەكە نازەوانانى</p> <p>تيا پىرژىتنى .</p> <p>(نازەوايى) خەريىك بوون بە نان</p> <p>پىئوۋە دانەوۋە .</p>
--	--

ناوو شۆره تی یه کینک یاشتیک .

(ناوبانگ سهندن) ناو دهر کردن

(ناوبجی) د . ناوبژی .

(ناوبراو) شتیکه که ناوی هاتبی .

(ناوبردن) باسکردنی شتیک .

(ناوبرره) ته یمانیکه که له ناوهر راستی

زووریکا کرابی بۆتهوهی که بیی به

دوو ژوور .

(ناوبریاک) د . ناوبراو .

(ناوبریشک) نان بریشک .

(ناوبژه کردن) له شیر پابوونهوهی

وولاخ و ره شه وولاخ .

(ناوبژی) که وتنه ناوهندی دوو کهس

که به گزیه گاچووبن تا هه رانه کهن .

[ناوبژی کردن] ناوبژی .

(ناوبژییکهر) که سیکه که ناوبژی

بکا له ناوهندی دوو کهسا .

(ناوبکییر) د . ناوبردن : [ناوبکییر] ی که

واته ناوی بهره .

(ناوبه ناو) ووتهیه که به کاردیتیری

بۆشوین یا کاتی پچرر پچرر : [ناوبه ناو]

وهه لام، یانه مامه کان [ناوبه ناو] بنیژه .

(ناوپا) د . ناوکهل .

(ناوپاره) خانوویه که که هه موولایه کی

له ناو خانووی ترابی .

(ناوپشته) بیه چه .

(ناوپهل) ناوهندی دوو پهلی درهخت

. ناوهندی ههردوو سمره شه وولاخ .

(ناوپه نچک) پهردهیه کی گۆشتییینه

له ناوهندی سییوجکه روناوسکا .

(ناوتا) ناوبار .

(ناوتاق) په تیکه نه خریتته قولفی جهوا

لهوه له ته مو وه که یه وه بۆ به ند کردنی

به سهروولاخه وه .

(ناوتویل) د . ناوچهوان .

(تاوتیلانه) د . جیازی بووک .

(ناوجهرکه) ناوپاره . ناوهر است :

له [ناوجهرکه] ی شهره که دا بوو .

(ناوجهرژنان) مانگی ذی القعدة .

(ناوجیی) د . ناوبژی .

(ناوجیییکهر) د . ناوبژییکهر .

(ناوچاو) ناوچهوان .

(ناوچاوان) ناوچهوان .

(ناوچاوپاک) پیاوی چاکی پاکی

ناوچهوان روون . بهختیار [د] .

(ناوچاوترش) بریتییه له مهردومی

روو کرژ .

(ناوچاوترشاو) ناوچاوترش

(ناوچاودیتز) بریتی بە لە مەردومی
مۆنی بەد .

(ناوچاوردۆشن) د. ناوچەوان روون .

(ناوچە) ناحیە بە ۵۵ ۵۵ مودیری تیا
دابەشێ . مەلەبەند. ناچە [د] .

(ناوچەدار) قائم مقام .

(ناوچەوان) تەختایی ژوور مەردوو برۆ

(ناوچەوان بە یە کادان) بریتی بە لە

تووررە بوون .

(ناوچەوانپاک) ناوچاوپاک .

(ناوچەوان دیتز) ناوچاودیتز .

(ناوچەوان روون) ناوچەوان پاک .

(ناوچەوان قۆقز) بریتی بە لە

مەردومی بەد بەخت .

(ناوچەوان قەشقە) ناوچەوان قۆقز .

(ناوچەوان گرژ) ناوچاوترش ، [ناو

چەوان گرژ کردن] روو گرژ کردن

(ناوچەین کردن) کردنەوێ گەلای

ناوەراستی تووتن .

(ناوخۆ) ناو کۆمەڵیکێ گەورە یا پچووک :

لە ئێران شتێک روویداوە لە ناوخۆیا، یا لە

مال، فلان کەس ئازاوە بەک کەوتۆتە ئاز

خۆیا، وە «داخلی» .

(ناوخوا) نامەخوا [د] .

(ناوخوان) جێی دانێشتن لەزین .

ناوە بۆ ناوچە بەک لە [شلیر] .

(ناوخوین) ل. ناخون .

(ناودار) کەسێکە کە ناوبانگی رۆیێ .

شتێکە کە ناواخنی بێ : گەواي [ناودار] ،

گفتەي [ناودار] .

(ناودان) د. پلووسک .

(ناودۆک) دۆژەنک .

(ناودەرکردن) ناوبانگ دەرچوونی

کەسێک یا شتێک .

(ناودەس) د. ناودەست .

(ناودەست) بەری لە پی دەست .

(ناودێر) کەسێکە کە ناوی لە ناو ناوانا

بێ : یاخواهەر [ناودێر] بییت .

(ناورانەو) پاررانەو .

(ناورراست) د. ناوەرراست .

(ناوزرران) ناودەرکردن بە خراپی

(ناوزین) جێی دانێشتن لەزین .

(ناوساجیی) جۆرە کولێرە بە کە لە ناو

رۆنا سوورنە کریتەو .

(ناوسیلێ) ناوساجیی .

(ناوسیلێ) ناوسیل .

(ناوشان) ناوەندی مەردوشان .

(ناونفەرش) میانفەرش . چەرمیکێ پانە

له ناو پیتلاودا رانه خری .

(ناو قه د) که مہری شتیک که بالای بی

(ناو کار) ریزه خشت و بهردینکه که

له ناو چینی دیوارا دانه نری . راسته

ته ریپینکه که له کالانه دری .

(ناو کردن) تپه رر بوون و له چاو وون

بوونی شت : که رویشکه که [ناوی کرد] .

(ناو کز) ناو کزل . هاو بهش « شریک » .

(ناو کزل) ناو بار .

(ناو کویر بوون) بریتی به له مردنو

نهمانی ناو نیشانی به کیک .

(ناو کزی) شرا که ت : نهم خانووه [ناو

کزی] امانه ، واته شرا که تمانه .

(ناو که) بهردینکه چلینک گیا [چه قچه قه] ی

پیوه نه پیچری و خهرمانی به سهراته بیتریتته

وه بۆپیت و بهره که ت . ناووک .

(ناو که برر) کچیکه که له کاتی بوونو

ناووک بررینیا درابن به کوریک .

(ناو که بررانه) سهر ناو کانه .

(ناو که برره) ناو که برر .

(ناو که خوش) د . ناو کی بهری درهخت

که له خویا شیرین و خوش بن .

(ناو که رره شه) د . ناو که رریتز .

(ناو که رریتز) وولاختیکه که پستی

له ناستی ناو کی بریندار بووبن به هوی

گرتنی باریازین یا کورتانه وه ، [ناو که

ریتز بوون] بریندار بوونی پستی وولاخ

به هوی گرتنی باره وه .

(ناو که ریش) ناو که رریتز .

(ناو که ف) چه رمینکه نه خریته

ناو پیتلاووه .

(ناو کی بوو کتی) جزره گولینکه

پهره کانی به ناوا نه چن .

(ناو کیش) جزو که به که له ناوه راستی

قالبی مہرزه دا رانه کیشری له کانی

ناو که م بوونابونه وهی که تییر به تییر نهم

بهرو نه و بهری ناوی پن بدری .

(ناوکل) د . ناو کهل .

(ناو کولالانه) توپانه .

(ناو که ره) د . کاکله . شتیکه له ناوه ندی

دووشتا که له به کیان جیا بکاته وه .

(ناو کهل) ناو لنگ .

(ناو کییر) ناو بکییر .

(ناو کین) ناوه در راست

(ناو لنگ) ناو کهل .

(ناو لنگان) تاوه .

(ناوله پ) بهری دهست .

(ناوله پان) ناوپهلی درهخت .

(ناولهقان) د . ناولهپان .

(ناوونان) ناوی خراب نان له یه کینک

(ناومال) شتومه کی مال . ژووری

نازووخه . ناو که شیده هیند پییت:

[ناومالی] جییمه که یانونه که جوانه .

بریتی یه له ناوونی وولاخ .

(ناومشت) د . ناولهپ .

(ناونان) دانانی ناوونکی تایبه تی بو

منالینکی تازه بوویا بوشتیکی تر .

(ناوناو) ناوبه ناو .

(ناوونوس) بریتی یه له تعیینی شت .

نووسیننی ناوی که لی شت به تیکرایی:

فیسار که س چووه بو [ناوونوس] ، [ناو

نووسکردن] ناوونوس .

(ناونیان) د . ناونان .

(ناونیرک) دوزنه نیرکی هه مووشتیک

(ناونیروک) د . ناوه خوره ی دره خت .

نیره ژن [د] .

(ناونیشان) نیشانه هه لدانی شتیک .

ناو دیار کردنیکه که له پشته پا که ت

نه نووسری بوته وهی که بکا به خاوه نی

« عنوان » .

(ناونیشانه) ناونیشان .

(ناووداو) شوره و ناو داری: فیسار

که س پیاوته تی یه کی کردووه به [ناوو

داو] بکیرر ریته وه .

(ناووک) ده ماریکه له ناوه راستی سکی

کیاندارا ساوا له سکی دایکا له وه وه

خواردن وهر نه گری . کاکله ی کوینزو بادام

و قه زوان وشتی تر . ده نکیر ره قی ناوخورماو

هه لووژه وهیندی شتی تر . مهر که زی دائره

(ناوکیرر) که سیکه که ناوکی

منال بیرری .

(ناوکیررین) بره یینی ناووک کی منال و

گری دانی له کاتی له دایک بوونیا .

(ناووک کهوتن) وهر که رانی ده ماری

ناووک .

(ناووک گرتنه وه) هینانه وه جی

ده ماری ناووک . بریتی یه له هه ل خه له تاندنی

یه کیک: چاک ناوکی گرتنه وه

(ناوکه خوشه) د . ناوکی قه یسی یه که

که تال نه بی .

(ناوکه رره شه) د . جوړه نه خوشی یه که

(ناووک) د . ناوکیین .

(ناوونجییی) شتی مام ناوه ندیی .

(ناوونه توره) ناوی ناشیررین نان له یه کینک

(ناوونیشان) ناونیشان .

(ناوونیشانه) ناونیشانه .

کەرم ھیتان بە سەر [رۆز] ی کالادا بۆ مانکردنی .	(ناو وەردە) ریزە دروومانیکە لە کالادا
(ناو وە کوئە) جۆرە نەخۆشی یە کە تووشی مەررو بزن ئە بێ .	(ناو وە) د. شتیکە لە تەختە دروست ئە کری، بێکە کە ی تەسک و سەرە کە ی وایە قورری پۆ ئە کێشری . برنجی چواردانگە (ناوھانیین) ناوھیتان .
(ناو وە کیش) د. ئە و کریکارە یە کە [ناو وە] ئە خاتە سەر شانی .	(ناو وە ووردن) ناوھیتان .
(ناو وە ند) ناو وە راست .	(ناو وە بەرە) دارێکی پچوو کە ئە خریتە ناو وە راستی [ویژانەر] وە بۆ ئە وە ی کە [کاینجە] ئە مەدیو ئە و دیو ئە گا . ررایە لی تە یمانی چە پەر .
(ناو وە ند یار) کە سێکە بکە ویتە ناو وە ندی دوو کە سە وە بۆ ریک خستنیان «وسیط»	(ناو وە جاخ) مەردومی ناررە سەن
(ناو وە ند یاری) کە و تە ناو وە ندی دوو کە سە وە بۆ ریک خستنیان «وساطە» .	(ناو وە جاخی) ناررە سە نیی .
(ناو وە ندیتی) میانە ررە ویی لە ھەموو شتیکا .	(ناو وە خت) بێ وە خت .
(ناو وە ندیی) بە ھەموو شتیک ئە ووتری کە لە ناو وە ندی دوو شتابی .	(ناو وە راست) ناو وە ندی شت بەرە نکیک کە لە ھەموو لایە کە وە چون یە ک دوو ر بێ .
(ناو وە وە) ناو وە رۆک و ناوشت : ئازالە کە لە ناو وە وە یە یا لە دەرە وە یە .	(ناو وە رۆک) کرۆکی شت .
(ناو وە یتان) ناو بێردن .	(ناو وە رۆکە) ناو وە رۆک .
(ناوێرە) ناو ازە .	(ناو وە سار) د. ئە و بەردانە یە کە بۆ ئاش ھەل ئە بە ستری بۆ ئە وە ی تە نوورە ی لی دروست بکری، یانێ پتو وە بئری .
(ناو ییژ) کەرکە لە وان .	(ناو وە سەر) پارچە یە کە لە دە سمالی سەری ژن کە ئە کە ویتە پشتی سەری وە .
(ناو یین) د. سواخ .	(ناو وە سەرە) ناو وە سەر .
(ناو یینە وە) د. سواخدان .	(ناو وە شکیته) ناسکە نان . ووتوی
(ناھال) د. ناقولای ناعال .	
(ناھلیک) با . دۆشەک .	

(نخورى) ز. نخريى .	(ناھومى) د . ناھومىد .
(نخوشەر) ھ . لەنگە نۆك .	(ناھومىد) زاگام .
(نخون) نوخون .	(ناھومىدى) ناكامىي .
(نخوون) نخون .	(ناھەموار) شتى خراپى نالەبار .
(نخە) نۆك .	(ناھەموارى) خراپى و نالەبارى .
(نرتونوى) شتى زورتازەى نوى .	(ناھەنجار) نەگونجان .
(نرخ) قىيمەتى شت .	(ناھەنجارى) نەگونجانى .
(نرخبررين) نرخ دانان .	(ناى) شمشال .
(نرخدار) شتى بە نرخ .	(ناياب) شتى زورچاگى مەل كەوتوو .
(نرخدانان) دانائى نرخى شت	(ناياب بىژىي) بديع .
لەلايەن دەولەتەو .	(نايافت) ناياب .
(نرخە) د. لرخە .	(نايژەن) شمشال ژەن .
(نرکە) د. نرکە، [نرکە نرق] نرکە نرك	(نايەب) ناياب .
(نرکاندن) نرکە کردن .	(نايىسىين) نەگىران. نەسووتان: ئاگرە
(نرکانن) نرکاندن .	كە نايىسى، واتە ئاگررى ياناسووتى .
(نرکە) جۆرە دەنگىكى قەبەى بەرزە	(نتم) ھىمنى و لەسەرخۆيى .
لەسنگەو دەيتە دەرەو [نرکە نرك] نرکەى	(نچونال) د. نالەونكە .
يەك لەدواى يەك، [نرکوھوورر] نرکە	(نچە) ووردە نكە و نالەيە كى سووكە
نرکى زۇر .	كە لە نەخۆشى يە كى سووكەو پەيا
(نزا) پارراندەو .	بىي، (نچەنچ) نچەى يەك لەدواى يەك
(نزاخوان) دوھاگو .	(نچەتا) لەش داھىزان بە تايەكى
(نزار) شویتى نىقى لەشاخ .	سووكەو .
(نزانيى) مزگىتى .	(نخافتن) با . داپوشىين .
(نزاو) دشتى كەيىو. نزييك [ھ] .	(نخريى) ز. تۆبەرەى منال چ نىرچ مى .

(نزه) با. ره زی تازه پیگه یشتووی دیم
 (نزديك) نزییک .
 (نزديكایی) نزییکایی .
 (نزديكبوونهوه) نزییکبوونهوه .
 (نزديك خستنهوه) نزییک خستنهوه
 (نزديك کردنهوه) نزییک کردنهوه .
 (نزديك که وتنهوه) نزییک که وتنهوه
 (نزديکی) نزییکی .
 (نزرکه) جیکایه که پیاوچا کتیک تیا
 دانیشتی و نیشانه کرابی
 (نزك) د. ژیان و زینده گانی .
 (نزره) نزره .
 (نزره) جوړه ده نکیکه هیندی جار
 له ناوسنگی مەردوو مەوه په پانه بڼه و ته گانی
 پښه دا .
 (نزم) شتی نه ویی .
 (نزمان) شوینی نزم .
 (نزمایی) عاستی شوینی نزم .
 (نزمبوونهوه) نزییک بوونهوهی شتیکی
 بهرز له زه ویی .
 (نزووله) ناله ی خه نه تبار .
 (نزووله) د. نزووله .
 (نزییک) شتیکه که لپته وه دوور نه بڼ
 (نزییکایی) گانی زور نزییک .

عاستی نزییکی شت .
 (نزییکبوونهوه) نزییک که وتنهوه .
 (نزییک خستنهوه) نزییک کردنهوه .
 (نزییک کردنهوه) هینانه بهر وهی
 شتییک .
 (نزییک که وتنهوه) هاتنه بهر وهی
 شتیکی دوور .
 (نزییکی) بوونی شت به نزییک .
 (نژدار) ز. په زشکینکه که نه شته
 کاری بکا « جراح » .
 (نژده) با. ده سته ی چته «عصابه»
 (نژاندن) ز. پرر کردن .
 (نژین) ز. پرر بوون .
 (نژی) با . نيسك .
 (نزار) نسرم .
 (نسرم) شوینیکه که هه ناوی
 تی نه که وی .
 (نسك) د. نزرک. مەردومی په ریشان.
 هه ژار. نيسك .
 (نسکو) نووچبردن به توندي .
 (نسکونا هومئ) د. نکونا هومئید .
 (نسکه) د . هه نسك [نسکه نسك]
 هه نسکی په ك له دواي په ك .
 (نسکهره) د . نزرکه .

(نسی) نسرم .

(نسیو) د. قه زاو قه دهر .

(نسیه) د. زه میینی کهم بررشت .

(نش) ز. کوتوپرر .

(نشتهر) د. نه شتهر .

(نشتن) د. نیشتن .

(نشمس) د. نوشوست .

(نشك) ز. نش .

(نشکیفه) ز. شتی کوتوپرری .

(نشینکه) نهو وولا ته یه که توتیا دا

نه نییشییت به تیجکاری .

(نشوف) ز. نشیوی .

(نشیو) نزمایی ناودول و دهره .

(نشیوی) سه ره ولیری .

(نشییف) نشوف [ز]. ده سته راست

« جنوب » [با] .

(نشییشی) با . نشیوی .

(نشییمه) شوتیکه که لهوا نه بی

تیا دابنیشییت .

(نشییمه نگا) د. نشییمه .

(نشیین) د. دانیشتن . شانشین .

(نفرؤ) نوغرؤ .

(نفت) د. شتی نوی : نفت و نوی به .

(نفتك) ز. گفتك .

(نفتونوی) نرتونوی .

(نفر) ز. نرای خراب له یه کینک .

(نفرین) نفر [ز] نه فرین [د]

(نفسی) ز. جاوی ناوهر وینس .

(نقش) ز. نه ته و نه نه [نقش] ی تویه

واته نه ته و ی تویه .

(نفوورات) نه فوورات .

(نقانن) نواندن .

(نفرشت) ز. نوشته .

(نفرز) ز. نزم .

(نقستن) ز. نوستن .

(نقیژ) با . نویژ .

(نقیسار) با . نوسراو .

(نقیستن) با . نقستن .

(نقیسمین) با . نووسمین .

(نقیین) ز. نوین .

(نقار) زوییری و دلکییری .

(نقام) مقامی کزوانی .

(نقانندن) نقه کردن .

(نقانن) نقانندن .

(نقم) نقوم .

(نقن) د. که سیکه که هر پینقین

(نقوچرر) نقه نق کردن به : دست

شتیکی قورسه وه .

(نقه) ده نکیکه له هیز به خودانه وه

په يانه بڼ، [نقه نق] نقه ی په ك له دواغی په ك
[نقو هوورر] نقه نقی زور .

(نقیم) جوره به ردیگی به نرخه بۇ
جوانی نه خریته نه موسییلو کوارو
شتی تروه .

(نقیم) د . نقیم .

(نك) ده نووك [ل] ووته په كه به معنی
[له كن] ز .

(نكاندن) نكه كردن .

(نكانن) نكاندن .

(نكل) ز . ده نووكی بالنده .

(نكن) د . كه سیکه كه هه ربڼكیتنی

(نكونال) نكه وناله ی نه خوش .

(نكوناله) نكونال .

(نكوناهومید) د . نكو ناهومید .

(نكوناهومید) كه سیکه كه به ته واوی

ناهومید بوو بڼ له شتیک .

(نكه) ناله په کی سوو كه له نه خوشه وه

دی، [نكه نك] نكه ی په ك له دواغی په ك،

[نکو هوورر] نكه نکى زور .

(نگادار) د . پاسه وانو چاودیر .

(نگاداری) پاسه وانی .

(نگار) وینه و دروشمی شت .

دلبری جوان .

(نگاهیتن) پاریز کاری و نا کاداری
کردنی شتیک: وهك چاو [نگای دیلم] .

(نگم) د . نوقوم، [نگمبوون] نوقوم
بوون، [نگم کردن] نوقوم کردن .

(نگمه سار) د . نوقمه سار .

(نکبین) بهخت و نامه د . نقیم .

(نم) شق و تهرری .

(نما) نویژ [ه] . ووته په كه به دواغی

هیتندی ووته وه نه نووسی نه یکا به کار کهر

«اسمی فاعل»: بالآ [نما] قیبله [نما] ،

واته بالآو قیبله پیشاندهر .

(نماز) نویژ .

(نمانا) د . نمونه .

(نماندن) با. نهرم کردن وهی شتیک

به هوی خستنه ناوه وه .

(نماو) د . ناویکه كه له ناوه ندی پیست و

کورؤکی دارو دره خت و سه وزایی دایق

(نماوی) نمدار .

(نمایان) شتی ناشکرا .

(نمایش) نمایشت .

(نمایشت) خو پیشانندان .

(نمایشتگا) شویتیکه كه مه ردوم خوی

تیا پیشان بدا «مشرح» «معرض» .

(نمایشگا) نمایشتگا .

(نەمەك) نەمەك تەرىپى يەكەكە لەشتەك
بەتتە نەمەك: كۆزەكە [نەمەك] نادا .

(نەمدار) شتى شى دار .

(نەمدان) دەلاندنى شت: كۆزەكە [نەم]
ئەدا . تەرر كۆردنى شتەك بەكەمى:

سەراغەكە [نەمدە] ئىنجاھىلە ساوىكە .

(نەمدەر) ل. دۆشەكلە

• (نەمرە) ژمارە يەكەكە تەبەتە يەكەكە

ھەندى شت دائە نەمەك: بۆرەكە چىراكە سى
[نەمرە] يە .

(نەموود) بىرىتى يەكەكە نەمەك و رىز:

فەلان كەس نەموودى نەمەك، يەكەكە نەموودە،
واتەكە نەمەك نەمەك كۆمەلدا .

(نەموونە) شتەكەكە كەم لەشتەكەكە زۆر

كەكە چۆنەتتى شتەكەكە زۆرەكە نەمەك بەداكە

چاكەكە و خراپەكە: لەكەكەكە نەموونەكە
خەروارەكە .

(نەمە) بارانى وورد .

(نەمدە) لپاد .

(نەمدىزىن) لپادىكەكە نەمەك خەتەكەكە زىزىن

بۆتەكەكەكە پەشتى وولاخ بىرىندەكەكە .

(نەمدەمال) كەكەكەكەكە نەمەك دېسەتەكە

(نەمەك) ل. خوت .

(نەمەك بەھەرەم) بەدەنەكە .

(نەمەك دان) خوت دان .

(نەمەك كۆردن) بىرىتى يەكەكە خوارەكە

نانى يەكەكەكەكە پەشتى چاوبوونى پەشتى

تەكەكەكەكەكەكە نەمەك: [نەمەكەكە

كۆردوى] ھەرگىز خراپەكە نەمەك .

(نەمەك كۆردوى) كەكەكەكەكە نەمەكەكە

كۆردەت .

(نەمەك كىر) كەكەكەكەكەكە نەمەكەكە

يەكەكەكەكەكەكەكەكەكەكەكەكەكە

(نەمەكەكە) مەردومى خوتەكەكە .

(نەمەك) نەمەك .

(نەمەك) نەمەك بۆتەكەكەكەكەكەكەكەكە

ھەشتەكەكەكەكەكەكەكەكەكەكە [ز] .

(نەمەك) ز. نەمەك .

(نەمەكەكە) تەمەكەكەكەكەكە .

(نەمەكەكە) نۆردومەكەكەكەكەكەكەكەكە

كەكە . بەستەكەكەكەكەكەكەكەكەكە .

جەكەكەكەكەكەكەكەكەكەكە .

(نەمەكەكەكە) پەشتەكەكەكەكەكە .

(نەمەكەكەكە) نەمەكەكەكەكەكەكەكەكەكە .

خەكەكەكەكەكەكەكەكەكە .

(نەمەكەكە) نەمەكەكەكە .

• (نەمەكەكە) نۆرە .

(نۆبە بىر) كەكەكەكەكەكەكەكەكەكە

داگير بکات .

• (نوبه بررى) داگير كردنى نۆرهى

يە كىنك لە شتىكا كە نۆرهى ھانىي .

(نۆبە تى) نۆرە تا .

(نۆبە تىدار) كە سىتكە كە نۆرە تايىكرى

• (نۆبە چىيى) ئىشكىچىي .

(نۆبە خت) د . كە سىتكە كە تازە

بەخت رووى تى كرىيى .

(نۆبە خش) يە كە بچار چاوپۆشىيكردن

لە تاوانىك ئە بچارە [نۆبە خش] ت بى .

(نۆبە دار) با . پاسەوان .

(نۆبەر) د . نۆبەرە .

(نۆبەرە) مېيرە يە كە كە تازە پى بكاو

يە كە بچار بخورى . يە كە مېين منالىكە كە

ئافرەت بىي بى .

(نۆبەرە كردن) خوار دنى مېيوە يە كى

تازە پى كە يشتوويە كە بچار .

(نۆبەن) نۆبە ند .

• (نۆبە گرتن) گرتنى نۆرە لە شتىكا .

(نۆبە ند) گويرة كەى دوو سالەى نىر

(نۆپىچكە) منالىكى ساوايە كە

تازە كەوتىتە سەرىن .

(نۆت) با . ئەود .

(نۆتە) د . پاشە كەوت .

(نۆتە كردن) د . پاشە كەوتى كردن

(نۆتە كەر) د . كە سىتكە كە شت

پاشە كەوت بكا .

(نوجە ژن) يە كە مېين جە ژنە كە بە سەر

مردنى مردوويە كا برروا .

(نۆچكە بردن) نووچېردن .

(نۆچكە دان) نووچدان .

(نۆچوان) د . ئەوجەوان .

(نۆچە) د . ئەوجەوان .

(نوخانن) د . نوخن كرىدە نەوەى شت .

(نوخاننەوە) د . نوخن كرىدە نەوە .

(نوختە) نقطە .

(نوختە و خال) د . ئارايشى رووى ئافرەت

(نوخشە) دانە وىلەى تازە پى كە ييو .

(نوخوت) ل . نۆك .

(نوخۇشەر) د . نىخۇشەر .

(نوخومانلن) ز . داپۆشىين بە شتىك

(نوخومىين) ز . خۇداپۆشىين .

(نوخون) دەفرىكە دەمە وژىر بوو بى .

(نوخون بوونەوە) دەمە و خوار بوونەوەى

دەفر . برىتى يە لە نەمانى سامان ولى كەوتنى

يە كىنك لە كەورەنى .

(نۆد) ئەود .

(نۆردوو) ناننىكە بە نەرمى وەك بوخچە

چوارقەد كرايى .

(نۆزدی) نۆردوو .

(نۆرریز کین) جۆرە یاریی یە کە وەك
سۆرریز کین ، بەلام لەما ، یەکی نۆ
داشیان پێ یە .

(نۆرریین) روانیین .

(نۆرە) سەرە ھاتنە سەر لە کاریکا .
جار : ئیمەررۆسۆ [نۆرە] ھاتنەلات .

(نۆرە برر) نۆبە برر .

(نۆرە بررین) نۆبە بررین .

(نۆز) ووتە یە کە بە کاردیتر ئێ لەجێ ی
ووتە ی [دیيسان] لە کاتیکا کە یە کێك
کردارێك یا کوفتاریك چەن جارێك بکا
نەوہ و تۆپیت ناخۆش بێ .

(نۆزدە) ناوہ بۆ ژمارە یەك .

(نۆزدە مین) شتێکە لە پایە ی نۆزدە دایێ

(نۆزدە ھەم) نۆزدە مین .

(نۆزدە ھەم مین) نۆزدە ھەم .

(نۆزکە) نۆسکە .

(نۆزکە) نۆزکە .

(نۆزین) وولاخیکە کە تازە زیینی

لێ کرابێ .

(نۆژ) با . جۆرە کە نە یە کە ئە نووسێ بە

بن دووگی مەررەوہ .

(نۆژەن) زشتی تازە دارێژراو لە ناسن

یا لەمس . دەست کردنەوہ بە کاریك دوا ی
لێ وێستانی .

(نۆستگ) نۆستوو .

(نۆستن) جۆرە ماتێ و پێ ھۆشی یە کە

بە سەر گیاندارادی و پێ ی ئە حەسیتەوہ .

لە کار کەوتنی ئاش و سەعات .

(نۆستوو) گیاندارێکە کە خەوی

لێ کەوتبێ .

(نۆستی) نۆستوو .

(نۆسراو) کاغەزێکە کە شتێکی

لێ نۆسرابێ .

(نۆسکەنەوہ) دەنگی منال لە

کاتی زەبوونی .

(نۆسکە) نۆسکەنەوہ ، [نۆسکە نۆسك]

نۆسکە ی یەك لە دوا ی یەك .

(نۆسکە) منالی نۆبەرە ی ئافرەت

(نۆسیار) کەسێکە کە باش بنووسێ .

(نۆسیاری) بوون بە نۆسیار .

(نۆش) ووتە یە کە ئە ووترێ بە

خۆشەوێستێک لە کاتی خواردنەوہ ی ئاو

یا قورقینە دانەوہ یا .

(نۆشاتر) نەوشتار .

(نۆشادر) نۆشاتر .

(نۆشانەوہ) قەدکردنی شت .

(نۆشانەوہ) قەدبوونی شت .

(نوشتاویى) ئاستى نوشتانە وەى شت.

(نوشتوو) نوشته .

(نوشتە) کاغەزىكە چەن ئايە تىكى

قورئان يا چەن نزا يە كى لى ئە نوسرى و

بە نوشتا وەى بۆمۇ نەرك ھەل ئە گىرى.

(نوشتى) نوشته .

(نوشتور) ز. پاشاخور .

(نوشتکردن) خوار دىنە وەى شت بە خوشى

(نوشت هېنان) كز بوونى ھىز و

تە وانا يى . كەم بوونە وەى دارايى و

دەسەلات .

(نوشتى) نامه دو نەھانى .

(نوشتين) نوشتکردن .

(نوشتوون) روچوون و نوقوم

بوون بە ناخى زەوىى دا . نوقوم بوون

لە زەرە روزيانا: فیسار كەس لە زيانى

لۆكە كەيا [نوشتوون] .

(نوشتا) ل . نوقرە .

(نوقرە) زىيو .

(نوقرە كەت) د. ئالدى ووزدانى شت بە زىيو

(نوقلانە) ووتتى شتىكى باش يا خراب

بۆكە سىك لە پىش بوونى شتە كەدا .

(نوقلانە لىدان) نوقلانە .

(نوقمە سار) د. كەسىكە كەسەرنكوون

بووين .

(نوقورچ) كرتن و كوشىنى جىكايەك

لەجەستە بە دووپەنجە .

(نوقورچك) د. نوقورچ .

(نوقورچكانە) د. نوقورچىكە ئە گىرى

لەژنىك كە كالايە كى تازەى لە بەر كىردى و

بەردىر كانهى ئە كىردى .

(نوقول) جۆرە خوار دەمەنى بە كى

دانه دانە يە لەشە كىردى و ست ئە كىرى .

(نوقولدان) دەفرىكە ھەر نوقولى

تى ئە كىرى .

(نوقلە كوردى) بەكە نەمە شامى يەك

ئەلىن كە برژايى و پشكوتى .

(نوقوم) شتىكە كە لە ئاوتلوا وون بووين

(نوقومبوون) بىن ئاوتلوا كە ووتتى شت .

(نوقىبوون) ز. نوقومبوون .

(نوك) ز. نوك .

(نوك) دانە وىلە يە كى خرى زەردە بە

كولايى و بە برژايى ئە خورى .

(نوكا) چىشتىكە لە كۆشت و نوك

دروست ئە كىرى .

(نوكتە باز) يە كىكە كە قسەى جوان بكە

(نۆكە حۆلە) جۆرە نۆكىكى دەنك

كەورە يە .

(نۆكەر) خزمەتكار .

(نۆكەر ايه تى) بوون به نۆكەر .

(نۆكەر ره شكه) نۆكيتكى ووردى تويىكل

ره شه، نه كرى به له تكه .

(نۆكهرى) خزمەتكارى .

(نۆكە زۆردە) د . فەريىكە تۆك .

(نۆكەل) جوانه كايه كه كه پى نايىته

سالى سىيەم

(نۆكەن) جۆكه ياكارىزىكه كه تازە

هەلكه نرابى .

(نۆكەند) نۆكەن .

(نۆكيسە) د . برىتى به له كه سىك

كه تازە دەوله مەند بووبى .

(نوگوم) نوقم، [نۆگومبوون] نوقمبوون

[نۆگومكردن] نوقمكردن .

(نۆكه) د . نۆره .

(نۆكه چى) د . نۆبه چى .

(نۆما) جوانووى دووساله .

(نۆمال) كه سىكە كه تازە مالى پىكە وه

نابى .

(نۆمسلمان) كه سىكە كه تازە مسلمان

بووبى .

(نۆميينه) مانكى ذى الحجة .

(نۆنگ) د . به لكه و نيشانه، [نۆنگە كردن]

سووسە كردنى بەلگەى شت .

(نۆتۆ) نۆنه .

(نۆتۆله) كه سىكە كه رهفتارى وهك

رهفتارى منالى ساوا وابى .

(نۆنه) ووتە به كه منالى ساوا به كارى

ديتتى بۆ هەموو خولردە مەنى يەك كه

دانه وىله بى .

(نوو) نوئى .

(نووا) پيش و به ردم . نه شكەوت

(نووا كيش) مەررىكه كه شوان بانكى

رانە كهى كرد تەوله پيش هەموو يانا

دواى كه وئى .

(نووال) تەپلە سەرى كىو .

(نوواندن) دەر خستن و پيشاندانى

گەتتىك به به كىك : وولاخه كه له مەيدان

[بنوئنه] . خه و خستن له به كىك : مناله كه

[بنوئنه] .

(نووتەك) ووتە به كه هەمىيشە به كار

ديتتى له دواى ووتەى [نارىيك] هوه بۆ

تاكيد : نارىيك و [نووتەك] .

(نووچيانه وه) نووچيانه وه .

(نووچىردن) هەل ئەنگووتن .

(نووچدان) نووچىردن .

(نووچيانه وه) د . چەوتانه وه .

(نوود) د . حال و ئەحوال : فلان
 كەس خۆش نوودە ، واتەخۆشحالە .
 (نووررە) دەنگى سەك لەكاتى
 ئازارپى كەشتىنيا ، [نووررە نوور]
 نووررەى يەك لەدواى يەك .
 (نووز) ووتەيەكە ھەميشە لەكەل
 ووتەى [ناز] دابەگاردىترى : [ناز و نووز] .
 (نووزاندن) نووزە كردن .
 (نووزانن] نووزاندن .
 (نووزانەو) كوررووزانەو ەى منال .
 (نووزە) جۆرە دەنگىكى باريىكى
 نزمە وەك دەنگى نەخۆش لەكاتى
 لاوازیى يا ، [نووزە نووز] نووزەى
 يەك لەدواى يەك .
 (نووزە بررىن) كۆتايى ھىنان
 بەنووزە نووزى يەكەك .
 (نووزەدرىژ) ھەردومى درىژدادرر .
 (نووسان) بەيەكالكانى دووشت .
 (نووساندن) لكاندن دووشت بەيەكەو .
 (نووساو) دووشتەكە بەيەكالكان .
 دەنگىكە كەكبىراپى .
 (نووسخانە) د . شوتەتەكەكە
 نووسەران شتى تيا بنووسن .
 (نووسەر) كەسەكەكە بزانى بنووسى .

(نووسەك) شتىكە كەلەخۆيەو
 بنووسى بەشتىكى ترەو .
 (نووسەكە) كىايەكى بەھارىيە
 لەناودەغلانەرروى وبەشتەوئەنووسى
 وبەرىكى تووكن ئەگرى .
 (نووسەنەك) نووسەكە .
 (نووسيان) د . نووسان .
 (نووسين) پىيت خستەنەسەرکاغەز
 بەقەلەم لەلايەن نووسەرىكەو .
 (نووسىنخانە) نووسخانە .
 (نووسىينكا) نووسخانە .
 (نووسىينكە) نووسىينكا .
 (نووسىينخواو) ویتە وەرگەرتنى
 شتىكى نووسراو بەقەلەم .
 (نووقاندن) قووجاندن .
 (نووقاو) چاوى لىكئراو .
 (نووك) لووتى تىبژى شە .
 (نووكاندن) نووكە كردن .
 (نووكانن) د . نووكاندن .
 (نووكن) د . كەسەكەكە زۆربنووكىتى
 (نووكە) دەنگىكى پچكەولەى
 باريىكەكەلەكرىيانىكى ھىواشەو
 پەياپىن ، [نووكەنووك] نووكەى
 يەك لەدواى يەك . ھەنووكە [با] .

(نوو كە برىن) كۆتايى ھىنان
بە نوو كە نوو كى يە كىك .

(نوو كەر) ل . نۆكەر .

(نوو كە نيا) پۇلانىيى دەمى كاسن .

(نوون) نان [ل] . ناوۋ بۇ

پىيىتىك لە بىست و ھوت پىيىتى

كوردى . برىتى يە لەنەنگى شتىك

نەم شتە [نوون] ي تىانى يە واتە بى نەنگە .

(نۆۋەن) نۆبەن .

(نۆۋەند) نۆبەن .

(نوۋەى) ھ . نۆك .

(نوھا) ز . ئىستە .

(نوھال) با . شىپوو دەرە .

(نوھت) ز . نەۋەند .

(نوھك) ز . نۆك .

(نوھلىك) با . دۆشەك .

(نوھۇم) تەبەئەى خانوو .

(نۆھەد) نەۋەد .

(نۆھەم) شتىكە كەلەپايەى نۆدابى .

(نۆھۇم) نوھۇم .

(نۆھەمىين) نۆھەم .

(نۆھەوار) ھەۋار كەى تازە .

(نۆھىلىكە) باررۇكە يە كە تازە

ھانىيىتە ھىلىكە .

(نوئى) تازە .

(نوئى بوۋنەۋە) تازە بوۋنەۋە .

(نوئىرد) ھ . تىيىكى دروومان

(نوئىردوۋ) ناننىكى تىيى يە كە چوار

كۆشە ۋەك بوخچە قەد كۆزى .

(نوئىردوۋەلۋا) ھەلۋايە كە كە

كراپىتە ناۋنوئىردوۋە نانەۋە .

(نوئىژ) چەن كىردار و كوشتارىكى

تايىەنى ئايىنى يە شەۋورۇژى پىنج چار

بۇخۋاپە رستىيى ئەگرى .

(نوئىژان) نوئىژيان .

(نوئىژبوۋن) ھاتى كاتى نوئىژ .

(نوئىژچوۋن) نەمانى كاتى نوئىژ .

(نوئىژقايم) كەسىكە ھەركىز نوئىژى

نەچى .

(نوئىژكزدن) بەجى ھىنانى نوئىژ .

(نوئىژكەر) كەسىكە كە ئوئىژبكا .

(نوئىژبارانە) نوئىژىكە ئەگرى بۇ

باران بارىين .

(نوئىژبارانى) نوئىژبارانە .

(نوئىژيان) دواى بانكى بەيانى تا

دەمى زەردە كەوتن .

(نوئىژىيى) شتىكى پاك و خاۋىتە كەلە

ۋانەبى نوئىژى پىۋە بگرى .

(نویکردنهوه) تازه کردنهوهی شت
 (نویکرن) ز. تازه کردنهوهی شت.
 (نویکن) ز. گایه که پئی ناییتته سئ ساله
 (نویل) ئاسن یا: ارنکی به هیزی دریژه
 نه دریتته ژیرشتی زور قورس بۆ بهرز
 کردنهوهی .
 (نویلدان) نویل کردن به ژیرشتی قورسا
 (نوین) پیخهف. ناوی دییه که له
 هورامان .
 (نوینک) ئاوتنه .
 (نوینگین) نیتون .
 (نوینه) د . نویتهر .
 (نویتهر) که سینکه که له دهوله تیکی
 بیتکانه داجی داری دهوله تی خوی بکا .
 که سینکه له دهوله ته که ی خویا جی داری
 که له که ی بکا « نائب »
 (نویتهری) بوونی مهردوم به نویتهر.
 (نویهک) له نۆ بهش به شیک .
 (نویهم) نۆهم .
 (نویهمین) نۆهمین .
 (نوی) نوی [با] . نهوی .
 (نویسکه) نویسنکا .
 (نویسنده) نووسهر .
 (نویسنه) د . نویسنده .

(نویسین) نووسین .
 (نویشک) ل . کهره .
 (نویین) نوین .
 (نه) پییتی نه فیه له رابووردوودا:
 [نه] ی خویته دیا [نه] ی خویته دهوه . پییتی
 نه فی سفه ته له یه کیک: فلان کهس نه زانه،
 یانه زو که، یانه خویته دهواره . پییتی نه هیه
 بۆ حازرو غایب [نه] درویت، [نه] درروا.
 له: [نه] ژوور سه ریینی واته [له] ژوور
 سه ریینی. نه .
 (نه) ووته یه که وه رامی نه بوونی شتیکی
 پئی نه دریتته وه: [نه] له وه رامی یه کیکا که
 بپرسئ نه رییمان نه خویتنی؟ واته ناخویتی
 (نهانی) با . لانه و بانه .
 (نه بات) جۆره شه کریکی تایبه تی
 شیرینی زۆر سه خته وه ک لییمۆ دۆزی وایه
 (نه باتی) شتیکه ره نکى و، که ره نکى
 نه بات وای .
 (به بادا) مه بادا .
 (نه بان) چوار پئی یه که که ساواى خوی
 نهوی .
 (نه بر) تیینی کول. بریتی یه له مهردومی
 که مبررشت .
 (نه بوون) نه هاتنه دیی شت .

(نەخريى) با. يە كە مین منالى باوك ودايك
(نەخش) نە قش. جۆرە كایە يە كە لە قومار
كە دەستى يە كىنكىيان تە و او بى: فیسار كەس
دەستى [نەخش] .

(نەخشاندن) نە قش كەردنى شت .
(نەخشاویى) شتىكە كە نە خشى پىو بى
(نەخشە) خەرىپىتە شوتىك .
(نەخشە كىشان) رىباز دانان بۆرۈژە
يەك لە سەرە تاوۋە تادوايى «تخطيط» .
(نەخشىن) شتى نەخشاویى .

(نەخۇ) نە وەك. مە چۆرە دەرى نەخۇ
مىيوانە كان بىن. ئە كىينا : دانىيشن
نەخۇلىتان ئە دەم .

(نەخوازەلا) ووتە يە كە بە كاردىنرى
لە جى ووتە يە بە [نایبەتى]: كوردەمەردن
[نەخوازەلا] خويندە وارىيان .

(نەخۇش) كىياندارى ناساغ .
(نەخۇشبوون) نەخۇشكەوتن .
(نەخۇشخانە) خەستە خانە .

(نەخۇشكەوتن) دووچار بوون بە نەخۇش
(نەخۇشىى) لەش تىك چوونى كىياندارو
ناساغ كەوتنى

(نەخۇشىن) نەخۇشىى .
(نەخۇتە) د. نەخويندە وار .

(نەخويندە وار) كە سىكە كە نەى
خويندە بى .

(نەخويندە وارىى) نەخويندەن .
(نەخەسەلا) نەخوازەلا .

(نەخەمە) ز. ووتە يە كە لە جى ووتە يە
[قەى ناكات] بە كاردىنرى .

(نەخىر) ووتە يە كە بە كاردىنرى بۇ
نە بوونى ئە وشتە يە كە پرسىياری لى ئە كرى
نە خىر لە وەر امى يە كىكا كە بلى: دە رست
خويندە ؟.

(نەدار) نەدارا .

(نەدارا) ھەژارى كەم دەست .

(نەدارايى) ھەژارىن و كەم دەستى .

(نەدارىى) نەدارايى .

(نەدان) نادان .

(نەدانىى) نادانىى .

(نەدوو) مەردومى كەم قسە .

(نەدىى بدىى) د. نەدىيو بدىى .

(نەدىيتە) نەدىيدە .

(نەدىيدە) شتىكە كە ديار نە بى و باسى
بكرى: لە [نەدىيدە] ئە سپە كەت بە چە ند؟

(نەدىيك) نەدىيوى نە ناسراو .

(نەدىيو) نەدىيك. شتىكە كە لىتەو

ديار نەبى .

(نەدىيويىدى) كەسەتكە كەشتى بەخۇ
يەوۋە نەدىيى بىۋىستە شتى بىۋى وەزۇرى
خۇش بوى .

(نەدىيويى) شۆتەتكە كەلپتەوۋە ديار نەبى
(نەرد) دوۋتەختەي بىستوچوار خانى يە
بەسىي پوول و دووزار يارى لە سەر تە كرى

(نەردان) د نەردىن .

(نەردە) د. نەردە بان .

(نەردە بان) پەيژە .

(نەردە وان) نەردە بان

(نەردىن) يارىي كرىن بە نەرد .

(نەرد) نىر: شىرى [نەرد] واتە تىر .

(نەرداندىن) قىيراندىن كىياندارى زەلام
بە توندىي لە كاتى توورە بوونىا .

(نەردان) نەرداندىن .

(نەردنايش) ئافرەتى زلى كەتەي قەبە

(نەردنەردە شىرە) بىرىتى يە لە كىياندارى

نەردە زل .

(نەردە) قىيرەي كىياندارى زەلام بە

توندىي ، [نەردە نەرد] نەردەي يەك لە

دوای يەك. سەرى شت : دارە كەي ناوۋە

بە نەردەي شانى يەوۋە .

(نەردە دىۋ) بىرىتى يە لە پىياۋى كەتەي

زلى قەبە .

(نەردەي شان) سەرشان .

(نەردى شان) نەردەي شان .

(نەركز) نەركس .

(نەركس) نىركس .

(نەركسە) ھ. كىلەنچكەي مەرد .

(نەركسە جارر) نىركسە جارر .

(نەركسىي) نىركسىي .

(نەرم) شتەتكە كە رەق نەبى. بىرىتى يە

لە مەردومى لە سەرخۇي ھىدىي .

(نەرمان) زەوىي نەرمى بىۋى بەردوزىيخ

(نەرمانيي) نەرمان .

(نەرمايى) شۆتەي نەرم لە ئەندام :

نەرمايى كوتى كرت .

(نەرمبوون) بىرىتى يە لە ھاتنە سەردىر

يە كىك . لاچوونى رەقىي شت :

(نەرمژاندىن) ز . نەرم كرىنەوۋى

شتى رەق .

(نەرمژىين) نەرم بوونەوۋى شتى رەق

(نەرمك) نەرمە .

(نەرمكىشىي) ئاسانىي بە كار ھىتان :

فيسار كەس زۇر نەرمە كىشى لە كەل كرىم

(نەرموشل) شتى زۇر نەرم. بىرىتى يە لە

مەردومى ھىدىي لە سەرخۇ .

(نەرمۇلە) شتى نەرموشل .

(نەرمونۇل) نەرموشل .

(نەرمونيان) مەردومى ھىواشى لەسەرخۇ

(نەرموو) با. مەردومى نەرمونيان .

(نەرمووك) نەرمە .

(نەرمە) گۈشتى بىن ئىسقان .

(نەرمە برر) د. بىرىتى يەلە مەردومى

زبان لووسى فېلباز .

(نەرمە بىژ) د. والابىژ .

(نەرمە زىين) لبادىكە لەژىرتە كەلتووى

زىينەۋە دانە نرى .

(نەرمە ساو) پارچە پۇلايە كە قەساب

كىردى پىن تىيژ تەكات .

(نەرمە غار) غارى ھىواشى لەسەرخۇ .

(نەرمە قووت) خواردەمەنى نەرموشلە

كە جوونوقووتدانى ئاسان بىن .

(نەرمە كۆكە) جۇرە كۆكە يەكى سوو كى

ھەمىيشە يى يە .

(نەرمە كا) زەمىينىكە كە دووسىن جار

بە جووت كىلرا بىن .

(نەرمە لىيە) تەنراۋىكە كە زۆرتەنك

تىيوال بىن .

(نەرمە نەرمە) وورده وورده : [نەرمە

نەرمە] نە بارىن يا [نەرمە نەرمە] بۇم بلىن

واتە وورده وورده .

(نەرمىي) نەرمايى .

(نەرمىين) شتى نەرمونۇل .

(نەرە) ھ . داربەرروو .

(نەرييت) شتىكە كە تازە داھىنرا بىن

كرابىن بە باووتو حەزىلى نە كەيت : ھەر

رۇژە [نەرييت] يىكمان بۇ دانە ھىنن .

(نەزا) د. نەزۇك .

(نەزان) مەردومى بىن ئاگالەشت .

(نەزان دوو) مەردومى قسە رەق .

(نەزا ست) د. كاريكە كە بە ھەلە كرابىن

(نەزانستە) د. كەسىكە كە كاريكى بە

ھەلە كىردىن .

(نەزانكار) د. مەردومى كۈلىي وناشىي

لە ئىيشا .

(نەزانىي) نەزانىين .

(نەزانىين) بىن ئاگايى لەشت .

(نەزدىيك) نزييك .

(نەزدىيكايى) نزييكايى .

(نەزدىيكبوونەۋە) نزييكبوونەۋە .

(نەزدىيكخستەۋە) نزييكخستەۋە

(نەزدىيك كىردەۋە) نزييك كىردەۋە

(نەزدىيك كەوتەۋە) نزييك كەوتەۋە

(نەزدىيكى) نزييكى .

(نەزگەرە) نزگەرە .

(نەزۇلە) سەرىيەشەى سەخت .

(نەزم) لىدانى دەمار .

(نەزۇك) مىيىنەيەكەكەزاووزى نەكا

(نەزۇكىي) بوونى مىيىنەبەجۇرىك

كە زاووزى نەكا .

(نەزى) د . نەزۇك .

(نەزىيك) د . نەزدىيك .

(نەزىيكايى) د . نەزدىيكايى .

(نەزىيكبوونەو) د . نەزدىيكبوونەو

(نەزىيكخستەو) د . نەزدىيكخستەو

(نەزىيككردنەو) نەزدىيككردنەو

(نەزىيككەوتەو) د . نەزدىيك

كەوتەو .

(نەزىيكەوبوون) د . نەزدىيكەوبوونەو

(نەزىيكىي) د . نەزدىيكىي .

(نەزاد) رەسەن و بىچەى مەردوم

(نەژد) د شتى چىرچى پەژموردە

(نەژنەوا) كەرىر بىتى يەلە مەردومى

بىگوى .

(نەژنەوايى) كوى گرانىي بىتى يەلە

بىگوى يە .

(نەساغ) ناساغ .

(نەستۇ) د . مەردومى كەللەرەق .

(نەستەق) شتى نەتتىيكە .

(نەسەوت) گياندارىكەكەسەروتى نەبى

(نەسرىن) جۇرەكولىكى پەردەووردى

بۇنخۇشى سىيى .

(نەسۇز) د . شتىكەكەنەسووتى .

(نەسو) د . تىيغىكەكەكەركىزتىيىژنەبى

(نەشارەزا) ناپەلەد .

(نەشتەر) تىيغىكەكەكەكىز لىوت

بارىيكەبرىيىنى پىئەل نەدرىن .

(نەشتەركارىي) خەرىيكەبوون بە

ەل درىيىنى بىيىنەو بەنەشتەر .

(نەشتەرگەرىي) زانىيىنى نەشتەركارىي

(نەشرە) شتىكى درىژى جوانەلە

والاى رەنگاورەنگى قەبزە نوشتەيى و

مووروودرەست نەكرى، وەبەچارەدەورى

ژوورانەكىرى بۇجوانىي .

(نەشمىيل) جوانكىيىلە .

(نەشمىيلانە) جوانكىيىلانە .

(نەشمىيلە) نەشمىيل .

(نەشناس) يىتكانە .

(نەشۇر) د . نەزۇك .

• (نەشە) كەيف و مەوەس .

• (نەشەكرتن) پەيابوونى نەشەبۇيەكىك

(نەعتك) ز . ناوچەوان .

(نەعرەتە) ئرىيەوى بەرزوكەورە .

(نەغنا) گىيايە كەۋەك پونكە، بەلام ئەم
 كەلا كەي كالتىرە وتامە كەي توونتەرە .
 (نەفام) مەردومى تىنە كە يىشتوو .
 (نەفامىي) تىنە كە يىشتوويى .
 (نەفت) نەوت .
 (نەفتخانە) نەوتخانە .
 (نەفرىن) لەغەت .
 (نەفورأت) مەردومى ھاروھاجى
 زۇرزان .
 (نەقرۇز) ز . نەورۇز .
 (نەفسىي) با . كوررى ژن لەمىردىكى
 ترى بۇ باۋە پيارە ، ۋە كوررى مىرد لە
 ژنىكى ترى بۇ باۋە ژن .
 (نەفساندن) ز . نووسىين .
 (نەئىي) با ، كوررەزا .
 (نەئىيچىرك) با كوررەزا .
 (نەقارەخانە) مۇزىيەتخانە .
 (نەقتاندىن) ز . ئارەق كرتى شت
 (نەقر) ز تەشتى قول . دەفرى كەرە .
 (نەقشە) نەخشە .
 (نەقىزە) دار دەستىكى درىژە بزمارىك
 بە لوتە كەيە ۋە يە تى ، وولاخى پىن
 لىنە خوررن .
 (نەقىزەدان) لىخ خوررىين بە نە ئىيزە

(نەك) نەۋەك .
 (نەكا) نەك .
 (نەكردوو) كەسىكە كەفىرى ئىيشو
 كار نە بۇوبى .
 (نەكردە) نەكردوو .
 (نەكردە پەشيمان) كەسىكە كە
 پەشيمان بىرۋىتتە ۋە لەسەر نە كردنى كارىك
 (نەكس) ز . دەردىكە دوو چارى سىي
 تەبى لەسەر ماۋە «ذات الرئە» .
 (نەكوت) نەكوتە .
 (نەكوتە) جۆرە جۈيتىكە نەدرى بە
 كەسىك كەقسەت لەكەل بكاۋ نە تەۋى
 لەۋحە لەدا بىدوئىنى .
 (نەكولۇك) دانەۋىلەيە كە كەدرەنگ
 بىكولۇ .
 (نەكوو) نەۋەك .
 (نەكىي) نەۋەك .
 (نەكەت) گىياندارى كولۇل . شتى بەد
 فەرر : نەوخانوۋە يانە ۋوللاخە [نەكەت] ە
 واتە بەد فەرر ۋومە . كولۇلىي : ياخوا
 ھەركىز [نەكەت] رووت تىنەكا .
 (نەكەتئىي) كولۇلىي .
 (نەگرييس) گىياندارى لاسارى
 سەر سەخت .

بىكا بەن پارەو لە پاشا بە تەواۋىيى بىداتەو،
 ۋە بەرۋوبومە كەي لە ناۋيانادوۋ كەرتى بى:
 مەررە كانم دا بەفيسار كەس [بەنەمر]
 واتە ئە كەريە كىكى لى مرد لە بەرە كەي
 بىنخاتەو جى ئى. بەيە كىنك ئەووترى كە
 ناۋى ھەرگىز ئە كوزىتەو .

(نەميانەو) د. چەوتانەو .

(نەمىر) با. پياۋىكە كە ئەتوانى بچىتە
 لاي ژن «عنين» .

(نەمىر) ز. نەمىر .

(نەناس) نەشناس .

(نەنك) دايكى دايك و دايكى باووك .

(نەنكە) نەنك

(نەنك) شوورەيى .

(نەنگنامە) د. ھەلخوتىندى خراب

بەسەر يە كىنكا بە شىمر « ھەجو » .

(نەنگەويست) نەكەويست .

(نەنگىين) نەنگدارى رىسوا .

(نەنە) نەنك .

(نەۋ) ز. ئىستا .

(نەۋا) جۆرە كۆرانىە كى خوشى

كوردىي يە. نەۋەك [د]. جىكاۋرىنگا .

(نەۋات) نەبات .

(نەۋادە) د. نەۋە .

(نەگرييسى) لاسارىي و سەرسەختىي

(نەكۆر) شتېكە كە لە ئەندازەي خۇيا

ۋە ستاين و نەكۆرر رايى .

(نەكۆمە) د. كەسېكە كە شەپلە لى دايى

(نەكەوييس) كەسېكە كە كەس نەيەۋى

(نەكەوييست) نەكەوييس .

(نەكەيشتو) نەكەييو .

(نەكەييو) مەيۋەيە كە كە يەشتا

نەكەيى بى. كەسېكە كە ھىشتانە كە يشتېتە

نەوشوتىنەي بۆي تەچى .

(نەكيراۋ) ۋولاخىكە كە ھىشتازيىن يا

بارى لى نەكرايى .

(نەكيريالك) د. نەكيراۋ

(نەمازە) بە تايىبەتى .

(نەمام) درەختىكى پچوۋ كە بە

ريشەۋە ھەلكەن رايى بۆ ناشتى لە

شوتىكى تر .

(نەمامكردن) كوشتى مەردوم بە

خستە ناۋچىيىنى دىيوار بە پېۋە .

(نەمان) لە ناۋچوۋنى شت .

(نەمر) بىرىتى يە لە خوا. يەيمانىكە لە

ناۋەندى خاۋەن ئازال و شوانكارەيا

نە بەستى بۆ ماۋەي سالىك يازياتر كە

تەۋ ئازالەي ئەيداتى بە نەمرىۋى بە خىو

(نوار) د. بافته یه کی تهنکه کچان
 پرچی پئی ته بهستن « قردیله » .
 (نوازش) دلخوشی دانه وهی دلته نکینک
 به کوفتاریا به کردار.
 (نوازشت) نوازش .
 (نوال) ز. شیوودره .
 (نهوان) نه بان .
 (نهوباوه) د. نوخشه .
 (نوت) شتیکی شله ته کریتته چراوه
 نه سووتینری و به کاری گه لئ شتی تردی،
 وه له ژیرزه ویی دهر ته هینری .
 (نهوتخانه) شویتیکه که نهوتی تیا
 بفروشری .
 (نهوتی) شتیکه که رهنگی له نهوت
 بچی. ناوی دی یه که له ناوچه ی قهره داخ
 (نهوجوان) مەردومی گەنجی جوان چاک
 (نهوجوان) د. نهوجوان .
 (نهور) زه مینه نکی چاله له ناوشاخ و داخا
 (نهوررهس) لاوی تازه پئی که یشتوو .
 میوه ی نوبه ره .
 (نهۆرم) شوینی چال له زه ویی .
 (نهورۆ) کاتی جووت کرتی پشیله
 (نهورۆز) یه کهم رۆژی به هاره که
 رنکه وتی رۆژی بیست و یه کی مارت ته کا

(نهورۆزانه) درلویکه که قوتابی نه ییا
 بۆمامۆستای له رۆژی نه ورۆزا .
 دیاریی یه که که به بۆنه ی رۆژی نه ورۆزه وه
 ته نیرری بۆ قاشنا .
 (نهورۆزنامه) مه لبه ستیکه که مه ل
 بیری به سهر رۆژی نه ورۆزا .
 (نهورۆزه) گولیکه له وینه ی گوله
 که زیزه، به لام ته م دوور رهنگه .
 (نهورۆزیی) نه ورۆزه .
 (نهوزاد) که ستیکه که تازه له دایک بووین
 (نهوژن) ه. نویتکی بهر کهل .
 (نهوس) چنۆکیی و ئاره زوو کردنی
 خواردن: فیسار کهس [نهوس] ی تییزه
 (نهوسن) مەردومی چنۆکی چلیس .
 (نهوسنیی) چنۆکیی و چلیسیی .
 (نهوشاتر) شتیکی سپیی یه وهك زاخ ،
 مزگر له کهل قه لایی داده فری پئی سپیی
 ته کا ته وه .
 (نهوشادر) نهوشانر .
 (نهۆم) قاتی خانوو : ته م خانوو وه دوو
 [نهۆم] . .
 (نهووسك) با. خانووی له شاخ دا تاشر او
 (نهووك) کهروو .
 (نهووك) لباد .

<p>بۈۋەۋە ۋاتەنزم بۈۋەۋە . كۈنر [د] .</p> <p>(نەھ) ز . ئىستەكە .</p> <p>(نەھ) با . نۆ .</p> <p>(نەھا) ز . ئىستا .</p> <p>(نەھات) كاتىكە كەشتى تيا كەم و</p> <p>كوۋرۈپى . نەگبەتتى : فېسار كەس</p> <p>[نەھات]ىتى .</p> <p>(نەھاتىتى) نەگبەتتى ۋ سەغلەتتى .</p> <p>(نەھار)خواردە مەنى نىيۈەرروان .</p> <p>(نەھار كىردن)خواردن لە نىيۈەرروانا</p> <p>(نەھبەرك)ز . جۆرە يارىي يەكە .</p> <p>(نەھەنگ) نەھەنگ .</p> <p>(نەھويىت) ز . نەۋەد .</p> <p>(نەھە) ھ . ناۋوك .</p> <p>(نەھەك) ز . نۆمىيىنە .</p> <p>(نەھەنگ) ماسىيى زۇر كەۋرە .</p> <p>(نەھىشتىن)لە ناۋبىردىنى شىتەك . قەدەغە</p> <p>كىردى .</p> <p>(نەھىنبرر) نەھىنبرر .</p> <p>(نەھىنگر) نەھىنگر .</p> <p>(نەھىنىيى) نەھىنىيى .</p> <p>(نەھىيو) د . شاتال .</p> <p>(نەى)دەزوو[ھ] . لوولك . قامبىش .</p> <p>(نەپار)ز . دوزمنى ئاشكرا .</p>	<p>(نەۋە) كۈرەزاۋ كۈررەزاۋا .</p> <p>(نەۋھال) د . نەۋجوان .</p> <p>(نەۋەد) . ناۋەبۇژمارە يەك كە نۆدەيە</p> <p>(نەۋەرد) دارىكى چۈرپالۋوى نەستۈۋ</p> <p>رەجۇلا نەراۋى لە سەرھەل ئەكا . ۋەردىتە</p> <p>[د] نەبەرد[د] .</p> <p>(نەۋەش) ھ . نەخۇش .</p> <p>(نەۋەشىيى) ھ . نەخۇشىيى .</p> <p>(نەۋەك) مەبادا .</p> <p>(نەۋەكا) نەۋەك .</p> <p>(نەۋەكوۋ) نەۋەك .</p> <p>(نەۋەكېيى) نەۋەك .</p> <p>(نەۋەن) كۈپرە كەي نىرى دوۋسالە .</p> <p>شاتر [د] .</p> <p>(نەۋەندە)دەغلايىكى پايزە يەكە درەنگ</p> <p>چىنراپى .</p> <p>(نەۋىر) ترسنۆك .</p> <p>(نەۋىران) ترسان ۋ پىر كىشى نە كىردن</p> <p>(نەۋىيى) شتى نزم ، [نەۋىيى بوۋنەۋە] ،</p> <p>نزم بوۋنەۋە ، [نەۋىيى كىردنەۋە] نزم</p> <p>كىردنەۋە .</p> <p>(نەۋىيس) د . مەردومى بىر رىز .</p> <p>(نەۋىين)نىشتىن . بانەكە [نەۋىيۈە]ۋاتە</p> <p>نىشتۈرە ، نزم بوۋنەۋە : فررۇكە [نەۋىيى]</p>
---	---

(نه یاری) با . دوژمنایه تی .
 (نه یجول) جۆره قامیشیکى بارییکى
 کولۆره .
 (نه یجه) قامیشى بارییکى ناوپرره
 چییى لى دروست نه گرى .
 (نه یچى) نه یژه .
 (نمیرد) زه ویی ده مارده مارى به رده لانی
 (نه یزه) د. نیره .
 (نه یزه باز) د. که سیکه که نیره باش
 به کار بهیتى له جه نکا .
 (نه یزه دار) د. سه ربازیکه که نیره
 به ده سته وه بى .
 (نه یژه) قامیش .
 (نه یژه) که سیکه که شمشال
 باش لى بدا .
 (نمیم) هیز : به [نمیم] تى نه وه .
 (نمینبرر) که سیکه که به نهیمى ئیش بکا
 (نه ینک) با . ناوینه .
 (نمینگر) سه کینکه بى وهره په لامار بدا
 (نه ینۆک) نینۆک [با] ناوینه .
 (نه ینووک) ز. نینۆک .
 (نمینی) په نهانى .
 (نن) داریکى که وره ی دریزی کولۆره
 ناوی ناشی ییا نه چیتته خواره وه . نه . ناوی

دی یه که له مهربوان .
 (نیاته) د . نۆته .
 (نیاته کردن) د . نۆته کردن .
 (نیاته کەر) د . نۆته کەر .
 (نیاز) ئاره زووی کردن یا ووتنى شتیک
 [نیاز بوون] ئاره زوو بوون [نیاز کردن]
 ئاره زوو کردن .
 (نیاز گرفتن) گرتنه دلى ئاوات و مه به ستیک
 (نیان) دانان . کاغزه کهم نیایه ناو
 کتیبه که [د]. نه رم : نه رم و نیان .
 (نیانه شوین) د . نانه شوین .
 (نیانه مل) د . نانه مل .
 (نیانه وه) د . نانه وه .
 (نیانه یهك) د . نانه یهك .
 (نیاهه زیان) د . لى نه هاتن و سه لیقه
 پى نه شکانى شت .
 (نیچیر) گیانداریکه که له راوا بکیرى
 یا بکوژرى .
 (نیچیرقان) یا . نیچیره وان .
 (نیچیر کردن) راو کردن .
 (نیچیره وان) راو کەر .
 (نیر) گیانداریکه که مى نه بى .
 بریتى به له مەردومی جوامیر .
 (نیرانه) کردار یا کوفتاریکه که له میی

پیاوی جوامیر بچن .

(نیربلوگن) نافر تیکه که کالای پیاو

له به ربکا ولا سای پیاوان بکاته وه .

(نیربوونه وه) پته و بوونه وه ی زه ویی

له سه ره نای به هارا . پیر بوونی شینلم و

توور و چه وه ندر له کانی به سه رچوونیا .

(نیرنک) نیرک .

(نیرتن) ز . ته ماشا کردنی شتیک .

(نیرک) کور و کی پیاو و کا هو و وه که لن

شتی تر . گنیمیک زور خه سته له ناوه راستی

هیندی بریناوه ک پلییته وایه .

(نیرکه برده) گرمیکه نیرکی سه وزا

نازه نه خوات .

(نیرگز) نیرگس .

(نیرگزده بان) ده بان جوه هردار .

(نیرگزه چارر) نیرگسه چارر .

(نیرگس) گیایه کی به هاری لاسک

به رزی کولوره، کولیک پهره سپیی و

زه ردی بونخوش نه کری .

(نیرگسه چارر) شوتنیکه که نیرگسی

زوری لن برروئی . ناوی دی به که له ناوچه ی

وارماوا .

(نیرگسی) شتیکه که وه ک نیرگس وایی

(نیرکه له) جزره قلیانیکه سه ریک

تووتنی تی نه کری و سه ره که ی نری نه کری

به شوو شه یه کا که هیندی ناوی تیایه و

کونیک به ته نه شته وه یه مار پینچیک

تی نه بری وه هل نه مژری .

(نیرکه له چیی) که سیکه که هه ر نیرکه له

تی بکا بویه کینک .

(نیرو) هیز .

(نیروک) د . نیرکی سه ختی شت .

(نیروما) د . نیره مووک .

(نیروو) نیرو .

(نیره) نیری هیندی گیاندار . جو که

یه که به ناوه ر راستی به راوا برروا

[مه شته] ی لن جوی نه کری ته وه . نیریسه ی

تاو .

(نیره حه یته) مه ردومی زه به لاج .

(نیره ژن) د . نیربلوگن .

(نیره ژهن) دؤژه نک [ه] . نیروک [د] .

(نیره کورر که) نیربلوگن .

(نیره کهر) کهری نیر .

(نیره کهری) بریتی به له زور داری و

کیتزیس : فیسار کهس به [نیره کهری]

خانوه که ی داگیر کرد .

(نیره کهو) کهوی نیر .

(نیره کیی) نیرتری نیر .

(نيسكه) له نجه ولارى نه سب .	(نيره مووك) گيانداريگه كه نيشانهى
(نيسكئين) چيشتى نيسك .	نيريش وميشى پيوه يى .
(نيسكئينه) نيسكئين .	(نيرهو) مه شته .
(نيسكئين) د. نيسكئين .	(نيرهومى يه) دوو قرتينه ن كه به ناويه كا
(نيش) نازار .	نه چن .
(نيشاسته) جوره نارد يگه له مه غزى	(نيره وه ز) نيريينه ي ره شه و ولاخ .
كه نم نه گيرى .	(نيرى) سا برين . كه له كيو يى .
(نيشاسه) د. نيشاسته .	(نيرين) ز روانين .
(نیشان) شتيكى جوانه هيندى پياوى	(نيريينه) ناده مى نير. ناوه راستى هه موو
سهر بازى ده وله تى له خوى نه دا بو دهر	شتيك: چوممه [نيريينه] ي ناوه كه يا
كه وتنى پا يه ي سهر بازى تى . شتيكه	جه نكه كه .
دانه نرى بو نه نكا وتنى به تفه نك .	(نيز) ز. برسى . برسييتى .
(نیشانچى) كه سيكه كه نیشان	(نيزك) د. نزيك .
به نكيوى .	(نيزه) جوره تيغنيكى تيژى ده مپانى
(نیشاندان) پيشان دان .	بر رنده يه هيندى جار نه كرى به سهرى
(نیشان كرد) شويتنيكه كه ديارى كرابى	تفه نكه وه .
(نیشان كردن) دانانى نيشانه يه ك له	(نيزه باز) د. كه سيكه كه ديارى به نيره بكا
شويتنيك بو شتيك .	(نيزه بازى) يارى كردن به نيزه .
(نیشانكا) دو كمه يه كى به رزه به سهر	(نيزه دار) نه يزه دار .
لووله ي تفه نك و ده مانچه وه نيشانى	(نيزيك) نزيك .
پن نه گيرى .	(نيزيكى) نزيكى .
(نیشانگرتن) راست گرتنى لووله ي	(نيسك) دانه ويله يه كى ووردى پانكه
تفه نكه بو نيشانه .	له ي سووره نه كرى به چيشت .
(نیشانكه) شويتنيكه كه شتى تيا پيشان	(نيسكان) يارى كردن .

بدری « معرض » .

(نیشان ناو) له قەب .

(نیشانە) شتیکه که ری نموونی بکا بۆ

شتیک و پئی بناسر یتەو، ئەوشتانەن که

ئەدرین له سەرسنگی لەشکری بۆ

نیشاندانی پایەى خزمەتى .

(نیشانە کردن) دانانی نیشانە بەك

لەسەر شتیك بۆ تیک ئەچوون و وون

نەبوونی . بردنی شتیك بۆ بووك دواى

خوازینیى لەلایەن زاواوە .

(نیشتمان) جیگایە که ئەدەمى تیا

لەدايك بپی وبە بەروبوومی بژیى .

(نیشتمان پەرست) گەسیکه که

نیشتمانی خۆى خوش بوئ و هەمیشە

هەول بدا بۆ پیشکەوتن و بەرزبوونەوێ

(نیشتمان پەرستیى) خوشەوێستى

نیشتمان .

(نیشتمان پەروەر) نیشتمان پەرست .

(نیشتمان پەروەریى) نیشتمان پەرستى .

(نیشتمانیى) نیشتمان پەرست .

شتیکە که هیى نیشتمانی خۆت بى .

(نیشتمەن) شوێنیکە لەوانە بى

که مەردومی تیا بچەوێتەو .

(نیشتن) داگەوتنى هیندی شت :

پایە که یا کۆلە که یا بانە که (نیشتووە)

هەل نیشتنى بالندە . کۆبوونەوێ

ختلە لە بنى شتى شلا : ناوہ که (نیشتووە)

واتە خلتە که ی که وتووە نە بنى . دانیشتن

: بنییشه . ناوایوون : روژنیشتووە .

(نیشتنە سەر) راوانان : تانجى یە

که نیشته سەر که رویشکە که .

(نیشتنە سەریەك) کهوتنە سەر

یەکی چەق شتیك و چەسپ بوونیان

لە یەکتیریى : خەروا هەنجیرەکان

نیشتوونەتە سەریەك .

(نیشتنەمل یەك) نیشتنە سەریەك .

(نیشتنەوہ) هاتنە خوارەوێ بالندە

بۆ سەرزەوێ . دامر دنەوێ ناوسایى .

کەم بوونەوێ ناوی لاڤاو . ووشکبوون و

نەمانى دلۆپەى بان .

(نیشتنە یەك) چەسپینی شت لە یەك .

بەگژیە کاچوونی چەن که سیکى زۆر : ژنى

گەررە که که [نیشتوونەتە یەك] واتە لە یەك

بەر بوون .

(نیشتوو) ملتە یە که بکا و یتە بنکی شتى

شلەوہ .

(نیشته جى) گەسیکه که کۆچەریى نە بى

و هەمیشە دانیشتووی جیگایەك بى .

(نیشتمه‌ن) خانوو یاوولاتیکه که له
 وانه‌بی تیا دابنیشیت .
 (نیشتمه‌نیه) نیشتمه‌ن : نه‌م‌خانوو
 [نیشتمه‌نیه] فی‌یه .
 (نیشتمه‌نیه) نیشتمه‌جی .
 (نیشخو) با . به‌لن .
 (نیشک) با . کهره .
 (نیک) شتی چاک . نیشقانی لای
 راست و چه‌پی سمت .
 (نیک‌بین) که‌سیتکه نه‌نجامی‌مه‌موو
 کارنیک به‌باشی بیینتی .
 (نیک‌سمار) ز. لووته‌وانه‌ی ته‌شیی
 (نیکار) وینه‌ی شت‌له‌سهرکاغه‌ز «رسم»
 (نیل) ز. شویتنیک‌ی ئاوزه‌تی‌یه‌به‌لا‌پالیتیکی
 به‌رزه‌وه .
 (نیله) کلپه‌ی ئاگری خوش [نیله‌نیل]
 کلپه‌کلپ. نییلی‌جووت .
 (نیم) ز. کینم .
 (نیمچه‌دورکه) پارچه‌زه‌وی‌یه‌که‌که
 سنی‌لای‌ئاوبی‌ولایه‌کی ووشکانی‌بی
 « شبه‌جزیره » .
 (نیم‌ر) ز. نزم .
 (نیو) ناو . نیتوانی شت .
 (نیتواخن) ناواخن .

(نیتوان) ناودووتوی‌شت .
 (نیتوبار) ناوبار .
 (نیتوبانگ) ناوبانگ .
 (نیتوبردن) ناوبردن .
 (نیتوبریشک) ناوبریشک .
 (نیتوبژه‌کردن) ناوبژه‌کردن .
 (نیتوبژی) ناوبژی .
 (نیتوبژی‌کهر) ناوبژی‌کهر .
 (نیتوپاره) ناوپاره .
 (نیتوپهل) ناوپهل .
 (نیتوتا) ناوتا .
 (نیتوتاق) ناوتاق .
 (نیتوجهرکه) ناوجهرکه .
 (نیتوجه‌ژنان) ناوجه‌ژنان .
 (نیتوچاو) ناوچه‌وان .
 (نیتوچاوپاک) ناوچاوپاک .
 (نیتوچه‌وان) ناوچه‌وان .
 (نیتوچه‌وانپاک) ناوچه‌وانپاک .
 (نیتوچه‌وان‌رروون) ناوچه‌وان‌رروون
 (نیتوچه‌وانقوتز) ناوچه‌وانقوتز .
 (نیتوچه‌وان‌قه‌شقه) ناوچه‌وان‌قه‌شقه
 (نیتوچه‌وان‌گرژ) ناوچه‌وان‌گرژ .
 (نیتوخو) ناوخو .
 (نیتودار) ناودار .

(نېودۇك) دۆڭەنك .

(نېودەر كىردن) ئاودەر كىردن .

(نېودەست) ئاودەست .

(نېوزىران) ئاوزىران .

(نېوساجى) ئاوساجو .

(نېوشان) ئاوشان .

(نېوفەرش) ئاوفەرش .

(نېوۋەد) ئاۋەد .

(نېوكار) ئاوكار .

(نېوكۇل) ئاوكۇل . پاچە كۇلەي دىراو

(نېوكوئىر بوونەو) ئاوكوئىر بوونەو .

(نېوكەبىر) ئاوكەبىر .

(نېوكەبىررەنە) ئاوكەبىررەنە .

(نېوكەرىت) ئاوكەرىت .

(نېوكەف) ئاوكەف .

(نېوكەل) ئاوكەل .

(نېولەك) ئاولەك .

(نېولەكان) ئاولەكان .

(نېولەپ) ئاولەپ .

(نېولەتەن) ئاولەتەن .

(نېومال) ئاومال .

(نېەنان) ئاونان .

(نېونووس) ئاونووس .

(نېونىشان) ئاونىشان .

(نېووك) ئاووك .

(نېووكبىر) ئاووكبىر .

(نېووكبىرىن) ئاووكبىرىن .

(نېووك كەوتىن) ئاووك كەوتىن .

(نېووكە) ئاووك .

(نېوون) كۆپرە كەي مىنى دووسالە .

(نېوونجى) د. ئاوونجى .

(نېوونەتۈرە) ئاوونەتۈرە .

(نېوونىشان) ئاوونىشان .

(نېوەرراست) ئاوەرراست .

(نېوەرۋك) ئاوەرۋك .

(نېوەند) ئاوەند .

(نېوندىار) ئاوەندىار .

(نېوندىارى) ئاوەندىارى .

(نېوەندى) ئاوەندى .

(نېهاد) نىياز: فلانكەس نېهادى باشە .

(نېھانى) نېھانى .

(نى) ز. نوئ .

(نىيىخ) ز. گەرۋو .

(نىيىخەن) كەسپكە بە كارىكەو ھەر

نېيىخەي بى .

(نىيىخە) دامان ونقاندىن بەدەست كارىكە

و: نىسار كەس ھەر [نىيىخە] دى .

[نىيىخە نىيىخ] نىيىخەي يەك لەدواي يەك

(نېير) نېيىلى جووت. كات و دەم [با].
 (نېيرك) با. نېيىلى سەرملى كاجووت .
 (نېيركە) پرايەلىكى ئەستوورەكە سەرى
 دارەرواي لەسەرىپى .
 (نېيرە) نېير. خىزەرى سەردارەرا كە
 لەجياتى قامىيش بەند دانە نرى [با]
 (نېيزك) د. نزيك .
 (نېيسان) مانكى چوارەمە لەسالى
 رۇژى لەناوەندى مارت ومايساۋەسى رۇژە
 (نېيىش) با . نېيو .
 (نېيىشۇ) ز. نېيوەررۇ .
 (نېيىشك) ز. نېيىشك .
 (نېيىشەش) با . نېيوەشەو .
 (نېيىشەش) با . نېيوەشەو .
 (نېيىشەك) با . ناوەرراست .
 (نېيىشەكار) با . نېيوەكار .
 (نېيىشەكارى) با. نېيوەكارى .
 (نېيىشى) با . شتى ناوونجى .
 (نېيىشيكرن) ز. دوولەت كەردنى شت
 (نېيك) ز. دارىكەپنى ئاشىپى بەرزو
 نزم ئەكرىتەو .
 (نېيكرن) ر. تازە كەردەنەۋە شت
 (نېيل) دارىكە ئەخرىتە سەرملى دوو كا
 يادوو وولاخى تىر بۇجووت پىي كەردن. خوم
 (نېيلوپەرر) لېيلوپەرر .

(نېيلە) نېير .
 (نېيلىيى) رەنگى خومىيى .
 (نېيىم) نېيوەش، شت .
 (نېيىمېرژ) شت، نېيوە برژاو .
 (نېيىمېرژ) د. نېيىم رروو .
 (نېيىم پوخت) د. نېيىم پەز .
 (نېيىم پەز) د. پېشىتى نېيوە كولى .
 (نېيىمەنە) د سەلە. سوخمەي قۇلدار
 (نېيىمچە) ناوونجى، لەمە مووشتىك :
 ئەم قالى يە [نېيىمچە] ي. واتە نەزۇرتازەو
 نەزۇر كۈنە ، يا نەزۇر كەورەو نەزۇر
 پچوو كە . يا نەزۇر جوانو نەزۇر
 ئاشىيرىينە . پىيالە [د] .
 (نېيىمداشت) نېيو. داشت .
 (نېيىمروو) ھىلك ورۇنىكە كە ھەر
 دىيۈنكى برژاۋى
 (نېيىمروو) نېيىمروو .
 (نېيىمسۇز) د. سەرەبزووت .
 (نېيىمقرر) نېيوقرر .
 (نېيىمكوشت) كەچىكە كەلە كرتەۋەدا
 لە [كوشتە] كەمتر كوژراپى .
 (نېيىم كەز) د. نېيو كەز .
 (نېيىمە) لەتىك لەخىشتىك. نېيوە لەشت
 (نېيىمە چل) نېيوە چل
 (نېيىمەررۇ) نېيوەررۇ .

(نيپمه رۇژ) نيپوهررو .
 (نيپمه شۇر) نيپوشۇر .
 (نيپمه شەو) نيپوشەو .
 (نيپمه كار) نيپوهركار .
 (نيپمه كارە) نيپوهركار . نيپوهرچل .
 (نيپمه كارىي) نيپوهركارىي .
 (نيپمه كيان) نيپوهركيان .
 (نيپمه نمەك) نيپوهرنمەك .
 (نيپنۇر) ۵ . كونۇر .
 (نيپنۇك) ئىسقامنىكى پانى تەنكە بەسەر
 پەنجەي دەست وپنى نادىمى يەو .
 (نيپنۇك كىردن) قرتاندى نيپنۇك بە
 ئىيغ . برىتى يە لەكز كىدزو . بورن
 كىردنى يە كىك .
 (نيپنۇكى خانم) ناوہ بۇجۇرە ترى يەك
 (نيپو) بەشىكى راست لە دوو بەشەي
 ھەموو شتىك .
 (نيپوبرژ) نيپمبر .
 (نيپوتەنە) نيپمتەنە .
 (نيپوداشت) شتى نەز ر كۇنى نەزۇر
 تازە .
 (نيپورران) نيپوررۇ .
 (نيپوررۇ) نيپوهررو .
 (نيپوررو) نيپمرو .
 (نيپورروو) نيپمروو .

(نيپوقرر) د . جۇرە ناوہل كراسنىكى
 ژنانە يە .
 (نيپوگەز) نيپوہى كەزى پىوان .
 (نيپوئيپرە) كۇپكە يەكە لە ناوہر راستى
 نيپرا [ويژە] ي بە قولفە تى ئە بەستى
 (نيپوہ) نيپو .
 (نيپوہ چل) كارىكە بە ناتە واويى مايتتەوہ
 (نيپوہ چل كىردن) نيپوہىي كىردنى شت :
 چىشتە كەت بە بەر كول [نيپوہ چل كىرد]
 (نيپوهررو) كاتى ناوہر راستى رۇژ .
 (نيپوهرروژ) نيپوهرروژە .
 (نيپوهرروژە) نەھار . نەھار كىردن .
 (نيپوشۇر) بنىسكە سابونىكە كە
 مايتتەوہ .
 (نيپوشەو) كاتى ناوہر راستى شەو .
 (نيپوشەويى) جۇرە نقامنىكى كوردىي
 خۇشە .
 (نيپوہ كار) رەنجە رىكە كە بە نيپوہىي
 ئىشت بۇبكا .
 (نيپوہ كارە) نيپوہكار .
 (نيپوہ كارىي) خەرىكەبون ولە كارىكا
 بە نيپوہىي .
 (نيپوہ كيان) كياندارىكە كە بەھوى
 ناساغىي ياترسەوہ نيپوہمردووبوون .

(نییه مردوو) نییه گیان .

(نییه نمهك) هه ویبریککی نییه برژی

که م خوی ی که رمه نه نری له شویتنی به نازار

(نییه ویی) یوونیشت به دووبهشی

ر راست له ناوه ندی دوو که سا: نه م زه ویی به

له ناوه ندی منوتودا [نییه ویی] به .

پیتی و او

و

(و) پیتی به ستنه وه «عطف» ی دو ووتار

به یه که وه: سالار [و] نه رییمان چوون

بۆقوتا بنخانه. پیتییکه نه که ویتته ناوه ندی

دو ووتنه وه، چوئی نه یوونه وه ی به که م له

دوو هه م نه که یه نی: مهلا [و] مز که وت ،

دهرویش [و] ته کیه، واته نه م دوانه زۆر

په یوه ندی یان له کهل یه کا هه یه، وه له یی

مهلا هه مییشه له مز که وت و دهرویش

هه مییشه له ته کیه یی. پیتییکه نه نووسن

به هیندی ووتنه وه نه یکا به صیفه تی موشه بهه:

مردو [ر]، باپردو [و]، کورگان خواردو

[و]. نه که ویتته ناوه ندی دووو ووتنه وه دووری

یه که م له دوو هه م نه که یه نی: من [و] قومار،

تۆ [و] نارهق خواردنه وه، واته من له قومارو

تۆله نارهق خواردنه وه زۆر دووری. پیتی

نیملایه نه یی به بۆر بۆ پیتی پیش خوی :

کول، کول کول، کول .

(وا) پیتییکه گانی قسه کردن «زه مانی

حال» ته که یه نی: [وا] ده نووسم واته

نیستا که. نه نووسن به هیندی ناوه وه نه یکا

به کار کهر: نانه [وا]. نه نووسن به هیندی

ناوه وه نه یکا به صیفه تی موشه بهه: ئارده

[وا]، دۆخه [وا]. وه ها: [وا] بنووسه. سه ره

تای کات: له [وا] ی به یانی یه وه چاوه رروانم

. شتی گراوه: ده رگا که [وا] یه. یا [د]

(واتا) ووتنه یه که به کار دیتری له ناو

ووتار الهجی ووتنه یه عنی: جه نك کۆتایی

هات [واتا] بررایه وه. مه به ستر «مه عنا» ی

شت .

(وارانن) وانا .

(واتو ووری) دهنگوباسیكه كه

په یدایه و به سه رده می مهردومه و به یی .

(واته) وانا . ووته یه كه به گاردینری

بۆپین باوه رر گردنی یه کینك له قسه یه كا :

[واته] له وه رانی یه کینكا كه بلن من رراست

كه م، یه عنی رراست نه كه یت. قسه : به

[واته] ی مهردوم له كه ل مه كه، یا بوو به

[واته] ی رۆزگار .

(واته گزیری) مه جاز .

(واته واته) واتو ووری .

(واته وویره) د. واتو ووری .

(واتهی) ه . گوشتوگۆ !

(واجه) كلاو رۆژنه .

(واجه) ه، ووته .

(واخ) ز. ناخ .

(واخوا) د. به بهرگره وه «متسأنف» .

(واخوایی) به سه رگرته وه «استئناف»

(واخین) د. واغین .

(وادار) كه سیتیکی شاره زای تینكه یشتوو

له کاریكا. ئاكا دار به شتینك .

(وادار بوون) تینكه یشتن له کاریك .

ئاكا دار بوون به کاریك .

(وادار کردن) ئاكا دار گردنی یه کینك

به شیک. تینكه یاندنی یه کینك له کاریك .

(وادار گردنه وه) د. یندار گردنه وه .

(واداشت) د. وادار .

• (واده) گفت [واده دان] گفت دان .

(وار) جی ه وار [با] . خواره وه [ه] .

پییتیکه به دوای هیتندی ناوه وه نه نری

ته یکا به کار کهر : خویته ده [وار] . پاره یه كه

له کاتی بردنه وه داله لایه ن خواوه ن قوما

خانه وه وه رته گیزی .

(واران) باران .

(وارانن) باران بارین .

(واردن) د. خواردن .

(واردهی) ه. خواردن .

(واررن) خوری ده سکه نه کراو .

(وارره) د. قهرز .

(واررهس) د. قازی شهرع .

(وارره سه) د. گۆشه گیر .

(وارش) دیوارینكه كه به چوار قه راغی

شتینكا کرا یی .

(وارشت) بارشت .

(وارشه) وارش .

(واركه) هه واركه . باركه .

(وارؤ) د. باررؤكه .
 (وارؤك) ه. باررؤكه .
 (واروو) د. شتى مهل كهرراوه .
 (واروون) د. واروو .
 (واره) خوشك [ه]. جار: چهن [واره]
 هاتم بولات، [واره واره] جاره جاره .
 به شتيكه كه به قهول و بررى دانرايى
 «قسط»: دوو [واره] م به سهره و ماهه له
 قهرزه كه .
 (وارهزا) ه. خوشكهزا .
 (وارين) د. بارين .
 (واز) به شتيكى كه مه له ئاوينكى زور
 كه لى جوى بوو بيه و ودر كه «جزيره»
 يه كى پچووكى پيدا كرده و له پاشا
 چووبه و سهر ئاوه كه ئى تر. كراوه :
 دهر كا كه وازه . واته له سهر پشته
 (وازنيس) د. قياس كردن .
 (وازتن) د. خواستن .
 (وازرر) د. نيچيريكه كه له راوچى
 قرساين و زووبسله ميته وه .
 (وازهانين) وازه تيان .
 (وازهاوردن) وازه تيان .
 (وازه تيان) دهست مهل كرتن له شت
 (وازيى) ياريى .

(واژ) د. مەردومی سەرلى شیناۋ .
 (واژاو) واز. ئاودانى شه تلى تووتن و
 هيندى شتى تردووسى رۇژله سهر يهك بۇ
 ئهوى كه بگيرسى . قنكاو [د] .
 (واژ كـ دنه وه) ئاره زوو كردنه وهى
 مەرر بۇ بهران جارى دوو هم وسپه هم :
 مەررە كان [واژيان كردۆته وه] .
 (واژه) هازه. ووته [د]. ناوى دى يه كه
 له شار باژيرر .
 (واژه بهس) د. پييتيكه كه ووته به
 يه كه و بيه ستن: من [و] تو، خانوو [ى] تو
 (واستن) د. خواستن .
 (واسته) ه. داوا كردن .
 (واسه) ووته يه كه بۇ باوهرر كردن
 «تصديق» به يه كينك به كاردى نرى .
 (واشه) بالنده يه كى راو كه ره له باز
 پچو و كتره .
 (واشيرره) بهرى كاررووش .
 (واغين) جۆره ياريى كردن يه كه به كوتز .
 (وافور) تلياك .
 (وافور كيش) تلياك كيش .
 (وافور كيشان) كيشانى وافور وهك
 جكه ره .
 (وافوره) وافور .

(واق) مەردومى سەرسام، [واقبوون]
سەرسام بوون .

(واقاندن) واقە واقکردن .

(واقپەررەيىن) د. واقبوون .

(واقمررمان) سەرسوورمان .

(واقواق) د. مەلىكى كا كۆلدلرە ماسىي

ئەخوا .

(واقووررمان) واقمررمان .

(واقوويىق) د. واقە واق .

(واقە) دەنگىكە، دەنگى رىيىو،

چەقەلىك كەزۇرىان بۇماتى، [واقەواق]

واقەي يەك لەدواي يەك .

(واقەكەر) برىتىيە لەمەررەيىن :

[واقەكەر] لەمالمانىيە .

(واك) ھىين .

(واكفت) د. كەوتنەۋەي نەخۇش

(واكل) د. ئەواكل .

(واكۇ) د. دۈبارەۋوتنەۋەي قسەيەك .

تۆماركردن «تەجىل» .

(وال) شتى كراۋەي دەم پەل .

(والا) پارچەي شتى رەنگاورەنگە

كە منالان ئەيگەن بەجلەبوۋكى

منالانە . وال . والابئز .

(والابئز) ھىلە كىكى زۇر ووردى

سەخە ھىندى شتى پىن ئەبئزىتەۋە .

(والاۋىت) شتىكە كەبە والابئزىتەۋە

(والە) د. ووردەي شت . خوشك .

(والەكنى) ھ . خوشكەلى .

(والى) ھ . خوشك .

۰ (والىنشىين) ولايەت .

(وام) قەرز .

(واماك) د. داماو .

(وامدار) قەرزدار .

(وامدارىي) قەرزدارىي .

(وامىي) ھ . بادام .

(وان) پىيىتىكە بەھىندى ناۋەۋە كە

نووساچاۋدىرىي وپاسەۋانىي ئەكەيەنى :

باخە [وان] ئاشە [وان] كا [وان] ، واتە

چاۋدىرى باخ وئاش وكا . پىيىتىكە بەھىندى

ناۋەۋە كە نووساچاۋدىرىي «تەخسىي» و

تامادەيىيە كىك ئەكەيەنى لەۋشتەدا كە

پىيىتى [وان] ي پىۋەيە : دارە [وان] شاخە

[وان] ، فرۇكە [وان] ، واتە ئەۋكەسە

لەھەلگەررەن بەدارووشاخا، ۋە لەفررۇك

لې خوررەين دا تامادەۋەستايە . ئەۋان .

ناۋى شارىكە لەكوردستانى توركىيا

(واناي) ھ . خوتىندىن .

(وانىن) لاۋاندىنى ئازەل بۇبەچكەي خۇي

(ووتووچیی) که سیکه که کالآ ووتوو	(وانه) درس .
بدا به پاره .	(وانهك) وانیک .
(ووتوودان) ووتوو هینان به سهر کالآدا	(وانیک) ووتهیه که به کاردیتزی له
(ورتووز بوونه وه) خلبوونه وه .	جیاتی ووتهی [هیین] .
(ووتوو کردن) ووتوودان .	(وانیها) ز. نه و دووانه .
(ووتوو کیشان) ووتوودان .	(واو) ناوه بۆ پییتیک له بیست و حوت
(ووتو ویره) د. واتو ووری .	پیتهی کوردیی .
(ووته) قسه . ووشه . نووستن [ه] .	(واویژ) د. که سیکه که شتیکی ووتراو
(ووته له) مەردومی زییته له .	بلیته وه «مبلغ» . وهرام .
(ووته ووت) واتو ووری . وورته وورت	(واهر) د. خوشك .
(ووته و ویره) د. ووتو ویره .	(وای) ووتهی داخ و خهفت : [وای]
(ووجاخ) د. وه جاخ .	له دهست رۆزگار .
(ووجا خدار) د. وه جاخ روون .	(وایش) وای .
(ووجاخ روون) د. وه جاخ روون .	[وو] بۆری درێژه : بوون ، جروون ، چوون
(ووجاخزاده) د. وه جاخزاده .	• (ووناخ) د. وه تاخ .
(ووجاخ کویر) د. وه جاخ کویر .	(ووتار) گوفتار .
(ووچان) پشو و حه سانه وه یه کی کهم	(ووتن) قسه کردن . گۆرانی ووتن :
(ووچاندان) پشو و دان . مۆلەت دان	ده نگ خوشه کان خه رییکی [ووتن] ن .
(ووچانگرتن) حه سانه وه یه کی کهم .	(ووتنه وه) دوو باره کردنه وه ی قسه .
(وۆحه) تۆحه .	دهر سدان . فیسار که س خه رییکی
(وودم) به هره یه که گۆیا هیئدی که س	[ووتنه وه] یه واته درس ته لیته وه .
هه یه تی بۆچاک کردنه وه ی هیئدی دهر دو	(ووتوو) کووره یه کی ئاسنیینی ژیر
ئازار : فیسار که س [وودم] یتتی دهست به	لووسه به داخیی به سهر کالآدا نه هیتریی
کۆلنجی ههر که سیکه ایینی چاک نه بیته وه	بۆدهق گرتنی .

(وودمانە) شتىكە ئەدرى بەوودم دار
 لە پاداشى ئەورە نجه يا كە ئەيدا .
 (وودمدار) كە سىكە كە وودمى بېي .
 (وورازىن) د. دروونى شت .
 (وورتكە) وورد كە . برىتى يە لە
 منالى وورده لە: فیسار كەس [وورتكە] ی
 زۆرە واتە منالى ووردى زۆرە .
 (وورته) لە بەر خۆو قسە كردن .
 (وورته وورت) وورته ی بەك لەدواى
 بەك .
 (وورچ) دررندە يە كى تووكنى كەورە ی
 كىويى يە بە قەد جاشە كەرىك ئەبى دەستو
 پى وەك دەستوپى ئادەمى واىە .
 (وورچە كۆلە) بەچكە وورچ .
 (وورد) شتىكە كە درشت ئەبى .
 برىتى يە لە مەردومى زىيرەك .
 (وورد بوون) پارچە پارچە بوونى شت
 زۆر بە پچووكى .
 (وورد بوونەو) بېر كردنەو لە شتىك
 بۆھاتنەو بېر يا بۆزانىيىنى . تەماشاشا كردن
 شتىك بە ووردى وسەرنجدانى .
 (وورد بېن) برىتى يە لە كە سىكە كە لە ھەمرو
 كارىكا ووردو زىيرەك بى .
 (وورد بېيىنى) زىيرە كى بەرەنگىك

كە لە ھەمرو شت وورد بېيتەو .
 (ووردگار) كۆلەر «مدق»
 (ووردكارىي) كۆلەرىي «تدقيق» .
 (وورد كردن) پارچە پارچە كردنى شت
 بە پچووكى .
 (ووركردنەو) كۆرىينەو پاره بە
 وورده تر لە خۆى . كۆلىينەو وقسە كردن
 لە شتىك بۆ ئاشكرا بوونى .
 (ووردكە) وورده .
 (ووردوخاش) شتىكە كە بە تەواوى
 وورد بووبى .
 (ووردوخان) د. ووردوخاش .
 (وورده) شتى وورد لە ھەمروشت .
 (وورده ئاھەنگ) برىتى يە لە وورده بايەك
 كە لە ھىندى كەس ئەبېتەو .
 (وورده بابەت) شتى ووردى ناومال
 و دووگان . وورده ئاھەنگ .
 (وورده بزه) زەردەخەنە .
 (وورده بېين) كۆلەر (مدق) .
 (وورده تەرىيب) جۆرە تەرىيبكى وورده
 لە كالا ئەدرى .
 (وورده:ان) دانەوئلە ناومال وەك
 برىنجو كەنم و شتى تر .
 (وورده فرۇش) كە سىكە كە شت بە كەم

كەم بفرۇش «عطار» .
 (وورده كاريى) ووتن يا كردنى شتى
 جوانى ووردى پەسەند .
 (وورده كوت) زور كوتانى كۆلۈش تا
 ئەينى بەكا .
 (وورده كەلىي) كەلىي كردن لەچەن
 شتىكى ھېچ و پوچ .
 (وورده كىر) د. رەخنەگر .
 (وورده لە) شتى ووردى پىچكۆلە .
 جومگەي ئەندام [د] .
 (وورده مردە) د. وورده والّا .
 (وورده والّا) وورده بابەت .
 (وورده والە) وورده والّا .
 (وورده و بوون) د. وورد بوونەو .
 (وورده ووالە) د. وورده ووالە .
 (وورده وورده) كەم كەم: بارا [وورده
 وورده] ئەبارى .
 (ووردىي) برىتىيە لە زىرە كىي و
 تىيىنى . پىچووكىي شت .
 (وودىيەكلانە) د. شتى ووردىلانە .
 (ووردىيلانە) جوانكىيلانە .
 (ووردىيلە) جوانكىيلە .
 (وورر) كياندارى كاس، [وورر بوون]
 كاس برون، [وورر كردن] كاس كردن .

زەمىنىنى فشى سستەك. ووتەي نابەجى:
 فلان كەس [وورر] لى ئەدا، واتە قەسەي
 بى سەرۈپى ئەكا .
 (وورراج) د. چەنە باز .
 (وورراق) ژوورى كەورەي بەرز .
 (وورراوہ) ووررىتە .
 (وورك) پەلپ .
 (وورر كاويى) منالى خواوہن ووررك
 (ووررك كرتن) پەلپ كرتن .
 (ووررمان) سەرسوررمان .
 (وورر ووررە) د. پىيرىژنى چەنە باز
 (ووررە) جۆرە دەنگىكە وەك دەنگى
 فررۆك ، [ووررە وورر] ووررەي يەك
 لەدواي يەك. لۆكەي كراوہ . كەلەي
 بەراز. وودررە. گررە. بەردەلانى سەخت
 (ووررەو) كەلەي بەراز : تووشى
 [ووررەو] نىك بەراز بووم .
 (ووررىتكە) وەنەوز. ووررىتە .
 (ووررىتە) قەسە كردن بەدەم بى ھۆشى
 يەوہ .
 (ووررىي) كاسىي .
 (وورىين) د. بررىين .
 (ووررىينە) د. ووررىتە .
 (وورژان) برژان .
 (وورژاندىن) وورژانن .

روخسه تیکى پى دراپى .	(وورژانن) برژانن .
(وورنگ) پشو .	(وورشه) بریسکو وورریکه له هیندی
(وورنگدان) پشوودان .	پارچه ی ناوری شمینه وه دى [ووشه وورش]
(وورنگ کرتن) وورنگدان .	وورشه ی بهك له دواى بهك .
(وورووره) وولووله .	(وورشه دار) شتیكه كه وورشه ی بیی
(وورووژان) هاتنه دهره وه ی زهرده والو	(وورشه دان) بریقه دانه وه ی هیندی شت
ههنگ ومیرووله له هیلانه كه یان و به به كا	(ووركه) نقه، [ووركه وورك] نقه نق .
هاتنیان به زوری .	قسه به كه له دلا بى ونه هاتنیته سه رزمان .
(وورووژاندن) دار كردن به كونی	(وورك) تووره كه به كه له ناوسكى
زهرده واله دابو هاتنه دهره وه یان به زوری .	هیندی گیاندارا پییسی تی نه چی .
تووره كردنى گیاندار . ده ستكاریی	(ووركدان) هاتنى دیوار به دیوی
نه خوشی به دهرمانی خراپ: نه محه به م	ناوه وه یادره وه دابه رهنكك كه ناوه كه ی
خواردنه خوشی به كه مى وورووژاند .	بوش بی .
(وورووژم هینان) هورووژم هینان .	(ووركدرارو) بریتى به له مەردومی
(وورووكان) كۆبوونه وه ی چەن	زۆرخۆر .
گیاندارىك و دابارىینیان به سه رشتیكا .	(ووركن) گیاندارى وورك زل .
(ووره) ته وانایى وخۆررا کرتن: فیسار	(وورگناهه سه ر) بریتى به له خواردنى
كه س زۆربه [ووره] به . دهنگ وباسیكه	شتیك به زوری .
كه بلا و بووبیتته وه .	(ووركنه) ووركن .
(ووره بهردان) نه مانى هیزی خۆررا کرتن	(ووركهاتن) بریتى به له زلبوونى وورك
له ترسانا .	(وورمان) رووخان و كه وتن .
(ووره چوون) ووره بهردان .	(وورمایى) نهۆرم .
(ووره وور) له به رخۆره كۆرانى ووتن .	(وورمى) د . اجازه وروخسه ت .
وورته وورت .	(وورمیدار) د . كه سىكه كه اجازه و

(ووزە ووزدە) بىر كىرگەن ۈۈلەشتىك .
 (ووزيا) كىياندارى ئاكادارى زىيەت و
 زىنگ .
 (ووزيا بوۈنەۈە) بىدار بوۈنەۈە ئاكادارى
 (ووزيا كىرگەنەۈە) بىدار كىرگەنەۈە .
 (ووزيايى) زىيەت ووزىنگى .
 (ووزيايى كىرگەن) ئاكادارى كىرگەن
 شتىك و پاراستى .
 (ووزىنگ) د. ووزىنگ .
 (ووزىنگە) د ووزىنگ .
 (ووزىنگە) دەنگى نەرم و خۇش .
 (ووزىشەن) د. شتى ووزشەدار .
 (ووزىشە) د. ووزشە .
 (ووزىكىلەنە) د. ووزدىلەنە .
 (ووزاق) تەكان ۈۈلەمەت .
 (ووزاق بەستەن) ووزاقدان .
 (ووزاقدان) تەكەندەن و خۇشەلدەن .
 (ووزاي) د. خستەن .
 (ووزتەن) د. وىستەن .
 (ووزم) د. دارە ررەش .
 (ووزە) تەوانايى: تەم كەرەلە [ووزە] ي
 مەنى يە .
 (ووزەنگىي) د. ئاۈزەنگىي .
 (ووزەنگىي تەقېن) د. ئاۈزەنگىي تەقېن

(ووزەنگىي لىدان) د. ئاۈزەنگىي لىدان
 (ووزەۈۈز) مەمۇرەنگەنەۈە قىسە
 (ووزىن) د. فرىدان .
 (ووزاردەن) بىدارەن .
 (ووزانەن) د. ۈۈلەبىدارەن . بىزانەن
 (ووزاۈ) ۈ . وازاۈ .
 (ووزىنگ) د. تەزىۈ .
 (ووزە) جۇرە دەنگىكەۈە دەنگى
 باي بەمەت، [ووزەۈۈز] ووزەي يەك لەدۈۈي
 يەك. چۈۈردارى لۆرەلەپ ئاسابىن لە
 ررانگەي بەرداش تەبەستىن لەكەنى
 بىردەن بۇ شۈۈتەنگى دۈۈر .
 (ووزەك) ۈۈزەك .
 (ووز) ووتەيە كەبەدىمەن ئاۈۈۈۈە كى
 تىر كىرگەنەۈە، واتەبى دەنگ بە .
 (ووزا) د. ۈۈستە .
 (ووزىۈۈن) بىدەنگىۈۈن .
 (ووزتا) ۈۈستە .
 (ووزتان) وىستەن .
 (ووزتەن) د. خواستەن .
 (ووزتە) د. خوازراۈ .
 (ووزل) مەلە كىرگەن لەناۈ ئاۈا ،
 يانۈۈ كىرگەن بەخۇدا بۇلا بىردەن لەش پىيىسى
 (ووزمە) شتىكە ۈۈك خەنە زىنان

تەيگرنە سەريان بۇ رەش كىردنەۋەى
موويان .

(وۇش) ووتە يەكە كەرى پى
پائەۋەستىنرى .

(ووشاردن) كوشىين . برىتى يە لە
را كىردن لە ترسانا .

(ووشت) ووتە يەكە سەكى پى بەرنە درىتە
شت .

(ووشتر) حوشتر .

(ووشتراو) د. قەلبەزەى كەۋرەى ئاو

(ووشترالوك) حوشترخوار .

(ووشترانە قولقولى) حوشترانە قولقولى

(ووشترخوار) حوشترخور .

(ووشتردىانە) د. ووشتردىانە

(ووشتردىانە) د. جۆرە كەنمىكە .

(ووشتر قولن) د. يارى يە كى دوۋدەستەى

يە ، دەستە يەك بە پىۋەنەۋىستىن و تۇزى

ملىان دانەۋىنن، ئىجائەۋدەستە يەى كە

سوار ئەبن ئەلن: « ووشتر قولن، ووشترانە

قولقولى » ۋە ھەرىە كىك خۇى فررى ئەدانە

سەرشانى يە كىك ، ۋە ھەرىە كىك لەو

سوار بوۋنەدا ئەكەرىە كەجار نەيتۋانى

بىچىتە كۆلى يە كىكەۋە ، دەستەى ئەو

تى ئەكەۋى .

(ووشتر قىين) د. برىتى يە لە ھەردومى
رق ئەستۋور .

(ووشتر كاپلنگ) د. كياندارىكى

كەۋرەى قاچو قول و مل درىژى سەر

پىچكۆلانەى پىلپىلى سىم دارەۋەك كاجووت،

ملى درىژ ترە لە مى حوشتر «زرافە» .

(ووشتر كەروو) حوشتر كەروو .

(ووشتر مر) د. حوشتر مرغ .

(ووشتر مرغ) حوشتر مرغ .

(ووشترەۋان) حوشترەۋان .

(ووشتە) ووشت .

(ووشتەى) ووشتە .

• (ووشر) دە يە كى ھەۋوشتىك .

(ووشك) شتىكە كە تەررەنە پى .

(ووشكامە) د. ووشكە ۋەرد .

(ووشكان) كاتىكە كەزەۋىي تياۋوشك

بوۋىتەۋە لە بەردوور كەۋتەۋەى باران .

ووشكايى .

(ووشكانىي) ووشكان .

(ووشكاۋەس) ئازالى قىر .

(ووشكاۋىي) كياندارىكە كە لە ناو

ئاۋىيش و ووشكانىشا بژى .

(ووشكايى) شوئىنىكە كە تەررەنە پى

(ووشكايى داها تن) ووشك بوۋنى ئاۋى

چەم و كانى و كارىز .

(ووشكايى هاتن) ووشكايى داماتن
(ووشكېوون) زور بوونى درمخت و
سەوزايى و نەمانى تەررىر يان. دامان و
مات بوون لەخەفە تايا لە تەرىقى يا .
(ووشكېوونەو) كزر بوونەو ى شتى
تەرر . لاواز بوون لە بەر برسېتىيى يا
نەخۇشېيى .

(ووشك سال) ووشكە سال .

(ووشك كردن) ھەل خستنى بامبەو
تەماتەو كەلى شتى تر لە بەر ھە تاو بۆ
ووشكېوون و ھەلگرتنى بۆ زستان .

(ووشك كردنەو) نەھىشتنى تەررىي شت
(ووشكە) دانە وىلەي ووشكى ناو مال :
نە تەررەو نە «ووشك» لە مالمانى يە
ئازالى بېشېر . دەردىكە لە ئازالى شېر
دارى ئەداو ووشكى ئەكا . خوار دەمەنى
يەكە كە چىشت نە بىن . بە ساما يىك ئەووترى
كە ھەر پارەي ووشك بىن : فلان كەس ھەر
لە «ووشكە» واتە پارەي ووشك دە
ھەزار دىنارى لە پاش بەجى ماوہ .

(ووشكە بار) د. مېيەو ووشكەو كراو
لە ھەموو جۆرىك كە بە بار ئەبرى لە
شوتنىكەو بۆشوتنىكى تر .

(ووشكە برين) جۆرە برينىكى ووشكە

وەك بېرۇ ھەر گاز فررى ئەدا .
(ووشكە پلاو) د. پلاوئىكەو وەك ھەموو
پلاوئىكى تر برنجە كەي لە ئاوا ئە كولى ،
ئىچانە پالئورى و ئە كرىتەو ھەنچەل و
لەسەر ئاگر دەم ئە كىشى بىن ئەو ى رۇنى
قرچاوى بگرى بەسەرا ، دواى تىكر دنى
ئىچا پارچە يەك كەرە لەسەر برنجە كە
دانە نرى .

(ووشكە جاو) خوار دنى نان بە ووشكىيى
وہ بە بى پىخۇر .

(ووشكە جوو) ووشكە جاو .

(ووشكە چن) ووشكە كەلەك .

(ووشكە دان) دانە وىلەي ووشك .

(ووشكە ررن) رنپىنەو ى سەوزايى بە
ووشكىيى .

(ووشكە ررۇ) وولاخى كەم رەوت .

(ووشكە رۇ) شوتنى دىمە رۇك .

(ووشكە سال) سالى كەم باران .

(ووشكە سۇفىي) كەسپىكە بە ناوى لە

خواتر سانەو لە ھەموو شتىك سل بكاو
خۇي بگىررېتەوہ .

(ووشكە سەرما) سەرماي بىن تەررو

تووشىنى .

(ووشكە سېيى) رىكايەكە كە بەرد

دریژ کرابی .

(ووشکەل) لقی ووشکی درەخت .
پووچەلی مەبووژ وخور ماو لە تەگە و هتەندی
شتی تر .

(ووشکەلانی) ووشکەلانی گیاندار
یا دار و درەخت .

(ووشکەلانی) گیاندار یا دار و درەختیکە
کە ووشکەل کەر رابی .
(ووشکەم) دانی نازە لە بەیە کێک بە
نەمر بە بی تەوێ کە رۆنی لی وەرگری .
راگرتنی رەنجبەر و جووتیارە رەبە مانگانە
بە بی بەرگ و خوار دەنێ .

(ووشکەو بوو) شتیکە کە ووشک
هەل کەر رابی .

(ووشکەو بوون) ووشک بوونەو ،
(ووشکەو ورد) وەردیکە کە بەراو نەبی
وە تەوێ کە پێو کەری هەربە باران
بیتە بەر .

(ووشکەو کردن) ووشک کردنەو .
(ووشکەلانی) ووشکەل کەر ران .

(ووشکەل کەر ران) کز بوون و زەبوون
بوونی گیاندار و سەوزایی و دار و درەخت
(ووشکەیی) رووپامایی ، [ووشکەیی
کردن] رووپامایی کردن .

(ووشکی) ووشکایی .

(ووشو) گولی گەنم و جۆ کە چنرایی تەو
(ووشو و گەر) گولەوێ چن .
(ووشە) ووتە . جۆرە دەنگیکە لەوێ
پچوو کترە ، [ووشە ووش] ووشەیی بەک لە
دوای بەک .

(ووشیار) گیاندار ی ووریا .
(ووشیار بوونەو) بێدار بوونەو .
(ووشیار کردنەو) بێدار کردنەو .
(ووشیاری) زیڕە کێی و ناگاداری .
(ووشێردن) ووشاردن .
(ووشیی) ووشوو . هیشوو .
(ووشیین) کوشیین .

(ووفە) بریینیکی پیسە لە چوار
پەلی وولآخی بەرزە یا لە سەر پشتی مەوردی
(وول) درر کێکە وەک شیلان گولی
زەر دوسوور تەگری . گول [ه] . خوەچە
[د] . ووتە بە کە لە دوای ووتەیی شەو وەدی :
شلو وول ، واهە شلو مل [د] .
(وول) کون [ه] . وون [ل] .
(وولات) ناوچە بە کە چەن شار و
دی یەکی تیایی .

(وولآخ) چوار پێی مالی یە کە
بزن و مەر تەبی .
(وولآخدار) کە سیکە کە خواوەنی

وولاخى يەك سىم بى .
 (وولاخدارى) كوزەران كوردن
 بەھۋى وولاخ راكرتەۋە .
 (وولاشىم) د . شتى نەپىچراۋەى
 نەبەستراۋ .
 (وولاغ) وولاخ .
 (وولاغدار) وولاخدار .
 (وولاغدارى) وولاخدارى .
 (وولالە) شتىكى كوردى تەختى
 تەنكە لە تەختە يالەمەقەببا تەكرى
 بەدووخا بۇرىنكى تەشىيلە .
 (وولام) د . وەلام
 (وولاۋ) د . بلاۋ .
 (وولاۋىن) د . مالين .
 (وولايەت) د . وولات .
 (وولخى) د . مەردومى كەم تەرخەم .
 (وولخى) د . وولخى .
 (وولس) ئازال .
 (وولسات) مالات لەررەشە وولاخ
 و وولاخى يەك سىم .
 (وولك) ه . كورچىيلە .
 (وولمە) د . كولمە .
 (وولنگەۋاز) د . دەستەپاچە .
 (وولۇ) د . كولبىتەنى تەندوور .

(وولۇش) ه . بررويش .
 (وولۋولە) ەنلەكەى نەرمى نەبەكام .
 (وولە) كولمە كۈشت . ملە .
 (وولەرە) ه . زىيۋانى ناوخەلە .
 (وولپىرە) د . خلىپىرە .
 (وولپىفەت) وەلىپفەت .
 (وولپىفەتەنە) وەلىپفەتەنە .
 (وولپىن) وورد كوردنى شتى ووشك
 لەدەستا . ەل كولۇقتى .
 (وون) شتى پەنھانى گوم . خوین (ه)
 (وونار) دارىكە كون تەكرى
 وئەكرى بەزبانەى ئىرە قاشاشەى
 جىى تووتنى پى لى لەدەن .
 (وونبۈون) بى سەروشىن و نادىار
 بوونى شت .
 (وونجرر) پارچەى شتى درراۋ ،
 [وونجرر وونجرر] شتى لەت وپەت .
 (وونى) ه . خوین .
 (وون) ه . خوین .
 (وە) پىپىتى بەستەۋە «عطف»
 تەكەۋىتە ناۋەندى دوو ووتارەۋە كە
 پەيوەستىى زۇرلە ناۋەندىانا نەبى . بە
 : [وە] چەند ، واتە [بە] چەند .
 (وەتاخ) وەتاخ .

• (ۋە تاغ) دىيىۋا خان .
(ۋە تراخ) دارىكە ئاسنىكى تىيىژ
بەسەرىسكىيە ۋە يەتى ، بازەۋان داي
ئەچە قىيىن بۇتەۋەى بازەكەى بەسەرە
ۋە بىشىتەۋە .

(ۋە تراخچى) كۆنە فرۇش .
(ۋە تووز بوۋنەۋە) خلبوۋنەۋە .
(ۋە تە) د . گون .
(ۋە تەبا) د . قۇررى گون .
(ۋە تى) د . ئەۋەتى .
(ۋە ج) با . قازانچ . كەلك : فلان كەس
يى ۋە جە ، واتە يى كەلكە . نرخ .
(ۋە جاخ) ئاگردان . بىرىتى يە لە منالى
ئىرىينەى مەردوم .

(ۋە جاخدار) ۋە جاخروون .
(ۋە جاخروون) كە - يىكە كە دواى خۇى
منالى ئىرىينەى باشى يى .
(ۋە جاخزادە) منالى پياۋى كەورەى
خانەدان .

(ۋە جاخكويز) بىرىتى يە لە كەسىك
كە دواى خۇى كوررى ئەي .
(ۋە ج) خەلفى پىچكۆلەى بى نىتى
درەخت ۋە سەوزايى . ئەۋەى ئەۋەى
مەردوم . سوود [د] . بەھرە [د] .

(ۋە چە) ئەۋە خەلفى درەخت ۋە سەوزايى
(ۋە ح) ۋە جە . پىيىتى سەرسوورمان [ز]
(ۋە حە) ۋە تە يە كەرەشە ۋوللاخى
پىلى ئەخوررن [ۋە حە ۋە ح] ۋە جەى يەك
لە دواى يەك .

(ۋە خت) بەخت : رەشە [ۋە خت] م . كات
(ۋە ختار) د . كات : ۋە ختارىك ھاتىيت
(ۋە ختا ۋە خت) لە ۋە ختەيكەۋە بۇ
ۋە ختەيكە تىرى ۋەك خۇى : من ۋە ختاۋ
ۋە خت نان ئەخۇم ، واتە نىيۋەررۇۋ نىيۋەررۇ
يائىۋارە ۋە ئىۋارە .

(ۋە ختا ۋە خت) كات كات .
(ۋە ختە) بەختە .

(ۋە ر) خۇر [ۋە] . پىيىتىكە بەمە عىناخاۋە
جائە [ۋە ر] ، پەلە [ۋە ر] واتە خاۋەنى جانۋ
پەل = پەرر . تەختە يە كە لە قوتا بىخانەدا
دەرسى لە سەر ئەنوسرى .

(ۋە راز) ل . بەراز .

(ۋە رام) پاسىخ . مە بەست ۋە مەرام .

(ۋە رامدانەۋە) پاسىخ دانەۋە .

(ۋە رامىين) د . ناننى كە نمو جۇيىن .

(ۋە رازدان) خستە خوارەۋەى بەرو

كەلەى درەخت . ھەل ۋە رازدانى ھەنار .

(ۋە رانن) ۋە رانن .

(وهرب) ه . بهفر .
 (وهر پیتچان) با . پیتچانهوه .
 (وهر پیتچك) با . نوردوو .
 (وهر ته) شتی ناوونجی تهزلی نه پچووك .
 ووتهیه كه تهووتری به گای جووت ،
 له كاتیکه كه له هیل لایدا بۇلای زهوی
 نه کیلراو ، بۇتهوهی كه روو بکاتهوه
 کیلکه كه . تا كه قالی یه کی پر به ژوور
 (وهر جس) د . وهرزش .
 (وهرچهرخان) مهل كه درانهوه بهم لاولا
 بهولادا .
 (وهرچهرخین) وهرچهرخان .
 (وهر د) زهوی دوو جار کیلراو .
 مهلهته كاندن کیلوشی ژیرپی گاکیره
 (وهر دبرین) کیلانی زهوی جاری
 دووهه .
 (وهر ددانهوه) وهر دبرین .
 (وهر دهك) ز . مراوی .
 (وهر دهویه خسیر) بریتی یه له ههستو
 نیستی ناومال : [وهر دهویه خسیر] یان بر دم
 . (وهر دیان) پاسهوانی بهندیخانه
 (وهر دیتنه) جۆره دهر دیکه تووشی چاوی
 منال ته بی . گیایه کی ههاریو یه كه لایه کو
 خری پانی ههیه گولینگر سچی ته گری
 تۆوه كهی وهك نیسکی هارر راو سووره ، به
 زهرم کراوی تهخریتنه ناو مهندیلیتیکی

پاك و تهخریتنه سهرچاوی وهر دیتنه دار
 تهی تهقینتی و چاکی ته کاتهوه .
 (وهر راز) گۆخل [با] . ناوی دی یه كه
 له شار باژیر .
 (وهر رز) وهر رس .
 (وهر رزی کردن) یاد کردنی شتیك .
 (وهر رس) جار رس ، [وهر رسبون]
 جار رسبون ، [وهر رسکردن] جار رسکردن
 (وهر رست) وهر رس .
 (وهر روورینك) د . منالی نازه پی گرتوو .
 (وهر روه ره) ره ور رهوه .
 (وهر رویرك) د . وهر رویر كه .
 (وهر رویر كه) وهر روورینك دهست .
 (وهر ره كه نهی سهك) ، [وهر ره وهر د]
 وهر ره یهك له دوا یهك .
 (وهر رهز) وهر رس .
 (وهر رین) كه فیینی سهك .
 (وهر ز) زه میینیکه كه کیلرا بی و تۆوی
 پیوه کرا بی . بریتی یه له سالینك : دوو
 [وهر ز] هره نهج بهرم ، واته دوو ساله . زهوی
 یه كه كه کرا بی به كالهك و ترؤزیو دیم [ز]
 (وهر زش) . وهر زشت .
 (وهر زشت) چهن جوولاندنه وهیه کی
 تایبه تی پهل و پۆی ته نداهه بۆلهش ساغی
 ته گری .
 (وهر زشهوان) كه سیکه له وهر زشا

(وهرگه شەوئى) گورگىنكه كه به شەو بگه درى بۇ مووشە .	شارەزاو كارامە بى . (وهرزىار) وهرزىر .
(وهرگىرر) وهرد . كه سىتكە كه نوسراوئىك لەزەمانىكە وە بىاتە سەرزبانىكى تر «مترجم» .	(وهرزىارى) وهرزىرى . (وهرزىر) سەپان .
(وهرگىرران) هەلگىررانە وە شت . تەرجەمە كردن .	(وهرزىرى) سەپانىي . (وهرزىين) جوولان .
(وهرگىررانە وە) د. هەلگىررانە وە . (وهرگىرر كه) وهرروئىرر كه .	(وهرسوورران) وهرچەرخان . (وهرشاو) جۇرە كانىكە وەك زىيو
(وهرگىررودا گىرر كردن) خواریوژوور كردن بە شتىك .	سەما وەروقا پوقا جاخى لى دروست تە گرى (وهرشەو) وهرشاو .
(وهرم) ه . خەو .	(وهرگۆرپە) ه . بەرخى ساوا
(وهرو) ه . بەفر .	(وهركه مەر) بەر كه مەر . بەردىكى
(وهروور) جۇرە دەمانچە يەكە (وهروهره) بەفرمال .	كه وەرە يە لە شاخ كه ژىرى هەل اول بى و لە كانى بارا نا شووان و رىبوار تە چنە ژىرىو .
(وهروهمال) ه . بەفرمال .	(وهركه فتن) وهركه وتن .
(وهروهمال) ه . بەفرمال .	(وهركه وتن) پالكه وتن .
(وهرووه) ه . بەر بەرۆك .	(وهرك) ه . گورك .
(وهره) ه . بەرخ .	(وهركان) ه . كه لە گورك .
(وهره تاو) ه . خۇرە تاو .	(وهرگر) كه سىتكە شت وەربگرى لە
(وهره ستا) د . وەقف .	مەردوم .
(وهرهق) د . سىخوار .	(وهرگرتن) گرتنى شتىك بە دەست لە
(وهرهم) د . دەر دەبارىيكە .	يە كىك . با وەرر كردن بە شتىك و جى گىر
(وهرهمدار) كه سىتكە تووشى دەر دە بارىيكە بووبى .	بوونى لە دلا: دەر سەكەت باش [وهرگه]
(وهرهم) د . ئاوسان . وهرهم .	(وهرگه رران) وهرچەرخان . لادان
(وهرئس) ه . گورىيس .	لە بىر و با وەررئىك .

(ۋەرىسك) با . گورىيس .

(ۋەرىيس) ز . گورىيس .

(ۋەرىين) كەۋتەنە خوارەۋەي كەلاۋ

بەرى درەخت ۋەيتەندى شتى تر . كۆن [ھ] .

(ۋەز) ھ . بەر .

(ۋەزن) ۋەزەند [د] ، باروۋتەدائىكە كە

راۋچىي لەكەل خۇي ئەيىا بۇراۋ .

(ۋەزەند) زىيان .

(ۋەزەنە) سەنگى شت كىشان . ناۋى

دىيە كە لەلاجانى موكرىان .

(ۋەزە) د . پىتۈەدانى مارودوۋپشك

ئازار .

(ۋەزەراي) ھ . دابەزىين .

(ۋەزەمەژكلى) ھ . گىيايە كە كەلا كەي

لەكەلا بى ئەچى ، شىيرىيەنە ۋە خورى .

(ۋەزەند) ۋەزەند .

(ۋەزىنى) د . ۋەزەند .

(ۋەزەۋان) ھ . كەسەيكە كەباش بەدار

كۆنزا ھەل بگەررى .

(ۋەزەۋاى) ھ . جۆرە كۆلىرەيە كە

ھەۋىرە كەي لەكەل كۆنيزى كۆتراۋاتىك

ھەل ئەشىلرى .

(ۋەزىي) ھ . كۆنيز .

(ۋەزىير) كارھەل سووررىنەرى دەۋلەت

دواى پاشاۋ سەرەك كۆمار .

(ۋەزىيرىي) ز . جۆرە ھەنجىيرىكى

دەنك كەۋرەي زۇر خۇشە .

(ۋەزىين) بەزىين و كۆلەدان . دابەزىين

(ۋەژارە) د . پەژارە .

(ۋەژەب) د . بىست .

(ۋەژىنگ) ۋەنەۋز .

(ۋەس) د . بەس .

(ۋەسا) بەم رەنگە [با] . ۋەستا

(ۋەسان) ۋەستان ، ھەروەھا [ز] .

(ۋەسايە) با . ۋايە .

(ۋەستا) كەسەيكە كە لەكارىكا پىپورىين

(ۋەستان) راۋەستان بەپىتۈە . لەجوۋلە

كەۋتن : سەعاتە كە يائاۋە كە [ۋەستا] .

ماندوۋ بوون : ئەۋەندەم كار كىردوۋە

[ۋەستا] ۋوم .

(ۋەسانەن) بەپىتۈە راگرتنى شت .

لەجوۋلە خستنى شت . ماندوۋ كىردنى شت

(ۋەستانەۋە) كىرسانەۋەي خوين و دلۇپەي

بىن مېيچ .

(ۋەستايى) پىپۇررىي لەكارىكا .

(ۋەستيان) با . ۋەستان . ماندوۋىتى .

(ۋەسە) ۋاتا ، ۋەكو .

(ۋەش) ۋوتەيە كە كەرى پى

ر رائہ و ستنیڑی . خوش [۵]

(وہ شان) بلا و کردنہ وہ .

(وہ شانندن) چاندنی دانہ ویلہ و توو بہ

زہ ویی بہ وہ . لیدان : فیہار کہس دست

[نہ و شینن] . دریغ کردن لہ دانی شت

۴. مہردوم : فیہار کہس ہیچ [نا و شینن]

لہ کہس ، واتہ دریغی لہ ناگات .

(وہ شانن) وہ شانندن .

(وہ شانہ وہ) وہ شینہ وہ .

(وہ شت) دہستہ ر راستیکی ر و ژہ لانی

« جنوبی شرقی » : بای [وہ شت] بہ بار شتہ

(وہ شلہ) ۵ . خوز کہ . جوانکہ لہ .

(وہ شہ) وہ شینکہ کہ بہ کہر نہ و وتری .

(وہ شیاک) د . زہ میہ . ینکہ کہ تووی پیوہ

کرا بئ . تووینکہ کہ وہ شینرا بئ .

(وہ شیان) د . بلا و بوونہ وہ .

(و ، شیانہ وہ) وہ شینہ وہ .

(وہ شتن) کہ سینگ کہ دہست بوہ شینن :

فلان کہس دہست [وہ شینہ] .

(وہ شینہ وہ) گونجانی کاریک لہ یہ کینک

ولہ بارابوونی : نہم کارہ لہ تو [نہ و شینہ وہ]

یا [نا و شینہ وہ] .

(وہ فر) بہ فر .

(وہ فرہ) بافرہ .

(وہ قرہ) دان بہ خودا کرتن .

(وہ قہ) حوقہ .

(وہ قبی) ز . وہ قہ .

(وہک) پییتی تشبیہ کردن شتیک بہ

شتیکی تر : نہریمان [وہک] شیروایہ .

(وہ کار) بہ کار .

(وہ کشین) کشانہ وہ : وہ کھن

واتہ بکشیرہ وہ .

(وہ کور) وہک .

(وہ کیی) وہ کوو .

(وہ کلوز بوون) کلوز بوونہ وہ . تلخواردن

(وہل) ویلی سہر گہردان .

(وہ لام) وہ رام .

(وہ لامدانہ وہ) وہ رامدانہ وہ .

(وہ لامہ) شہر سو تہفسیر .

(وہ لبوون) سہر گہردان بوون .

(وہ لک) ۵ . گہلا .

(وہ لکرد) مہلکردن و گوزہران .

(وہ لہ) ووتہ یہ کہ گویرہ کہی پئ بانک

تہ کری .

(وہ لہک) داردہستیکہ کہ سہرینکی

دوو پهل بئ .

(وہ لن) بہ لام . مہروا [ز] .

(وہ لیفہت) پاداشیکہ تہدری بہ

وودمدار، لہ پاش چابوونہ وہی نہ خوش .

(و، لیفہ تانہ) وہ لیفہ ت .

(وہم) ووتہیہ کہ وہک [وام] : [وہم]

زانہی وانہ وام زانیہ .

(وہن) داری قہزوان [ہ] . بہند: بازی

[وہن] واتہ بازی بہند .

• [وہناق] دہردینکہ لہ قورگاپہ یا تہ بنو

زورتر مہردوم تہ خنکینتی .

(وہنجہ نہ) ہ . بہندہ خوین .

(وہند) نازاروتیش . لاوچاک: کورری

[وہند] .

(وہندہن) ہ . پردینکہ لہ لقی میودروست

تہ کری بہ سہر روو بار یا بہ سہردؤلینکا

(وہنک) د . جومکہ .

(وہنکہ) د . بہندہ .

(وہنہ تہق) دہرختینکی پچکؤلہ یہ بہرینک

تہ کری وہک قہزوان، بہ لام تہم ووردترو

ناسکتہرہ .

(وہنہمشک) وہنہ تہق .

(وہنہوز) خہوہ نوچکن .

(وہنہوزبردنہوہ) نووچبردن بہدہم

خہوہوہ .

(وہنہوزدان) وہنہوزبردنہوہ .

(وہنہوزہ) وہنہوز .

(وہنہوزہ کوتی) وہنہوزدان .

(وہنہوش) قہزوان [ل] . وہنہوشہ .

(وہنہوشہ) گیایہ کی بہہاریہ بون

خوشہ گولینکی موری بون خوش تہ کری .

(وہنہوشہی) شتیکہ کہ رہنگی وہک

رہنگی وہنہوشہ واپی .

(وہنہوشیلہ) بنہوشیلہ .

(وہنہولہ) بہندؤکہ .

(وہنیہ) ہ . قہزوان .

(وہو) بہو .

(وہولہ) د . بووکی منالانہ .

(وہولہ بارانی) د . بووکہ بہہ بارانی

(وہوی) ز . بووک . وہولہ .

(وہوییلہ) د . وہولہ .

(وہوییلہ بارانی) وہولہ بارانی .

(وہہ) ووتہی سہرسوررمان .

(وہہا) ووتہیہ کہ بہہ کار دینری بون

پینیشاندانی چونیتی کاریک بہیہ کیک: تہم

کارہ [وہہا] بکہ .

(وہہار) د . بہہار .

(وہہوہہ) بہہ بہہ .

(وہی) زیان: فیسار کہس بی [وہ] یہ .

ووتہیہ کہ لہ کاتی نازاریانرسائہ ووتری .

اسمی اشارہی نزییکہ: [وہی] جور پیم

ئامان، واتە [وام] اق ھات . پىيتى سەر
سوررمان [ز] .

(وہ بخیر) د بریتی یہ لہ مہردومی
شہرہ نکیز .

(وہ یش) ووتہ یہ کہ لہ گانی نازارینکا
تہ ووتری .

(وہ یشومہ) بہ فروباران وسەرماوتوف

(وہ یلان) د. تاوارہی سەرگەردان .

(وہ یولہ جنانی) ھ . کثیرہ لووگہ .

(وہ یولنی) وەولہ .

(وہ یوہ) ھ . تازہ بووک .

(وہ یەنە) ھ . قوولیینہ .

(وہ یەوگەررین) د. خیرینکە کہ بکری

بۇ گىررانه وەى بەلایەك .

(وئت) خۆت [ھ] . ووتە یہ کہ ھەمیشە

لە دوای ووتەى شیتە وە دى : شیتو

[وئت] .

[وئتان] ھ . خۆتان .

(وئجا) ئنجا .

(وئچن) ھ . بئژنگ .

(وئچوون) ریتەئچوون : ئەم قسە یہ وئ

ئەچن وائى ، واتە رىى تى ئەچن .

(وئدان) پئدان .

• (وئر) پارە دان بەشتیک بۇ کہ سیک بە

پیاوہ تى، [وئز کردن] وئز .

(وئرا) لەگەل .

(وئران) شویتنى رووخواوى کاوول . پەر

کیشیی ونە ترسان : فیسار کہس [تە وئری]

یا نا [وئری] . پەریغان : چاوم [وئرانە] .

سییل [ز] .

(وئرانبوون) کاوول بوون .

(وئرانکردن) کاوول کردنى شویتنىک

(وئرانە) کہلاوہ .

(وئرانىی) کاوولی ورووخواوى شویتنىک

(وئرت) د. لەوەررگا .

(وئرد) د. کئرد .

(وئردن) د. تئپەررین .

(وئردە) د. رابوردوو .

(وئزر) بووار [ھ] . مەعناومە بەست [د] .

(وئزرا) لەگەل .

(وئزغە) یەرغە، [وئزغە کردن] یەرغە

کردن .

(وئزەگە) ھ . ئیوارە .

(وئری) یا . تەوی .

(وئرتنگە) گیایە کى بنج داری کونستانى

یە بۇ زستانى ئازال ئە کرئ بەتفاق .

(وئریین) ز . پەرر کیشیی ونە ترسان .

(وئزە) گیان و جەستە : بە دارھاتە

[وېزه] ی وانه شل کوتی مهرگی کرد.

(وېژ) د. بېژ .

(وېژامېر) د. وېژامېر .

(وېژان) ووتن .

(وېژامېر) دارنگی چه ماوه به

[وېزه] نه به سترې به ناوه دراستی نییې

جو و نه وه .

(وېژاندن) قسه کردن .

(وېژنك) وه نه وز: نلآن ك ه س وېژنك

نه دا .

(وېژنه) د. بوېژ. گوينده .

(وېژه) زويېلى چه رمى خوشكراوه

[وېژامېر] ی پې نه به . ترې به نییله وه .

نه ده بی خوینده وار یی [د]. شېمر [د].

قسه [د].

(وېژه ر) د. نه ديب . شاعر . قسه كهر .

(وېژه ن) ه . بنیت .

(وېژه وان) وېژه ر .

(وېژياك) د. بېژراو .

(وېژه بی) نه ده بی .

(وېساك) د. وېستاو .

(وېسان) وهستان .

(وېساندن) وهستاندن .

(وېسانن) وېستاندن .

(وېساو) وېستاو .

(وېستان) راوهستان به پېوه . له جووله

كهوتن .

(وېستاندن) به پېوه را كرتنى شتيك . له

كارخستنى شتيك .

(وېستانن) وېستاندن .

(وېستانه وه) وه ستانه وه .

(وېستاو) شتيكه به پېوه یی . شتيكه

نه جوولې .

(وېستن) پېوستی به كېك به شتيك .

(وېسه) د. ئیست .

(وېش) ه . خوئ .

(وېشان) ه . خزیان .

(وېنكچوون) بوونى دووشت به جوړيك

كه له بهك بچن .

(وېكردنه وه) توله كړدنه وه .

(وېكړرا) تېكړرا .

(وېك كهوتن) بهك كهوتن .

(وېكهوتن) لېكهوتنى دووشت . وېك

كهوتن . سؤراخ كړدن به پوښته كنده

كړدنې شت .

(وېل) ره ووشتو خووى باش: فېسار كهس

به [وېل] ه . گياندارى ناواره . شهرم [ل].

(وېلبوون) ناواره بوون . وون بوون .

(وینلکردن) ئاوارە کردن وون کردن.
 (وینلنکە) گیایەکی کۆیستانی یە لە لۆ
 ئەچن، گزرە ئە کرێ بۆ ئازال .
 (وینلی) ئاوارەیی .
 (وینم) ھ . خۆم .
 (وینمان) ھ . خۆمان .
 (وینتا) د . بێر کە و تەو .
 (ویننا کردن) د . سۆراخ کردن .
 کە و تەو بێر .
 (ویننایی) د . بێنایی .
 (ویننجە) سێپەررە .
 (ویندەرێ) ئەوێ .
 (وینە) مانەند: لە [وینە] ی ئەمەم
 نەدیووە . فۆتوگراف . قوولپینە [د] .
 دێ یە کە لە ناوچەی پێنجوین .
 (وینە کار) وینە کر .
 (وینە کاری) خەریکبوون بە کرتنی
 وینەو .
 (وینە کردن) بێر کە و تەو ی دییمە نیک
 بە نەناسراوی ، یە کێک ئە بێینیت و
 نایناسییتەو ، بەلام شێوەی ئە کەیت ،
 ئەویش ئەلێ: نامناسیت؟ تۆش ئەلێیت:
 نەوالە بەلام وینەت ئە کەم، واتە وینە یەکی
 وەک تۆم دیووە بەلام ناچمەو سەری .

(وینە گر) کە سێکە کە بەما کێینە وینە ی
 شت بگرێ .
 (وینە کرتن) کرتنی وینە ی شت بە
 ما کێینە .
 (وینە گری) فێر بوونی وینە کرتن و
 کردن ی بە پێشە .
 (وینە گەر) وینە گر .
 (وینوول) دارێکی بالابەر زەوێ چنار
 کە لای وەک مازوو دار وایە بەلام ئەم
 رەشترو پچوو کترە، جەوت و بەررووی
 قال لە کرێ .
 (وینی) وە ی . بی [ھ] .
 (وینی) ھ . خۆی .
 (وینارده) ھ . رابوردوو .
 (وینیان) ھ . خۆیان .
 (وینتاوینت) دەنگی جوو جە لە ی مریطک
 و بە چکە کەو .
 (ویر) د . بێرو یاد . بیری ئاو .
 (ویررە) دەنگی گریانێ نەرمی منال ،
 [ویررەویرر] ویررە ی بەک لە دوا ی بەک .
 دەنگی هاویشتنی بەردودار .
 (ویررەویرر کردن) گێررە گێرر کردن
 وزۆر لە شت روین .
 (ویررە) د . بێر کردنەو .

(وىيىقە) واقە .	(وىيزويزە) جۆرە قالۇنچە يەكى
(وىيىكۆل) ھ . بىيىكۆل .	سەوزى بالدارە لەفررىيىنا ۋە وىيزىتىق .
(وىيىنا) د . بىيىنا . كۈنىكە كەتە ماشاى	(وىيزە) دەنگىتكە ۋە دەنگى بالى وىيز
شتى پى بىكرى بۇ بىيىنىين .	وىيزە ، [وىيزە وىيز] وىزە يەك لەدواى يەك
(وىيىناى) د . بىيىناى .	(وىيس) ھ . بىست .
	(وىيىقاندىن) واقە كىردى .

پىيتى ھى^۷

[ھ]

ئەنرى ۋە بى بەنىشانەى جمع : دى	(ھ) پىيتىكە ئەبى بەسەر بۇ پىيتە كەى پىش
[ھات] مېيۋە [ھات] .	خۇى : و [ھ] ر [ھ] د [ھ] ر [ھ] و [ھ] . ضمىرى
(ھاتن) جۇلانى كىياندار لەجنى خۇيە	مفردى مذكرومۇشى غائبە : نەرىيمان
ۋە بۇلاى تۇ . ھەرەس ھىتان : دىيوارە كە	زىيرە ك [ھ] ۋە ختەرزىرك [ھ] .
[ھاتوۋە] .	(ھا) ھانى . ووتەى بىتدار كىردنەۋە : [ھا]
(ھاتن بەخۇدا) بووژانەۋە ۋە لەۋبوونى	ھەر كىزقەسە بە كەورە تر لەخۇت نەلىيىق .
كىياندارىك : قىھار كەس ھاتوۋە بەخۇيا ،	ئاھا . بەلى [ز] . وا : [ھا] لەمالەۋە ، واتەوا
ۋاتەجاران لەررولاۋاز بووئىستاقە لەۋو	لەمالەۋە .
جوان بوۋە .	(ھاپۇ) ز . مام .
(ھاتنوچوون) ھاتوچۇ .	(ھات) بەخت ونگىيىنى باش : قىسار
	كەس [ھات] ىتى . بەدواى ھىندى ووتەۋە

(ھاتنە با) ئارەزوو كىردى سەك و

بەرازو پىشپىلەي مى بۇقتىرە يان .

(ھاتنە بەر) گەورە بوونى سەوزايى و

بەرزەدرەخت بەجۇ ئى گە بەر بىگىرى .

(ھاتنە بەر بار) بىرىتى يە لەرام بوونو

سەرنەرم بوونى يە كىك بۇكارىك .

(ھاتنە خوار) دابەزىين .

(ھاتنە دەر) دەرچىرون لەژوورەو .

(ھاتنە دىي) پەيا بوونى شىتىك كە

چاوەروان كرايى لە پىش بوونىا .

(ھاتنە رى) دوو چار بوون بە شىتىك :

فىسار كەس ئەوەي لى ئەتە ترسا

[ھاتە رى] .

(ھاتنە سۇ) د. ھاتنە سوتى .

(ھاتنە سوتى) پەيا بوونى ئازار لە شوتىنىك

(ھاتنە سەر) چوونى يە كىك بۇسەر

يە كىك بەھەررە شەو پەيا بە گلەيى يەو .

(ھاتنە سەر چۆك) بە چۆكا ھاتن ولە سەر

ئەژنۇدانىشتىن .

(ھاتنە سەر رار) ھاتنە بەر بار .

(ھاتنە سەر شەك) لە سەر چۆك دانىشتىن

و قوت بوونەو . وىستانى مېيچى قاپتىن

لە سەر شان .

(ھاتنە سەر كلك) وەستانى مار لە سەر

كلك .

(ھاتنە كررىين) بوونى شت بە جۆرىك

كە بىكررىي : فلان شت لە كررىين نايەت ،

واتە ئەمەندە گرانە نا كررىي ، يا فىسارە

شت ھاتنە كررىين .

(ھاتنە لا) ھاتنى يە كىك بۇلات .

(ھاتنە وە) ھاتنى شتىك بۇشوتىنىك

جارى دوو ھەم .

(ھاتنە وە يەك) پىچووك بوونەوەي دەمى

شت : بىرىنە كە دەمى ھاتنە وە يەك .

(ھاتنە ھەي) لە خۆگۇرران بە ھۆي

شىتىكەو : بەم ئوتومۇيىلەو فىسار كەس

چاك [ھاتو وە تە ھەي] .

(ھاتنە چۆ) ئامشۇ كىردن لە شوتىنىكەو

بۇشوتىنىك چەن جارىك .

(ھاتنە ھات) شتى دوو بەختى يە كە

ئاكامى ديارنەيى : سەنەرە كەم رىي

[ھاتنە ھاھ] .

(ھاتە) د ھات و ئامەد .

(ھاتەت) ووتە يە كە بە كاردىنرى لە

كاتىكا كە شتىك باسى ھاتنى لە ناوايى و

كەچى ھەر نەيەت .

(ھاتە ھات) ھات ھات .

(ھاتىي) سالى خۇشى بە پىيىت و بىررشت

(ھاج) ووتەيە كە ھەمىيشە لە دوای
 ووتەي[ھار] ەو ەدئ: ھارو [ھاج] .
 (ھاجوواج) د ھەردومى ەات و سەر
 كەردان .
 (ھار) گياندارى كە تووشى دەردى ھارى
 بووبئ، [ھار بوون] دووچار بوون بە دەردى
 ھارىي. برىتى بە لە گياندارى بزيو .
 بەرداش .
 (ھاراسياو) ھ . بەرداش .
 (ھارتوھورت) د. ھاشوھوش .
 (ھارد) ھ . ئارد .
 (ھارراندن) زۆر بە توندى ھاوار كردن
 (ھارراوھ) ھارر راوھ .
 (ھارر راو) شتىكە كە ھارر رابئ
 (ھارر راوھ) شتىكە كە زۆر وورد
 ھارر رابئتەو ە بە دەسكەوان .
 (ھاررە) دەنگى كە ەو ەك دەنگى ئاوئىكى
 زۆر كە ھەلبررژىتە خواریو ە. [ھاررە
 ھارر] ھاررەي يەك لە دوای يەك .
 (ھاررە كردن) رووخانى شوئىتىكى بەرز
 بە جۆرئ كە ھاررەئى ئىو ەبئ .
 (ھاررياك) د. ھارر راو .
 (ھارريان) د. ووردبوون .
 (ھار رىاو) د. ھارر راو .
 (ھاررىە) ھاررىيە .

(ھاررىين) وورد كردنى دانەوئە بە
 بەرداش يا بە دەستارر .
 (ھاررىينەو ە) وورد كردنى شت بە
 دەسكەوان .
 (ھاررىيە) جۆرە كرمىكى بۆر كە لەي
 كورتە لەيە شىينايى ئەخوا .
 (ھاروو) پووك [ھ] . خەيار .
 (ھارووژان) وورووژان .
 [ھاروھاج] گياندارى زۆر چەتوون .
 (ھاروئ) خەيار .
 (ھارە) د. بەرداش . دەستارر .
 (ھارە گل) دەستارر [ھ] . بەردىكى پانى
 كەورەيە دانەوئەيە لەسەر دانەنرئ و
 بە بەردىكى تر ووردئە كرى .
 (ھارىكار) يارىيەدەر .
 (ھارىكاريى) با . يارمەتى دان .
 (ھارىي) دەردىكى پەرەسەينە ئەكا بە
 سەك و گورك و ئەو گياندارەي كە ئەمان
 بىكەزن. چەتوونىي. يارىيەدان [ز].
 (ھاز) كاردوو .
 (ھازە پەلك) جۆرە كاردوويە كە كەلا
 كانى پەل پەلە .
 (ھازەخووكاڭە) جۆرە كاردوويە كە
 ناخورى .

(ھاسان) ئاسان .	(ھازەرىشە) جۆرە كاردوويە كى كەلا
(ھاشرمە) شتىكى پانە لە دوای كورتان و	پانە نىز كىكى بەرزى رەشى ھەيە ، كەلا
زىنەتە ئە كە وىتە سەر كۈلۈ كى وولاخ .	كەي ئە كرى بەياپراخ .
(ھاشوھوش) درۆودە لە سەي قە بەي	(ھازە كوررانە) جۆرە كاردوويە كە
بىن جى .	كەلاي وەك كەلاي قامىيش وايە .
(ھاشە) خۆمە لكىشان بە قالەي دەم	(ھازە كوررە) ھازە كوررانە .
(ھاشە كەر) كە سىكە كە ھاشە وھوشەي	(ھازە مارانە) جۆرە كاردوويە كى كەلا
زۆر بىن .	لوولە .
(ھاشە وھوشە) ھاشوھوش .	(ھاژ) د. مەردومى سەرسامى واق
(ھافرر) با : ئاخوور .	ووررماو .
(ھاقال) ز. ھاوەل .	(ھاژۇتن) با . لىخوورىين .
(ھاقل) ز. بەروبوومى كردهي ئادەمبى	(ھاژوواژ) د. ھاج و واج .
(ھاڧە) ز. ئەوئى .	(ھاژە) دەنگىكە وەك دەنگى رەشە باو
(ھاڧىتن) با . ھاويشتن .	درەختى كەورە كە با بى شە كىتنى ، [ھاژە
(ھاڧىل) ز. شتى بى كەلك .	ھاژ] ھاژەي يەك لە دوای يەك .
(ھاڧىين) با . ھاويشتن .	(ھاژەك) صاروخ .
(ھاكا) ووتەيە كە نىيىكى بوونى شتىك	(ھاژە كردن) دەنگى ھاژەي
ئە كە يەنئى : [ھاكا] رۆژ بوو ھە .	شتىك كە لە بەرزىيە كە ھە بىكە وىتە
(ھاكۇ) قسە كردن ياكار كردن لە بەر	خوارە ھە .
بوورە . تۆھەرلە [ھاكۇ] قسە ئە كەيت .	(ھاژيان) ھاژىين .
(ھال) ئالنىكە كە وەك شە وە تووشى زەيستان	(ھاژىلە) د. كووزە كە .
ئە بىن . شوتنىكى سەختى بەرزە كە لە بەر	(ھاژىين) ھەناسە بىرركى لە بەر
بەرزىي سەرى تىياگىتۇ بنخوا [د] . رىيىكى	ماندوويە تى .
بىابان [د] . ئەشكەوت [د] . رەنگى ئال .	(ھاس) ھاز .

حال .

(هالا) د. هه وال . هاناو په نابردن .

(هالان) تيك تالان .

(هالو) هه لمی که رمبی .

(هالبرونهوه) تالبرونهوه .

(هالبرونهوه) تالبرونهوه .

(هالو) د. کيسته لهی دوو قولف .

(هالوبلاووک) د. هاله به لالووک .

(هالوبه لالووک) هالوبلاووک .

(هالوتنکردن) خوښه کردن هییزه ی

روڼ به دوشاوی توو .

(هاله) بهر سیله . بریښتیکی پییسی سپی

واشه نه کابه زئی وولاخی بهرزه تاته شهك .

ناوی دئی په که له ناوچه ی بازبان .

(هاله به لالووک) دارنگه وهك هه لووژه

زهرده، بهرنکی سووری مزرته گرتی .

(هاله پررووز) د . گزشتیکه که

هه لپررووز ابی وناوه که ی هیشتا کال بی

(هاله ژیر) د. هاله ژیل .

(هاله ژیل) د. ژیل .

(هاله کوک) هه له کوک .

(هاله ووبون) د. تالبرونهوه ی دان . هیمن

بوونه وهی گیاندار .

(هاله وکردن) د. هییدی کردنه وهو

تهسکینی دان .

(هالی) د. خالی .

(هام) ووته یه که بۆ هاوده میی و هاوکاری

دوو گیاندار به کار دیتری: [هام] سهر ،

[هام] دراز ، [هام] دری .

(هامار) د. زهوی تهخت .

(هاماری) د. تهختایی .

(هاماو) د . هه موو .

(هامرا) ه . هاوردی .

(هامرراز) هاوردراز .

(هامررازی) هاوردرازی .

(هامررای) د. هاوردی .

(هامزاد) به دوو کهس تهووتری که له

یهك ده ما له دایك بووین .

(هامزار) هاودهم .

(هامسا) هاوسی .

(هامسای) دراوسیتی .

(هامسهر) هاوسهر .

(هامشو) هاتوچه بۆلای یه کینک .

(هامشیر) هاوشیر .

(هامشیره) هاوشیره .

(هامن) ه . هاوین .

(هاموشو) هامشو .

(هامیز) باووش .

(هانا) شالووونکا . هیواوونومید .

(ھانا بردن) پەنا بردن .
 (ھاندان) پەرر کردنی یە کێك لە یە کێك و
 تێبژ کردنی بۆ زیان پێ گەیاندنی .
 (ھانگە ھانگ) ھەنگە ھەنگ .
 (ھانە) ھ . گانیی .
 (ھانە درۆزنە) کوێرە گانیی .
 (ھانە ھانە دان) ھاندان .
 (ھانێ) ووتە یە کە بە دییمەن ناو، وەگە
 ترفەلی امرە: [ھانێ] واتە بگرە .
 (ھانیین) ھینانی شتێك بۆلات .
 (ھانیینەو) ھینانەو ھەو شتێك بۆ
 شوێنێك جاری دوو ھەم . بردنەو ھەو
 جومگە ی لە خەرتکە چوو بۆ جێی خۆی
 (ھاو) د . ھام .
 (ھاوار) بانگی بەرز لە تەنگانە دا بۆ
 قریا کەوتن، [ھاوار ھاوار] ھاواری یەك
 لە دووی یەك . ناوی دێی یە کە لە ناوچە ی
 ھەلەبجە .
 (ھاوار کردن) بانگ کردن بە بەرزیی
 لە گاتی تەنگ و چەلەمەدا .
 (ھاوار کردن بە) ھاوار بردن بۆ یە کێك
 کە فریات کەوێ .
 (ھاوار کەر) کەسێکە کە ھاوار بکا .
 (ھاواروبانگ) ھاوار کردن یە کێك

بۆ تەو ھەو خەلق بە دەنگی یەو ھەو بچن .
 (ھاوان) دەفرێکە شتی تیا ئە کوترێ .
 (ھاوانتە) ئاوانتە .
 (ھاوانتە چیی) ئاوانتە چیی
 (ھاوال) ھاواری .
 (ھاوبەش) شەریک .
 (ھاوبەشیی) شەراکەت
 (ھاوپا) د . ھاوپایە .
 (ھاوپشت) ئاوپشت .
 (ھاوپشتە) ھاوپشت .
 (ھاوپەیمان) چەند کەسێکە کە سوێند
 خۆی یەك بڤ .
 (ھاوتا) دووشتن کە وەك یەك واین .
 (ھاوتەحر) دووشتن کە لە دییمە ناو وەك
 یەك واین .
 (ھاوتەك) ھاواری .
 (ھاوتەمەن) دوو کەس کە لە عومریک بڤ
 (ھاوتیرە) بە دوو کەس تەووترێ
 کە لە یەك تیرە بڤ .
 (ھاوجفت) د . ھاوتا .
 (ھاوجۆر) ھاوتەمر .
 (ھاوجووت) ھاوتا .
 (ھاوچاخ) کەسێکە کە لە ژیا نی
 تۆدا تەو ژیا بڤ .

(ھاوچررە) د . كەسىكە كەلە
 كۆرانى ووتنا بۆت بىئىتتەوۋە .
 (ھاوچەرخ) ھاوچاخ .
 (ھاوچەشەن) ھاوتەحر .
 (ھاوخۆراك) كەسىكە ھەمىيشە
 لەكەلتابى لەنان خواردنا .
 (ھاوخەف) د . ھاوسەر .
 (ھاودەرد) دووكەسەن كە بەدەر
 دىك گرفتارىن .
 (ھاودەم) دووكەسەن كە ھەمىيشە
 پىكەوۋەن ھاوررازى يەك بىن .
 (ھاودەمىي) ھاورىيى .
 (ھاودەنگ) ئاودەنگ .
 (ھاودەنگىي) ئاودەنگىي .
 (ھاورراز) كەسىكە كە نەپسى
 دلى خۇي لەلات بىكەتەوۋە .
 (ھاوررو) د . ئابروو .
 (ھاورىيى) كەسىكە كە لەرى
 ررەوا لەكەلتابى .
 (ھاورىنگە) د . ھاورى .
 (ھاورىيەتى) بوونى دووكەسە
 بەھاورى .
 (ھاورىيى) ھاورىيەتى .
 (ھاوزا) د . ھامزاد .

(ھاوزاوا) د . ئاۋەل زاۋا .
 (ھاوزبان) ھاوزمان .
 (ھاوزكە) د . منالى دوۋانە .
 (ھارزك) ھاوزكە .
 (ھاوزكە) ھاوزكە .
 (ھاوزمان) كەسىكە بەزمانى تۆ
 قسە بىكات .
 (ھاوزە) ھاوتەمەن .
 (ھاوزى) ھاوزىد [د] ھاوتەمەن .
 (ھاوزىد) د . ھاونىشتەمان .
 (ھاوسا) ل . دراوسى .
 (ھاوسال) بەدووكەسەن ئەووترى
 كەلەسالىكا بوۋىن .
 (ھاوساىي) دراوسىيى .
 (ھاوسەر) ژن ومىرد .
 (ھاوسەر كەمىي) بوونى يەكەك
 بەكەمتر لەھاوشانى خۇي .
 (ھاوسەرىي) بوونى ژن وپياۋىك
 بەھاوسەرى يەك .
 (ھاوسەنەر) دووكەسەن كە پىكەوۋە
 سەنەريان كەردى .
 (ھاوسەنگ) ھاوكىش .
 (ھاوسى) دراوسى .

(هاویر) دووانه : نه م دوو به رخه	(هاوسنی به تی) دراوسیتی .
[هاولف] ن واته به سکتیک بوون. هاوشان	(هاوسنی یی) هاوسنی به تی .
(هاوله) د. ئاوله .	(هاوشاریتی) بوونی دوو کس
(هاوایی) ه . ئاوله .	به هاوشاری به ک .
(هاومال) دراوسی .	(هاوشاری) هاوشاریتی
(هاومل) که سیکه که له شتیکا جروت	(هاوشان) که سیکه که له پایهی تودایی
کرایق له که لتا .	(هاوشیر) که سیکه که شیر
(هاوناو) که سیکه که ناوی وه ک ناوی	له که لتا خوار دین .
تو وایی .	(هاوشیره) هاوشیر .
(هاونشین) هاوادم .	(هاوکه تار) د . چه ند که سیکن
(هاونیشتمان) که سیکه که له که لی تودا	که خزمه تی که وره به ک بکن .
دانیشتیق له نیشتمانیکا .	(هاوکات) هاوچه رخ .
(هاونیل) د. هاونیلله .	(هاوکار) که سیکه که له پیشه دا
(هاونیلله) د. هاوسهر .	وه ک تو وایی .
(هاوور) ئاوور .	(هاوکاری) به کیتی پیشه ی دوو کس
(هاووردن) هیتان .	(هاوگاسه) د . هاوخزراک .
(هاووس) ئاووس .	(هاوکهوشن) هاوسنوری دیتات
(هاو وولاتی) که سیکه که خه لقی	له زه وی و زارا .
ولاته که ت یی .	(هاوکیش) به دووشت ئه لپن که
(هاووهزن) دووشرن که له سهر	له کیشانا وه ک به ک واین .
به ک وهزن یی .	(هاوکا) دووگان که هیزیان له
(هاوول) ئاوول .	جروتا وه ک به ک وایی : نه مه هاوکام
(هاوهن) هاوان .	نه وه نی به .
(هاویر) لیک جیا کردنه وه ی به رخ و مهر	(هاوگیان) هیره رژن .

(هاویشتن) هاوویتن .

(هاوینکه) سووکه دهوار .

(هاویی) ز. ئاوارهی پهتیاره .

(هاوویتن) فرریدانی شتیک بوشویتنیک

(هاویژتن) د. هاوویتن .

(هاوین) سقمانکهی دوائی بهمار.

(هاوینه) کالایه که له هاوینا له بهر

بکرتی .

(هاوینههوار) شویتنیک فینکه که له

هاوینا لئی رابویریت .

(هاوینی) هاوینه .

(هاها) ئاها .

(هاهاو) د. هوهو .

(های) ووتهیه که هیتندی شت فروش

له کاتی بانگ کردنی شتیکا که بیفروشی

تهی لئی: [های] تری . ئاکا-اریی:

[های] م هیه بهوکاره واته ئاکادارم

پئی. وای [د] .

(های بهخت) قورعه .

(هایوهوی) ههراوزه نا .

(هبربار) ههوور .

(هجنان) ز. سوینهی جلشتن .

(هرچ) با . وودچ .

(هرر) د. ووتهی گالته پئی کردن: [هرر]

له پیاوهتیت واته شیر .

(هررهر) ووتهیه که شوان له پیش

رانهوهتهی لئی بوبانگ کردنی رانه که .

(هریی) با . خوری .

(هژان) هازیان .

(هژاندن) ژهندن و جوولاندن .

(هژمار) با . ژماره .

(هژییر) با . ههنجیر .

(هستیفک) با. خا که نازی بچووک.

(هسه) کسه .

(هش) ز. ووتهی بیدار کردنه و. ووس.

زه حمت .

(هشتن) ز . هیشتن .

(هشدان) د . قی بردن .

(هشک) ز. ووشک . شتی رهق .

(هشکه مز) با. مزه. ووشکه مز .

(هشیار) ز . هوشیار .

(هلاقیتن) با . ههلاقیتن .

(هلهدایی) ز. ووریایی و پاریزکاریی .

(هلهو) ز . ههلووژه .

(هلهویرون) ز . لووسیرون .

(هلهلوك) ز بهری درهختنیکه وک بهری

درهختی مۆرد ، نه خوری .

(هلههتن) ز . بهرزبوونهوه .

(ھىيان) ز . ھەمانە .
 (ھىبىز) ز . شىتىكە كە بە باۋەش ھەل
 بىگىيى .
 (ھىبەران) ز . شىتى بە رامبەر .
 (ھىمى) د . ئومىد .
 (ھىمىداد) كۆمە كىي .
 (ھىن) ز . ھىتىد .
 (ھىنار) ز . ھەزار .
 (ھىنارتىن) ز . ناردىن .
 (ھىناف) ز . ھەناۋ .
 (ھىنجىيىن) با . ئەنجىيىن .
 (ھىنداق) ز . ھاۋتا . بە رامبەر .
 (ھىندروۋ) ز . ناۋەۋە شى .
 (ھىندوۋىيى) ناۋە بۆجۈرە تىرى يەك .
 (ھىندە) ز . ھىتىدە .
 (ھىندەك) با . ھىتىدىك .
 (ھىندەكۈ) ز . گىيايە كە كە لا كە ي سى .
 پەررە ھەيە .
 (ھىنگاۋ) با . ھەنگاۋ .
 (ھىنگاۋتىن) ز . ئەنگاۋتىن .
 (ھىنگرتىن) ز . ھەلگرتىن .
 (ھىنگىستوۋوك) ز . ئەمۋستىيەلى درىز .
 (ھىنگىف) ز . ھەنگۋىيىن .
 (ھىنگىيىن) ز . ھەنگۋىيىن .

(ھىنگىل) ز . ھەنگىل .
 (ھىنگۋىيى) ز . ھەرۋاۋە تا كاتى ئۈستىن
 (ھىنگۋستىيىل) با . ئەنگۋستىيەلە .
 (ھىنگۋور) با . ھىنگۋىيى .
 (ھىنگۋورىيى) با . دۋاي ئىيەرەرۋ .
 (ھىنگى) ز . ھىتىدىك . كاتى را بۈوردۈۋ .
 (ھىنگىيى) ز . ھەمۋو كەس . ھەمۋوشى .
 (ھىنەر) ز . ھۈنەر .
 (ھىنەك) ھىتىد .
 (ھىيىن) با . سۈاخ .
 (ھۆ) ووتەيە كە چۈۋىيارو كاۋان بە كارى
 دىتىن بۆگىررە ھەيە كا كانيان . بۆنە : بە
 [ھۆ] تۈۋە ھاتىم . ووتەيە كە ھەررە شەي
 پى ئە كرى : [ھۆ] ۋاپىت ئەلىم درۋ
 ئە كەيت . بەرز [ز] .
 (ھۆبىرران) دەست بىرران لە ھومۋوشىتىك
 (ھۆبە) كۆمار . چەندىرە شىمالىكە كەلە
 شۈيىتىكا ھەلدىراپى .
 (ھۆپەل) د . تۈپەل . كۈلۈيە كە كە
 بىھاۋىررى .
 (ھۆپەلەن) د . شەررە تۈپەل .
 (ھۆججەت) ھ . بەندە خۈيىن .
 (ھۆججەت كىش) ھ . داربەندە خۈيىن .
 (ھۆججەت ۹۸) ھ . سەرپىزۋى دەرىپى

كە بەندەخوئىنى تى ھەل تە كىشىرى .
 (ھۆچنە) ل . ھۆجەنە .
 (ھۆدار) ز . فاقە .
 (ھۆدانەو) خىردانەو : فلانكەس
 ھۆى دايەو .
 (ھۆدە) ژوور .
 (ھور) ز . شتى وورد .
 (ھۆر) ز . ژوورنىكە تەنيا مەردووزنى
 تى بىكرى [ز] . خۆر .
 (ھورا) د . ھەرا .
 (ھۆراسان) ھەراسان .
 (ھۆرنە) ووتەيە كە جووتياربەكاي
 جووتى تەلى لە كاتىكا كە يىتە ناوھىلەو
 بۆ تەوھى . كە بېچىتەو جى خۆى .
 ھەرتە .
 (ھۆرتەوبەرەزانىن) بىرىتىيە لەزانىنى
 مەردوم بۆيى وىستانى سەرشانى خۆى :
 مە ھۆرتەوبەرى خۆم ئەزانم .
 (ھورچ) وورچ .
 (ھورد) وورد .
 (ھۆرداشتن) ھەلمالين .
 (ھۆردان) دەوارمەلدان .
 (ھۆردروون) ھەلدريين .
 (ھۆردوو) لەشكر .

(ھورر) وورر . ئەستوور : مل [ھورر]
 . قورر [با] .
 (ھۆرر) دەفرىكى چىراوى دوولايىيە
 لەجەوال كە وورە ترو لە تىرر پىچوو كترە
 (ھۆرراو) گۇلاوى زۆرزل .
 (ھۆرراو) وورراو .
 (ھوررە) (ھوودررە) . سوررەو .
 رەشەبا [با] .
 (ھوررەم) د . ھوررەو .
 (ھوررەو) ووررەو بەراز .
 (ھۆررىتە) ووررىتە .
 (ھوررى) ووررى .
 (ھۆرزاي) ھ . ھەستان .
 (ھۆرش كرتن) ھەلكرتن .
 (ھۆركريان) ھەلكردن . داگىرساندن
 (ھۆركنيان) ھەلگەنران .
 (ھۆركەندن) ھەلگەندن .
 (ھۆركيشان) ھەلگيشان .
 (ھورك) وورك .
 (ھۆركرتن) ھەلكرتن .
 (ھورگىن) وورگىن .
 (ھورگنە) وورگنە .
 (ھورمان) واق وورمان .
 (ھۆرنىك) د . بىرنىك .

(ھۈرۈژم) ھاتنى شتىك بە تەۋۈژم و بە
 زۇرىي: ئاۋە كە ھۈرۈژمى ھىنا .
 (ھۈرۈژ) د. ھۈرۈژم
 (ھۈرۈژان) ۋۈرۈژان .
 (ھۈرە) ۋۈرە .
 (ھۈرە) جۈرە گۇرانى يە كى جافە كى يە.
 پۈۋاز .
 (ھۈرە با) با . رەشە با .
 (ھۈرە بەردان) ۋۈرە بەردان .
 (ھۈرە ھۈر) لە بەرخۇۋە گۇرانى ۋۈتن .
 (ھۈرۈزىي) ھ . ھەستان .
 (ھۈرى) با . قورر .
 (ھۈز) چەن مالىكە كە بېچنە ۋە سەرىكە
 تېرە .
 (ھۈزان) ز. ھەلكە ۋە تۈۋى بلىيمەت
 « علامە » .
 (ھۈزەررۈ) گىايە كى كەلا ۋۈردى
 ئاۋىي يە، كەلاي لە كەرە ۋۈز نە چى ۋە كەمىك
 سۈيرە .
 (ھۈزەلاۋ) گىايە كى كۈيەتەنى يە ،
 كەلايە كى بارىيىكى ھەيە نە خورى .
 (ھۈژم) د. تەكان دان : ھۈژمى بدە ،
 ۋاتە تەكانىك بدە .
 (ھۈزۈم) د . ھۈرۈۋژم .

(ھۈژە) د. ۋۈژە .
 (ھۈژەبىر) شىرى دررندە .
 (ھۈژەم) د. ھۈررەم .
 (ھۈستە) ۋەستا .
 (ھۈسۈۋرە) د. خەزۋۈرە .
 (ھۈش) يادۋ بېير : فېسار كەس
 بىن [ھۈش] ۋە ۋاتە شتى لە بېير نامىنى ۋۈتە
 يە كە نە ۋۈترى بە كەربۇۋەستانى .
 (ھۈشمەند) مەزدۈمى ئىيرى ھۈشيار
 (ھۈشە) د. ھىشۋو .
 (ھۈشەچن) گۈلە ۋە چن .
 (ھۈشيار) كەسىكە كە خاۋەنى ھۈش و
 بېير بى .
 (ھۈشيار) ھۈشيار .
 (ھۈشيار بوۋنەۋە) ھاتنە ۋە ھۈش .
 (ھۈشيار بوۋنەۋە) ھۈشيار بوۋنەۋە .
 (ھۈشيار كۈردنەۋە) ھىنا ۋە ھۈش .
 (ھۈشيار كۈردنەۋە) ھۈشيار كۈردنەۋە
 (ھۈشيارىي) زىيرە كىي ۋە ھۈشىي .
 (ھۈشيارىي) ھۈشيارىي .
 (ھۈقە) حۇقە .
 (ھۈك) د. ئارەزۋو . مان .
 (ھۈكردنەۋە) بىرىتى يە لە كەلك گرتنى

شتىك يا كەسىك لە كاتى پىن ويستى دا :
فيسار كەس [ھۆى كىردە ۋە] واتە لە كاتى
خۇيا بە كەلك ھات .

(ھۆك كىردن) مان كىرتن .

(ھۆكل) خىزمەتكار .

(ھۆكن) مانگر .

(ھۆكەل) ھۆكل .

(ھۆكى) د كەسىكە كەدۋاى تارەزوۋى
دلى خۇى بىكەۋى .

(ھۆگر) گىياندارىكە كەخوۋى كىرتىن
بەشتىكە ۋە [ھۆگر بوون] رەۋدە بوون بە
شتىكە ۋە .

(ھۆگرىن) رام بوون ،

(ھۆگرى) رەۋدە ۋە .

(ھۆل) ز يارى شەقىن .

(ھۆل) جاش [ھ] سەرشارلە يارى
شەقىن دا . زاخە . سالىن . ووتە يەكە
ھەمىشە لەكەل ووتەى چۆلدابە كاردىنرى :

چۆل و [ھۆل] . تۈپى يارى [با]

(ھۆلاندن) قۇراندنى رەشەۋولاخ .

(ھۆلۈل) د . شتى ھۆلۈل .

(ھۆلۈنچ) د . ھۆلۈنچ .

(ھۆلۈ) د . جۆرە قۇخىكى زۇر ناسكە
بەرەنكىك كەلە شۆينى خۇى نابىرى بۇ

شۆينىكى تر .

(ھۆلە) ووتە يەكە كۆنرە كەى پىن بانك
تە كىرى . قۇررەى رەشەۋولاخ ، [ھۆلە
ھۆل] قۇررە قۇررى زۇر .

(ھۆلە) كىرە . ناۋە بۆدى يەك لە جوانرۇ

(ھۆلىن) جۆرىكە لە يارى شەقىن

(ھۆلىى) د . جاش .

(ھوما) بالندە يەكى كەۋرەى كۆشت

خۇرى كىۋىى يەكە پىشى تەلىن [پىرۋزە] .

(ھومايوون) جۆرە نەقامىكى خۇشە .

(ھومايوونى) ھومايوون . جۆرە

نوو سىيىنىكە ۋەك نوو سىيىنى شىكستەى فار سىبى

(ھۆملكى) بەر بەرە كانىى .

(ھۆمە) كۆۋپە .

(ھۆمە) د . ھۆمە .

(ھۆمەل غەزا) غەشامانىكە كەزۇر

چىرو پىرو تىكەل و پىكەل پى .

(ھۆمەلىرە) د . كۆشت تە نوورىى .

(ھۆمەى) مەرى بۇزى تارىيك

(ھۆمەىد) ئومەىد .

(ھۆمەىدەۋار) ئومەىدەۋار .

(ھۆن) ز . ئىرە .

(ھۆن ھۆن) ووتە يەكە بە كاردىنرى لە

كاتى كىرمانى يەكىكا كە ناۋە چاۋىا بىتە

خواره‌وه: فیسار کهس ته‌گریی هۆن هون
فرمیسک به‌چاویا دیتته‌خواره‌وه .

(هوندور) ز. ناوه‌وهی شت .

(هۆنراو) شیعر .

(هۆنراوه) شتێکی لیسپ داره که لیسپه
کانی تیک هه‌ل کیشرا بێ به‌جۆرنکی تایبه‌تیرو

وه‌ك پرچ و کوریی ر. چه‌ند شتێکی کونداره

که‌ده‌زووی تی هه‌ل کیشرا بێ، وه‌ك ته‌زییج

ومووروو. بریتی به‌ له‌ شیعر .

[هونگوستییل] ز. ته‌موس‌تییله .

(هۆنه) سازی و ریک و پیکبێ شت :

ته‌وشته [هۆنه] ی دی، یا [هۆنه] ی ایوه‌دی

یا [هۆنه] ته‌گا، واته‌زۆر سازوله‌باره .

(هونه‌ر) کرده‌وه‌یه‌کی جوانی په‌سه‌نده

که‌له‌ده‌ست هه‌موو کهس ته‌یه‌ت .

(هونه‌رمه‌ند) خاوه‌ن هونه‌ر .

(هونه‌رمه‌ندی) بوونی مه‌ردوم به‌خاوه‌ن

هونه‌ر .

(هونه‌روهر) هونه‌رمه‌ند .

(هۆنه‌هۆن) هۆن هۆن. نر که‌ی گیتراوی

رووبار .

(هۆنیاک) د. هۆنراوه .

(هۆنپین) د. هۆنپینه‌وه .

(هونپینه‌وه) به‌یه‌گاهه‌لپینچانی لیسپی

پرچ و کوریی و شتی تر. تی هه‌لکیتشانی

ده‌زووله‌دانیه‌ی ته‌زییج و موورووشتی تر.

دانانی شیعر .

(هۆو) ووته‌یه‌که وه‌رامی به‌کینکی

بێ ته‌دریتته‌وه‌که بانگت بکا. هۆی جووتیار

(هوودرره) جۆره‌میشووله‌یه‌کی قاچو

مل درێژی به‌ئالۆشه .

(هووده‌ره) د. میتسه‌سیی

(هوور) با . وورد .

(هوورد) وورد .

(هوورده) وورده .

(هوورل) ل . هۆرر .

(هوورره) هوودرره . گره .

(هوورك) وورك .

(هوشه) خۆمه‌لکیتشان له‌قسه‌وگفته‌وگۆدا

(هوشه‌ك) جۆره‌در رنده‌یه‌که وه‌ك پلنگ

به‌لام ته‌م پچوو کتره . بزن مژ .

(هوشه‌کاری) مبالغه‌وپن هه‌لبررین

له‌هوشه‌کردنا .

(هوشه‌کردن) خۆمه‌لکیتشان .

(هوشه‌که‌ر) که‌سینکه‌که هاشو

هوشه‌ی بێ .

(هه‌وه) جۆره‌نه‌خوشی به‌که‌ته‌داله

چوارپه‌لی وولاخی به‌ك سم .

(ھووھووگەرە) جۈرە كوند بە بوویە کی
 چاوشیینی سەرز لە ھەر لە چۆلی و شاخا
 ئەبێ، کە ئەخوینی ئەلی [ھووھوو] .
 (ھۆھۆ) دەنگینکە مەردومی پێ دەنگ
 ئەدری لە دوورەو .
 (ھویرك) شاتوو .
 (ھویرك) با . قولە پێ .
 (ھوییل) حۆل . ھوول .
 (ھە) ھانی .
 (ھە) ئە .
 (ھەبان) ز . ھەمانە .
 (ھەبوو) بوو : فلانکەس ھەرھەبوو
 بوو .
 (ھەبوون) بوون .
 (ھەبیی) ز . کنگر .
 (ھەپروون بوون) تێك شکان و وورد بوونی
 شتێك کە لە بەرزى یەو کە وتییتە خوارەو
 (ھەپروون بە ھەپروون) شتێكە کە لە
 بەرزى یەرە کە وتییتە خوارەو و وورد
 و خاش بووین .
 (ھەپش . ھ . ئەسپێ .
 (ھەپك) جۈرە کە لکییتییکە دەواری
 پێ ئەکووتری، کە لا کوتك [ز]. پەلاسی
 ئەستور .

(ھووكارە) فیر
 (ھووكارە بوون) فیر بوون .
 (ھووكارە كردن) فیر كردن .
 (ھوول) بۆز .
 (ھوول) بزنی گوی سوور . مەردومی
 دەم و چاوسوور .
 (ھوولاندن) قولاندن .
 (ھوولومزە) ھ . تۆیکلی سەوزی
 گۆیز .
 (ھوولە) قورالە ، (ھوولە ھوول) قولە
 قول . گیاندارى زۆرگەرە کە ئادەمیی
 ئەبێ : ئەمررۆ لە دوکان [ھوولە] ماسی یە
 کیان کوشت .
 (ھوولە) ھ . ملە
 (ھوولە كردن) قولە كردن .
 (ھوون) خوین ھ . ئیو .
 (ھوونالوو) خوتناوی .
 (ھووناو) ھ . خوتناو .
 (ھوونیی) خوین رێژ .
 (ھووها) ووتە یە کە ھەللاى پێ ئەکرێ
 لە یە کێك بۆ سووکی .
 (ھووھوو) ووتە یە کە لە پێش رانەو
 ئەووتری بۆبانك کردنی رانەو .
 (ھۆھۆ) ھوو ھوو .

<p>(ھەتاو گاز) شوئىتىكە لە ئەندام كە ھەتاو سووتاندېيتى .</p> <p>(ھەتاو كوو) ھەتاكوو .</p> <p>(ھەتاھەتايى) ووتەيە كە بە كاردىتىرى بۇكاتىك كە نە برىتەو .</p> <p>(ھەتدان) د. تىبەردانى كارو بەرخ (ھەتە) تەرە: مەرىشكە كە ھەتەرە بوو .</p> <p>[ھەتەرە بوون] تەرە بوون [ھەتەرە كردن] تەرە كردن .</p> <p>(ھەتەش) زەندەق .</p> <p>(ھەتوان) مەلەم .</p> <p>(ھەتۇل مەتۇل) د. ھەلوور بلوور .</p> <p>(ھەتەد) ووتەيە كە بۇ كورتىنى ئە نووسرى لەجنى ووتەي [ھەتادوايى] .</p> <p>(ھەتەر) حرىص .</p> <p>(ھەتەق) ووتە كە بە كاردىتىرى بۇ بۇردنە دواوھى قسەيەك و باوھەردىنە كردنى .</p> <p>(ھەتەك) د. نافەك .</p> <p>(ھەتەيتە) كونىكى بارىيكە لە ئاسنىكا زەورەنگەرتەلى زىرروزىيوى پيارانە كىشى بە نەيم بۇ لووسىو بارىيكى .</p> <p>(ھەتەيىم) د ھەتايو .</p> <p>(ھەتەيىمچە) ھەتەيىوچە .</p> <p>(ھەتەيىو) مەنالى باووك مردوو .</p>	<p>(ھەپلوك) ھەلەكوك .</p> <p>(ھەپوو) ووتەيە كە مەنالى ساوا بە كارى دىنى لە جىيانى و تەي [نەما] يا [نىيە] (ھەپە) دارىكە بە كرى بە كونى مژان و ئىرە قدا .</p> <p>(ھەپەنان) برىتىيە لە ھەل خەلە تاندنى يە كىك و شت لى دەرهتەنى .</p> <p>(ھەتا) پىبەتتىكە بە كاردىتىرى بۇدوايى شتىك كە خاوەنى برانەو بى: [ھەتا] ديار بە كىر چووم، يابەم كارەو خەرىيك بە [ھەتا] خوادەروويەكت لى ئەكەتەو .</p> <p>بۇھەتەي «تەلىل و سەبىت» يە : ھاتم [ھەتا] بت بىيىنم واتە ھەتە ھەتە كەم بىيىنىنى تۇبوو. بۇشەرتە: [ھەتا] تۇنەيەيت مەن نايەم. بۇبەستەو ھەتە شتىكە بە كاتىكەو: [ھەتا] لە جىيانا بىيىت پى بىيىووت ئەوئ (ھەتار) د. تاوئەردەرد .</p> <p>(ھەتارەكلەكل) د. ھەتار .</p> <p>(ھەتاف) با . ھەتاو .</p> <p>(ھەتاكوو) ھەتا .</p> <p>(ھەتاو) نىشكى خۇر .</p> <p>(ھەتاو بردوو) شتىكە كە ھەتاو شەمزاندىيىتى .</p> <p>(ھەتاو كەوتىن) كانى ھەلاتى خۇر .</p>
--	--

(هه تیوبار) بیتوژنیکه که هه تیوی
به سهره که وتین .

(هه تیوباری) خه ریکوونی بیتوژن
به به خیتو کردنی هه تیووه .

(هه تیوباز) که سیکه که حهزی له
هه تیوی لووس یی .

(هه تیوبازی) حهز کردن له هه تیوی
لووس .

(هه تیوچه) مهردومی ناوه جاخ .

(هه تیوچهیی) ناوه جاخی .

(هه تیوخواه) شویتیکه که هه تیوی تیا
پهروه ده بکرتی .

(هه تیو کهوتن) بوون به هه تیو به هوی
مردنی باو که وه .

(هه تیومه تیو) ووتهیه که له رووی
سوو کی به وه نه ووتری بۆ ئاده می زادی
که جهه رو گو جهه .

(هه تیوه) هه تیوچه . تهخته ده وار یکی
باریکه له ناوه راستی تهخته ده واره گانی
ترا هل نه درتی .

(هه تیویی) بووفی منال به هه تیو .
(هه چنیین) ز . یی هیز بوون و خاو
بوونه وهی جهسته .

(هه چ) به مانا [هه ر] نکه که بۆعمومی

افرادی به: [هه چ] کهس بخویتی نه یی به
پیاو .

(هه چچه) هه چه .

(هه چکوچ) ه . میووژ .

(هه چکوچی) ه . هه چکوچ .

(هه چه) ووتهیه که کهرو ئیستری

یی لی نه خوردری [هه چه هه چ] هه چه ی
یه که له دوا ی به که بریتی به له کهرو ئیستر:
سواری [هه چه] مه به .

(هه چیی) هه رچی .

(هه دادان) ئارام کرتن .

(هه دار) ز . تارام

(هه دریین) ز . ئارام کرتن .

(هه ر) کهر [ه] ووتهی کورت هل هیتان

«حصر»: خوایه [هه ر] تۆته په رستم .

ووتهیه که به کاردیتیری بۆ کرتنه وهی هه موو

یه که یه که یه که « کلی افرادی »

[هه ر] کهس بخویتی نه یی به پیاو . به مانا

هه موو بهش به شیک « کلی بجموعی » :

هه ردو کمان ، هه رسیکماز . ووتهی یه که

بیینهیی «استمرار»: [هه ر] نه خوینتم

تا نه کهم به ئاواتی خۆم .

(هه را) دهنگو ئاژاوه ، [هه راهه را]

دهنگه دهنگی زۆر .

(هه راژ) د . هیلنج .

(ھەراس) ھەردومى ۋە روس

(ھەراسان ۋە روس ترسان .

(ھەراسانىي) ۋە روسىيى .

(ھەراسىبون) ۋە روسىبون .

(ھەراسكردن) ۋە روسكردن .

(ھەراسە) د. ترس و بىيم . داهۇل

(ھەراش) گياندارو سەوزايى يەكەلە

كۆرپەيى تى پەرىيى بى . ھەراژ .

(ھەراش ئاۋوس) بەسكېرلىك تەۋەترى

كە لە مانكى تۆھمىيا بى .

(ھەراشبون كەورە بون ۋە بەخۇداهاتن

(ھەراشەراش) ھەلاھەلا .

(ھەرافتن) با. روووخاندن: بەرفىيىنە

ۋاتە بىر رووختىنە .

(ھەراکردن) دەنگە دەنگ كىردن .

برىتى يەلە پى ھەلېرىن لە ھەموو كارو

بارىكا : فېسار كەس لە نان خواردنا

[ھەرائەكا] ۋاتە قوۋلە ئەكا .

(ھەراالە) د. ھەلالە .

(ھەرامە) ۋوتە يەكە ۋەك ۋوتەي [ھىين]

بەكار دىتېرى .

(ھەراۋزەنا) ھەراۋھوريا .

(ھەراۋكىشە) ھەراۋزەنا يەكە كە

دەست ۋە شاندى لەكەلەيى .

(ھەراۋھوريا) ھەراھەراي زۇر .

(ھەربون) د. ھەتاھەتايى .

(ھەرتا) د. ھەتا .

(ھەرتاكوو) ھەتا .

(ھەرتاكە) ھەتا .

(ھەرتاۋكوو) د. ھەرتاۋەكوو .

(ھەرتاۋەكوو) ھەتاۋەكوو .

(ھەرتاكيى) ھەرتاكوو .

(ھەرتك) د. ھەردك .

(ھەرتە) ھەرتە يەكە دەنگى لەكەي

جووت پى تەكرى .

(ھەرجايى) گولېكى زۇر جوانەكەلەي

ۋەك ۋەنە ۋەشەۋايە بەلام تەم تۈزى كەورەترە

(ھەرجن) دارىنكى كوئىستانى يەكە

چوالە ، تەكرى بەكۇچان .

(ھەرچلە) رەۋرەۋە يەكە بەرداشى

پى تەبرى بەرىكادا .

(ھەرچىن) د. ھەرچەند .

(ھەرچۆن) ۋوتە يەكە بەكار دىتېرى بۇ

كەشت تەحوال: ھەرچۆنى پى ھەرباشە .

(ھەچەن) ھەرچەند .

(ھەرچەند) ۋوتە يەكە بەمانا [لەكەل

تەۋەي]: [ھەرچەند] تۇنا يەتەلەي من

بەلام من ھەر دىم بۇلات .

(ھەرچەندە) ھەرچەند .
 (ھەرچەندى) ھەرچەند .
 (ھەرچى) د . ھەرچى .
 (ھەرچى پەرچى) د . ھەرچى پەرچى .
 (ھەرچى) ووتەيە كە بۇگرتەنەۋەي
 ھەموو كەسنىڭ كەردىن تىرى: [ھەرچى]
 ھەول بىدا بە ئاۋات ئەكات .
 (ھەرچى پەرچى) مەردومى نا كەس
 بەچە .
 (ھەرچىۋە) ھەرچى .
 (ھەرخۇت) ئەرخۇت .
 (ھەرد) شۇيىنى ھەلەت و بەردەلانىي .
 (ھەردىك) د . ھەردوو .
 (ھەردوك) ھەردوو .
 (ھەردو) وۇنەيە كە بەدوۋىشت ئەوۋىتى
 (ھەردە) چىزلىۋىيا بان . زەۋىيى يە كى
 كىرداۋىي بەرزە نىزمە .
 (ھەردەبىر) د . مەردومى راردا .
 (ھەردەگىل) د . مەردومى ئاۋارە كە
 بىداتە كىنو .
 (ھەردەم) ھەمىيشە .
 (ھەردىن) ز . زۇركولانى گۇشت .
 (ھەرد) قورر [ھ] سەردەي كەر [د] .
 (ھەر راجا جىردىن) فروتنى شەلە ناۋچەند

كەسنىڭا بەزىاد كىردىن نىرخە كەي لەسەر
 ياك لەلايەن بخۇيا ھەۋە .
 (ھەر راجا جىردىن) راجا كىردىن لەرۋىنا .
 (ھەر رىشاندىن) با پان و پلىيش
 كىردنەۋەي شىتىك .
 (ھەردىقتىن) با روۋخان .
 (ھەردىك) ھەردىك [د] ووتەي سەر
 سوردىمان [ز] .
 (ھەردىك) قورر .
 (ھەردىكاۋ) د . قورراۋ .
 (ھەردىك كارىي) د . قوررە كارىي .
 (ھەردىكىيىنە) د . گلىنە .
 (ھەردەلە بىررەنە كىردنەۋە) بىرىتىيەلە
 يە كىنىك كە كەرىكا زۇرنە شارەزاين .
 (ھەردىمىن) بازار كەرمىي شىتىك :
 ئەمىررۇ بىرنىچ زۇر بە ھەردەمىنە، واتە بىرەۋى
 ھەيە . يافلان كىچ بە ھەردەمىنە، واتە
 داۋا كەرى زۇرە .
 (ھەردە) خىشتى رىيىز كىراۋ لەسەر شان .
 دىۋارى تىيغە. مىشار سەردەي كەر [د]
 (ھەردە پۇپە) د . كەلە شىرتىكە كە
 پۇپەي ۋەك مىشار ۋاين .
 (ھەردەت) كاتى پىتكە يىشتىنى شت :
 ھاۋىين [ھەردەت] ى مېيۋەيە، يانە رىيمان

[هه‌رره‌ت] ای ژن هه‌ینا نیتتی. هه‌ل و په‌ر ژان
 هه‌رچه‌ند ته‌ که‌م [هه‌رره‌ت] م‌نی یه‌ واته
 هه‌لم‌نی یه‌ و نام‌ په‌ر ژیت .
 (هه‌رره‌زاله) هه‌رره‌زه‌له .
 (هه‌رره‌زه‌له) تووله‌زه‌رره .
 (هه‌رره‌شه) ترساندن‌ی یه‌ کێک به‌ ووتار
 یا به‌ کردار [هه‌رره‌شه‌ کردن] هه‌رره‌شه
 (هه‌رره‌شه‌ و گورره‌شه‌) هه‌رره‌شه‌ی
 یه‌ك له‌سه‌ر یه‌ك .
 (هه‌رره‌کان و مه‌رره‌کان) جۆره‌ یاری
 یه‌ که‌ مه‌نالا ن ته‌ یکه‌ن، وه‌ له‌ گه‌ل یاری یه‌ که
 دا ته‌م و وته‌ یه‌ ته‌لین .
 (هه‌رره‌کردن) ریز کردن‌ی خشت له
 سه‌ر شان . بر رینه‌ وه‌ی دار به‌ مشاری
 هه‌رره .
 (هه‌رره‌ماسیی) جۆره‌ ماسیی یه‌ که
 کلکی وه‌ك مشار وایه .
 (هه‌رره‌مه‌) که‌ نه‌میکه‌ که‌ له‌ گه‌ل
 دانه‌ وێله‌ی ترا تیکه‌ل کرابی .
 (هه‌رره‌هه‌ر) تی‌خوورین و قرره‌قرر
 کردن به‌سه‌ر یه‌ گیتکا .
 (هه‌رریه‌) هه‌رری یه‌ .
 (هه‌رری) با . قوور .
 (هه‌رز) د . هه‌ریتز .

(هه‌رزالی) که‌ پریکی نزمه‌ له‌ مالا ته‌ کری
 بۆشت له‌ سه‌ردانان، یا له‌ سه‌رنوستن .
 (هه‌رزاله) هه‌رزال .
 (هه‌رزان) شتیکه‌ له‌ کررین و فروتن
 نرخ‌ی که‌م بی، [هه‌رزان بوون] که‌م بوونی
 نرخ‌ی شت، [هه‌رزان کردن] که‌م کردن‌ی
 نرخ‌ی شت .
 (هه‌رزان به‌ها) شتی هه‌رزانی که‌م
 نرخ . هه‌رزانجان .
 (هه‌رزانجان) که‌ سێک به‌ شت به‌ هه‌رزان
 بفروشی .
 (هه‌رزانی) کاتیکه‌ شتی تیا هه‌رزان بی
 (هه‌رزبوون) د . وێل بوون .
 (هه‌رزن) دانه‌ وێله‌ یه‌ کی ووردی لووسی
 بی‌پێژه ته‌ کری به‌ نان .
 (هه‌رزله‌رز) شتی رزیوی هه‌لا هه‌لا .
 (هه‌رزه‌) مه‌ردومی هه‌له‌ی چا‌فر .
 (هه‌رزه‌بێژ) که‌ سێک به‌ که‌ هه‌میشه
 قسه‌ی هه‌یچ و پوچ بکا .
 (هه‌رزه‌چه‌نه‌) د . هه‌رزه‌بێژ .
 (هه‌رزه‌کار) مه‌ردومی که‌ نه‌ج .
 (هه‌رزه‌کاری) ده‌می که‌ نه‌جیی .
 (هه‌رزه‌گۆ) هه‌رزه‌بێژ .
 (هه‌رزه‌گۆیی) ووتنی قسه‌ی هه‌یچ و

پوچ .

(ھەرزەگىي) د. ھەرزەيى .

(ھەرزەل) د. ھەرزال .

(ھەرزەمەشق) نووسىنى شت

بە بى ھە بەست .

(ھەرزە نووس) كەسكىكە كەشتى ھېچو

پۇچى بى ھە بەست بنووسى .

(ھەرزە نوويس) ھەرزە نووس .

(ھەرزە ھەرزە) د. كوررو كالى ھەرزە .

(ھەرزە ويژ) د. ھەرزە يىژ .

(ھەرزە يى) ھەلە يى و جلفر رىي .

(ھەرس) وورچ ھەرسىي [د] .

(ھەرسىي) ھ . فرمىسك .

(ھەرشتە) ناننىكى تەنكى نىيۈ ېژرە

تەجنرى و تەكرى بەچىشت .

(ھەرشتە بە ترش) چىشتى ھەرشتە

(ھەرشەو) ھەموو شەوئىك .

(ھەركۆ) ھەركۆي .

(ھەركۆگە) ھەركۆي .

(ھەركا) ھەردەم .

(ھەركاڭ) با . ھەركا .

(ھەركىز) پىيتى تىكر رايى يەلە نە بوونى

دا : [ھەركىز] لە خويىندى دەست

ھەل ناگرم .

(ھەركىس) د. ھەركىز .

(ھەرلە) د. ھەزار پى .

(ھەرمان) فرمان [ھ] مان ھە تاھە تايى

(ھەرمەلە) ھ . ھىرۇ .

(ھەرمى) مېيرە يە كى زەردى خورى

قنچىكدارى شىيرىيە .

(ھەرمى بالەگىي) ھەرمى يە كۈگە ورسى

شىينىكارى درىژ كۆلە يە .

(ھەرمى پىشكووان) مانكى مارت كە

سىيويەك رۇژە .

(ھەرمىسك) چىنگال و ررۇن .

(ھەرمى شىينىكە) ھەرمى كىويىلە .

(ھەرمى كىويىلە) جۇرە ھەرمى يە كە

كەلە دەشت و شاخ لە خۇيە وەرروا بى .

(ھەرمى گوللويى) جۇرە ھەرمى يە كى

بۇنخۇشى شىيرىيە .

(ھەروبار) ھ . دالىيت .

(ھەروگىيىف) ھەررە شەو كوررە شە .

(ھەرە) پردەلە [ھ] . ھەموو . زۇر .

(ھەرس) پەلە بە فرىكى كەورەي

زۇرە كە بە قەدشاخە وە بى و بىزۇي .

(ھەرس بىردىن) ھەرس ھىتان .

(ھەرەس ھىتان) داخزان و رووخانى

بە فرى لا پال و دارووخانى كەلنى شتى تر .

(ھەرە ھەز) كۆ كىردە ھەي چەن زەلامىك

بۇ كىردىنى كارىنىك بە دەست و بىردىي .

(ھەرمەس) د. نەمر .

(ھەرى) ز. بەلى .

(ھەرىز) فرووزو .

(ھەرىكردن) ز. بەلىن دانى باوك و

كەسى كىچ بۆبەشودانى .

(ھەرىي) ز. خورىي . كورك .

(ھەرىيسە) كەشكەك .

(ھەرىم) ھەرىم .

(ھەرىم) ناوچە .

(ھەزار) ناوہ بۆژمارەيەك كەدەجار

سەدە .

(ھەزاربەھزار) سەربەھرەوخوارەو

ھەلدىر كەيە كى زۆر كووړو سەخت و

دووړوودرېژە .

(ھەزارپا) ھەزارپى .

(ھەزارپۇپە) د ھەزارپۇپە .

(ھەزارپۇپە) جۈرە كەلەشتىرىنكە

كە پۇپەي تۆپ و پەل پەل بى .

(ھەزارپى) دەعبايە كى درىژ كۆلەي

زەردەپىي زۇرى ھەيە .

(ھەزارداستان) ارىيشۆلە . بىلىل .

(ھەزاررەك) د. زۆل .

(ھەزارلۇخاھ) د. ھەزارلۇخاھ .

(ھەزارلۇخاھ) پارچە تەدراڧىكى اۈچ

لۇچەلەسكى كىياندارا پرەلە پىيسىي .

(ھەزارە) كەتپەي خشتى سوور .

ليۋارى ھەوزە كە ئاۋى بەسەراپررژى

بەيەك سانىي بۇ ناوہاۋە رېژى دەورى .

(ھەرزە كردن) خەۋلى زىرران و بى

ئارامىي لەخەفە تا: ئېمشەۋلە داخاھەر

[ھەزارە] م كىردوۋە .

(ھەزىن) كىا دانوۋ .

(ھەزىن كىنڧىيلە) د. چاترە كىۋىيلە .

(ھەزىيلە) ھەزىن .

(ھەزىيە) ئەزىيە .

(ھەزم) ئوۋانەۋەي خواردن لەسبىق

» مەدە « دا .

(ھەزۋا) تالى شارىي .

(ھەزۋىلە) ھەزىيلە .

(ھەزۋىيە) ھەزىيە .

(ھەزىلك) با . ھەرزال .

(ھەزىين) ھازىين .

(ھەزار) مەردوۋمى بى پارەو پوول

(ھەزار كەۋتن) دووچار بوون بەھەزارىي

(ھەزارىي) بى پارەو پوولىي .

(ھەژان) ھەژىين .

(ھەژاندىن) با. راۋەشاندىن. ژەندىن .

(ھەژدە) ناوہ بۆ ژمارەيەك .

(هه ژده ميين) شتيكه كه له پايه ي
هه ژده دايي .
(هه ژده ها) هه ژديها .
(هه ژده هم) هه ژده ميين .
(هه ژده هه ميين) هه ژده ميين .
(هه ژديها) ماري زورگه وره .
(هه ژك) لق و پوي درهخت كه
هه لپاچرابي . قاچ و دهستي گياندار
له نه ژنو و نانيشك به ره و خوار: فيسار كهس
[هه ژك] ي كورته .
(هه ژكو بژال) چيلكه و چه ويل .
(هه ژكو هه ژال) هه ژكو بژال .
(هه ژمار) ژماره .
(هه ژماردن) ژماردن .
(هه ژمدت) توور ره ي و خه فتهت خواردن
(هه ژهار) د. دانيكي زياده كه له
ته نشته دانيكي تره وه برروي .
(هه ژيار) د هه ژار .
(هه ژيير) با . هه نجيير .
(هه ژبين) با . هه ژيان .
(هه س) خه ست .
(هه سار) هه سار. نه ستيل [ه] .
(هه ساره) ه . نه ستره
(هه ساره زه ررينه) د. كوله كه زير ررينه

(هه ساره گه ررين) د. نه ستيره شناس
(هه ساره ناس) د. هه ساره گه ررين
(هه سان) جوره به رديكي اووسه تييفي
پي تييژ نه كرى .
(هه سان ليتدان) بريتي به له هه ل خه له
تاندني به كيك .
(هه وساو) ساپه قه .
(هه سپ) ز. نه سپ .
(هه سپايي) نه سپايي .
(هه ست) حس و پي زانين: پي [هه ست]
بجوره ژوور هه وه، واته به جوريك كه كهس
پيت نه زاني. ئيسقان [با] .
(هه ستار) ز. فرميسك .
(هه ستان) له زه وي راست بوونه وه
سه رپي كه وتن .
(هه ستاندين) راست كردنه وه ي شتيك
و هيتانه سه رپي . بيدار كردنه وه ي
نووستوو .
(هه ستانه وه) چا بوونه وه له نه خوشي .
بريتي به له دهوله مه ند بوونه وه دواي
نابووتي .
(هه ستركار) نه وشته به له گياندارا كه
هه ست به شته كه «حاسه» .
(هه سترگردن) سووسه كردني شتي

په نهانی .

(هه ست و خوست) جووله و چپه، هه ر

له نه بوونا به كارد يترى: بى هه ست و خوست

كردى به ژوورا، يا هه ست و خوستى نى به

(هه ستونىست) بريتى به له هه موودارايى

مهردوم : [هه ستونىست] ي فيسارم

به دهسته .

(هه سته) ز، نه ستى . چه خماخى جگه ره

داگيرسان .

(هه ستهم) د، هتواش : به هه ستهم واته

به عاستهم .

(هه ستى) ئىسقان [ز] بوون «وجود»

(هه ستيف) ز، نه ستىوولك .

(هه سره وه) ه . خه سوو .

(هه سس) د، هتزو ته وانايى .

(هه سكۆ) ز، نه سكۆى .

(هه سكۆى) با . نه سكۆى .

(هه سكه هه سك) د، هه نكه هه نك .

(هه سكيان) د، هه نسكه بررى .

(هه سىنگ) ز، ئاسن .

(هه سووره) ه . خه زوور .

(هه سوون) نه ستوون . سوونى تيبخ به

هه سان .

(هه سونىيس) د، هه ستونىيست .

(هه سو هۆل) د، خه ست و خۆل .

(هه سه ر) ه . ئىستر .

(هه سه و بوون) د، خه ست بوونه وه .

(هه سىر) نه ستىل .

(هه سىره) نه ستيره .

(هه سىره زىررىينه) هه سوونه زىررىينه

(هه سىل) د، نه ستىل

(هه سىي) د، خه ستىي .

(هه سىيره) نه ستيره .

(هه ش) وورچ [ه] . خۆم .

(هه شپش) ه . نه سپى .

(هه شپشىي) ه . هه شپش .

(هه شت) ناوه بۆژماره يه ك كه له ناوه ندى

حهوت نۆدايه .

(هه شتا) ناوه بۆژماره يه ك كه

هه شت جار دهيه .

(هه شتالوو) ه . قۆخ .

(هه شتالوو كوت) د، قۆخى ووشك

كراوه .

(هه شتاو) كه سىيكه كه په له بكاله كارىنكا

(هه شتاويي) په له وده ست و برد .

(هه شت تير) ده مانچه يه كه كه هه شت

گولله بخوا .

(هه شت دان) شه شپه رر .

(هه شتگۆشه) شتىكه كه هه شت سووچى

بېن .

(ھەشتەم) شەتتەكەكە لەپا يەى ھەشتابى

(ھەشتەمىين) ھەشتەم .

(ھەشتەمىين) ھەشتەمىين .

(ھەشتىن) ز . ھەشتا .

(ھەشت يەك) لە ھەشت بەش بەشەك .

(ھەشتىە كىي) ھەشت يەككەكە ژن

لەكە لەپوورى مىردى منالدارى ئەيبا

(ھەشتىي) ھەشت گۆشە .

(ھەشتىير) ھەشت تىير .

(ھەشەكە) د . ھەررەشە .

(ھەشىين) ز . شىين . شىينايى .

(ھەشىين بوون) ز . سەوز بوونى كيا .

(ھەفت) ل . ھەوت .

(ھەفتا) ل . ھەفتا .

(ھەفتانە) ھەفتانە .

(ھەفتە) ھەفتە .

(ھەفتە كىش) ھەفتە كىش .

(ھەفتەيى) ل . ھەفتەيى .

(ھەفتىار) ل . كەمتىار .

(ھەفسار) ز . ھەوسار .

(ھەقىشىي) ز . شويتىكە پەرژىين

كراين بۇ وولاخ تىكردن .

(ھەفكېين) ز . پەينكە .

(ھەخوورىي) ز . سابرىتى پىير .

(ھەف) با . ھاو .

(ھەقال) با ھەقال .

(ھەقال) ز . ھاودەم .

(ھەقبەر) با . ھاوتا .

(ھەقبەر) ز . شەرىيك .

(ھەقدە) ز . ھەقدە .

(ھەقراز) با . ھەوراز . دەستەچەپ

(ھەقرازيي) با ھەوراзиي .

(ھەقران) با . باراش .

(ھەقرست) با . دارىكەو ەك سەنەو بەر .

بەلام ئەم زۆر بەرز نابىتەو .

(ھەقرنگ) برنگ .

(ھەقرە) ز . ووتەيەكە بەكاردىنرى

لەجنى ووتەي [پىتكەو] و [تىكررا]

(ھەقرىشەم) ز . ئاورىشەم .

(ھەقلىك) با . ئاوەلزاوا .

(ھەقۇتن) فىربوون .

(ھەقۇك) با . رستە .

(ھەقىير) ز . ھەوىير .

(ھەك) ز . ووتەي سەرسوررمان .

(ھەكە) ئەكەر [ز] . خارشت .

(ھەكېه) خورجولكەيەكى دووتايىيە

دائەبەستىرى بەپاشكۇدا .

(ھەل) رىكەوتىكە كە قازانچىكى تىا
بىكەى . نۆرە [د].

(ھەل) ووتەيە كە ئەچىتە سەرھىتىدى
ووتەى تر، جوولانەوئەيە كى سەر بەرەو
ژوورئە كە يەنى: [ھەل] پەررىن، [ھەل]
مالىين .

(ھەلاخنىيىن) ھەلاخنىيىن .

(ھەلائاوسان) ھەلاوسان .

(ھەلات) درۋى زل .

(ھەلانلىدان) درۋى زل كردن .

(ھەلانن) دەر كە ووتى مانك و رۇژو

ئەستىرە لە ئاسۋ. را كىردن لە ترسانا. كىيىف

كىردنى ھەويىر . پەررىيىنى ئىر لەمى:

ئەسپە كە لە ماينە كە ھەلات تەواو بوونى

ماوئە شت: ژنە تەلاقدراوئە كە عدەى ھەلات

(ھەلانە) ھەويىرى ھەلاتو .

(ھەلاج) كەسىكە كەلۇ كە بەچە كەو

كەوان بىكەتەو .

(ھەلاجىي) كىردنەوئەى لۇكە بە

چە كەو كەوان .

(ھەلاخن) دەررىكى چىراوئە كە

ئاخىرايى لە شت .

(ھەلاخىران) پەررىوونى دەررىكە

چىراوئە لەوشتەى كەتتى ئە كىرى .

(ھەلاخنىيىن) پەررى كىردنى ئەودەفرانەى

كە ئە كىشىن و پەستان و تى ترنجاندنى بە
جۆرىك كە ھەل بىئاوسى . بىرىتىيە لە پەر
جوئىن كىردنىيە كىك : فىسار كەسىيان
[ھەلاخنىيى] .

(ھەلار) د شەقار، [ھەلار ھەلار]
شەقار شەقار .

(ھەلاژيان) پالکەوتن .

(ھەلاژيىن) ھەلاژيان .

(ھەلاش) زەل و كەلايە كە كە لە سەر

دارە دراوئە دابىرى بە ئەستوورىيى

(ھەلافىتىن) ز. ھەلدانى شت سەرەوژوور

(ھەلاكان) د. ھەناسكە بىررىكى .

(ھەلا كەوتن) لاچوون .

(ھەلال) شتىكە ئە كىرى بە پىنئەوئە

بۇئەوئەى كەزوو پىنئە رىن بىكرى .

(ھەلاخانە) دەر باخانە .

(ھەلالە) ھەلال . كولىكى جوانى

بۇنخۇشى كوئىستانىيە. شتىكە ھەلەكە لە

كولى ئە كىرى و شانى پى ھەل ئە بەستى .

بانكەواز [د]. تۆزى ئىرومىيى رووئەك بۇ

مىر بە بوون .

(ھەلالەبىرمە) كىيە كى بە ھارىيىيە

ئىر كىكى درىژى ھەيە كولىكى كەورەى

سوورئە كىرى بىنى پەررە كانى لە دىيوى ناوئەو

ره شهو چالتيكي سپي تيايه .
 (هه لاله كشكش) د. چوپي و سه ما
 كردن .
 (هه لامات) هه لامهت .
 (هه لامسان) هه لاوسان .
 (هه لامهت) دهرديكه له سهرماوه
 نووشى مهردوم ته بى ، ناوبه لووتيا
 دېته خواره وه .
 (هه لامه تدار) كه سيكه كه تووشى
 هه لامهت بوو بى .
 (هه لاو) هالاو .
 (هه لاواردن) جيا كرده وه .
 (هه لاواستن) هه لواسيين .
 (هه لاواسيبن) هه لاواستن .
 (هه لاوسان) ناوسان و بهر زبوونه وه
 (هه لاووردن) دهردى لى هاتن . هه
 هيتانى هيلكه . زانييني مه تهل .
 (هه لاوورده) دهردى لى هاتن .
 (هه لاوه) كيايه كى كوستانى يه له
 بهر زانه چى له ناو دوه ناو ته روئ .
 (هه لاوه) ه . جاو .
 (هه لاوه ستن) هه لاوه سېين .
 (هه لاوه سراو) هه لوا سراو .
 (هه لاوه سېين) هه لوا سېين .

(هه لاوه گيرر) هه لكيرر دراوه .
 (هه لاويز) هه لاواردنى بهر خومهر .
 يا كاروبزن .
 (هه لاويزدن) هه لاواردن .
 (هه لاويز) د . ناويزان .
 (هه لاويزان) هه لاويشتن .
 (هه لاويستن) با . هه لوا سېين .
 (هه لاويشتن) خواردن و قوتدانى
 شتيك به هه لپه . دهر كړدى شتيك له شتيك
 « استثناء » .
 (هه لاوييتن) هه لاويشتن .
 (هه لاوييژتن) هه لاوييستن .
 (هه لئه نكووتن) پى هه لكه و تن له ر وينا
 (هه لاهل) كياندارى كى زه هره داره .
 زه هرى كوشنده .
 (هه لاهه لا) شتى لهت و پت [هه لاهه لا
 بوون] لهت و پت بوونى شت [هه لاهه لا
 كردن] لهت و پت كړدى شت .
 [هه لايه هل] كياندارى هه لاهل .
 (هه لاييسان) هه لكيرساندن .
 (هه لېچررين) د . هه لېچررين .
 (هه لېرران) جوئ بوونه وهى دوو كياندار
 له ياك .
 (هه لېر سقان) د . رفاندنى شتيك له

له په كيك .

(هه لېرر سكان) هه لېررر كان .

(هه لېرر ريان) د . هه لېرر رين و بهرز
كردنه وهى شتيك .

(هه لېرر رين) بهرز كردنه وهى شتيك .
راوان . هه لدر رينى شت به چه قو .

(هه لېرر نكان) هه لېرر نكان .

(هه لېرر ژان) د هه لقر چان له بهر رينى
كه رمبى .

(هه لېرر ژيان) د . هه لېرر ژان .

(هه لېرر نكان) هه لېرر نكان .

(هه لېررر كان) ره نك په ررينى
مهر دوم له تر سايا له ته ريقتى دا . زهردو

سييس بوونى سه وزايى . تيكچوونى شير .
(هه لېرر اردن) په سه ند كردنى شتيك له

ناوچن شتيكاو هه لكرتنى .

(هه لېرر ارده) شتى په كه په كهى

په سه ند كراو .

(هه لېرر انن) د . هه لېرر اردن .

(هه لېرر نياك) د . هه لېرر رراو .

(هه لېرر نين) د . هه لېرر اردن .

(هه لېرر نياك) د . هه لېرر نياك .

(هه لېرر رراو) شتى هه لېرر ارده .

(هه لېرر رين) د . هه لېرر اردن .

(هه لېكاردن) هه لېرر اردن .

(هه لېلوقان) هه لېلوقين .

(هه لېلوقين) جوولانه وهى گياندار له

سهر زه ويى وهك جوولانه وهى ماسيى له
سهر زه ويى ومار له پاش سهر پانكر نه وهى .

(هه لېلوقينه وه) هه لېلوقين .

(هه لېلوقانه وه) هه لېلوقينه وه .

(هه لېورنكان) ره ويينه وهى هه ورو

نه مانى باران .

(هه لېوواردن) بوو او دن و په رراندى

شتيك له ناو چن شتيكا ناو به ناو .

(هه لېوون) دا كير سان .

(هه لېه ت) ووتنه په كه به كاردنرى له

شويتنيكا كه مايه شتيك ديار نه بى :

ته له نونم كردبو مالى فلانكه س كه چى

جوايان نه بوو ، تش نه لبيت هه لېه ت

له وى نه بوون .

(هه لېه ته) هه لېه ت .

(هه لېه زودابهز) خو بهرز كردنه وه و باز

ده لېازدى گياندار .

(هه لېه زه لېه ز) هه لېه زودابهز .

(هه لېه زينه وه) بهرز بوونه وهى شتيك

به هوى كه وتنى له شتيكى تره وه به نهيم .

(هه لېه ست) شتى دروى دروست

كراو . شير

(هه لبه ستر او) ووتاری درۆی رێك
خراو . كۆررێكه كه به بهرد بهرز
كرا بێته وه له زهویی . چهفته و مشکیی و
هیندی شتی تره كه ریشو كهی باحرایی .
شیر .

(هه لبه ستن) رێكخستنی قسهی درۆ .
بهرز كردنه وهی كۆرر به بهرد . باهانی
ریشووی قه راغی چهفته و مشکیی و شتی
تر . رێكخستنی شیر .

(هه لبه ستنه وه) كرتنه وهی شویتنی شكاو
له نه ندام .

(هه لبه سته) هه لبه ستر او .

(هه لبه سه) د . هه لبه سته .

(هه لبه سیاك) د . هه لبه ستر او .

(هه لپاچان) گیایه کی به هاریی به وهك
سپه رزه وایه به کوتر او بی له کهل رونا
تیکهل نه کری بۆ كه چه لیبی زۆر باشه .

(هه لپاچین) بریینی لقی قه دی دارو
درهخت . کورت كردنه وهی مووی
کیاندار به مه قهست .

(هه لپچرران) له یهك به یه یه وونی شتی
درواو .

(هه لپچرراندن) له یهك بهردانی شتی
به یه كه وه درواو یا به یه كه وه نووساو به نهیم

(هه لپچرراویی) عاستی هه لپچررانی
شت .

(هه لپچررکان) هه لوه ریین .

(هه لپچررکاندن) هه لوه راندنی
په رره ی گول و که لای درهخت و گیا .

(هه لپچرریین) هه لپچرراندن .

(هه لپچوررکان) هه لپچررکان .

(هه لپچوررکاندن) هه لپچررکاندن .

(هه لپرچان) هه لپرروسکاندن

شتێك له دهست یه کێك .

(هه لپرروزقان) هه لپرروسکاندن .

(هه لپرروسقان) هه لپرروسکاندن .

(هه لپرروسکاندن) فراندنی شتێك

له دهست یه کێك .

(هه لپررووزان) نییوه سووتانی هیندی

شت : لڤکه که یا که نه که یا گوشته که

[هه لپررووزا] .

(هه لپررووزاندن) نییوه سووتاندنی

هیندی شت .

(هه لپررووزان) هه لپررووزاندن .

(هه لپررووکان) هه لپررووزان .

(هه لپررووکاندن) هه لپررووزاندن .

(هه لپرژان) بلاو بوونه وهی پرریهکی

ئاو به هزی شتێکه وه که تی کی وهی .

(هه لپه رواندن) پرواندى گولى كه نم و
 جووه يندى شتى تر به سهر يه كا .
 (هه لپه روانن) د. هه لپه رواندن .
 (هه لپه ريوانندن) هه لپه رواندن .
 (هه لپه گران) بزور گاني شير .
 (هه لپه هافتن) هه لپه لييقان. هه لپه كلوفتن .
 (هه لپه هاوتن) هه لپه هافتن .
 (هه لپه كوتن) هه لپه ررينى وورده
 برين به نه ندام .
 (هه لپه لوخان) داپلوخان .
 (هه لپه لوسكانن) د. كوشتنى گيانداريك
 (هه لپه لوسكياك) د. گياندارى مردوو .
 (هه لپه) په له پهل كردن له خواردن و
 كاروباردا، [هه لپه هه لپ] هه لپه ي بهك
 له دواى بهك .
 (هه لپه رداوتن) كز كردنه وه و ريك
 خستنى ناومال . به چاوه وه كردنى شت و
 زبان پى كه ياندى . هه لپه چينى لق و پوپى
 دار و دره خت .
 (هه لپه ررانندن) سه ما كردن به گياندار .
 په ررانندن و لى كردنه وه ي كه ميك له
 شتيك به نه يم : له بهرده كه ي دا تونى
 لى هه لپه ررانند .
 (هه لپه ررداپه رر) هه لپه رروداپه رر .
 (هه لپه رر كى) هه لپه ررينى چهن كه سينك

به ريز .
 (هه لپه رروداپه رر) هه لپه زودابه ز .
 (هه لپه رره لپه رر) هه لپه رروداپه رر
 (هه لپه ررين) خو هه لپه خستنه وه اه
 خوشيانا . جوتى بوونه وه ي ته له زميك له
 شتيكى رهق .
 (هه لپه رست) كه سينكه بوقازانجى خوى
 هه رگيزه هه لپه ده ست نه دا .
 (هه لپه ساردن) پالدى شتيك به شتيكى
 تره وه له سهر بارى خريثى بوته وه ي كه
 نه كه وى .
 (هه لپه سارده) هه لپه سيراو .
 (هه لپه سيراو) شتيكه كه پال دراين به
 شتيكى تره وه .
 (هه لپه ل) دارى كه هه لپه چراين تانزيك
 ته و قه سهره كه ي بوته وه ي راست هه لچى
 (هه لپه نمان) هه لئاوسان .
 (هه لپه نمانن) د. داچله كاندن .
 (هه لپه نمين) د. داچله كين . ئاوسان
 (هه لپه چ) لوولدى سهرى [بن تيك] و
 دروونى .
 (هه لپه چان) خرره لى به رى ميبوه :
 ترؤزى و خه ياره كه به ريان [هه لپه چاوه] .
 ته نكه تاو كردنى به كيك له سهر شتيك :

قەرزار [هەلى پىچاوم] ھەلپىچىكر دنى كالا.

نەمانى شتىك لەئارادا: خوا ئەم دەورو

دووكانە [ھەلپىچى] .

(ھەلپىچىران) تەنگە تاو كىردنى يە كىك

لەلايەن يە كىكى ترەو: نەرىھمان چاك

لىنى ھەلپىچىراو .

(ھەلپىچىياك) د. ھەلپىچىراو .

(ھەلپىچىيان) د. ھەلپىچىران .

(ھەلپىكان) ئەلقەرىز كىردنى دەركا .

ھەلپىچان .

(ھەلپىكران) داخرانى ئەلقەرىزى

دەركاوشى تر .

(ھەلپىكىيان) د. ھەلپىكران .

(ھەلپىيت) ھەلپەل .

(ھەلپىيتاندىن) ھەلپاچىيىنى درەخت .

ھەلجىپاندىن .

(ھەلتىراندىن) ھەلدان ۋە ھەلگىشانى

يە كىك بەدرۇناررەوا .

(ھەلتىرنكان) د. ھەلتوزان .

(ھەلتىروشكان) چىچىكە كىردن وخۇكزۇلە

كىردن .

(ھەلتىرەكان) د. ھەلپىچىران .

(ھەلتىرەكىيان) د. ھەلتىرەكان .

(ھەلتۇپان) ھەلتۇپىين .

(ھەلتۇپىين) بىرىتى يە لەمردن ، ئەم

ووتە يە بۆسۈوگىي ئەووترى .

(ھەلتىپىشان) دررانى شت لەر راستىي

سەربەرەوژوور .

(ھەلتىپىشاندىن) درراندى شت لە

راستىي سەربەرەوژوور .

(ھەلتۇرران) ھەلتىپىزان .

(ھەلتۇرراندىن) ھەلتىپىزاندىن .

(ھەلتۇروشكان) ھەلتىروشكان .

(ھەلتۇقان) ھەلتۇقىين .

(ھەلتۇقىياك) د. ھەلتۇقىيو .

(ھەلتۇقىيان) د. ھەلتۇقىين .

(ھەلتۇقىين) بەرزىبونە ۋە شىتەك لە

ئەندام بەھۇى زەبىرىن كە يىغىنىيە ۋە سەر

دەرھىنانى كارگودومەلەن لەزەوىي .

(ھەلتۇقىيو) شىتەك كە ھەلتۇقىين .

(ھەلتۇوتان) چىچىكە كىردن .

(ھەلتۇوتيان) د. ھەلتۇوتان .

(ھەلتۇورران) ھەلتۇورران .

(ھەلتۇورراندىن) ھەلتۇورراندىن .

(ھەلتۇوزان) ھەلتۇوزان .

(ھەلتۇوزيان) د. ھەلتۇوزان .

(ھەلتەقان) ھەلپىچىرانى دروومان .

لەيەك كە وتنى دووشت: ئەودوو ئۇتۇمۇبىلە

به يه كا [هه لته قان] .

(هه لته قيان) د. هه لته قان .

(هه لته قيين) هه لته قان .

(هه لته كان) هه لوه شان. سوخت بوونی

يه كيك له دارايي: فيسار كهس [هه لته كاوه]

واته هيچي نه ماوه .

(هه لته كاندن) هه لوه شانندن . دارايي

نه هيشتن به يه كيك و سوخت كردني .

ته ته له كردني برنج و تووتن و شتي تر به سييني

يا به له نكه ريي. راوه شانندن هيندي

شت . هه لڭچرراندن .

(هه لته كوپه لتهك) زور هه ل كرتن و

داناني شتيك .

(هه لته كوداتهك) بهرز بوونه وه و نرم

بوونه وه ي شتي سه ريشتي و ولاخ .

(هه لتهك هه لتهك) ته كه تهك كردني

ته ندام و كالاي مهردوم له رويينا .

(هه لته كيان) د. هه لته كاندن .

(هه لته كيين) هه لته كان .

(هه لته تيزان) را كردن و جووته وه شانندن

كوي دريژ .

(هه لته تيزاندن) هه لته تيزان .

(هه لڭووزان) د. هه لڭووزان .

(هه لڭيپياندن) ساز كردن و قوت

كردنه وه و پيك هيناني شت به كه م و كوور ريي

(هه لڭ) ه. قارچك .

(هه لڭرچان) هه لڭرچان .

(هه لڭرچاو) د. شتيكه چرچ بووين

(هه لڭرچياك) د. هه لڭرچاو .

(هه لڭرچيان) د. هه لڭرچان .

(هه لڭرچراو) چهن شتيكه كه له سهر

يهك رييز كراين. شتيكه كه چنرا بيتته وه

(هه لڭرچياك) د. هه لڭرچراو .

(هه لڭرچيين) داناني چهن شتيكه يهك له

سهر يهك و چيين له سهر چيين. چنيينه وه ي

شتي رڙاو له سهر زه ويي به ده ست يا به

ده ندووك .

(هه لڭچو) مهردومي تي هه لڭچو .

(هه لڭچورران) هاتنه خواره وه ي شتي

شل له ده فري سهر به ره و خوار كراو .

(هه لڭچورراندن) خوار كردنه وه ي ده فر

بو هاتنه خواره وه ي شتيكي شل لي ي .

(هه لڭچورريان) د. هه لڭچورران .

(هه لڭچورريين) هه لڭچورران .

(هه لڭچوقان) هه لڭچوقيين .

(هه لڭچوقيين) هه ل له رزيين له سهر مانا

(هه لڭوون) هه ل كفان و بهرز بوونه وه ي

شتي شل له سهر رڙا كر له كاتي قولپدانيا. باز د

بردن به سهر رڙه و كه سه ي كه له ياري ي يا

دانه پښ، بهرز بوونه وهی دارو دره خمت .
بریتی په له توو وره بوون .

(هه لچه رخان) وه رچه رخان .

(هه لچه رخاندن) وه رچارخاندن .

(هه لچه رخیان) د . هه لچه رخان .

(هه لچه رخیپن) هه لچه رخان .

(هه لچه قیپن) چوونی دور کوده رزی به
نه نداما .

(هه لخر راندن) خرر هه لدانی هیندی

شت به ده ست وهك گفته وسه لكه تر خینه

• بریتی په له پښك هینانی هیندی شت به
په نهانی .

(هه لخر ریاك) د . هه لخر راو .

(هه لخر ریان) د . هه لخر ران .

(هه لخران) هه لخلیپسكان .

(هه لخریان) د . هه لخران .

(هه لخریپن) هه لخران .

(هه لښتن) بلاو كړدنه وهی شتی تهر

بؤ ووشك بوونه وهی . هه لدانی میپچ له

یاری دا . فرر لدانی شت . دروست كړدن و

بهرز كړدنه وهی خانوو بهره : وه ستا كه

نهم خانوو هی جوان [هه لښتووه] .

(هه لښتڼه وه) قونه كړدنه وه لپه رریپن

له خوشیا نا : فیهار كهس له خوشیا نا هه

خوی [هه لښتڼه خاته وه] .

(هه لښلانن) خرره خرر كړدن به شت .

هه لخر راندن .

(هه لښله تان) هه لښه له تان .

(هه لښله تاندن) هه لښه له تاندن .

(هه لښلیپسكان) خزان پښ له شویپنی خز .

(هه لښلیپسكاندن) خزاندن پښ ی په كښك

(هه لښواز) هه لپه رست .

(هه لښوراندن) خوراندنی شویپنك له

نه ندام به توندی .

(هه لښوزانن) د . هه لپه زاندنه وه .

(هه لښوزتن) د . هه لپه زیینه وه .

(هه لښوزیپن) د . هه لښوزتن .

(هه لښوستن) د . هه لښوزتن .

(هه لښوندن) ووتنی شتی خراب به سهر

په كښكا .

(هه لښونن) هه لښوندن .

(هه لښه له تان) فریپو خواردن مهردوم

(هه لښه له تاندن) فریپو دانی په كښك به

قسهی درؤ .

(هه لښاشتن) خستڼه خواره وهی شتیك

له بهرزی په كه وه .

(هه لدان) فرری دانی شت بؤلای ژوورو .

ژماره كړدن شت له دواي پهك به ناو

بردنیان: فیسار که س چی به سه رهاتبوو
 هه‌مووی [هه‌لدا]. مه‌دح کردنی یه کیتک
 به‌درۆبۆلاسدانی. هاتنه‌قسه‌ی یه کیتک
 به‌بێ نه‌وه‌ی رووی تی بکری: تالیت نه‌پرسن
 له‌هیچ قسه‌یه‌کا [هه‌لمه‌ده‌ری].
 (هه‌لدانه‌وه) لا بردنی سه‌ری شتی
 دا پۆشراو. په‌یا بوو نه‌وه‌ی برین یانه‌خۆشیی
 کۆن. سه‌وز بوو نه‌وه‌ی دارو دره‌خت و شینایی
 کۆن له‌سه‌ر ریشه‌که یانه‌وه.
 (هه‌لدوران) دروانی شت له‌باری
 درێژی.
 (هه‌لدراوی) عاستی هه‌لدوران شت
 (هه‌لدوریاك) د. هه‌لدراو.
 (هه‌لدوریاك) د. هه‌لدوران.
 (هه‌لدورین) دروینی کال له‌سه‌رباری
 درێژی. هه‌لکه‌ندنی زه‌ویی به‌درێژی و
 قوولی.
 (هه‌لدروا) شتی که له‌راسته‌دروایی.
 (هه‌لدروو) هه‌لدروا: هه‌لدرووی که
 واته‌ بیکه به‌هه‌لدروو.
 (هه‌لدروون) له‌یه‌ك دانێ پارچه‌ی کالā
 به‌ته‌قه‌ل له‌سه‌ر شان.
 (هه‌لدوروا) هه‌لدروا.
 (هه‌لدوریاك) د. هه‌لدروا.

(هه‌لدوروون) هه‌لدروون.
 (هه‌لدوریاك) د. هه‌لدروون.
 (هه‌لدورین) هه‌لدروون.
 (هه‌لدۆشین) دۆشینێ مه‌مکی ئافره‌ت
 (هه‌لدوورین) هه‌لدورین.
 (هه‌لدیر) هه‌لدیر که.
 (هه‌لدیران) که‌وتنه‌خواره‌وه‌له‌شوینی
 به‌رز.
 (هه‌لدیراو) گیاندارێکه که له‌به‌رزیی یه
 که‌وه که‌وتبێته‌خواره‌وه.
 (هه‌لدیر که) جێی سه‌ختی زۆر لێ.
 (هه‌لدیریاك) د. هه‌لدیراو.
 (هه‌لدیریاك) د. هه‌لدیران.
 (هه‌لرۆژان) رۆژانی شت سه‌ربه‌ره‌و
 خوار به‌هوروژم.
 (هه‌لرۆژاندن) هه‌لرۆشتن.
 (هه‌لرۆژاو) شتی که که به‌هوروژم
 هه‌لرۆژی.
 (هه‌لرۆژیاك) د. هه‌لرۆژاو.
 (هه‌لرۆژیاك) د. هه‌لرۆژان.
 (هه‌لرۆشتن) رۆشتنی شت به‌هوروژم.
 (هه‌لروانین) روانین و چاو بررینیه
 شت به‌به‌رزیی.
 (هه‌لز) ز. هه‌لز.

(هه لژ) گیایه کی کویتستانی یه نه دری
به ناژهل و به رزه وولاخ وهرۆنه که ی
نه گیرتی بۆ کوشتنی کرمی برییی ناژال،
وه به ناسکی نه خوری .

(هه لژرانن) د. جۆشدانی شتیك له
سه ر ناگر .

(هه لژرران) هه لتلییهان .

(هه لژررانندن) هه لتلییهانندن .

(هه لژرنگانن) د. هاندانی یه کتیک له
سه ر شتیك .

(هه لژریان) د. جۆشدان .

(هه لژله پان) هه لژله پیین .

(هه لژله پیین) ناوسان و سوور بوونه وه
بلۆق کردنی نه ندام .

(هه لژنپین) هه لکه رران به قه دشتا .

(هه لژووران) هه لپررووزان .

(هه لژه قیینه وه) هه لبه زیینه وه .

(هه لژلیویان) د. هه لشیوانی شتیك .

پنج خواردن .

(هه لژماردن) ژماردنی شت یه که یه که .

(هه لژمارده) شتی ژمیراوه . شتی
هه لژارده .

(هه لژمیراوه) شتی که ژمیراوی .

شتی هه لژمیراوه .

(هه لسان) راست بوونه وه ی گیاندار
بۆ سه رپتی . بریتی یه له به رز بوونه وه
به خۆ داهاتنی سه وزی . بریتی یه له هاتن و
زۆر بوونی ناوی چه م . ره قبوونی چوو کی
نیر .

(هه لسانندن) راست کردنه وه ی گیاندار
(هه لسانن) هه لسانندن .

(هه لسانه وه) که وتنه وه سه رپتی
نه خوش . بریتی یه له ده وله مه ند بوونه وه
که سیتی که هه ژار که وتبی .

(هه لسپاردن) هه لپه ساردن .

(هه لسپیریاک) د. هه لپه سیراوه .

(هه لستان) هه ستان .

(هه لسوورران) چه رخیین و

خولاندنه وه ی شت . ناماده بوونی کاریك .

(هه لسووررانندن) خولاندنه وه ی شت .

ناماده کردنی کاریك .

(هه لسوورریان) د. هه لسوورران .

(هه لسه نگانندن) تاقی کردنه وه ی

سوو کی و قورسیی شت به به رز کردنه وه ی .

(هه لسه نگانن) هه لسه نگانندن .

(هه لشاخان) توورره بوون و شاتانندن

به سه ر یه کینکا .

(هه لشاخین) هه لشاخان .

(هه لشلنگانندن) لاف لیدان به کردنی
 کاریک و تهواو نه کردنی : خوی
 هه لشلنگان و که چی هیچیش .
 (هه لشلنگانندن) هه لشلنگانندن .
 (هه لشله پانندن) هه لکوشین و به به کا
 دانی شت .
 (هه لشماردن) د. هه لژماردن .
 (هه لشه نکانندن) هه لشلنگانندن .
 (هه لشیلان) شیلائی شت به سهریه کا.
 (هه لشیوان) تیکه لاو بوونی شت به سهر
 به کا . تیکه چوونی دل .
 (هه لشیوانندن) تیکه لاو کردن .
 (هه لشیوانن) هه لشیوانندن .
 (هه لشیویان) د . هه لشیوان .
 (هه لفر تانندن) د. دهست پیوه نان و
 دهر کردن .
 (هه لفر رانندن) بال پی گرتنه وهی بالدار
 بریتی به له ناواره کردنی به کینک له جی و
 ریخی خوی .
 (هه لفر ره لفر) باله فرره کردنی بالدار
 (هه لفر ریین) بالکرتنی بالنده و کاوتنه
 حه وای .
 (هه لفر ییوان) هه لئه له نان .
 (هه لفر ییوانندن) هه لئه له تانندن .

(هه لفلیقانندن) د. هه لفلیقانندن .
 (هه لفلیقانندن) شیوانندن و گوشینی شت
 به سهریه کا .
 (هه لفلیقاهه) شتیکه که به سهریه کا
 فلیقه ابیته وه .
 (هه لفلیقیاک) د. هه لفلیقاهه .
 (هه لفلیقیان) د فلیقه انه وهی شت .
 (هه لقاچیین) هه لپاچیین .
 (هه لقرچان) کرژ بوونی شت له بهر
 تیینی گهرمیی .
 (هه لقرچانندن) لئو هه لقور تانندن له
 به کینک .
 (هه لقرچاو) شتیکه که کرژ بوویی له
 بهر تیینی گهرمیی . لئو تیکه که هه لقور تایی
 (هه لقرچیاک) هه لقرچاو .
 (هه لقرچیان) د. هه لقرچان .
 (هه لقلتیان) د. جوشخوار دنی شتی شل
 (هه لقلیشان) لهت بوونی دار له باری
 دریژی .
 (هه لقلیسهانندن) له تکردنی دار له
 باری دریژی .
 (هه لقورتان) خوقوتگر دنه وه و تینچون
 له کارینکا .
 (هه لقور تانندن) لچ خوار کردنه وه له
 به کینک به موری به وه .

(هه لقورتیان) د. هه لقورتان .

(هه لقوررانندن) خوار دهنه وهی شتی شل
به ره نگیك كه ده نگی لیوه بی .

(هه لقوررانن) د. هه لقوررانندن .

(هه لقولان) هه لقولیین .

(هه لقولتان) د. هه لقورتان .

(هه لقولتیان) د. هه لقولتان .

(هه لقولیان) د. هه لقولان .

(هه لقولیین) هاتنه دهره وهی ئاوله زه ویی

به قولپ بریتی به له په یابوو نو قوت بوونه

وهی به کینك کوتوپرر: نه وه له کوپوه

[هه لقولایت] .

(هه لقون هه لقون) قونه قونکردنی

کیاندار .

(هه لقونیان) د. په یدا بوونی شتیك کوتوپر

(هه لقونیین) خو هه له خستنه وه و قونه کردن

(هه لقه مچان) خوار بوونه وهو

هه لکه ررانه وهی شت .

(هه لقه نندن) هه لکه نندن .

(هه لکالان) هه لشاخان .

(هه لکالیان) د. هه لکالیین .

(هه لکالیین) هه لشاخان .

(هه لکرچان) هه لقرچان .

(هه لکرچانندن) هه لقرچانندن .

(هه لکرچیان) د. هه لکرچان .

(هه لکرد) گوزه ران ورا بوواردن: ته مه

بازار رم بی [هه لکرد] م نابی .

(هه لکردن) داگیرساندن چراو ئاگر .

به یابوونی با : ره شه با [هه لی کرد] .

هه لدان و بلاو بوونه وهی به یداخ. لادانی ئاو

له شوینیکه وه بۆ شوینیک کی تر : ئاوه که

[هه لکه ره] سه ره ره زه که. کۆ کردنه وهی

به ن و ده زو و له سه ر شتیك. گوزه ران کردن:

له که ل تۆ [هه لنا که م]. کورج کردنه وهی

شت : داوینت [هه لکه] .

(هه لکررانندن) خوراندنی شوینیک به

نیینۆك به جۆریك كه کرره ی لیوه بی .

بریتی به له زانیینی شتیکی که م له باسینکی

نووسراوی گران: تۆزینکم له دهرسه که م

[هه لکرران] . په یا کردن شتیکی که م

به چنکه کرری: به شی گوزه رانی تیمررۆم

[هه لکرران] .

(هه لکرن) ز هه لکه نندن .

(هه لکریان) د هه لکردنی رییس .

(هه لکرزان) سوور بوونه وهی شت له سه ر

ئاگر .

(هه لکرزانندن) سوور کردنه وهی گوشت و

دووک له سه ر ئاگر .

(هه لکرزانن) د. هه لکرزانندن .

سەرشتیک بە چالاکی .
 (هەلکوتنەلکوت) خۆ کوتان و هاتن
 لەرێ یەکی دوورەو بەستیک .
 (هەلکوتیان) د. هەلکوتان .
 (هەلکوررووزان) هەلپرووزان .
 (هەلکوررووزاندن) هەلپرووزاندن
 (هەلکوررووزانن) هەلکوررووزاندن
 (هەلکولۆشانن) د. هەلکولین .
 (هەلکولۆشانن) د. هەلکولۆشانن .
 (هەلکولۆشیان) د. هەلکولین .
 (هەلکولۆشین) د. هەلکولین .
 (هەلکولین) هەلکەندن شتیک بە قوولی
 (هەلکەررانتەو) د. هەلکەرراندەو
 (هەلکەفت) د. هەلکەوت .
 (هەلکەفتیک) د. هەلکەوتو .
 (هەلکەفتن) د. هەلکەوتن . هەلەنگووتن
 (هەلکەندن) دەرەیتانی شتیک لە شتیک
 بە تەیم . کۆلیینەو و هەلکیرراندەو و هەموو
 شتیک . نووسین لە سەرمۆر .
 (هەلکەنراو) شتیکە کە لە بن دەرەیترا بێ
 (هەلکەنن) د. هەلکەندن .
 (هەلکەنیاک) د. هەلکەنراو .
 (هەلکەوت) رینگەوت .
 (هەلکەوتن) هەلەنگووتن . رینگەوتن .
 پەیدا بوونی شتیک لە ناوچە نداشتیک نرا

(هەلکزیان) د. هەلکزان .
 (هەلکشان) بەرەو ژوور بوونەو شت
 (هەلکشاو) بریتی یە لە مەردومی بالā
 بەرز. شتی هەلکیشراو .
 (هەلکشاوی) ئەلفتیک پچکۆلە یە
 لە سەر پیتتیک عەرەبی دانە نرێ کە ئەلفی
 بە دەمەوێ .
 (هەلکشیان) د. هەلکشان .
 (هەلکفان) هەلزلەپین و ئاوسانی
 جەستە . هەللاتن و بەرز بوونەو و هەویر .
 هەلچوونی چیت لە سەر تاگر .
 (هەلکفاندن) بە ئەسکوی هەلکرتن و
 تیکردنەو و شتیک کە لە سەر تاگر هەلچن
 (هەلکفانن) د. هەلکفاندن .
 (هەلکفیان) د. هەلکفان .
 (هەلکفین) هەلکفان .
 (هەلکلاشیان) د. هەلکلاشین .
 (هەلکلاشین) د. هەلکەرراندن جەستە
 (هەلکەنیاک) د. هەلکەنراو .
 (هەلکوتان) شتی کالā بە گرمۆلەیی و
 کوتانی بە سەرشتیکا . هەلکوتانە سەرشتیک
 (هەلکوتاندن) شتی کالā بە هەلکولۆفتنی
 و دانێ بە شتیکا .
 (هەلکوتانن) د. هەلکوتاندن .
 (هەلکوتانەسەر) پەلاماردان و چوونە

زور به باشی .

(هه لکه وتوو) شتیکی زور چا کی نایا به

له ناو چهن شتیکی ترا .

(هه لکه وته) هه لکه وتوو .

(هه لکه هه لك) د. هه نکه هه نك .

(هه لکیشان) دهرهیتانی شتیك له

شتیکی تر به نهیم. هه لدانی به کیک به

درؤ بؤ لاسدانى. به رزگردنه وهی شتیك

له چالایی به وه بؤ به رزی .

(هه لکیشیان) د. هه لکیشان .

(هه لکرتن) گرتنى شتیك به دهمست و

به رزگردنه وهی . هه لکیشانی مووی

دهم و چاو به کشتهك. ره دوخستنى ئافرهت

به دزی که سوکاری به وه له لایه ن دوستیه

وه بؤ نه وهی که ماره ی بکا. گردنى شاف به

کوما .

(هه لکرتنه وه) سرریینه وهی شتی نوسراو.

هه لکرتنى مه رزویزنه بؤ کارو به رخیک

که دایکیان نه مابن .

(هه لکرتنه یی) تییلکردنى هه لمات به

جۆریك که له زهوی به رزبیتته وه .

(هه لکیران) داگیرسان و گررگرتنى

ئاگر. بریتی به له دهوله مه ندبوونى به کیک

زوو به زوو: نیسار که سزوو [هه لکیرا].

(هه لکیرسان) هه لکیرسان .

(هه لکیرساندن) هه لکیرساندن .

(هه لکیرسانن) هه لکیرساندن .

(هه لکیرسیاو) د. هه لکیرساو .

(هه لکوتن) مدح .

(هه لکۆزان) هه لکۆزین .

(هه لکۆزین) هه لیتنجانی ئاوله بییر یا

له حهوز .

(هه لکۆستن) هه لکۆزین .

(هه لکوشین) گوشینى شت پر به چنگ

(هه لکولۆفتن) گوشین و به یه کادانى شت

به دهست .

(هه لکولۆفین) هه لکولۆفتن .

(هه لکوواستن) هه لکۆزین .

(هه لکه رران) هه لچوون به قهه دارو

درهخت وشوینى به رزا .

(هه لکه ررانده وه) نه م دیو نه و دیو

کردنى شت. دهر گردنى به کیک له ژیر

فه رمانى به کیک .

(هه لکه ررانده وه) نه م دیو نه و دیو بوونى

شت . ئاوورردانه وهی کیاندار به م لاو

به م لایا دهرچوون له ژیر فه رمانى به کیک

(هه لکه رراوه) شتیکه که هه ل کهر ابیتته وه

(هه لکیررانده وه) نه م دیو نه و یو گردنى

هه لمژينه وه .

(هه لمليسيين) هه لملييسان .

(هه لمهت) په لامار .

(هه لمه تيردن) په لامار دان .

(هه لمه تدان) هه لمه تيردن .

(هه لمه تدهر) كه ستيكه كه هه لمهت

بهري .

(هه لمه ته كاسه) بريتي په له مهردومي

خوتن هه لقورتين له هه موو كارتيكا .

بريتي په له مهردومي زورخوري چنوك .

(هه لمه قز) جوره ياريي په كه په هه لدان

وگرتنه وه ي چهن بهرديكي ووردته كرتي

(هه لمه قووت) د قووتدان شتي كهرم .

(هه لمه له) ه . هيرؤ

(هه لمبيزان) به پتوه مييز كردني هيندي

كياندار به قه دشتيكي بهرزا .

(هه لمبيزتن) هه لمبيزان .

(هه لنان) هه له ساردن مدح كردن .

(هه لئاويين) د هه لسووني شتيك له

شتيک .

(هه لنج) د هيلنج .

(هه لنكاقتن) با . هه له نكووتن .

(هه لنوارويين) هه لرروانيين .

(هه لنوشيين) د خوار دنه وه ي شتي شل

(هه لنووتن) هه له نكووتن .

(هه لنووزان) له خوا پارانه وه له كهل

نووزه ووده ست بهرز كردنه وه وچا و برريينه

ناسمان .

(هه لنيشتن) خو گزوله كردن و سنيگمانه

زهويي بالنده له شهوا .

(هه لوؤ) بالنده يه كي راو كهري

درري گزشتخوري تييز باله .

(هه لوا) حه لوا .

(هه لواستن) هه لواسيين .

(هه لواسران) بووني شت به جوريك

كه هه لوا سرايئ .

(هه لوا سراو) شتيكه كه هه لوا سرايئ

(هه لواسيين) به ند كردني شتيك په

به رزيي به كه وه .

(هه لوايي) حه لوايي

(هه لؤدان) د هه لدانه وه

(هه لؤدررين) هه لؤدررين .

(هه لؤرك) د جولانه ي كورييس

يا دار يا ناسن .

(هه لؤل) شتي بوشي كلور .

(هه لوو) هه لووژه ره شه .

(هه لووچه) هه لووژه .

(هه لووچكه) هه لوو .

(مەلۇوچە) ھ . مەلۇوژە .

(مەلۇوربلوور) يارىي يە كى منالانە يە
بە دانىشتەنەو بە رىزقاچ درىژ تە كەن
يە كىككىيان بە قاچى ھەموويانا تە مالى و
تەلى: [مەلۇوربلوور تە كامە زەردوسوورو
شەمامە، ئاۋە بەرە، دەنكە زەرە، پىن لا بەرە
مىخىم كوتا، مىخ ھەلبەزىي، تىيىكەي
راستم تەوھى كەزىي] ئىنجالە سەرقاچى
كاميان بررايەو تەو قاچە ھەلئە كىشىرى
تا دوايى .

(مەلۇوركە) د . دىيلاننى .

(مەلۇوژە) مەيىو يە كى خورى موزى
ئاوررەقى زەرد يا مۆرە

(مەلۇوژە رەشە) جۆرە ھەلۇوژە يە كى
رەشباۋە .

(مەلۇوژە زەردە) جۆرە ھەلۇوژە يە كى
زەردە .

(مەلۇوژە سەيىقە تۆرەيى) جۆرە
ھەلۇوژە يە كى سەوزكارى كەورەي موزى
رەقە .

(مەلۇوشە) كۈلىكى كۈيىستانى بۇنخۇشى
جوانە .

(مەلۇوشىيىن) ھەلگوشىيىن .

(مەلۇوك) دارىكى كورتى دا دراۋە،

منالان لە يارىي ھەلۇو كىندا بە [دار

مەلۇوك] پىيائە مالىن ۋە لە سەرشاردوورى
تەخەنەو .

(مەلۇوكان) د . ھەلۇوكىن .

(مەلۇوكىن) يارىي كىردن بە دارو ھەلۇوك

(مەلۇولىين) ۋولىيىنى شت بە سەرىيە كا

بە زۆرىي .

(مەلۇھاووردن) د . رشانەو ۋە ھىتانەوھى

خواردن .

(مەلۇەران) ھەلۇەرىين .

(مەلۇەراندىن) داتە كاندى كەلای

درەخت ۋە دەنكى ھە ناروشتى تر .

(مەلۇەرىين) كەوتنە بخوارەوھى

كەلأو بەرى درەخت .

(مەلۇەزانەوھ) د . ھەلبەزىينەوھ .

(مەلۇەزىينىن) ھەلۇىزىينىن .

(مەلۇەزىينەوھ) د . ھەلبەزىينەوھ .

(مەلۇەژارتىن) د . ھەلبىژاردن .

(مەلۇەسان) ھەلۇەستان .

(مەلۇەست) ھەلبەست . ويستانىكى

كەم بە ديار شتىكەوھ .

(مەلۇەستان) ويستانى يە كىك بە پىتوھ

لە بەردەمى يە كىكا كە دانىشتىن .

(مەلۇەستىن) د . ھەلبەستىن .

(مەلۇەستە) ھەلبەستە .

(هه له شان) له يه كبرونه وهى پارچه
شت .

(هه له شاندىن) هه له دانه وهى جيكاي
داپوشراو. له يه ك كردنه وهى پارچه
شت راوه شاندىن: ده ست [هه له وه شينه]
(هه له شانده وه) برىتى يه له تيكدانى
كارىك .

(هه له شاندىن) د. هه له شاندىن .
(هه له شانده وه) برىتى يه له تيكچوونى
كارىك .

(هه له نيزين) كه له كردنى كورىس و
به ستى .

(هه له نىست) شوى تيكى تايبه تى يه كه
مردوم تيا بوه ستى « موقف » .
(هه له نستان) هه له نستان .

(هه له) كياندارى كه كه له كارو بارا له
به رتن نه بيىنى تى بكه وى. بىژ نكره لىيرى
شاش . شتى ناراست .

(هه له اتن) هه له اتن .

(هه له اتوو) هه له اتوو .

(هه له انين) هه له انين .

(هه له انينه وه) هه له انينه وه .

(هه له اووردن) هه له انين شت .

(هه له اووردنه وه) هه له انينه وه .

(هه له اوويشتن) هه له اوويشتن .

(هه له اوويستن) هه له اوويستن .

(هه له باش) كيانداوى هه لهى جلفرر .

(هه له بوون) رى وونكردن .

(هه له پاس) سه كى هه له وه رر .

(هه له ت) شوىتى سه خت له شاخ .

(هه له تانج) بالنده يه كى ئاوى سوورو

سپى زورچوانه له قازپچوو كتروله مرلوى
كه وره تره .

(هه له خه رج) د. مردومى ده ست بلاو

(هه له داوان) روىنى به په له و په شو كاوى

(هه له ره) د. هه له و كىتن .

(هه له شه) هه له باش .

(هه له شى) جلفروى كياندار .

(هه له فه) قولفه .

(هه له قمه له ق) د. هه له قمه له ق .

(هه له ك) ز. له قهى ئاسن وشتى تر .

(هه له كار) كه سىكه له كارو باريا هه له

زورىق .

(هه له كردن) په له يه ل كردن . غه له ت

كردن: هه له ت زوره له نووسى: ناياله قسه

كردنا يا له ژماردنا .

(هه له كوك) كيايه كى به هارى يه كه لاي

وهك بى وايه بىكىكى شيرىنى خوشى هه يه

(ههلهكه) د. ههلهكهسهما .

(ههلهكهسهما) مشك كره .

(ههلهكهزر) د. كهسپكه كه زور

بكه رری وری بكه ویتته مووشوینتیک

(ههلهم) تر یه كه كه ده نكه كه ی ناو

به ناو كه وره نه بوو بی، وه به ووردی ماییتته وه

(ههلهمكردن) وه ریینی به رسیله اه

کاتی رر شانه وه یا .

(ههله مووت) کتوی زور سه ختی هه زار

به هه زار .

(ههله موور) با . ژییله مو .

(ههله نگووتن) ههله نگووتن .

(ههله ودان) د ههلدانه وه .

(ههله وکهرر) ههله وکیرر .

(ههله وکهر رانه وه) دهه لکیر رانه وه

(ههله وکهر ریان) د. ههله لکهر رانه وه

(ههله وکیر رانه وه) د. ههله لکیر رانه وه

(ههله وهاوهر دن) د ههله هینانه وه ی شت

به هیلنج .

(ههله وهرر) سه کی ههله پاس . بریتی یه

اهمه ردومی دهه پییسی بی شهرم .

(ههله وهر ری) زور ووتن به بی شهرمانه

(ههله لووک) با . به لالووک .

(ههله له) چوره قریبوه یه كه ژنان

له شایی دا نه یکنش .

(ههله له کیش) كه سپكه له شایی دا

ههله له بکیش .

(ههله له کیشان) قریبوه کیشان

له شایی دا .

(ههله هل) قسه کردن به پهله وه دهنگی

بهرز .

(ههله هینان) بهرز کردنه وه ی پیلووی چاو.

کردنی هیلکه به جووجه له بههوی کرر

کهوتنی بالنده وه له سهری یا بههوی

ماکینه وه . دوزینه وه قسه ی ناو

دل وشتی شاراه : نهوی له دلما یه یانهوی

له مستمایه [ههله یینه] .

(ههله هینانه وه) بریینی ملیوان و

نافهك بهمه قهست . رر شانه وه هینانه وه ی

خواردنی دهروون .

(ههله هینجان) هینانه دهروهوی ئاوله

بیر به دۆلچه و گورییس .

(ههله یی) تی نه بیینی له کاروبارا .

(ههله یسکان) ههله خلیسکان .

(ههله یسه) ل . ههله یسه .

(ههله هینجان) ههله هینجان .

(ههله لنگ) دهه لنگی دهه پین .

(ههله لییتر) ههله لییترک .

(ھەمباز) ھەمانە .	(ھەليترک) کارووش .
(ھەمبازە) ھەمانە .	(ھەلييتو پەلييت) د. خەلييتو پەلييتى
(ھەمبەر) بەرامبەر .	ناو مال .
(ھەمبىز) ز. باووش .	(ھەليز) ھ . مەشكە .
(ھەمپا) ز. بەرامبەر .	(ھەليزە برورە) ھ . مەشكە دررە .
(ھەمتا) ھاوتا .	(ھەلييلە) جۆرە دەرمانيكى تفتوتالى
(ھەمتايى) ھاوتايى .	رەوانى كەرميانى يە . جۆرە كىيايە كى بالآ
(ھەمتيى) ھەمدىيسان .	بەرزە شتىكى دريژ كۆلەى دانە دانە
(ھەمدەم) ھاودەم .	ئەكرى ، دانى پى ئە ئازىرى .
(ھەمدەمىي) ھاودەمىي .	(ھەلين) ھەلەيتان .
(ھەمدىسرۆ) ھەمدىيسان .	(ھەلين) كۆل .
(ھەمدىيس) ھەمدىيسان .	(ھەم) دىيسان .
(ھەمدىيسان) دووبارە .	(ھەمار) د . ھەمار .
(ھەمدىيسانەو) ھەمىيسان .	(ھەمازاو) د. ھەماراۋ .
(ھەمرا) ھاورى .	(ھەماركردن) د. ھەماركردن .
(ھەمراز) ھاورراز .	(ھەمارەپۆ) د. ھەمارەپۆ .
(ھەمرايى) ھاورىيى .	(ھەماز) ل . مەلەدان .
(ھەمرۆ) د. ھەرمى .	(ھەمان) ووتەيە كە بۇشتىك بەكار
(ھەمريشك) ئازەلى كەم شىر .	دەئىرى كەلەزاۋەندى قسە كەروقسە بۇ
(ھەمزار) ھاودەم .	كراۋالەوۋەپىش باسكراپى و ناسراپى :
(ھەمزە بەگىي) جۆرىكەلە بەرى دار	ئەوپياۋەى كەدوتى شەۋھاتەلات ئىمىشەو
مازوو .	[ھەمان] پىاۋھاتەلاى منىش .ھەموان .
(ھەمس) بىزىن ۋەمەرى رەش ۋەسور .	(ھەمانە) پىستى دەمەتۋى خۇشكراۋى
(ھەمسايە) دراۋسى .	مەررۋىزە كەشتى ۋوشكى تى ئە كرى

(هەمکە) د. حەمکە .

(هەمنک) ئەو کورێسە کورتانە یە کە داویتی دەواری پێ ئە بە سترێ بە سەنگەو

(هەموانیی) بۆ گشتیی « عمومی »

(هەموو) ووتە یە کە بە گاردیتێری بۆ

داگرتنەوێ افراد یا بە شەکانی شتێک :

[هەموو] کە سێک ئەمرێ، یا هەنارە کەم

[هەموو] خوارد .

(هەمە) ئێمە . هەموو : هەمەرەنگ

(هەمەمە) غەوغا .

(هەمیان) د. هەموان .

(هەمیی) ز. هەموو .

(هەمپیر) ه . هەوییر .

(هەمپیز) باوەش .

(هەمییس) هەمیيسان .

(هەمیيسان) هەمدیيسان .

(هەمیيسانەوێ) هەمیيسان .

(هەمیشە) ووتە یە کە بە گاردیتێری بۆ

تێکڕایی کات « عمومی زمان » :

[هەمیشە] ئەخوێنمەوێ

(هەمیشە بە هار) گۆلێکی زەردی پەررە

پەررە ی کە لاپانی هەمیشە سەوزە .

(هەمیشەوێ) د ژنیکە کە زۆر

شو بکا .

(هەمیشەیی) شتی پێ سەرەتاو پێ پایان

(هەن) ووتە یە کە بە گاردیتێری بۆ بوونی

چەند شتێک : گێلاس و ئالوو بالوولە

سایمانی هەن .

(هەنا) هێزی چاودەست : تاجاوا [هەنا]

ئە کات سەوزیی یە، یا تادەست [هەنا] ئە کات

کە لە کەتە . ئارام : ئەم شەو [هەنا] م نەداوێ .

(هەنار) میبوە یە کێ خررە بە قەد

پرتە قالیك ئە پێ ناوێ کە ی پرتە لە دەنکی

خۆشی ئاودار . درەختی هەنار .

(هەناردن) ناردن .

(هەناردنەوێ) ناردنەوێ .

(هەناسکە بررکێ) هاژیان .

(هەناسکە بررە) هەناسکە بررکێ .

(هەناسکە بررێ) هەناسە بررکێ .

(هەناسە) بایە کە بە دەم یا بە لووت

وێر بگێرێ .

(هەناسە بررکە) هەناسە بررکێ .

(هەناسە بررکێ) هەناسکە بررکێ .

(هەناسە بررە) هەناسە بررکێ .

(هەناسە بررین) بریتی یە لە لێدان

لە یە کێک بە جۆریك کە نە توانی هەناسە بدا .

بریتی یە لە کونبرو کردنی شویتێک .

(هەناسەدان) بردنە ژوورەو و هیانە

دەرەووی بابە دەم یا بە لووت. بریتی یە لە
 کەمێك پشوو دان و حەسانەو: دانیشە
 [هەناسە یەك] بەدە. بریتی یە لە هاتوچۆ
 کردنی بالە شوێنێكەو: پەنجەرە کە لە
 کەلێ لاو [هەناسە ئەدا].
 (هەناسە دانەو) دەر کردنی هەوا لە
 سێ لەرێگای لووتەو.
 (هەناسە دەر هاتن) هاتنە دەرەووی
 هەناسە، ئەم ووتە یە هەر لە ئەفیا بە کار
 دێتێ: سەرمام بوو [هەناسەم دەر نایەت]
 (هەناسە سارد) بریتی یە لە مەردومی
 کلۆلی بە دێخت.
 (هەناسە سوار) کە سێکە کە هەناسە ی
 بە گران دەر چێ.
 (هەناسە سوار بوون) بریتی یە لە هەناسە
 بررکێ.
 (هەناسە کێشان) هەناسە هەل کێشان.
 (هەناسە هەل کێشان) بردنە ژوورەووی با
 بۆ ناو دەروون. بریتی یە لە خەفەت خواردن:
 فیسار کەس هەر [هەناسە هەل ئە کێشێ]
 (هەناف) با. هەناو.
 (هەناو) هێز و تەوانایی.
 (هەنجن) شتی ووردی جنراو، [هەنجن
 هەنجن] شتی زۆر ووردی جنراو.

(هەنجنین) جنین و وورد کردنی شت
 بە سەر یە کا.
 (هەنجوو جک) د. ناوکی هەرمێ.
 (هەنجیر) مێبەو یە کێ خوری زەرمی
 زەرد یا مۆری شیرینە. دەرەختی
 هەنجیر.
 (هەنجیران) کاتی گەرمە ی هەنجیر.
 (هەنجیر باوا) د. مۆز.
 (هەنجیرەوەرە) ه. بالەندە یە کە لە
 چۆلە کە گەورە ترە هەنجیر ئەخوات
 (هەند) هێند.
 (هەند ریشە) کێ یە کێ بە هاری یە لە
 پێچک ئە چێ بە لام ئەم لقێ زۆرە کە پێ ی
 ئەلێن قورراوە.
 (هەندە) هێند.
 (هەندەك) هێندێك.
 (هەندێك) کەمێك لەشتێك.
 (هەنسك) هەناسە بە دەم گریانەو،
 [هەنسکە هەنسك] هەنسکی یەك لە سەر
 یەك.
 (هەنسکە بررکێ) هەناسە بررکێ.
 (هەنسکە بررە) هەنسکە بررکێ.
 (هەنسکە بررێ) هەنسکە بررکێ.
 (هەنك) شوخی و گالە چیتیی.

(ھەنگە ھەنگ) نكە نك لە كەل ھەناسە
برر كيدا .

(ھەنگ) جۆرە مەشەنگى كەورە
چزوودارى زەردەشەش قاچى ھەيەشان
ھەلە بەستى ھەنگوینی تى ئەكات . جۆرە
كرمەنگە لە ناو ھەنگى پەست و گۆشتى رەشە
وولاخ وولاخى بەك سەم پەيائە بى لە پاشا
پەستە كە كۆن ئەكاو بال ئەگریتە ھەنگ . ھەنگ
(ھەنگانە) دەيە كى ھەنگە كە ئاغا لە
مەسكىنى ئەستىنى يا بە ھەنگوینی يا بە
پارەيى .

(ھەنگاو) ھەنگوورە ھەنگوورە قاچ لەرۆيىنا .
(ھەنگاو بردن) ھەنگاو نان .

(ھەنگاو نان) رۆين بە ھەنگاو ، بریتى يە
لە پەشكە وتن لە كارىكا : فەسار كەس
[ھەنگاو نكى باشى نا] .

(ھەنگېر) كەسەنگە كە بزانى ھەنگ
بىرى . شەنگە لە ئاسن يالە دار ھەنگوینی
پى ئەبررى .

(ھەنگېرىين) بررىينى شوئى ھەنگ
بۆدەر ھەنگانى ھەنگوینی كەي .

(ھەنگ خۆر كە) بالەندەيە كى پەچروكى
دەنووك درىژە ھەنگ ماسى كە ھەنگوورە
ھەنگ خوار دزە .

(ھەنگدان) كەورە ھەنگ .

(ھەنگدۆز) كەسەنگە لە دۆزىنە ھەنگ
پەورە ھەنگى كەيوى دا پەپۆرە بى .
(ھەنگ ژال) ھەنگى پەروەردە ھەنگوورە
شاخ .

(ھەنگقار) ئىوارە ھەنگ .
(ھەنگل) كۆشە ھەنگوورە جەوال .
ھەنگوورە بال و قولى كەنگار نا شانى :
كەنگە كە بىخەرە بى [ھەنگل] ت .
(ھەنگلە شەلە) ھەنگلە شەلە .
(ھەنگلە شەلە) قونە كەنگوورە رۆين لە
سەرىك قاچ .

(ھەنگۆ) با . ئىو .
(ھەنگوان) د . جۆرە كەنگوورە تۆپى
بالا بەرزە .

(ھەنگۆر) ھەنگوور .
(ھەنگوشت) ئەنگوشت .
(ھەنگوشتىيلە) ئەنگوشتىيلە .
(ھەنگۆل) ھەنگل .
(ھەنگولىسك) ئەنگوشتىيلە .
(ھەنگوچك) فەنگوورە .
(ھەنگوچنە) د . كەنگوورە .
(ھەنگوور) تى .
(ھەنگوورە) د . جۆرە جالجالو كەيە كە .

(هەنگووری هەنگووری) د. جۆرە
 یارییەکی دوو دەستەییە مەلانی
 ئەیکەن .
 (هەنگووزە) د . جەوی .
 (هەنگوون) هەنگوین .
 (هەنگوین) رەنگیتکی شیرینی
 خۆشە هەنگ ئەیکاناشانی هەلبەستراوی یەو
 (هەنگوینی بێ مێش) بریتی یە لە دەست
 کەوتیکی بەرخێ بێ ئەرك .
 (هەنگە) با . هەنگۆ .
 (هەنگەبۆلە) د. جۆرە هەنگیتکی زەلە
 هەنگوین ناکات .
 (هەنگەچینە) کەندەسمە .
 (هەنگەرەشکە) جۆرە هەنگیتکی
 ووردی بەکارە .
 (هەنگەژال) هەردیکە کە هەنگی زۆری
 تیا بێ . کوورە هەنگ . ناوی دێی یە کە لە
 سنووری بانە .
 (هەنگەشەلە) هەنگلە شەلە .
 (هەنگەشەلێ) هەنگلە شەلێ .
 (هەنگەلانی) خانوچکە یە کە پلەورە
 هەنگی تیا دائەنرێ .
 (هەنگەمال) د. شانی هەنگوین .
 (هەنگەوچنە) د. هەنگەچینە .

(هەنگەوون) ه . کەوون .
 (هەنگیزە) هەنگلی جەوال و تیرر .
 (هەنگین) هەنگینێ .
 (هەنگینێ) ئەو حەلە: کە ی ئییشە کەت
 ئەواو کرد هەنگینێ مەیش دێم .
 (هەنووکە) ئێستاکە .
 (هەنوون) چەور کردنی شوێنیک لە
 ئەندام بەرۆن یا بە دەرمان لە کەل دەست
 پیا هێنانیا .
 (هەنەزا) مەنالی هەوێ .
 (هەنەزازا) مەنالی هەنەزا .
 (هەنەزاك) د. هەنەزا .
 (هەنەهەن) هەنگە هەنگ .
 (هەنیشك) ئانیشك .
 (هەنیە) ناوچەوان .
 (هەنیی) هەینیی . شووتی . ئێستە .
 برروا . ئییتەر . کوتوپەر .
 (هەو) ئەو . حەو . جار: [هەو] ئەک هاتم
 واتە جارێك . کەررا ئەو [د] .
 (هەوا) هەوس و ئارەزوو . کەمێك :
 هەوايەك دەنگ بەرز کەرەو .
 (هەوا جییو) رەگی خەختێکی
 کۆیستانێ یە بە کوتر او یی ئەکیڕیتەو
 ئەخریتە سەر برینی ئاسۆرزۆر باشە .

(هەواخوا) د. لایەنگر: من [هەوا
خوا] ی تۆم .
(هەواخوايى) لایەنگرى .
(هەواخۆر) بۆشايى يەكە كە هەواى
لنى بچیتە ژوورەو .
(هەوادار) شویتى باكر .
(هەوار) كۆمەلەمالىكى دەوار نەشپىن .
هوار [ز] .
(هەوارکردن) چوون بۆ هەوار .
(هەواركە) جى هەوار .
(هەوارۆ) جۆرىكە لە بالۆرى .
(هەواكيشان) ئاوسان و هەو كردنى برىين
(هەواكا) هەوادار .
(هەوال) هاوئل . ئەحوال
(هەوالپرسىيى) هەوال پرسىين .
(هەوالپرسىين) پرسىيار كردن لە چۆنىيتى
يەك كىك لە رووى دۆستايەتى يەو .
(هەوانتە) ئاوانتە .
(هەوانتەچىيى) كەس يەكەمالى مەردوم
بنخوا بە هەوانتە .
(هەوانتەخۆر) هەوانتەچىيى .
(هەوانچە) د. هەمانەى پچووك .
(هەوانە) هەمانە .
(هەوايى) كەس يەكە كە ئارەزوويەك

لە سەريا بى .
(هەوبوون) ز. بررانەوى شت .
(هەوتاش) ز. سەرۆكى سەپان .
(هەوجارر) هيزەق .
(هەودا) تاوى دەزوو يا بەن .
(هەودان) ز. هەلمەت بردنە سەر
دوژمن .
(هەور) تەمىكە هيندى جار بەرى
ئاسمان ئەگرى و بارانى لىو ئەبارى .
شتىكى پەلەو وەك پووشو لە كەنارى
دەريا پەيا ئەبى و وەك لىكە لەشى
پى ئەشۆرى . كۆم [ل] .
(هەوراز) شویتى سەربەرەوژوورەى
سەخت .
(هەورازيى) شویتى هەوراز .
(هەوربردو) جۆرىكە لە بەرى دار
مازو و وەك لۆكە وایە، ئاوكىكى تىايە لە
[بەرەكەلآ] ئەچى . مەرەزەو كە نموچۆيەكە
هەورلنى دابى و پوچى كردى .
(هەورلەسەر) هەو: وھەلآ .
(هەورنگ) د. برنگ .
(هەوروبا) جۆرىكە لە بەرى دارمازو
بەلام بى كەلكە .
(هەوروھەلآ) كاتىكە كە مەربەرى

ئاسمانی کرتی .
 (هەورە بان) شویتیکە لە خانوو بە پێ
 پیلکە پیاسەر ئە کە وون بۆ سەربان .
 (هەورە بروسکە) هەوریکە کە بروسکە ی
 لە گەل ی .
 (هەورە تریشتە) بروسکە ی ئاسمانە لە
 گەل کرمە ی هەورا کە لە شویتیک بەدا .
 (هەوریشم) ئاوریشم .
 (هەویشە) ه . کەرویشک .
 (هەورینک) هەورنک .
 (هەوری) سەركەیی . سابرین .
 (هەوریشم) ئاوریشم .
 (هەوزینک) گیانە لاو .
 (هەوسار) سەركەللە یە کە بە
 رەشە وە پێ .
 (هەوش) بژنی رەشو سپی [ز] .
 حەوش [د] . باخچە [د] .
 (هەوشان) گیایە کێ لآووردی زۆر
 نالە لە ها، ینا بێج ئە کاولە پایزانا دانە پاچری
 بۆ سووتاندن .
 (هەوشە) د. حەوشە .
 (هەوشەنگ) مەررە بژنیکە کە بەرخو
 کاری مرد بێ و یەشتا شیرێ مابن .
 (دەوك) قوررک . ئەوك .

(هەوکردن) ئاوسانی برین لە ناو وە
 (هەوك) د. گەردن .
 (هەوگیان) هێوەرژن .
 (هەول) تەقە لاو کۆشش بۆ شتیک
 (هەولدان) تەقە لادان بۆ شتیک .
 (هەولە) د. ئاولە . مەر حەمە .
 (هەولە زلزلە) د. ئاگرە . ئاتەشەك .
 (هەولە فەررەنگیی) د. هەولە زلزلە .
 (هەورر) دەفرو قاپی گلینۆ سوورە وە
 کراو .
 (هەوورگەر) کە سێکە هەوورر
 دروست بکا .
 (هەو) ئیو . هەوی [د] .
 (هەوەرر) گۆزە و دییزە ی دروست کراو
 کە دانرا بێ بۆ سوور کردنە وە .
 (هەوەس) ئارەزوو .
 (هەوەسار) د. هەوی سار .
 (هەوەساریی) د. هەوی ساریی .
 (هەوەسیاک) د. حەپە ساو .
 (هەوەسیان) د. حەپە سان .
 (هەوێل) یە کە می چەند شتیک .
 سەرەتای شت .
 (هەوێلپایز) مانگی ئەیلوولە کە
 سێی رۆژە .
 (هەوێل زستان) مانگی کانوونی یە کە مە

كە سىيىۋىيەك رۇژە .

(ھەۋەۋە) دەنكىگە سوار لەكاتى

رەمبازىيى دا ئەيلىن بەھاركارى خۇي .

(ھەۋى) ژنى مەيد .

(ھەۋيا) ھىوا .

(ھەۋيان) ھەۋيان .

(ھەۋىيار) ھەۋىيار .

(ھەۋىيارىي) ھەۋىيارىي .

(ھەۋىدار) ھەۋىدار .

(ھەۋىدىي) با . كەنمەزەرتكە .

(ھەۋىر) جىيا كىردنەۋەي كارو بەرخە

دوۋى تى بەردان وشىر خوار دىيان .

(ھەۋىردە) . بالندەيە كى زۇرقەلەۋە

كەپى ئەلەين [كەررەۋالە] .

(ھەۋىرشىل) د . كەسەيكە كە بەپارە

ھەۋىرەشىلنى بۇ نازەۋا .

(ھەۋىز) شۈننىكە لەتەراخ مالان كە لە

بەھار اناشەۋنازالى تىامۇل ئەدرى .

(ھەۋىس) ھەۋىز .

(ھەۋىسار) ژنىكە كە ھەۋىيىي .

(ھەۋىسارىي) ژيان لەكەل ھەۋىدا .

(ھەۋىن) شتىكە ئە كىرتە شىرەۋە بۇ

ئەۋەي كەپىي بەپەنپىر يا بەمەست .

(ھەۋىنىڭ ئىككىرى) مەياندنى شىرەۋەين .

(ھەۋىي) ھەۋى [ز] . مانك .

(ھەۋىير) ئاردى بەئوگىر اوۋى شىلراۋ .

(ھەۋىيرىش) كۈنگە ھەۋىيرىكى

كۈنى ترشاۋە تىكەل بەھەۋىيرى تازە

ئەكرى بۇ ئەۋەي زوۋ ھەلەي .

(ھەۋىيردە) جۆرە مەلىكە لە ناو

دەغلە ئەي .

(ھەۋىيرشىل) ھەۋىرشىل .

(ھەۋىيرواتا) كۈنگە ھەۋىير .

(ھەۋىيرەپتە) نان يا كۈلپىرەيە كە كە

باشى نەبىر ژابى .

(ھەۋا) وۋەيە كە بە كاردىنرى لەروۋى

سەر سوورمانەۋە لەكاتى بىستى قسەيە كا

ۋەك ۋوتەي ئەھا .

(ھەي) پىيىتى بانك كىردنە بۇ نىزىك :

[ھەي] بەقوز بانك بىم ، يا [ھەي] ھاۋار

يا [ھەيداد] [ھەي بى داد] . پىيىتى سەر

سوورمان [ز] . ۋوتەيە كە ئەۋوتىرى بە

قسەلەكەل كىراۋ لەكاتىكا كە بلى : مەن نىم ،

ۋاتە تۇ ھەيت .

(ھەيياران) ياراز . پاررەنەۋەيە كە

مەنلان لەكاتى بى بارانى دا ئەيلىن بە

كۈمەلىي ، ۋە ئەلەين [ھەيياران ۋە ياران ،

ياخۋا پىيارى باران] ، لەھىندى شۈننىش

تەلەن: [ھەناران ۋە ھەناران، ياخوادا كاتە
 باران، بۇ ھەقرو ھەزاران] .
 (ھەياسە) كەمەرەيە كى زىررىن يا
 زىيوينە ژنان تەيەستەنە پىشتيان.
 (ھەياھەيا) ۋوتەيە كە لەيارىي دوو
 دەستەيى دا بە كاردىنرى بەم رەنگە دوو
 دوو بە پەنھانىيە كى ناۋىك لە خۇيان
 تەلەن، ئىنجا كە دىنە بەردەمى ۋە ستاگان،
 تەلەن [ھەياھەيا] تەمانىش تەلەن لە
 خۇتان ھەيا، تەوانىش ئىيتىرلە بەر بوورە
 ناۋەكان تەلەن بەم رەنگە تەلەن [كى
 تەيەۋى رۇژو كى تەيەۋى مانىك]
 ۋە ستاگانىش ھەريە كە يە كىتكيان ھەل
 تەگرن ئىيتىر بەم رەنگە ھەتا ھەردوو
 دەستە كە بە تەۋاۋى ھەل تەبىررى .
 (ھەيپۇر) با . كاتى ەسر .
 (ھەيتاھەيتا) ۋوتەيە كە بە كاردىنرى
 لە جىياتى ۋوتەيە [خىراخىرا] .
 (ھەيتوھوت) شتى ھىچ ۋىچ .
 (ھەيجوو) خوازىتى .
 (ھەيجوۋى) د . ھەيجوو .
 (ھەيررۇ) ۋوتەيە كە ژنان بە كارى
 دىنن لە كاتى داخ ۋە خەتە دەرىزىنىكا .
 (ھەيىش) با . مانىك .

(ھەيىك) مانكى يەك شەۋە .
 (ھەيىقى) با . ئومىد .
 (ھەين) ۋوتەيە كە، قسە كەر بە خۇي و
 يە كىكى تى تەلەن لە ۋەرامى كە سىكا
 كەلەن: ئىۋەھەن؟ ۋاتە بەلەن ھەين .
 (ھەينوو) رۇژى جومە .
 (ھەينە) د . ھەينوو . ھەنكىنى [د] .
 (ھەينى) ھەينوو .
 (ھەينىي) ھەينوو . شوۋتى .
 (ھەيوان) شوۋنىكە لە خانوو كە روۋىە كى
 لەرسەربارى درىزى چۆل بى ۋەبىۋارى
 نەبى، ۋە لەسەر كۆلە كەۋنپىر كەبى .
 (ھەيۋەجان) زلف .
 (ھەيۋى) با . مانكى يەك شەۋە .
 (ھەيۋى) د . مانىك كە چۈرە ھەفتەيە .
 (ھەيپا) ۋوتەيە داخ ۋە خەتە: لە كاتىكا
 كە خۇشەۋىستىكت بىرى : ھەيپا
 كۆستىكى گران بوو .
 (ھەيپاى) ھايپا .
 (ھەيپۇ) ھەيپوو .
 (ھەيپوو) ۋوتەيە ۋەرسىبون .
 (ھەيپە) ۋوتەيە كە ۋولاخى بەرزەي
 پى لى تەخوررى .
 (ھەيەھەيە) ھەياھەيا .

(ھەيھەي) ووتەي سەرسورمان لە
شتىك : [ھەيھەي] لەوەرانى يە كىنكا كە
بلى ناخوئىم .

(ھەيىن) ز . بوون [وجود] .
(ھى) ناوہ بۇپىيتىك لەيىست وحووت
پىيتەي كوردىي .

(ھىتوئىن) با . تووتىن .

(ھىتىيو) ھەتىيو .

(ھىجىيى) ھەيجوو .

(ھىجىيىكەر) خوازىيتى كەر .

(ھىجران) ز . ماىە و ھۆى شت .

(ھىجرانىي) جۇرە مقامىكى كوردى يە

(ھىجوىي) ھىجىيى .

(ھىجوىيىكەر) ھىجىيىكەر .

(ھىچتايەكى) د . ھىشتا .

(ھىچك) د . ھىيىچك .

(ھىدەرە) گامىشى چوارسالە .

(ھىدىي) شتى ھىواش ولەسەرخۇ .

(ھىدىي بوونەۋە) ھىواشبوونەۋە .

(ھىدىيىكردنەۋە) ھىواشكردنەۋە .

(ھىران) . ھاررىن .

(ھىرر) وورر .

(ھىررك) ل . شتومەكى ناومال .

(ھىررى) د . ووتەيە كە لەرووى

سووكى يەۋە مەردومى پى دەرنە كرى :
[ھىررى] وانە وون بە .

(ھىررىي ھىررىي) ووتەيە كە منالان
بە كارى دىنن لەرووى گالتە پى كرىن
تەرىپى كرىنەۋەي يە كىنكەۋە .

(ھىرش) رۇيشتى شت بەھوروزم
لەشاو .

(ھىرش بىردىن) رۇيشتى بەھوروزم
لەشاو .

(ھىرش ھىتان) ھاتى شت بەزۇرىي
لەشاو .

(ھىرۇ) كىيايەكى بەرزى كەلاپانە
كولىكى كەورە تە كرى ، وە كەلى رەنگى
ھەيە ، لە ناوشىپراتە سووررىتەۋە بۇچاۋ
ئىشە ، بىنكە كەشى تە نرى لە بىرىن زوو
دەرى تە كات .

(ھىرۇن) ز . ھىلەكە و رۇن .

(ھىرە) با . ئىرە .

(ھىرەق) ئىرەق ، [ھىرەقبوون]
ئىرەقبوون ، [ھىرەقكردىن] ئىرەقكردىن .

(ھىز) تەوانايى .

(ھىزا) د . نەعنا .

(ھىزدار) شتى بەھىز .

(ھىزگرىئەۋە) پەيا بوونەۋەي ھىز .

(هیزم) ه. داری سوتاندن .

(هیزم دان) د جینگای داری سووته نی .

(هیزوک) با. جولا نه یه که له کورییس .

دروست ته کری بۆلن نیشتن .

(هیزیا نه وه) د . هیزگرته وه .

(هیز) ز. کاتی رابوردو، چ دوورچ نزییک

(هیزا) با. مەردومی به ریز. شایته

[لایق] . به نرخ .

(هیزان) ز. هیتانی شت به ونرخه ی

که پیی درایی : نه م قاللی یه نه و پاره یه

نه هینن که پیی دراوه .

(هیزایی) با . ریز .

(هیزیین) هاژیان .

(هیس) د . هیز .

(هیزتر) ز . نیستر .

(هیسر) نیستر .

(هیسک) نیسک .

(هیش) مژان .

(هیشتا) ووته یه که به کاردینری بۆ

نیشان دانی کردار یا ووناریک که نه ت

کردوو یا نه ت ووتوو تاکانی قسه

کرد نه که ت به لام له نیازتایه که نه و

کرداره یا نه و ووناره بکه یت ، یا

کردووشته به لام ته واوت نه کردوو :

قسه که م [هیشتا] پی نه ووتوو ، یا

فرمانه که م [هیشتا] نه کردوو ، یا [هیشتا]

له کاره که نه بوومه ته وه .

(هیشتا کوو) هیشتا .

(هیشتا کوونی) هیشتا کوو .

(هیشتا کی) د. هیشتا کوو .

(هیشتان) هیشتا .

(هیشتا وه کوو) هیشتا .

(هیشتر) حوشر .

(هیشتن) ریدان بۆووتن یا کردنی شتیک .

(هیشتنه وه) گلدانه وه ی شت .

(هیشخان) د. ژووری زه خیره .

(هیشرمه) هاشرمه .

(هیشک) نیسک .

(هیشوو) قنچکینکه که چهن دانه تری

یا خورمای پیوه پی .

(هیشوو گردن) گوله وه چینی .

(هیشوو کهر) گوله وه چن .

(هیشه) هیش .

(هیشه مال) د. خا که نازیکی پچکوله یه

ناو مالی پی پاک ته کریته وه .

(هیشار) ز. تیواری .

(هیشرست) ز. تووتررک .

(هیشتران) با . ههثران .

(هینین) با . هوین .

(هینیی) تکا [زا] . هیوا [با].

(هینقم) دشتی که وری قایم .

(هینک) با . هیلکه .

(هینک ز . هینکه .

(هینل) حیل .

(هیل) کیرری جووت . خه تی سه رکا غه ز .

(هیلک) ماندوو : هیلکیم باتوژی

بچه سیمه وه . که شه نک : نه خوشه که

هیلکه ، واته که س به ته مای نی به .

(هیلالی) تاقی سه رده رگا و په نجه ره که

به که وانه یی بیته وه .

(هیلان) هینشتن : [بهیله] قسه بکه م .

(هیلانه) جینگایه که بالنده ی ده شتی

له پووش و په لاش دروستی نه کات و به شه و

تیا هه ل نه نییشی . کونیکه زه رده والو

زه رده زیره شان و که رای تیا دا نه نین .

(هیلانه دوزه) هیلانه دوزی .

(هیلانه دوزی) که درانی مریشک له

کاتی هیلکه کردنا بو شویتیک که

هیلکه که ی تیا بکات .

(هیلانه شیوان) بریتی به له سه رانی

تیکچوون و مال ویران بوونی به کیک .

(هیلانه واز) کیانداریکه که هیلانه ی

لی شیوانی .

(هیلانین) ز . به رز گردنه وه ی شت .

(هیلایستین) ز . هه لوا سین .

(هیلک) دل : [هیلک] ت بررن .

خه سوو [ز] .

(هیلکان) ز . مه نجه نییق .

(هیلکاو) جوړه چیشتنیکه له ناوو

هیلکه دروست نه کری .

(هیلکردن) پیر گردنه وه و تی بیینی ،

وه هه رله نه فی دابه کار دیتری : فیسار که س

نه [هیلی کرد] و نه گفت جویتیک کی دا .

(هیلکه) شتیک کی سپی خوری درتژ کوله ی

تویکل ناسکه ، نایه که ی له دووره نک ،

ناوی تیایه ، زه ردوسپی ، له بالنده و

هیندی کیاندار ی تری من یینه په یاته بی ،

وه بیتچووی نه و کیانداره او هیلکه به

دیته دی .

(هیلکه دان) نووره که یه کی درتژ -

کوله یه له ناوسکی هیلکه که را هیلکه ی

تیا به ره م دی .

(هیلکه ریوی) گیایه که به رینگی

خرر نه کری ناژال نه یخه ات .

(هیلکه شکانن) د . هیلکه شکینه .

(هیلکه شکینه) جوړه یاری به که به

هیلکه نه کری .

(هیلکه شه یئانۆ که) جۆره قه واغینکی
ناو کولۆری سپیی پچووکی دهشتی به ،
ناوه که ی کرمینکی تیایه .

(هیلکه کردن) دانانی هیلکه له لایهن
کیاندار ی هیلکه که ره وه .

(هیلکه کهر) بالنده یه که که هاتییته
هیلکه .

(هیلکه وررۆن) خوارده مه نی به که
دروست نه کری له هیلکه و رۆنی داخ
کراو و تارد .

(هیلکه و که ره) جۆره خوارده مه نی به
که دروست نه کری له هیلکه ی کولآوو
که ره به تیکهل کردنیان .

(هیلک) د . وورک .

(هیلیم) دهرمانیکه وه که تییره دار تاش
دوژی داری پق پرره کاته وه . ریسیتکی
ره ننگ کراوی خاوه له مه و دای تهونی
قالی مهل نه کینهری و به چه قۆنه برری .
(هیلیمکاری) پرر کردنه وه ی درزی
دار به هیلیم .

(هیلنج) به قدانه وه یه کی به ته کاته که
له دل تیکه له لاته وه په یا بیتی .
(هیلنجدان) هاتنی هیلنج .

(هیلۆل) با . مهردومی گالته پیکراو .

(هیله) ز . راوی په له وور و ماسیی .

(هیله) د . هیلکه .

(هیله په په) جۆره کولیره یه که دروست

نه کری له هه و بیریک که زه ردینه ی
هیلکه ی تیکهل کرابتی .

(هیله ساو) به ردیک یاته خسته یه کی

لووسه کۆزه و دیز و سواغی پتی لووس نه کری .

(هیله ساودان) لووس کردنی سواغو

کۆزه و دیزه به هیله ساو .

(هیله ساو کردن) هیله ساودان .

(هیله ساوه) هیله ساو .

(هیلک) شتیکی کونکوونی زۆر

سخه له تهل، ئاردی پتی نه بیژریته وه .

(هیله کچی) که سیکه که هیلک

دروست بکات .

(هیله وه ی) ه . گا کۆتر .

(هیل فانیک) با . راو که ی مریشک .

(هیلینک) با . هیلانه .

(هیم) ز . بنچیمینه و بناغه .

(هیمما) هیشتا .

(هیمان) هیشتان .

(هیمای) هیشتا .

(هیمین) کیاندار ی هیدی له سه رخۆ .

(هينمايه تى) هينمى .

(هينمن بووننه وه) هيندى بووننه وه .

(هينمن كردنه وه) هيندى كردنه وه .

(هينمىتى) هينمى .

(هينمىنى) هينواشپى وله سهرخوئى .

(هينمه) دار . چل و پوپى دره خت .

(هينا) د . بپير كه وتنه وه .

(هينان) هانينى شتيك بولاى خوت .

(هينانه چى) به چى هينانى فرمانيك .

(هينانه وه) كرتنه وهى نه نداميكى

شكاو ياله چى چوو . نان كردن به تهنوورى

كه رم خير او ده ست و برد : تهنوور به كهرمى

[نهى هينيتته وه] به ساردى ناي

هينيتته وه . هينانى شتيك بولاى خوت

جارى دووهم .

(هينانه وه چى) كرتنه وهى نه ندام

(هينجانه) سوينه .

(هيند) هينده .

(هيندويى) جوره ترى به كه وهك بول

مازووبه لام تهم دهنكى كه وره تره .

(هينده) ووتنه به كه اشاره ي پى نه كرى

بوتنه ندازه به كى تاشكرا : [هيند]

بدهرى ، له كاتيك كا كه به ده ست اشاره

بكاهيت بوتنه ندازه به كى يا [هينده] بخو

كه نه خوش نه كه وييت .

(هيندى) كه مينك له شتيك : [هيندى]

كم بدهرى .

(هينك) ز . فيتك .

(هينكا) ز . ووتنه به كه له چى ووتارى

[له و كانه دا] به كاديترى .

(هينكوور) دواى نيوارى .

(هيو) توميد .

(هيوادار) خاوهن توميد .

(هيوادارى) توميدده وارى .

(هيواره) نيواره .

(هيواش) شتى هينمى وله سهرخوئى با كه

يا بارانه كه [هيراش] ه [هيواش بووننه وه]

هيندى بووننه وه . [هيواش كردنه وه] هيندى

كردنه وه .

(هيواشپى) هينمى وله سهرخوئى .

(هيوان) د . هيوان .

(هيوور بووننه وه) هينمن بووننه وه .

(هيوهر) شووبرا .

(هيوهرزا) منالى هيوهر .

(هيوهرژن) ژنى شووبرا .

(هيوهرزا) د هيوهرزا .

(هيوين) هيوين .

(هيوپى) ز . شتى شيدار .

(ھېي) پېيتى تەملىك واختصاص تەم
تەسپە [ھېي] نەريىمانە وئوزىنە [ھېي]
تەسپە كەيەتى .

(ھېي) ووتەيە كەلە كەل تووررەيى دا
بە كاردىتىرى بۆيە كېكى سوو كى بى نىرخ .
(ھېيت) جووت : [ھېيت] م تە كەررى .
(ھېيچ) ووتەيە كە بە كاردىتىرى لەجياتى
ووتەي [شت] : [ھېيچ] ت پى يە ؟ واتە
شتت پى يە . نە بوونى شت : تۇپياوئىكى
[ھېيچ] يت واتە پياو نىيت .
(ھېيچتا) د . ھېشتا .

(ھېيچتاكى) د . ھېشتا كى .
(ھېيچك) چا كل .

(ھېيچو پوچ) شتى بى نىرخى بى ما يە .
(ھېيچە) ووتەيە كە بە كاردىتىرى لە
جنى وونەي [ھېيچ] ى بە مەنى شتى
نە بوو : تۆلە [ھېيچە] زويىر تە بىيت .

(ھېير) كىژو وىژ .
(ھېيربار) با . دەفر .
(ھېيرو) ھە لووژەرە شە .

(ھېيرال) قاب و قاچاخى ناومال .
(ھېيز) ھېيز .

(ھېيزار) چارە كەي كۆلى ئافرەت .
(ھېيزرە) شتىكى درىژ كۆلەي پىچكە
دارى لىودارى دەم و الە ، لە قورر دروست

تە كرى ، ھېيزەرۇنى لە سەردا تە نرى . سايلا
(ھېيزە) پىستى خوشكراوى بە ساغى
دەرھانوى ھەندى كياندارە كە رۇنو
دۇشاوى تى تە كرى .

(ھېيزە دان) شوينىكى تايە تى يە لە قورر
دروست تە كرى بۇ تىادانانى ھېيزەي پىرر .
(ھېيس) دوو كەلى نەوت .
(ھېيشك) ووشك .

(ھېيشف) ز . مانكىكە كە بە ئاسمانە وە يە .
(ھېيشى) با . چاوەروانىي كىردن . ھىوا .
(ھېيك) ھېلكە [ل] . ناكاو : لە ھېيىكرا
راپەرراندەم ، واتە لە ناكاو .

(ھېيلكە) دەنگى پىكە نىينى نزم ،
[ھېيلكە ھېيك] ھېيلكە يەك لە دواي يەك ،
[ھېيلكو ھورر] ھېيلكە ھېيالكى زۇر .
(ھېيليان) ھ . ھېلانە .

(ھېيم) ز . ھېم .

(ھېين) ووتەيە كە بە كاردىتىرى لە باتى
شتىك كە ناوى تە زانىيت يانە تە وىت
بىلىت .

(ھېينان) ھېنان .

(ھېينبون) ز . فېر بوون .

(ھېينكرون) ز . فېر كىردن .

(ھېيھېيىكەرە) بالندەيە كە وەك [شوان

خە لە تىنە] كە تە خويىنى تە لى [ھېيھېيى] .

۷

پىيىتى يى

ى

(ى) بۇگەلى مەنناھاتوۋە «۱» بۇ پالدىن «نسبت» ى شتىك بۇ شوتىنىك : شارەزوور يـ [ى] ، ديار بە كرىـ [ى] ، كرماشانىـ [ى] . «۲» بۇ تاقەيە كىك ياشتىك بە كاردىنرى : لەھەر كەسە [ى] ژىر [ى] ۋە لەھەر شتە [ى] بىر [ى] ۋە رگرە «۳» ئەبى بەراناۋى لكاۋبۇتاكى نادىار «ضميرى مفردى غائب» : كرد [ى] ، بردى «ى» ، خويند [ى] . «۴» ئەبى بەرناۋى موصول ۋە جملەيەكى ئەۋى كە لە دوايە ۋە بىن تايىن بەسلەي : دەرس [ى] كە خويندت پياپچۆرە ۋە ، كار [ى] كە كردت بى بەرەسەر . «۵» ئەكەۋىتە ناۋەندى صفت و موصوف و مضاف و مضاف اليه ، ۋە بەيە كيانەۋە ئەبەستى : لىمۇ [ى] شىرىين ، دەرگا [ى] مزكەوت . «۶» ئەنۋوسى بەدوايى صفەتەۋە ئەيكە بەمصدر : شىتتى [ى] ، ژىرىـ [ى] ، جوانىـ [ى] . «۷» پىيىتىيى تىملايە ئەبى

بە ژىر بۇ پىيىتە كەي پىشى : كىرفان ، سىروان ، جىپان . (ى) پىيىتىكە ئەنرى بەو كارانەي كەلە يارىدا ئەكرى ۋە ئەيانكا بەمصدرى يارىي : بوخچە بە كەردانى ، مەشكەژەنى ، قەلەمردارى ، ھەنگلەشەلى ، ئاشە بەتەندوورى ، دىمونائى . پىيىتىكە تاقە يەكشت ئەكەيەنى : پىاۋى ، بەردى ، دارى ، ۋاتە يەك پىاۋ ، يەك دار ، يەك بەرد . (يا) ۋەتەيە كە بە كاردىنرى بۇدودلىي «تردد» لە ناۋەندى دووشتا : ئەرتارمايىيە [يا] زەلامە [يا] ۋوللاخە . بە كاردىنرى بۇ خاترخۆيى «تخير» لە ناۋەندى كردنى دووشتا : [يا] دانىشە [يا] بررۇ . (ياۋو) ئىستر . (ياپراخ) چىشتىكە لە برنج ۋە كەلا مئوياسلىق يا كەلەرمى پىچراۋە دروست ئەكرى . (ياپنجىيى) قاپوونى ئەستورى

ئاو دامانى .

• (ياتاخ) نوين و بهر يه كه كه تيا ته نوويت

(ياخۇ) ووتته يه كه به كارد يترى بۇخاتر

خۇيى له ناوه ندى كردنى دوو شتا : يا

دانيشه [ياخۇ] بررۇ .

(يا خود) يا خۇ .

(ياخه) يه خه .

(ياخيتىي) سهر كه شىو له ته ندازه

دەر چوون .

(ياخىي) گياندار يكي سهر ره قه كه له

ته ندازه ي خۇي دەر چوويى ، [ياخىي

بوون] سهر كه شىو و دەر چوونى گياندار

له ته ندازه ي خۇي .

(ياخييكه رىي) ياخيتىي .

(ياد) بيرو هوش .

(يادداشت) د . يادداشت .

(ياداوهرىي) بىر كردنه وه له كردارى

جوانى يه كيك له كۆبوونه وه يه كى

تايبه تى دا .

(يادداشت) نووسىيىنيكه كه شتيكت

بىر بنخاته وه .

(ياد كردن) بىر كردنى شتيك .

(ياد كردنه وه) بىر كهوتنه وه ي شتيك .

(يادگار) شتيكى جوانه كه يه كيك

بيدا به يه كيكى تر بۆنه وه ي كه ههر

چهن چاوى پى كهوت خاوه نه كه ي

بيته وه ياد .

(يادگار يى) بوونى شتيك لاي يه كيك

به يادگار .

(يادنامه) نامه يه كه كه شتيكت

بىر بنخاته وه « مذكرة » .

(يار) هاوده ميكي زور خوشه ويست .

پيىتى كار كهر «فاعل» به ههر ناويكه وه

نووساته يكا به كار كهر : كرر [يار] ، جووت

[يار] ، فروش [يار] ، به خت [يار] ، زان

[يار] .

(يارا) ده سه لات و ته وانايى : [يارا] ي

ته وه م نى يه بيتمه لات .

(ياران) ووتته يه كه هه ردوم له گانى بىر

كردنه وه له قسه ي يه كيكه ته يلى له بهر

خۇيه وه : [ياران] فلا نكه س ته مررۇ ته و

قسه يه ي كه كردنه پى مه به سىي چى پى .

• (يارد) ناوه بو ته ندازه يه كه له پيوانه

كه سى پى يه وه پى يه كيش دوانزه نينجه .

ئارد .

• (يارده) يارد .

• (يارم) ووتته يه كه به كارد يترى بۇ

ناوونجيتى شتيك له ناوه ندى دوو شتا :

[يارم] كوير ، واته نيمچه كويريك كه له

ناوه ندى كويرى ته و اوو چاوساغ پى .

(يارمباز) د . يارمەز .

(يارمە تىي) ياريىدە و كۆمە كىي .

(يارمە تىيدان) ياريىدە دان و كۆمە كىي

كردن .

(يارمە تىيدەر) كەستىكە كە ياريىدە ي

مەردوم بدات .

(يارۇ) ووتە يە بە كاردىتىرى لە جىيانى

شتىك كە نە تە وى ئاوى بلىيت .

(ياروو) خە يار .

(يارمەز) مەردومى مەرزە ي جلفرر .

(يارىە) ياريىدە .

(يارىە دان) ياريىدە دان .

(يارىە دەر) ياريىدە دەر .

(يارىي) چەن كرده وە يە كى تايىبە تى يە

بۇ رابو واردن و خۇخلا فانن ئە كرى .

ياريىدە [د] .

(ياريىدە) يارمە تىي .

(ياريىدە دان) يارمە تىيدان .

(ياريىدە دەر) يارمە تى دەر .

(ياريىكردن) كە مەل رابو واردن لە

كەل يە كىك بە چەن كرده وە يە كى تايىبە تى .

(ياريىكەر) كەستىكە كە يارىي

باش بىكات .

(يارىي يە) ياريىدە .

(يارىي يە دان) ياريىدە دان .

(يارىي يە دەر) ياريىدە دەر .

(يازدە) ئاۋە بۇ ژمارە يەك .

(يازدە مېين) شتىكە كەلە پا يە ي

يازدە دا بىن .

(يازدە مەم) يازدە مېين .

(يازدە مە مېين) يازدە مەم .

(ياس) د . تەلە بەرد . ياسە مەن [د] .

(ياسا) شەرىعەت و قانۇن . رە و وشت .

باو .

۰ (ياساخ) قەدە غە .

(ياساۋول) پاسەۋان .

(ياسايى) قانۇونى .

(ياسايىن) فىقە .

(پاسە مەن) درەختىكى كەلاۋوردى

پىچكۈلە يە ، كراپىكى ووردى سىيى بۇ

نخۇش ئە كرى ، دارە كە ي ئە كرى

- بە دار جگەرە .

(ياسە مېين) ياسە مەن .

(ياشرمە) ھىشرمە .

(يافت) د . نىشانە و بەلگە .

(يافتىرىين) د . نە ھىشتى نىشانە ي شت .

(ياقووت) بەردىكى ئالى زۇر

جوانى بەنرخە .

(ياقووتى) ناوۋە بۇ جۈرە تىرى يەك .
شەتتەكە كەرەنگى ۋە كەرەنگى ياقووت واپى .

(ياقە) يەخە .

(ياكە) ھ . جىڭكا .

(يال) شافى شاخ و گردوتە پە . مووى
پشت مى وولاخ .

(يالگەنىيەك) د . بىرىتى يە لە كەچەل

(يام) يان .

(يان) يار. راناوى لكاوۋە يۇجىمى غائب
، ئەلگى بە ئاخىرى ناوۋە كىردارى تى
پەررەوۋە : دايكىيان ، خواردىيان .

(يانزە) يازدە .

(يانزەمىين) يازدەمىين .

(يانزەھەم) يازدەھەم .

(يانزەھەمىين) يازدەھەمىين .

(يانە) ھ . خانوو .

(يانى) يەغنىي .

(يانىي) يانى .

(ياو) تاي نەخۇشىي . ئاو .

(ياوان) كە يىشتەنجى [ھ] . بىابان [د] .

(ياولەرز) تاولەرز .

(ياونىشان) شەتتەكە كە نىشانەي تابى ،
ۋەك ئەموتۇرخەي كە لەسە رايىوى نادار پە

يدا ئەبى .

(ياووس) ئاووس .

(ياوۋە) د . ووررەتە .

(ياوۋەر) يارىيىدەدەر «معاون» . مرافق

(ياوۋەرە) د . پردان .

(ياوۋەياو) د . خاۋەخاۋ .

(ياي) يايە . دوگمە يە كە لە ھىندى شتا
كە دەستى پىيانرا لەخۇيە ۋە كارنەكات .
(يايە) ووتە يە كە بە ژنى سەرە ئە ووتى
بۇ كەورەيى .

(يىخ) ووتە يە كە بىزىن ۋە مەرى پىلى
ئەخوررى . ووتە يە كە خوشترى پىلى
ئەدرى .

(يىخدان) بەزەويى دا دانى ووشتر
ۋرەشە وولاخ .

(يىخە) يىخ .

(يىخەلىكردن) بىرىتى يە لە گرتن ورا
پىچكردنى چەن كە سىك چىك لەسە شان .

(يىن) پىيىتىكە بە ھەر ناۋىكە ۋە ئرانە يكا
بە اسمى مەنسوب : نىسكا [يىن] د . ماش [يىن] .

پىيىتىكە بە ھىندى ناۋە ۋە ئە نرى ئە يكا بە
مەصدى يارىي : كوتىزىن ، سىنجوۋ قىيى ،
ھەلما تىن ، مەزراحىن ، ھەلوۋ كىن ، فەنجان تىن ،
تۈپىن . پىيىتىكە بە دوۋاي ھىندى ناۋە ۋە

تە نووسى تە يىكايە كار كەر: كەر فرور [ين]
ماين فرد [ين] .

(يۇ) ھ . يەك .

(يۈز) دررندە يە كى كىويى يە لە تانجىي
تە چى زۇر بە چىكە، وە ھە موو دە عبا يەك
لى (تە ترسى .

(يوسر) بەرى دارىكى بۇن خوشە
تە كرى بە تە زىيىج .

(يۈنجە) د . وىنجە .

(يوو) يوو .

(يوو) ھ . يەك .

(يە) تە مە (ھ) . ئامر رازى ئاوبەند
«أدانی ربط»: تەوى من كرى يومە تە مە يە.
(يە چك) چا كل .

(يە حيا بە گىي) جۈرە ھە نجىيرىكى
رە شباوى شىيرىنى پايزە يە .

(يە خ) سە ھۆل .

(يە خا) د. بە ئراووسە ھۆلاو .

(يە خبەند) شۈتتە يەكە سە ھۆل تىا بە ستىيتى
(يە خبەندان) سە ھۆل بەندان .

(يە خترمە) وولا خىكە كە بەرە لا بوو بى
بە ھۆى گلان يا كوژرانى سوارە كە يەو .

(يەختە) بار گىيرى خە ساو .

(يەختە خانە) تە ويىلە يەختە .

• (يەختە سار) قىرورمردنى ھەرەو ەز:
رە شە گرانەتن [يەختە سار] ي خستە ناو
ئاوايى يەو .

(يە خدان) د . يە خدان

(يە خسىير) دىيل .

(يە خکردن) د. رچانى شتى شل و بوونى
بە سە ھۆل .

(يە خنىي) يە غنىي .

(يە خنىي كىش) يە غنىي كىش .

(يە خە) بەرۈكى كالا . مليوانى كالا .

(يە خە چال) د . چالە بە فر .

(يە خە دادرراو) جۈرە كە نمىكە .

(يە خە دادررىن) برىتى يە لە وەر رسبو
ون و بە جى ھىشتنى شتىك. برىتى يە لە
ررسوا كىردنى يە كىك: تۈلە سەر تەم كارە
بىيت [يەختە دائە دررم] .

(يە خە درر) شۈتتە يەكە كە دادررايى و
ھە لكە ئرايى بە قوولسى و تە سكىي بە جۈرىك
كە سەرى وال بى: كارىزە كەم [يەختە درر] ە
(يەختە كىشياك) د. برىتى يە لە منالىكى
بىكازە كە كىر دىتت بە منالى خوت .

(يەختە كرتن) برىتى يە لە دە مقالچى و
شەررپىن فرۈشتن .

(يەختە گىير) برىتى يە لە شتىك كە بوو بى

بەكۈلكتەۋە .

• (يەدەك) شتېكەلەۋىنەۋى تەۋشتەۋى

كەبەكارى تەھىنىيەت بۇتەۋەۋى كەتەم نەما
ئەۋلەشۋىنى دابىئىيەت «بىدل» .

(يەرد) يارد .

(يەردە) ياردە .

(يەرمە) ھ . شالىكەلەناۋەراستى
كۆپانادانەدروۋىۋپوۋشى تى تەئاخىرى
بۇتەمەۋى پىشتىۋولاخە كەبرىيىندارنەبى .

(يەرە) ھ . سى .

(يەرەژن) ھ . ئەژنۆ . ئانىشك .

(يەرەق) ئىرەقى جۈۋت .

(يەرەقان) نەخۇشى زەردوۋى .

(يەرەقبوون) ئىرەقبوون .

(يەرەقكردن) ئىرەقكردن .

(يەرى) ھ . سىيان .

(يەزدان) ناۋىكەلەناۋانى خۋاۋى كەرە .

(يەشان) ئىشان: پىشتم (يەشى) .

(يەشم) جۇرەبەردىكى سەۋزى تۇخى
جۋانەمۇرى لى ھەل تەكەنرى .

(يەغ) ۋوتەيە كەمنالى ساۋابەكارى

دېنى بۇشتى پىيسرو ناخۇشى .

(يەغان) د . يەغدان .

(يەغدان) سىندوۋقى گەرە .

(يەغىر) گىياندارى ياخىي، [يەغىر بوون]

ياخى بوون [يەغىر كىردن] ياخىيىكردن .

(يەغنىي) كۆشتاۋ .

(يەغنىيىكىش) دەفرىكى دەمپانى لىو
دارى قىزولى بىكدارى مەسپىنە .

(يەق) قىر قىنە .

(يەقخواردنەۋە) پۇنگ خواردنەۋەۋى
شتىك لەشۋىنىكا .

(يەقدانەۋە) قىر قىنە دانەۋە . يەقخواردنەۋە

(يەقكردنەۋە) شى ھەلپىنەنى ھىندى

شت، ۋەك شەكرو تۈۋتۈن ۋەكەزۇ . ھىتانەۋەۋى
خواردن لەدەمەۋە . يەقخواردنەۋە .

(يەقە) يەخە .

(يەك) ناۋە بۇھەۋەل ژمارە .

(يەكالا) شتى دادراۋى لەيەك بوۋەۋە .

(يەكالا بوۋەۋە) دادررانو لەيەك

جىابوۋەۋەۋى شت .

(يەكالا كىردن) دررىنى شۋىنى لەئەندام

لەلايەن پەزىشكى تاييەتى يەۋە «تشرىح» .

(يەكالا كىردنەۋە) دادررىن ۋە لەيەك

جىا كىردنەۋەۋى شت .

(يەكالە) د . يەكالا .

(يەكالە بوۋەۋە) يەكالا بوۋەۋە .

(يەكالە كىردنەۋە) يەكالا كىردنەۋە .

(يەكان) بەۋژمارانە ئەۋۋىرىن كە

تەكەونە خانەى يەكەو .

(يەكانە) بەرازى نىرى پرەدار .

(يەكاو) . چىشتى قوبوولى .

(يەكاويەك) دووچەندانەى شت :

لەم كررىن و فرۆشتەدا [يەكاويەك]

قازانچم كرد، يائەم برىنجە [يەكاويەك]

ئاو تەخوا .

(يەكبەاد) شتى تەنراوى تەنكى يەك

لۇنە . برىتى يە لەمەردومى لاواز .

(يەكبەازد) جۇرە يارى يەكە يەكبەازدى

تياۋە برى، ھەركەس كەمتر برى وادانە برى .

(يەكبەال) يەك تەن .

(يەكېرر) جوانووى دووسالە .

(يەكېوون) يەكېتى .

(يەكېيىنە) ووتە يەكە باكاردىنرى لە

جىنى ووتەى [پەى دەرىپەى] : ئېمىشەو

[يەكېيىنە] نووسىيىومە .

(يەكتا) شتى تاقانەى برى مانەند .

(يەكتايى) برى مانەندى .

(يەكتىر) يەكتىرى .

(يەكتىرى) ووتە يەكە باكاردىنرى بۇ

دوو كەس كە لەشتىكاو كە يەك بەشە رىن :

من و فېسار كەس [يەكتىرى] باش

تەناسىين، واتە من تەو باش تەناسمو

تەو من باش تەناسىيت .

يانەرىيمان و فەرھاد [يەكتىرى] يان

خۇش تەوئىت .

(يەكتوخم) يەكرەنك .

(يەكتەن) كەسەيكە كە يارىيىدە دەرى نە برى .

(يەكتەنى) بوون بە يەكتەن : يەكتەنى

ھەر بۇ خواباشە .

(يەكجار ئىجگار .

(يەكجارەكى) ئىجگارەكى .

(يەكجارى) ئىججارى .

(يەكچاو) كياندارىكە كە تاقە

چاويكى مابى .

(يەكچاوبوونەو) برىتى يە لەلاچوونى

دوودلىى وساغ، رونەو ەى كار بەلايەكا .

(يەكدان) دانەوئلە يەكە كە يەك توخم برى

(يەكدل) ھاوررى يەكە كە بەدل

لەكەلتابى .

(يەكدلى) يەكېتى وررىكى لە

ئاوەندى دوو كەس يازياترا .

(يەكدەس) يەكدەست .

(يەكدەست) كەسەيكە كە تەنھادەستىكى

برىن . دووشتىن كەو كە يەك وابىن تەم دوو

فەرەشە [يەكدەست] ن .

(يەكرىو) برىتى يە لەمەردومى يەك

رەنك كە لەپاشملە ولەرووداوك يەك وابىن .

(يەكەررۈۋە) نىيەمررۈۋ .

(يەكەررەنگ) بىرىتى يە لەمەردومى
راست و دروست لەكەل ھەموو كەسىكا .

(يەكەررەنگىي) بىرىتى يە لەراستىي و
دروستىي لەكەل مەردوما .

(يەكسان) بوونى چەن شتىك وەك يەك

لە چۈنئىتى يە كدا: ئادەمى ھەموو [يەكسان]
ن لەسروشتا .

(يەكسانىي) چۈنئەككى «مساواة» .

(يەكسىم) ووللاخى بەرزە يە كە يەكسىمى
يېنى، وەك ئەسپ و ماين و ئىستروكەر .

(يەكسەر) سەرانسەر: [يەكسەر] ھەلى
دررىي: بىنى پشوو: [يەكسەر] كارە كەي كرد
واتە بە بىنى ووچان .

(يەكسەرىي) شوئىتىكى كوشاد كەمپچى
لە بەينىا نە بىنى : ژوورى كەورەي
[يەكسەرىي] خوشە . رەشكەي كەورە .

(يەكشەق) يەكسەر: [يەكشەق] كىردى
بەمالا ، واتە بىنى پرس .

(يەكشەممە) رۇژى دوو ھەمى خەفتە لە
ھەينىي بەدواۋە .

(يەكشەموو) يەكشەممە .

(يەكشەمە) يەكشەممە .

(يەكشەۋە) مانكى نوئى كە ھەر

ئەوشەۋە دەر كەوتىنى . بىرىتى يە لە

كەسىك كە كوتوپر رەدە ولە مەند بووبى .

(يەكسە) كەسىكە كە ھەر لەسەر قسەي
خوى بىنى .

(يەك كەفتىن) د . يەك كەوتىن .

(يەك كەتن) بوونى چەن كەسىك
بە يەك لەكارىكا .

(يەك كرتىن) يەك كەوتىن .

(يەك كرتوو) چەن شتىكن كە بووبى
بە يەك .

(يەك لا) شتىكە - كەنە نوشتا بىتتە ۋە
ودوولۇنە نە بووبى .

(يەك لايى) بوونى شت بە يەك لا .

(يەكلىنگە) جۆرە كىايەكە .

(يەك لۇنە) يەك لا .

(يەك لەچاۋ) كىياندازىكە كە

چاۋىكى كۆنرىنى .

(يەكمال) بىرىتى يە لەدۆستى مال

يەك : من و تۇ [يەكمال] يىن .

(يەكمالىي) بىرىتى يە لە تىكەلىي

دووكەس كە درىغيان لە يەك نە بىنى .

(يەكە) يەكتا : فیسارە كەس

[يەكە] پىاۋە . يەكازە .

(يەكەتىي) د . يەكەتىي .

(يەكەلەچاۋ) يەكچاۋ .

(يەكەلەچن بوون) نەمانى چەن شتىك
بەرودوا بەئىجكارى .

(يەكەلەچنكر دن) نەهشتىنى چەند
شتىك بەرودوا بەئىجكارى .

(يەكەلەشاخ) گياندارىكە كە ھەر
شاخىكى بى .

(يەكەلەكون) گياندارىكە كە ھەر
ھىلكە كونىكى بى .

(يەكەم) شتىكە كەلەپايەي يەكابى .

(يەكەمىن) يەكەم .

(يەكەندەردوو) ووتەيەكە بەكار
دېئىرى لەجىي ووتەي كوتوپر .

(يەكەۋ) د. كوتوپر : يەكەۋچوۋە
سەرى .

(يەكەۋحەيزەران) جۆرە يارىيەكە
يەكىك دانەبىتو ئەۋانى تر بەسەرياھەل

نەچن ، وەستاكەيان لە ھەل چوونا ،
ئەلنى (يەكەۋحەيزەران) تاجارى سىتەم

كە ئەلنى (سىيەۋحەيزەران) ئەۋانى
ترىش ئەبى ۋەكوۋ ئەۋبلىن ، ئەۋى

لنى تىك بىچى تى ئەكەۋى و دانەبى .

(يەكەۋرراست) ووتەيەكە بەكار

دېئىرى لەجىي ووتەي (راستەۋخۇ) .

(يەكەۋكللاۋە) جۆرە يارىيەكە

ۋەك يەكەۋحەيزەران بەلام ئەمكللاۋىك
لەسەر پىشى تى كەۋتوۋەكە دانەبىن و
بەسەريا ھەل نەچن ، ھەر كەسىك
كللاۋەكەي خىست تى ئەكەۋى .

(يەكەۋگۆنەكە) جۆرە يارىيەكە
ۋەك يەكەۋحەيزەران بەلام لەكەل

ھەلچوۋنا كۆتىك ئەدەن لەتى كەۋتوۋەكە
(يەكەپىشە) د . زەۋىيەكە كە

يەكجار كاسنى لى دراى .

(يەكەيەكە) يەك لەۋاى يەك

(يەكىتى) ئاشنايى و بى جياۋازى
دوۋكەس .

(يەكەك) يەكەيەكە .

(يەكىي يەكىي) شتى ھەلباردەي

ناياب .

(يەگانە) شتى يەكتاي بى مانەند .

(يەلخىي) د . گياندارىكە كە بەدەمى

خۇي بىلەۋەردى .

(يەلغار) ھىرش .

(يەلەك) شتىكى بى قۇلە ۋەك

سوخمە ئەكرىتە بەر .

(يەمەنىي) كەۋشى سوور .

(يەن) يەند .

(يەند) ووتەيەكە بەكار دېئىرى بەمەنا

[ئەۋەندە] : يەند غەمبارم تا كام لەخۆم
نى يە .
(يەندە) يەند .
(يەو) ھ . جۆ .
(يەۋاش) د . ھ . يۋاش
(يە ھ) ووتە يە كە وولاخى بەرزە ي پى
ھىندىي ئەكرىتە ھ .
(يە ھەر) ھ . جگەر .
(يەى) بۇچى (ھ) . يەو
(يى) ناۋە بۇ پىيىتىك لە يىستوحتوت
پىيىتەى كوردىي . يە ھ .

(يىژ كە) ووتە يە كە ئە نرى بەدۋاى
ووشەى [كورر] و [كچ] و [پياو] و [ژن] ھ
و ھ بۇ خوشە وىستى : كورريژ كە ،
كچيژ كە ، پياويژ كە ، ژنيژ كە .
(يىن) پىيىتىكە بە ھەر ناۋىكە ھە نرا
ئەيكا بە [سمى منسوب : ئاسە [يىن] ،
دار [يىن] ، پەشم [يىن] .
(يىنە) پىيىتىكە بە ھەر ناۋىكە ھە
نووسا ئەى كا بە [سمى منسوب : زەرد
[يىنە] ، زىيو [يىنە] ، شال [يىنە] .

بە يارمەتى خوا دەستم كرد بە نووسىيىنى ئەم فەرھەنگە لەرۋى ۹۳۶/۴/۶
و ھە لەرۋى ۹۵۹/۶/۳ تەواوم كرد ، و ھە سوپاس بۇخوا كە لە ھە پىش نامادەى
كرد بووم بە زانىيىنى زبانى فارسىي و ھەرەبى ، و ھە ئەندازە يەك لە زانىيىنى
[نحو] و [صرف] و [منطق] و ھىندى لە زانىيەكانى تر ، كە ئەمانە ھەموو
دەخلىان بوو لە دانانى ئەم فەرھەنگە دا بەم رەنگە رافەى ھەموو ووتە يە كم
بە پىيى دەسلەلات بە كوكرە ھە «جامع» و دەر كەر «مانع» دانائە ، ئىنجا براى بەرئىز
لەخويندە ھە يا ئەگەر خراپە يە كت بە دلالت تۋى لى وورد بەرە ھە ھەك
راستىك بە چەوت و ساغىك بە ھە لە بزانييت لە پاشا كە پى كومان بوويت ئىنجا
پياۋانە ھە مردانە راستى بكەرە ھە چونكە ھەر خوايە كە ھە لە ناكات .

چەند ووتەيەکی کوردیی کۆن کە لە فەرھەنگییکی ماد دەرھێنراوە

لە ساڵی ۱۹۴۳ م قازی بووم لە چەمچەمال ، خوالێخۆش بوو جەلال صائب
بە قائمقامیی هات بۆ ئەوێ لە کاتیگا کە من خەریکی نووسینی فەرھەنگی
خال بووم ، لە لایە کەووە ووتەیی ئەوناوچە یەم کۆتە کردووە ، لە لایەکی ترەو
رافە « شرح » م ئە کردن ، هەرچەند لەو پێش زۆر شارەزای جەلال افندی
نەبووم ، بەلام لەوێ کە لە کەلیا تیکەل بووم ، تی گەیشتم کە خۆتەندە واریکی
بەرزوبالا ، وە شارەزایە لە کوردیی و فارسی و تورکی و عەرەبی و ئینگلیزی دا
کاتی کە زانی من خەریکی کۆکردنەوی ووتەیی کوردیی و نووسینی
فەرھەنگییکی تیکراییم ، زۆری پێخۆش بوو ، وەووتی : منیش یارمەتی
یەکت ئە دەم ، و وتم : لەچ روویە کەووە ؟ ووتی ئە ساڵی ۱۹۱۷ ، ۱۹۱۸ م
کە دییل بووم لە هیندستان ، فەرھەنگییکی فارسی - ئینگلیزییم دەست کەوت
کە دانراوی (ف - ستاینکاس) استادێ زانستکای موونیخ - چاپی لەندەن
بە پوختە کردنیکی ئەواو لە سەر فەرھەنگی فارسی و عەرەبی (جۆسن) و
(ريجاردسن) هاتۆتە روو ، ئەم فەرھەنگە ووتەیی سێ چواھەزار سال لەمە
پیشی (سەنسکریتی) و (ماد) و (زەند) و (پازەند) ی کۆکردۆتەووە ، کە
زۆر لەو ووتانە لە کەل کوردیی ئەمڕۆدا یە کەن ، وە زۆریشیان لە ئاھەنگو
شیوەدا زۆر لە کوردیی یەووە نزیکەن ، وە من ئەو ووتانەم بۆخۆم دەرھێناوە ،
بەلام ئە یان دەم بە ئیوە کە تیکەلێ فەرھەنگە کە ی خۆتانی بکەن ، منیش
سوپاسم کرد ، وە بە پێی ئەلف و بێ ریزم کردن ، وە کردم بە پاشکۆی
فەرھەنگی خال ، وەوا لێرەدا چاپی ئە کەین ، ئنجا جەلال افندی ووتەکانی
چۆن رافە کردووە ، منیش هەرتەووەم نووسیوە بۆ ئەوێ دەستکاریی بکەم
ئنجا ئە کەر ووتەیی عەرەبی زۆر بە کارھێنابێ ئەو لە منھووە نی یە .
هەرووتە یەکی ناوتەوس کە لە لای چەپیەووە (ز) دانرا بوو ئەو نیشانەیی

(زہند) ، ، وہ تہ گہر (پ) دانرا بو تہ وہ نیشانہی (پازہند) ، ، وہ تہ گہر ہر دوکیان دانرا بو تہ وہ نیشانہی تہ وہ یہ کہ زہندیش و پازہندیشہ ، ہیوادارم تہ گہر ہمووشی پہ سہند تہ کری ، بہشی زوری پہ سہند بکری . وہ ہیندی کہ لینو کہ لہ بہری زمانہ کہ مان پر بکا تہ وہ .

پیتی زلف

(تاشینہ) ہیلہک .
 (تافہند) جہنگ . جدال .
 (تالامووت) ہیلانہی ہلؤ .
 (تالانہ) باز . شاہین . ہیلانہی شاہین . خویندنی کہ لہ باب .
 (تالووہ) ہلؤ .
 (تamar) احصاء .
 (تamarکر) مامووری احصاء .
 (تamarگیر) تamarکر .
 (تamarہ) تدقیق و کولینہوہ .
 (تamarہکر) مدقق . محاسب .
 (تامدانہ) تصادف ، قضاء . بہرینکھوت .
 (تامووتیا) ز . ب . کچی عازہب .
 (تامووسنیی) قہ پاتمہ .
 (نامہ) ژنیکہ کہ بہ بی مارہ و نکاح لای یہ کیک بی .
 (نامیا) کییسہی پارہ .

(تابجہر) ہاتن و کشانہوہی ناوی دہریا « مدوجزر » .
 (تابخوست) درگہ یہ کہ کہ کہ سی تیا نہ بی .
 (تابخوون) تابخوست .
 (تابہستہ) چاسووس .
 (تانوون) معلمہ یہ کہ کہ دہرسی خویندن و نووسین و نہ قش بہ کچان بلئی .
 (ناخکوزہ) دوگمہ . قزپچہ .
 (ناخکرژہ) ناخکوزہ .
 (ناخکوژنہ) ناخکوزہ .
 (ناخکون) گونی دوگمہ و قزپچہ .
 (ناخکونہ) ناخکون .
 (ناروہند) جلالت ، عظمت ، سمو .
 (ناروین) اختبار ، امتحان ، بہ راوورد .
 (نازہب) عازہب .
 (تاسی) ژنی ہویدار .

(ئايىشتەنە) ئايىشتە .	(ئانكارىن) جدولى حساب .
(ئوسقوور) ئاوى دەست نوپۇز .	(ئاوار) دەرەخنى يۈمىشە .
(ئولام) وەللام . خەبەر .	(ئاوارچە) ئاوار .
(ئەبفەرە) فەحل .	(ئاوارە) ئاوار . خەزىنەنى قايم
(ئەرچىن) مەجرەنى پەيزە و	لەئاسنى و شىئى .
پىپىلەكە . پەيزە .	(ئاوارەگر) محاسب . آمىن صندوق
(ئەرخەندە) دەرمانىكى زۇرئال	مدىرى مال .
وجوانە ژنان نىنۆك ولىتى پى سۈرئە كەن	(ئاوارەگىر) ئاوارەگر .
(ئەرزىز) قوررقوشم .	(ئاوپچەخانە) جىنگاى خەرس .
(ئەرسەن) كۆبۈنە وە واجتماع .	نقطەى محافظە و خەرس .
(ئەرم) لەئانىشكە وە تاشان .	(ئاوەرجە) مقبوضى پارە ، علم
(ئەرووس) مۇبىيلە .	وخەبەر .
(ئەزرەخش) فەرەنەى باوباران .	(ئاوەرد) حرب . مصادمە . تىك
بروسكە . تىرىشە .	هەلچوون .
(ئەزناوەر) كەورە و سەردار .	(ئاوەردگاہ) ميدانى حرب . صفى
(ئەستوانە) شىئىكى كەردە كەبە	حرب . تعبىيە كەردن .
دەورى خۇيا بخولىتە وە .	(ئاوەزەند) ئەسلىخەى عسكرىيە .
(ئەستۈوان) قايم . قەوین . قابىلى	عدەى عسكرىيە . تەجەيزاتى عسكەر .
اعتماد .	(ئاۋزەند) ئاۋزەند .
(ئەستۈيى) ئەستۈ .	(ئاۋزەنگ) ئاۋزەند .
(ئەسەب) قوررقوشم .	(ئاۋى رەش) ز . پ . جرائمى
(ئەسك) ئەسپى پۇستە . ئەوشتەى	زۇرى كەرنك .
دەپۇستەى پىئەل ئەگىرى .	(ئاھەنج) رسم . تصوير . ترتيب
(ئەسكدار) پۇستەچى . متعەدى	(ئايىشتە) جاسوس .

پۈستە . كەسپكە كەپۈستە دابەش
 ئەكەت . جانتاي پۈستە .
 (تەسكەلە) بەندەر .
 (ئەشخار) پۈتاس . خوتى ئامۇنياق
 (ئەفشەك) ئاۋونگ .
 (ئەفشەنگ) ئەفشەك .
 (ئەكبىيا) ز . پ . پەي «عصب» .
 (ئەلووم) دەستە . تاقىم . جەماعت
 [ئەلووم ئەلووم] دەستە دەستە .
 (ئەمەد) وقت . فرسەت . ھەلگەت
 (ئەنباز) شەرىپك . ھاورى .
 (ئەنبازناك) ھاۋسۈيىند .
 (ئەنبازى) شەراكەت . سۈيىند
 خوارى . ھاۋرى .
 (ئەند) ھىند . ژمارەيەك لەناۋە
 ندى سىۋو دەدا . ماۋەي ۱۵۰۰ قەۋررن
 كە ۱۵۰۰۰ سالە . ەقەدكە دەسالە .
 (ئەنداپچە) ز . پ . ملاحظە .
 مطالعە . راي و فكر .
 (ئەندامە) حافظە . ذاكرە . سەر
 گوزەشتى تارىخى .
 (ئەندەرز) مشورەت . نەصيحت .
 وەسيت . كىتىب .
 (ئەندەرووز) مفتش . مدقق .

سياح . ممتحن . جاسووس .
 (ئەندەز) راي . فكر . مطالعە .
 اقتراح .
 (ئەندىشمار) محاضرە . إيضاح .
 مذكرە .
 (ئەندىشمال) ئەندىشمار .
 (ئەنفەت) زەرەر . ضياع .
 (ئەنگاردە) حكاية . ماجرى .
 (ئەنگارش) تارىخ .
 (ئەنگارە) جەلدى مقبوضى مالىيە .
 كىتەبى حساب . إحصاء . رۇژنامە .
 سەرەنای تارىخ .
 (ئەنگامە) ھىشتى تمثيل . أعضای
 تمثيلي حادثەيەك .
 (ئەنگەسبە) ملاك . راسمالى .
 (ئەنگەشە) ئەنگەسبە .
 (ئەنگەشتە) ئەنگەسبە .
 (ئەنيشە) جاسووس .
 (ئەزوون) ژنى نەزۇك .
 (ئەيار) حساب . تەخمين .
 (ئەيارگر) محاسب .
 (ئەيارە) ئەندازە . سىجلى محاسبە .
 قەيد . دەرمانى رەۋاننى .
 (ئەيازى) پەچەي ژنان .

(ئىسپەتكار) تەنە كەچى .

(ئىستىرەۋەند) ژنى نەزۈك .

(ئىسقىرە) ئىسقىرە .

(ئىسقىرە) چەند شىيشىكىن لەسەر
ئاگردا ئەنرەن بۆگۈشت لەسەر بىر ژاندىن .

(ئىسك) ئەسپى پۇستەۋ ھەۋو

شىتىكى تر كە پۇستە ھەل بگرى .

(ئىسكالش) انطباع . فكر . تصوير .

(ئىسكانە) ئىسقانى لەنە ژنۇۋە تا

تەشكىج .

(ئىسكدار) ئەسكدار .

(ئىسكرك) كۆكە ررەشە .

(ئىسكەرە) ئىسقىرە .

(ئىسكەلە) ئەسكەلە .

(ئىسكەنە) ئەسكەنە .

(ئىش) جاسووس .

(ئىشكەفت) ئەشكەوت .

(ئىشىى) خانم . كابانى مال .

(ئىمشاش) مقياس . قاعدە .

(ئىنىى) شكات . حسبى حال . تظلم .

(ئىنھا) بى ئىشىى . دەست بە ئالىو .

(ئىروون) كۆگرد .

(ئىيزارە) خاۋلى . پالپشت . دىيوارى

كورت و نزم .

(ئىيزارىى) دەسەسرى سەروران .

خاۋلى . پەچەتە ،

(ئىيسا) ئىستا .

(ئىينەفت) عرضحال . استدعاء . عرضى

حاجەت .

۷

پىيتى بى

(بادابرەنگ) باتوو .

(باداررەنگ) ياتوو .

(بادخەن) فەرتەنە . عاصفە .

(بارچە) صالۋنى عىكمە . ديوانى عىاكم .

(بارگاۋ) إتفاق . معاھدە . تەفاهم .

(بارگە) پارچە .

(بابوار) فصل . مادە . فقرە .

(بابوارىى) تصنيف . تەرتىبى فصولو

مواد .

(بانوو) پرتەقال .

(بوس) باتوو .

(باتووش) باتوو .

(بازان) اصطلاحی کی نایینی به بۆنه و
 زهرده شتی یانه ی که له کن هاتنی ئیسلام
 مسلمان بوون .
 (بازیره) نهوسه عانه به که گات نیشان
 نه دا ماوه ی سه عاتی که له گات که [۶۰]
 ده قیقه به .
 (بازیره ی اول) مه وه لی شهو .
 (بازیره ی آخر) ناخری شهو .
 (باز) باج .
 (باسیره) شاغر . حکایه تخوانی له بهر .
 (باله ست) کچی باکره ی ده ست
 لی نه دراو .
 (بان) نه میر . حاکم . گه وره .
 (بانوو) نه میره . خانم . بووک .
 (باهه) گۆل . ده رپاچه .
 (برووسان) شعب . قوم . جمعیت
 ملت . جالیه .
 (برووشان) برووسان .
 (برینش) مه قه ست .
 (بزیشک) بیطار .
 (بشتالم) طفیلی حیوان و نبات .
 (بشتام) بشتالم .
 (بلاژ) به لاش .
 (بلووس) ریاکار . فیل باز .

(بنیچه) شرکه و کومپانیه .
 جماعنی مشترکه .
 (بنیچه بهستن) کومپانیه وه یا
 شرکه تشکیل کردن .
 (بنیه ست) بنیشت .
 (بولغور) ساوهر .
 (بولکه فند) بهرتیلایکه که درابنی
 به حاکم .
 (بولکه فنده) بولکه فند .
 (بویره) نومیده وار .
 (به بهک) بیبیلیله ی چاو .
 (بهت) خطی تفریقی جدولی
 حسابات .
 (به خشی جهز) مأمووری ته وزیعی
 معاشات .
 (به خشی خانه) دائره ی توزیعی
 معاشات .
 (به خشی گهری) مدیریتی محاسباتی
 عامه .
 (به رات) حواله ی پاره . چه کی
 حواله .
 (به رانگار) میمنه ی جیش .
 (به ریه ر) سه رتاش .
 (بهردال) په ررکار .

(بەرىيىچ) مىزانىيە . اجمالىيەى حساب	(بەردە) دىيىل . ئەسىر .
(بەرىيد) پوستە . مراسل . واسطەى	(بەردە فروش) دىيىل فروش .
مخابرە .	(بەردەك) چىيرۆك . حكايت .
(بەژكەم) مانع . عائق .	(بەردىيق) جاھل . بىخەبەر .
(بەژھان) غبطە .	(بەررەبەند) اختصاصى . متخصص .
(بەساوۋەند) قافىيەى شعر . مترادف	(بەرفەندار) پررۇفيسۆر . داهى .
متشابه لەاشعارا .	(بەرگۈوك) عمارە . خانوو .
(بەستوو) كۈۈپەلەى شىين .	(بەرگەس) ووتەيەكە بەگاردىترى
(بەستەك) خدمەتكار . بۆى .	لەجياتى ووتەى : [پەناپەخوا] .
(بەشكىير) بەروان .	(بەرلاس) پياۋىكى تازاۋجەسور
(بەكرەس) مشماى باران .	لەفامىلىيايەكى ناودار .
(بەكسەمەد) جۆرە پسكۈيتىكە	(بەرماچ) قوۋى لامسە . تماس .
كەبۇسەنەر ھەل ئەكىيرى .	(بەرماس) بەرماچ .
(بەلادەر) خشلى زىررىنى سەرى	(بەرناس) بىن موبالات . بىن موبا
ژنان .	لاقىى . جاھل . جەل . بىن تجربە .
(بەلاش) صنعت كار . فنى . مامر	(بەرنامە) قاعدە . پروگرام .
(بەلاغور) ملتجى . بىنگانە .	مرسوم . نظام و تەلىمات .
(بەلاق) غەزىمى لوونى ژنان .	(بەرنايشتىي) اتحاد . حمايە .
(بەلكەن) مەنجىيق .	(بەروار) ھاۋىيەنەھوار .
(بەلكەن) بەلكەن .	(بەروارە) سالۋنى ئىستقبال .
(بەللار) بلوور .	ژوورى بالەخانە . رىكاي تايبەتى
(بەلواژ) شووشە .	بۇناۋ ھەرەم .
(بەلووك) منطقە . ناحىيە . جامى	(بەروان) دەسەسورى بەرسىنگ
شەراب .	بۇنان خواردن . بەروانكە .

(بیباوار) مهینه . وظیفه .	(بهنتوومه) بنیشتہ تال .
(بی‌زینهار) بی‌نہمان .	(بهندوور) قوهی مفکره .
(بیژہ) خالص . تایبہ تی .	(بهویژہ) ووتہ یہ کہ له جیتی ووتہی
(بیغه‌رزانه) جاهلی تی نه که یشتوو .	» بالخاصه « به کار دینری .
(بیلا) پاره یه که که به خیر به شریته وه	(بههمه‌ن) زورزییرەك بلییمهت .
(بیتواره) غریب . فہ قییر .	هه‌وری باران . به‌فری-که که به باوه
(بیرہ‌زەن) تەنوور .	بیاری . دەست‌دریژ . زۆردار .
(بییزارہ) شہم . غیورر . محب .	(به‌هو) هه‌یوان . بالقون .
دل سۆز .	(به‌یات) حرص . مراق . اعتنا .
(بییمه) سیکۆرتہ .	(بیارہ) سه‌وزی یه که که به‌سەر
(بیینه) جی‌ی خۆرووت کردنه وه	زەویی دا تەرز به‌اوئی و به‌رز نه بیتته وه .
له‌حه‌ماما .	وہك خەیارو ترۆزیی .

۷

پیتی پی

(پاژوخ) پاسوخ .	(پاچنار) نۆکه‌رینکه که هه‌میشه
(پاساد) مدافعه . دفاع .	نامادهی خزمه‌ت بی .
(پاشنامه) پاژنامه .	(پاچنامه) له‌قەب . حەلیف . ره‌فیق
(پاکار) معاونی تحصیلدار .	ناوی مستعار .
(پالہوان) مصفی = پلاوپالینو .	(پاچه‌نک) نه‌و کونانەن که نه‌هیلیر نه‌وه
(پاوپەرر) قوه . سلطه . صلاحیه .	له‌قولله‌و قەلادا بۆ شەرر لێوه کردن .
(پایچه‌م) تەرجومانیی و تەرجه‌مه	(پاد) پاسه‌وان و حارس . به‌قوه‌ت .
کردن .	(پاژگەر) تحصیلدار .
(پایخوان) پایچه‌م .	(پاژنامه) پاچنامه .

(پایزه) وه زیری فوق العاده . وه زیری
مفوض . سفیر . امتیاز . بهرګی شهره
(پوښنه) سه ر قاپی مه نه چل و شتی تر
(پوودینه) نه عنا . پونګه .
(پوولاب) حس . شعور .
(پوولایی) واضح . ناشکار مکشوف .
(په چواک) تهرجومان . مترجم
(په چوو) تهرجه مه کردن .
(په چوه) په چوو .
(په ربال) هاوینه مه وار « مصیف »
(په رباله) په ربال .
(په رخاش) حرب . نزاع .
(په رداس) استهلاك و صرف .
(په رداغ) په رداغ کردن
(په ردان) عاقل . متبصر . متانی .
(په ردهک) معصی . صمیمی . پاک .
(په رده کی) ژنی عفیفه ی خدره .
(په رسا) محقق . مستنطقی .
(په رسان) په رسا .
(په رسیاوه شان) بهرره زا .
(په رګار) بهررګار .
(په رګار) په ررګار .
(په رګه نه) قضا . ناحیه .
(په رګه نه دار) مدیر ، وه یا مأموری

اداره ی په رګه نه .
(په رګینیی) جمهوری ناس . جماهير
(په رماس) تماس . دلك . ده ست
لیدانی سووک . معلومات . علم .
(په رماسه) تماسیګی سووک .
(په رمان) تهر . ایماز . حکم . اراده
(په رموو) به ته ما بوونی شتیګ .
(په رمه) په رموو .
(په رمه هه) تهره دان .
(په روا) عطله . فراغت . ماذونیت
مقاومه ت . قوه . تصرف .
(په روار) معارف .
(په رواره) په روار .
(په رواش) بی موبالات .
(په رواش) بی موبالات .
(په روانچه) پاس . وه ثیقه . اجازه
وه ره قه ی هویت .
(په رووسانان) هاودین .
(په روه رش) موره بای ګول . شیرهی
ګول .
(په روه ری) استادی تربیه اختصاصی
له تربیه دا .
(په روټز) غالب . فائق . به اختیار .
مختشم . خوشه ویست .

(په رويزه ن) مصفى . پلاو پالټو .
 (په ريز) شكات و حسبى حال .
 (په ژووده) جاسووس .
 (په ژه) وولانى پرر شاخ و داخ .
 (په ستا) دهوام له سهر كارىك كه
 دهستى درابيتى .
 (په سترمه) به سته لكه . سه هزل . زوقوم .
 (په شتو) بطلى شوو شه .
 (په شته) كردو لكه . سدوم و انع له خول
 (په شته به ند) پرد .
 (په شخه) فرچه ي جل .
 (په گاه) فجر . شفق .
 (په گاهتار) فجرى كاذب .
 (په گاهتهر) په گاهتار .
 (په لكه) به لكه ن .
 (په لواژه) شوو شه . قاپى بلوور .
 (په ناد) هوا . كووره ي هوا .
 (په ناوه) استقاله .

(په نبوون) پياسه كردن .
 (په نتوومه) بنيتشته تال .
 (په ي) عصب .
 (په يغام) خه بهر . تقدير . راپورت .
 [شاعه
 (په يك) قاصد ، ناقلى به رييد .
 (په يك) مراسل . مخابرى جريده
 ناقلى نه خبر .
 (پى خه س) سوئى ظن . ته خميين .
 كشف .
 (پيرمه مه) نه فرده دان .
 (پيش ناران) ره چه ته ي دكتور .
 (پيش كه هيبى) بهرچايى ،
 (پيغان) وعد . اتفاق . موافقت
 (پييش باره) كيكتيكه كه له نارد
 ورؤزو وه نه گويين و كه ره دروست كرابى .
 (پييش پارچه) پييش باره .

۷ پييتى تى

(تاهوو) شهراب . مسكر . نهو
 شتانه ي كه موادى كحولى تياپى .
 (ترس نه ستوودان) له قه بر ترسانى

(تاسه واسه) ناره زوومه ند .
 (تالوت) چه خماخ ساز .
 (تاوبهك) هوده ي قايم .

زىندووان .

(تورقان) تەرجومان . مترجم .

خطیبى بلیغ .

(نۆزى) جەولە قوتايى مکتب .

(تومانداز) سەرکردەى دەھەزار

كەس .

(تومەن) دەھەزار كەس .

(تووبەك) قاسەى پارە . خەزىنە .

(تووزەك) قانۇن . نظام . دەستور .

(تەبار) عەشىرەت . خىزان .

رەك .

(تەبرى) ترشى سماق .

(تەترى) تەبرى .

(تەراج) ووتەيەكە لەجىي [نامىن]

يا [خوابكاوابى] تەووترى .

(تەربەند) ھەلكتىشانى پەررۇيەكى

پاكە لەئاوئىكى ساردو خستىيەتى

بۇسەر چاويكى ئىشاو ، ياشوئىتىكى

ئاوساو «تضميدى سارد» . تەوپارچە

پەررۇيەيەكە بەتەرىيى تەخرىتەسەر

شونى بەنازار .

(تەرتىزەك) شەابى ئاسمان .

(تەرخون) پياوكوژ . بەخوئىن .

تەينوو . جەردە . بىبەك . جانى .

(تەرزەقان) تەرجومان . مترجم .

خطیب .

(تەرغاق) جەرەسى شەوبەرامبەر

بەدوژمن وچەردە .

(تەرغاك) تەرغاق .

(تەرغان) رەھبەر . دىل . بەدرەتە

(تەرغەند) شەپلە . اڧلىجى .

(تەرغەندە) دعايەى درۇ . فېيشال .

(تەرك) خووزە = كىلاوزرى .

(تەرك) تەرك .

(تەرۋەند) اعتقادى باطل . خەرافە

ئوسطوورە . وەعدى خلاف .

(تەرۋەندە) مەيۋە و محسولنىكەكە

زوو پىبكاو بىتتە بەردەست .

(تەرھەندە) نازە . نازك . لطيف .

(تەرىر) تەندازە . اخطار . ھەررەشە

(تەسلىيىخ) بەرمالى نوپز .

(تەشلىيىخ) تەسلىيىخ .

(تەغمە) داغمە . مۇر .

(تەفەرچاغ) تەواو . حاضر . مەيا .

(تەفتوود) جرأت . ثبات . عزم .

(تەگل) مەفرەزەى عسكر .

(تەلف) ترخەكردن بەھۇى خوار

دنى تىرىى زۇرەو .

(تەنخواھ) مۇھىماتىگە كەلە
خەزىنە ۋەرتەگىرى . معاش .
(تەنخواھدار) خاۋەننى معاش يا
مۇھىمات لەخەزىنە .
(تەندەس) رەسىم . پەيكەر .
(تەندىيە) شەكلى ئادەمىي .
(تەنسوخ) تاسۋىق .
(تەنگە) سەھىھەيەكى زىيىۋو يا
ئالتۇن . تەنەكەي عادەتى .
(تەنوۋكە) تەنگە .
(تەنەكە) تەنگە .
(تەنكەرە) مەنچەلى .
(تەۋاجىبى) رەئىس . قائىد . سەر

كردە .
(تەۋال) تەنچام . نەپائەت . تەۋو
سەرى كار .
(تەيان) تەيان .
(تەيان) مەنچەلى زۆر كەۋرە .
(تەكشەمبەش) سەلامى مەلۇكانە .
تەقدىمى ھەدايا بۇملىك .
(تەيتالى) قەشەمەرىي .
(تەيىداك) جەۋلەكە .
(تەيىداكى) جەۋلەكانە .
(تەيرەم) خانىم . خانىمى كەۋرە .
(تەيشەرەك) جەسادەت . جەسد .

پىيىتى جەمىم

(جەبلىق) كەسەنگە كەتەبىرى خەۋو
لىك بەدانەۋە .
(جەۋ) بىنقەنۇت .
(جەلق) يەك تەقسىم ھەزارو ھەشتا
يەكەنكى سەئات ۱۰۸۰/۱ . بىستو
پىتەنج ھەزارو نۆسەدو بىستەيەكى
شەۋر رۇژنىك ۲۵۹۲۰/۱ .
(جەبىرە) كۆبۈرۈنەۋەي پىۋاۋانى كەۋرە
بۇ كارىكى زۆر كەنگە .
(جەرك) دائىرە . كۆمەلىك لەئىنسان

يەلەجىۋان . جەلقەيەك لەئىنسان .
(جەركە) جەرك .
(جەرمەزە) سەنەر .
(جەلدوۋ) مەكانەۋ پاداش لەلايەن
پىۋاۋىكى كەۋرەۋە .
(جەمەرز) داۋىن پىيىسى كەردن «زنا»
(جەنجال) قەلەبالغ .
(جەندال) بۆرەپىۋا . يەكەنكى بىن نىرخ .
(جەندەل) تەۋىم . مەكرە .
(جەننىۋار) پەردى سراط .

پارچە بنای بهرزو قووج .
(جه وحه گاه) مه يدانى جه نك . | (جه وانغار) مه يسه رهى جيتش .
(جه و ته ره) مناره . مناره ي فانوس . |
|--|---|

پيتى چييم

(جه روه ند) فانوس . فانوسى سه فه رى .
(جه روه نده) جه روه ند .
(جه غامه) شعر . شاعر . قصيده .
(جه غدا وول) دومدارى جيتش . سهر
كرده ي دومدار . په را كه نده ي جيتش .
(جهك) حوكمى حاكم كه امضا كراين .
قرارى محكمه . قرارى ديوانى . وثيقه .
غويه . جوازي سه فهر .
(جه كامه) قصيده يه كه كه له ه ژده
شعر زيانر بى .
(جه كنامه) سندی طاپۆ . حكمى تفويضى
اراضى . قرارى له زمه .
(جه كنوييس) ماموورى طاپۆ رئيسى
تسويه . | (چاپلووس) مه ردومى رباباز .
(چاپلووسى) ربابى .
(چارت) ليدان نوستنيكى كه م له پيتش
نيوه روانا « قيلوله » .
(چارهك) قائدى عسكرى . جه نر وال .
سهر كرده ي كاروان .
(چاغ) چاخ . وه قت . مووسم . يهك
ته قسيم دوانزه ررؤژ « سه عاتيك »
مووسمى شت .
(چامه) قصيده يهك كه له ده فده شعر
زيانر نه بى . كورانى . مقام . قسه و حكايه ت .
(چامه بيتز) كوتمده . شايه ر .
(چامه دان) خطيب بليغ . شاعر .
(جه بييره) حاضر . مجلس . اجتماع .
نجمى كه وره . |
|--|--|

پيتى خى

(خوردہ گپيرى) ره خنه گرى .
(خه بهر په ژووره) جاسووس .
(خه سکانان) تحقيقات و تحرياتي به هيز .
(خه شك نامار) خه سکانان . | (خاكا) پلان . مسوده . مخطط .
(خا كه) خاكا .
(خليده) په نچهر .
(خوردہ گپير) ره خنه گر . |
|---|---|

(خەشكەماز) خەسكانان .

(خەشەندە) زواجف .

(خەفتو) مۆتەكە .

(خەفتەك) خەفتو .

پىتى دال

(دامدار) حل وحسمى نزاع . تاليفى بين .

توفيقى ئارا .

(داروبەرد) قوت . طاقت . حرب .

مصادەمە . أملاك وارضى .

(دازە) لفظ .

(دالابە) نقطه‌ى عسكرو شرطە لە

حراستدا «رايە» .

(دوودە) دائرە . محيطى دائرە . خانە

دانى قبيلە .

(دوودەمان) قبيلەى گەورە . طائفە

فاملىا . فرع .

(دووئىر) كاتب . محرر . مەلم مەكتەب .

معامى زمان .

(دەشتان) ژنى بىن نوئىر .

(دەمار) ضرورىات . حوائجى ژنان .

مەناسە . دوو كەل . تۆلە . محلى اقامت .

(دەمدەميا) ز . پ . دەريا .

(دىلماب) شىرىكە كەبە كولاندن

خەست كرايىتەۋە ، ۋەلە كەل مەنكويىن

ياشە كر تىكەل كرايى .

پىتى دى

(رووچەك) يانزەمە مى مانكى شەعبان

(رووكاز) تەشپىر كىردنى دىياجەردە

ياپىاۋ خراپىك و كىررانى بەناۋ بازاردا .

(رەبوون) قازانچ . سلفە .

(رەۋيە) عادەت . داب . مۇدە . نظام .

قانون . قاعدە . سلوك .

(رەۋيىز) راي . فەكر . مطالعە .

(رەيت) حيات .

(رىيچار) ھەلبىزار دەى مېۋەى

ھەلگىپراۋ «قۇنسېرۋە» .

(رىيچال) رىيچار .

(رىيچالە) رىيچار .

(رىيشائىيل) رىيش درىژ .

(رىيلو) خۆلەمىشنىكە كەسابوۋنى

لېن دروست تەكرى .

پیتی زئی

(زه وییج) باسترمه ی گوشت .
 (زیند) زپ . گیان .
 (زییبال) اسطول .
 (زییج) خفقانی قلب . لیدانی دل .
 (زییجهك) ریخۆله ی گاورر که پرر
 بگری له برنج و بهارات و قیسه وه کو
 گیپه .
 (زییخ) به دل کوته یه كه نه این که له
 خوشی، وه یاله ترسا په یدا بیی .
 (زییوار) شارری یه که به ناو شارو
 دی دا برروا .

(زانییج) شوینی له دایك بوون
 . وطنی اصلی .
 (زاو) وه ستای به ننا وه ستای سواغ .
 (زاوییل) به نناو معمار .
 (زووپه) زپ . قهرز . اعاده . ده ست قهرز
 (زه راه) ده ریا .
 (زه موو) قورر . ههوا . دهره جهی
 تهرری و ووشکی ههوا .
 (زهمه نچ) باگردین .
 (زهو) شتی که که باسی به سه رده می نه م
 و نه وه وه بی .

پیتی سیین

ساله و سال لی بدری پورا گرتنی ته مه نی
 یه کینک .
 (سام) نه ستوونه زیپرینه .
 (سامسوار) سواری زور خیرا .
 (سان) قانون . نظام . ده ستوور . قاعده .
 شرف . شهرت . عظمت .
 (ساو) سا .
 (سپاسه) به هه مووشتیک نه ووزی که
 سوپاس هه ل بگری له لطف و واینا
 نیت و چاکه .

(سا) خه رج و باج . جوو تانه . ضریبه .
 (سابان) نیشانه ی سه رریکا . نیشانه
 ی کیلو متر .
 (سانکین) پیاله یه کی که وره ی شه را به
 که له چاوی یه کینک بخوریته وه .
 (سانکین) سانکین .
 (ساتیکن) سانکین .
 (سارا) صاف . خالص و بی غهش . ممتاز .
 (ساره) سابان .
 (سال گری) به گری یه كه نه ووتری که

(سۈيۈرە) دوژمن .	(سپاسىيى) سوال كەر .
(سەدووس) چوڭىت .	(سپسار) دەلال. ژنىكە كە ئافرىتان
(سەرباك) ضابطى شرطە .	بەشۋوبدات .
(سەرىپاش) خەرفان لە بەرپىرىي .	(سپىدبالا) فجرى كاذب .
(سەركەلافە) جىن بە جىن كەردنى كارىك .	(سپىدپەننا) فجرى صادق .
(سەرە) پارە . پارەي بەرەواج .	(سپىدە) شەفق .
(سەفرەنگ) شەرح تەفسىر و اىضاح	(سندباد) كىتەبى دائىرە فەنۋنى عملە
(سەمىر) امامەي تەزىيىچ .	(سندكەش) تەستۋونە زىررىنە . رىكى
(سەنار) میناء = جىن و ئىستانى پاپۇر .	رەوان « سەراب » .
(سەندارە) لقيطە .	(سۈك) تعزیه . ماتەم .
(سەنگار) ھاۋورى . قافلەي پاپۇر .	(سۈكا) مانەمى كەۋرە .
(سەنپەندىي) عەسكەرلىكە كە خەرج و	(سۈكدار) كەسلىكە كە جلى مانەمى
باج كۆپكەنەۋە .	لە بەرەيى .
(سەنپەھر) پاش نىيۋەررۇ .	(سۈكنامە) تعزیه نامە .
(سەتۋى) مەدەي حيوانانى كاۋىژ كەر .	(سۈكپانە) بەركى ماتەم .
(سەنار) سەنار .	(سۈول) ئاۋبارە .
(سەندارە) سەندارە .	(سوۋە) تەنجام . شرط . نەخشى
	ناۋ سەككە .

پىيتى شىيىن

(شاۋار) ملوكانە . لائقى پاشا .	(شاماڭچە) مەمك بەستى ژنان .
(شەروين) قەلاي شىروان .	(شامار) محلى عمومى بۆاجتماع . ئاتە
(شەفا) خلال شرعى . قانونى .	شكەدە .
(شەفۋو) حەرام بىن شرعى ناجائز .	(شاماز) شامار .
بىن قانونى .	(شاماڭچە) شاماڭچە .

(شە فوود) شە فوو .

(شە لە) حکمی اعدام بە قصاص .

(شە مپوورگر) بچیر . نامری جابر .

(شە مپووری) اجباریی . شتی

غیرە طبیعی .

(شە نبووسە) بۆرۆک .

(شیفاد) شە فا .

(شیروان) ولاتی (مێد) .

پیتی فی

(فرسناف) یە کەم شەوی سالی تازە .

(فرسنافە) فرسناف .

(فرۆزە) جنس . نوع . وصف .

(فروو هەر) مادە . خلاصە . جەو هەر .

(فرمانە) بردنەووی قومار و هەموو

جۆرە یاریی یەک .

(فوراقە) شەرایینکی تازە یە کە لە گەل

ئاردی ووردو کا کە لە کۆنیزو ناو کە باداما

بکولینری و سارد بییتەو و بکری بە

ماجووم بۆ خواردن .

(فەدا) اصل . قاعدە . قانون . منهج .

نموونه .

(فەراتە) شەرایینکە بە کولاندن خەست

کرا بیتەو و ، وە لە گەل ئاردی بیژراو و ناو کە

بادام ، وە یا کۆنیزو . هەنگوین و شەکر

کرا بێ بە معجون .

(فەر بوود) جدی . کە سیکە کە بیرو

باوهرری دامەزرا بێ .

(فەر بوودی) جدیت . عقیدە یە کە

کە لەوانە نە بێ بگۆرر ری .

(فەرتاب) وحی . الهام .

(فەرتاش) وجود . موجودیت .

(فەرتوور) انعکاس . عکسی صوت و ضیا .

(فەر جاد) ممتاز . عال . عالمی متبحر .

(فەر جوود) معجزە . اعجاز .

(فەر خاد) موفق . منتصر . غالب .

(فەر خاش) محاربه . مصادمە . نزاع .

(فەر خاک) میخلمە مە ی گوشت و هیلکە .

(فەر خەشتە) پاقلاو .

(فەر خەشە) کولیچە ی بادام .

(فەر خووی) اخلاق . طبیعت . غریزە .

(فەر دا) سبەینی .

(فەر دە جان) مانگی تشرینی یە کەم .

(فەر ز) زانا . گەرە .

(فەر زام) لائق . قابل . موافق .

(فەر زان) فەن . زانیین . زانا . قوت .

(فەر زانە) عالم . ذکی .

(فەر زانەگان) عولەما . متفنین .

معاوران . سهرکه وتوان .

(فهرزانه گیی) که وریه یی . عالمی .

(فهرزوو) ذکاء . عاقلی . تی که یشتوویی .

(فهرگاه) حضور . حضوری پادشا .

(فهرگوفت) فرمان . اراده . نه مر .

(فهرگؤیا) شیفاهی .

(فهرگوههر) عطر .

(فهرنان) نا اصل . دهنی . خسیس .

(فهرنوود) مظاهره . اثبات . دلائل .

إظهاری مافی الضمیر .

(فهرنوودسار) انسیکلوپیدیا .

[دائرة المعارف] .

(فهرنه) لعنت . لعنت لای کردن .

جنیوپین دان .

(فهروار) کوشکی هه واداری دهرکا

وپه نجه ره زور بؤدانیشتنی هاوینان .

(فهرواره) فهروار .

(فهرواز) فهروار .

(فهروال) فهروار .

(فهرواله) فهروار .

(فهرویش) سهو . غلط . خطأ .

زهول . عطالت . به تالیی . طلبی

نییش نه کردن .

(فهرهه نجه) مهردومی عاقلی

موده بی زییره کی تی که یشتوو .

(فهرهه نك) قامووس . عالمی . عاقلی .

عظمت . ممتازی . نه جابه ت . شیر

پاکی . قبول کیش کردنی میتو .

(فهرهه نگدار) رئیس محکمه . حاکم .

(فهرهه نگیان) علما . شرعین .

(فهرهه نگیی) استادی قوانین و

شهرائع [مدونی قانونی] .

(فهریید) جه جال .

(فهرهه نجه) قسه . قسه کردن . ووتار .

[فییسا] طاووس .

پیتی کاف

(کارژوول) مفتشی نه شغال .

(کاره نه ژوول) ملاحظی نه شغال .

معاونی ملاحظ .

(کاره وژوول) کاره نه ژوول .

(کاز) مه قه ست .

(کازوود) کاز .

(کاژه) جه شاری راو که ران .

(کاموور) بسیط . وانه عکسی

مرکب و مخلوط .

(کردهك) عباره . جمله . کلمه .

مەمما . لەغەز .

(كرواس) كەردەك .

(كلۇ) كەورەى حەرەس . كەو

رەى لايەك [جناحيك] لەخەستە

خازە . كەورەى شرطە . كەورەى

حەسەس باشى . كەورەى گوزەرىكى

بازار كەمەموو تابىى بن . محافظ .

حاكم .

(كۇتار) قىصرى ناوبازار .

(كورىر) كارنەفروول .

(كەبار) كەسىكە كەدارى سووتە

نى بىتنى بۇفروشتن .

(كەبد) لەحىيم . مادەى لەحىيم

كردن .

(كەبدە) كەبد .

(كەران كام) دەشتى تايبەتى بۇ

سباق . جىنگاى ئىستىراضى جەيشو

قوتابى .

(كەرتاخ) مەئلەى گرنك كە

حەل نەكرابى .

(كەرتەلە) كوررىكە كەنىشتا

خەتە . نەداپى .

(كەردا) دوتىنى .

(كەردەك) عبارة . جملە . كلمەى

گرانى عاصى . مەمما . لەغەز .

(كەرزە) مەئالىكە كەنىشانەى

نېرىى و مىنى نەپى .

(كەركوز) ئىشارەتى نىشان دانى

رىكە .

(كەركەز) كەركوز .

(كەروپىن) قسە . إفادە . بيان . دليل .

(كەردان) سەرەنۆىلك .

(كەروپىن) كەروپىز .

(كەريوون) قەرىن . عصر .

(كەشاك) راي . فكر . تدبير .

انطباع .

(كەشانىى) چادىر يەك كۆلەكە .

(كەشتاۋ) رەحمەت . دل نەرمىى .

(كەشخەر) ئابوھەۋا . مناخ اقليم .

(كەشسە) ئەمرى تەجرىى لەحاكەۋە

(كەشمىيدە) خط . خطى هندسى .

خەطىك كەنوسراوى پى شطب بىكرى .

(كەشپىر) لىيىم . قوروقوشم .

تەنەكە . لىيىم كردن .

(كەنىن) شت . مادە . وجود .

(كەلاجوۋ) پىالە . فنجانى شەراب

ياقاۋە .

(كىكۈۋ) دەرياچە . خەۋزى كەۋرە .

(گیلوو) گۆم . بحیره . کەناری | نهرينك كەيگۈنچى بۇخۇشتىن .

پىتى گاف

(گارەندە) عامل . وکیل . بىشكدار .

(گاز) مەقەست .

(گازە) كەپرى پچووكى باخەوان

كەسەرى بەپەررۇ داپۇشراپى ، كە
جارجارە جىپان بەم كەپرەتە شىبەتە كرى

(كاشەك) باستىرمە .

(كاكا) تەوشتانەى وەك مىبوه

چەرەز كەلەزىافەتا بۇمىوان دائە نرى .

مەزە . شەوچەرە .

(كىرداوا) حارس . كشاف .

(كىرداوەر) مراقبى شرطە . قۇلچى

كوومرك . حارس . مراقب .

(كىرىب) واحدى قياسى تەراضى

پىوان .

(كۆران نگار) صالۇنى رسوم و

تساویرى حیواناتى وەحشى .

(كۆرەب) كۆرەویى كورت .

(كۆشان) شەربەتى مىووز .

(كۆشانه) قوژىن . پەلاماردان

لەكەمىنەوہ .

(كوشتاسب) خەوبىيىنىن . احتلام

بوون .

(كوووران) عىلى اجتماعى جىش .

قاعەى اجتماع .

(كووشتاسب) گوشتاسب .

(گۈنیه) مسطرەى دارتاش .

عمودى معمار . گۈنیاى هندسى .

(كەرداس) ظالم . غدار .

(كەرداش) كەرداس .

(كەردبان) سەر كىردە . قاندى عام .

(كەردش) انقلاپ . ثورە .

حر كەى قلىبى سياسەت .

(كەرىى) مقىياس . واحدى قياسى

بۇأراضى وقوماشو حبوبات وماليات

ووقت . واحدى قياسى وقت كەعبارة

بى لەبىست وودوو دقىقەوسىبى ثانىہ .

(كەزارە نامە) خەونامە .

(كەزەرنامە) كەزارە نامە .

(كەسىبى) عزل كردن .

(كىارەنگ) جنرال . قاندى سەر

گىردە .

(كىبوهەر) مؤرخ .

پیتی لام

(لاچین) خزمه تکار . بهنده .	حاکمه دا له بهری نه کات .
(لاخیز) فیضان .	(له باد) مشه های باران .
(له باچه) جبه روژی حاکم که له کانی	(له بان) شهریک .

پیتی مهم

(ماچووچه) جوره شوو شهیه کی لووت	له اباد ته گیرئی و ناوی تی نه کری .
باریککی دابراوه ، تاوودهرمانی پی	(مهخیز) مامزی پی سوار .
نه گریته ناوده می منالهوه .	(مه ره) ته خمین . نه ندازه دهره جه .
(ماژ) سپورت . ریاضه . یاری .	(مهریشم) مشه های برین .
(ماطهك) شه کریکه که له جودروست	(مه شخ) سهرمه شق . نموونه ی
بکری .	تدریب و ته علیم .
(مانوو) دهنکه وهره . شانه .	(مه ما) بلوور .
(مازه) موبیلیا . شتومه کی ناومال .	(مه اباد) ناوی پیغه مبهریکی زور
(مودام سیبه ندیی) موظفی دائمی .	کونی که وره یه که بۆ ئیران ماتووه وه
(مؤژ) نازکی ناو . حهوض .	خاوه نی نه و کتیبه یه که پیی نه لین ده سا
(مؤژه) مؤژ .	تیر .
(مه) مانگ . قه لیم	(میجریی) قاپی داوو دهرمان تیا
(مهت) شهربه تی میووژ یا خورما .	مه لگرتن .
(مه تاره) ده فریککی لاپانی دهم پچوو که	(میها) کهوره .

پیتی نوون

(ناج) داری سهوز .	(نارهنک) پرتقال .
(ناجوو) سنه و بهر .	(نارهنکه) نارهنک .
(ناخه) سوال کهر .	(نارهنکیی) لاله نکیی .
	(ناژ) سهرو . سنه و بهر .

- (ناز) سەرو . سەنەوبەر .
 (نازوو) ناجوو .
 (ناسپال) تويىكلە ھەنار كەبۇدە باغ
 بەگاردىتىرى .
 (ناسەرە) سىكەي قەلب .
 (ناشخود) دەست لىنە دراو . كەسىنگە
 كەفەرتە نەي دەريا كارى لىنە كاتەك .
 (ناشك) قەرزدار .
 (نالە) چەم . چەمى پىچووك .
 (ناموويه) ژنى مېردارى بە نامووسى
 راست لەكەل مېردە كەيا .
 (نانوو) بېشكە . لاي لايە .
 كوركەنە شەوتى .
 (ناوچە) قاينى بەلەم . مۇتۇرى
 نەھرى .
 (ناوژە) ناوچە .
 (ناوہ) ناوژە .
 (ناوہر) مەكن . قابل .
 (ناوہران) ناوہر .
 (نكال) خەلووزى مەعدەن .
 (نكال) نكال .
 (نوورەند) تەرجەمە .
 (نوولە) قسە . تەنھا ووشەيەك .
 (نەبەس) كىچەزا ، چ كوررچ كىچ .
 (نەبەشە) نەبەس .
 (نەبىر) كوررى كورر .
 (نەبىرە) نەبىر .
 (نەبىسە) كوررەزا ، چ كىچ كورر .
 (نەپراش) خاسىتى ائەتدارى حلى
 مەككەلەت بە ئاسانى .
 (نەخشە) دىل . قەرنە . ظواھر .
 (نەسبوت) ئەھلى خوبرە . خەبىر .
 (نەسوودى) زىراع .
 (نەسىمەن) خۇاپەرستى . نوپۇز .
 (نەشپىل) تۇرى راو . قولاپى راو
 ماسى . قولاپى ھەلواسىن .
 (نەشخار) ئەوئەندازە يەي كەگىاندارى
 كاوپۇر كەھلى ئەھمىيەتتە بۇ كاوپۇر
 كەردى .
 (نەشخوور) كاوپۇر .
 (نەفج) كاغزى نووسىن .
 (نەماك) عادەت . ئەخلاق .
 (نەمشتە) عقىدە . باوہرر .
 (نەوتاش) دائىمى . ئەبەدى . ھەناسەر .
 (نىشپىل) نەشپىل .
 (نىشپىن) قۇبى شىمالى . بەركى سەرىن .
 (نىناو) سەبىر . تەھىل .
 (نىيوار) ئاسمان . قۇبەي ئاسمان .
 (نىيوتوور) فخر خۇ ھەلگىئەن .

به فرو باران و په لكه زیر رینه و كه لن
شتی تر .

(نیوهر) وجود . موجودات . کائنات .
(نییوهری نییوار) موجوداتی ناسمانی
وه كوټه ستیر ه وټه و ستیرانه ی كه نه کشین و

پیتی واو

(وهرگاز) میوه یه كه له سالنكا
دوو جار پیی .
(وهرنامه) سه رله وحه . عنوانی كاغه ز .
(وهروار) ته ختی ملو کی . بالقونی محشم .
(وهرشتاد) متقاعد .
(وهره فان) واسطه . وسیطه . شفیع .
(وهره نداز) مخطط . اوینلچی
جل و په راوه کردنی .
(وهره نك) چنبینه و هی جلی در راو .
(وهرستی) ترجمه مه . ایضا حیه .
(وهرسكه رده) ساعی . سریع . اختصاصی
. قوی .
(وهرسنی) هه وی .
(وهرشك دانه) توی داری هه فرس .
(وهرشهك) نه علی چهرم .
(وهرشنی) سووراوی ژنان .
(وهرشهك) جیپكه نه .
(وهرشیان) تعویض . مكافات .
(وهرفتووك) پیستور پلنگ كه به سه رته ختی
ملوکیدارا خرابی .

(وابا) عقل . فهم .
(وات) پییت ووشه كه ول و پوژست .
(واده) رهك . بناغه . اساس .
(وازییره) وهقت .
(واژ) كلمه .
(واشینگ) رئیس الحراسین .
(وانساز) قبله نما .
(وانسازه) وانساز .
(وهردهك) مه تهل . معما .
(وهرچهر) حكمی حاكم . قراری محكمه .
(وهرچهر كهر) رئیس . رئیس عدلیه .
مترجمی قوانین . مفتی .
(وهرچهر) حكمی حاكم آمری پیغه مبهه
(وهرچهر كهر) حاكم . پیغه مبهه .
(وهردهك) جیازی بووك .
(وهرشاد) معاشی تقاعدی
(وهرشان) امتی پیغه مبهه ريك .
(وهرشهك) جانشایه كه كه داووده رمانی
نیا مهل بگییری .
(وهرغ) سه دده ی ناو .

(وہ لواکین) رینخز لہ بار ییکہ ی مەررو
بزن کہ بہ برنج و گزشت و بہارات پرر
کراہی و کولتیراہی بؤ خواردن .

(وہ نانہ) سەموونی خرری گەرہ .
(وہوا) نیشانہی خپرو بہرہ کەت .

پیتی ھئی

(ھاروون) ئەسپی سەرگیش . سەرگردە .
گەرہ ناقلی اخبار و بہرید . ساعی . بئ
کەسبی و پەشوکاوی .
(ھاری) گەسک دەری . کەسپکە کہ
مەموو فرمانیکى پییس و پۆخل اختیار
بکات .

میسک .
(مەرھەفت کەردە) ژنیکە کہ بہەر
مەرھەفت خوی نارایش دایئ .
(ھەری) زەوی دیم .
(مەرھەفت گەنجیئە) بہەوت جۆری تایبەتی
ئەلین ئەکان [۱] زیرر [۲] زیو [۳] ئەنە کہ
(۴) قوررقوشم [۵] ئاسن [۶] س [۷]
زەرد .

(ھامال) ھاو فکر و ھاو رای . ھاو حزب .
(ھاوەرد) رەقیب . منافس .
(ھاوین) نوژی بەیانی .
(ھوودل) رەصد .
(ھوودلەند) ئالتی رصد .
(ھەجاوەر) گۆبوونەوی خەلق .
(ھەرباسپ) ئەستیرە ی گەررۆک .
(ھەرباسبان) سبەھ ی سیارە .
(ھەرماس) شیطان . رەھبەری بەد .
(ھەروانە) خەستەخانە . ئیش و ئازار .
(مەرھەفت) حەوت شتن کە ژن خوی
پئ جوان ئەکات بە تەرتیب [۱] گیایە کی
جوانی مەمیشە سەوزە ، بە چەپک ئەیدەن
لە سەریان [۲] گیایە کی شین کارە [۳]
سووراو [۴] سپیاو [۵] کل [۶] زیرر [۷]

(ھەلاج) لۆکە .
(ھەلیاک) شیریکە کہ بہ کولان .
ووشک کراپیتەوہ .
(ھەماس) دۆست . شریک . ھاویری .
(ھەماک) ھاویری کار .
(ھەمال) ھاوکار .
(ھەمسیراز) تەرجمە .
(دەنام) ھیکل . تمثال .
(ھەنجار) شاوولی بنا . ریکاماددە .
قانوون . اصول . عادە .
(ھەنجام) بئ ئیش و کار . سەر سەری .
(ھەنک) تئ کە یشتن . عقل . مجد .

(ھەنگە) مەلھى . تيا ترۇ .	سلاطە عظمت . مطلب . علو . مەھدى
(ھەوارىي) ديوان . ژوورى ئىستقبال .	علمى . شەپۇل . ئەشكەوتى . گەورە . وەزن
چادىرى گەورە .	و مقدارى ھەر شەتنى . عاطفە قوت . اقتدار .
(ھەتياال) وولانىي بەقوت كەھپچ	حراست . شەيدى . ذكى . فامىلىاوعشیرەت .
خەرج و باجى لەسەر نەبى .	جيش . عسكر . زالەلەلەيدان . نازار . برين .
(ھىرسا) يەكەنگە لەعومرى خۇي	سەرماو بادارىي . ووشكى و بى ئاويى .
توخنى ژن نەكە تېنى .	(ھەنگامە) اجتماع . كۆبوونەوھى تىجار .
(ھىنگ) سعادة . روژى شادىي . نازار	مرکزی اجتماع . غرفەى تىجارە .
لەرىيخۇلەدا .	(ھەنگامە سەيپەندىي) موظفى وەقتى .

پىتىيى

(يەفتەر) ئاوينكى روونى پاك كەرەنگو	(يادە) بەرتىل دان بەحاكم بۆيى قانوونى
تام و بۆنى نەكۆر رابى .	. ھىزى حاەظە .
(بەلكەن) منجنيق .	(ياسە) قانوون . نظام نەمر .
(يەمەو) بارووت .	(يالوو) كەنارى دەريا . كەنارى چەم
(يەندوو) ضياء . ھەزەمەى شەاعىيەى	ورويبار .
روژ . رووناكى روژ .	(يۆسە) دارتاش . مشار .

* * *

هیندی له

بیروباوه‌ری شاعران و روشن بیران

دهرباره‌ی فهره‌نگی خال .

به‌بۆنه‌ی چاپکردنی جزمی به‌که‌می (فهره‌نگی خال) • وه‌ زۆر که‌س له‌ شاعران و روشن بیران له‌ زۆرلاوه‌ په‌سه‌ندیان کرد به‌هۆنراوه‌ و په‌خشان ، چ به‌ کوردیی چ به‌ عه‌ره‌یی چ به‌ ئینگلیزی ، وابۆنموونه‌ چه‌ند پارچه‌یه‌کی لێره‌دا بلآو ته‌که‌ینه‌وه‌ .

به‌رێز عبدالمطلب أمين پاریزکاری پێشووی سلیمانی له‌روژی ١٣-٢-٩٦٠
بۆی نووسیم ته‌لێ :

سیدی الافضل ادامہ اللہ .

السلام علیکم . تلقیت بیدالشکر هدیتمکم الثمینة (فهره‌نگی خال)
تلك الهدية التي سيكون لها أعز مكان في قلبي وفي مكتبتی ، ولا أدري والحق
بای لسان اشكر . سیدی الکريم لافضاله العديدة التي كانت خزانة
هذه الهدية العزیزة .

ان الخدمة العظيمة التي قمتم بها للتاريخ والعلم وللأمة الكردية سيخلدها
التاريخ شاكرًا الى أجيال طويلة ، وسيكون اللغة الكردية - بفضل ما
دوتتموه - المقام السامي في دراسة أصول اللغات واللهجات الأريانية واشتقاقها
باعتبارها من أقدم هذه اللغات ومن أنقأها . وقد كانت مع الأسف الشديد
لغة مهجلة منسية لم يهتم العلماء بدراسة الوافية بعد .

ومن المؤلم ياسیدی ان تكون معلوماتنا عن اللغة الميديّة أوالمادية نزره
يسيرة جدا لانكاد ان تكفي لتحديد علاقاتها الحقيقية باحدى اللغات الأريانية
الحديثة . وأن زرادشت وإن يكن قد ولد على ما ترويه الروايات في شمال
غرب إيران ، الا انه هجر قومه أهل الكذب (دروژ) على حد تعبيره ولجأ

الى بزد خوارزم التى تقع ضمن المنطقة التى تشمل خراسان الايرانية وشمال
الأفغان وما يعرف اليوم بجمهورية تركمن السوفيتية .

وهناك آمن ملكها واميرها الملك فيشتاس-پا وهناك كتب زرادشت او
زراتوشترا أليستاق باللغة الخوارزمية ثم نقلت بعده الى اللغة الفهلوية
الاشكانية فالفهلوية الساسانية (أو اللهجتين الايرانيتين من اللغة الايرانية
المتوسطة .

وانى لاستميج سيدى عذرا ان رجوته ان يدلنى عن السبب فى اتخاذ
عام ٢٥٧١ رأسا للتقويم الكردى ، وقد حصلت على تفسيرات عديدة متضاربة
من بعض الاخوان كان احدها تشير الى ٦١٢ ق . م السنة التى دمرت فيها
مدينة نينوى عاصمة آشور على يد جيش بابل بقيادة نبوخذ نصر وحلفائه من
القبائل السكوثة بقيادة أمان مندا والميديين بقيادة أوثاخشتر ملكهم، وتم
بذلك القضاء على الحضارة الآشورية . وهذا ما استبعد اتخاذه رأسا للتاريخ.
ارجو من سيدى أن يهدينى لآكون على بصيرة . خاصة ونحن فى زمن يسير العالم
فيه ثقافة موحدة وحضارة واحدة تجعلنا نسمى السعى الحثيث للتفتيش عن كل ما يقربنا
من الشعوب الاخرى ، وايجاد كل ما يمكن وجوده من الأمور التى نشارك
بها غيرنا من الامم .

وختاماً أو جولولاي طول العمر بالصحة والسعادة ، وان يمكنه من
اتمام ما قام به من عمل جبار ، ويكمل ذلك بالنجاح ، كما وأرجو أن يتم
طبع بقية القاموس ويعاد طبع الاول فى مطبعة كردستان التى نرجو أن يتم
تأسيسها خلال هذه السنة .

وتفضلوا بقبول فائق الاحترام سيدى

المخلص لكم

عبدالمطلب أمين

نشر العام المجرى في اللغات الشرقية أي . بودروكليكييتى مقالاً بالانكليزية في مجلة العلوم اللغوية التابعة لاكاديمية العلوم المجرية التي تصدر في بودابست عاصمة المجر باللغات الانكليزية والفرنساوية والالمانية والروسية . ترجمها الى العربية السيد صلاح عرفان حفظه الله ، وهذا نصها :

محمدى خال : فهرهنگى خال : سليمانىة ١٩٦٠ ٣٨٠ صفحة

في الامكان ملاحظة قفزات جديدة في تطور الدراسات الكردية ضمن علم اللسان الايرانية في العقد الحالى . (قارن بوا ، توماسى ، الدراسات الحديثة في علم اللغة الكردية : المكتبة الشرقية ، ١٩ صفحة من ١٠ الى ١٩) . تحتوي النشرات الصادرة الجديدة على اعمال تتعلق بالقواعد الوصفية للغة الكردية بعضاً وعلى دراسات تتعلق بجمع المفردات والقواميس في الاحايين الأخرى .

واما في مايتعلق بعلم المفردات والقواميس يعتبر ماقام به محمدى خال من المشاريع التي يعقد عليها الأمل اكثر من غيره ، لأن المؤلف عالم لغوي بدأ بنشر قاموس لشرح اللغة الكردية ، يحتوى على جميع لهجات هذه اللغة ظهر منه لحد الآن المجلد الأول .

يتضمن المجلد الأول المقدمة (الصفحات ٧-٣٩) وكذلك القسم الأول من القاموس ، اعتباراً من حرف الايف الى حرف الجيم (الصفحات ٤٠-٢٦٤) مع قائمة للمفردات تم جمعها عندما كان القاموس لازال تحت الطبع . يبحث المؤلف في مقدمة قاموسه عدة مشاكل معينة ، لشرح في الوقت نفسه اهدافه واساليبه اللذين تستحقان عناية القارى .

بعد تخصيص فقرة واحدة في المقدمة للتعريف باهمية جمع الكلمات الكردية الاصلية وتاليف قاموس يعكس المادة اللغوية ولهجات ، يقوم خال بالقاء نظرة موجزة وناقدة على الجهود السابقة المبذولة في علم القواميس

الكردية ، فيذكر بصورة خاصة القواميس الشرقية المكتوبة باللغة العربية .
 (قواميس احمدي خاوني يوسف ضياء باشا خالدي ... الخ) ويشير بين
 المطبوعات الغربية الى قاموس ژابافقط ، ولكنه يحذف المطبوعات الحديثة
 مثل قواميس كوردوييف و فاريزوف وباكاليف ، لأن هذه القواميس في
 رأى خال لا يمثل أي منها مفردات اللغة الكردية بصورة كاملة ، الأمر
 الذى دفعه الى صنع قاموسه الجديد ليجمع مادته بصورة مباشرة ويفحص
 باعتناء كل كلمة جديدة ضمن بيتتها مادونا جميع المعطيات المتعلقة بمصادرها .
 (لاحظ الصفحات ١٥ - ١٦) .

ثمة جزء في المقدمة يبحث فيه خال تكوين اللغة وتطورها ، (الصفحات
 ١٧-١٩) لهميزه لغوية لزيزه وشيقة ، لأن المؤلف بعد تأكيد على أهمية
 الكلمات التى تقلد اصوات الطبيعة ، يشرح تأثيرها على خلق النطق عند
 الانسان ، فيراجع مجموعة كبيرة جداً من هذه الكلمات الموجودة في اللهجات
 الكردية . ولجل استعراض تلك الحقيقة يقوم بسرد سجل لهذه الكلمات
 فيشير في كل حالة الى ما تتميز به الكلمة من الخواص فيضرب مثلا (بارره
 وباعه وحه په وبؤرره وجريوه ... الخ) . إن هذا الجدول المتضمن هذا
 النوع من الكلمات هو الوحيد الموجود في الوقت الحاضر حسب ما اعلم
 بالشكل والحجم اللذين يملكهما هذا القاموس .

يقوم المؤلف بعد ذلك بمراجعة اللهجات التى يحتوينا القاموس بصورة
 مقتضبه فيقسم اللهجات الكرديه الى اربع مجموعات : (١) زازا (٢) كرمانجى
 اليسرى (بوتاني ، باديناني ، حكاري ، بايه زيدي ، شهديناني) (٣) كرمانجى
 اليمنى (سوراني ، باباني ، موكرياني ، هردلاني ، كهلهورى ، كوراني)
 (٤) لوررى (بهختيارى ، لهكى ، فهيلي) . يختلف هذا التصنيف قليلا
 عما وضعه الفقهاء الغربيون الذين اعتبروا (زازا) و (لوررى) و (كوراني)
 لغات ايرانيه منفصلة ترجع الى المجموعة الغربية . (قارن A) أي ميليت

وليم (M) كوهين ، لغات العالم ، باريس ١٩٥٢ الصفحات ٣١-٣٢ وكذلك (G) جي موركنشتيرن ، المنشورات الايرانية الحديثة ، كراسات شرقية بقلم ايرست ايتيلنك ، المجلد الرابع صفحة ١٧٥) . يستعمل هؤلاء المستشرقون اصطلاحات اخرى تختلف فيما يتعلق بالمجموعات (٢) و (٣) الموجودة في تصنيف خال . (مثلاً اللغة الكردية الغربية والشرقية في كتاب كارل هادانك: كردستان الغربية : بؤتى وعيزادي ، برلين ١٩٣٨ ، الكردية الشمالية الغربية أو الكرمانجية والكردية الجنوبية أو السورانية في كتاب كوردوييف « القاموس الكردي الروسى » موسكو ١٩٦٠ عدد الصفحات ٨٣٣) وكذلك لا تنطبق المناطق الجغرافية المخصصة لمجموعات اللهجات الاساسية مع المناطق الدارجة في الاستعمال ، وفي ذلك بيان يوضح غاية المؤلف في تفادي التقسيم الدقيق ، لذلك لا يضع تصديفاً خاصاً للهجة الكردية في السليمانية كما يفعل ماكارس (قواعد اللغة الكردية ، التحليل الوصفي للكردية الدارجة في السليمانية ، نيويورك ١٩٥٨) أو دي إن مكنزى (دراسات في اللهجات الكردية ، الجزء الاول ، لندن ١٩٦١) وغيرها من الدراسات . فيضع المؤلف اللهجة السليمانية ضمن اللهجة السورانية .

ويعكس الجزء المخصص للكتابة الكردية نية المؤلف في ايجاد التنسيق عند استعمال الاحرف العربية، ذلك الوضع الذى لا يمكن الاستغناء عنه عند قاموس يحتوى على الاختلافات والتشابه اللهجوى الذى ادى بالؤلف اثناء بزله المحاولات للتعبير عن الاصوات الكردية بدقة بمساعدة الاشارات العربية (والتي لا تناسب قطعاً التدوين الصوتى) الى استعمال الاشارات والتنقيط المبدع من جهة وابداء بعض الملاحظات الصوتية المفيدة من ناحية اخرى .

إن استنباط المؤلف العلامات الصوتية المستعملة في الحروف الصوتية (قاول) والتي تطبق الآن في عملية التشكيل الشائع حالياً لا يجلب شوق

القاري كثيراً فهو يعبر عن \bar{o} و \bar{e} بواسطة (ؤ) و (ئ) مثل (كؤتر و بينكهس) وهذا استعمال عم المطبوعات الكردية في الوقت الحاضر (إذ أن استعمال هذه العلامات كان محدوداً في السابق ، انظر ماكارس ، الكتاب المذكور سابقاً الصفحة ٧) ويتم التعبير عن \bar{u} و \bar{a} بتكرار العلامة مرتين مثل بوون و پيیر، ويكتب a القصيرة بواسطة (هـ) في جميع الاحوال (بههار... الخ) .

واما بالنسبة للحروف الصامتة (كونسونات) يتوسع ابداع المؤلف اكثر فيستعمل للتعبير عن (L) السنى (أو كما يسميه هو باللام الخفيفة) والتاء الثقيلة بعلامة مسمارية فوق ل عوضاً عن نقطة واحدة او ثلاث نقاط (ل،ل،ل) الدارجة في السابق (انظر ماكارس الصفحة ٩) واما بالنسبة \bar{x} يفضل خال تكرار الحرف العربي مرتين وذلك لتمييزه عن مغايره ذي الصوت المنفرد . إن هـ التثنية لبداية الكلمات قد اُهملت من قبل المؤلف على كل حال ، لأن الرأى يضحك دائماً في هذا الوضع . ولكن المطبوعات الكردية الاخرى تستعمل التنقيط او العلامات المسمارية بوضعها فوق الاحرف العربية أوتحتها (ر ، ر... الخ) .

واما بخصوص الدال ذات الصوت ، يشير خال الى أنها تظهر في السليمانية بنوعين من الاصوات (allophones) : «١» الثقيلة كما في (دار) و (دهنك) الصوت ، و «٢» المخففة (اي نصف مغلوقة ومستمرة) كما في (مهده) لاتعط ، (بيده) اعط . ويتفق هذا الاخير بصورة واضحة مع ما ذكره مكنزي في ما يتعلق بصوت (د) لفعل (دان) اعطاء (الكتاب المذكور سابقاً الفصل التاسع) . يقول خال إنه بالرغم من ان البعض يستعمل الدال المنقطة (د) للاستدلال على الدال المخففة هو لا يخصص علامة لها لان ذلك من صفات اكراد السليمانية فحسب .

ينحوض خال في الاجزاء اللاحقة من مقدمته والتي خصصها لتلخيص القواعد

الكردية في اقسام الكلام ومايبيديه هو حول اشكال الافعال غير المحدودة (المصادر) ، فيصنفها الى خمسة مجموعات حسب حرف ما قبل الأخير للكتابة العربية : (١) المصادر الالفية (سووتان) احتراق (٢) المصادر التائية (كهوتن) وقوع (٣) المصادر الدالية (كردن) فعل أوصنع (٤) المصادر الواويه (چوون) الذهاب (٥) المصادر اليائية (زانين) المعرفة ويعتبر هذا بصورة تقريبية نفس التصنيف الذي يستعمله نوري على امين في كتابه (قواعدى زمانى كوردى) بغداد ١٩٥٦ الصفحة ٣٠ الملاحظة رقم ١) ويوجد التصنيف نفسه في معظم القواعد الغربية للاهجات اللغة الكردية ، بغض النظر عن الاصطلاحات المختلفة والتصانيف الثانوية التي اضيفت اليها وفقاً لجذوع اشكال الافعال المضارعة .

ويقسم خال من وجهة نظر أخرى المصادر الى نوعين : (١) المصادر المنتهية بـ (ن) مثل هاتوون (٢) المصادر التي تملك النهايات (ه وه) مثل (هانوونه وه) لقد تم ذكر وجود هذه المصادر في بعض المطبوعات الغربية إذ نجد مثلاً في دراسات مكنتزى (ناوان - تاوانه وه) اى ذوبان ، (رازان ، رازاندنه وه) اى تزيين والخ (الكتاب السابق الجزء الاول ، الصفحات ٢٣٢ و ٢٣٣) ويذكر لنا خال التغييرات اللغوية التي يعانها الفعل عند الحاق (ه وه) باواخرها ، لنعتبر هذه المصادر عن (١) الفعل المردود مثل (چوونه وه) الذهاب الى مكان مزار سابقاً و (٢) الفعل المكرر مثل (دانيشته وه) الجلوس مرات متعددة و (٣) تدرج الفعل مثل (خواردنه وه) تناول تدريجياً . الشرب .

وأدخل جدول للافعال ذات السابقة لأجل التوضيح وبيان كيفية تركيبها . فظهرت فائدة الجدول بصورة مؤكدة للاغراض العملية ، ولكن الرسم التوضيحي الذي قدمه كوردوييف في قواعده (قواعد اللغة الكردية) موسكو ١٩٥٧ الفصل ٢٥٢) يعتبر اكثر كمالاً وتنظيماً .

يشير خال ، عندما يبحث مشكلة عملية ادخال المفردات في قاموسه ، الى قضية التعبير غير المباشر ، اي (اسم أوصفة مضافاً الى فعل مساعد) وهذا استعمال واسع في اللغات الايرانية الحديثة ، اذ لك تم اشباهه بحثاً في تحديد من الدراسات المتعلقة بالقواعد الوصفية للغة الفارسية ، واما خال يحلل العلاقة بين اجزاء اشباه الجملة الفعلية وتوابعها وفقاً لمواقعها في المفردات الكردية ، فيضع لها ثلاثة أصناف هي (١) اشباه الجمل الفعلية التي تستعمل اقسامها الفعلية بصورة منفردة ايضاً ، اي خارج تراكيبها (ناشكرا ، ناشكرا كردن) واضح ، توضيح ، (ناشكرا بوون) اقتضاح و (٢) اشباه الجمل حيث الاجزاء الفعلية فيها لا تستعمل بمفردها ، اي تظهر فقط بالاتصال مع توابعها مثلاً (تهمى كردن ، تهمى بوون) تأديب ، تأدب . ولكن (تهمى) لا تملك معناً في اللغة الكردية (٣) اشباه الجمل التي تظهر اجزاءها الفعلية ايضاً ولكن في معان مختلفة ، مثلاً (بهخت) حظ (بهخت بوون) اضرار .

وتعامل الكلمات التابعة للمجموعتين الأخيرتين في قاموس خال معاملة ادخال منفصل بحد ذاته . بينما يتم ادخال اشباه الجمل المتكونة من الافعال في المجموعة الاولى تحت عنوان الجزء الفعلي ، كالأسم والصفة وقد يكون هذا النمط من البحث في تحليل اشباه الجمل ذات الافعال مفيدة من ناحية القاء النظرة التأريخية على هذا النوع من التراكيب خاصة عندما يكون الموضوع مقتصراً على العناصر العربية والتركية في اللغة الكردية .

إن اثنان قسم في (فهرمه نكي خال) هو القاموس نفسه ، الذي يقدم مادة لغوية دسمة للغاية ، إذ يكفي مقارنة بضع صحائف منه مع القواميس الكردية الاخرى لتحقيق هذه الغزارة . فليس هناك قاموس آخر في الوقت الحاضر استهدف العرض الكامل للاهجات الكردية ، جامعا اللغات مثل (زازا) و (لورري) و (كوراني) . إن ادخال كلمات (زازا) و تأشيرها بـ (ز) وكلمات (لورري) وتأشيرها بـ (ل) بالنسبة الى المناطق

الثلاث يضع القاموس في مرتبة عالية كاسهام في علم اللهجات الموجودة في اللغات الايرانية الحديثه .

تظهر الكلمات الدخيلة لتوضع بين قوسين في اسطر منفصلة يتبعها رمز اللهجة ، فيما عدا الكلمات الكرمانجية اليمنى ، اى اللهجة الجنوبية الشرقية ، وهي لغة القاموس نفسها .

ويوفر القاموس التفسير والتوضيح بالكردية الجنوبية الشرقية بوساطة كلمة واحدة أو جمل مستفيضة ، حسبما تقتضيه الضرورة ، وتبرز الافعال في شكل صفات مترجمة غالبا كأسماء (مثلا پرسین - پرسیار) أو يتم توضيحها بوساطة مصادر أخرى مثلا (اخافتن - قسه کردن) التكلم . ولا توجد أية اشارة الى استعمال الافعال في الجمل (جذوع المضارع ، كيفية استعمال الافعال) .

هذا ويعتبر عمل خال مساهمة لا يمكن الاستغناء عنها في علم القواميس الكردية و في علم اللهجات الايرانية ، إذ يقدم امكانيات جديدة للقيام باجراء البحوثات ليس في الكردية فحسب بل في التركية والايرانية ، لذا نحن بانتظار ظهور المجلدات الاخرى بكل شوق .

أى . بودروكليكييتي

خوا لىخۇشبوو صالح افندى قفتان لە رۆژى ۲۶ - ۷ - ۹۵۹ دا بۆى
نوسىنى ووم ئەلنى :

ئەوئەلەنەن من خۇم ناسىبوو ولەمكتەبى حرىيەنى عثمانى دەرچووم
كەبەپنى ئەودەورە دوايىم بەخوئىندىن ھىناو وھاتومەو ناو كەلى كوردو
دەستم كوردو بەموتاللاو خوئىندەنەو ، زۆر فەرەم بەو كەزمانى كوردى
زمانىكى رىكو پىكو دەولەمەندە ، بەلام وەك زمانەكانى تر جەھازى خوئىندىن
ونوسىنى ئەواو نىيە ، وئەوئەش ئەبىتتە ھۆى لەناوچوونى زمانەكەمان ،
ئىجا ئەو بو بەخەفەتى دلو دەروونم ،

ايىكم ئەدايەو كەئەونا ئەواوئى قەومىيە ئەبىت مەالجە بىكرى ، ئەوئەش
بەدووتەكان وەيا دوو ھەلمەت پىك ئەھىترىت ، دوھەلمەتەكە يەككىيان بە
زمانى قەومى خۇمان بنوسىن و بىخوئىنىن ، ئەوى تىرىش بىتوانىن (فەرھەنگىكى)
كوردى (قاموس) بۆزمانەكەمان دروست بىكەين ، تا لەپەناى ئەم دو
قەلایەدا بىتوانىن قەومايەتى بەكەمان لە لەناوچون بىپارىزىن .

ئەوى لەجەنگى جەھانىي يەكەم دەست ئەتەوئى كورد كەوت ئەو بو
كە (مەتجەرسۇن) بەھمتى مەردانەنى خۆى توانى بەزمانى كوردى (نوسىن
وخوئىندىن) دابەئىتى لەولانەكەمانا ، چونكە بەراستى كەسى تر نەبوئىت
ئەوخزمەتە پىك بېئىتى ، بەو ئەوانى يەكەم ھاتەجى ، مایەو دوھم ئەوانم
ئەوئەش بەسايەنى ھەم و ئرادەنى پۇلایىنى كاك شىخ محمد افندى خال ئەوا
جى بەجى كرا ، يەنى شىخ محمدى خال لەدواى تىكەشائىكى مەردانەو
خەباتىكى ئەبەزى (۲۵) سالە فەرھەنگە كوردى بەكەنى ئەواو كوردو ئەوانى
ئەتەو كەمانى بەجى ھىنا . ئىجا پىويستە ئىمە پىرۇزبايى لەخۇمانولەجنايى
شىخ محمد افندى خال بىكەين كەبەھۆى ئەم (فەرھەنگە) يەو زمانەكەمانى
خەسە رىيزى زمانە زىندەكانەو . زۆر شوكر بۆئىمەش كەوا قەلای
(سىترانىجى) زمانەكەمان بۆتەواوبو ؟ ! .

صالح قفتان

بەريز محمد رمزي معروف ئەلن :

ئەي كوردە مژدە بىن كە زمانت كىرايەۋە
 خونچەي ئومىدى گولەننى شادىت كە شايبەۋە
 رۇزى ئەھلى ۋەك شەۋى تارىيىك ونووتەكت
 رۇيشتو صوبى رەۋشەننى ھانت كەرايەۋە
 بۇئەۋ ھەلەي كەھۋلى ھەمىيشەت ئەدا ئەۋا
 ھەلەكتەۋ كەۋتە بەردەس و ، رىت بۇكرايەۋە
 يعنى كەۋا لەسايەيى (فەرھەنگى خالەۋە)
 سەرچاۋە ۋوشكەكانى زمانت ژىايەۋە
 كىت دىيۈە تاكوئىستە لەرىنى خزمەتى كەلا ۱۱۹
 بەم چەشەنە بەركەۋىت و ، ۋەھما بىتە كايەۋە
 ئەم ۋوت كەۋەك مسىحە بەيە كدەم ئەگەر مسىح
 رۇخى بى ھۇزى مۇردە دلى ۋا بدايەۋە
 ئەي ئەۋ بلىمەتەي كە بە ھۇزى ھەۋلى ئىۋەۋە
 ئالاي سەرفرازىي گەل ھەل كىرايەۋە
 ئىمجازى شىخى خالە ۋە كدرىن چ نووسەرى
 زىبەي لە نوۋكى خامەۋە تەك تەك تەكايەۋە
 فەرھەنگى تۇ بۇ ئىستە كەۋابوۋ بە ھۇزى ئەۋەي
 لەم كوردە دەركى خىزنى كەۋھەر كىرايەۋە
 رۇيى ئەۋەي كە ئىيكەلە بازارى عالەما
 ھەركوردە بىن و بلىن كە بە بىن مایە مایەۋە
 ئىيتىر سەرى زمانى ھەموۋ تىرە يىكى كورد
 شوكر و سەۋپاسى تۆيە ، بە شامو كەدايەۋە

بەبۇنەى چاپکردنى جزمى يەكەم لە فەرھەنگى خال خۇالېخوشبۇو
 عبدالرحمان بەگى بابان لەرۇژى ۲۶ - ۲ - ۹۶۰ دانەلى :

نايكەم بە خەمە يا بەزبانم سوپاسى تۇ
 جيايە لەكەل ادبىي جيايە ناسياسى تۇ
 مېژوو كەررام بە بېيرو بەفكرىكى ووردهو
 ئايا ھەيە ئەدىبى بەفكرو حواسى تۇ ۱۱۹
 بۇ لەھجەكانى كوردى كە بېكانەيەك زەمان
 فەرھەنگ بىووسى بۇ كەلى كوردى كەساسى تۇ
 قەومىتىكى زۇروكەورە زبانى بىكا بەيەك
 وەك دەستكردو ھمتى لۇغەت شوناسى تۇ
 دۇزىيەمەو ھەمدى يەقوبى كوردى لور
 تەنيا ئەو لە علمى زبانا قىياسى تۇ
 يەقوب زادە خەمەتى ئەغيارى كوردو
 دوورە لە بېيرى قەومىيەت و احتىساسى تۇ
 چن سال كەرا بەشوتى ووتەى قەومى غەيرى كورد
 بۇ قەومى كوردى خۇتە بىناغەو اساسى تۇ
 داي رشتوۋە بىناغەيى كاشانەيى زبانا
 بۇ لەھجەكان بەكردەو فەرھەنگى خاسى تۇ
 ئەم قەومى كوردە (بابە) بەووردو درشتەو
 دواناكەون سەعاتى لە شوكر و سوپاسى تۇ

هەر خواالینخویشبوو عبدالرحمان یهکی بابان به بۆنه ی له چاپدانی جزمی
دووهم له فهرهنگی خال تهلی :

پیرم و کهوتووم له ناو جیکاو به یانی حال ته کهم
دیبل هیلانهم ، له مورغی بن پهرو بن بال ته کهم
رووم له عهرشی ئیزده ، دوو عاله سه ره بهر مال ته کهم
ته دعیه ی بهرزیو و بلندی ئالی شینخی خال ته کهم
خانه قای علم و ته دهب ده ستکردی خاصی ئیوه یه
سه یری ههرگوشه ی ته کهم نووری خوایی پیوه یه

* * *

جامع الازهر که دار العلمی تهم دنیا یه یه
بۆ قه لای ته حکامی دین ، عهینی عه وودو پایه یه
حوکم و ته حکامی هه موو مه ربوطی نصی ئایه یه
یه عنی بۆ ، ته نوییری عاله م ، مه خزهن و سه رمایه یه
مشکلی دینی له علمی ئیوه ئیستفتا ته کا
هه ره ته فسه یرو به مه عنای ئیوه وه افتا ته کا

* * *

خزمه تی تۆ زۆر بلندو کهوره یه بۆ نیشته مان
له هجه کانت کرد به یه ک ، هیتاته وه سه ریبه ک زبان
قاموسیکت این دروست کرد بۆ هه مو کوردوستان
بارک الله ت بۆ ته کهن زاناو دانایی جیهان
خزمه تی دین و وه ته ن دوو فهرزی خاص و موله مه
خانه قای ئیوه به ته نها ، دانراوه بۆ ته مه

تکایه له پېښ خوړندنه وده دا هم مه لانه چاک پکهن

لاپهړه ستوون دیرر چهوت راست

۷	۱	۸	۶	.
۹	»	۱۱	ناوه ستنی	نه ووستنی
۹	»	۱۸	مه له قو	مه له قو
۹	۲	۲۱	قاررو و نو وور	قاررو و نو وور
۱۰	»	۵	قازانچ به نیو و یی [قازانچ به نیو و یی
۱۲	»	۲۱	پوخته بوون	پوخته بوون
۱۳	۱	۴	قالسیی	قالسیی
۱۳	»	۱۳	قاپوور	قاپوور
۱۴	۲	۱۹	قاوه لتی	قاوه لتی
۱۶	۱	۶	لتوفت	قتوفت
۱۶	»	۱۹	قدیلکانی	قدیلکانی
۱۶	»	۲۰	(قدیلکه)	(قدیلکه)
۱۶	»	۲۱	(قدبیک)	(قدبیک)
۱۷	»	۲۰	(قرته لی بررین)	(قرته لی بررین)
۱۸	»	۲۴	(دد)	(د)
۱۹	»	۱۰	(قررتی خستن)	(قررتی خستن)
۱۹	۲	۱۱	چپینه	چپینه
۲۰	۱	۲	ترا .	ترا . ته خمین کردن .
۲۳	»	۳	هه موو	هه موو
۲۴	۲	۷	قلیه	قلیه
۲۴	»	۱۲	(قلیزه نکیزی)	(قلیزه نکیزی)
۲۴	»	۲۱	(قلیبینچک)	(قلیبینچک)
۲۵	۱	۱۹	به زوری	به زوری
۲۵	۲	۲۴	(قنچکاو)	(قنچکاو)
۲۷	۱	۲	(قنکه لاشک)	(قنکه لاشک)

بزرر	بزر	۱۷	۱	۲۷
(قوپەن)	(قوپەن)	۱۴	۲	۲۷
(قورتىيى)	(قۇرتىيى)	۱	۲	۳۰
بەر بەسىل	بەر بەسىل	۴	۱	۳۱
(قوررە كارىيى)	(قووررە كارىيى)	۱۷	۲	۳۲
(قوررە يانە)	(قووررە يانە)	۱۹	»	۳۲
قوززە	قوززە	۱۶	»	۳۴
ئەھىنپىتتە	ئەھىنپىتتە	۱۶	۱	۳۶
لەلە	لەلە	۷	۲	۳۶
(قوللاخە)	(قوللاخە)	۱۳	»	۳۶
(قولدر)	(قولدر)	۱	۱	۳۸
	،	۱۰	۲	۳۸
(قو وولىيى)	(قو وولىيى)	۱۳	»	۴۳
(قەھىك) با.	(قەھىك)	۱۴	»	۴۶
تريشى	تريشى	۹	۱	۴۷
دەفرى تر	دەفرى تر	۲۳	۲	۴۷
(قەرزازە)	(قەرزازە).	۱۶	۱	۴۸
لەودارە تەنادا .	لەودارە تەنادا ،	۲۳	»	۴۹
قۇندەرە	قۇندەرە	۱۴	۲	۵۴
د .	دە	۲	۱	۵۸
غەمزە	غەمزە	۲	»	۵۹
(قەنىيى) كىسكى نا	(قەنىيى) كىسكى -۱	۱۷	»	۶۰
(قەبچىيى)	(قەبچىيى)	۵	»	۶۲
كرژ	كرژ	۱۵	»	۶۳
توينكىلى	توينكىلى	۱۷	»	۶۳
پوشىيىنە	پوشىيىنە	۲۱	۲	۶۳
يەك	يەك	۲۰	»	۶۴

دررگاوی	دررگاوی	۱	۱	۶۵
زییقاوله	زییقااله	۵	»	۶۵
بلین	بلین	۶	»	۶۶
کولینکی	کولینکی	۱۱	۲	۶۷
(کارکهچی)	(کارکهچی)	۱	»	۶۹
وورو	وورو	۱	»	۷۱
قاشو	قاشو	۹	»	۷۱
کالیهک	کالایهک	۱۷	»	۷۴
دؤکەشک	دکەشک	۱۱	»	۷۵
نەکوللوی	نەکوللوی	۱۳	»	۷۵
تابق	تابق	۲۲	»	۷۸
(کوتوپر)	(کوتوپر)	۸	۱	۷۹
کتیب	کتیب	۲۲	»	۷۹
پچووک	پچووک	۴	۲	۷۹
(کراس)	(کراس)	۲	۱	۸۰
کەورە	کەورە	۷	»	۸۰
وونە	وونە	۲۳	۲	۸۰
کرنیی	کرنیی	۱	۱	۸۵
هەلپرووزاندنی	هەلپرووزاندنی	۱۷	»	۸۶
تالی	تالی	۶	۲	۸۶
سوئی	سوئی	۱۰	»	۸۸
(گفتە)	(گفتە)	۱۶	»	۸۸
بلووری	بلووری	۳	۱	۸۹
(کلاشین)	(کلاشین)	۸	۲	۸۹
نەبەستریتهوه	نەبەستریینه	۱۴	»	۸۹
لبادیینه	لبادیینه	۳	۱	۹۰
کەنارەگرتن	کەنارەگرتن	۲۲	۲	۹۱

كله پىيچ	كله پىيچ	۱۶	۱	۹۳
كلپىسمان	كلپىسمان	۲	۲	»
كۆترە كىويىلە	كۆترە ئويىلە	۱۲	۲	«
لەلە كراۋە	لەلە كراۋ	۱۸	۱	۹۷
(كۆجەلە)	(كۆجەلە)	۲	»	۹۸
ووتەيەكە	ووتەيەكە بى	۸	»	۱۰۳
تەلاشكردن	تەلاشكردن	۳	»	۱۰۷
بى ئورە	بى ئور .	۱۹	»	۱۰۹
كولغا	كولغا	۱۵	»	۱۱۰
كولفت	كولفت	۲۶	»	۱۱۰
مەيە .	مەيە ،	۳	»	۱۱۱
درواۋەى	درواۋەى	۷	»	۱۱۲
(كۆلەبەس)	(كۆلەبەس)	۲۳	»	۱۱۳
(كۆلەكە)	(كۆلەكەۋا)	۱۲	»	۱۱۴
(كۆلەنجە)	(كۆلەنجە)	۱	۲	۱۴۴
بەرىك	بەبارىك	۲	۲	۱۱۷
(كۆيرك)	(كۆيرك)	۱۶	۲	۱۲۲
رۇيشتن . بەمەنا كاتە :	رۇيشتن .	۳	۱	۱۲۴
كەتۇ ھاتىت من رۇيشتىم .				
(كەتى)	[كەتى]	۱۶	۱	۱۲۶
نەزان	نەزن	•	۲	۱۲۷
مەردوم	مەردوم	۳	۲	۱۳۰
يا لە [كارەم]	يا بە [كەرەم]	۷	۱	۱۳۱

به کراس	به کراس	۳	۱	۱۳۳
کولینا	کولینا	۵	»	۱۳۶
(که ٲك) با . که وچك	(که ٲك) که وچك	۶	۲	۱۳۶
(که ٲلكرن)	(که ٲلكرن)	۸	۲	۱۳۶
..	..	۳	۱	۱۳۷
دوورروی	دوورروی	۱۷	»	۱۳۷
قوله	قوله	۶	۲	۱۳۹
ٲتری	ٲتری	۱۹	»	۱۴۱
باش	باشی	۲	»	۱۴۲
نه دارایی	نادرایی	۷	»	۱۴۴
ناوهرراستی	ناره رراستی	۱۲	۱	۱۴۵
به رزی	به رزی	۱۳	»	۱۴۶
که نس	که نسی	۲	۲	۱۴۶
[نه کردیٲ . نه وهی	نه کردیٲ نه وهی	۱۱	۱	۱۴۷
چه ند داوینکه	چه ند آینکه	۱۰	»	۱۴۹
ما که وینکه وه	ما کا وینکه وو	۱۱	»	۱۴۹
ئاوایی به که	ئاوایی به کا	۱۰	۲	۱۴۹
گار .	گار ،	۲۰	»	۱۵۲
کیتوسان	کیتوسال	۱۶	»	۱۵۴
(کینفش)	(کینفش)	۱۷	»	۱۵۴
(کیمیا کهر)	(کیمیا کهر)	۱۱	»	۱۵۷
کییوار	کییوا	۳	۱	۱۵۸
(کابرره سهوزه)	(کابرره ساوزه)	۶	۲	۱۵۸
کازانده	کارانده	۸	۱	۱۶۰
مؤرانه	موریانه	۱	۲	۱۶۰
خواردنی	که خواردنی	۱۳	۱	۱۶۲
کلینه	کلینه	۳	»	۱۶۳

گاۋوس	گاۋوس	۱۶	۱	۱۶۳
صفتی	صنعتی	۱۵	۲	۱۶۴
قوتایی به کان	قوایی به کان	۲۰	»	۱۶۶
بیراز	بیزلر	۲۲	۱	۱۶۷
لاشك	لاشك	۱۵	۲	۱۶۷
پاقله	پاقله	۱۶	۱	۱۶۸
دووباره	دووباره	۱۷	»	۱۶۸
(گرسیاك)	(گرسیاك)	۳	۲	۱۶۹
تهندام .	تهندام ،	۱۰	۱	۱۷۱
[گیرم] :	[گیرم]	۱۴	۲	۱۷۱
توماری	توماری	۲۲	»	۱۷۱
(كزك)	(كرك)	۳	۱	۱۷۲
بهك	بهك	۱۷	»	۱۷۳
[با] .	[با]	۵	۲	۱۷۳
(كغنى)	(كغنى)	۱۱	۲	۱۷۳
(كغنه)	(كغنه)	۱۲	»	۱۷۳
[داله‌هو]	[داله‌هو]	۱۷	»	۱۷۹
تی‌هه‌لکیش	تی‌هه‌لکیشی	۱۰	»	۱۸۰
(گورؤبوون)	(گورؤبوون)	۷	»	۱۸۳
(گؤساله)	(گؤساله)	۱۹	»	۱۸۵
(گوستیر)	(گوستیر)	۲	۱	۱۸۶
(گوش)	(گوش)	۱۰	۱	۱۸۶
گیاندار	گیانداره	۲۰	»	۱۸۶
به‌سهر برینا	به‌سهر برینا	۱۰	»	۱۸۷
(گؤشه‌گیر)	(گؤشه‌گیر)	۱۴	۲	۱۸۷
(گؤلبرر)	(گؤلبرر)	۵	»	۱۸۹
گؤلی	گؤلی	۷	»	۱۸۹

گولکه وان	گولکه وان	۱۴	۱	۱۹۰
(گونیه)	(گهینه)	۳	»	۱۹۷
یه خه	به خه	۸	۲	۱۹۷
(گویج)	(گویج)	۱۷	»	۱۹۹
(گویچکه کرتن)	(گویچکه کرنن)	۱۸	۱	۲۰۰
(گوی مه مک)	(گوی مه مک)	۱۳	۲	۲۰۲
(گوینده)	(گویتنه)	۱۷	»	۲۰۲
(گویه-)	(گویه)	۱	۱	۲۰۳
گویین	گویین	۳	»	۲۰۳
(گوی ییشه)	(گوی ییشه)	۶	»	۲۰۳
ته کات .	ته کات ،	۱	»	۲۰۵
شت .	شت	۲۱	»	۲۰۶
زیاده	(گهرل)	۲	»	۲۰۷
(که زکه زکه)	(که زکه رکه)	۱۰	»	۲۱۰
(که شبوونه وه)	(که شبوونه وه)	۱۳	»	۲۱۱
حه پهی سه ک .	حه پهی سه ک ،	۲	»	۲۱۲
ته ک : له	ته ک له	۶	۲	۱۱۲
باربووی	باربوونی	۹	۱	۲۱۴
بارنده	باوهنده	۱	۲	۲۱۷
تی	نی	۹	»	»
که	ک	۱۰	»	۲۱۸
جه نجه رر	خه نجه ر	۱۷	»	۲۲۲
ته خو لیته وه	ته ولیته وه	۶	»	۲۲۳
زاینی	زاینی	۱۷	»	»
بی نارامی	بی نارامی	۱۱	»	۲۲۴
له شت : [لا]	له شت [لا]	۱۵	۱	۲۲۷
(لاته)	(لاته)	۱۹	»	۲۲۹

مه ناسه	مه ناسه ی	۲۱	۱	۲۲۹
(لاسکرن)	(لاسکردن)	۱۹	»	۲۳۲
(لاشیپانه)	(لاشیپانه)	۱۱	۲	»
لاقرنی	لاقرنی	۵	۱	۲۳۳
(لاله لال)	(لاله لال)	۲۳	۲	۲۳۴
(لاوورکه)	(لاوورکه)	۱۸	۱	۲۳۷
لق . گری	لق گری	۲۱	۲	۲۳۹
(لوییا)	(لویپا)	۱۳	۱	۲۴۱
داهۆل	داهۆك	۱۷	»	»
مه لكرتنی . لوسه كه	مه لكرتنی لوسه كه	۳	»	۲۴۳
نه مانی	ن مانی	۶	۲	۲۵۱
مه لهخه له تان	مه لهخه له تاندن	۲۲	۱	۲۵۲
بوومه له رزه .	بوومه له رزه ،	۱۷	۲	۲۵۴
له سه ر	له سه ر	۳	»	۲۵۵
(له سه ر كردنه وه)	(له سه ر كردن وه)	۲۱	»	»
(لهش سووك)	(لهش سووك)	۱۵	۱	۲۵۶
كه دا بر دایق	كه وا بر دایق	۲۰	»	۲۵۹
(لهو جرر)	(لهو جرر)	۲۳	»	۲۶۱
(لهوده)	(لهوده)	۵	۲	»
ته نها ده ستیك	ته نها ده ستیك	۱	»	۲۶۲
ئاده می	ئاوده می	۲۰	۱	۲۶۳
ته كه به نئ	ته كه به نئ	۱	۲	۲۶۳
ته شبیه	ته شبیه	۲۰	۱	۲۶۴
ئاوا	ئاو	۲	»	۲۶۵
لیز مه	لیز مه	۹	۲	»
لستنه وه	لستنه وه	۲۲	»	»
پۆست	پۆست	۸	۲	۲۶۷

تېشك .	تېشك ،	۵	۲	۲۷۰
دووه (م)	دووم (م)	۸	»	۲۷۲
له تەندام :	له تەندام	۱۴	۱	۲۷۷
كەنارى	كنارى	۱۷	»	»
بەشت	يەشت	۱	»	۲۸۴
(مرخېش مرخېش)	(مرخېش)	۹	۲	۲۸۵
(ويژان بهر)	(ويژان بهر)	۱۸	»	۲۸۹
(مەكرن)	(مەتكردن)	۲۱	»	۲۹۱
(مەتبيلە)	(مەتبيلە)	۱۵	۱	۲۹۲
(مليان)	(مليان)	۲۳	۲	۲۹۳
نەدروا	نەدورا	۱۱	»	۳۰۶
مەلھەم	مەلھەم	۱۰	۱	۳۱۲
كېرگە	كېرگە	۲	»	۳۱۴
مېلاق	مېلاق	۱۸	۲	۳۱۹
مېلوورە	مېلوورە	۶	۱	۳۲۰
سېھەم	سېھەم	۴	۲	۳۲۲
نەيگىرى	نەيگىرى	۱۳	»	۳۲۶
وەك رەنگى	دەك رەنگى	۱۷	»	۳۲۷
(ناو كولوکار)	(ناو كولوکار)	۱۴	»	۳۳۰
كاكلە	كاكلە	۱۱	»	۳۳۳
(ناوسىل)	(ناوسىلىي)	۲۱	»	۳۳۵
(ناوسىلىي)	(ناوسىلى)	۲۲	»	»
رېژە . جۆرە نەخۇشى يەكە	رېژە .	۲۳	۱	۳۳۶
لە تاوانىك : نە بجارە	لە تاوانىك نە بجارە	۱۰	»	۳۴۴
مېيۋە	مېيۋە	۱۳	۱	»
(نوچكەدان)	(نوچكەدان)	۶	۲	۳۴۴
(نوغزۇپوون)	(نوغزۇپوون)	۱۴	۱	۳۴۶

نۆك	نوك	۱۷	۲	۳۴۶
نەۋەد	نەۋەند	۱۴	۱	۳۴۹
تايبەتى	تايبەنى	۹	۲	»
نوسىيىنكا	نوسىيىنكا	۲۲	۱	۳۵۰
(نەچىرەقان)	(نەچىرەقان)	۱۵	۲	۳۵۱
نەۋەك :	نەۋەك .	۱۱	۱	۳۵۲
ووتەى	وونەى	۵	۲	»
كلىنچىكە	كىلنچىكە	۶	»	۳۵۳
نەرمكىشىى	نەرمەگىشىى	۲۱	»	»
بى گوىى	بى گوىىە	۲۱	۱	۳۵۵
ئىرۇ	ئىرۇ	۷	۲	۳۶۱
ئاو	تاو	۱۴	»	»
بىناسرىتەۋە . نەۋ	بىناسرىتەۋە، نەۋ	۴	۱	۳۶۳
(نىشتەۋە) .	(نىشتەۋە)	۱	۲	»
(نىشتەۋەن)	(نىشتەۋەن)	۱	۱	۳۶۴
ئاۋەزى	ئاۋزەى	۱۴	»	»
(نىۋكەررېژ)	(نىۋكەررېژ)	»	»	۳۶۵
كردن و زەبوون	كردن وەبوون	۱۳	»	۳۶۷
نىپەررۇ	نىپەررۇ	۲۳	»	»
نىپەررۇ	نىپەررۇ	۲۴	»	»
واتو وورى	واتو وورى	۳	»	۳۶۹
ئەكە	كەم	۸	»	»
ۋازە ،	ۋازە .	۱۶	»	۳۷۰
بىئىرتەۋە	بىئىرتەۋە	۲	۲	۳۷۱
(وو)	[وو]	۱۴	۲	۳۷۲
(ووتاخ)	(ووناخ)	۱۵	»	»
(ووتوزبوونەۋە)	(ورتوزبوونەۋە)	۴	»	»

(ووردبین)	(ووردبین)	۲۲	۱	۳۷۳
(ووررك)	(وورك)	۷	۲	۳۷۴
(ووررینكه)	(ووررینكه)	۱۸	»	»
وولووله	وولووله	۵	»	۳۷۵
(ووره وورد)	(ووره وورده)	۱	۱	۳۷۶
ته كاندان	ته كاندن	۱۷	»	»
كه ژیری	كه ژیری	۱۳	۱	۳۸۳
[د] .	[د] ،	۶	»	۳۸۴
وهستان .	وهستان ،	۱۰	۲	»
زه میینپیکه	زه میینپیکه	۱۴	۱	۳۸۵
بنه وشیلله	بنه وشیلله	۷	۲	»
پینیشاندانی	پینیشاندانی	۱۸	»	»
یه	به	۲۲	»	۳۸۷
زور له سه رشت	زور له شت	۲۳	»	۳۸۹
[ز] .	[ز]	۱۵	۱	۳۹۰
جوولانی	جولانی	۱۰	۲	»
به جورئ	به جورئ	۴	۱	۳۹۱
بووره ،	بووره .	۲۰	۲	۳۹۳
به رزه .	به رزه	۱۳	۱	۳۹۴
(هاوررئ یه تی)	(هاوررئ یه تی)	۲۱	»	۳۹۶
(هاوررئ یی) هاوررئ یه تی	(هاوررئ یی) هاوررئ یه تی	۲۳	»	»
کردنه وه .	کردنه وه	۱۱	۲	۳۹۸
(هاللو بوون)	(هاللو بوون)	۲۱	»	»
(هورته)	(هورنه)	۱۲	۱	۴۰۰
هه لکه نران	هه لکه نران	۱۶	۲	»
ووردی	ووردی	۱۷	۱	۴۰۱
بوونی	بوونی	۲۱	»	۴۰۶

تارام	تارام	۱۲	۲	۴۰۶
رووخاندن	رووخاندن	۱۳	۱	۴۰۷
(ھەردو)	(ھەردو)	۱۵	»	۴۰۸
(ھەزارە کردن)	(ھەرزە کردن)	۶	۲	۴۱۱
(ھەسروە)	(ھەسروە)	۱۴	۱	۴۱۳
(ھەفشی)	(ھەفشی)	۲۲	»	۴۱۴
(ھەفووری)	(ھەخووری)	۱	۴	»
ھەلات .	ھەلات	۱۴	۱	۴۱۵
(ھەلاویستن)	(ھەلاویستن)	۷	۲	۴۱۶
یوواردن	یوواودن	۹	۲	۴۱۷
(ھەلپریواندن)	(ھەلپریواندن)	۴	۱	۴۱۹
(ھەلپچیاك)	(ھەلپچیاك)	۷	»	۴۲۰
(ھەلپچیان)	(ھەلپچیان)	۸	»	»
ھەلچۆرران	ھەلوچرران	۱۸	۲	۴۲۱
(ھەلخوزانن)	(ھەلخوزانن)	۱۱	»	۴۲۲
(ھەلخوزیین)	(ھەلخوزیین)	۱۲	»	»
تیکەلاو	تیکەلاو	۱۲	۱	۴۲۵
تیینی	تیینی	۱۰	۲	»
جەستە . ھەلاتن	جەستە ھەلاتن	۱۰	۱	۴۲۷
بەولایا .	بەملا یا	۲۲	۲	۴۲۸
بەدەم یا	بەدەم	۲۱	۱	۴۲۹
(ھەلملیسان)	(ھەلملیسان)	۲۴	۲	»
(ھەلملیسیین) ھەلملیسان	(ھەلملیسیین) ھەلملیسان	۲	۱	۴۳۰
جۆلانە	جۆلانە	۱۹	۲	»
شت .	شت	۵	۱	۴۳۲
[ھەلمەوەشینە]	[ھەلمەوەشینە]	»	»	»
قەلبیر	قەلبیر	۱۷	»	»

جلفر	جلفر	۳	۲	۴۲۲
پيچك	پيچك	۱۳	»	۴۳۶
نه نكو ستييله	نه نكو ستييله	۱۸	»	۴۳۷
رنگينكى	ره نكگينكى	۶	۱	۴۳۸
نه يكانه	نه يكانا	۷	»	»
(هوريشه)	(هوريشه)	۹	»	۴۴۰
(هورر)	(هورر)	۹	۲	»
(هورر گهر)	(هورر گهر)	۱۱	»	»
باش	باشى	»	»	۴۴۱
ووته يه كه	ووته يه كه	۱۲	»	»
« وجود »	[وجود]	۴	۱	۴۴۳
(هيران) ز .	(هيران) .	۲۱	»	»
له گورييس	له گورييس .	۳	»	۴۴۴
شايسته	شايته	۷	»	»
ديزهو	ديزو	۸	۲	۴۴۶
(هيلهك)	(هيلهك)	۱۳	»	»
(هيل فانك)	(هيل فانك)	۱۸	»	»
به كار ديتري	به كاديتري	۶	»	۴۴۷
نهو	نو	۲	۱	۴۴۸
تو	لو	۱۷	»	»
هيلكه ي	هيلكه	۱۴	»	»
ديموناين	ديمونالين	۹	»	۴۴۹
بيير	بيير	۱۷	۱	۴۵۰
ناخوش	ناخوشي	۲۲	»	۴۵۴
(يهك كهوتن)	(يهك كهتن)	۵	۲	۴۵۶
كهوره	كهوره	۱۵	۲	۴۶۱
(يئغه رزانه)	(يئغه رزانه)	۴	»	۴۶۶

شعور	شعور	۵	۱	۴۶۷
(پهرواش)	(پهرواش)	۱۵	۲	»
(پهرووسان)	(پهرووسان)	۱۸	»	»
کينکينکه	کينکينکه	۱۵	»	۴۶۸
(توژی)	(توژی)	۴	۱	۴۶۹
بهخوین	بهخوین .	۲۳	»	»
(جهندهره)	(جهندهل)	۲۲	۲	۴۷۰
(دویر)	(دویر)	۵	»	۴۷۲
لطف و ئینا	لطف و واینا	۲۲	»	۴۷۳
حلال	خلال	۲۱	»	۴۷۴ .
بۆرهك	بۆرۆك	۲	»	۴۷۵
مظاهره .	مظاهره	۹	۱	۴۷۶
(كهروپیز)	(كهروپین)	۷	۲	۴۷۷
(مالمهك)	(ماطهك)	۱۰	۱	۴۷۹
قرینه	قرنیه	۶	۲	۴۸۰
ارجو	اوجو	۱۷	-	۴۸۵
العالم	العام	۱	-	۴۸۶
اللغات	اللغان	۸	-	»
توماس	توماسی	۸	-	»
خانی	خاونی	۲	-	۴۸۷
من	من	۷	-	۴۸۸

تېببىيىنى

- لاپەررە ۱۲۵ ستوون ۲ دېرر ۱۷۱ لىئاۋەندى تەم دوو دېررەدا ووتەى : (كەپەنەك) كە پەنك - لەبىر چوۋە .
- لاپەررە ۱۴۰ ستوون ۱ دېرر ۱۳۱۷۱ لىئاۋەندى تەم دوو دېررەدا ووتەى : (كەلەپەتر) قەسى ھەلەى زۆر زل وناقۇلا - لەبىر چوۋە .
- لاپەررە ۱۵۴ ستوون ۲ دېرر ۲۱۷۲۱ لىئاۋەندى تەم دوو دېررەدا ووتەى : (كىشۇالە) با . قرژال - لەبىر چوۋە .
- لاپەررە ۱۵۶ ستوون ۱ دېرر ۷۱۷ لىئاۋەندى تەم دوو دېررەدا ووتەى : (كىون) سەختە پۇ لايەكى لووتدارى قورسە كلكىنىكى دارىنى ھەپە ، بەردى كەورەى پى تەشكىتىرى - لەبىر چوۋە .
- لاپەررە ۱۸۵ ستوون ۱ دېرر ۱۴ (كوزەردان) د . ژياندىنى يە كىنك - زىادە .
- لاپەررە ۳۳۷ ستوون ۲ دېرر ۱۷۱۸۱۹۱۷ زىادە .
- لاپەررە ۳۹۵ - ستوون ۱ دېرر ۲۱ (ھاوار كىردنە بەر) نى يە (ھاوار كىردنە بەر) . . . ۋە تەپى پىش (ھاوار كىردن) بىكەۋى .
- لاپەررە ۴۱۷ ستوون ۱ دېرر ۷ (ھەلبرىنگان) تەپى بىكەۋىتە دواى (ھەلبرىنگان) . . ۋە .
- لاپەررە ۴۶۴ ستوون ۲ دېرر ۵ (بنىەست) تەپى پىش (بنىەچە) بىكەۋى .
- لاپەررە ۴۷۸ - ستوون ۲ - دېرى ۷ - (كۈنپە) - تەپى پىش (كۈوران) و (كۈشتاسب) بىكەۋى .

بۆ ئاڭدادارى

كەس لە پيش منا راقەى ووتەى كوردىى بە كوردىى
نە كوردو وە ، راقەى ھەرووتەىە كم كە كوردو وە ھى خۆمە و
دەست كوردى خۆمە ، بەلكوو ھەموو راقەىە كم ئاليفىكى
سەربەخۆىە بۆ خۆى ، بۆ كەسنىىە ئەو راقانەم وەربىكرن لە
فەرھەنگى خۆيانا بەىن ئاوبردننى فەرھەنگى خال ، واتە
بۆ ھەموو راقەىە كم كە وەرنەگىرىتى ئەىن بەتايىبەتى
نیشان بەرىتى كە لە فەرھەنگى خال وەركىراو وە ، وەك فەرھەنگى
فەىرۇزاىادىى كە كوردووىەتى بەرامبەربە فەرھەنگى صەحاحى جوھرى .

چاپخانەى كامەرانى-سلىمانى ت ۲۳۵۰۸

۹۷ / ۲۰۰۰ / ۱ / ۵ / ۹۷۶

رقم اىداى - ۲۶۴ - ۱۹۷۶